

Raport roczny 2018

Raport roczny 2018

Szanowni Państwo,

w minionym roku polska gospodarka odnotowała bardzo dobre wskaźniki wzrostu. Wyjątkowo wysoki wzrost PKB w połączeniu m.in. z rekordowo niskim bezrobociem przełożyły się na optymizm naszych klientów. Grupa Banku Handlowego w Warszawie S.A., działającego pod marką Citi Handlowy, wykorzystwała z powodzeniem zarówno dobrą koniunkturę gospodarczą, jak i nastroje klientów. W 2018 roku ponownie zwiększyliśmy skalę naszego biznesu i udowodniliśmy, że nasza organizacja jest godnym zaufania partnerem dla firm, klientów indywidualnych oraz inwestorów.

W 2018 roku zysk netto Grupy wzrósł o 19,3 proc. - do 638,9 mln zł. Stało się tak dzięki konsekwentnemu wzrostowi przychodów, które wyniosły 2160 mln zł i były wyższe o 4,4 proc. w porównaniu z poprzednim rokiem. Zgodnie z deklaracjami osiągnęliśmy zwrot na kapitale ROE powyżej 10 proc., czyli znacząco powyżej wskaźnika dla całego sektora bankowego, wynoszącego 7,2 proc. Z kolei wskaźnik ROA, w sektorze bankowym wynoszący 0,8 proc., w przypadku Citi Handlowy osiągnął 1,4 proc.

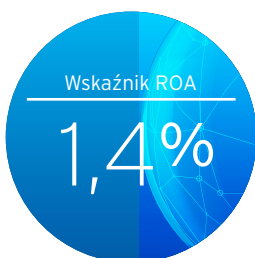
Intensywnie wspieraliśmy naszych klientów w realizacji ich planów. Odnotowaliśmy wzrost biznesu z klientami instytucjonalnymi rzędu 13 proc. r./r. (wzrost aktywów nastąpił we wszystkich segmentach: klienci korporacyjni +16 proc. r./r., klienci globalni +16 proc. r./r., bankowość przedsiębiorstw +6 proc. r./r.). Sukcesem możemy się pochwalić także w bankowości transakcyjnej - średni poziom sald na rachunkach operacyjnych wzrósł o 4 proc. r./r.

Sławomir S. Sikora
Prezes Zarządu

Konsekwentnie podążaliśmy za najnowszymi trendami i technologiami, współtworząc je i wdrażając z korzyścią dla naszych klientów. **Jedną ze strategicznych grup docelowych w nadchodzących latach będą dla nas firmy ekonomii jutra z wysokim potencjałem wzrostu, którym chcemy zaoferować rozwiązania finansowe pozwalające na szybką adaptację modelu biznesowego do dynamicznie zmieniającej się skali działalności.** Przejawem tego nowoczesnego podejścia jest wprowadzony przez nas w minionym roku *Digital Onboarding*, czyli proces akwizycji i obsługi klientów w bankowości instytucjonalnej, przeprowadzany w pełni online z wykorzystaniem iPadów - całkowicie bez użycia papieru.

W minionym roku z sukcesami rozwijaliśmy ofertę z segmentu e-commerce dla klientów instytucjonalnych. **Naszym mocnym atutem pozostaje platforma wymiany walut online *Citi FX Pulse*, umożliwiająca dostęp do ponad 130 walut i przeprowadzanie transakcji z każdego miejsca na świecie o każdej porze.** Rozwiązanie to pozwoliło nam utrzymać wiodącą pozycję na rynku FX i wzrost wolumenów FX o 3 proc. r./r. Współpraca z największymi partnerami z branży e-commerce przyniosła także wzrost sprzedaży karty kredytowej o 26 proc. r./r. w kanałach cyfrowych. Nowatorska, oparta na współpracy z największymi graczami rynku e-commerce, strategia akwizycji karty kredytowej Citi Handlowy otrzymała główną nagrodę w konkursie *Innovation 2018*,

organizowanym przez Stowarzyszenie Komunikacji Marketingowej SAR, w kategorii „Model biznesowy”.

Bank jest także sprawdzonym partnerem biznesowym polskiego rządu. Tradycyjnie już, po raz szósty z rzędu, Citi Handlowy zwyciężył w konkursie Ministerstwa Finansów na pełnienie funkcji Dealera Skarbowych Papierów Wartościowych w 2018 roku. Kolejne z serii zwycięstwo Banku w tym prestiżowym konkursie, organizowanym od 2002 roku, stanowi potwierdzenie naszej silnej pozycji w tym segmencie rynku.

W 2018 roku kilkunastoprocentowy wzrost biznesu z klientami instytucjonalnymi następował równoległe ze wzrostem w bankowości detalicznej. W tym drugim filarze naszej działalności odnotowaliśmy wzrost biznesu z klientami detalicznymi o +5 proc. r./r., czego przejawem była m.in. rekordowa sprzedaż kredytów hipotecznych (357 mln zł, tj. +12 proc. r./r.). Klienci powierzyli nam o 15 proc. r./r. więcej depozytów, co w znacznej mierze zawdzięczamy pozyskaniu zaufania strategicznej grupy docelowej - Citi Private Client (wzrost o 8 proc. r./r.).

Citi Handlowy jako pierwszy bank w Polsce udostępnił swoje API, umożliwiając podmiotom zewnętrznym dostęp do danych klientów banków, zgodnie z unijną dyrektywą o usługach płatniczych PSD2. W ramach *PSD2 Challenge*, czyli konkursu Citi Handlowy na najlepszą integrację z użyciem API m.in. w zakresie zgodności z unijną dyrektywą, szukaliśmy najciekawszych pomysłów na integrację naszych akwizycyjnych oraz korporacyjnych API. Osiągnięcia w dziedzinie digitalizacji bankowości potwierdza łączna liczba klientów Banku korzystających z bankowości mobilnej - w okresie pomiędzy czwartym kwartałem 2017 roku a czwartym kwartałem 2018 roku odnotowaliśmy wzrost aż o 22 proc. W 2018 roku zadebiutowaliśmy także na polu bankowości kontekstowej, dzięki której nasi klienci mogli korzystać ze specjalnego programu przywilejów Citi Specials, umożliwiającego m.in. rabaty na zakupy czy korzystanie z limitowanych ofert przedsprzedaży biletów na koncerty.

Nasze rozwiązania spotykają się z uznaniem nie tylko klientów, ale też ekspertów i przedstawicieli mediów. Od prestiżowego magazynu „Euromoney” otrzymaliśmy nagrodę w 15. edycji dorocznego badania rynku bankowości prywatnej. Bankowość prywatna Citi Handlowy święciła triumfy także w rankingu *Idealne banki dla najbogatszych* magazynu „Forbes”, w którym oferta Citi Handlowy uzyskała najwyższą notę, czyli 5 gwiazdek. W rankingu doceniono globalny charakter Banku, oferującego usługi klientom prowadzącym interesy na całym świecie. Kapituła rankingu *Złoty Bankier* po raz trzeci z rzędu uznała kartę kredytową Citi Simplicity za najlepszą na rynku. Na najwyższym miejscu na podium znalazła się również Pożyczka Gotówkowa Citi Handlowy. Karta kredytowa to od 20 lat flagowy produkt Citi Handlowy, doceniany przez klientów za jasne i przejrzyste zasady oraz wyjątkową funkcjonalność.

W innym rankingu - *World's Best Consumer Digital Banks in Central & Eastern Europe 2018*, przygotowanym przez renomowany amerykański magazyn „Global Finance”, Citi Handlowy został uhonorowany tytułem najlepszego banku cyfrowego w Polsce. Wyróżnienie to otrzymaliśmy za najwyższej jakości usługi bankowości elektronicznej przygotowane dla klientów detalicznych.

Tak dobre wyniki i osiągnięcia udało nam się uzyskać przy zapewnieniu bezpieczeństwa kapitałowego Banku, niezmiennie bowiem Citi Handlowy wyróżnia się siłą finansową.

Współczynnik wypłacalności utrzymujemy na poziomie 16,8 proc., czyli o ok. 5,2 p.p. powyżej nowych minimalnych progów kapitałowych.

W roku 2018 zainicjowaliśmy nowy rozdział w historii Citi Handlowy, w którym kluczową rolę odgrywa digitalizacja. Rozpoczęliśmy tym samym cyfrową transformację Banku, wynikającą ze strategii przyjętej na lata 2019-2021. Strategia ta zawiera trzy komponenty: wykorzystanie technologii (w tym m.in. narzędzi do zbierania i przetwarzania danych oraz

„ **Tak dobre wyniki i osiągnięcia udało nam się uzyskać przy zapewnieniu bezpieczeństwa kapitałowego Banku, niezmiennie bowiem Citi Handlowy wyróżnia się siłą finansową. Współczynnik wypłacalności utrzymujemy na poziomie 16,8 proc., czyli o ok. 5,2 p.p. powyżej nowych minimalnych progów kapitałowych.** ”

możliwości oferowanych przez sztuczną inteligencję, uczenie maszynowe i technologie chmurowe), bankowość kontekstową dla klientów oraz transformację kulturową Citi Handlowy w kierunku zapewniającym maksymalne korzystanie z możliwości oferowanych właśnie przez rewolucję cyfrową.

Planowana digitalizacja Citi Handlowy opiera się na rozwiązaniach wpisujących się w ewoluujące potrzeby klienta oraz możliwości technologiczne oferowane głównie przez urządzenia mobilne. Będziemy się koncentrować na dostarczaniu rozwiązań, a nie produktów, a kluczem do realizacji zamierzonych celów będą inwestycje w technologie umożliwiające obsługę klienta o każdej porze i z każdego miejsca na świecie. W pierwszym półroczu 2019 roku planujemy m.in. wdrożenie technologii, która umożliwi udzielanie finansowania nowym klientom w oparciu o dowód osobisty i wyciąg bankowy. Proces ten ma się odbywać automatycznie: od weryfikacji dokumentów i zarobków online po identyfikację biometryczną.

Wdrożenie strategii przełoży się na wzrost działalności klientowskiej, która przyczyni się do osiągnięcia celów finansowych, takich jak: wysoki jednocyfrowy średnioroczny wzrost wolumenów kredytowych w segmencie bankowości detalicznej i średni jednocyfrowy średnioroczny wzrost wolumenów kredytowych w segmencie bankowości instytucjonalnej; wysoki jednocyfrowy średnioroczny wzrost przychodów na działalności klientowskiej oraz utrzymywanie wskaźnika ROE powyżej 10 proc. w okresie 2019-2021, zaś na koniec tego okresu - przekroczenie poziomu 12 proc.

Niezmiernie ważnym elementem strategii Citi Handlowy na najbliższe lata jest nowa kultura organizacyjna, będąca odpowiedzią na zmieniające się potrzeby pracowników i nowy sposób myślenia o zapewnieniu efektywnych warunków pracy. W Citi Handlowy wdrażamy *People Strategy*, której celem jest m.in. wprowadzenie istotnych zmian na rzecz większej elastyczności czasu i miejsca

pracy, wzmocnienia dialogu międzypokoleniowego, promocji kultury akceptacji dla różnorodności zespołów, stworzenia nowych ścieżek rozwoju, m.in. poprzez zwiększenie mobilności pracowników w ramach struktur Citi Handlowy oraz wzmocnienie kultury doceniania codziennych dokonań i sukcesów pracowników.

Pozytywny wpływ, jaką działalność Citi Handlowy wywiera na społeczeństwo, jest równie ważny jak aspekt finansowy. Inicjatywy, które prowadzimy w obszarze społecznej odpowiedzialności, obszernie opisujemy w „Sprawozdaniu na temat informacji niefinansowych”. Sprawozdanie to jest integralną częścią raportu rocznego, tak jak integralną częścią naszego bankowego DNA jest dążenie do tego, aby mieć jak najbardziej pozytywny wpływ na społeczeństwo, o czym świadczą liczne wyróżnienia. Po raz 12. Citi Handlowy znalazł się w zestawieniu *RESPECT Index* - jest w nim notowany nieprzerwanie od 2009 roku. Natomiast w *Rankingu Odpowiedzialnych Firm 2018*, organizowanym przez „Gazetę Prawną”, Citi Handlowy uzyskał poziom kryształowy, który skupia dojrzałe, aktywne firmy w zakresie CSR.

Korzystając z okazji, jaką jest publikacja Raportu Rocznej Grupy, pragnę podziękować pracownikom za wyniki i osiągnięcia w 2018 roku. Strategia rozwoju Citi Handlowy jest ambitna, ale możliwa do zrealizowania przez zespół, którym mam przyjemność kierować. W imieniu swoim i całego Zarządu składam także słowa uznania za pracę i wsparcie otrzymane ze strony Członków Rady Nadzorczej.

Z poważaniem

Sławomir S. Sikora
Prezes Zarządu
Banku Handlowego w Warszawie S.A.

Spis treści

• Sprawozdanie niezależnego biegłego rewidenta z badania dla Walnego Zgromadzenia i Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A.	3
• Wybrane dane finansowe	13
• Roczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2018 roku	15
• Sprawozdanie z działalności Banku Handlowego w Warszawie S.A. oraz Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. w 2018 roku	111

Sprawozdanie niezależnego biegłego rewidenta z badania dla Walnego Zgromadzenia i Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A.

Sprawozdanie niezależnego biegłego rewidenta z badania

**Dla Walnego Zgromadzenia i Rady Nadzorczej
Banku Handlowego w Warszawie S.A.**

Sprawozdanie z badania rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Opinia

Przeprowadziliśmy badanie załączonego rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. („Grupa Kapitałowa”), w której jednostką dominującą jest Bank Handlowy w Warszawie S.A. („Jednostka dominująca”), które zawiera:

- skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej na dzień 31 grudnia 2018 r.;

sporządzone za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2018 r.:

- skonsolidowany rachunek zysków i strat;
- skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów;
- skonsolidowane sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym;
- skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych;

oraz

- informację dodatkową zawierającą opis

przyjętych zasad rachunkowości i inne informacje objaśniające

(„skonsolidowane sprawozdanie finansowe”).

Naszym zdaniem, załączone skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej:

- przedstawia rzetelny i jasny obraz skonsolidowanej sytuacji majątkowej i finansowej Grupy Kapitałowej na dzień 31 grudnia 2018 r., skonsolidowanych finansowych wyników działalności oraz skonsolidowanych przepływów pieniężnych za rok obrotowy zakończony tego dnia zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej zatwierdzonymi przez Unię Europejską oraz przyjętymi zasadami (polityką) rachunkowości;
- jest zgodne, we wszystkich istotnych aspektach, co do formy i treści z obowiązującymi Grupę Kapitałową przepisami prawa oraz statutem Jednostki dominującej.

Niniejsza opinia jest spójna z naszym sprawozdaniem dodatkowym dla Komitetu ds. Audytu, które wydaliśmy dnia 21 marca 2019 r.

Podstawa opinii

Nasze badanie przeprowadziliśmy stosownie do postanowień:

- Międzynarodowych Standardów Badania w wersji przyjętej jako Krajowe Standardy Badania przez Krajową Radę Biegłych Rewidentów („KSB”);
- ustawy z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1089 z późniejszymi zmianami) („ustawa o biegłych rewidentach”);
- rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 537/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie szczegółowych wymogów dotyczących ustawowych badań sprawozdań finansowych jednostek

interesu publicznego, uchylającego decyzję Komisji 2005/909/WE (Dz. Urz. UE L 158 z 27 maja 2014 r., str. 77 oraz Dz. Urz. UE L 170 z 11 czerwca 2014 r., str. 66) („rozporządzenie UE”);

- innych obowiązujących przepisów prawa.

Nasza odpowiedzialność zgodnie z tymi regulacjami została opisana w sekcji Odpowiedzialność biegłego rewidenta za badanie skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Uważamy, że dowody badania, które uzyskaliśmy są wystarczające i odpowiednie, aby stanowić podstawę dla naszej opinii.

Niezależność i etyka

Jesteśmy niezależni od Grupy Kapitałowej zgodnie z Kodeksem etyki zawodowych księgowych Międzynarodowej Federacji Księgowych („Kodeks IFAC”), przyjętym uchwałami Krajowej Rady Biegłych Rewidentów oraz z innymi wymogami etycznymi, które mają zastosowanie do badania sprawozdań finansowych w Polsce.

Spełniamy wszystkie obowiązki etyczne wynikające z tych wymogów i Kodeksu IFAC. W trakcie badania kluczowy biegły rewident oraz firma audytorska pozostali niezależni od Grupy Kapitałowej zgodnie z wymogami niezależności określonymi w ustawie o biegłych rewidentach oraz w rozporządzeniu UE.

Kluczowe sprawy badania

Kluczowe sprawy badania są to sprawy, które według naszego zawodowego osądu były najbardziej znaczące podczas naszego badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego za bieżący okres sprawozdawczy. Obejmują one najbardziej znaczące ocenione rodzaje ryzyka istotnego zniekształcenia, w tym ocenione rodzaje ryzyka istotnego zniekształcenia

spowodowanego oszustwem. Do spraw tych odnieśliśmy się w kontekście naszego badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego jako całości, a przy formułowaniu naszej opinii podsumowaliśmy naszą reakcję na te rodzaje ryzyka. Nie wyrażamy osobnej opinii na temat tych spraw. Zidentyfikowaliśmy następujące kluczowe sprawy badania:

Utrata wartości należności od klientów

Wartość bilansowa należności od klientów wyniosła na dzień 31 grudnia 2018 r. 21.949 mln zł, a na dzień 31 grudnia 2017 r. 19.849 mln zł. Wynik z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania warunkowe wyniósł za 2018 r. 63,5 mln zł, a za 2017 r. 103,2 mln zł (Noty 13 oraz 23 skonsolidowanego sprawozdania finansowego).

Kluczowa sprawa badania

Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane są według zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem odpisów na oczekiwane straty kredytowe. W procesie szacowania odpisów wyróżnia się dwa zasadnicze etapy – identyfikację przesłanek utraty wartości lub

Nasze procedury

Nasze procedury badania, przeprowadzone przy wsparciu naszych własnych specjalistów z zakresu zarządzania ryzykiem finansowym oraz systemów informatycznych, obejmowały między innymi:

istotnego wzrostu ryzyka kredytowego oraz pomiar strat oczekiwanych.

Przesłanki utraty wartości oraz istotnego wzrostu ryzyka kredytowego identyfikowane są głównie na podstawie terminowości obsługi zadłużenia, sytuacji ekonomiczno-finansowej oraz aktualnego poziomu prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania w porównaniu do wartości tego parametru na moment początkowego ujęcia ekspozycji, natomiast odpisy na oczekiwane straty kredytowe są szacowane indywidualnie oraz dla portfeli jednorodnych przy wykorzystaniu metod statystycznych na podstawie parametrów ryzyka metodą portfelową. Parametry ryzyka, takie jak prawdopodobieństwo niewykonania zobowiązania (PD), strata w momencie niewykonania zobowiązania (LGD) czy wartość ekspozycji na moment niewykonania zobowiązania (EAD) są wyznaczane dla jednorodnych grup należności kredytowych w oparciu o dane historyczne, przy uwzględnieniu oczekiwanych warunków makroekonomicznych.

Odpisy na oczekiwane straty kredytowe stanowią szacunek strat kredytowych oczekiwanych w odniesieniu do należności kredytowych na dzień bilansowy w horyzoncie 12 miesięcy bądź całego okresu życia ekspozycji. Obszar ten uznaliśmy za kluczową sprawę badania, ponieważ, biorąc pod uwagę wielkość portfela kredytowego, szacowanie odpisów na oczekiwane straty kredytowe ma istotny wpływ na skonsolidowane sprawozdanie finansowe, wiąże się z niepewnością i wymaga od Zarządu zastosowania istotnego osądu. Głównym obszarem ryzyka jest brak identyfikacji istniejących przesłanek utraty wartości oraz istotnego wzrostu ryzyka kredytowego oraz dobór niewłaściwych danych do wyznaczenia parametrów modelu statystycznego, które mogą nie odzwierciedlać oczekiwanego poziomu strat kredytowych na dany dzień bilansowy, a także w odniesieniu do kredytów ocenianych indywidualnie ryzyko przyjęcia niewłaściwych założeń w procesie wyceny w zakresie zastosowania scenariuszy odzysku, wyceny zabezpieczeń czy też przyjętych przez Grupę Kapitałową terminów planowanych przepływów pieniężnych. Ponadto występuje ryzyko błędów w procesie kalkulacji odpisów.

- Ocenę stosowanej przez Grupę Kapitałową metodyki szacowania odpisów na straty kredytowe pod kątem zgodności z wymogami odpowiednich standardów sprawozdawczości finansowej, jak i praktyką rynkową;
- Ocenę zaprojektowania i wdrożenia oraz testowanie efektywności kluczowych kontroli wewnętrznych, w tym kontroli w środowisku informatycznym, stosowanych w procesie identyfikacji zdarzeń powodujących utratę wartości bądź istotny wzrost ryzyka kredytowego oraz kalkulacji odpisów na oczekiwane straty kredytowe;
- Procedury analityczne w zakresie struktury i dynamiki zmian salda należności kredytowych oraz parametrów odzwierciedlających jakość portfela kredytowego oraz poziom odpisów (np. udział kredytów przeterminowanych, wskaźnik pokrycia odpisami), mające na celu identyfikację grup należności kredytowych z niedoszacowanymi odpisami aktualizującymi;
- Analizę poprawności identyfikacji przez Grupę Kapitałową przesłanek utraty wartości oraz istotnego wzrostu ryzyka kredytowego na całej populacji ekspozycji (np. status przeterminowania, istotny wzrost PD, restrukturyzacja);
- Rekalkulację odpisów na oczekiwane straty kredytowej na próbie należności ze stwierdzoną utratą wartości;
- Krytyczną ocenę założeń oraz danych wejściowych przyjętych dla poszczególnych kluczowych parametrów ryzyka kredytowego, takich jak PD, LGD i EAD poprzez analizę wyników testów przeprowadzonych przez Grupę Kapitałową w zakresie poprawności modeli wykorzystywanych w estymacji oczekiwanych strat kredytowych;
- Niezależną rekalkulację wybranych parametrów statystycznych oraz straty oczekiwanej na wybranej próbie ekspozycji;
- Ocenę adekwatności odpisów na oczekiwane straty kredytowe poprzez odniesienie do strat kredytowych poniesionych na portfelu kredytowym w przeszłości;

- Dla należności istotnych analizowanych indywidualnie na podstawie wybranej próby – ocenę poprawności identyfikacji istotnego wzrostu ryzyka kredytowego oraz przesłanek utraty wartości, a dla aktywów z utratą wartości krytyczną ocenę kluczowych założeń przyjętych przez Grupę Kapitałową oraz niezależne przeliczenie wartości odpisów.

Wpływ zastosowania Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej 9 po raz pierwszy

Łączny wpływ zastosowania po raz pierwszy standardu MSSF 9 na dzień 1 stycznia 2018 r. wyniósł 75,6 mln zł i został ujęty jako zmniejszenie niepodzielonego wyniku finansowego na ten dzień. Wpływ dotyczył głównie zmniejszenia wartości netto portfela należności od klientów o 86,1 mln zł z tytułu rozpoznania oczekiwanych strat kredytowych (Nota 2 skonsolidowanego sprawozdania finansowego).

Kluczowa sprawa badania

Wdrożenie od 1 stycznia 2018 r. nowych zasad ujmowania, klasyfikacji i wyceny instrumentów finansowych zgodnie z MSSF 9 *Instrumenty Finansowe* wymagało oszacowania wpływu wprowadzenia nowego standardu na bilans otwarcia na dzień 1 stycznia 2018 r. oraz odniesienia zmian na niepodzielony wynik finansowy.

Głównie zmiany w zakresie klasyfikacji i wyceny instrumentów finansowych dotyczyły konieczności określenia modeli biznesowych przyjętych przez Grupę Kapitałową do zarządzania daną grupą aktywów finansowych oraz przeprowadzenia testów charakterystyk przepływów pieniężnych w celu określenia czy wynikające z umowy przepływy pieniężne stanowią jedynie spłatę kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty. W zakresie utraty wartości wdrożenie standardu wymagało zastosowania zaawansowanych modeli statystycznych w celu pomiaru istotnego wzrostu ryzyka kredytowego oraz oszacowania oczekiwanych strat dla portfela kredytowego w horyzoncie całego życia ekspozycji.

Obszar ten uznaliśmy za kluczową sprawę badania, ponieważ zastosowanie nowego standardu wymagało istotnych zmian w procesach biznesowych, systemach informatycznych i sprawozdawczych oraz pozyskania nowego zakresu danych wykorzystywanych na potrzeby wyceny aktywów finansowych. Ocena spełnienia kryteriów klasyfikacji i wyceny oraz kalkulacja

Nasze procedury

Poza procedurami wykonanymi w zakresie utraty wartości portfela kredytowego wymienionymi w punkcie „Utrata wartości należności od klientów” powyżej, wykonane przez nas czynności obejmowały między innymi:

- Ocenę stosowanej przez Grupę Kapitałową metodyki w zakresie klasyfikacji i wyceny instrumentów finansowych pod kątem zgodności z wymogami odpowiednich standardów sprawozdawczości finansowej, jak i praktyką rynkową;
- Ocenę poprawności przypisania aktywów finansowych do modeli biznesowych, w tym analizę sprzedaży instrumentów finansowych dokonywanych w okresie;
- Niezależne sprawdzenie poprawności przeprowadzania testów charakterystyk przepływów pieniężnych na wybranej próbie umów kredytowych;
- Ocenę kompletności i poprawności ujawnień, w tym dotyczących zastosowania MSSF 9 po raz pierwszy oraz wymogów ilościowych i jakościowych w zakresie zwłaszcza ryzyka kredytowego aktywów finansowych.

oczekiwanych strat kredytowych wymagały również od Zarządu zastosowania istotnego osądu. Główny obszar ryzyka w zakresie wdrożenia nowego standardu dotyczył właściwego określenia modeli biznesowych dla aktywów finansowych Grupy Kapitałowej oraz interpretacji wyników testów charakterystyk przepływów pieniężnych, a także szacunku oczekiwanych strat kredytowych opisanych szerzej w punkcie „Utrata wartości należności od klientów” powyżej.

Dodatkowo, MSSF 9 zmieniając standard MSSF 7 *Instrumenty finansowe: ujawnienia*, skutkowało zwiększonym zakresem wymaganych ujawnień w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Odpowiedzialność Zarządu i Rady Nadzorczej Jednostki dominującej za skonsolidowane sprawozdanie finansowe

Zarząd Jednostki dominującej jest odpowiedzialny za sporządzenie skonsolidowanego sprawozdania finansowego przedstawiającego rzetelny i jasny obraz skonsolidowanej sytuacji majątkowej i finansowej oraz skonsolidowanych finansowych wyników działalności Grupy Kapitałowej zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej zatwierdzonymi przez Unię Europejską, przyjętymi zasadami (polityką) rachunkowości oraz z obowiązującymi Grupę Kapitałową przepisami prawa i statutem Jednostki dominującej, a także za kontrolę wewnętrzną, którą Zarząd Jednostki dominującej uznaje za niezbędną, aby zapewnić sporządzenie skonsolidowanego sprawozdania finansowego niezawierającego istotnego zniekształcenia spowodowanego oszustwem lub błędem.

Sporządzając skonsolidowane sprawozdanie finansowe Zarząd Jednostki dominującej jest odpowiedzialny za ocenę zdolności Grupy

Kapitałowej do kontynuowania działalności, ujawnienie, jeżeli ma to zastosowanie, kwestii związanych z kontynuacją działalności oraz za przyjęcie założenia kontynuacji działalności jako podstawy rachunkowości, z wyjątkiem sytuacji kiedy Zarząd Jednostki dominującej albo zamierza dokonać likwidacji Grupy Kapitałowej, zaniechać prowadzenia działalności, albo gdy nie ma żadnej realnej alternatywy dla likwidacji lub zaniechania prowadzenia działalności.

Zgodnie z ustawą z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2019 r. poz. 351) („ustawa o rachunkowości”), Zarząd oraz członkowie Rady Nadzorczej Jednostki dominującej są zobowiązani do zapewnienia, aby skonsolidowane sprawozdanie finansowe spełniało wymagania przewidziane w tej ustawie. Członkowie Rady Nadzorczej Jednostki dominującej są odpowiedzialni za nadzór nad procesem sprawozdawczości finansowej Grupy Kapitałowej.

Odpowiedzialność biegłego rewidenta za badanie skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Celem badania jest uzyskanie racjonalnej pewności czy skonsolidowane sprawozdanie finansowe jako całość nie zawiera istotnego zniekształcenia spowodowanego oszustwem lub błędem oraz wydanie sprawozdania z badania zawierającego naszą opinię. Racjonalna pewność jest wysokim poziomem pewności, ale nie gwarantuje, że badanie

przeprowadzone zgodnie z KSB zawsze wykryje istniejące istotne zniekształcenie. Zniekształcenia mogą powstawać na skutek oszustwa lub błędu i są uważane za istotne, jeżeli można racjonalnie oczekiwać, że pojedynczo lub łącznie mogłyby wpłynąć na decyzje ekonomiczne użytkowników

podejmowane na podstawie skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Zakres badania nie obejmuje zapewnienia co do przyszłej rentowności Grupy Kapitałowej ani efektywności lub skuteczności prowadzenia jej spraw przez Zarząd Jednostki dominującej obecnie lub w przyszłości.

Podczas badania zgodnego z KSB stosujemy zawodowy osąd i zachowujemy zawodowy sceptycyzm, a także:

- identyfikujemy i szacujemy ryzyka istotnego zniekształcenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego spowodowanego oszustwem lub błędem, projektujemy i przeprowadzamy procedury badania odpowiadające tym ryzykom i uzyskujemy dowody badania, które są wystarczające i odpowiednie, aby stanowić podstawę dla naszej opinii. Ryzyko niewykrycia istotnego zniekształcenia wynikającego z oszustwa jest większe niż istotnego zniekształcenia wynikającego z błędu, ponieważ oszustwo może obejmować zмовę, fałszerstwo, celowe pominięcie, wprowadzenie w błąd lub obejście systemu kontroli wewnętrznej;
- uzyskujemy zrozumienie kontroli wewnętrznej stosownej dla badania w celu zaprojektowania procedur badania, które są odpowiednie w danych okolicznościach, ale nie w celu wyrażenia opinii na temat skuteczności działania kontroli wewnętrznej Grupy Kapitałowej;
- oceniamy odpowiedniość zastosowanych zasad (polityki) rachunkowości oraz zasadność szacunków księgowych oraz powiązanych z nimi ujawnień dokonanych przez Zarząd Jednostki dominującej;
- wyciągamy wnioski na temat odpowiedniości zastosowania przez Zarząd Jednostki dominującej zasady kontynuacji działalności jako podstawy rachunkowości oraz, na podstawie uzyskanych dowodów badania, oceniamy czy istnieje istotna niepewność związana ze zdarzeniami lub okolicznościami, które mogą poddawać w znaczącą wątpliwość zdolność Grupy Kapitałowej do kontynuacji działalności. Jeżeli dochodzimy do wniosku, że istnieje istotna niepewność, wymagane jest od nas zwrócenie uwagi w sprawozdaniu z badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego na powiązane ujawnienia w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym lub, jeżeli takie ujawnienia są

nieodpowiednie, modyfikujemy naszą opinię. Nasze wnioski są oparte na dowodach badania uzyskanych do dnia sporządzenia sprawozdania z badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego. Przyszłe zdarzenia lub warunki mogą spowodować, że Grupa Kapitałowa zaprzestanie kontynuacji działalności;

- oceniamy ogólną prezentację, strukturę i treść skonsolidowanego sprawozdania finansowego, w tym ujawnienia, a także czy skonsolidowane sprawozdanie finansowe odzwierciedla stanowiące ich podstawę transakcje i zdarzenia w sposób zapewniający rzetelną prezentację;
- uzyskujemy wystarczające i odpowiednie dowody badania odnośnie informacji finansowych jednostek lub działalności gospodarczych wewnątrz Grupy Kapitałowej w celu wyrażenia opinii na temat skonsolidowanego sprawozdania finansowego. Jesteśmy odpowiedzialni za kierowanie, nadzór i przeprowadzenie badania Grupy Kapitałowej i pozostajemy wyłącznie odpowiedzialni za naszą opinię z badania.

Przekazujemy Komitetowi ds. Audytu Jednostki dominującej informacje między innymi o planowanym zakresie i terminie przeprowadzenia badania oraz znaczących ustaleniach badania, w tym wszelkich znaczących słabościach kontroli wewnętrznej, które zidentyfikujemy podczas badania.

Przekazujemy Komitetowi ds. Audytu Jednostki dominującej oświadczenie, że przestrzegaliśmy stosownych wymogów etycznych dotyczących niezależności oraz informujemy o wszystkich powiązaniach i innych sprawach, które mogłyby być racjonalnie uznane za stanowiące zagrożenie dla naszej niezależności, a tam gdzie ma to zastosowanie, informujemy o zastosowanych zabezpieczeniach.

Spośród spraw przekazywanych Komitetowi ds. Audytu Jednostki dominującej wskazaliśmy te sprawy, które były najbardziej znaczące podczas badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego za bieżący okres sprawozdawczy uznając je za kluczowe sprawy badania. Opisujemy te sprawy w naszym sprawozdaniu z badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego, chyba że przepisy prawa lub regulacje zabraniają ich publicznego ujawnienia lub gdy, w wyjątkowych okolicznościach, ustalimy, że

sprawa nie powinna być komunikowana w naszym sprawozdaniu, ponieważ można byłoby racjonalnie oczekiwać, że negatywne

konsekwencje wynikające z jej ujawnienia przeważałyby korzyści takiej informacji dla interesu publicznego.

Inne informacje, w tym sprawozdanie z działalności

Inne informacje

Na inne informacje składają się informacje zawarte w raporcie rocznym, za wyjątkiem skonsolidowanego sprawozdania finansowego

oraz naszego sprawozdania z badania („Inne informacje”).

Odpowiedzialność Zarządu i Rady Nadzorczej Jednostki dominującej

Zarząd Jednostki dominującej jest odpowiedzialny za Inne informacje zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami prawa.

Zarząd oraz członkowie Rady Nadzorczej Jednostki dominującej są zobowiązani do zapewnienia, aby sprawozdanie z działalności Banku Handlowego w Warszawie S.A. oraz

Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. w 2018 r. („Sprawozdanie z działalności”) oraz sprawozdanie na temat informacji niefinansowych, o którym mowa w art. 55 ust. 2c ustawy o rachunkowości, spełniały wymagania przewidziane w ustawie o rachunkowości.

Odpowiedzialność biegłego rewidenta

Nasza opinia z badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego nie obejmuje Innych informacji.

W związku z badaniem skonsolidowanego sprawozdania finansowego naszym obowiązkiem jest zapoznanie się z Innymi informacjami, i czyniąc to, rozważenie czy nie są one istotnie niespójne ze skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym, z naszą wiedzą uzyskaną w trakcie badania, lub w inny sposób wydają się być istotnie zniekształcone. Jeżeli na podstawie wykonanej pracy stwierdzimy istotne zniekształcenie w Innych informacjach, to jesteśmy zobowiązani poinformować o tym w naszym sprawozdaniu z badania.

Naszym obowiązkiem zgodnie z wymogami ustawy o biegłych rewidentach jest również wydanie opinii, czy Sprawozdanie z działalności zostało sporządzone zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami prawa

oraz czy jest zgodne z informacjami zawartymi w rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Ponadto zgodnie z wymogami ustawy o biegłych rewidentach jesteśmy zobowiązani do wydania opinii, czy Grupa Kapitałowa w oświadczeniu o stosowaniu ładu korporacyjnego zawarła informacje wymagane przepisami prawa lub regulaminami, a w odniesieniu do określonych informacji wskazanych w tych przepisach lub regulaminach stwierdzenie, czy są one zgodne z mającymi zastosowanie przepisami prawa i informacjami zawartymi w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym oraz do poinformowania, czy Grupa Kapitałowa sporządziła odrębne sprawozdanie na temat informacji niefinansowych.

Opinia o Sprawozdaniu z działalności

Na podstawie pracy wykonanej w trakcie badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego, naszym zdaniem, Sprawozdanie z działalności, we wszystkich istotnych aspektach:

- zostało sporządzone zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami prawa; oraz

- jest zgodne z informacjami zawartymi w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Ponadto oświadczamy, że w świetle wiedzy o Grupie Kapitałowej i jej otoczeniu uzyskanej podczas naszego badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego nie stwierdziliśmy

w Sprawozdaniu z działalności istotnych zniekształceń.

Opinia o oświadczeniu o stosowaniu ładu korporacyjnego

Naszym zdaniem, w oświadczeniu o stosowaniu ładu korporacyjnego, które jest wyodrębnioną częścią Sprawozdania z działalności, Grupa Kapitałowa zawarła informacje określone w paragrafie 70 ust. 6 punkt 5 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 29 marca 2018 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz. U. z 2018 r. poz. 757) („rozporządzenie”).

Ponadto naszym zdaniem informacje określone w paragrafie 70 ust. 6 punkt 5 lit. c-f, h oraz lit. i rozporządzenia zawarte w oświadczeniu o stosowaniu ładu korporacyjnego, we wszystkich istotnych aspektach:

- zostały sporządzone zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami prawa, oraz
- są zgodne z informacjami zawartymi w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Informacja na temat informacji niefinansowych

Zgodnie z wymogami ustawy o biegłych rewidentach potwierdzamy, że Grupa Kapitałowa sporządziła odrębne sprawozdanie na temat informacji niefinansowych, o którym mowa w art. 55 ust. 2c ustawy o rachunkowości.

Nie wykonaliśmy żadnych prac atestacyjnych dotyczących odrębnego sprawozdania na temat informacji niefinansowych i nie wyrażamy jakiegokolwiek zapewnienia na jego temat.

Sprawozdanie na temat innych wymogów prawa i regulacji

Informacja o przestrzeganiu regulacji ostrożnościowych

Zarząd Jednostki dominującej odpowiada za zapewnienie zgodności działania Grupy Kapitałowej z regulacjami ostrożnościowymi, w tym za prawidłowość ustalenia współczynników kapitałowych.

Naszym obowiązkiem jest poinformowanie w sprawozdaniu z badania, czy Grupa Kapitałowa przestrzega obowiązujących regulacji ostrożnościowych określonych w odrębnych przepisach, w szczególności czy Grupa Kapitałowa prawidłowo ustaliła współczynniki kapitałowe przedstawione w nocie 49 „Zarządzanie ryzykiem”.

Celem badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego nie było wyrażenie opinii na temat przestrzegania przez Grupę Kapitałową obowiązujących regulacji

ostrożnościowych, a zatem nie wyrażamy opinii na ten temat.

W oparciu o przeprowadzone badanie skonsolidowanego sprawozdania finansowego informujemy, że nie zidentyfikowaliśmy przypadków naruszenia przez Grupę Kapitałową w okresie od dnia 1 stycznia do 31 grudnia 2018 r. obowiązujących regulacji ostrożnościowych, określonych w odrębnych przepisach, w szczególności w zakresie prawidłowości ustalenia przez Grupę Kapitałową współczynników kapitałowych na dzień 31 grudnia 2018 r., które mogłyby mieć istotny wpływ na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

Oświadczenie na temat świadczenia usług niebędących badaniem sprawozdania finansowego

Zgodnie z naszą najlepszą wiedzą i przekonaniem oświadczamy, że nie świadczyliśmy zabronionych usług niebędących badaniem, o których mowa w art. 5 ust. 1 akapit drugi rozporządzenia UE oraz art. 136 ustawy o biegłych rewidentach.

Usługi niebędące badaniem sprawozdań finansowych, które świadczyliśmy na rzecz Grupy Kapitałowej w badanym okresie zostały ujawnione w punkcie XII Sprawozdania z działalności.

Wybór firmy audytorskiej

Zostaliśmy wybrani po raz pierwszy do badania rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej uchwałą Rady Nadzorczej z dnia

22 marca 2017 r. Całkowity nieprzerwany okres zlecenia badania wynosi 2 lata począwszy od roku obrotowego zakończonego 31 grudnia 2017 r. do 31 grudnia 2018 r.

W imieniu firmy audytorskiej

KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp.k.

Nr na liście firm audytorskich: 3546

*Podpisano kwalifikowanym
podpisem elektronicznym*

Justyna Zań

Kluczowy biegły rewident
Nr w rejestrze 12750
Komandytariusz, Pełnomocnik

Warszawa, 21 marca 2019 r.

*Podpisano kwalifikowanym
podpisem elektronicznym*

Stacy Ligas

Członek Zarządu KPMG Audyt Sp. z o.o.,
Komplementariusza KPMG Audyt Spółka
z ograniczoną odpowiedzialnością sp.k.

Wybrane dane finansowe

WYBRANE DANE FINANSOWE	W tys. zł		W tys. euro**	
	2018 r.	2017 r.	2018 r.	2017 r.
Przychody z tytułu odsetek i o podobnym charakterze	1 304 514	1 351 410	292 899	318 376
Przychody z tytułu opłat i prowizji	638 961	662 958	149 748	156 185
Zysk brutto	828 668	707 080	194 208	166 579
Zysk netto	638 852	535 566	149 723	126 173
Całkowite dochody	730 458	740 643	171 192	174 487
Zmiana stanu środków pieniężnych	6 960 393	(158 297)	1 631 253	(37 293)
Aktywa razem	49 304 714	43 037 596	11 466 213	10 318 539
Zobowiązania wobec banków	1 402 233	1 568 376	326 101	376 028
Zobowiązania wobec klientów	38 334 345	32 136 698	8 914 964	7 704 979
Kapitał własny	7 056 750	6 938 883	1 641 105	1 663 642
Kapitał zakładowy	522 638	522 638	121 544	125 306
Liczba akcji (w szt.)	130 659 600	130 659 600	130 659 600	130 659 600
Wartość księgowa na jedną akcję (w zł/euro)	54,01	53,11	12,56	12,73
Łączny współczynnik kapitałowy (w %)	16,8	17,9	16,8	17,9
Zysk na jedną akcję zwykłą (w zł/euro)	4,89	4,10	1,15	0,97
Rozwodniony zysk na jedną akcję (w zł/euro)	4,89	4,10	1,15	0,97
Zadeklarowana lub wypłacona dywidenda na jedną akcję (w zł/euro)*	3,74	4,11	0,87	0,99

* Przedstawione wskaźniki dotyczą odpowiednio: zadeklarowanej dywidendy z podziału zysku za 2018 rok oraz wypłaconej w 2018 roku dywidendy z podziału zysku za 2017 rok.

** Kursy użyte do przeliczenia złotych na euro: pozycje skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej według średniego kursu NBP na dzień 31 grudnia 2018 roku - 4,3000 zł (na dzień 31 grudnia 2017 roku: 4,1709 zł); pozycje skonsolidowanego rachunku zysków i strat, skonsolidowanego sprawozdania z całkowitych dochodów oraz skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych według kursu stanowiącego średnią arytmetyczną kursów NBP na koniec każdego miesiąca 2018 roku - 4,2669 zł (2017 roku: 4,2447 zł).

Roczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2018 roku

Marzec 2019

Spis treści

Skonsolidowany rachunek zysków i strat	19
Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów	20
Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej	20
Skonsolidowane sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym	21
Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych	22
Informacja dodatkowa zawierająca opis przyjętych zasad rachunkowości i inne informacje objaśniające	23
Informacje ogólne o Banku i Grupie Kapitałowej Banku („Grupa”)	23
Znaczące zasady rachunkowości	25
Sprawozdawczość dotycząca segmentów działalności	44
Wynik z tytułu odsetek	46
Wynik z tytułu opłat i prowizji	47
Przychody z tytułu dywidend	47
Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji	47
Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	48
Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych	48
Koszty działania i koszty ogólnego zarządu	48
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych	49
Wynik z tytułu zbycia pozostałych aktywów	49
Wynik z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania warunkowe	50
Podatek dochodowy	50
Zysk przypadający na jedną akcję	51
Zestawienie zmian w pozostałych całkowitych dochodach	51
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	52
Należności od banków	52
Aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	53
Inwestycyjne dłużne aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody	55
Inwestycje kapitałowe wyceniane metodą praw własności	55
Inwestycje kapitałowe i pozostałe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	56
Należności od klientów	56
Rzeczowe aktywa trwałe	59
Wartości niematerialne	60
Test utraty wartości dla wartości firmy	61
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	62
Inne aktywa	64
Aktywa trwałe przeznaczone do zbycia	65
Zobowiązania wobec banków	65
Zobowiązania wobec klientów	66
Rezerwy	66
Inne zobowiązania	67
Aktywa i zobowiązania finansowe według umownych terminów wymagalności/zapadalności	68
Kapitały	69
Transakcje repo oraz reverse repo	70

Raport roczny 2018

Kompensowanie należności i zobowiązań finansowych	71
Rachunkowość zabezpieczeń	71
Wartość godziwa	72
Wynik z tytułu wyłączenia składnika aktywów finansowych z bilansu	75
Zobowiązania warunkowe i sprawy sporne	76
Aktywa stanowiące zabezpieczenie	77
Działalność powiernicza	78
Leasing operacyjny	78
Informacje uzupełniające do sprawozdania z przepływów pieniężnych	79
Transakcje z kluczowym personelem kierowniczym	79
Jednostki powiązane	79
Świadczenia na rzecz pracowników	81
Zarządzanie ryzykiem	84
Zdarzenia po dacie bilansowej	108

Skonsolidowany rachunek zysków i strat

Za okres (w tys. zł)	Nota	2018 r.	2017 r.*
Przychody z tytułu odsetek	4	1 249 769	1 276 762
Przychody o podobnym charakterze	4	54 745	74 648
Koszty odsetek i koszty o podobnym charakterze	4	(196 940)	(269 263)
Wynik z tytułu odsetek	4	1 107 574	1 082 147
Przychody z tytułu opłat i prowizji	5	638 961	664 602
Koszty z tytułu opłat i prowizji	5	(89 013)	(83 941)
Wynik z tytułu opłat i prowizji	5	549 948	580 661
Przychody z tytułu dywidend	6	9 533	9 428
Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji	7	364 204	346 275
Wynik na inwestycyjnych dłużnych aktywach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody^a		112 631	35 772
Wynik na inwestycjach kapitałowych i pozostałych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat^b		6 522	3 377
Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	8	3 682	10 261
Pozostałe przychody operacyjne	9	35 243	32 094
Pozostałe koszty operacyjne	9	(29 342)	(31 538)
Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych	9	5 901	556
Koszty działania i koszty ogólnego zarządu	10	(1 108 247)	(1 118 653)
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych	11	(71 384)	(73 092)
Wynik z tytułu zbycia pozostałych aktywów	12	(813)	10 929
Wynik z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania warunkowe^c	13	(103 189)	(45 768)
Zysk operacyjny		916 040	784 472
Udział w zyskach (stratach) netto podmiotów wycenianych metodą praw własności		(22)	242
Podatek od niektórych instytucji finansowych		(87 350)	(77 634)
Zysk brutto		828 668	707 080
Podatek dochodowy	14	(189 816)	(171 514)
Zysk netto		638 852	535 566
W tym:			
Zysk netto należny udziałowcom jednostki dominującej (w tys.)		638 852	535 566
Średnia ważona liczba akcji zwykłych (w szt.)	15	130 659 600	130 659 600
Zysk na jedną akcję (w zł)	15	4,89	4,10
Rozwodniony zysk na jedną akcję (w zł)	15	4,89	4,10

* Na dzień 1 stycznia 2018 roku Grupa zastosowała MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystała z opcji nieprzekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

^{a)} Odpowiada pozycji „Wynik na inwestycyjnych dłużnych papierach wartościowych dostępnych do sprzedaży” według MSR 39.

^{b)} Odpowiada pozycji „Wynik na inwestycyjnych instrumentach kapitałowych dostępnych do sprzedaży” według MSR 39.

^{c)} Odpowiada pozycji „Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne” według MSR 39.

Informacje dodatkowe zamieszczone na stronach 23-108 stanowią integralną część rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów

Za okres (w tys. zł)	Nota	2018 r.	2017 r.
Zysk netto		638 852	535 566
Pozostałe całkowite dochody, które mogą być przekwalifikowane do rachunku zysków i strat:			
Zmiana wyceny dłużnych aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody (netto) ^a	16	94 286	205 725
Różnice kursowe		162	(314)
Pozostałe całkowite dochody, które nie mogą być przekwalifikowane do rachunku zysków i strat:			
Zyski/(Straty) aktuarialne z wyceny programu określonych świadczeń (netto)	16	(2 842)	(334)
Pozostałe całkowite dochody po opodatkowaniu		91 606	205 077
Całkowite dochody ogółem		730 458	740 643

W tym:

Całkowite dochody należne udziałowcom jednostki dominującej	730 458	740 643

* Na dzień 1 stycznia 2018 roku Grupa zastosowała MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystała z opcji nieprzekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

^a Odpowiada pozycji „Wycena aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży (netto)” według MSR 39.

Informacje dodatkowe zamieszczone na stronach 23-108 stanowią integralną część rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej

Stan na dzień (w tys. zł)	Nota	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.
AKTYWA			
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	17	7 272 193	462 126
Należności od banków	18	1 333 977	836 774
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	19	2 237 076	2 179 925
Inwestycyjne dłużne aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody ^a	20	14 241 363	17 439 439
Inwestycje kapitałowe wyceniane metodą praw własności	21	10 399	10 664
Inwestycje kapitałowe i pozostałe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat ^b	22	48 768	26 500
Należności od klientów	23	21 949 014	19 849 033
Rzeczowe aktywa trwałe	24	364 261	376 775
Wartości niematerialne	25	1 418 794	1 352 413
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego		1 744	667
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	27	204 207	175 904
Inne aktywa	28	222 918	325 448
Aktywa trwałe przeznaczone do zbycia	29	-	1 928
Aktywa razem		49 304 714	43 037 596
ZOBOWIĄZANIA			
Zobowiązania wobec banków	30	1 402 233	1 568 376
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	19	1 609 382	1 353 215
Pochodne instrumenty zabezpieczające		-	50 191
Zobowiązania wobec klientów	31	38 334 345	32 136 698
Rezerwy	32	29 984	18 300
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego		66 297	52 340
Inne zobowiązania	33	805 723	919 593
Zobowiązania razem		42 247 964	36 098 713

KAPITAŁ WŁASNY

Kapitał zakładowy	35	522 638	522 638
Kapitał zapasowy	35	3 003 290	3 003 969
Kapitał z aktualizacji wyceny	35	84 372	(9 118)
Pozostałe kapitały rezerwowe	35	2 883 838	2 895 598
Zyski zatrzymane		562 612	525 796
Kapitał własny razem		7 056 750	6 938 883

Zobowiązania i kapitał własny razem		49 304 714	43 037 596

* Na dzień 1 stycznia 2018 roku Grupa zastosowała MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystała z opcji nieprzekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

^{o)} Odpowiada pozycji 'Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży' według MSR 39.

^{p)} Odpowiada pozycji 'Inwestycje kapitałowe dostępne do sprzedaży' według MSR 39.

Informacje dodatkowe zamieszczone na stronach 23-108 stanowią integralną część rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym

W tys. zł	Kapitał zakładowy	Kapitał zapasowy	Kapitał z aktualizacji wyceny	Pozostałe kapitały rezerwowe	Zyski zatrzymane	Udziały niesprawujące kontroli	Kapitał własny razem
Stan na 1 stycznia 2018 roku	522 638	3 003 969	(9 118)	2 895 598	525 796	-	6 938 883
Zmiany wynikające z zastosowania MSSF 9**	-	-	(796)	-	(74 784)	-	(75 580)
Stan na 1 stycznia 2018 roku z uwzględnieniem zmian wynikających z zastosowania MSSF 9	522 638	3 003 969	(9 914)	2 895 598	451 012	-	6 863 303
Całkowite dochody ogółem, z tego:	-	-	94 286	(2 680)	638 852	-	730 458
zysk netto	-	-	-	-	638 852	-	638 852
różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	-	-	-	162	-	-	162
wycena aktywów finansowych wycenianych według wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody (netto) ^{o)}	-	-	94 286	-	-	-	94 286
zyski/(straty) aktuarialne z wyceny programu określonych świadczeń (netto)	-	-	-	(2 842)	-	-	(2 842)
Dywidendy	-	-	-	-	(537 011)	-	(537 011)
Transfer na kapitały	-	(679)	-	(9 080)	9 759	-	-
Stan na 31 grudnia 2018 roku	522 638	3 003 290	84 372	2 883 838	562 612	-	7 056 750

W tys. zł	Kapitał zakładowy	Kapitał zapasowy	Kapitał z aktualizacji wyceny	Pozostałe kapitały rezerwowe	Zyski zatrzymane	Udziały niesprawujące kontroli	Kapitał własny razem
Stan na 1 stycznia 2017 roku	522 638	3 003 082	(214 843)	2 885 044	594 529	-	6 790 450
Całkowite dochody ogółem, z tego:	-	-	205 725	(648)	535 566	-	740 643
zysk netto	-	-	-	-	535 566	-	535 566
różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	-	-	-	(314)	-	-	(314)
wycena aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży (netto)	-	-	205 725	-	-	-	205 725
zyski/(straty) aktuarialne z wyceny programu określonych świadczeń (netto)	-	-	-	(334)	-	-	(334)
Dywidendy	-	(129)	-	-	(592 081)	-	(592 210)
Transfer na kapitały	-	1 016	-	11 202	(12 218)	-	-
Stan na 31 grudnia 2017 roku*	522 638	3 003 969	(9 118)	2 895 598	525 796	-	6 938 883

* Na dzień 1 stycznia 2018 roku Grupa zastosowała MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystała z opcji nieprzekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

** Wpływ zmiany zasad rachunkowości w związku z wdrożeniem MSSF 9 został zaprezentowany w nocie 2.

^{o)} Odpowiada pozycji 'Wycena aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży (netto)' według MSR 39.

Informacje dodatkowe zamieszczone na stronach 23-108 stanowią integralną część rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych

Za okres (w tys. zł)	2018 r.	2017 r.
A. DZIAŁALNOŚĆ OPERACYJNA		
I. Zysk netto	638 852	535 566
II. Korekty	5 963 842	(1 008 486)
Bieżący i odroczone podatek dochodowy ujęty w wyniku finansowym	189 816	171 514
Udział w zyskach (stratach) netto podmiotów wycenianych metodą praw własności	22	(242)
Amortyzacja	71 384	73 092
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych	72 966	99 673
Wynik z tytułu rezerw	(10 904)	3 167
Wynik z tytułu odsetek	(1 107 574)	(1 082 147)
Przychody z tytułu dywidend	(9 533)	(9 428)
Wynik ze sprzedaży aktywów trwałych	823	(10 993)
Wynik z tytułu niezrealizowanych różnic kursowych	(8 800)	7 844
Wynik na inwestycjach kapitałowych i pozostałych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	(6 522)	-
Inne korekty	3 004	4 191
Zmiana stanu należności od banków	(348 629)	(204 204)
Zmiana stanu należności od klientów	(2 278 685)	(1 082 118)
Zmiana stanu dłużnych aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody ^b	3 199 537	1 743 917
Zmiana stanu inwestycji kapitałowych i pozostałych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat ^c	-	635
Zmiana stanu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	(58 011)	1 581 754
Zmiana stanu aktywów z tytułu pochodnych instrumentów zabezpieczających	-	12 244
Zmiana stanu innych aktywów	101 633	(32 787)
Zmiana stanu zobowiązań wobec banków	(130 863)	(650 236)
Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów	6 194 610	(1 797 799)
Zmiana stanu zobowiązań przeznaczonych do obrotu	256 167	45 417
Zmiana stanu zobowiązań z tytułu pochodnych instrumentów zabezpieczających	(50 191)	10 294
Zmiana stanu innych zobowiązań	(116 408)	107 726
Odsetki otrzymane	1 439 811	1 499 283
Odsetki zapłacone	(193 814)	(271 326)
Podatek dochodowy zapłacony	(208 116)	(132 508)
III. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	631 957	(951 212)
B. DZIAŁALNOŚĆ INWESTYCYJNA		
Wpływy		
Zbycie rzeczowych aktywów trwałych	38	33 613
Zbycie aktywów/zobowiązań trwałych przeznaczonych do zbycia	1 068	-
Dywidendy otrzymane	9 260	9 428
Inne wpływy związane z działalnością inwestycyjną	-	50
Wydatki		
Nabycie rzeczowych aktywów trwałych	(17 813)	(92 288)
Nabycie wartości niematerialnych	(109 313)	(38 967)
Przepływy netto związane z działalnością inwestycyjną	(116 760)	(88 164)

C. DZIAŁALNOŚĆ FINANSOWA**Wpływy**

Wpływy z tytułu zaciągnięcia długoterminowych kredytów od podmiotów sektora finansowego - 31 292

Wydatki

Dywidendy wypłacone (537 011) (592 213)

Wydatki z tytułu spłaty długoterminowych kredytów od podmiotów sektora finansowego (35 936) (119 268)

Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej (572 947) (680 189)

D. Różnice kursowe z przeliczenia środków pieniężnych 9 525 (12 473)

E. Zwiększenie/(zmniejszenie) środków pieniężnych netto 6 960 393 (158 297)

F. Środki pieniężne na początek okresu 514 585 672 882

G. Środki pieniężne na koniec okresu (patrz nota 45) 7 474 978 514 585

* Na dzień 1 stycznia 2018 roku Grupa zastosowała MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystała z opcji nieprzekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

^{m)} Odpowiada pozycji 'Zmiana stanu dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży' według MSR 39.

ⁿ⁾ Odpowiada pozycji 'Zmiana stanu inwestycji kapitałowych' według MSR 39.

Informacje dodatkowe zamieszczone na stronach 23-108 stanowią integralną część rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Informacja dodatkowa zawierająca opis przyjętych zasad rachunkowości i inne informacje objaśniające

1. Informacje ogólne o Banku i Grupie Kapitałowej Banku („Grupa”)

Bank Handlowy w Warszawie S.A. („Jednostka dominująca”, „Bank”) ma siedzibę w Warszawie przy ul. Senatorskiej 16, 00-923 Warszawa. Bank został powołany aktem notarialnym z dnia 13 kwietnia 1870 roku i jest zarejestrowany w rejestrze przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym prowadzonym przez Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy, XII Wydział Gospodarczy w Warszawie, pod numerem KRS: 0000001538.

Jednostce dominującej nadano numer statystyczny REGON 000013037 oraz numer identyfikacji podatkowej NIP 526-030-02-91.

Czas trwania Jednostki dominującej oraz jednostek wchodzących w skład Grupy jest nieoznaczony.

Kapitał zakładowy Banku wynosi 522 638 400 zł i podzielony jest na 130 659 600 akcji zwykłych na okaziciela, o wartości nominalnej 4,00 zł każda. Akcje Banku są notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.

Grupa jest członkiem Citigroup Inc. Jednostką dominującą dla Banku jest Citibank Overseas Investment Corporation z siedzibą w New Castle, USA. Citibank Overseas Investment Corporation jest podmiotem zależnym od Citibank N.A. z siedzibą w Nowym Jorku, USA, który jest jednostką dominującą najwyższego szczebla.

Bank jest uniwersalnym bankiem komercyjnym, oferującym szeroki zakres usług bankowych dla osób fizycznych i prawnych. Bank jest również 100% akcjonariuszem Domu Maklerskiego Banku Handlowego S.A., prowadzącego działalność maklerską w zakresie szerokiego katalogu instrumentów finansowych oraz usług, skierowanych zarówno do osób fizycznych, jak i prawnych.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. obejmuje dane Banku - Jednostki dominującej oraz jednostek od niego zależnych (razem zwanych dalej Grupą).

W skład Grupy wchodzi Bank oraz następujące jednostki zależne:

Nazwa jednostki	Siedziba	Udział w kapitale / w głosach na WZ (w %)	
		31.12.2018 r.	31.12.2017 r.
Jednostki konsolidowane metodą pełną			
Dom Maklerski Banku Handlowego S.A.	Warszawa	100	100
Handlowy-Leasing Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
Handlowy Investments S.A.	Luksemburg	100	100
PPH Spomasz Sp. z o.o. w likwidacji	Warszawa	100	100
Jednostki wyceniane metodą praw własności			
Handlowy-Inwestycje Sp. z o.o.	Warszawa	100	100

Informacje finansowe dotyczące jednostek zależnych 31.12.2018 r.

Jednostki podporządkowane konsolidowane metodą pełną

W tys. zł

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale (w %*)	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk/strata
HANDLOWY-LEASING Sp. z o.o	Warszawa	Działalność leasingowa	Jednostka zależna	97,47	22 154	248	21 906	294	(524)
HANDLOWY INVESTMENTS S.A.	Luksemburg	Działalność inwestycyjna	Jednostka zależna	100	18 393	306	18 087	257	(304)
DOM MAKLERSKI BANKU HANDLOWEGO S.A.	Warszawa	Działalność maklerska	Jednostka zależna	100	364 086	265 309	98 777	49 021	1 250
PPH SPOMASZ Sp. z o.o. w likwidacji	Warszawa	Nie prowadzi działalności	Jednostka zależna	100					Jednostka postawiona w stan likwidacji

* Udział bezpośredni.

Pozostałe jednostki

W tys. zł

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale (w %*)	Wartość bilansowa udziałów/akcji	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk
HANDLOWY-INWESTYCJE Sp. z o.o. 1/	Warszawa	Działalność inwestycyjna	Jednostka zależna	100	672	10 856	43	10 813	129	(22)

* Udział bezpośredni.

Objaśnienie zależności pośrednich:

1/ Pośrednie powiązania poprzez Handlowy-Inwestycje Sp. z o.o.

W tys. zł

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale (w %)	Wartość bilansowa udziałów/akcji	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk
HANDLOWY-LEASING Sp. z o.o.	Warszawa	Działalność leasingowa	Jednostka zależna	2,53	414	22 154	248	21 906	294	(524)

Przedstawione dane finansowe jednostek dostępne na dzień sporządzenia sprawozdania pochodzą z niezbadanych sprawozdań finansowych jednostek. Dane finansowe Handlowy Investments S.A. pochodzą ze sprawozdania finansowego sporządzonego na dzień 28 lutego 2019 roku będącego dniem bilansowym jednostki.

Informacje finansowe dotyczące jednostek zależnych 31.12.2017 r.

Jednostki podporządkowane konsolidowane metodą pełną

W tys. zł

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale (w %*)	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk
HANDLOWY-LEASING Sp. z o.o	Warszawa	Działalność leasingowa	Jednostka zależna	97,47	23 134	704	22 430	865	(678)
HANDLOWY INVESTMENTS S.A.	Luksemburg	Działalność inwestycyjna	Jednostka zależna	100	18 298	429	17 869	432	61
DOM MAKLERSKI BANKU HANDLOWEGO S.A.	Warszawa	Działalność maklerska	Jednostka zależna	100	433 070	320 816	112 154	73 538	14 669
PPH SPOMASZ Sp. z o.o. w likwidacji	Warszawa	Nie prowadzi działalności	Jednostka zależna	100					Jednostka postawiona w stan likwidacji

* Udział bezpośredni.

Pozostałe jednostki

W tys. zł

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale (w %*)	Wartość bilansowa udziałów/akcji	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk
HANDLOWY-INWESTYCJE Sp. z o.o. 1/	Warszawa	Działalność inwestycyjna	Jednostka zależna	100	914	11 118	41	11 077	446	242

* Udział bezpośredni.

Objaśnienie zależności pośrednich:

1/ Pośrednie powiązania poprzez Handlowy-Inwestycje Sp. z o.o.

W tys. zł

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale (w %)	Wartość bilansowa udziałów/ akcji	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk
HANDLOWY-LEASING Sp. z o.o.	Warszawa	Działalność leasingowa	Jednostka zależna	2,53	414	23 134	704	22 430	865	(678)

Przedstawione dane finansowe jednostek dostępne na dzień sporządzenia sprawozdania pochodzą ze zbadanych sprawozdań finansowych jednostek. Dane finansowe Handlowy Investments S.A. pochodzą ze zbadanego sprawozdania finansowego sporządzonego na dzień 28 lutego 2018 roku będącego dniem bilansowym jednostki.

Dane finansowe jednostki zależnej nieobjętej konsolidacją metodą pełną są nieistotne z punktu widzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego. Na dzień 31 grudnia 2018 roku stanowią one 0,02% aktywów Grupy (31 grudnia 2017 roku: 0,03%) oraz 0,003% zysku netto Grupy (31 grudnia 2017 roku: 0,05%) bez uwzględnienia eliminacji transakcji wewnątrzgrupowych.

2. Znaczące zasady rachunkowości

Oświadczenie o zgodności

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy zostało sporządzone zgodnie z wymogami Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej („MSSF”), które zostały zatwierdzone przez Unię Europejską („MSSF EU”), a w zakresie nieregulowanym powyższymi standardami zgodnie z wymogami ustawy z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości (Dz. U. z 2018 r., poz. 395, z późn. zm.) i wydanymi na jej podstawie przepisami wykonawczymi, a także wymogami odnoszącymi się do emitentów papierów wartościowych dopuszczonych lub będących przedmiotem ubiegania się o dopuszczenie do obrotu na rynku oficjalnych notowań giełdowych.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało zatwierdzone przez Zarząd Banku do publikacji 22 marca 2019 roku. Ostateczne zatwierdzenie sprawozdania finansowego nastąpi przez Walne Zgromadzenie Banku.

Roczne jednostkowe sprawozdanie finansowe zostało zatwierdzone przez Zarząd Banku do publikacji 22 marca 2019 roku. Ostateczne zatwierdzenie sprawozdania finansowego nastąpi przez Walne Zgromadzenie Banku.

Podstawy sporządzenia sprawozdania finansowego

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe obejmuje rok zakończony 31 grudnia 2018 oraz zawiera dane porównawcze za rok zakończony 31 grudnia 2017.

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone w złotych polskich (waluta prezentacji) w zaokrągleniu do tysiąca złotych.

W sprawozdaniu zastosowano koncepcję wartości godziwej dla aktywów finansowych i zobowiązań finansowych wycenianych według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, w tym instrumentów pochodnych, a także inwestycji kapitałowych (akcje i udziały mniejszościowe) oraz aktywów finansowych klasyfikowanych jako wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody. Pozostałe składniki aktywów finansowych wykazywane są w wartości zamortyzowanego kosztu pomniejszonej o odpisy na oczekiwane straty kredytowe. Pozostałe zobowiązania finansowe wykazywane są w wartości zamortyzowanego kosztu.

Sporządzenie rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy zgodnie z MSSF wymaga od kierownictwa dokonania pewnych szacunków oraz przyjęcia związanych z nimi założeń, które mają wpływ na kwoty prezentowane w sprawozdaniu finansowym. Najważniejsze zasady rachunkowości oraz szacunki i oceny zastosowane przy sporządzaniu niniejszego rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego stosowane były przez Grupę we wszystkich prezentowanych latach w sposób ciągły

z wyłączeniem zmian, które wynikają z wdrożenia od 1 stycznia 2018 roku MSSF 9 „Instrumenty finansowe” oraz MSSF 15 „Przychody z umów z klientami”, których wpływ został przedstawiony w dalszej części sprawozdania.

Szacunki i związane z nimi założenia dokonywane są w oparciu o dostępne dane historyczne oraz szereg innych czynników, które w danych warunkach uznane zostaną za właściwe i które stanowią podstawę do dokonania szacunków odnośnie wartości bilansowych aktywów i zobowiązań, których wartości nie można określić w sposób jednoznaczny na podstawie innych źródeł. Rzeczywiste wartości mogą się jednak różnić od wartości szacunkowych.

Szacunki i związane z nimi założenia podlegają bieżącym przeglądom. Korekty szacunków ujmowane są w okresie, w którym dokonano zmiany szacunku, jeżeli korekta dotyczy tylko tego okresu, lub w okresie, w którym dokonano zmiany i okresach przyszłych, jeżeli korekta wpływa zarówno na bieżący, jak i przyszłe okresy.

Standardy i interpretacje zatwierdzone, lecz jeszcze nieobowiązujące na dzień 31 grudnia 2018 roku, które mogą mieć wpływ na sprawozdanie finansowe Grupy to:

- MSSF 16 „Leasing”, zatwierdzony przez Unię Europejską do stosowania od 1 stycznia 2019 roku, zastąpi dotychczasowy MSR 17. Nowy standard przedstawia zmienione, kompleksowe podejście do identyfikacji umów leasingu i ich ujmowania w sprawozdaniach finansowych leasingodawców i leasingobiorców. MSSF 16 wprowadza model kontroli, który jest metodą identyfikacji umów leasingu w odróżnieniu od umów o świadczenie usług. Rozróżnienie to skupia się na ocenie, czy w ramach kontraktu identyfikowany jest składnik aktywów kontrolowany przez klienta. Standard wprowadza istotne zmiany w obszarze ujęcia po stronie leasingobiorcy - przestaje istnieć podział na umowy leasingu operacyjnego oraz leasingu finansowego, natomiast powstaje konieczność ujmowania w aktywach prawa do użytkowania przedmiotu leasingu, a w pasywach zobowiązania leasingowego. Dodatkowe informacje na temat efektu wdrożenia zostały przedstawione w dalszej części noty.
- Zmiany do MSSF 9 „Instrumenty finansowe”. Zmiana dotyczy uregulowania sytuacji, w której przedpłata należności kredytowej skutkuje spłatą kwot istotnie niższą niż kwoty należne; w przypadku gdy ta różnica jest uzasadniona, nie zaburza ona testu SPPI - zmiana nie będzie miała istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe.
- Interpretacja KIMSF 23 „Niepewność związana z ujęciem podatku dochodowego” precyzująca sposób wyceny niepewności

wynikających z rozwiązań zastosowanych w ramach stosowania MSR 12 „Podatek dochodowy”, co do których nie ma pewności, że są właściwe z punktu widzenia władz podatkowych. Grupa nie oczekuje, aby interpretacja miała znaczący wpływ na sprawozdanie finansowe, ponieważ nie ma istotnych niepewności związanych z ujęciem podatku dochodowego.

- Zmiany do MSR 28 „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych oraz wspólnych przedsięwzięciach” – w zakresie ujmowania wyceny długoterminowych udziałów w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach, dla których nie jest stosowana metoda praw własności, zgodnie z wymogami MSSF 9 „Instrumenty finansowe” – zmiana nie będzie miała istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe.

Pozostałe zmiany standardów oczekujące na zatwierdzenie przez Unię Europejską, w tym:

- MSSF 17 „Umowy ubezpieczeniowe”, zastępujący dotychczas obowiązujący MSSF 4 „Umowy ubezpieczeniowe” i wprowadzający kompleksowe uregulowania w obszarze rachunkowego podejścia do umów ubezpieczeniowych, a w szczególności wyceny wynikających z nich zobowiązań. Standard eliminuje dotychczas dopuszczaną przez MSSF 4 różnorodność w ujęciu rachunkowym umów ubezpieczeniowych ze względu na krajowe jurysdykcje.
- Szereg cyklicznych zmian standardów 2015-2017 w tym: MSSF 3 „Połączenia przedsięwzięć” i MSSF 11 „Wspólne ustalenia umowne” w zakresie wyceny udziału w przypadku objęcia kontroli nad wspólnym przedsięwzięciem, MSR 12 „Podatek dochodowy” w zakresie ujęcia efektu podatkowego dywidendy w wyniku, innych całkowitych dochodach lub kapitale w zależności od tego, gdzie transakcja lub zdarzenie, która była podstawą ujęcia dywidendy, została ujęta, MSR 23 „Koszty finansowania zewnętrznego” w zakresie traktowania kosztów finansowania.
- Zmiany MSR 19 „Świadczenia pracownicze” w zakresie ograniczeń, rozliczeń i zmian w programach określonych świadczeń wskazujące konieczność ustalania kosztów bieżących świadczeń oraz odsetek netto z zastosowaniem założeń przyjętych do wyceny zobowiązania lub aktywa z tytułu określonych świadczeń dla okresu po zmianie.
- Zmiany w założeniach koncepcyjnych wprowadzające kompleksowe wskazania w zakresie raportowania finansowego, m.in. regulujące obszar wyceny i jej podstawy, prezentacji i ujawnień, wyłączenia składników aktywów i zobowiązań z bilansu, a także aktualizację i wyjaśnienia określonych pojęć.
- Zmiany do MSSF 3 „Połączenia jednostek” – wprowadzające doprecyzowanie do definicji przedsięwzięcia pomagające w rozróżnieniu, czy nabycie stanowi grupę aktywów, czy przedsięwzięcie.
- Zmiany do MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych” i MSR 8 „Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów” w zakresie uszczegółowienia definicji terminu „istotny” i dostosowania do definicji używanej w założeniach koncepcyjnych.

Nie będą miały istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe.

Standardy obowiązujące od 1 stycznia 2018 roku:

- MSSF 9 „Instrumenty finansowe”. Opisany w dalszej części sprawozdania.
- MSSF 15 „Przychody z umów z klientami”. Opisany w dalszej części sprawozdania.
- Interpretacja KIMSF 22 „Transakcje w walutach obcych i płatności zaliczkowe” precyzująca zasady określania kursu walutowego w przypadku ujmowania niemonetarnych aktywów lub zobowiązań przy zaliczkowych płatnościach otrzymanych lub zapłaconych, zanim ujęty zostanie związany z nimi składnik aktywów, koszt lub przychód. Bez istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe.
- Zmiana MSR 40 „Nieruchomości inwestycyjne” precyzująca warunki klasyfikacji nieruchomości inwestycyjnych. Bez istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe.

- Szereg cyklicznych zmian standardów 2014-2016, w tym: MSSF 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych” odnośnie określonych wyłączeń przy pierwszorazowym stosowaniu MSSF. Bez wpływu na sprawozdanie finansowe.
- Zmiany do MSSF 2 „Płatność w formie akcji” odnośnie klasyfikacji i wyceny transakcji płatności w formie akcji, a w szczególności płatności w formie akcji rozliczanych w instrumentach kapitałowych. Bez istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe.
- Zmiana MSSF 4 „Umowy ubezpieczeniowe” zakładająca tymczasowe zwolnienie ze stosowania MSSF 9 dla jednostek, które głównie generują kontrakty uregulowane w MSSF 4, skutkująca ograniczeniem zmienności wyniku tych jednostek. Bez wpływu na sprawozdanie finansowe.

MSSF 9 „Instrumenty finansowe”

Od 1 stycznia 2018 roku Grupa stosuje MSSF 9 „Instrumenty finansowe”, przyjęty do stosowania przez Komisję Europejską w dniu 22 listopada 2016 roku (rozporządzenie Komisji Europejskiej nr 2016/2067/EU), który zastąpił MSR 39 „Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena”.

Klasyfikacja i wycena instrumentów finansowych

MSSF 9 wprowadza w tym obszarze następujące zmiany, istotne z punktu widzenia Grupy:

- Standard wprowadza trzy kategorie instrumentów finansowych:
 - aktywa finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu,
 - aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody,
 - aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.
- Grupa dokonuje klasyfikacji aktywów finansowych do poszczególnych kategorii w dacie początkowego ujęcia, biorąc pod uwagę dwa kryteria:
 - **model biznesowy** w zakresie zarządzania danym składnikiem aktywów, który decyduje o tym, czy przepływy pieniężne będą pochodzić z uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy, ze sprzedaży aktywów finansowych, czy z obu tych źródeł oraz
 - **charakterystykę umownych przepływów pieniężnych** dla danego składnika aktywów finansowych, którą ocenia się stosując tzw. test SPPI (*solely payment of principal and interest*), w ramach którego ustala się, czy umowne przepływy pieniężne są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty; uznaje się, że test ten zdany jest, jeśli ww. przepływy stanowią wynagrodzenie za wartość pieniądza w czasie, ryzyko kredytowe, inne podstawowe rodzaje ryzyka związane z udzielaniem kredytów (np. ryzyko płynności), koszty (np. koszty administracyjne) związane z utrzymaniem składnika aktywów finansowych przez określony okres czasu oraz marżę zysku.

Jeżeli spełniony jest test SPPI, a model biznesowy odpowiada pozyskiwaniu przepływów pieniężnych wynikających z umowy, Grupa klasyfikuje aktywa finansowe do kategorii wycenianych według zamortyzowanego kosztu.

Jeżeli spełniony jest test SPPI, a model biznesowy odpowiada pozyskiwaniu przepływów pieniężnych wynikających z umowy oraz sprzedaży, Grupa klasyfikuje aktywa finansowe do kategorii wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody.

Jeżeli spełniony jest test SPPI, lecz model biznesowy odpowiada innym celom niż wcześniej wymienione, lub gdy test SPPI nie jest spełniony (niezależnie od modelu biznesowego), Grupa klasyfikuje aktywa finansowe do kategorii wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

Grupa identyfikuje również modyfikacje istotne oraz nieistotne dla kontraktów, dla których stosuje się metodologię zamortyzowanego kosztu, które zostały opisane w dalszej części noty.

Model biznesowy

W odniesieniu do modelu biznesowego, na podstawie przyjętego dotąd oraz planowanego sposobu zarządzania portfelami aktywów finansowych pod względem sposobu realizacji przepływów z grup aktywów, Grupa udziela kredytów i innych form finansowania dotychczas klasyfikowanych jako kredyty i należności według MSR 39 w celu uzyskiwania przepływów kapitałowych i odsetkowych (model przepływów kontraktowych), a sprzedaże wierzytelności mają charakter incydentalny i dotyczą ekspozycji o pogorszonej jakości kredytowej. W konsekwencji Grupa nie dokonała zmiany w wycenie instrumentów w tym portfelu w porównaniu do MSR 39 i wycenia je według zamortyzowanego kosztu.

Instrumenty dłużne w portfelu przeznaczone do obrotu odpowiadają charakterystyce modelu biznesowego zakładającego częste sprzedaże i nabycia instrumentów zgodnie z krótkoterminowymi oczekiwaniami oraz wzorcami generowania zysku (model aktywów przeznaczonych do obrotu). W konsekwencji Grupa wycenia te instrumenty w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, podobnie jak według MSR 39.

Instrumenty dłużne ujmowane według MSR 39 w portfelu dostępnych do sprzedaży odpowiadają modelowi biznesowemu, w ramach którego instrumenty są zarządzane na bazie przepływów kontraktowych oraz sprzedaży (model przepływów kontraktowych i sprzedaży), zatem zgodnie z MSSF 9 instrumenty te klasyfikowane są do portfela aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody.

Charakterystyka umownych przepływów pieniężnych

Grupa dokonała szczegółowej analizy konstrukcji zapisów umownych oraz praktyk w zakresie ustalenia wynagrodzenia celem stwierdzenia, czy przepływy pieniężne wynikające z umów stanowią jedynie spłatę kwoty głównej i odsetek (test SPPI). W wyniku tej analizy oraz w wybranych przypadkach z zastosowaniem tzw. testu benchmark (np. w przypadku niedopasowania typu stopy procentowej do częstotliwości jej aktualizacji) Grupa nie zidentyfikowała składników aktywów finansowych niespełniających kryteriów testu SPPI. Grupa posiada w portfelu karty kredytowe, których oprocentowanie zawiera w swojej formule mnożnik. Oprocentowanie karty kredytowej oparte jest o analizę cen analogicznych produktów oraz odzwierciedla wynagrodzenie za wartość pieniądza w czasie, ryzyko kredytowe związane z kwotą główną pozostałą do spłaty w określonym czasie i za inne podstawowe ryzyka i koszty związane z udzielaniem kredytów, a także marżę zysku. Stosowanie mnożnika w formule oprocentowania wynika z obecnego i historycznego sposobu określania przez ustawodawcę formuły maksymalnej dopuszczalnej wysokości odsetek. W związku z powyższym Grupa prezentuje te ekspozycje w kategorii wycenianych według zamortyzowanego kosztu. Grupa dokonała zmian dokumentacji klientowskiej mającej na celu wprowadzenie do dokumentacji wewnętrznej stawki maksymalnej, obowiązującej i stosowanej niezależnie od stawki ustawowej i ograniczającej zmienność kontraktowych przepływów pieniężnych zgodnie z MSSF 9.

W efekcie powyższych analiz Grupa nie zidentyfikowała zmian w sposobie wyceny aktywów finansowych wynikających z kryterium charakterystyki umownych przepływów pieniężnych.

Inwestycje kapitałowe i pozostałe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat

Zgodnie z wymogami MSSF 9 instrumenty kapitałowe (akcje i udziały mniejszościowe) powinny być wyceniane w wartości godziwej. MSSF 9 zakłada, że po dacie pierwszego zastosowania dalsze zmiany wartości godziwej ujmowane są w rachunku zysków i strat, dopuszcza jednak możliwość nieodwołalnego wyboru ujmowania tych zmian w pozostałych całkowitych dochodach, bez możliwości późniejszego przekwalifikowania do rachunku zysków i strat. W przypadku wyboru tej opcji dywidendy, co do zasady, ujmowane są w rachunku wyników. Grupa zdecydowała o ujmowaniu zmian wartości godziwej w rachunku zysków i strat.

Rachunkowość zabezpieczeń

W ramach rachunkowości zabezpieczeń MSSF 9 zwiększa zakres instrumentów, które mogą być uznane jako zabezpieczone lub zabezpieczające w rachunkowości zabezpieczeń. Warunkiem stosowania rachunkowości zabezpieczeń jest ekonomiczna zależność pomiędzy instrumentem zabezpieczającym a pozycją zabezpieczaną, bez konieczności retrospektywnego pomiaru efektywności zabezpieczenia. Jednocześnie MSSF 9 czasowo zezwala na stosowanie zasad rachunkowości zabezpieczeń zawartych w MSR 39 „Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena”. Grupa skorzystała z tej opcji.

Utrata wartości

Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (ECL) zgodnie z MSSF 9 są wyznaczone z uwzględnieniem klasyfikacji ekspozycji do jednego z trzech Etapów (*ang. Stage*):

- Etap 1: ekspozycje kredytowe, dla których ryzyko kredytowe nie zwiększyło się istotnie od momentu początkowego ujęcia
 - strata szacowana w horyzoncie 12 miesięcy (jest to część strat kredytowych oczekiwanych dla całego okresu narażenia na ryzyko, wynikająca z niewykonania zobowiązania w ciągu 12 miesięcy od dnia sprawozdawczego);
- Etap 2: ekspozycje kredytowe, dla których nastąpił istotny wzrost ryzyka kredytowego
 - straty kredytowe szacuje się dla całego okresu trwania ekspozycji;
- Etap 3: ekspozycje kredytowe, dla których nastąpił obiektywny dowód utraty wartości
 - straty kredytowe szacowane jak dla aktywów z utratą wartości.

Co do zasady wszystkie ekspozycje udzielone nowo pozyskanym klientom (z wyłączeniem aktywów POCI) klasyfikowane są jako ekspozycje Etapu 1.

W ramach procesów analizy ryzyka i identyfikacji istotnego wzrostu ryzyka kredytowego dokonywana jest m.in. ocena przesłanek i dowodów wystąpienia utraty wartości, przy uwzględnieniu zaistniałych i przyszłych zdarzeń oraz mając na uwadze otoczenie makroekonomiczne.

Klienci Bankowości Instytucjonalnej

Klienci Instytucjonalni są oceniani indywidualnie pod kątem występowania przesłanek istotnego wzrostu ryzyka kredytowego oraz przesłanek i dowodów utraty wartości w celu nadania właściwej klasyfikacji wewnętrznej oraz przypisania ekspozycji kredytowej do właściwego Etapu zgodnie z MSSF 9. Ocena przesłanek istotnego wzrostu ryzyka kredytowego oraz przesłanek utraty wartości odbywa się na bazie ciągłej w ramach procesów wczesnego ostrzegania i procesu klasyfikacji wewnętrznej, który stanowi wieloczynnikową i całościową analizę ryzyka kredytowego oraz jest elementem wspierającym monitorowanie portfela i zarządzanie procesem naprawczym.

W celu dokonania oceny, czy nastąpił istotny wzrost ryzyka kredytowego, Bank cyklicznie, w ramach procesu klasyfikacji wewnętrznej oraz bieżącego procesu monitorowania, analizuje zmiany ryzyka niewykonania zobowiązania dla danej ekspozycji kredytowej, dokonując porównania bieżącej oceny ryzyka niewykonania zobowiązania dla ekspozycji kredytowej z oceną ryzyka niewykonania zobowiązania dokonaną w momencie początkowego ujęcia.

Co do zasady zmiana klasyfikacji klienta jest czynnikiem determinującym migrację między Etapami. Zaklasyfikowanie klienta do kategorii Pod obserwacją jest traktowane jako istotne pogorszenie ryzyka od momentu początkowego ujęcia.

Poziom klasyfikacji wewnętrznej	Klasyfikacja do Etapu
Normalna	Etap 1
Normalna (wewnętrzna lista obserwacyjna)	Etap 1
Pod obserwacją	Etap 2
Poniżej standardu pracująca	Etap 2
Poniżej standardu niepracująca	Etap 3
Wątpliwa	Etap 3
Stracona	Etap 3

Ocena zmiany ryzyka niewykonania zobowiązania dla danej ekspozycji kredytowej dokonywana w ramach procesu klasyfikacji wewnętrznej oraz procesu monitorowania uwzględnia:

- czynniki jakościowe: w tym sygnały Wczesnego Ostrzegania (np. terminy i kwoty rejestrowanych wpływów, dane z biura kredytowego, salda i wykorzystanie kredytów, dane finansowe klienta, wyniki analiz trendów w branży, w której operuje klient, wyniki inspekcji u klienta, w tym np. potrzeby pożyczkowe firmy czy zmiany w sposobie zarządzania firmą);
- informacje ilościowe (obejmujące m.in. Rating Ryzyka Dłużnika);
- oczekiwany okres życia ekspozycji;
- ewentualne przyznanie klientowi, ze względów ekonomicznych lub umownych, udogodnień (w zakresie warunków finansowych) wynikających z jego trudności finansowych, których w innym przypadku Grupa by nie udzieliła (gdy udogodnienia te nie implikują pogorszenia przyszłych strumieni płatności).

Przypisanie do Etapu 1 / 2 bazuje na procesie klasyfikacji wewnętrznej, który uwzględnia poza czynnikiem ilościowy (zmiany PD / ratingu) szeroki zakres czynników jakościowych - w związku z czym nie wyznaczono progu wzrostu PD, powyżej którego następuje automatyczne zaklasyfikowanie do Etapu 2.

Dla Etapu 1 i 2 wartość oczekiwanych strat kredytowych dla ekspozycji bilansowych oraz rezerw dla kredytowych ekspozycji pozabilansowych jest określana miesięcznie dla każdego klienta, w celu naliczania, utrzymywania i raportowania informacji o utracie wartości i rezerwach MSSF 9 dla ekspozycji Klientów Instytucjonalnych. Stosowane algorytmy zależą od przypisania klienta do Etapu klasyfikacji zgodnie z MSSF 9.

Ekspozycje do Etapu 3 przypisywane są w przypadku wystąpienia jednego z poniższych obiektywnych dowodów utraty wartości:

- obniżenie wewnętrznego ratingu klienta do odpowiednika S&P CCC-;
- przeterminowane płatności o 90 dni i więcej;
- pojawienie się istotnych trudności finansowych klienta;
- obniżenie ratingu klienta przez uznaną i akceptowaną przez Grupę zewnętrzną instytucję oceny wiarygodności kredytowej;
- naruszenie warunków umowy, takie jak zdarzenie niewykonania zobowiązania lub niedokonanie płatności w wymaganym terminie, np. opóźnienia w spłacie rat kapitałowych lub odsetkowych;
- przyznanie kredytobiorcy przez Grupę, ze względów ekonomicznych lub umownych wynikających z trudności finansowych kredytobiorcy, udogodnień w zakresie warunków finansowych, których w innym przypadku Grupa by nie udzieliła, wyrażenie przez Grupę zgody na przeprowadzenie awaryjnej restrukturyzacji zobowiązań kredytowych, jeżeli może to skutkować zmniejszeniem zobowiązań finansowych poprzez umorzenie istotnej części kwoty głównej, odsetek lub, w stosownych przypadkach, opłat lub też odroczenie ich spłaty lub zapłaty;
- wysokie prawdopodobieństwo upadłości klienta lub uzyskanie informacji o wszczęciu postępowania upadłościowego, wystąpienie przez dłużnika o ogłoszenie upadłości lub o przyznanie podobnej ochrony; lub postawienie dłużnika w stan

upadłości bądź przyznanie mu podobnej ochrony, jeżeli umożliwiłyby mu to uniknięcie lub opóźnienie spłaty zobowiązań kredytowych;

- wniosek Grupy o nadanie oświadczenia Dłużnika o poddaniu się egzekucji klauzuli wykonalności;
- istotne pogorszenie się sytuacji gospodarczej, które może mieć wpływ na ryzyko niespłaceniem zobowiązań przez dłużnika.

Dla Etapu 3 straty z tytułu uraty wartości lub rezerwy dla ekspozycji kredytowych są rozpoznawane i wyliczane na podstawie bieżącej wartości projektowanych przepływów pieniężnych oczekiwanych w okresie kredytowania. Straty są obliczane na podstawie indywidualnych prognoz przepływów pieniężnych, wynikających m.in. ze spłaty przez kredytobiorcę lub egzekucji zabezpieczeń. Prognozowane przepływy pieniężne dotyczą spłat zarówno kapitału, jak i odsetek.

Na potrzeby liczenia rezerwy Grupa uwzględnia przyjęte zabezpieczenia. Do akceptowanych form zabezpieczania należą przede wszystkim hipoteki, zapasy oraz należności. W przypadku braku uwzględnienia wartości zabezpieczenia w metodyce liczenia ECL wartość odpisów wzrosłaby o 20%.

Klienci Bankowości Detalicznej

W przypadku ekspozycji detalicznych poziom odpisów wyznaczany jest na poziomie poszczególnych ekspozycji kredytowych, a następnie agregowany do poziomu portfeli produktowych. Poziom rezerwy związanej z ryzykiem kredytowym odzwierciedla oczekiwaną kwotę strat kredytowych w horyzoncie czasowym zależnym od Etapu raportowania ekspozycji. W zakresie obejmowanym przez model utraty wartości znajdują się:

- kredyty gotówkowe,
- kredyty hipoteczne,
- karty kredytowe wraz z produktami powiązаныmi (plany spłat ratałnych) oraz
- odnawialne linie kredytowe.

Zasady klasyfikacji ekspozycji do Etapów oparte są na istniejących w Grupie procesach zarządzania ryzykiem kredytowym, w szczególności, co do zasady na cyklicznej analizie ryzyka klienta. Obejmuje ona kryteria ilościowe związane z określeniem prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania przez klienta (PD) w ramach posiadanych produktów kredytowych oraz kryteria jakościowe. Wartość 12-miesięcznego PD wyznaczana jest na poziomie klienta, na podstawie zestawu modeli statystycznych. Są to modele scoringowe: demograficzny, behawioralny oraz wykorzystujący dane pochodzące z Biura Informacji Kredytowej. Modele te współpracują w oparciu o tzw. logikę integracyjną, której zadaniem jest dostarczenie najlepszej prognozy wartości 12-miesięcznego PD dla dostępnego w przypadku danego klienta zestawu wartości modeli cząstkowych. Tak uzyskane PD jest skalowane na potrzebę Etapu 2 do rezydującego PD Life Time zgodnie z zakładanym rozkładem przeżycia.

W celu dokonania oceny, czy nastąpił istotny wzrost ryzyka kredytowego, Grupa uwzględnia:

- czynniki ilościowe - w ramach procesu analiz zmiany ryzyka niewykonania zobowiązania dla danej ekspozycji kredytowej,

Grupa dokonuje porównania bieżącej oceny ryzyka niewykonania zobowiązania (aktualne rezydualne PD) dla ekspozycji kredytowej, z oceną ryzyka niewykonania zobowiązania dokonaną w momencie początkowego ujęcia (oczekiwane na tamten moment rezydualne PD liczone dla aktualnego wieku kredytu); przypisanie do Etapu 2 odbywa się, jeśli wzrost rezydualnego PD dla poszczególnych produktów kredytowych w horyzoncie życia ekspozycji jest większy od mnożnika od 1.7x do 5.1x w zależności od rodzaju produktu;

- czynniki jakościowe, do których należą bieżąca długość okresu przeterminowania produktu kredytowego (ang. DPD - *Days Past Due*), dokonane czynności miękkiej restrukturyzacji oraz fakt braku dostępności informacji o prawdopodobieństwie niewykonania zobowiązania.

W przypadku zidentyfikowania istotnego wzrostu ryzyka kredytowego oczekiwana strata, będąca podstawą określenia poziomu odpisu z tytułu utraty wartości, wyznaczana jest w całym okresie życia ekspozycji. W przypadku ekspozycji ratalnych jest to okres do umownej daty zapadalności. Dla ekspozycji odnawialnych kontraktowy termin zapadalności nie jest określony, w zastępstwie wyznaczany jest tzw. behawioralny termin zapadalności, będący wynikiem empirycznej estymacji czasu życia produktu kredytowego.

W ramach oceny adekwatności stosowanej metodyki służącej wyznaczeniu utraty wartości oraz rezerwy dla obu segmentów,

W tys. zł

Pozycja skonsolidowanego sprawozdania finansowego na dzień 31.12.2017 r.	Pozycja skonsolidowanego sprawozdania finansowego na dzień 1.01.2018 r.	Kategoria wyceny MSR 39	Kategoria wyceny MSSF 9	Wartość bilansowa MSR 39	Wpływ wdrożenia MSSF 9	Wartość bilansowa MSSF 9
Aktywa	Aktywa					
Należności od banków i klientów	Należności od banków i klientów	Zamortyzowany koszt	Zamortyzowany koszt	20 685 807	(87 360)	20 598 447
Inwestycje kapitałowe dostępne do sprzedaży	Inwestycje kapitałowe i pozostałe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	Cena nabycia pomniejszona o odpisy aktualizujące	Wartość godziwa przez rachunek zysków i strat	26 500	16 064	42 564
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	-	-	175 904	31 295	207 199
Aktywa razem				20 888 211	(40 001)	20 848 210

Pozycja skonsolidowanego sprawozdania finansowego na dzień 31.12.2017 r.	Pozycja skonsolidowanego sprawozdania finansowego na dzień 1.01.2018 r.	Kategoria wyceny MSR 39	Kategoria wyceny MSSF 9	Wartość bilansowa MSR 39	Wpływ wdrożenia MSSF 9	Wartość bilansowa MSSF 9
Zobowiązania	Zobowiązania					
Rezerwy na udzielone zobowiązania pozabilansowe	Rezerwy na udzielone zobowiązania warunkowe	Zamortyzowany koszt	Zamortyzowany koszt	12 789	22 886	35 675
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	-	-	52 340	12 693	65 033
Zobowiązania razem				65 129	35 579	100 708
Kapitały Grupy				6 938 883	(75 580)	6 863 303

Zatem łączny wpływ wdrożenia MSSF 9 na kapitały Grupy jest ujemny i wynosi 75 580 tys. zł.

W związku z weryfikacją poprawności klasyfikacji ekspozycji wybranych klientów korporacyjnych do odpowiednich etapów pomiaru utraty wartości Grupa dokonała zmiany oszacowania wpływu wdrożenia MSSF 9 w porównaniu do przedstawionego w Skonsolidowanym Raporcie Rocznym za 2017 rok. W wyniku zmiany ww. oszacowania kapitały Grupy zostały dodatkowo pomniejszone o 13 989 tys. zł (z uwzględnieniem efektu podatkowego) względem szacunkowego wpływu, jaki Grupa podała

tj. detalicznego i bankowości instytucjonalnej, Grupa regularnie, co najmniej raz w roku, przeprowadza analizę w celu weryfikacji, w jakim stopniu wartość oczekiwanych strat kredytowych miała odzwierciedlenie w rzeczywistości poniesionych stratach. Dodatkowo modele używane do wyznaczania rezerw podlegają ocenie niezależnego Biura Walidacji Modeli.

Zastosowanie MSSF 9 po raz pierwszy

Wpływ wdrożenia MSSF 9

Grupa podjęła decyzję o skorzystaniu z zapisów MSSF 9 umożliwiających zwolnienie z obowiązku przekształcania danych porównawczych dla okresów wcześniejszych w odniesieniu do zmian wynikających z klasyfikacji i wyceny oraz utraty wartości. Jednocześnie Grupa wprowadziła zmiany w sprawozdaniu finansowym w celu dostosowania prezentacji danych finansowych do nowych kategorii wprowadzonych przez MSSF 9. Różnice w wartości bilansowej aktywów i zobowiązań finansowych wynikających z zastosowania MSSF 9 zostały ujęte jako element wyniku z lat ubiegłych oraz kapitału z aktualizacji wyceny w kapitałach własnych na dzień 1 stycznia 2018 roku.

Poniżej przedstawiono wpływ wdrożenia MSSF 9 na klasyfikację i wycenę aktywów finansowych według stanu na dzień 1 stycznia 2018 roku.

w Skonsolidowanym Raporcie Rocznym za 2017 rok.

Powyżej zaprezentowany wpływ wdrożenia MSSF 9 po raz pierwszy wynika głównie ze:

- zmiany sposobu ustalania odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych i zobowiązań warunkowych, z modelu strat poniesionych obowiązującego przed 1 stycznia 2018 roku na model strat oczekiwanych, opisany szczegółowo wcześniej, oraz

- zmiany klasyfikacji i wyceny mniejszościowych instrumentów kapitałowych, które zgodnie z wymogami MSSF 9 zostały zaklasyfikowane do wyceny w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat; przed wdrożeniem MSSF 9 Grupa klasyfikowała udziały mniejszościowe jako Inwestycje kapitałowe dostępne do sprzedaży i wyceniała w cenie nabycia pomniejszonej o odpisy aktualizujące.

Tak ustalony negatywny wpływ zastosowania MSSF 9, obliczony na dzień 1 stycznia 2018 roku, w odniesieniu do współczynnika kapitału Tier 1 oraz współczynnika kapitałowego (TCR), wyniósł 26 p.b.

Grupa zdecydowała, że dla potrzeb oceny adekwatności kapitałowej, w oparciu o art. 1 § 9 rozporządzenia (UE) 2017/2395 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2017 roku

zmieniającego rozporządzenie (UE) nr 575/2013, nie będzie stosowała okresu przejściowego i ujęła jednorazowo wpływ na kapitał związany z wdrożeniem MSSF 9.

Dodatkowe ujawnienia związane z zastosowaniem MSSF 9 po raz pierwszy

Poniżej przedstawiono ujawnienia dotyczące wpływu zastosowania przez Grupę MSSF 9 po raz pierwszy na dzień 1 stycznia 2018 roku.

Ujawnienia na moment pierwszego zastosowania MSSF 9 kategorii wyceny aktywów i zobowiązań finansowych i ich wartości bilansowych według MSR 39 oraz nowych kategorii wyceny aktywów i zobowiązań finansowych i ich wartości bilansowych według MSSF 9 przedstawia tabela poniżej.

W tys. zł

Pozycja skonsolidowanego sprawozdania finansowego na dzień 31.12.2017 r.	Pozycja skonsolidowanego sprawozdania finansowego na dzień 1.01.2018 r.	Kategoria wyceny MSR 39	Kategoria wyceny MSSF 9	Wartość bilansowa MSR 39	Wartość bilansowa MSSF 9
Aktywa finansowe	Aktywa finansowe				
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	Zamortyzowany koszt	Zamortyzowany koszt	462 126	462 126
Należności od banków	Należności od banków	Zamortyzowany koszt	Zamortyzowany koszt	836 774	835 538
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	Wartość godziwa przez rachunek zysków i strat	Wartość godziwa przez rachunek zysków i strat (obowiązkowa)	2 179 925	2 179 925
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	Inwestycyjne dłużne aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody	Wartość godziwa przez pozostałe całkowite dochody	Wartość godziwa przez pozostałe całkowite dochody	17 439 439	17 439 439
Inwestycje kapitałowe dostępne do sprzedaży	Inwestycje kapitałowe i pozostałe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	Cena nabycia pomniejszona o odpisy aktualizujące	Wartość godziwa przez rachunek zysków i strat	26 500	42 564
Należności od klientów	Należności od klientów	Zamortyzowany koszt	Zamortyzowany koszt	19 849 033	19 762 909
Inne aktywa (finansowe)	Inne aktywa (finansowe)	Zamortyzowany koszt	Zamortyzowany koszt	263 119	263 119
Zobowiązania finansowe	Zobowiązania finansowe				
Zobowiązania wobec banków	Zobowiązania wobec banków	Zamortyzowany koszt	Zamortyzowany koszt	1 568 376	1 568 376
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	Wartość godziwa przez rachunek zysków i strat	Wartość godziwa przez rachunek zysków i strat (obowiązkowa)	1 353 215	1 353 215
Pochodne instrumenty zabezpieczające	Pochodne instrumenty zabezpieczające	Wartość godziwa przez rachunek zysków i strat	Wartość godziwa przez rachunek zysków i strat (obowiązkowa)	50 191	50 191
Zobowiązania wobec klientów	Zobowiązania wobec klientów	Zamortyzowany koszt	Zamortyzowany koszt	32 136 698	32 136 698
Rezerwy na udzielone zobowiązania warunkowe	Rezerwy na udzielone zobowiązania warunkowe	Zamortyzowany koszt	Zamortyzowany koszt	12 789	35 675

Poniżej zaprezentowano pozycje Rachunku zysków i strat, których dotyczą zmiany związane z wdrożeniem MSSF 9, i są to wyłącznie zmiany nazewnictwa, bez wpływu na wartości prezentowane w rachunku zysków i strat.

W tys. zł

Pozycja skonsolidowanego rachunku zysków i strat za 2017 r.	Pozycja skonsolidowanego rachunku zysków i strat za 2018 r.	Wartość wg MSR 39	Wartość wg MSSF 9
		2017 r.	2018 r.
Wynik na inwestycyjnych dłużnych papierach wartościowych dostępnych do sprzedaży	Wynik na inwestycyjnych dłużnych aktywach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody	35 772	112 631
Wynik na inwestycyjnych instrumentach kapitałowych dostępnych do sprzedaży	Wynik na inwestycjach kapitałowych i pozostałych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	3 377	6 522
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	Wynik z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania warunkowe	(103 189)	(63 511)

Uzgodnienie pomiędzy wartością bilansową aktywów i zobowiązań finansowych wycenionych zgodnie z MSR 39 a ich wartościami bilansowymi ustalonymi zgodnie z MSSF 9, na datę pierwszego zastosowania MSSF 9, przedstawia tabela poniżej.

W tys. zł	Wartość bilansowa MSR 39	Reklasyfikacja	Zmiana wyceny	Wartość bilansowa MSSF 9
Aktywa finansowe				
Wycena według zamortyzowanego kosztu				
Należności od banków				
Bilans otwarcia	836 774			
Zmiana wyceny		-	(1 236)	
Bilans zamknięcia				835 538
Należności od klientów				
Bilans otwarcia	19 849 033			
Zmiana wyceny		-	(86 124)	
Bilans zamknięcia				19 762 909
Dostępne do sprzedaży				
Dłużne papiery wartościowe				
Bilans otwarcia	17 439 439			
Reklasyfikacja do wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody		(17 439 439)	-	
Zmiana wyceny		-	-	
Bilans zamknięcia				-
Inwestycje kapitałowe i pozostałe				
Bilans otwarcia	26 500			
Reklasyfikacja do wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy		(26 500)	-	
Zmiana wyceny		-	-	
Bilans zamknięcia				-
Wycena w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody				
Inwestycyjne dłużne aktywa finansowe				
Bilans otwarcia	-			
Reklasyfikacja z dostępnych do sprzedaży		17 439 439	-	
Zmiana wyceny		-	-	
Bilans zamknięcia				17 439 439
Wartość godziwa przez rachunek zysków i strat				
Inwestycje kapitałowe i pozostałe				
Bilans otwarcia	-			
Reklasyfikacja z dostępnych do sprzedaży		26 500	-	
Zmiana wyceny		-	16 064	
Bilans zamknięcia				42 564
Zobowiązania finansowe				
Rezerwy na udzielone zobowiązania warunkowe				
Bilans otwarcia	12 789			
Zmiana wyceny		-	22 886	
Bilans zamknięcia				35 675

„Zmiana wyceny” w powyższej tabeli dotyczy wzrostu wartości odpisów związanego z wdrożeniem modelu strat oczekiwanych, zgodnie z MSSF 9, dla należności od banków i klientów w łącznej kwocie 87 360 tys. zł oraz na zobowiązania warunkowe w kwocie 22 886 tys. zł.

Dodatkowo dla inwestycji kapitałowych, w pozycji dot. zmiany wyceny, Grupa ujęła różnicę pomiędzy wartością bilansową według MSR 39 a wartością ustaloną zgodnie z MSSF 9 z zastosowaniem wyceny w wartości godziwej.

Ponadto Grupa dokonała reklasyfikacji aktywów finansowych do nowych kategorii wymaganych według MSSF 9. Reklasyfikacje dotyczyły w szczególności wykazania portfela dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży w kategorii wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody, oraz instrumentów kapitałowych klasyfikowanych uprzednio jako

dostępne do sprzedaży, do kategorii wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

Zgodnie z wytycznymi Transition Resource Group for Impairment of Financial Instruments, na datę pierwszego zastosowania MSSF9, wartość należności w Etapie 3 prezentacyjnie powinna zostać powiększona o naliczone odsetki kontraktowe w łącznej kwocie 433 123 tys. zł. Konsekwencją takiej prezentacji należności jest wzrost rezerw kredytowych o analogiczną kwotę. Zmiana ta nie ma wpływu na wartość netto należności zakwalifikowanych do Etapu 3, a tym samym na kapitały własne na dzień przejścia na MSSF 9, tj. 1 stycznia 2018 roku.

Uzgodnienie odpisów z tytułu utraty wartości utworzonych zgodnie z MSR 39 oraz rezerw utworzonych zgodnie z MSR 37 z wartościami odpisów z tytułu utraty wartości według MSSF 9, na datę pierwszego zastosowania MSSF 9, przedstawia tabela poniżej.

W tys. zł	Wartość odpisów aktualizujących wg MSR 39 oraz rezerw wg MSR 37	Reklasyfikacja	Zmiana wyceny	Wartość odpisów aktualizujących MSSF 9
Kategoria wyceny				
Pożyczki i należności (MSR 39) / Wycena według zamortyzowanego kosztu (MSSF 9)				
Należności od banków	1 111		1 236	2 347
Należności od banków	587 783	(5 178)*	86 124	668 729
	588 894	(5 178)	87 360	671 076
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży (MSR 39) / Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy (MSSF 9)				
Inwestycje kapitałowe i pozostałe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	4 250	(4 250)	-	-
	4 250	(4 250)	-	-
Zobowiązania finansowe i gwarancyjne udzielone				
Akredytywy	179	-	100	279
Gwarancje i poręczenia udzielone	2 869	-	3 100	5 969
Linie kredytowe udzielone	9 741	-	19 686	29 427
	12 789	-	22 886	35 675
Rezerwy utworzone zgodnie z MSR 37	5 511	-	-	5 511
Razem	611 444	(9 428)	110 246	712 262

* Pozycja „Reklasyfikacja” związana jest ze zmianą definicji wartości bilansowej brutto wprowadzonej przez MSSF 9 i obejmuje różnicę pomiędzy wartością odpisu z tytułu utraty wartości jaki tworzony był na odsetki naliczone od ekspozycji ze stwierdzoną utratą wartości do momentu stwierdzenia utraty wartości według MSR 39 a wartością odpisu na te odsetki według MSSF 9. Po wejściu w życie MSSF 9 odsetki te stanowią element wartości bilansowej brutto, wraz ze wzrostem odpisów o analogiczną kwotę.

MSSF 15 „Przychody z umów z klientami”

MSSF 15 „Przychody z umów z klientami” został przyjęty do stosowania przez Unię Europejską w dniu 29 października 2016 r., zastępuje MSR 18 „Przychody” i obowiązuje od 1 stycznia 2018 roku.

Standard wprowadza obowiązek stosowania poniżej wskazanej sekwencji w procesie rozpoznawania przychodów z kontraktów z klientami, a konkretnie, części prowizji ujmowanych przez Grupę:

1. Identyfikacja umowy z klientem - Grupa identyfikuje umowę z klientem dla potrzeb MSSF 15 wówczas, gdy spełnione są wszystkie poniższe kryteria:
 - a) strony umowy zawarły umowę (w formie pisemnej, ustnej lub zgodnie z innymi zwyczajowymi praktykami handlowymi) i są zobowiązane do wykonania swoich obowiązków;

- b) Grupa jest w stanie zidentyfikować prawa każdej ze stron dotyczące dóbr lub usług, które mają zostać przekazane;
 - c) Grupa jest w stanie zidentyfikować warunki płatności za dobra lub usługi, które mają zostać przekazane;
 - d) umowa ma treść ekonomiczną (tzn. można oczekiwać, że w wyniku umowy ulegnie zmianie ryzyko, rozkład w czasie lub kwota przyszłych przepływów pieniężnych jednostki); oraz
 - e) jest prawdopodobne, że Grupa otrzyma wynagrodzenie, które będzie przysługiwało w zamian za dobra lub usługi, które zostaną przekazane klientowi.
2. Identyfikacja zobowiązania do wykonania świadczenia wynikającego z umowy.

Grupa dokonuje oceny dóbr lub usług przyrzeczonych w umowie z klientem i identyfikuje jako zobowiązanie do wykonania świadczenia każde przyrzeczenie do przekazania na rzecz klienta:

- a) dobra lub usługi (lub pakietu dóbr lub usług), które można wyodrębnić; lub
- b) grupy odrębnych dóbr lub usług, które są zasadniczo takie same i w przypadku których przekazanie na rzecz klienta ma taki sam charakter.

3. Określenie ceny transakcyjnej.

Grupa uwzględni warunki umowy oraz stosowane zwyczajowe praktyki handlowe. Cena transakcyjna to kwota wynagrodzenia, które według oczekiwań Grupy będzie mu przysługiwać w zamian za przekazanie przyrzeczonych dóbr lub usług na rzecz klienta, z wyłączeniem kwot pobranych w imieniu osób trzecich.

Wynagrodzenie ustalone w umowie z klientem może obejmować kwoty stałe, kwoty zmienne lub oba te rodzaje kwot. Grupa, w ramach ustalania ceny transakcyjnej, bierze pod uwagę zmienność wynagrodzenia, wartość pieniądza w czasie w przypadku występowania istotnego komponentu finansującego w umowie, wynagrodzenie niepieniężne, kwoty płacone klientowi oraz szacunki.

4. Przyporządkowanie ceny do poszczególnych zobowiązań wynikających z umowy, celem ustalenia kwot, które ujmowane będą jako przychód.

Grupa przypisuje cenę transakcyjną do każdego zobowiązania do wykonania świadczenia (lub do odrębnego dobra lub odrębnej usługi) w kwocie, która odzwierciedla kwotę wynagrodzenia, które według oczekiwań Grupy, przysługuje w zamian za przekazanie przyrzeczonych dóbr lub usług klientowi.

Przypisanie ceny, które odbywa się na podstawie indywidualnej ceny sprzedaży, następuje na podstawie ustalenia na moment zawarcia umowy indywidualnej ceny sprzedaży odrębnego dobra lub odrębnej usługi będącej przedmiotem każdego zobowiązania do wykonania świadczenia.

Jeżeli indywidualne ceny sprzedaży nie są obserwowalne, podlegają ustaleniu szacunkowemu w ramach podejścia polegającego na dostosowanej ocenie rynku, podejścia operującego się na oczekiwanych kosztach powiększonych o marżę i podejścia operującego się na wartości rezydualnej.

5. Rozpoznanie przychodu.

Grupa ujmuje przychody w momencie spełnienia (lub w trakcie spełnienia) zobowiązania do wykonania świadczenia poprzez przekazanie przyrzonego dobra lub usługi klientowi. Przekazanie składnika aktywów lub usługi następuje w momencie, gdy klient uzyskuje kontrolę nad tym składnikiem aktywów lub efektem usługi.

Przyjęte podstawowe kryteria przeniesienia kontroli nad przedmiotem umowy stanowią:

- a) prawo Grupy do zapłaty za składnik aktywów lub usługę,
- b) Klient posiada tytuł prawny do składnika aktywów lub otrzymał efekt usługi,
- c) Grupa fizycznie przekazała składnik aktywów lub wykonała usługę,
- d) Klient ponosi istotne ryzyko i uzyskuje istotne korzyści wynikające z własności składnika aktywów lub efektu usługi
- e) Klient przyjął składnik aktywów lub efekt usługi.

Przychód rozpoznawany jest w czasie, jeśli spełniony jest którykolwiek z warunków:

- a) klient jednocześnie otrzymuje i czerpie korzyści płynące ze świadczenia Grupy, w miarę wykonywania przez Grupę tego świadczenia;
- b) w wyniku wykonania świadczenia przez Grupę powstaje lub zostaje ulepszony składnik aktywów (np. produkcja w toku), a kontrolę nad tym składnikiem aktywów – w miarę jego powstawania lub ulepszania – sprawuje klient;

- c) w wyniku wykonania świadczenia przez Grupę nie powstaje składnik aktywów o alternatywnym zastosowaniu dla jednostki, a Grupie przysługuje egzekwowne prawo do zapłaty za dotychczas wykonane świadczenie.

W pozostałych przypadkach przychód ujmowany jest jednorazowo.

Grupa ujmuje koszty doprowadzenia do zawarcia umowy z klientem jako składnik aktywów, jeżeli:

- a) koszty te są bezpośrednio powiązane z umową lub z przewidywaną umową, którą można wyraźnie zidentyfikować;
- b) koszty te prowadzą do wytworzenia lub ulepszenia zasobów Grupy, które będą wykorzystywane do spełnienia (lub do dalszego spełniania) zobowiązań do wykonania świadczenia w przyszłości; oraz
- c) Grupa spodziewa się, że koszty te odzyska.

Koszty ujęte jako składnik aktywów rozpoznawane są w rachunku zysków i strat odpowiednio do sposobu rozpoznawania przychodów w ramach realizacji określonego świadczenia przez Grupę.

Grupa w procesie wdrożenia standardu nie zidentyfikowała różnic w podejściu do rozpoznawania przychodu w stosunku do obowiązującego do końca 2017 roku. MSR 18. Większość przychodów Grupy ujmowana jest metodą efektywnej stopy procentowej, zgodnie z zapisami MSSF 9. MSSF 15 w przypadku Grupy ma zastosowanie do części prowizji nie związanych z instrumentami finansowymi. Dla tych prowizji sposób ujęcia przychodów odpowiada uregulowaniom nowego standardu i w przypadku usług jednorazowych przychód ujmowany jest odpowiednio w momencie wykonania usługi, a dla usług świadczonych w czasie, amortyzowany metodą liniową w określonym okresie. Grupa nie identyfikowała istotnych kosztów niezbędnych w celu pozyskania kontraktów, które wymagałyby rozkładania w czasie.

Wpływ MSSF 15 „Przychody z umów z klientami” jest nieistotny.

MSSF 16 „Leasing”

W dniu 1 stycznia 2019 roku Grupa przyjęła do stosowania Międzynarodowy Standard Sprawozdawczości Finansowej nr 16 „Leasing” (dalej „MSSF 16”).

Nowy standard dotyczy wszystkich umów leasingu składników aktywów stanowiących przedmiot leasingu, z wyjątkiem określonych pozycji, wchodzących w zakres innych standardów. MSSF 16 zawiera całościowy model identyfikacji umów leasingu i ich ujęcia w sprawozdaniach finansowych leasingodawców i leasingobiorców. Wprowadzono znaczące zmiany w zakresie ujęcia umów leasingowych przez leasingobiorcę, w szczególności przyjmując jednolity sposób ujęcia i rezygnując z rozróżniania leasingu operacyjnego od finansowego.

W celu identyfikacji umowy leasingu MSSF 16 posługuje się pojęciem kontroli nad składnikiem aktywów. Standard rozróżnia umowy leasingu od umów o świadczenie usług w zależności od tego, czy występuje składnik aktywów kontrolowany przez leasingobiorcę. Zgodnie z MSSF 16 umowa stanowi leasing lub zawiera element leasingu, jeżeli na jej mocy przekazuje się prawo do kontroli użytkownika zidentyfikowanego składnika aktywów na dany okres w zamian za wynagrodzenie.

Podstawowym wymogiem MSSF 16 jest rozpoznanie przez leasingobiorcę na dzień rozpoczęcia leasingu zobowiązania z tytułu leasingu (zobowiązanie do dokonywania płatności leasingowych) oraz składnika aktywów w postaci prawa do użytkowania przedmiotu leasingu przez okres trwania umowy leasingowej (prawo do użytkowania składnika aktywów) w odniesieniu do wszystkich umów leasingu. Leasingobiorca może zdecydować o niestosowaniu wymogu w stosunku do:

- krótkoterminowych umów leasingowych czyli takich, których okres leasingu nie przekracza 12 miesięcy;
- umów leasingowych, w których przedmiotem leasingu są aktywa nisko cenne takie, jak wyposażenie biurowe o niskiej wartości początkowej.

W dacie rozpoczęcia leasingu Grupa jako leasingobiorca wycenia zobowiązanie z tytułu leasingu w wartości bieżącej opłat leasingowych pozostających do zapłaty w tej dacie. Zobowiązanie z tytułu leasingu zawiera bieżącą wartość m.in. następujących opłat leasingowych:

- stałe opłaty leasingowe pomniejszone o wszelkie należne zachęty leasingowe;
- zmienne opłaty leasingowe, które zależą od indeksu lub stawki.

Opłaty leasingowe są dyskontowane z wykorzystaniem krańcowej stopy procentowej Grupy bądź, jeżeli można ją łatwo ustalić, stopy procentowej leasingu. Krańcowe stopy procentowe zostały określone przez Grupę, uwzględniając stopy wolne od ryzyka oraz marże z tytułu ryzyka kredytowego Grupy, a także uwzględniając okres leasingu oraz walutę umowy.

Składniki aktywów z tytułu prawa do użytkowania są wyceniane na moment początkowego ujęcia według kosztu obejmującego:

- kwotę początkowej wyceny zobowiązania z tytułu leasingu;
- wszelkie opłaty leasingowe zapłacone w dacie rozpoczęcia lub przed tą datą, pomniejszone o wszelkie otrzymane zachęty leasingowe;
- wszelkie początkowe koszty bezpośrednie poniesione przez leasingobiorcę (tj. koszty krańcowe uzyskania leasingu), oraz
- szacunek kosztów, które mają zostać poniesione przez leasingobiorcę w związku z demontażem i usunięciem składnika aktywów, przeprowadzeniem renowacji miejsca, w którym się znajdował, jeżeli leasingobiorca zaciąga zobowiązanie w odniesieniu do tych kosztów.

Grupa ujmuje umowę leasingu jako składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania i odpowiadające mu zobowiązanie z tytułu leasingu w dacie, gdy przedmiot leasingu jest dostępny do wykorzystania. Koszty odsetkowe od zobowiązania z tytułu leasingu ujmowane są w rachunku zysków i strat przez okres leasingu, aby uzyskać stałą okresową stopę procentową od pozostałego salda zobowiązania z tytułu leasingu. Składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania jest amortyzowany metodą liniową przez krótszy z dwóch okresów: okres użytkowania tego składnika aktywów lub okres leasingu.

Zgodnie z przepisami przejściowymi zawartymi w MSSF 16 Grupa podjęła decyzję, aby zastosować podejście uproszczone nie dokonując przekształceń danych porównawczych, nie wystąpiła korekta bilansu otwarcia zysków zatrzymanych w dniu pierwszego zastosowania (stan aktywów rozpoznany w bilansie jest równy stanowi pasywów).

Wpływ na sprawozdanie z sytuacji finansowej

Na dzień zastosowania MSSF 16 po raz pierwszy, tj. 1 stycznia 2019 roku, Grupa rozpoznała nowe składniki aktywów przede wszystkim z tytułu prawa do użytkowania budynków oddziałów Banku oraz praw wieczystego użytkowania. Zastosowanie MSSF 16 po raz pierwszy spowodowało wzrost aktywów i zobowiązań Grupy o 146,0 mln zł (tj. 0,3% sumy aktywów Banku na dzień 31 grudnia 2018 roku).

Wpływ na rachunek zysków i strat

MSSF 16 powoduje zmiany w klasyfikacji kosztów poprzez zastąpienie płatności leasingowych amortyzacją oraz kosztami odsetkowymi oraz momencie ich rozpoznania - ujęcie kosztów związanych z leasingiem będzie szybsze ze względu na rozpoznanie kosztów odsetkowych metodą efektywnej stopy procentowej, która poprzednio nie była stosowana dla umów leasingu operacyjnego według zasad stosowanych do 31 grudnia 2018 roku. Grupa szacuje, że wpływ ten nie jest znaczny i będzie się odwracał w kolejnych latach okresu leasingu.

Wpływ na współczynniki kapitałowe

Ze względu na ujęcie w bilansie Grupy umów leasingu na dzień 1 stycznia 2019 roku zwiększeniu uległa łączna kwota ekspozycji na ryzyko, a tym samym łączny współczynnik kapitałowy Grupy zmniejszył się o 9 punktów bazowych.

Podstawy konsolidacji

Jednostki zależne to wszelkie jednostki kontrolowane przez Grupę. Grupa sprawuje kontrolę nad jednostką wówczas, gdy posiada władzę nad tą jednostką, jest narażona lub ma prawo do zmiennych zwrotów ze swojego zaangażowania w tę jednostkę oraz ma możliwość wywierania wpływu na te zwroty poprzez sprawowanie władzy nad tą jednostką.

Przejęcie jednostek zależnych przez Grupę rozlicza się metodą nabycia. Koszt przejęcia ustala się jako wartość godziwą przekazanych aktywów, wyemitowanych instrumentów kapitałowych oraz zobowiązań zaciągniętych lub przejętych na dzień wymiany, powiększoną o koszty bezpośrednio związane z przejęciem. Możliwe do zidentyfikowania aktywa nabyte oraz zobowiązania, w tym warunkowe przejęte w ramach połączenia jednostek gospodarczych, wycenia się początkowo według ich wartości godziwej na dzień przejęcia, niezależnie od wielkości ewentualnych udziałów niekontrolujących. Nadwyżkę kosztu przejęcia nad wartością godziwą udziału Grupy w możliwych do zidentyfikowania przejętych aktywach netto ujmuje się jako wartość firmy. Jeżeli koszt przejęcia jest niższy od wartości godziwej aktywów netto przejętej jednostki zależnej, różnicę ujmuje się bezpośrednio w rachunku zysków i strat.

Transakcje i rozrachunki na transakcjach pomiędzy spółkami Grupy są eliminowane. Eliminacji podlegają również istotne niezrealizowane zyski i straty na transakcjach pomiędzy spółkami z Grupy.

Zasady rachunkowości stosowane przez jednostki zależne zostały zmienione tam, gdzie było to konieczne, dla zapewnienia zgodności we wszystkich istotnych obszarach z zasadami rachunkowości stosowanymi przez Grupę.

Jednostki zależne, które nie są konsolidowane metodą pełną ze względu na nieistotność ich sprawozdań finansowych w sprawozdaniu skonsolidowanym Grupy, wykazywane są z zastosowaniem metody praw własności.

Waluty obce

Wartości prezentowane w Rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym prezentowane są w złotych polskich, które są walutą funkcjonalną i walutą prezentacji Grupy.

Pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej i zobowiązania warunkowe udzielone i otrzymane, wyrażone w walutach obcych przelicza się na złote polskie według kursu średniego ustalonego dla danej waluty przez Prezesa Narodowego Banku Polskiego („NBP”) na dzień sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej.

Transakcje wyrażone w walutach obcych przy początkowym ujęciu przelicza się na walutę funkcjonalną (złoty polski) według kursu obowiązującego w dniu transakcji.

Różnice kursowe wynikające z rewaluacji walutowych pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej oraz rozliczenia transakcji walutowych zaliczane są do wyniku z pozycji wymiany, w ramach wyniku na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji.

Kursy podstawowych walut zastosowane przy sporządzaniu niniejszego sprawozdania finansowego przedstawiono poniżej.

W zł	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.
1 USD	3,7597	3,4813
1 CHF	3,8166	3,5672
1 EUR	4,3000	4,1709

Aktywa finansowe i zobowiązania finansowe

Klasyfikacja

Po wdrożeniu MSSF 9 Grupa klasyfikuje instrumenty finansowe do następujących kategorii:

- składniki aktywów finansowych wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat,
- aktywa finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu,
- aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody,
- zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat,
- pozostałe zobowiązania finansowe.

Składniki aktywów finansowych wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat

Kategoria obejmuje:

- 1) aktywa, które nie zostały zaklasyfikowane jako wyceniane według zamortyzowanego kosztu ani jako wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody, oraz
- 2) aktywa finansowe przeznaczone w momencie ich początkowego ujęcia do wyceny według wartości godziwej z zyskami lub stratami ujmowanymi w rachunku zysków i strat, jeśli w ten sposób Grupa eliminuje lub znacząco zmniejsza niespójność wyceny lub ujęcia (określaną czasami jako „niedopasowanie księgowo”), jaka w przeciwnym razie powstałaby na skutek wyceny aktywów lub zobowiązań bądź ujęcia związanych z nimi zysków lub strat według różnych zasad, oraz

3) akcje i udziały mniejszościowe

Składnik aktywów zalicza się do tej kategorii w szczególności, gdy jest przeznaczony do obrotu (model aktywów przeznaczonych do obrotu), tzn. jeżeli: został nabyty głównie w celu sprzedaży w bliskim terminie; w momencie początkowego ujęcia stanowi część portfela określonych instrumentów finansowych, którymi zarządza się łącznie i dla których istnieją dowody bieżącego faktycznego trybu generowania krótkoterminowych zysków; lub jest instrumentem pochodnym.

Do kategorii „przeznaczone do obrotu” Grupa zalicza instrumenty pochodne niebędące instrumentami zabezpieczającymi oraz wybrane dłużne papiery wartościowe. Instrumenty te przedstawione są w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej jako „Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu”.

Akcje i udziały mniejszościowe przedstawione są w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej jako „Inwestycje kapitałowe i pozostałe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat”.

Aktywa finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu (pożyczki i należności)

Składnik aktywów finansowych wycenia się w zamortyzowanym koszcie, jeśli spełnione są łącznie obydwa warunki:

- a) składnik aktywów finansowych jest utrzymywany zgodnie z modelem biznesowym, którego celem jest utrzymywanie aktywów finansowych dla uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy;
- b) warunki umowy dotyczącej składnika aktywów finansowych powodują powstawanie w określonych terminach przepływów pieniężnych, które są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty.

Do kategorii tej zaliczane są w szczególności należności kredytowe, skupione wierzytelności oraz dłużne papiery wartościowe nienotowane na aktywnym rynku, a także lokaty zdeponowane na rynku międzybankowym i transakcje reverse repo.

Grupa zgodnie z wytycznymi Transition Resource Group for Impairment of Financial Instruments wykazała wartość bilansową brutto dla należności w Etapie 3 w kwocie powiększonej o naliczone odsetki kontraktowe w nocy 23.

O tę samą kwotę powiększana jest wartość rezerw kredytowych.

W skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej aktywa te przedstawione są jako „Należności od banków wyceniane według zamortyzowanego kosztu” oraz „Należności od klientów wyceniane według zamortyzowanego kosztu”.

Aktywa udzielone lub nabyte ze zidentyfikowaną utratą wartości (tzw. POCI - purchased or originated credit impaired)

Aktywa udzielone lub nabyte ze zidentyfikowaną utratą wartości w momencie początkowego ujęcia mogą powstać w sytuacji, gdyby Grupa udzieliła lub nabyła ekspozycje ze zidentyfikowaną utratą wartości w momencie początkowego ujęcia lub dla ekspozycji ze zidentyfikowaną utratą wartości, dla której wystąpiło kryterium wyłączenia z bilansu (istotna modyfikacja). Aktywa POCI Grupa ujmuje w wartości godziwej w momencie początkowego ujęcia, a następnie według zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem stopy efektywnej skorygowanej o oczekiwane straty kredytowe, natomiast oczekiwane straty kredytowe ujmowane są w wysokości life-time w całym okresie życia tych instrumentów.

Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody

Składnik aktywów finansowych jest wyceniany w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody, jeżeli spełnione są oba poniższe warunki:

- a) składnik aktywów finansowych jest utrzymywany zgodnie z modelem biznesowym, którego celem jest zarówno otrzymywanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy, a także sprzedaż składników aktywów finansowych; oraz
- b) warunki umowy dotyczącej składnika aktywów finansowych powodują powstawanie w określonych terminach przepływów pieniężnych, które są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty.

Do kategorii tej Grupa klasyfikuje wybrane dłużne papiery wartościowe i wykazuje je w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej jako „Inwestycyjne dłużne aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody.”

Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat

Kategoria ta obejmuje instrumenty pochodne będące zobowiązaniami, które nie są ujmowane jako instrumenty zabezpieczające oraz zobowiązania z tytułu tzw. „krótkiej sprzedaży” prezentowane jako „Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu”.

Pozostałe zobowiązania finansowe

Kategoria „Pozostałe zobowiązania finansowe” obejmuje zobowiązania finansowe niezakwalifikowane do kategorii zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy. Do kategorii tej zaklasyfikowane są przede wszystkim depozyty klientowskie, a także zobowiązania handlowe oraz zobowiązania do odkupu określonych papierów wartościowych w ramach transakcji repo prezentowane jako „Zobowiązania wobec banków” oraz „Zobowiązania wobec klientów”.

Środki pieniężne

Na środki pieniężne składają się środki w kasie oraz należności z tytułu rachunków bieżących w bankach, opisane szczegółowo w nocie 45 „Informacje uzupełniające do sprawozdania z przepływów środków pieniężnych”.

Ujmowanie i wyłączenie bilansu oraz istotne modyfikacje

Transakcje zakupu i sprzedaży aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat (z wyłączeniem instrumentów pochodnych) oraz transakcje zakupu i sprzedaży aktywów finansowych klasyfikowanych jako aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody

ujmuje się w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej i wyłącza z ksiąg na dzień rozliczenia transakcji, tj. dzień, w którym Grupa odpowiednio otrzymuje lub przekazuje prawo własności do składnika aktywów. Prawa i obowiązki z tytułu zawartej transakcji w okresie pomiędzy datą zawarcia i datą rozliczenia transakcji wyceniane są do wartości godziwej.

Pożyczki i inne należności wykazywane są w momencie uruchomienia środków na rzecz kredytobiorcy.

Aktywa finansowe wyłącza się ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej, gdy prawa do uzyskania przepływów pieniężnych z ich tytułu wygasły lub zostały przeniesione i Grupa dokonała przeniesienia zasadniczo całego ryzyka i wszystkich pożytków z tytułu ich własności.

Zobowiązania finansowe są wyłączone ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej wtedy i tylko wtedy, gdy zobowiązanie wygasło, tj. kiedy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygasł.

Grupa stosuje następujące kryteria, które traktowane są jako istotne modyfikacje i których wystąpienie skutkuje wyłączeniem składnika aktywów z bilansu i koniecznością jego ponownego ujęcia zgodnie z właściwą klasyfikacją:

- zmiana kontraktowa powodująca zmianę oceny testu SPPI,
- zmiana dłużnika,
- przewalutowanie,
- podwyższenie zaangażowania o co najmniej 10% niespłaconego kapitału.

Na moment wyłączenia składnika aktywów z bilansu niezamortyzowana część prowizji ujmowana jest w całości w przychodzie odsetkowym. Nowo pobrana prowizja rozliczana jest w czasie metodą efektywnej stopy procentowej.

Jeśli następuje zmiana przepływów pieniężnych dla aktywów finansowych wycenianych w zamortyzowanym koszcie i posiadających harmonogram spłaty (nieistotna modyfikacja), wynikająca z aneksu do umowy, Bank dokonuje ponownego obliczenia wartości bilansowej brutto składnika aktywów finansowych i ujmuje zysk lub stratę z tytułu modyfikacji w rachunku zysków i strat. Wartość bilansową brutto takiego składnika aktywów finansowych oblicza się jako obecną wartość renegocjowanych lub zmodyfikowanych przepływów pieniężnych wynikających z umowy, dyskontowanych według pierwotnej efektywnej stopy procentowej składnika aktywów finansowych (lub efektywnej stopy procentowej skorygowanej o ryzyko kredytowe w przypadku zakupionych lub utworzonych składników aktywów finansowych dotkniętych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe). Wszelkie poniesione koszty i opłaty korygują wartość bilansową zmodyfikowanego składnika aktywów finansowych i są amortyzowane w okresie pozostającym do daty wymagalności zmodyfikowanego składnika aktywów finansowych.

Pochodne instrumenty finansowe wykazywane są w wartości godziwej począwszy od dnia zawarcia transakcji, natomiast wyłączone są z ksiąg w dacie rozliczenia.

Wycena

W momencie początkowego ujęcia składnik aktywów finansowych lub zobowiązanie finansowe wycenia się w wartości godziwej, powiększonej w przypadku składnika aktywów lub zobowiązania finansowego nieklasyfikowanych jako wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat o istotne koszty transakcji, które mogą być bezpośrednio przypisane do nabycia lub emisji składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego.

Po początkowym ujęciu Grupa wycenia aktywa finansowe, w tym instrumenty pochodne będące aktywami, w wartości godziwej, nie dokonując pomniejszenia o koszty transakcji, jakie mogą być poniesione przy sprzedaży lub innym sposobie wyzbycia się aktywów, z wyjątkiem pożyczek i należności, które wycenia się według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej.

Zobowiązania finansowe, niezaklasyfikowane do zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy, po początkowym ujęciu są wyceniane według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej. Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, w tym instrumenty pochodne będące zobowiązaniami, wycenia się w wartości godziwej.

Zyski lub straty wynikające ze zmiany wartości godziwej składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego niestanowiących części powiązania zabezpieczającego, ujmuje się w następujący sposób:

- w przypadku składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego kwalifikowanego jako wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, ujmuje się odpowiednio w przychodach lub kosztach;
- zyski lub straty wynikające z wyceny składnika aktywów finansowych zaliczonego do wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody, ujmuje się w pozostałych całkowitych dochodach; odpisy aktualizujące z tytułu oczekiwanych strat kredytowych aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody oraz różnice kursowe dotyczące pieniężnych aktywów i zobowiązań, ujmuje się w rachunku zysków i strat; w momencie usunięcia składnika aktywów finansowych z bilansu, skumulowane zyski i straty uprzednio ujęte w kapitale własnym, ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Odsetki wyliczone przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Dywidendy wynikające z instrumentów kapitałowych ujmuje się w rachunku zysków i strat w momencie, kiedy powstaje prawo jednostki do ich otrzymania, istnieje prawdopodobieństwo, że jednostka uzyska korzyści ekonomiczne związane z dywidendą oraz wysokość dywidendy można ustalić w wiarygodny sposób.

Należności z tytułu leasingu finansowego

Grupa jest stroną umów leasingu, na podstawie których oddaje do odpłatnego używania lub pobierania pożytków składniki aktywów przez uzgodniony okres.

W przypadku umów, na mocy których Grupa przenosi zasadniczo całe ryzyko i pożytki wynikające z posiadania składników aktywów będących przedmiotem umowy leasingu, przedmiot leasingu przestaje być ujmowany w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej. Grupa ujmuje natomiast należność z tytułu leasingu finansowego w wartości równej inwestycji leasingowej netto.

Przychody odsetkowe od umów leasingu finansowego rozliczane są metodą efektywnej stopy procentowej w celu odzwierciedlenia stałej w danym okresie stopy zwrotu na inwestycji leasingowej netto.

Inwestycje kapitałowe i pozostałe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat

Akcje i udziały w innych jednostkach zaliczane są do kategorii aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

Instrumenty pochodne

Wartość godziwą instrumentów pochodnych ustala się w oparciu o notowania instrumentów na aktywnych rynkach, w oparciu o ceny niedawno zawartych transakcji oraz w oparciu o techniki wyceny, w tym modele bazujące na zdyskontowanych przepływach pieniężnych oraz modele wyceny opcji, w zależności od tego, który ze sposobów jest w danym przypadku właściwy. Instrumenty pochodne, które nie zostały desygnowane jako instrumenty zabezpieczające zgodnie z zasadami rachunkowości zabezpieczeń, klasyfikowane są jako aktywa lub zobowiązania przeznaczone do obrotu i wyceniane w wartości godziwej.

Wbudowane instrumenty pochodne w umowach zasadniczych stanowiących zobowiązania finansowe traktuje się jako oddzielne instrumenty pochodne, jeśli ryzyka z nimi związane oraz ich charakterystyka nie są ściśle powiązane z ryzykami i charakterystyką zasadniczego kontraktu oraz kontrakt zasadniczy nie jest wyceniany w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

Rachunkowość zabezpieczeń

Grupa stosuje rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej (fair value hedge) i skorzystała z opcji MSSF 9 pozwalającej na kontynuowanie stosowania wymogów rachunkowości zabezpieczeń zgodnie z MSR 39, zamiast wymogów wskazanych w MSSF 9.

Zabezpieczenie wartości godziwej jest to zabezpieczenie przed wpływem zmian wartości godziwej ujętego składnika aktywów, zobowiązania lub uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania, albo wyodrębnionej części takiego składnika aktywów, zobowiązania, które przypisać można konkretnemu rodzajowi ryzyka i które może wpływać na rachunek zysków i strat.

Zabezpieczenie wartości godziwej ujmowane jest w następujący sposób: zyski lub straty wynikające z przeszacowania wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego (pochodnego instrumentu zabezpieczającego) wykazuje się w rachunku zysków i strat. Zmiany w wycenie do wartości godziwej instrumentów finansowych wyznaczonych jako pozycje zabezpieczone odnoszone są - w części wynikającej z zabezpieczanego ryzyka - do rachunku zysków i strat. W pozostałej części zmiany wyceny bilansowej księgowane są zgodnie z ogólnymi zasadami dla danej klasy instrumentów finansowych.

Kompensowanie instrumentów finansowych

Aktywa i zobowiązania finansowe kompensuje się i wykazuje w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej w kwocie netto, jeżeli występuje możliwe do wyegzekwowania na drodze prawnej prawo do skompensowania ujętych kwot oraz zamiar rozliczenia ich w kwocie netto lub jednoczesnej realizacji danego składnika aktywów i uregulowania zobowiązania. Obecnie Grupa nie kompensuje aktywów i zobowiązań finansowych.

Konsolidacja sald rachunków

Grupa oferuje swoim klientom usługi zarządzania środkami finansowymi polegające na konsolidacji sald rachunków bankowych w ramach struktury rachunków powiązanych (tzw. *cash-pooling*). Operacje tego typu polegają na konsolidacji (netowaniu) sald dodatnich i ujemnych rachunków bieżących uczestników produktu na wyznaczonym rachunku podmiotu zarządzającego rozliczeniami. Operacja konsolidacji przeprowadzana jest na koniec dnia roboczego, natomiast następnego dnia roboczego dokonywane są przelewy zwrotne przywracające stan rachunków do sytuacji sprzed konsolidacji. Transakcje konsolidacyjne prezentowane są w ujęciu netto, tylko jeśli spełniają warunki MSSF 9 dotyczące wyłączenia składników aktywów i zobowiązań finansowych ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej. Salda należności transakcji prezentowanych w ujęciu brutto wykazywane są w sprawozdaniu finansowym w pozycji „Należności od klientów”, zaś salda zobowiązań jako „Zobowiązania wobec klientów”.

Transakcje z przyrzeczeniem odkupu/odsprzedaży

Grupa dokonuje transakcji sprzedaży/zakupu aktywów finansowych z przyrzeczeniem odkupu/odsprzedaży w przyszłości po tej samej cenie powiększonej o z góry ustaloną kwotę odsetek tzw. transakcje typu repo i reverse repo na papierach wartościowych. Papiery wartościowe sprzedane z przyrzeczeniem odkupu nie są wyłączone ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej. Jednocześnie ujmowane są zobowiązania wynikające z udzielonego przyrzeczenia odkupu. W przypadku

transakcji zakupu z przyrzeczeniem odsprzedaży nabyte papiery wartościowe prezentowane są jako pożyczki i należności. Różnica między ceną sprzedaży/zakupu a ceną odkupu/odsprzedaży ujmuje się odpowiednio jako koszty lub przychody odsetkowe z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej. W przypadku sprzedaży papierów wartościowych zakupionych uprzednio w transakcji zakupu z przyrzeczeniem odsprzedaży Grupa wykazuje zobowiązania z tytułu krótkiej sprzedaży papierów wartościowych. Zobowiązania te są wyceniane w wartości godziwej.

Utrata wartości aktywów wycenianych według zamortyzowanego kosztu

Grupa dokonuje podziału składników aktywów wycenianych według zamortyzowanego kosztu ze względu na podejście do zarządzania ryzykiem kredytowym danego zaangażowania na portfel aktywów indywidualnie istotnych oraz portfel aktywów indywidualnie nieistotnych (portfel grupowy).

Dla każdej z wyżej wymienionych kategorii aktywów Grupa dokonuje odpisów na oczekiwane straty kredytowe, według opracowanych, wewnętrznych zasad i metodyk kalkulacji odpisów. Dokonywane są one w ujęciu zagregowanym dla każdego z 3 etapów:

- Etap 1: ekspozycje kredytowe, dla których ryzyko kredytowe nie zwiększyło się istotnie od momentu początkowego ujęcia;
- Etap 2: ekspozycje kredytowe, dla których nastąpił istotny wzrost ryzyka kredytowego;
- Etap 3: ekspozycje kredytowe, dla których nastąpił obiektywny dowód utraty wartości.

Na każdy dzień bilansowy Grupa ocenia, czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych.

Składnik aktywa finansowego lub grupa aktywów finansowych utraciły wartość, a strata z tytułu utraty wartości została poniesiona, wyłącznie gdy istnieją obiektywne dowody utraty wartości wynikające z jednego lub więcej zdarzeń mających miejsce po początkowym ujęciu składnika aktywów (zdarzenie powodujące stratę), a zdarzenie (lub zdarzenia) powodujące stratę ma wpływ na oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne wynikające ze składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych, których wiarygodne oszacowanie jest możliwe.

Do obiektywnych dowodów utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów zalicza się uzyskane przez Grupę informacje dotyczące zdarzeń, które wymienione są w dalszej części raportu w nocie 49 Zarządzanie ryzykiem.

Kredyty uznane za nieściągalne (tj. takie, dla których Grupa nie spodziewa się przyszłych przepływów pieniężnych oraz które na podstawie oddzielnych przepisów podatkowych spełniły warunki niezbędne do zaliczenia straty do kosztów uzyskania przychodu lub które zostały bezwarunkowo umorzone na mocy umowy z klientem) są na podstawie decyzji Grupy spisywane w ciężar odpisów z tytułu utraty wartości. W przypadku odzyskania uprzednio spisanej kwoty przychody z tego tytułu prezentowane są w pozycji „Wynik z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania warunkowe”.

Forbearance

Ekspozycje restrukturyzowane to ekspozycje, wobec których zostały zastosowane udogodnienia (ang. *concession*) ze względów ekonomicznych lub umownych (w zakresie warunków finansowych) wynikające z trudności finansowych kredytobiorcy, których w innym przypadku Bank by nie udzielił.

Restrukturyzacja klienta i jego ekspozycji nie zawsze oznacza utratę wartości (np. w przypadku uzyskania odpowiednich rekompensat). Za ekspozycje z utratą wartości uznaje się ekspozycje restrukturyzowane z restrukturyzacją wymuszoną.

W przypadku przyznania przez Grupę pożyczkobiorcy udogodnienia, jeśli nie zmienia ono w znaczący sposób istotnych

warunków oraz oczekiwanych przepływów pieniężnych z aktywa finansowego, oczekiwane przyszłe przepływy z aktywa finansowego, którego dotyczy udogodnienie, Grupa ujmuje w wycenie tego aktywa, stosując pierwotną efektywną stopą procentową dla danego instrumentu.

Jeśli udzielone udogodnienie w znaczący sposób zmienia istotne warunki lub oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne, wówczas takie aktywo finansowe jest wyłączone z bilansu, a nowe aktywo finansowe jest ujmowane w bilansie w wartości godziwej na dzień początkowego ujęcia.

Odpisy na oczekiwane straty kredytowe

W celu określenia Etapu raportowania oczekiwanych strat kredytowych należy ocenić, czy dla danej ekspozycji kredytowej nastąpiła utrata wartości (Etap 3) czy też nie (Etap 1 i 2). Wybór pomiędzy Etapem 1 i 2 jest uzależniony od wystąpienia istotnego wzrostu ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia.

Odpisy na oczekiwane straty kredytowe liczone są w oparciu o modele statystyczne dla grup aktywów łączonych w portfele o wspólnych cechach ryzyka kredytowego. W sprawozdaniu finansowym Grupa koryguje wartość ekspozycji kredytowych o wartość odpisów z tytułu utraty wartości na oczekiwane straty kredytowe.

Odpisy z tytułu utraty wartości aktywów indywidualnie istotnych

Poziom odpisów z tytułu utraty wartości na należności uznane za indywidualnie istotne, dla których stwierdzono wystąpienie przesłanek utraty wartości, obliczany jest jako różnica między wartością bilansową składnika aktywów a wartością bieżącą przewidywaną do otrzymania przyszłych przepływów pieniężnych wynikających ze spodziewanych spłat przez kredytobiorcę z tytułu realizacji zabezpieczeń lub sprzedaży wierzytelności. Przyszłe przepływy dyskontowane są do wartości bieżącej efektywną stopą procentową instrumentu.

Jeżeli wartość bieżąca szacowanych przepływów pieniężnych wzrosła na skutek zdarzenia, które nastąpiło po wykazaniu utraty wartości, to uprzednio dokonany odpis z tytułu utraty wartości jest odpowiednio odwracany przez rachunek zysków i strat.

Odpisy z tytułu utraty wartości aktywów indywidualnie nieistotnych

Poziom odpisów z tytułu utraty wartości na należności uznane za indywidualnie nieistotne, dla których stwierdzono wystąpienie przesłanek utraty wartości, obliczany jest na bazie oceny portfelowej opartej o historyczne doświadczenia dotyczące strat ponoszonych z tytułu aktywów o podobnych cechach ryzyka.

Odpisy z tytułu utraty wartości na należności od banków i klientów, odpisy z tytułu utraty wartości papierów wartościowych i innych aktywów korygują wartość odpowiednich pozycji aktywów. Natomiast rezerwy na zobowiązania warunkowe wykazywane są w zobowiązaniach w pozycji „Rezerwy”.

Oczekiwane straty kredytowe dla aktywów wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody

Dla aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody, wzrost lub spadek oczekiwanych strat kredytowych ujmowany jest w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania warunkowe”.

W celu wyliczenia kwoty odpisu na oczekiwane straty kredytowe dla aktywów wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody Grupa wykorzystuje wewnętrzną metodykę, definiującą parametry prawdopodobieństwa wystąpienia niewykonania zobowiązania (parametr PD), wartość straty w momencie niewykonania zobowiązania (parametr LGD) oraz

wartość ekspozycji kredytowej w momencie niewykonania zobowiązania (parametr EAD).

Utrata wartości aktywów innych niż aktywa finansowe

Wartości bilansowe aktywów Grupy innych niż aktywa z tytułu podatku odroczonego, w tym w szczególności składników rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych, przeglądane są na dzień bilansowy w celu określenia, czy zaistniały przesłanki wskazujące na utratę wartości. Jeżeli istnieje taka przesłanka, należy określić wartość odzyskiwalną aktywów.

Odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości jest ujmowany, jeżeli wartość księgowa aktywa lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne przekracza wartość odzyskiwalną. Odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości jest ujmowany w rachunku zysków i strat.

Odpisy aktualizacyjne z tytułu utraty wartości w przypadku ośrodków wypracowujących środki pieniężne w pierwszej kolejności redukują wartość firmy przypadającą na te ośrodki wypracowujące środki pieniężne (grupę ośrodków), a następnie redukują proporcjonalnie wartość księgową innych aktywów w ośrodku (grupie ośrodków).

Wartość odzyskiwalna w przypadku aktywów innych niż aktywa finansowe jest wartością większą z: wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży i wartości użytkowej. W celu wyznaczenia wartości użytkowej oszacowane przyszłe przepływy pieniężne są dyskontowane do ich wartości bieżącej przy użyciu stopy dyskontowej przed opodatkowaniem, która odzwierciedla bieżące oczekiwania rynku co do wartości pieniądza oraz specyficznego ryzyka w odniesieniu do danego aktywa. Dla aktywów niegenerujących niezależnych przepływów środków pieniężnych wartość odzyskiwalna jest wyznaczana dla danego ośrodka wypracowującego środki pieniężne, do którego te aktywa należą.

Odwrocenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości

Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości, z wyłączeniem wartości firmy, podlega odwróceniu, jeżeli nastąpiła zmiana w szacunkach służących do określenia wartości możliwej do odzyskania.

Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości innych aktywów może być odwrócony tylko do poziomu, przy którym wartość księgowa aktywa nie przekracza wartości księgowej, która pomniejszona o kwotę amortyzacji, została by wyznaczona, jeżeli nie zostałyby ujęte odpisy aktualizujący z tytułu utraty wartości.

Wartość firmy

W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy wartość firmy stanowi nadwyżkę kosztu przejęcia nad wartością godziwą udziału Grupy w możliwych do zidentyfikowania przejętych aktywach, zobowiązaniach oraz zobowiązaniach warunkowych na dzień połączenia. Wartość firmy ujmuje się w ramach wartości niematerialnych. Wartość firmy jest wykazywana w wysokości ceny nabycia pomniejszonej o łączne dotychczasowe odpisy aktualizacyjne wynikające z tytułu utraty wartości. Wartość firmy jest alokowana na ośrodki wypracowujące środki pieniężne i nie jest amortyzowana, a jedynie corocznie testowana pod kątem utraty wartości niezależnie od wystąpienia przesłanek utraty wartości. Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości w odniesieniu do wartości firmy nie podlega odwróceniu.

Wartość firmy powstała w wyniku przejęć sprzed 31 marca 2004 roku, to jest dnia wejścia w życie MSSF 3 „Połączenia jednostek gospodarczych”, została obliczona zgodnie z poprzednio stosowanymi standardami rachunkowości jako różnica między kosztem przejęcia jednostki a wartością aktywów netto przejmowanej jednostki na dzień przejęcia.

Rzeczowe aktywa trwałe oraz wartości niematerialne (z wyłączeniem wartości firmy)

Rzeczowe aktywa trwałe oraz wartości niematerialne wykazywane są według kosztu historycznego pomniejszonego o naliczone umorzenie, a także o odpisy z tytułu utraty wartości. Koszt historyczny uwzględnia wydatki bezpośrednio związane z nabyciem danych aktywów oraz ich przygotowaniem do użytkowania.

Późniejsze nakłady uwzględnia się w wartości bilansowej danego

środka trwałego lub ujmuje jako odrębny środek trwały (tam, gdzie jest to właściwe) tylko wówczas, gdy jest prawdopodobne, że z tytułu tej pozycji nastąpi wpływ korzyści ekonomicznych do Grupy, zaś koszt danej pozycji można wiarygodnie zmierzyć. Wszelkie pozostałe wydatki, np. na naprawę i konserwację, odnoszone są do rachunku zysków i strat w okresie, w którym je poniesiono.

Umorzenie naliczane jest metodą liniową przez przewidywany okres użytkowania przy zastosowaniu stawek określonych w zatwierdzonym planie amortyzacji na 2018 rok.

Przykładowe stosowane roczne stawki amortyzacji	%
Budynki i budowle	1,5%-4,5%
Środki transportu	14,0%-20,0%
Komputery	34,0%
Wyposażenie biurowe	20,0%
Inne środki trwałe	7,0%-20,0%
Oprogramowanie komputerowe i prawa autorskie (z wyjątkiem podstawowych systemów operacyjnych, do których stosuje się stawki 10% i 20%)	34,0%
Pozostałe wartości niematerialne	20,0%
Inwestycje w obcych środkach trwałych - zgodnie z okresem trwania umowy najmu	

Na każdy dzień bilansowy dokonuje się weryfikacji wartości końcowej rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych oraz okresów ich użytkowania i w razie potrzeby dokonuje stosownych korekt planu amortyzacji.

Składniki majątku o jednostkowej wartości początkowej nieprzekraczającej 3500 zł podlegają jednorazowemu odpisaniu w koszty z datą wydania ich do używania. Suma wartości środków trwałych jednorazowo odpisanych w koszty nie jest istotna z punktu widzenia sprawozdania finansowego.

Środki trwałe w budowie wykazywane są w wysokości ogółu poniesionych kosztów pozostających w bezpośrednim związku z niezakończoną jeszcze budową, montażem lub ulepszeniem istniejącego środka trwałego z uwzględnieniem odpisów z tytułu utraty wartości.

Środki trwałe oraz wartości niematerialne są badane pod kątem utraty wartości zawsze, gdy występują zdarzenia lub zmiany okoliczności wskazujące, że wartość bilansowa może być niemożliwa do odzyskania. Wartość bilansowa środka trwałego lub wartości niematerialnej jest obniżana do poziomu wartości odzyskiwalnej, jeśli wartość bilansowa przewyższa wartość odzyskiwalną. Wartość odzyskiwalna jest wyższą z dwóch wartości: wartości godziwej środka trwałego pomniejszonej o koszty jego sprzedaży i wartości użytkowej.

Aktywa trwałe przeznaczone do zbycia

Do aktywów trwałych przeznaczonych do zbycia klasyfikuje się składniki aktywów lub grupy aktywów wraz z bezpośrednio powiązanych z nimi zobowiązaniami, których wartość bilansowa ma zostać odzyskana w drodze ich odsprzedaży, a nie dalszego wykorzystania. Jako przeznaczone do zbycia klasyfikowane są jedynie składniki aktywów lub grupy dostępne do natychmiastowej sprzedaży w bieżącym stanie, których sprzedaż jest wysoce prawdopodobna, tzn. zdecydowano o wypełnieniu planu sprzedaży i aktywny program znalezienia nabywcy i zakończenia planu został rozpoczęty. Ponadto, taki składnik aktywów (lub grupa) jest oferowany do sprzedaży po cenie, która jest racjonalna w odniesieniu do jego bieżącej wartości godziwej, i oczekuje się, że sprzedaż zostanie ujęta jako sprzedaż zakończona w czasie jednego roku od dnia zaklasyfikowania składnika aktywów (lub grupy) do tej kategorii.

Aktywa trwałe przeznaczone do zbycia ujmuje się w kwocie niższej z wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia tych aktywów. Aktywa te nie podlegają amortyzacji.

Świadczenia pracownicze

Krótkoterminowe świadczenia pracownicze

Krótkoterminowe świadczenia pracownicze Grupy obejmują wynagrodzenia, nagrody, premie, płatne urlopy oraz składki na ubezpieczenie społeczne.

Pracownicy, w zależności od ich indywidualnego poziomu zaszczerowania, mogą otrzymać nagrodę z funduszu motywacyjnego, premię w ramach planu premiowego obowiązującego w danym obszarze lub uznaniową nagrodę roczną na zasadach określonych w wewnętrznych przepisach o wynagradzaniu pracowników. Premie i nagrody przyznawane są po zakończeniu okresu, za który oceniane są wyniki.

Krótkoterminowe świadczenia pracownicze są ujmowane jako koszty w okresie, którego dotyczą.

Płatności w formie akcji

W ramach programu świadczeń kapitałowych wybrani pracownicy otrzymują nagrody w formie „akcji odroczonej” Citigroup (program akumulacji kapitału - CAP) oraz nagrody w postaci akcji fantomowych Banku Handlowego w Warszawie S.A. W 2018 roku nie było pracowników, którym przyznano by warunkowo nagrody w ramach Programu CAP.

Zgodnie z MSSF 2 „Płatności w formie akcji własnych”, wszystkie programy funkcjonujące w Grupie traktowane są jako programy rozliczane w środkach pieniężnych. Na przyszłe wypłaty tworzone jest rezerwa wykazana w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Inne zobowiązania” oraz w pozycji „Koszty działania i koszty ogólnego zarządu” rachunku zysków i strat. Koszty programu określone są na podstawie ceny akcji Banku lub ceny akcji Citigroup. Zgodnie z wymogami standardu wartość godziwa jest początkowo ustalana na dzień przyznania nagrody, a następnie na każdy dzień sprawozdawczy, aż do całkowitego rozliczenia. Łączną wartość kosztów ujętych na dany dzień sprawozdawczy stanowi iloczyn wartości godziwej akcji odroczonej na dzień sprawozdawczy i części uprawnienia uznanego za nabyte w tym okresie.

Długoterminowe świadczenia pracownicze

W ramach systemu wynagrodzeń Grupa gwarantuje pracownikom odprawy emerytalne i rentowe, stanowiące programy określonych świadczeń. Ich wysokość uzależniona jest od liczby lat pracy w Banku, przypadających bezpośrednio przed nabyciem prawa do wypłaty świadczenia. Na przyszłe wypłaty odpraw emerytalnych

i rentowych tworzona jest rezerwa, która jest wykazana w zobowiązaniach w pozycji „Inne zobowiązania” oraz w pozycji „Koszty działania i koszty ogólnego zarządu” rachunku zysków i strat w części wynikającej z kosztów bieżącego zatrudnienia i upływu czasu. Część rezerwy wynikająca ze zmiany założeń aktuarialnych (ekonomicznych i demograficznych) przyjętych do wyceny ujmowana jest w pozostałych całkowitych dochodach.

Elementem składowym wynagrodzenia zmiennego przyznawanego Zarządowi Banku oraz osobom, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka Banku, jest także odroczone nagroda pieniężna opisana szczegółowo w nocie 48 „Świadczenia na rzecz pracowników”.

Programy określonych składek

Grupa stwarza możliwość uczestnictwa pracowników w programie emerytalnym, opisanym szczegółowo w nocie 48. Za pracowników uczestniczących w programie Grupa odprowadza składki do odrębnej jednostki i z chwilą ich uiszczenia Grupa nie posiada dalszych obowiązków w zakresie dokonywania płatności, zatem zgodnie z MSR 19 „Świadczenia pracownicze” jest to program określonych składek. Składki ujmują się jako koszty świadczeń pracowniczych w okresie, którego dotyczą.

Rezerwy

Rezerwy są ujmowane w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej, jeżeli na Grupie ciąży obowiązek prawny lub zwyczajowo oczekiwany wynikający ze zdarzeń przeszłych, a także jeżeli prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje konieczność wypływu środków zawierających w sobie korzyści ekonomiczne oraz kwota rezerwy może być w wiarygodny sposób oszacowana.

Rezerwa restrukturyzacyjna

Rezerwa na restrukturyzację jest tworzona po spełnieniu następujących warunków: (i) Grupa posiada szczegółowy, formalny plan restrukturyzacji; (ii) restrukturyzacja już się rozpoczęła albo została publicznie ogłoszona; (iii) kwota rezerwy może być wiarygodnie oszacowana. Rezerwa na restrukturyzację nie obejmuje przyszłych kosztów operacyjnych.

Rozliczenia międzyokresowe kosztów

W celu przypisania kosztów do okresów sprawozdawczych, których one dotyczą, Grupa dokonuje czynnych i biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów. Dotyczy to w szczególności kosztów działania Grupy. Rozliczenia międzyokresowe kosztów są prezentowane jako podpozycja „Innych zobowiązań” w sprawozdaniu z sytuacji finansowej.

Kapitały

Kapitały wykazywane są według wartości nominalnej, z wyjątkiem kapitału z aktualizacji wyceny aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody, który wykazywany jest z uwzględnieniem wpływu odroczonego podatku dochodowego.

Dywidendy są ujmowane jako zobowiązania w momencie, w którym podział zysku został zatwierdzony przez Walne Zgromadzenie Banku.

Ustalanie wyniku finansowego

Wynik finansowy ustala się z zachowaniem zasady memoriału i współmierności przychodów i kosztów. Do wyniku finansowego zaliczane są wszystkie osiągnięte przychody i koszty związane z tymi przychodami, dotyczące danego okresu sprawozdawczego, niezależnie od terminu ich zapłaty.

Przychody i koszty z tytułu odsetek oraz przychody o podobnym charakterze

Przychody i koszty z tytułu odsetek od instrumentów finansowych są ujmowane w rachunku zysków i strat przy użyciu metody efektywnej stopy procentowej.

Metoda efektywnej stopy procentowej jest metodą naliczania zamortyzowanego kosztu składnika aktywów lub zobowiązania finansowego oraz przypisania przychodów lub kosztów odsetkowych do odpowiednich okresów. Efektywna stopa procentowa jest stopą, która dyskontuje oszacowane przyszłe pieniężne wpływy lub płatności dokonywane w oczekiwanym okresie do wygaśnięcia instrumentu finansowego do bilansowej wartości netto składnika aktywów lub zobowiązania finansowego. Przy wyliczaniu efektywnej stopy procentowej Grupa uwzględnia wszelkie postanowienia umowy instrumentu finansowego (np: przedpłaty, opcje kupna i podobne), jednakże nie uwzględnia potencjalnych przyszłych strat związanych z nieściągalnością kredytów. Wyliczenie obejmuje wszelkie płacone i otrzymywane przez strony umowy prowizje i punkty stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej, koszty transakcji oraz wszelkie inne premie i dyskonta. W rezultacie prowizje stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej po pomniejszeniu o bezpośrednie koszty pozyskania instrumentu finansowego prezentowane są jako składnik przychodów odsetkowych.

Efektywną stopę procentową stosuje się do wartości bilansowej brutto składnika aktywów finansowych, z wyjątkiem: zakupionych lub utworzonych składników aktywów finansowych dotkniętych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe oraz istniejących składników aktywów finansowych dotkniętych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe.

W przypadku aktywów finansowych, dla których dokonano odpisu z tytułu utraty wartości, przychody odsetkowe są ujmowane przy zastosowaniu stopy procentowej użytej do zdyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych dla celów oszacowania straty z tytułu utraty wartości.

Przychód odsetkowy w odniesieniu do zakupionych lub utworzonych składników aktywów finansowych dotkniętych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe ustalany jest efektywną stopą procentową skorygowaną o ryzyko kredytowe.

Pozycja „Przychody odsetkowe” obejmuje odsetki od aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu lub według wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody. Pozycja „Przychody o podobnym charakterze”, będąca częścią wyniku odsetkowego netto, zawiera odsetki od aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy. Odsetki od zobowiązań finansowych prezentowane są w linii „Koszty odsetkowe”.

Przychody / koszty odsetkowe od instrumentów pochodnych, desygnowanych jako instrumenty zabezpieczające w rachunkowości zabezpieczeń, prezentowane są w wyniku odsetkowym.

Przychody i koszty z tytułu opłat i prowizji

Przychody z tytułu opłat i prowizji powstają w wyniku świadczenia usług finansowych oferowanych przez Grupę. Prowizje klasyfikowane są do następujących kategorii:

- prowizji stanowiących integralną część efektywnej stopy procentowej,
- prowizji za wykonanie usługi,
- prowizji za wykonanie znaczącej czynności.

Prowizje stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej zaliczane są do rachunku zysków i strat jako korekta kalkulacji efektywnej stopy procentowej i wykazywane w przychodach odsetkowych.

W przypadku kredytów i pożyczek o nieustalonych terminach płatności rat, np. kredytów w rachunku bieżącym lub kart

kredytowych, prowizje rozliczane są w czasie metodą liniową przez okres ważności limitu kredytowego. Tego typu prowizje zaliczane są do przychodów z tytułu prowizji.

Dla pozostałych prowizji Grupa dokonuje:

- identyfikacji umowy z klientem;
- określenia zobowiązania w zakresie świadczeń wynikających z umowy;
- ustalenia ceny transakcyjnej;
- przyporządkowania ceny do poszczególnych zobowiązań wynikających z umowy, celem ustalenia kwot, które ujmowane będą jako przychód;
- rozpoznania przychodu w chwili, kiedy Bank zrealizuje zobowiązanie w zakresie świadczenia (lub w toku realizacji świadczenia), czyli w momencie lub okresie, kiedy klient uzyskuje zasadniczo wszystkie korzyści ze świadczenia.

Jeśli Grupa przenosi kontrolę nad usługą w miarę upływu czasu i tym samym spełnia zobowiązanie do wykonania świadczenia i klient jednocześnie czerpie korzyści płynące ze świadczenia Grupy, w miarę wykonywania przez Grupę tego świadczenia, to prowizje są ujmowane w miarę upływu czasu proporcjonalnie do stopnia wykonania usługi w przychodach z tytułu prowizji. W pozostałych sytuacjach prowizje ujmowane są jednorazowo w momencie wykonania czynności i wykazywane w przychodach z tytułu prowizji. Powyższe podejście odpowiada trybowi spełnienia zobowiązań do wykonania świadczenia przez Bank zgodnie z MSSF 15. Nie występują sytuacje wstrzymywania realizacji usług, które wpływałyby na opisany powyżej tryb ujęcia przychodu w związku ze spełnianiem zobowiązania do wykonania świadczenia. Charakter usług świadczonych przez Bank opisany jest w statucie, w tym także sytuacje, w których Bank występuje jako pośrednik. W obszarze przychodów prowizyjnych otrzymane wynagrodzenie jest co do zasady bezzwrotne.

W celu ustalenia ceny transakcyjnej Grupa uwzględnia warunki umowy. Cena transakcyjna to kwota wynagrodzenia (stała, zmienna lub obie), które będzie przysługiwać w zamian za przekazanie przyrzeczonych usług na rzecz klienta, z wyłączeniem kwot pobranych w imieniu osób trzecich.

Grupa ujmuje dodatkowe koszty doprowadzenia do zawarcia umowy z klientem jako składnik aktywów, jeżeli:

- a) koszty te są bezpośrednio powiązane z umową lub z przewidywaną umową, którą można wyraźnie zidentyfikować;
- b) koszty te prowadzą do wytworzenia lub ulepszenia zasobów Banku, które będą wykorzystywane do spełnienia (lub do dalszego spełniania) zobowiązań do wykonania świadczenia w przyszłości; oraz
- c) Grupa spodziewa się, że koszty te odzyska.

Przychody i koszty z tytułu sprzedaży produktów ubezpieczeniowych

Grupa pośredniczy w sprzedaży produktów ubezpieczeniowych. Przychody z tytułu wynagrodzenia za dystrybucję produktów ubezpieczeniowych niepowiązanych z instrumentami finansowymi ujmowane są w przychodach prowizyjnych w momencie sprzedaży lub odnowienia polisy, z wyjątkiem części wynagrodzenia dotyczącego usług świadczonych po dokonaniu sprzedaży, które jest ujmowane w przychodach prowizyjnych liniowo, przez okres życia produktu.

W przypadku produktów powiązanych z instrumentem finansowym, gdzie wynagrodzenie otrzymywane jest z góry za okres dłuższy niż miesięczny, w celu ustalenia sposobu ujmowania wynagrodzenia z tytułu dystrybucji tego ubezpieczenia stosowany jest model względnej wartości godziwej. Na podstawie proporcji wartości godziwej usługi dystrybucji produktu ubezpieczeniowego oraz wartości godziwej pożyczki w stosunku do sumy tych wartości ustalana jest alokacja łącznego wynagrodzenia. Wynagrodzenie

z tytułu sprzedaży produktu ubezpieczeniowego dzielone jest na następujące komponenty:

- część stanowiąca wynagrodzenie za usługę pośrednictwa, ujmowana w wyniku z tytułu prowizji oraz
- część stanowiąca element zamortyzowanego kosztu instrumentu finansowego rozliczanego z użyciem efektywnej stopy procentowej będącą elementem wyniku odsetkowego.

Wynagrodzenie opisane powyżej ujmowane jest z uwzględnieniem szacowanych przyszłych zwrotów z tytułu odstąpienia klientów od ubezpieczenia w określonych przypadkach.

Z części odpowiadających wynagrodzeniu za usługę pośrednictwa wydzielana jest część wynagrodzenia dotyczącego świadczenia dodatkowych czynności po dokonaniu sprzedaży produktu ubezpieczeniowego i ta część ujmowana jest w przychodach prowizyjnych liniowo przez okres życia produktu. Pozostała część ujmowana jest w przychodach prowizyjnych w momencie sprzedaży lub odnowienia polisy. Powyższe podejście odpowiada trybowi spełnienia zobowiązań do wykonania świadczenia przez Bank zgodnie z MSSF 15.

Koszty bezpośrednio powiązane z akwizycją pożyczki gotówkowej Grupa rozlicza w czasie jako element zamortyzowanego kosztu instrumentu finansowego stanowiącego część wyniku odsetkowego.

Jeśli Grupa ponosi koszty bezpośrednio związane ze sprzedażą produktu ubezpieczeniowego, koszty takie rozliczane są zgodnie z zasadą współmierności przychodów i kosztów. Koszty niepowiązane bezpośrednio ze sprzedażą produktów ubezpieczeniowych ujmowane są w rachunku wyników jednorazowo, w momencie ich poniesienia.

Wynik na rachunkowości zabezpieczeń

W pozycji tej prezentowana jest wycena transakcji zabezpieczanych i zabezpieczających w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej.

Pozostałe przychody i koszty operacyjne

Do pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych zaliczane są koszty i przychody niezwiązane bezpośrednio z działalnością bankową. Jest to w szczególności wynik z tytułu sprzedaży lub likwidacji środków trwałych oraz aktywów do zbycia, przychody związane z przetwarzaniem danych na rzecz podmiotów powiązanych, a także koszty z tytułu odszkodowań, kar i grzywien.

Podatek dochodowy

Podatek dochodowy składa się z podatku bieżącego oraz odroczonego. Podatek dochodowy ujmuje się w rachunku zysków i strat z wyjątkiem sytuacji, gdy podatek dotyczy kwot ujmowanych w pozostałych całkowitych dochodach.

Rezerwa i aktywo na podatek odroczone są kalkulowane przy użyciu metody bilansowej, poprzez wyliczenie przejściowych różnic pomiędzy wartością bilansową aktywów i zobowiązań oraz ich wartością podatkową. Rezerwa i aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego wykazywane są w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej po dokonaniu kompensaty, wtedy gdy istnieje tytuł prawny do przeprowadzenia takiej kompensaty oraz rezerwa i aktywo dotyczą tego samego podatnika.

Aktywa z tytułu podatku odroczonego ujmuje się w zakresie, w którym jest prawdopodobne, że będzie dostępny przyszły dochód do opodatkowania.

Sprawozdawczość dotycząca segmentów

Segment działalności jest dającą się wyodrębnić częścią działalności Grupy, generującą przychody i koszty (w tym z transakcji wewnątrz Grupy), której wyniki operacyjne są regularnie analizowane przez Zarząd jako główny organ decyzyjny

Grupy, w celu alokacji zasobów oraz oceny jej działalności.

Grupa jest zarządzana na poziomie dwóch głównych segmentów - bankowości instytucjonalnej oraz bankowości detalicznej. Szczegółowe informacje na temat segmentów przedstawiono w nocie 3.

Wycena aktywów i pasywów segmentu, przychodów oraz wyniku segmentu jest oparta na zasadach rachunkowości Grupy.

Wartości szacunkowe

Ustalenie bilansowych wartości niektórych aktywów i zobowiązań oraz przychodów i kosztów wymaga oszacowania na datę bilansową wpływu niepewnych przyszłych zdarzeń na te pozycje. Szacunki i założenia podlegają ciągłej ocenie, oparte są o doświadczenia historyczne oraz inne czynniki, w tym oczekiwania co do przyszłych zdarzeń, które w danej sytuacji wydają się uzasadnione. Poniżej zaprezentowano najistotniejsze z nich, zastosowane przy sporządzaniu sprawozdania finansowego.

Wartość godziwa instrumentów pochodnych

Wartość godziwą instrumentów finansowych nietotowanych na aktywnych rynkach ustala się, stosując techniki wyceny. Jeżeli do ustalenia wartości godziwej stosuje się techniki wyceny, metody te są okresowo oceniane i weryfikowane. Wszystkie modele są testowane i zatwierdzane przed użyciem. W miarę możliwości w modelach wykorzystywane są wyłącznie dane możliwe do zaobserwowania, chociaż w pewnych obszarach kierownictwo jednostki musi korzystać z oszacowań. Zmiany założeń dotyczących szacowanych czynników mogą mieć wpływ na wykazywane wartości godziwe instrumentów finansowych.

Grupa stosuje następujące metody wyceny w stosunku do poszczególnych typów instrumentów pochodnych:

- do wyceny terminowych transakcji walutowych stosuje się model zdyskontowanych przepływów pieniężnych,
- do wyceny transakcji opcyjnych wykorzystywane są rynkowe modele wyceny opcji,
- do wyceny transakcji na stopy procentowe stosuje się model zdyskontowanych przepływów pieniężnych,
- do wyceny transakcji futures stosuje się bieżące notowania rynkowe.

Grupa do wyceny ryzyka kredytowego wykorzystuje kwotowania instrumentu wymiany ryzyka upadłości dłużnika (*Credit Default Swap*).

Grupa różnicuje wycenę ryzyka kontrahenta ze względu na dostępność kwotowań kredytowych instrumentów pochodnych (CDS):

- ryzyko kredytowe kontrahentów, dla których istnieje aktywny rynek CDS: uznaje się, że kwotowania CDS odzwierciedlają rynkową wycenę ryzyka kredytowego;
- ryzyko kredytowe kontrahentów, dla których nie istnieje aktywny rynek CDS: na podstawie ratingu kredytowego (zewnętrznego lub wewnętrznego, jeżeli zewnętrzny nie jest dostępny) oraz sektora gospodarki, w którym klient działa, kontrahentowi przypisywana jest wartość indeksu CDS, która odzwierciedla rynkową wycenę ryzyka.

W przypadku wyceny własnego ryzyka kredytowego Grupa stosuje metodę zdefiniowaną dla klientów, dla których nie ma aktywnego rynku CDS.

Głównymi czynnikami wpływającymi na zmiany szacunków w zakresie ryzyka kontrahenta są: (i) zmiany wartości godziwej instrumentów pochodnych skorelowane m.in. z poziomem kursów walut oraz stóp procentowych, (ii) zmiany w zakresie kwotowań kredytowych instrumentów pochodnych (CDS) (iii) zmiany w zakresie ryzyka kredytowego kontrahentów (zmiana ratingów).

Odpisy na oczekiwane straty kredytowe

Grupa szacuje wartość odpisów na oczekiwane straty kredytowe dla wszystkich aktywów finansowych w powiązaniu z klasyfikacją tych aktywów do jednego z trzech Etapów determinujących wartość szacunków, w zależności od przyjętych do kalkulacji parametrów.

Na bazie wykonanych kalkulacji Grupa dokonuje regularnych odpisów z tytułu oczekiwanych strat kredytowych, których to poziom jest regularnie monitorowany.

Na każdy dzień bilansowy dokonywana jest ponadto ocena, czy zaistniały obiektywne przesłanki świadczące o utracie wartości ekspozycji kredytowych. Ekspozycja kredytowa jest dotknięta utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe, jeżeli wystąpiło zdarzenie, jedno lub więcej, mające ujemny wpływ na szacowane przyszłe przepływy pieniężne w ramach tej ekspozycji kredytowej.

Jeśli tak, dokonuje się odpisu aktualizującego w wysokości różnicy pomiędzy wartością bilansową, a oszacowaną wartością bieżącą oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych z danej ekspozycji kredytowej.

Niezaklasyfikowanie ekspozycji kredytowej klienta jako ekspozycji o utraconej wartości kredytowej, pomimo wystąpienia określonych przesłanek wymaga uzasadnienia i udokumentowania, dlatego nie zidentyfikowano utraty wartości.

Metodologia i założenia wykorzystywane przy ustalaniu poziomu odpisów z tytułu utraty wartości należności są regularnie przeglądane i uaktualniane w razie potrzeby. Dodatkowo Grupa dokonuje testowania wstecznego (w oparciu o dane historyczne) w celu porównania wartości rzeczywiście poniesionych strat z szacunkami w zakresie oczekiwanych strat kredytowych, co również może mieć wpływ na zmianę metodologii.

Utrata wartości firmy

Bank corocznie przeprowadza obowiązkowe testy na utratę wartości firmy zgodnie z modelem opracowanym na podstawie wytycznych zawartych w MSR 36. Podstawą wyceny wartości odzyskiwalnej ośrodków wypracowujących środki pieniężne, do których przyporządkowano wartość firmy, jest ich wartość użytkowa, którą kierownictwo Banku szacuje w oparciu o plan finansowy, odzwierciedlający przyjęte założenia odnośnie przyszłych warunków gospodarczych oraz oczekiwanych wyników działalności Banku, stopę dyskontową wykorzystaną w prognozach przepływów pieniężnych oraz stopę wzrostu zastosowaną do ekstrapolacji prognoz przepływów pieniężnych wykraczających poza okres objęty planem finansowym.

Świadczenia pracownicze

Rezerwy na przyszłe wypłaty z tytułu świadczeń pracowniczych, takie jak nagrody jubileuszowe czy odprawy emerytalne i rentowe, podlegają okresowemu oszacowaniu aktuarialnemu przez niezależnego aktuarusza. Wysokość rezerw odpowiada wartości obecnej przyszłych długoterminowych zobowiązań Grupy wobec pracowników według stanu zatrudnienia i płac na dzień sprawozdawczy i bazuje na szeregu założeń w obszarze statystyki kadrowej, w tym prawdopodobieństwa dotrwania danej osoby do wieku emerytalnego jako pracownika Grupy, obejmującego rotację pracowników, ryzyko śmierci oraz ryzyko całkowitej niezdolności do pracy.

Aktywa i zobowiązania finansowe - zasady klasyfikacji i wyceny według MSR 39 zastosowane w sprawozdaniu za rok 2017 w obszarach, które zostały zmienione 1.01.2018 r. wraz z wdrożeniem MSSF 9.

Klasyfikacja

Grupa klasyfikowała instrumenty finansowe do następujących kategorii:

- składniki aktywów lub zobowiązań finansowych wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy,
- pożyczki i należności,
- aktywa finansowe dostępne do sprzedaży,
- pozostałe zobowiązania finansowe.

Grupa dokonywała klasyfikacji aktywów finansowych do poszczególnych kategorii w dacie początkowego ujęcia.

- (a) Składniki aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy

Kategoria obejmowała (i) aktywa i zobowiązania finansowe klasyfikowane jako przeznaczone do obrotu oraz (ii) aktywa finansowe przeznaczone w momencie ich początkowego ujęcia do wyceny według wartości godziwej z zyskami lub stratami ujmowanymi w rachunku zysków i strat.

Składnik aktywów lub zobowiązań finansowych zaliczał się do tej kategorii, jeżeli nabyty został przede wszystkim w celu sprzedaży lub odkupienia w krótkim terminie, był częścią portfela określonych instrumentów finansowych, którymi zarządzano łącznie i dla których istniało potwierdzenie aktualnego faktycznego wzoru generowania krótkoterminowych zysków lub, w przypadku aktywów finansowych, jeżeli został zaliczony do tej kategorii na podstawie decyzji kierownictwa jednostki, pod warunkiem spełnienia kryteriów MSR 39. Do kategorii „Przeznaczone do obrotu” Grupa zaliczała instrumenty pochodne niebędące instrumentami zabezpieczającymi oraz wybrane dłużne papiery wartościowe.

- (b) Pożyczki i należności

Pożyczki i należności stanowiły niezaliczane do instrumentów pochodnych aktywa finansowe o ustalonych lub możliwych do ustalenia płatnościach, nienotowane na aktywnym rynku. Powstawały wówczas, gdy Grupa udzielała klientowi finansowania w celu innym niż wygenerowanie krótkoterminowych zysków z tytułu obrotu tymi pożyczkami lub należnościami. Do kategorii tej zaliczane były w szczególności należności kredytowe, skupione wierzytelności oraz dłużne papiery wartościowe nienotowane na aktywnym rynku, a także lokaty zdeponowane na rynku międzybankowym. Skupione wierzytelności obejmowały nabywane przez Bank krótkoterminowe wierzytelności handlowe pochodzące z obrotu krajowego lub zagranicznego udokumentowane fakturami lub weksłami.

- (c) Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Kategorię „Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży” stanowiły niezaliczane do instrumentów pochodnych aktywa finansowe, które (i) zostały zaklasyfikowane przez Grupę do tej kategorii w momencie początkowego ujęcia lub (ii) nie zostały zakwalifikowane do żadnej z pozostałych kategorii aktywów. Do kategorii tej Grupa klasyfikowała wybrane dłużne i kapitałowe papiery wartościowe.

- (d) Pozostałe zobowiązania finansowe

Kategoria „Pozostałe zobowiązania finansowe” obejmowała zobowiązania finansowe niezakwalifikowane do kategorii zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy. Do kategorii tej zaklasyfikowane były przede wszystkim depozyty klientowskie, a także zobowiązania handlowe.

Ujmowanie i wyłączenie z ksiąg

Zasady ujmowania i wyłączenia z ksiąg aktywów i zobowiązań finansowych nie zmieniły się wraz z przejściem z MSR 39 na MSSF 9, z wyjątkiem zasad wskazujących sytuacje tzw. istotnej oraz nieistotnej modyfikacji opisanych w zasadach stosowanych w 2018 r.

Wycena

Zasady początkowego ujęcia oraz metoda wyceny według zamortyzowanego kosztu oraz według wartości godziwej nie zmieniły się w związku z przejściem z MSR 39 na MSSF 9.

Utrata wartości aktywów wycenianych według zamortyzowanego kosztu

Grupa dokonywała podziału składników aktywów wycenianych według zamortyzowanego kosztu ze względu na podejście do zarządzania ryzykiem kredytowym danego zaangażowania na portfel aktywów indywidualnie istotnych oraz portfel aktywów indywidualnie nieistotnych (portfel grupowy). Na każdy dzień bilansowy Grupa oceniała, czy istniały obiektywne przesłanki utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych. Składnik aktywa finansowego lub grupa aktywów finansowych utraciły wartość, a strata z tytułu utraty wartości została poniesiona, wyłącznie gdy istniały obiektywne dowody utraty wartości wynikające z jednego lub więcej zdarzeń mających miejsce po początkowym ujęciu składnika aktywów (zdarzenie powodujące stratę), a zdarzenie (lub zdarzenia) powodujące stratę miały wpływ na oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne wynikające ze składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych, których wiarygodne oszacowanie było możliwe.

Do obiektywnych dowodów utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów zaliczane były uzyskane przez Grupę informacje dotyczące następujących zdarzeń:

- znaczących trudności finansowych emitenta lub dłużnika;
- niedotrzymania warunków umowy, np. niespłacenia albo zalegania ze spłaceniem odsetek lub należności głównej;
- przyznania pożyczkobiorcy przez pożyczkodawcę, ze względów ekonomicznych lub prawnych wynikających z trudności finansowych pożyczkobiorcy, udogodnienia, którego w innym wypadku pożyczkodawca by nie udzielił;
- wysokiego prawdopodobieństwa upadłości lub innej reorganizacji finansowej pożyczkobiorcy;
- zaniku aktywnego rynku na dany składnik aktywów finansowych ze względu na trudności finansowe; lub
- obserwacji danych wskazujących na możliwy do zmierzania spadek oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych związanych z grupą aktywów finansowych od momentu początkowego ich ujęcia, mimo że nie można jeszcze było ustalić spadku dotyczącego pojedynczego składnika grupy aktywów finansowych, w tym:
 - negatywnych zmian dotyczących statusu płatności pożyczkobiorców w grupie, lub
 - krajowej lub lokalnej sytuacji gospodarczej, która miała związek z niespłacaniem aktywów w grupie.

Nie ujmowane były straty oczekiwane w wyniku przyszłych zdarzeń bez względu na stopień prawdopodobieństwa ich zajścia.

Kredyty uznane za nieściągalne (tj. takie, dla których Grupa nie spodziewała się przyszłych przepływów pieniężnych oraz które na podstawie oddzielnych przepisów podatkowych spełniły warunki niezbędne do zaliczenia straty do kosztów uzyskania przychodu lub które zostały bezwarunkowo umorzone na mocy umowy z klientem) były na podstawie decyzji Grupy spisywane w ciężar odpisów z tytułu utraty wartości. W przypadku odzyskania uprzednio spisanej kwoty przychody z tego tytułu prezentowane były w pozycji „Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne”.

Forbearance

W przypadku przyznania przez Grupę pożyczkobiorcy udogodnienia, jeśli nie zmieniało ono w znaczący sposób istotnych warunków oraz oczekiwanych przepływów pieniężnych z aktywa finansowego, oczekiwane przyszłe przepływy z aktywa finansowego, którego dotyczyło udogodnienie, Grupa ujmowała w wycenie tego aktywa, stosując pierwotną efektywną stopą procentową dla danego instrumentu.

Jeśli udzielone udogodnienie w znaczący sposób zmieniało istotne warunki lub oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne, wówczas takie aktywo finansowe było wyłączone z bilansu, a nowe aktywo finansowe było ujmowane w bilansie w wartości godziwej na dzień początkowego ujęcia.

Odpisy z tytułu utraty wartości na poniesione, lecz niezidentyfikowane straty kredytowe

Grupa tworzyła odpisy z tytułu utraty wartości na poniesione, lecz niezidentyfikowane straty kredytowe (IBNR, ang. *incurred but not reported*). Procesem wyliczania odpisu z tytułu utraty wartości IBNR objęte były wszystkie należności, dla których albo nie stwierdzono przesłanek utraty wartości lub mimo stwierdzenia przesłanek indywidualna ocena pod kątem utraty wartości nie wykazała potrzeby dokonania odpisu aktualizującego. Odpisy z tytułu utraty wartości IBNR odzwierciedlały poziom strat kredytowych poniesionych lecz niezareportowanych, które zostałyby zidentyfikowane na poziomie ekspozycji w przyjętym przez Grupę okresie rozpoznania straty. Odpisy z tytułu utraty wartości IBNR liczone były w oparciu o modele statystyczne dla grup aktywów łączonych w portfele o wspólnych cechach ryzyka kredytowego. W sprawozdaniu finansowym Grupa korygowała wartość ekspozycji kredytowych o wartość odpisów z tytułu utraty wartości na poniesione niezidentyfikowane straty kredytowe.

Odpisy z tytułu utraty wartości aktywów indywidualnie istotnych

Poziom odpisów z tytułu utraty wartości na należności uznane za indywidualnie istotne, dla których stwierdzono wystąpienie przesłanek utraty wartości, obliczany był jako różnica między wartością bilansową składnika aktywów a wartością bieżącą przewidywaną do otrzymania przyszłych przepływów pieniężnych wynikających ze spodziewanych spłat przez kredytobiorcę z tytułu realizacji zabezpieczeń lub sprzedaży wierzytelności. Przyszłe przepływy dyskontowane były do wartości bieżącej efektywną stopą procentową instrumentu.

Jeżeli wartość bieżąca szacowanych przepływów pieniężnych wzrosła na skutek zdarzenia, które nastąpiło po wykazaniu utraty wartości, wówczas uprzednio dokonany odpis z tytułu utraty wartości był odpowiednio odwracany przez rachunek zysków i strat.

Odpisy z tytułu utraty wartości aktywów indywidualnie nieistotnych

Poziom odpisów z tytułu utraty wartości na należności uznane za indywidualnie nieistotne, dla których stwierdzono wystąpienie przesłanek utraty wartości, obliczany był na bazie oceny portfelowej opartej o historyczne doświadczenia dotyczące strat ponoszonych z tytułu aktywów o podobnych cechach ryzyka.

Odpisy z tytułu utraty wartości na należności od banków i klientów, odpisy z tytułu utraty wartości papierów wartościowych i innych aktywów korygowały wartość odpowiednich pozycji aktywów. Natomiast rezerwy na zobowiązania warunkowe wykazywane były w zobowiązaniach w pozycji „Rezerwy”.

Utrata wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży

Dla aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, dla których wystąpiły obiektywne dowody, że nastąpiła utrata wartości, skumulowane straty ujęte w kapitale własnym

w wysokości różnicy między ceną nabycia skorygowaną o późniejsze spłaty i amortyzację a wartością godziwą, uwzględniając poprzednie odpisy z tytułu utraty wartości, przenoszone były do rachunku zysków i strat. Straty z tytułu utraty wartości inwestycji kapitałowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży nie podlegały odwróceniu przez rachunek zysków i strat. Straty z tytułu utraty wartości instrumentów dłużnych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży podlegały odwróceniu przez rachunek zysków i strat, jeśli w późniejszych okresach wartość godziwa instrumentu dłużnego wzrosła i wzrost ten mógł być obiektywnie łączony ze zdarzeniem następującym po ujęciu straty.

Utrata wartości aktywów finansowych wycenianych według kosztu

Na kategorię aktywów finansowych wycenianych według kosztu w sprawozdaniu finansowym Grupy składały się akcje i udziały w jednostkach innych niż zależne, sklasyfikowane jako dostępne do sprzedaży, dla których nie można było wiarygodnie określić wartości godziwej (np. ze względu na brak notowań na aktywnym rynku). Jeśli występowały obiektywne dowody, że nastąpiła utrata wartości takich inwestycji kapitałowych, to kwotę straty z tytułu utraty wartości ustalano jako różnicę pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych oraz wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych przy zastosowaniu bieżącej rynkowej stopy zwrotu dla podobnych aktywów finansowych. Strat z tytułu utraty wartości akcji i udziałów sklasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, dla których nie można było wiarygodnie określić wartości godziwej, nie poddawano odwróceniu przez rachunek zysków i strat.

3. Sprawozdawczość dotycząca segmentów działalności

Segment działalności jest dającą się wyodrębnić częścią działalności Grupy, generującą przychody i koszty (w tym z transakcji wewnątrz Grupy), której wyniki operacyjne są regularnie analizowane przez Zarząd jednostki dominującej jako główny organ decyzyjny Grupy, w celu alokacji zasobów oraz oceny jej działalności.

Grupa jest zarządzana na poziomie dwóch głównych segmentów - bankowości instytucjonalnej i bankowości detalicznej. Wycena aktywów i pasywów oraz ustalanie wyniku finansowego segmentu dokonywane jest zgodnie z zasadami rachunkowości stosowanymi przez Grupę dla potrzeb sporządzenia sprawozdań finansowych, z uwzględnieniem transakcji pomiędzy segmentami w ramach Grupy.

Przyporządkowania aktywów i zobowiązań oraz przychodów i kosztów Grupy do segmentów dokonano na podstawie wewnętrznych informacji przygotowywanych dla potrzeb zarządczych. Transfer finansowania pomiędzy segmentami Grupy oparty jest na stawkach bazujących na stopach rynkowych. Stawki transferowe są ustalane według tych samych zasad dla obu segmentów, a ich zróżnicowanie wynika jedynie ze struktury terminowej i walutowej aktywów i zobowiązań. Podstawą oceny wyników działalności segmentu jest zysk lub strata brutto.

Działalność Grupy prowadzona jest wyłącznie na terenie Polski.

Bankowość Instytucjonalna

W ramach segmentu Bankowości Instytucjonalnej Grupa oferuje produkty i świadczy usługi podmiotom gospodarczym, jednostkom samorządowym oraz dla sektora budżetowego. Obok tradycyjnych usług bankowych polegających na działalności kredytowej i depozytowej segment świadczy usługi zarządzania gotówką, finansowania handlu, leasingu, usług maklerskich i powiernictwa papierów wartościowych, oferuje produkty skarbu na rynkach

finansowych i towarowych. Ponadto segment oferuje usługi bankowości inwestycyjnej na lokalnym i międzynarodowym rynku kapitałowym, w tym usługi doradztwa, pozyskiwania i gwarantowania finansowania poprzez publiczne i niepubliczne emisje instrumentów finansowych. Działalność segmentu obejmuje także transakcje na własny rachunek na rynkach instrumentów kapitałowych, dłużnych oraz pochodnych.

Bankowość Detaliczna

Segment Bankowości Detalicznej dostarcza produktów i usług finansowych klientom indywidualnym, a także w ramach CitiBusiness mikroprzedsiębiorstwom oraz osobom fizycznym prowadzącym działalność gospodarczą. Oprócz prowadzenia rachunków, oferty w obszarze działalności kredytowej i depozytowej Grupa oferuje klientom pożyczki gotówkowe, kredyty hipoteczne, karty kredytowe, prowadzi usługi zarządzania majątkiem, pośredniczy w sprzedaży produktów inwestycyjnych i ubezpieczeniowych.

Wyniki finansowe Grupy według segmentów działalności

Za okres (w tys. zł)	2018 r.			2017 r.*		
	Bankowość Instytucjonalna	Bankowość Detaliczna	Razem	Bankowość Instytucjonalna	Bankowość Detaliczna	Razem
Wynik z tytułu odsetek	499 331	608 243	1 107 574	501 716	580 431	1 082 147
Wynik wewnętrzny z tytułu odsetek, w tym:	(43 366)	43 366	-	(26 482)	26 482	-
przychody wewnętrzne	-	43 366	43 366	-	26 482	26 482
koszty wewnętrzne	(43 366)	-	(43 366)	(26 482)	-	(26 482)
Wynik z tytułu opłat i prowizji	283 490	266 458	549 948	282 705	297 956	580 661
Przychody z tytułu dywidend	1 474	8 059	9 533	1 634	7 794	9 428
Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji	335 714	28 490	364 204	316 484	29 791	346 275
Wynik na inwestycyjnych dłużnych aktywach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody**	112 631	-	112 631	35 772	-	35 772
Wynik na inwestycjach kapitałowych i pozostałych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat***	6 522	-	6 522	3 377	-	3 377
Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	3 682	-	3 682	10 261	-	10 261
Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych	9 199	(3 298)	5 901	19 123	(18 567)	556
Koszty działania i koszty ogólnego zarządu	(490 817)	(617 430)	(1 108 247)	(484 315)	(634 338)	(1 118 653)
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych	(18 326)	(53 058)	(71 384)	(19 504)	(53 588)	(73 092)
Wynik z tytułu zbycia pozostałych aktywów	(829)	16	(813)	10 836	93	10 929
Wynik z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania warunkowe****	8 628	(72 139)	(63 511)	(51 365)	(51 824)	(103 189)
Zysk operacyjny	750 699	165 341	916 040	626 724	157 748	784 472
Udział w zyskach (stratach) netto podmiotów wycenianych metodą praw własności	(22)	-	(22)	242	-	242
Podatek od niektórych instytucji finansowych	(64 339)	(23 011)	(87 350)	(56 077)	(21 557)	(77 634)
Zysk brutto	686 338	142 330	828 668	570 889	136 191	707 080
Podatek dochodowy			(189 816)			(171 514)
Zysk netto			638 852			535 566

* Na dzień 1 stycznia 2018 roku Grupa zastosowała MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystała z opcji nieprzekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

** Odpowiada pozycji ‘Wynik na inwestycyjnych dłużnych papierach wartościowych dostępnych do sprzedaży’ według MSR 39.

*** Odpowiada pozycji ‘Wynik na inwestycyjnych instrumentach kapitałowych dostępnych do sprzedaży’ według MSR 39.

**** Odpowiada pozycji ‘Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne’ według MSR 39.

Stan na dzień (w tys. zł)	31.12.2018 r.			31.12.2017 r.*		
	Bankowość Instytucjonalna	Bankowość Detaliczna	Razem	Bankowość Instytucjonalna	Bankowość Detaliczna	Razem
Aktywa	41 778 812	7 525 902	49 304 714	35 906 089	7 131 507	43 037 596
Zobowiązania i kapitał własny, w tym:	34 822 272	14 482 442	49 304 714	30 134 111	12 903 485	43 037 596
zobowiązania	29 342 859	12 905 105	42 247 964	24 799 594	11 299 119	36 098 713

* Na dzień 1 stycznia 2018 roku Grupa zastosowała MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystała z opcji nieprzekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

4. Wynik z tytułu odsetek

W tys. zł	2018 r.	2017 r.*
Przychody z tytułu odsetek	1 249 769	1 276 762
z tytułu aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu	978 996	954 739
operacji z Bankiem Centralnym	6 559	16 885
należności od banków	22 941	22 086
należności od klientów, z tego:	949 496	915 768
podmiotów sektora finansowego	55 653	50 042
podmiotów sektora niefinansowego, w tym:	893 843	865 726
od kart kredytowych	286 435	282 408
z tytułu aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody	270 773	322 023
inwestycyjnych dłużnych aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody**	270 773	322 023
Przychody o podobnym charakterze	54 745	74 648
z tytułu aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	54 745	74 648
dłużnych papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu	44 802	26 417
zobowiązań z ujemną stopą procentową	9 943	7 161
instrumentów pochodnych w rachunkowości zabezpieczeń	-	41 070
	1 304 514	1 351 410
Koszty odsetek i koszty o podobnym charakterze		
z tytułu zobowiązań finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu	(191 070)	(203 202)
zobowiązań wobec banków	(43 021)	(37 947)
zobowiązania wobec klientów	(147 803)	(164 755)
zobowiązań wobec podmiotów sektora finansowego	(59 482)	(52 867)
zobowiązań wobec podmiotów sektora niefinansowego	(88 321)	(111 888)
kredytów i pożyczek otrzymanych	(246)	(500)
z tytułu zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	(5 870)	(66 061)
aktywów z ujemną stopą procentową	(2 161)	(1 240)
instrumentów pochodnych w rachunkowości zabezpieczeń	(3 709)	(64 821)
	(196 940)	(269 263)
Wynik z tytułu odsetek	1 107 574	1 082 147

* Na dzień 1 stycznia 2018 roku Grupa zastosowała MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystała z opcji nieprzekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

** Odpowiada pozycji 'Przychody z tytułu odsetek i przychody o podobnym charakterze z tytułu dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży' według MSR 39.

5. Wynik z tytułu opłat i prowizji

W tys. zł	2018 r.	2017 r.
Przychody z tytułu opłat i prowizji		
z tytułu pośrednictwa w sprzedaży produktów ubezpieczeniowych i inwestycyjnych*	82 085	106 016
z tytułu kart płatniczych i kredytowych	159 205	158 443
z tytułu realizacji zleceń płatniczych	106 995	105 913
z tytułu usług powierniczych*	85 086	89 443
z tytułu działalności maklerskiej	42 665	55 332
z tytułu świadczenia usług zarządzania środkami na rachunkach klientów	25 610	25 099
z tytułu udzielonych gwarancji	19 194	19 289
z tytułu udzielonych zobowiązań o charakterze finansowym	7 933	6 406
inne, w tym:	110 188	98 661
z tytułu produktów ratalnych w karcie kredytowej	27 483	26 142
	638 961	664 602
Koszty z tytułu opłat i prowizji		
z tytułu kart płatniczych i kredytowych	(36 685)	(28 571)
z tytułu działalności maklerskiej	(12 865)	(16 181)
z tytułu opłat KDPW	(18 928)	(19 782)
z tytułu opłat brokerskich	(4 516)	(4 412)
Inne	(16 019)	(14 995)
	(89 013)	(83 941)
Wynik z tytułu opłat i prowizji	549 948	580 661

* Od I kwartału 2018 roku wynagrodzenie Grupy z tytułu dystrybucji obligacji strukturyzowanych dla klientów Sektora Bankowości Detalicznej, prezentowane dotąd w przychodach z tytułu opłat i prowizji z tytułu usług powierniczych w kwocie 25 963 tys. zł, zostało przeniesione do linii przychodów z tytułu pośrednictwa w sprzedaży produktów ubezpieczeniowych i inwestycyjnych. Dane porównywalne zostały odpowiednio przekształcone (2017: 33 362 tys. zł).

Wynik z tytułu opłat i prowizji za 2018 rok zawiera przychody prowizyjne (inne niż objęte kalkulacją efektywnej stopy procentowej), które odnoszą się do aktywów i zobowiązań finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez wynik

finansowy w kwocie 194 200 tys. zł (za 2017 rok: 164 040 tys. zł) oraz koszty prowizyjne w kwocie 40 911 tys. zł (za 2017 rok: 28 571 tys. zł).

6. Przychody z tytułu dywidend

W tys. zł	2018 r.	2017 r.
Inwestycje kapitałowe i pozostałe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	9 106	8 794
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	427	634
Przychody z tytułu dywidend razem	9 533	9 428

7. Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji

W tys. zł	2018 r.	2017 r.
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy		
z instrumentów dłużnych	28 236	15 248
z instrumentów kapitałowych	(5 924)	1 775
z instrumentów pochodnych, w tym:	8 425	14 582
na stopę procentową	(313)	14 161
kapitałowe	8 777	289
	30 737	31 605
Wynik z pozycji wymiany		
z tytułu operacji wymiany na walutowych instrumentach pochodnych	498 691	(215 674)
z tytułu różnic kursowych (rewaluacja)	(165 224)	530 344
	333 467	314 670
Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji	364 204	346 275

Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji za 2018 rok zawiera zmianę netto wartości korekty wyceny instrumentów pochodnych odzwierciedlającej ryzyko kredytowe kontrahenta oraz korekty wyceny instrumentów pochodnych odzwierciedlającej własne ryzyko kredytowe w wysokości (11 051) tys. zł (za 2017 rok: 396 tys. zł).

Wynik z instrumentów dłużnych zawiera wynik netto na obrocie rządowymi papierami wartościowymi, dłużnymi instrumentami komercyjnymi i instrumentami rynku pieniężnego przeznaczonymi do obrotu.

Wynik z instrumentów pochodnych zawiera wynik netto z tytułu transakcji swap na stopy procentowe, opcji, transakcji futures i innych instrumentów pochodnych.

Wynik z pozycji wymiany walutowej zawiera zyski i straty z wyceny aktywów i zobowiązań denominowanych w walucie obcej oraz na walutowych instrumentach pochodnych takich jak forward, CIRS i opcje. Wynik z pozycji wymiany zawiera również marżę zrealizowaną na bieżących i terminowych transakcjach walutowych.

8. Wynik na rachunkowości zabezpieczeń

W tys. zł	2018 r.	2017 r.
Rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej papierów wartościowych		
Wynik z wyceny transakcji zabezpieczanej	14 526	29 469
Wynik z wyceny transakcji zabezpieczającej	(10 844)	(19 208)
Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	3 682	10 261

Szczegółowe informacje na temat stosowanej w Grupie rachunkowości zabezpieczeń zamieszczone są w dalszej części sprawozdania w notcie nr 38.

9. Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych

W tys. zł	2018 r.	2017 r.
Pozostałe przychody operacyjne		
Przychody z tytułu świadczonych usług na rzecz jednostek powiązanych spoza Grupy Kapitałowej	7 092	8 467
Przychody z wynajmu powierzchni biurowych	7 650	8 951
Inne	20 501	14 676
	35 243	32 094
Pozostałe koszty operacyjne		
Koszty postępowania ugodowego i windykacji	(9 043)	(10 532)
Koszty dotyczące utrzymania aktywów trwałych przeznaczonych do zbycia	(87)	(100)
Utworzenie rezerw na sprawy sporne (netto)	(165)	(4 503)
Inne	(20 047)	(16 403)
	(29 342)	(31 538)
Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych	5 901	556

10. Koszty działania i koszty ogólnego zarządu

W tys. zł	2018 r.	2017 r.
Koszty pracownicze		
Koszty związane z wynagrodzeniami, w tym:	(385 245)	(389 404)
koszty związane ze świadczeniami emerytalnymi	(28 626)	(33 781)
Premie i nagrody, w tym:	(81 241)	(80 020)
pracownicze świadczenia kapitałowe	(8 700)	(7 165)
nagrody za wieloletnią pracę	(38)	(37)
Koszty ubezpieczeń społecznych	(63 014)	(61 892)
	(529 500)	(531 316)
Koszty ogólnoadministracyjne		
Koszty opłat telekomunikacyjnych i sprzętu komputerowego	(187 339)	(188 484)
Koszty usług obcych, w tym doradczych, audytorskich i konsultacyjnych	(55 169)	(53 447)
Koszty wynajmu i utrzymania nieruchomości	(64 208)	(69 409)
Reklama i marketing	(47 213)	(42 702)
Koszty usług zarządzania gotówką, koszty usług KIR i inne koszty transakcyjne	(37 634)	(39 076)
Koszty usług zewnętrznych dotyczące dystrybucji produktów bankowych	(40 402)	(33 486)

W tys. zł	2018 r.	2017 r.
Koszty usług pocztowych, materiałów biurowych i poligrafii	(7 657)	(9 630)
Koszty szkoleń i edukacji	(1 409)	(1 815)
Koszty nadzoru bankowego i kapitałowego	(4 316)	(3 258)
Koszty na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego	(61 720)	(71 226)
Pozostałe koszty	(71 680)	(74 804)
	(578 747)	(587 337)
Koszty działania i koszty ogólnego zarządu razem	(1 108 247)	(1 118 653)

Koszty pracownicze zawierają koszty następujących świadczeń dla obecnych i byłych członków Zarządu Banku:

W tys. zł	2018 r.	2017 r.
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze	13 158	12 553
Długoterminowe świadczenia pracownicze	2 784	1 841
Nagrody kapitałowe	4 550	4 712
	20 492	19 106

11. Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych

W tys. zł	2018 r.	2017 r.
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych	(28 759)	(29 749)
Amortyzacja wartości niematerialnych	(42 625)	(43 343)
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych razem	(71 384)	(73 092)

12. Wynik z tytułu zbycia pozostałych aktywów

W tys. zł	2018 r.	2017 r.
Zyski		
z tytułu zbycia rzeczowych aktywów trwałych	48	10 939
	48	10 939
Straty		
z tytułu zbycia rzeczowych aktywów trwałych	(1)	(10)
z tytułu zbycia aktywów trwałych przeznaczonych do zbycia	(860)	-
	(861)	(10)
Wynik z tytułu zbycia pozostałych aktywów	(813)	10 929

13. Wynik z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania warunkowe

W tys. zł	2018 r.	2017 r.
Wynik z tytułu utraty wartości należności od banków		
utworzenie odpisów	(5 664)	(1 471)
odwrócenie odpisów	4 355	512
	(1 309)	(959)
Wynik z tytułu utraty wartości należności od klientów		
Wynik z tytułu utworzenia i odwrócenia odpisów	(75 099)	(104 874)
utworzenie odpisów	(214 504)	(211 432)
utworzenie odpisów na należności z tytułu zapadłych transakcji instrumentami pochodnymi	(215)	(155)
odwrócenie odpisów	140 482	99 810
odwrócenie odpisów na należności z tytułu zapadłych transakcji instrumentami pochodnymi	208	1 545
inne	(1 070)	5 358
Odzyski od sprzedanych wierzytelności, uprzednio spisanych	2 373	8 219
	(72 726)	(96 655)
Wynik z tytułu utraty wartości inwestycyjnych dłużnych aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody		
odwrócenie odpisów	1 069	-
	1 069	-
Wynik z tytułu utraty wartości aktywów finansowych	(72 966)	(97 614)
utworzenie rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	(33 810)	(17 773)
rozwiązanie rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	43 265	12 198
Wynik z tytułu rezerw na zobowiązania warunkowe	9 455	(5 575)
Wynik z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania warunkowe	(63 511)	(103 189)

* Na dzień 1 stycznia 2018 roku Grupa zastosowała MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystała z opcji nieprzekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

14. Podatek dochodowy

Ujęty w rachunku zysków i strat

W tys. zł	2018 r.	2017 r.
Bieżący podatek		
Bieżący rok	(207 258)	(196 417)
Korekty z lat ubiegłych	(1 120)	(797)
	(208 378)	(197 214)
Podatek odroczone		
Powstanie i odwrócenie się różnic przejściowych	18 562	25 700
	18 562	25 700
Razem podatek dochodowy w rachunku zysków i strat	(189 816)	(171 514)

Wyliczenie efektywnej stawki podatkowej

W tys. zł	2018 r.	2017 r.
Zysk brutto	828 668	707 080
Podatek dochodowy według krajowej stawki podatku (19%)	(157 447)	(134 345)
Odpisy z tytułu utraty wartości niestanowiące kosztów uzyskania przychodu	(2 322)	(4 693)
Przychody podlegające opodatkowaniu nieujęte w wyniku finansowym	(1 294)	(1 305)
Koszty stanowiące koszty uzyskania przychodu nieujęte w wyniku finansowym	(120)	42
Przychody niepodlegające opodatkowaniu	1 828	1 783
Podatek od niektórych instytucji finansowych	(16 597)	(14 751)
BFG	(11 727)	(13 533)
Pozostałe różnice trwale, w tym pozostałe koszty niestanowiące kosztów uzyskania przychodu	(2 137)	(4 712)
Ogółem obciążenie wyniku	(189 816)	(171 514)
Efektywna stawka podatkowa	22,91%	24,26%

Podatek odroczony ujęty bezpośrednio w kapitałach

Podatek odroczony ujęty bezpośrednio w kapitałach na dzień 31 grudnia 2018 roku związany z aktywami finansowymi wycenianymi w wartości godziwej przez pozostałe całkowite

dochody oraz wyceną programu określonych świadczeń wynosił (18 227) tys. zł (31 grudnia 2017 roku: 3327 tys. zł).

15. Zysk przypadający na jedną akcję

Na dzień 31 grudnia 2018 roku zysk przypadający na jedną akcję wynosił 4,89 zł (31 grudnia 2017 roku: 4,10 zł).

Wyliczenie zysku przypadającego na jedną akcję na dzień 31 grudnia 2018 roku oparte zostało na zysku przypadającym na akcjonariuszy w kwocie 638 852 tys. zł (31 grudnia 2017 roku: 535 566 tys. zł) oraz średniej ważonej liczbie akcji zwykłych

występujących w roku zakończonym 31 grudnia 2018 roku w liczbie 130 659 600 (31 grudnia 2017 roku: 130 659 600).

Bank nie posiada rozwadniających, potencjalnych akcji zwykłych ani innych instrumentów rozwadniających.

16. Zestawienie zmian w pozostałych całkowitych dochodach

Odroczony podatek dochodowy i reklasyfikacje ujęte w pozostałych całkowitych dochodach dotyczą wyceny aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej odnoszonej

na kapitał z aktualizacji wyceny oraz wyceny programu określonych świadczeń odnoszonej na pozostałe kapitały rezerwowe.

W tys. zł	Kwota brutto	Odroczony podatek dochodowy	Kwota netto
Stan na dzień 1 stycznia 2018 roku	(17 513)	3 327	(14 185)
Zmiana wyceny aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody**	229 136	(43 619)	185 517
Wycena sprzedanych aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody przeniesiona do rachunku zysków i strat***	(112 631)	21 400	(91 231)
Całkowite dochody ogółem związane z aktywami finansowymi wycenianymi w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody	98 992	(18 892)	80 100
Zyski/(Straty) aktuarialne z wyceny programu określonych świadczeń	(3 507)	665	(2 842)
Stan na dzień 31 grudnia 2018 roku	95 485	(18 227)	77 258

W tys. zł	Kwota brutto	Odroczony podatek dochodowy	Kwota netto
Stan na dzień 1 stycznia 2017 roku	(271 083)	51 506	(219 577)
Zmiana wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	289 754	(55 054)	234 700
Wycena sprzedanych aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży przeniesiona do rachunku zysków i strat	(35 772)	6 797	(28 975)
Całkowite dochody ogółem związane z aktywami finansowymi dostępnymi do sprzedaży	(17 101)	3 249	(13 851)
Zyski/(Straty) aktuarialne z wyceny programu określonych świadczeń	(412)	78	(334)
Stan na dzień 31 grudnia 2017 roku*	(17 513)	3 327	(14 185)

* Na dzień 1 stycznia 2018 roku Grupa zastosowała MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystała z opcji nieprzekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

** Odpowiada pozycji 'Zmiana wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży' według MSR 39.

*** Odpowiada pozycji 'Wycena sprzedanych aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży przeniesiona do rachunku zysków i strat według MSR 39.

17. Kasa, operacje z Bankiem Centralnym

W tys. zł	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.
Środki pieniężne w kasie	422 064	431 574
Środki na rachunku bieżącym w Banku Centralnym	3 850 088	29 031
Lokaty	3 000 041	1 521
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym razem	7 272 193	462 126

Na rachunku bieżącym w Narodowym Banku Polskim (NBP) utrzymywana jest rezerwa obowiązkowa, która może być wykorzystywana przez Bank pod warunkiem, że suma średniego miesięcznego salda na rachunku bieżącym w NBP nie jest mniejsza

od poziomu deklarowanego.

Deklarowana wysokość rezerwy obowiązkowej na dzień 31 grudnia 2018 roku wynosiła 1 271 148 tys. zł (31 grudnia 2017 roku: 1 270 278 tys. zł).

18. Należności od banków

W tys. zł	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.*
Rachunki bieżące	203 311	54 291
Lokaty	386 058	499
Kredyty i pożyczki	28	1 092
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	630 126	276 477
Lokaty stanowiące zabezpieczenie operacji instrumentami pochodnymi i transakcji giełdowych	118 364	505 526
Łączna wartość brutto	1 337 887	837 885
Odpisy z tytułu utraty wartości	(3 910)	(1 111)
Należności od banków netto razem	1 333 977	836 774

* Na dzień 1 stycznia 2018 roku Grupa zastosowała MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystała z opcji nieprzekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

Zmianę stanu odpisów z tytułu utraty wartości należności od banków przedstawia tabela poniżej.

W tys. zł	Etap 1	Etap 2	Etap 3	Razem
Odpis z tytułu utraty wartości należności od banków				
Stan odpisów z tytułu utraty wartości na 31 grudnia 2017 r.	-	-	-	(1 111)
Wpływ wdrożenia MSSF 9	-	-	-	(1 236)
Odpis z tytułu utraty wartości na dzień 1 stycznia 2018 r.	(2 223)	(124)	-	(2 347)
Transfer do Etapu 1	(124)	124	-	-
Transfer do Etapu 2	-	-	-	-
Transfer do Etapu 3	-	-	-	-
(Utworzenia)/Rozwiązania w okresie przez rachunek zysków i strat	(1 309)	-	-	(1 309)
Różnice kursowe i inne zmiany	(254)	-	-	(254)
Odpis z tytułu utraty wartości na dzień 31 grudnia 2018 r.	(3 910)	-	-	(3 910)

* Na dzień 31 grudnia 2018 roku Grupa nie zidentyfikowała aktywów POCI (aktywa nabyte bądź udzielone z początkową utratą wartości).

W tys. zł	31.12.2017 r.*
Stan na dzień 1 stycznia	(177)
Zwiększenia (z tytułu):	
utworzenie odpisów	(1 471)
Zmniejszenia (z tytułu):	
rozwiązanie odpisów	512
inne	25
Stan na dzień 31 grudnia	(1 111)

* Na dzień 1 stycznia 2018 roku Grupa zastosowała MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystała z opcji nieprzekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

Zmiany wartości bilansowej brutto należności od banków, które przyczyniły się do zmian odpisów z tytułu utraty wartości przedstawia tabela poniżej.

W tys. zł	Etap 1	Etap 2	Etap 3	Razem
Wartość brutto należności od banków wycenianych według zamortyzowanego kosztu				
Wartość brutto należności na dzień 1 stycznia 2018 r.	832 176	5 709	-	837 885
Transfer do Etapu 1	-	-	-	-
Transfer do Etapu 2	-	-	-	-
Transfer do Etapu 3	-	-	-	-
Należności pociągnięte/splacone	494 306	(5 700)	-	488 606
Zaprzestanie ujmowania	(9 118)	-	-	(9 118)
Inne zmiany	20 520	(6)	-	20 514
Wartość brutto należności od banków na dzień 31 grudnia 2018 r.	1 337 884	3	-	1 337 887

19. Aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu

Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu

W tys. zł	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.
Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu		
Obligacje i bony wyemitowane przez:		
banki*	1	1
inne podmioty finansowe	12 943	48 412
Skarb Państwa	918 228	1 095 495
	931 172	1 143 908
z tego:		
notowane na aktywnym rynku	931 172	1 143 908
Instrumenty kapitałowe przeznaczone do obrotu	23 227	17 885
z tego:		
notowane na aktywnym rynku	23 227	17 885
Instrumenty pochodne	1 282 677	1 018 132
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu razem	2 237 076	2 179 925

* Na dzień 31 grudnia 2018 roku część papierów wartościowych (obligacji) emitowanych przez banki w kwocie 1 tys. zł jest objęta gwarancją Skarbu Państwa (31 grudnia 2017 roku: 1 tys. zł).

Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu

W tys. zł	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.
Zobowiązania z tytułu krótkiej sprzedaży papierów wartościowych	351 323	2 184
Instrumenty pochodne	1 258 059	1 351 031
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu razem	1 609 382	1 353 215

Na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku Grupa nie posiadała aktywów i zobowiązań finansowych przeznaczonych w momencie początkowego ujęcia do wyceny według wartości godziwej przez wynik finansowy.

Instrumenty pochodne na dzień 31 grudnia 2018 roku

W tys. zł	Wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji				Razem	Wartość godziwa	
	do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat		Aktywa	Pasywa
Instrumenty stopy procentowej	45 235 963	51 859 256	105 616 028	27 776 966	230 488 213	1 024 561	1 116 297
FRA	35 100 000	25 500 000	250 000	-	60 850 000	6 357	1 592
swapy odsetkowe (IRS)	9 265 197	21 472 777	91 351 168	19 067 799	141 156 941	695 772	816 827
swapy odsetkowo-walutowe (CIRS)	842 568	4 886 479	12 135 010	8 662 803	26 526 860	315 904	292 151
opcje na stopę procentową	-	-	1 879 850	46 364	1 926 214	5 806	5 727
kontrakty futures*	28 198	-	-	-	28 198	722	-
Instrumenty walutowe	32 212 333	6 332 761	3 488 981	96 238	42 130 313	251 047	134 236
FX forward	2 457 934	1 492 583	500 882	96 238	4 547 637	31 399	17 818
FX swap	28 261 956	3 934 789	2 885 819	-	35 082 564	210 549	107 304
opcje walutowe	1 492 443	905 389	102 280	-	2 500 112	9 099	9 114
Transakcje na papierach wartościowych	334 840	9 768	-	-	344 608	1 101	1 475
kontrakty futures*	24 088	9 768	-	-	33 856	-	-
papiery wartościowe zakupione do otrzymania/sprzedane do wydania	310 752	-	-	-	310 752	1 101	1 475
Transakcje związane z towarami	29 173	107 533	72 095	-	208 801	5 968	6 051
swap	29 173	107 533	72 095	-	208 801	5 968	6 051
Instrumenty pochodne ogółem	77 812 309	58 309 318	109 177 104	27 873 204	273 171 935	1 282 677	1 258 059

* Instrumenty znajdujące się w obrocie giełdowym.

Instrumenty pochodne na dzień 31 grudnia 2017 roku

W tys. zł	Wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji				Razem	Wartość godziwa	
	do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat		Aktywa	Pasywa
Instrumenty stopy procentowej	24 295 666	17 869 973	85 623 135	24 725 360	152 514 134	789 232	927 088
FRA	20 000 000	2 100 000	-	-	22 100 000	625	953
swapy odsetkowe (IRS)	3 396 815	12 408 395	75 015 277	17 054 089	107 874 576	335 185	468 544
swapy odsetkowo-walutowe (CIRS)	871 017	3 361 578	8 867 208	7 622 195	20 721 998	450 492	454 484
opcje na stopę procentową	-	-	1 740 650	49 076	1 789 726	2 742	3 042
kontrakty futures*	27 834	-	-	-	27 834	188	65
Instrumenty walutowe	17 515 391	5 186 042	3 886 044	126 517	26 713 994	215 185	410 018
FX forward	2 158 225	1 443 017	225 134	126 517	3 952 893	96 626	27 094
FX swap	13 876 902	1 554 055	3 127 637	-	18 558 594	92 936	357 344
opcje walutowe	1 480 264	2 188 970	533 273	-	4 202 507	25 623	25 580
Transakcje na papierach wartościowych	484 613	6 030	-	-	490 643	2 120	2 310
kontrakty futures*	24 542	6 030	-	-	30 572	-	-
papiery wartościowe zakupione do otrzymania/sprzedane do wydania	460 071	-	-	-	460 071	2 120	2 310
Transakcje związane z towarami	53 345	124 505	28 219	-	206 069	11 595	11 615
swap	49 261	107 896	28 219	-	185 376	10 802	10 819
opcje	4 084	16 609	-	-	20 693	793	796
Instrumenty pochodne ogółem	42 349 015	23 186 550	89 537 398	24 851 877	179 924 840	1 018 132	1 351 031

* Instrumenty znajdujące się w obrocie giełdowym.

20. Inwestycyjne dłużne aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody

W tys. zł	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.
Obligacje i bony wyemitowane przez:		
banki centralne	-	1 399 713
pozostałe banki, w tym:	-	32 576
obligacje zabezpieczone w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej	-	32 576
inne podmioty finansowe	224 074	82 192
rzędy centralne, w tym:	14 017 289	15 924 958
obligacje zabezpieczone w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej	-	2 492 215
Dłużne papiery wartościowe wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody razem**	14 241 363	17 439 439
z tego:		
notowane na aktywnym rynku	14 241 363	16 039 726
nienotowane na aktywnym rynku	-	1 399 713

* Na dzień 1 stycznia 2018 roku Grupa zastosowała MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystała z opcji nieprzekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

** Odpowiada pozycji ‘Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży’ według MSR 39.

Dla inwestycyjnych dłużnych aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody skumulowana wartość utraty wartości na dzień 31 grudnia 2018 roku wynosiła 4524 tys. zł.

Zmiana stanu dłużnych aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody przedstawia się następująco:

W tys. zł	2018 r.	2017 r.
Stan na dzień 1 stycznia	17 439 439	19 072 371
Zwiększenia (z tytułu):		
nabycia	44 485 571	47 305 910
aktualizacji wyceny	100 274	257 684
różnic kursowych	65 153	-
rozliczenia dyskonta, premii, odsetek	262 038	411 359
Zmniejszenia (z tytułu):		
sprzedaży	(47 960 505)	(49 060 934)
różnic kursowych	-	(352 893)
rozliczenia premii	(150 607)	(194 058)
Stan na dzień 31 grudnia	14 241 363	17 439 439

21. Inwestycje kapitałowe wyceniane metodą praw własności

W tys. zł	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.
Udziały w jednostkach zależnych	10 399	10 664
z tego:		
nienotowane na giełdzie	10 399	10 664

Zmiana stanu inwestycji kapitałowych wycenianych metodą praw własności przedstawia się następująco:

W tys. zł	2018 r.	2017 r.
Stan na dzień 1 stycznia	10 664	10 471
Zwiększenia (z tytułu)		
aktualizacji wyceny	-	193
Zmniejszenia (z tytułu):		
aktualizacji wyceny	(265)	-
Stan na dzień 31 grudnia	10 399	10 664

* Na dzień 31 grudnia 2017 roku część papierów wartościowych (obligacji) emitowanych przez pozostałe banki w kwocie 32 576 tys. zł jest objęta gwarancją Skarbu Państwa (31 grudnia 2016 roku: 66 384 tys. zł).

22. Inwestycje kapitałowe i pozostałe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat

W tys. zł	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.
Inwestycje kapitałowe	20 248	30 750
Pozostałe	28 520	(4 250)
Inwestycje kapitałowe i pozostałe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat razem	48 768	26 500
z tego:		
notowane na aktywnym rynku	1 027	1 316
nienotowane na aktywnym rynku	47 741	25 184

Zmiana stanu inwestycji kapitałowych i pozostałych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat przedstawia się następująco:

W tys. zł	2018 r.	2017 r.
Stan na dzień 1 stycznia	26 500	22 842
Reklasyfikacja/korekta z tytułu zastosowania MSSF 9	16 064	-
Stan na dzień 1 stycznia 2018 r.	42 564	22 842
Zwiększenia (z tytułu):		
aktualizacji wyceny	6 204	4 294
Zmniejszenia (z tytułu):		
sprzedaż	-	(636)
Stan na dzień 31 grudnia	48 768	26 500

23. Należności od klientów

W tys. zł	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.*
Należności od podmiotów sektora finansowego		
Kredyty i pożyczki	401 223	444 754
Nienotowane dłużne aktywa finansowe**	1 156 233	1 200 636
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	182 613	-
Fundusze gwarancyjne i lokaty stanowiące zabezpieczenie	362 807	365 788
Inne należności	45 330	1 312
Łączna wartość brutto	2 148 206	2 012 490
Odpisy z tytułu utraty wartości	(1 391)	(17 473)
Łączna wartość netto	2 146 815	1 995 017
Należności od podmiotów sektora niefinansowego		
Kredyty i pożyczki	18 047 445	16 722 365
Nienotowane dłużne aktywa finansowe**	568 024	496 125
Skupione wierzytelności	1 830 937	1 193 041
Zrealizowane gwarancje i poręczenia	481	1 038
Inne należności***	20 481	11 757
Łączna wartość brutto	20 467 368	18 424 326
Odpisy z tytułu utraty wartości	(665 169)	(570 310)
Łączna wartość netto	19 802 199	17 854 016
Należności od klientów netto razem	21 949 014	19 849 033

* Na dzień 1 stycznia 2018 roku Grupa zastosowała MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystała z opcji nieprzekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

** Odpowiada pozycji „Nienotowane dłużne papiery wartościowe” według MSR 39.

*** Na dzień 31 grudnia 2018 roku kwota „Inne należności” zawiera należności z tytułu leasingu w kwocie 2174 tys. zł (31 grudnia 2017 roku: 3982 tys. zł).

Wartość brutto należności nie uwzględnienia odsetek kontraktowych naliczonych od momentu zaklasyfikowania ekspozycji do Etapu 3. Wpływ uwzględniania tych odsetek na wartość bilansową brutto został przedstawiony poniżej.

W należnościach od klientów w pozycji „Nienotowane dłużne aktywa finansowe” zaprezentowane zostały m.in. aktywa sekurytyzacyjne objęte przez Grupę. Podejmując decyzję o inwestowaniu w papiery sekurytyzacyjne, Grupa opiera się

na rachunku ekonomicznym, mierząc opłacalność inwestycji wobec potencjalnych ryzyk. W ramach każdej transakcji sekurytyzacji bank będący właścicielem portfela (Inicjator) tworzy spółkę specjalnego przeznaczenia (SPV) w celu wyemitowania papierów dłużnych, które są spłacane wyłącznie z przepływów pieniężnych generowanych przez sekurytyzowany portfel wierzytelności, które SPV kupiło od Inicjatora. Dotychczas Grupa występowała jako Inwestor w dwóch takich transakcjach obejmując transze senioralne w kwocie łącznej 1 199 611 tys. zł. Aktywa sekurytyzacyjne objęte przez Grupę nie są przedmiotem obrotu na rynku. Zamiarem Grupy jest utrzymanie inwestycji do daty zapadalności. Głównym ryzykiem, na jakie narażone są transakcje sekurytyzacyjne będące w posiadaniu Grupy jest ryzyko kredytowe. Maksymalna ekspozycja Grupy na ryzyko kredytowe z tytułu udziału w tych jednostkach jest równa ich

wartości bilansowej brutto, zatem na dzień 31 grudnia 2018 r. wynosi 1 156 233 tys. zł (31 grudnia 2017 r.: 1 200 636 tys. zł). Wartość bilansowa netto aktywów dotyczących udziału Grupy w jednostkach strukturyzowanych, które nie podlegają konsolidacji na dzień 31 grudnia 2018 r. wynosi 1 155 554 tys. zł (31 grudnia 2017 rok: 1 200 576 tys. zł).

Zgodnie z wytycznymi Transition Resource Group for Impairment of Financial Instruments wartość należności w Etapie 3 prezentacyjnie powiększa się o naliczone odsetki kontraktowe w łącznej kwocie 411 529 tys. PLN. Konsekwencją takiej prezentacji należności jest wzrost rezerw kredytowych o analogiczną kwotę. Zmiana ta nie miała wpływu na wartość netto należności zakwalifikowanych do Etapu 3.

W tys. zł	31.12.2018 r.
Łączna wartość brutto z uwzględnieniem odsetek kontraktowych w Etapie 3	23 027 103
Odpisy z tytułu utraty wartości z uwzględnieniem odsetek kontraktowych w Etapie 3	(1 078 089)
Łączna wartość netto	21 949 014

Zmianę stanu odpisów z tytułu utraty wartości należności od klientów przedstawia tabela poniżej.

W tys. zł	Etap 1	Etap 2	Etap 3	Razem
Odpis z tytułu utraty wartości należności od klientów				
Stan odpisów z tytułu utraty wartości na 31 grudnia 2017 r.	-	-	-	(587 783)
Wpływ wdrożenia MSSF 9	-	-	-	(86 124)
Reklasyfikacja	-	-	-	5 178
Odpis z tytułu utraty wartości na dzień 1 stycznia 2018 r.	(54 767)	(76 847)	(537 115)	(668 729)
Transfer do Etapu 1	(1 460)	1 460	-	-
Transfer do Etapu 2	1 040	(1 040)	-	-
Transfer do Etapu 3	-	270	(270)	-
(Utworzenia)/Rozwiązania w okresie przez rachunek zysków i strat	(697)	1 569	(75 971)	(75 099)
Zmniejszenie stanu odpisów w związku ze spisaniem	-	-	57 158	57 158
Zmniejszenie stanu odpisów w związku ze sprzedażą wierzytelności	-	-	21 292	21 292
Różnice kursowe i inne zmiany	(226)	(188)	(768)	(1 182)
Odpis z tytułu utraty wartości na dzień 31 grudnia 2018 r.	(56 110)	(74 776)	(535 674)	(666 560)

* Na dzień 31 grudnia 2018 roku Grupa nie zidentyfikowała aktywów POCI (aktywa nabyte bądź udzielone z początkową utratą wartości).

W tys. zł	2017 r.*		
	Klienci instytucjonalni	Klienci indywidualni	Razem
Stan na dzień 1 stycznia	(278 639)	(284 782)	(563 421)
Zwiększenia (z tytułu):			
utworzenie odpisów	(90 421)	(121 011)	(211 432)
Zmniejszenia (z tytułu):			
spisane należności w ciężar odpisów	26 214	13 470	39 684
odwrócenie odpisów (netto) na należności z tytułu zapadłych transakcji instrumentami pochodnymi	1 390	-	1 390
rozwiązanie odpisów	45 925	53 885	99 810
sprzedaż wierzytelności	-	42 458	42 458
inne	3 287	441	3 728
Stan na dzień 31 grudnia	(292 244)	(295 539)	(587 783)

* Na dzień 1 stycznia 2018 roku Grupa zastosowała MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystała z opcji nieprzekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

Zmiany wartości bilansowej brutto należności od klientów, które przyczyniły się do zmian odpisów z tytułu utraty wartości przedstawia tabela poniżej.

W tys. zł	Etap 1	Etap 2	Etap 3	Razem
Wartość brutto należności od klientów wycenianych według zamortyzowanego kosztu				
Wartość brutto należności na dzień 1 stycznia 2018 r.	17 978 350	1 715 751	742 715	20 436 816
Transfer do Etapu 1	361 300	(358 736)	(2 564)	-
Transfer do Etapu 2	(495 485)	497 527	(2 042)	-
Transfer do Etapu 3	(76 263)	(69 223)	145 486	-
Należności pociągnięte/splacone	2 378 466	(149 595)	(51 815)	2 177 056
Należności spisane	-	-	(57 158)	(57 158)
Należności zbyte	-	-	(42 375)	(42 375)
Inne zmiany	100 607	6 386	(5 758)	101 235
Wartość brutto należności od klientów na dzień 31 grudnia 2018 r.	20 246 975	1 642 110	726 489	22 615 574

Wartość brutto należności nie uwzględnienia odsetek kontraktowych naliczonych od momentu zaklasyfikowania ekspozycji do Etapu 3. Wpływ uwzględniania tych odsetek na wartość bilansową brutto został przedstawiony powyżej.

Dla należności od klientów, które zmieniały Etapy w trakcie roku, przesunięcia zostały zaprezentowane jako transfery pomiędzy Etapem na dzień 1 stycznia 2018 r. lub na moment ujęcia a Etapem na dzień 31 grudnia 2018 r.

Należności z tytułu leasingu finansowego

W IV kwartale 2016 roku podjęta została decyzja o zakupie przez Bank - od Handlowy-Leasing Sp. z o.o. - pozostałego, pracującego portfela leasingowego. Wykonanie transakcji nastąpiło ze skutkiem na koniec I kwartału 2017 roku.

Pozycja aktywów „Należności od klientów” zawiera następujące pozycje dotyczące należności od podmiotów sektora niefinansowego z tytułu leasingu finansowego:

W tys. zł	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.
Należności (brutto) z tytułu leasingu finansowego	2 174	3 982
Odpisy z tytułu utraty wartości	(2 174)	(2 176)
Niezrealizowane przychody finansowe	-	-
Należności (netto) z tytułu leasingu finansowego*	-	1 806

Należności (brutto) z tytułu leasingu finansowego w rozbiciu na okresy zapadalności przedstawia poniższa tabela.

W tys. zł	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.
Poniżej 1 roku	2 174	3 982
	2 174	3 982

Należności (netto) z tytułu leasingu finansowego w rozbiciu na okresy zapadalności przedstawia poniższa tabela.

W tys. zł	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.
Poniżej 1 roku	2 174	3 982
Odpisy z tytułu utraty wartości	(2 174)	(2 176)
	-	1 806

Przychody z tytułu umów leasingu finansowego prezentowane są w pozycji przychodów z tytułu odsetek.

24. Rzeczowe aktywa trwałe

Zmiana stanu rzeczowych aktywów trwałych w 2018 roku

W tys. zł	Grunty i budynki	Maszyny i urządzenia	Środki transportu	Inne środki trwałe	W budowie	Razem
Wartość brutto						
Stan na dzień 1 stycznia 2018 r.	572 186	96	11 401	257 439	70 640	911 762
Zwiększenia:						
Zakupy	-	-	13 334	1 367	3 112	17 813
Inne zwiększenia	-	-	-	254	-	254
Zmniejszenia:						
Zbycia	-	-	(83)	(1 805)	-	(1 888)
Likwidacje	(7 037)	-	-	(21 572)	-	(28 609)
Inne zmniejszenia	(3)	-	-	(80)	(696)	(779)
Transfery	21 589	-	-	1 140	(22 729)	-
Stan na dzień 31 grudnia 2018 r.	586 735	96	24 652	236 743	50 327	898 553
Umorzenie						
Stan na dzień 1 stycznia 2018 r.	302 140	96	827	231 924	-	534 987
Zwiększenia:						
Koszty amortyzacji za okres	16 212	-	2 079	10 468	-	28 759
Inne zwiększenia	-	-	-	253	-	253
Zmniejszenia:						
Zbycia	-	-	(30)	(1 805)	-	(1 835)
Likwidacje	(6 343)	-	-	(21 445)	-	(27 788)
Inne zmniejszenia	-	-	-	(84)	-	(84)
Stan na dzień 31 grudnia 2018 r.	312 009	96	2 876	219 311	-	534 292
Wartość bilansowa						
Na dzień 1 stycznia 2018 r.	270 046	-	10 574	25 515	70 640	376 775
Na dzień 31 grudnia 2018 r.	274 726	-	21 776	17 432	50 327	364 261

Zmiana stanu rzeczowych aktywów trwałych w 2017 roku

W tys. zł	Grunty i budynki	Maszyny i urządzenia	Środki transportu	Inne środki trwałe	W budowie	Razem
Wartość brutto						
Stan na dzień 1 stycznia 2017 r.	592 771	96	1 215	278 112	19 465	891 659
Zwiększenia:						
Zakupy	71	-	10 725	4 588	76 904	92 288
Inne zwiększenia	4 059	-	-	466	-	4 525
Zmniejszenia:						
Zbycia	(34 397)	-	(539)	(13 446)	-	(48 382)
Likwidacje	(623)	-	-	(17 702)	-	(18 325)
Inne zmniejszenia	(22)	-	-	(87)	-	(109)
Transfery	10 327	-	-	5 508	(25 729)	(9 894)
Stan na dzień 31 grudnia 2017 r.	572 186	96	11 401	257 439	70 640	911 762
Umorzenie						
Stan na dzień 1 stycznia 2017 r.	298 366	96	510	249 716	-	548 688
Zwiększenia:						
Koszty amortyzacji za okres	16 550	-	634	12 565	-	29 749
Inne zwiększenia	-	-	-	462	-	462

W tys. zł	Grunty i budynki	Maszyny i urządzenia	Środki transportu	Inne środki trwałe	W budowie	Razem
Zmniejszenia:						
Zbycia	(12 153)	-	(317)	(13 293)	-	(25 763)
Likwidacje	(623)	-	-	(17 439)	-	(18 062)
Inne zmniejszenia	-	-	-	(87)	-	(87)
Stan na dzień 31 grudnia 2017 r.	302 140	96	827	231 924	-	534 987
Wartość bilansowa						
Na dzień 1 stycznia 2017 r.	294 405	-	705	28 396	19 465	342 971
Na dzień 31 grudnia 2017 r.	270 046	-	10 574	25 515	70 640	376 775

25. Wartości niematerialne

Zmiana stanu wartości niematerialnych w 2018 roku

W tys. zł	Wartość firmy	Koncesje, patenty, licencje i podobne wartości	Oprogramowanie komputerowe	Inne wartości niematerialne	Zaliczki na wartości niematerialne	Razem
Wartość brutto						
Stan na dzień 1 stycznia 2018 r.	1 245 976	2 576	445 867	18 519	19 826	1 732 764
Zwiększenia:						
Zakupy	-	477	1 580	-	107 256	109 313
Zmniejszenia:						
Likwidacje	-	-	(35 804)	-	-	(35 804)
Inne zmniejszenia	-	-	-	-	(307)	(307)
Spisania	-	(735)	-	(18 519)	-	(19 254)
Transfery	-	-	62 410	-	(62 410)	-
Stan na dzień 31 grudnia 2018 r.	1 245 976	3 053	474 053	-	64 365	1 786 712
Umorzenie						
Stan na dzień 1 stycznia 2018 r.	-	2 302	359 530	18 519	-	380 351
Zwiększenia:						
Koszty amortyzacji za okres	-	263	42 362	-	-	42 625
Zmniejszenia:						
Likwidacje	-	-	(35 804)	-	-	(35 804)
Spisania	-	(735)	-	(18 519)	-	(19 254)
Stan na dzień 31 grudnia 2018 r.	-	2 565	366 088	-	-	367 918
Wartość bilansowa						
Na dzień 1 stycznia 2018 r.	1 245 976	274	86 337	-	19 826	1 352 413
Na dzień 31 grudnia 2018 r.	1 245 976	488	107 965	-	64 365	1 418 794

W 2018 roku Grupa przeanalizowała wartości niematerialne pod kątem ich wykorzystywania i w związku z faktem, że nie spodziewa się wpływu korzyści ekonomicznych w przyszłości, dokonał spisania innych wartości niematerialnych oraz koncesji, patentów, licencji i podobnych wartości.

Zmiana stanu wartości niematerialnych w 2017 roku

W tys. zł	Wartość firmy	Koncesje, patenty, licencje i podobne wartości	Oprogramowanie komputerowe	Inne wartości niematerialne	Zaliczki na wartości niematerialne	Razem
Wartość brutto						
Stan na dzień 1 stycznia 2017 r.	1 245 976	2 545	415 844	18 519	12 690	1 695 574
Zwiększenia:						
Zakupy	-	130	268	-	38 569	38 967
Zmniejszenia:						
Likwidacje	-	-	(7 434)	-	-	(7 434)
Inne zmniejszenia	-	(99)	(179)	-	-	(278)
Transfery	-	-	37 368	-	(31 433)	5 935
Stan na dzień 31 grudnia 2017 r.	1 245 976	2 576	445 867	18 519	19 826	1 732 764
Umorzenie						
Stan na dzień 1 stycznia 2017 r.	-	2 347	323 847	18 519	-	344 713
Zwiększenia:						
Koszty amortyzacji za okres	-	50	43 293	-	-	43 343
Zmniejszenia:						
Likwidacje	-	-	(7 434)	-	-	(7 434)
Inne zmniejszenia	-	(95)	(176)	-	-	(271)
Stan na dzień 31 grudnia 2017 r.	-	2 302	359 530	18 519	-	380 351
Wartość bilansowa						
Na dzień 1 stycznia 2017 r.	1 245 976	198	91 997	-	12 690	1 350 861
Na dzień 31 grudnia 2017 r.	1 245 976	274	86 337	-	19 826	1 352 413

Na dzień 31 grudnia 2018 roku wartość firmy obejmuje kwotę 1 243 645 tys. zł powstałą w wyniku połączenia Banku Handlowego w Warszawie SA z Citibank (Poland) S.A., które nastąpiło z dniem 28 lutego 2001 roku, oraz kwotę 2 331 tys. zł powstałą w wyniku nabycia zorganizowanej części przedsiębiorstwa bankowego ABN Amro Bank (Polska) S.A., które nastąpiło z dniem 1 marca 2005 roku.

26. Test utraty wartości dla wartości firmy

Dla potrzeb przeprowadzenia testów na utratę wartości wartość firmy została przyporządkowana do dwóch ośrodków wypracowujących środki pieniężne: sektora Bankowości Instytucjonalnej oraz sektora Bankowości Detalicznej. Przyporządkowanie zostało dokonane na podstawie modelu zdyskontowanych przepływów pieniężnych na bazie strategii sprzed połączenia. Po fuzji realokacja wartości firmy została przeprowadzona w oparciu o wartości względne aktywów przeniesionych do innego ośrodka w porównaniu z aktywami zatrzymanymi w danym ośrodku. Dla obu ośrodków wartość użytkowa przewyższa wartość bilansową, dlatego też nie rozpoznano utraty wartości firmy.

Poniższa tabela prezentuje przyporządkowanie wartości firmy do ośrodków wypracowujących środki pieniężne.

Wartość bilansowa wartości firmy przypisanej do ośrodka

W tys. zł	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.
Sektor Bankowości Instytucjonalnej	851 944	851 944
Sektor Bankowości Detalicznej	394 032	394 032
	1 245 976	1 245 976

Podstawą wyceny wartości odzyskiwalnej ośrodków jest ich wartość użytkowa oszacowana w oparciu o plan finansowy. Plan opiera się na racjonalnych i mających poparcie faktograficzne założeniach, odzwierciedlających ocenę kierownictwa Grupy odnośnie przyszłych warunków gospodarczych oraz oczekiwanych wyników działalności Grupy. Plan podlega okresowej aktualizacji i zatwierdzeniu przez Radę Nadzorczą Banku. Zarząd przyjmuje okres 3 letni w procesie planowania finansowego.

W wycenie wykorzystano stopę dyskontową oszacowaną na bazie modelu wyceny aktywów kapitałowych (CAPM) przy zastosowaniu wartości wskaźnika beta dla sektora bankowego, premii za ryzyko oraz stopy wolnej od ryzyka. Tak wyliczona stopa dyskontowa na koniec 2018 roku wyniosła 8,80% (na koniec 2017 roku: 9,00%). Ekstrapolacja przepływów pieniężnych wykraczających poza okres objęty planem finansowym została oparta o stopy wzrostu

odzwierciedlające długoterminowy cel inflacyjny NBP, który na dzień 31 grudnia 2018 roku wynosi 2,5 p.p.
Zarząd Banku uważa, że uzasadnione i prawdopodobne zmiany

kluczowych założeń przyjętych do wyceny wartości odzyskiwalnej wyodrębnionych ośrodków wypracowujących środki pieniężne nie spowodują, iż wartości bilansowe tych ośrodków przewyższą ich wartości odzyskiwalne.

27. Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego

W tys. zł	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	540 524	371 401
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	336 317	195 497
Aktywo netto z tytułu odroczonego podatku dochodowego	204 207	175 904

Rezerwa i aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego wykazywane są w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej po skompensowaniu.

Dodatnie i ujemne różnice przejściowe przyjęte do wyliczenia aktywa i rezerwy z tytułu podatku dochodowego

Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego związane są z następującymi pozycjami:

W tys. zł	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.
Odsetki naliczone i inne koszty	10 755	10 059
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości	81 383	48 321
Niezrealizowana premia od papierów wartościowych	81 285	58 436
Ujemna wycena pochodnych instrumentów finansowych	286 037	164 999
Ujemna wycena papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu	280	688
Przychody pobrane z góry	30 700	29 480
Wycena udziałów	(4 735)	779
Prowizje	5 877	6 137
Dłużne i kapitałowe papiery wartościowe wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody*	(974)	2 138
Koszty świadczeń pracowniczych i inne koszty do zaplacenja	45 883	45 663
Pozostałe	4 033	4 701
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	540 524	371 401

* Odpowiada pozycji 'Dłużne i kapitałowe papiery wartościowe dostępne do sprzedaży' według MSR 39.

Rezerwa z tytułu podatku odroczonego związana jest z następującymi pozycjami:

W tys. zł	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.
Odsetki naliczone (przychód)	40 067	37 828
Dodatnia wycena pochodnych instrumentów finansowych	246 146	115 419
Niezrealizowane dyskonto od papierów wartościowych	2 312	7 097
Przychody do otrzymania	2 748	3 243
Dodatnia wycena papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu	722	568
Dłużne i kapitałowe papiery wartościowe wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody*	25 490	10 833
Ulga inwestycyjna	10 453	11 401
Wycena udziałów	1 926	1 930
Pozostałe	6 453	7 178
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	336 317	195 497
Aktywo netto z tytułu odroczonego podatku dochodowego	204 207	175 904

* Odpowiada pozycji 'Dłużne i kapitałowe papiery wartościowe dostępne do sprzedaży' według MSR 39.

Zmiany różnic przejściowych w ciągu 2018 roku

Zmiany różnic przejściowych dotyczących aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego:

W tys. zł	Saldo na 31 grudnia 2017 r.	Zmiany wynikające z zastosowania MSSF 9	Saldo na 1 stycznia 2018 r.	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiany odnoszone na kapitał	Saldo na 31 grudnia 2018 r.
Odsetki naliczone i inne koszty	10 059	-	10 059	696	-	10 755
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości	48 321	33 037	81 358	25	-	81 383
Niezrealizowana premia od papierów wartościowych	58 436	-	58 436	22 849	-	81 285
Ujemna wycena pochodnych instrumentów finansowych	164 999	-	164 999	121 038	-	286 037
Ujemna wycena papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu	688	-	688	(408)	-	280
Przychody pobrane z góry	29 480	-	29 480	1 220	-	30 700
Wycena udziałów	779	(3 052)	(2 273)	(2 462)	-	(4 735)
Prowizje	6 137	-	6 137	(260)	-	5 877
Dłużne i kapitałowe papiery wartościowe wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody	2 138	-	2 138	812	(3 924)	(974)
Koszty świadczeń pracowniczych i inne koszty do zaplacenja	45 663	-	45 663	(445)	665	45 883
Pozostałe	4 701	-	4 701	(668)	-	4 033
	371 401	29 985	401 386	142 397	(3 259)	540 524

Zmiany różnic przejściowych dotyczących rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego:

W tys. zł	Saldo na 31 grudnia 2017 r.	Zmiany wynikające z zastosowania MSSF 9	Saldo na 1 stycznia 2018 r.	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiany odnoszone na kapitał	Saldo na 31 grudnia 2018 r.
Odsetki naliczone (przychód)	37 828	(1 310)	36 518	3 549	-	40 067
Dodatnia wycena pochodnych instrumentów finansowych	115 419	-	115 419	130 727	-	246 146
Niezrealizowane dyskonto od papierów wartościowych	7 097	-	7 097	(4 785)	-	2 312
Przychody do otrzymania	3 243	-	3 243	(495)	-	2 748
Dodatnia wycena papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu	568	-	568	154	-	722
Dłużne i kapitałowe papiery wartościowe wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody	10 833	-	10 833	(3 348)	18 005	25 490
Ulga inwestycyjna	11 401	-	11 401	(948)	-	10 453
Wycena udziałów	1 930	-	1 930	(4)	-	1 926
Pozostałe	7 178	-	7 178	(1 015)	290	6 453
	195 497	(1 310)	194 187	123 835	18 295	336 317
Zmiana aktywa netto z tytułu odroczonego podatku dochodowego	175 904	31 295	207 199	18 562	(21 554)	204 207

Zmiany różnic przejściowych w ciągu 2017 roku

Zmiany różnic przejściowych dotyczących aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego:

W tys. zł	Saldo na 1 stycznia 2017 r.	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiany odnoszone na kapitał	Saldo na 31 grudnia 2017 r.
Odsetki naliczone i inne koszty	11 360	(1 301)	-	10 059
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości	39 680	8 641	-	48 321
Niezrealizowana premia od papierów wartościowych	46 370	12 066	-	58 436
Ujemna wycena pochodnych instrumentów finansowych	158 457	6 542	-	164 999
Ujemna wycena papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu	2 938	(2 250)	-	688
Przychody pobrane z góry	26 455	3 025	-	29 480
Wycena udziałów	2 039	(1 260)	-	779
Prowizje	8 181	(2 044)	-	6 137
Dłużne i kapitałowe papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	50 395	-	(48 257)	2 138
Koszty świadczeń pracowniczych i inne koszty do zaplacen	57 764	(12 179)	78	45 663
Pozostałe	3 020	1 681	-	4 701
	406 659	12 921	(48 179)	371 401

Zmiany różnic przejściowych dotyczących rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego:

W tys. zł	Saldo na 1 stycznia 2016 r.	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiany odnoszone na kapitał	Saldo na 31 grudnia 2016 r.
Odsetki naliczone (przychód)	39 158	(1 330)	-	37 828
Dodatnia wycena pochodnych instrumentów finansowych	127 598	(12 179)	-	115 419
Niezrealizowane dyskonto od papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	7 372	(275)	-	7 097
Przychody do otrzymania	4 842	(1 599)	-	3 243
Dodatnia wycena papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu	(69)	637	-	568
Dłużne i kapitałowe papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	9 313	1 520	-	10 833
Ulga inwestycyjna	12 334	(933)	-	11 401
Wycena udziałów	1 884	46	-	1 930
Pozostałe	5 844	1 334	-	7 178
	208 276	(12 779)	-	195 497
Zmiana aktywa netto z tytułu odroczonego podatku dochodowego	198 383	25 700	(48 179)	175 904

28. Inne aktywa

W tys. zł	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.
Rozrachunki międzybankowe	2 981	3 469
Rozliczenia z tytułu działalności maklerskiej	34 217	164 303
Przychody do otrzymania	53 170	53 131
Pożyczki dla pracowników z Funduszu Świadczeń Socjalnych	17 427	17 039
Dłużnicy różni	106 198	78 308
Rozliczenia międzyokresowe	8 925	9 198
Inne aktywa razem	222 918	325 448
w tym aktywa finansowe*	160 823	263 119

* Do aktywów finansowych zaliczono wszystkie pozycje „Innych aktywów” z wyjątkiem pozycji „Przychody do otrzymania” oraz „Rozliczenia międzyokresowe”.

29. Aktywa trwałe przeznaczone do zbycia

Zmiana stanu aktywów trwałych przeznaczonych do zbycia

W tys. zł	1.01-31.12.2018 r.	1.01-31.12. 2017 r.
Stan na początek okresu	1 928	1 928
Zwiększenia:		
Przekwalifikowanie z rzeczowych aktywów trwałych	-	13 502
Zmniejszenia		
Sprzedaż	(1 928)	(13 502)
Stan na koniec okresu	-	1 928

W 2018 roku Bank dokonał sprzedaży dwóch nieruchomości zaklasyfikowanych jako aktywa trwałe przeznaczone do zbycia. Wartość zbywanych nieruchomości wynosiła 1928 tys. zł, zaś wynik na sprzedaży (860) tys. zł.

W roku 2017 roku miało miejsce przekwalifikowanie z rzeczowych aktywów trwałych prawa użytkownika wieczystego nieruchomości wraz z własnością znajdujących się na niej i stanowiących własność Grupy naniesień o wartości 13 502 tys. zł w związku

z zawarciem Umowy Warunkowej Sprzedaży w dniu 14 czerwca 2017 roku. W wyniku realizacji jednego warunku Umowy, tj. w związku z nieskorzystaniem przez Prezydenta m.st. Warszawy z prawa pierwokupu nieruchomości, w dniu 19 lipca 2017 roku zawarta została Umowa Przeniesienia Praw, a w jej wyniku przeniesienie własności oraz zapłata ceny przez Nabywcę. Parametry transakcji: wartość w księgach brutto równa wartości netto wyniosła 13 502 tys. zł, cena sprzedaży netto 24 000 tys. zł, zaś wynik na transakcji 10 500 tys. zł.

30. Zobowiązania wobec banków

W tys. zł	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.
Rachunki bieżące	912 995	1 108 689
Depozyty terminowe	162 737	248 373
Kredyty i pożyczki otrzymane	1 326	36 467
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	115 208	9 085
Inne zobowiązania, w tym:	209 967	165 762
depozyty zabezpieczające	208 901	163 769
Zobowiązania wobec banków razem	1 402 233	1 568 376

* W 2017 roku dokonano zmiany prezentacji depozytów zabezpieczających, przenosząc je z pozycji „Depozyty terminowe” do pozycji „Inne zobowiązania”, dane porównawcze zmieniono odpowiednio

Zmiany stanu zobowiązań z tytułu kredytów otrzymanych

W tys. zł	2018 r.	2017 r.
Stan na dzień 1 stycznia	36 467	128 026
Zwiększenia (z tytułu):		
kredyty i pożyczki otrzymane	-	31 292
odsetki od kredytów i pożyczek otrzymanych	246	504
różnice kursowe	549	-
Zmniejszenia (z tytułu):		
splata kredytów i pożyczek	(35 866)	(118 861)
splata odsetek	(70)	(407)
różnice kursowe	-	(4 087)
Stan na dzień 31 grudnia	1 326	36 467

31. Zobowiązania wobec klientów

W tys. zł	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.
Depozyty podmiotów sektora finansowego		
Rachunki bieżące	704 512	531 361
Depozyty terminowe	6 335 488	4 321 787
	7 040 000	4 853 148
Depozyty podmiotów sektora niefinansowego		
Rachunki bieżące, z tego:	24 987 518	22 129 625
klientów instytucjonalnych	11 930 693	10 766 475
klientów indywidualnych	9 380 065	8 536 410
jednostek budżetowych	3 676 760	2 826 740
Depozyty terminowe, z tego:	6 069 930	4 962 380
klientów instytucjonalnych	3 476 957	3 053 104
klientów indywidualnych	2 523 267	1 812 310
jednostek budżetowych	69 706	96 966
	31 057 448	27 092 005
Depozyty razem	38 097 448	31 945 153
Pozostałe zobowiązania		
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu		
Inne zobowiązania, w tym:	236 897	191 545
zobowiązania z tytułu kaucji	121 416	112 611
depozyty zabezpieczające	66 583	40 671
Pozostałe zobowiązania razem	236 897	191 545
Zobowiązania wobec klientów razem	38 334 345	32 136 698

32. Rezerwy

W tys. zł	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.
Na sprawy sporne*	3 221	3 154
Na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne*	26 481	12 789
Na restrukturyzację zatrudnienia	-	429
Na restrukturyzację sieci placówek	282	1 928
Rezerwy razem	29 984	18 300

Zmiana stanu rezerw przedstawia się następująco:

W tys. zł	2018 r.	2017 r.
Stan na dzień 1 stycznia	18 300	22 856
Z czego dotyczy:		
Rezerw na sprawy sporne	3 154	3 823
Rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	12 789	7 215
Rezerw na restrukturyzację zatrudnienia	429	4 171
Rezerw na restrukturyzację sieci placówek	1 928	7 647
Wpływ wdrożenia MSSF 9	22 886	-
Rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	22 886	-
Zwiększenia:		
Utworzenie odpisów na rezerwy w okresie, z tego	34 410	23 347
na sprawy sporne	359	5 574
na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	34 071	17 773
Zmniejszenia:		

W tys. zł	2018 r.	2017 r.
Rozwiązanie rezerw w okresie, z tego:	(45 073)	(13 971)
na sprawy sporne	(194)	(1 071)
na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	(43 265)	(12 198)
na restrukturyzację zatrudnienia	(429)	(360)
na restrukturyzację sieci placówek	(1 185)	(342)
Wykorzystanie rezerw w okresie, z tego:	(559)	(13 864)
na sprawy sporne	(98)	(5 104)
na restrukturyzację zatrudnienia	-	(3 383)
na restrukturyzację sieci placówek	(461)	(5 377)
Inne zmniejszenia rezerw, z tego:	-	(68)
na sprawy sporne	-	(68)
Stan na dzień 31 grudnia	29 984	18 300
w tym:		
na sprawy sporne	3 221	3 154
na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	26 481	12 789
na restrukturyzację zatrudnienia	-	429
na restrukturyzację sieci placówek	282	1 928

* Dodatkowe informacje dotyczące rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne znajdują się w nocie 41.

33. Inne zobowiązania

W tys. zł	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.
Fundusz Świadczeń Socjalnych	35 459	37 590
Rozrachunki międzybankowe	120 783	293 405
Rozrachunki międzysystemowe	1 197	4 728
Rozliczenia z tytułu obrotu papierami wartościowymi	284	-
Rozliczenia z tytułu działalności maklerskiej	61 885	133 140
Rozliczenia z urzędem skarbowym i ZUS	26 328	20 857
Wierzyciele różni	295 702	172 434
Rozliczenia międzyokresowe kosztów:	242 908	237 601
koszty do zapłacenia z tytułu zobowiązań wobec pracowników	83 930	85 454
rezerwa na odprawy emerytalne	58 340	51 769
koszty usług IT i wsparcia operacji bankowych	36 145	29 449
koszty usług doradczych i wsparcia biznesu	5 774	9 273
inne koszty do zapłacenia	58 719	61 656
Przychody przyszłych okresów	21 177	19 838
Inne zobowiązania razem	805 723	919 593
w tym zobowiązania finansowe*	758 218	878 898

* Do zobowiązań finansowych zaliczono wszystkie pozycje „Innych zobowiązań” z wyjątkiem pozycji „Rozliczenia z urzędem skarbowym i ZUS” oraz „Przychody przyszłych okresów”.

Typowym warunkiem płatności w ramach realizacji zobowiązań Grupy skutkujących powstaniem zobowiązania bilansowego jest otrzymanie z góry wynagrodzenia za zobowiązanie do pełnienia usługi w określonym okresie czasu. W związku z tym saldo zobowiązań z tego tytułu pomniejszane jest proporcjonalnie do upływu czasu i rozpoznawany jest przychód. Ten tryb w najlepszy sposób odzwierciedla wykonanie przez Bank zobowiązanie do wykonania usług świadczonych w czasie. Nie występuje wynagrodzenie, które nie byłoby wliczone w cenę transakcyjną.

W zakresie zobowiązań do wykonania świadczenia spełnianych w czasie Grupa stosuje metodę ujęcia przychodu proporcjonalnie do upływającego czasu w okresie świadczenia usługi. Według Banku ta metoda rzetelnie odzwierciedla tryb świadczenia usługi, gdyż w sposób równomierny w czasie zaangażowane są zasoby Banku w okresie świadczenia usługi.

W przypadku zobowiązań wypełnianych w danym momencie nie występują subiektywne oceny w zakresie ustalenia momentu uzyskania przez klienta kontroli nad efektem wykonanej usługi.

W obszarze metod, danych wejściowych i założeń przyjętych do szacowania wynagrodzenia zmiennego Bank stosuje podejście najbardziej prawdopodobnych wartości w odniesieniu do wynagrodzenia uzyskiwanego za osiągnięcie określonych celów, natomiast w zakresie zwrotów wynagrodzenie w obszarze pośrednictwa ubezpieczeniowego stosowane są metody statystyczne. Bank uwzględnia wszelkie kwestie, ustalając poziom przychodu uzależnionego od zidentyfikowanych zmiennych (wynagrodzenia przy spełnieniu określonych celów, oczekiwane zwroty, wszelkie upusty).

Dla wynagrodzenia za pośrednictwo w dystrybucji produktów ubezpieczeniowych w szczególności dla ubezpieczenia powiązanego z produktem kredytowym Bank stosuje model

względnej wartości godziwej, na podstawie którego, stosując wartość godziwą produktu kredytowego oraz usługi sprzedaży produktu ubezpieczeniowego, dokonuje podziału na wynagrodzenie stanowiące komponent przychodów odsetkowych

oraz wynagrodzenie za wykonane usługi związane ze sprzedażą i obsługą tych produktów.

34. Aktywa i zobowiązania finansowe według umownych terminów wymagalności/zapadalności

Na dzień 31 grudnia 2018 roku

W tys. zł	Nota	Razem	Do 1 miesiąca	Od 1 do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Ponad 5 lat
Należności od banków (brutto)	18	1 337 887	812 646	-	296 245	228 996	-
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu							
Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	19	931 172	32 546	-	17 948	648 758	231 920
Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody							
Dłużne papiery wartościowe wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody	20	14 241 363	121 044	-	-	11 499 980	2 620 339
Należności od klientów (brutto)							
Należności od podmiotów sektora finansowego	23	2 148 206	498 115	-	1 550 091	100 000	-
Należności od podmiotów sektora niefinansowego	23	20 467 368	7 704 493	1 492 378	2 510 333	6 886 074	1 874 090
Zobowiązania wobec banków	30	1 402 233	1 384 456	2 683	15 000	43	51
Zobowiązania wobec klientów							
Zobowiązania wobec podmiotów sektora finansowego	31	7 103 501	7 100 962	446	2 072	-	21
Zobowiązania wobec podmiotów sektora niefinansowego	31	31 230 844	29 720 688	1 054 054	434 847	21 202	53

Na dzień 31 grudnia 2017 roku*

W tys. zł	Nota	Razem	Do 1 miesiąca	Od 1 do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Ponad 5 lat
Należności od banków (brutto)	18	837 885	569 301	1 044	-	267 540	-
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu							
Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	19	1 143 908	3 037	-	30 104	624 158	486 609
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży							
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	20	17 439 439	1 399 713	-	-	11 589 050	4 450 676
Należności od klientów (brutto)							
Należności od podmiotów sektora finansowego	23	2 012 490	431 822	-	80 668	1 500 000	-
Należności od podmiotów sektora niefinansowego	23	18 424 326	6 539 253	1 586 970	1 402 874	6 833 854	2 061 375
Zobowiązania wobec banków	30	1 568 376	1 512 790	6 635	42 594	6 314	43
Zobowiązania wobec klientów							
Zobowiązania wobec podmiotów sektora finansowego	31	4 890 736	4 711 398	174 350	4 957	12	19
Zobowiązania wobec podmiotów sektora niefinansowego	31	27 245 962	26 126 664	729 103	358 935	31 207	53

* Na dzień 1 stycznia 2018 roku Grupa zastosowała MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystała z opcji nie przekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

35. Kapitały

Kapitał zakładowy

Seria/emisja	Rodzaj akcji	Rodzaj uprzywilejowania akcji	Rodzaj ograniczenia praw do akcji	Liczba akcji	Wartość serii/emisji wg wartości nominalnej (w tys. zł)	Sposób pokrycia kapitału	Data rejestracji	Prawo do dywidendy (od daty)
A	na okaziciela	akcje zwykłe	-	65 000 000	260 000	w całości opłacony	27.03.97 r.	01.01.97 r.
B	na okaziciela	akcje zwykłe	-	1 120 000	4 480	w całości opłacony	27.10.98 r.	01.01.97 r.
B	na okaziciela	akcje zwykłe	-	1 557 500	6 230	w całości opłacony	25.06.99 r.	01.01.97 r.
B	na okaziciela	akcje zwykłe	-	2 240 000	8 960	w całości opłacony	16.11.99 r.	01.01.97 r.
B	na okaziciela	akcje zwykłe	-	17 648 500	70 594	w całości opłacony	24.05.02 r.	01.01.97 r.
B	na okaziciela	akcje zwykłe	-	5 434 000	21 736	w całości opłacony	16.06.03 r.	01.01.97 r.
C	na okaziciela	akcje zwykłe	-	37 659 600	150 638	przeniesienie majątku Citibank (Poland) S.A. na Bank	28.02.01 r.	01.01.00 r.
				130 659 600	522 638			

Wartość nominalna jednej akcji wynosi 4,00 zł

Na dzień 31 grudnia 2018 roku kapitał zakładowy Jednostki dominującej wynosił 522 638 400 zł i podzielony był na 130 659 600 akcji zwykłych na okaziciela o wartości nominalnej 4 zł każda i w okresie od 31 grudnia 2017 roku nie uległ zmianie.

Jednostka dominująca nie emitowała akcji uprzywilejowanych.

Zarówno w 2018 roku, jak również w 2017 roku nie miało miejsca podwyższenie kapitału zakładowego w drodze emisji akcji.

Lista akcjonariuszy

Poniższa tabela przedstawia akcjonariuszy posiadających na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku co najmniej 5% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu lub co najmniej 5% kapitału zakładowego Jednostki dominującej.

	Wartość akcji (w tys. zł)	Liczba akcji	Akcje (%)	Liczba głosów na WZ	Głosy w WZ (%)
Citibank Overseas Investment Corporation, USA	391 979	97 994 700	75,0	97 994 700	75,0
Pozostali akcjonariusze	130 659	32 664 900	25,0	32 664 900	25,0
	522 638	130 659 600	100,0	130 659 600	100,0

W ciągu 2018 roku oraz w okresie od przekazania poprzedniego okresowego raportu kwartalnego za III kwartał 2018 roku do dnia przekazania niniejszego rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego za 2018 rok struktura własności znacznych pakietów akcji Banku nie uległa zmianie.

Kapitał zapasowy

Na dzień 31 grudnia 2018 roku kapitał zapasowy wynosił 3 003 290 tys. zł (31 grudnia 2017 roku: 3 003 969 tys. zł). Kapitał zapasowy przeznaczony jest na pokrycie strat bilansowych lub

na inne cele, w tym na wypłatę dywidendy dla akcjonariuszy. O wykorzystaniu kapitału zapasowego rozstrzyga Walne Zgromadzenie Banku, jednakże część kapitału zapasowego w wysokości jednej trzeciej kapitału zakładowego może być wykorzystana jedynie na pokrycie straty wykazanej w sprawozdaniu finansowym.

Kwota kapitału zapasowego obejmuje kwotę 2 485 534 tys. zł stanowiącą nadwyżkę wartości godziwej wyemitowanych akcji ponad ich wartość nominalną w związku z połączeniem Banku z Citibank (Poland) S.A., które nastąpiło z dniem 28 lutego 2001 roku.

Kapitał z aktualizacji wyceny

W tys. zł	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.
Różnice z wyceny aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody*	84 372	(9 118)

* Odpowiada pozycji "Różnice z wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży" według MSR 39.

Kapitał z aktualizacji wyceny nie podlega dystrybucji. Na dzień wyłączenia ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej całości lub części składnika aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite

dochody, skumulowane zyski lub straty ujęte uprzednio w pozostałych dochodach całkowitych i zakumulowane w kapitale z aktualizacji wyceny ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Pozostałe kapitały rezerwowe

W tys. zł	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.
Kapitał rezerwowy	2 347 028	2 356 109
Fundusz ogólnego ryzyka	540 200	540 200
Zyski/(Straty) aktuarialne z wyceny programu określonych świadczeń	(7 910)	(5 070)
Kapitał z przewalutowania	4 520	4 359
Pozostałe kapitały rezerwowe razem	2 883 838	2 895 598

W dniu 8 czerwca 2018 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie Banku Handlowego w Warszawie S.A. podjęło uchwałę w sprawie podziału zysku netto za 2017 rok, w tym postanowiło przeznaczyć kwotę 91 tys. zł na kapitał rezerwowy.

Kapitał rezerwowy

Kapitał rezerwowy tworzy się z corocznych odpisów dokonywanych z zysku lub z innych źródeł, niezależnie od kapitału zapasowego.

Kapitał rezerwowy przeznaczony jest na pokrycie strat bilansowych lub na inne cele, w tym na wypłatę dywidendy dla akcjonariuszy. O wykorzystaniu kapitału rezerwowego rozstrzyga Walne Zgromadzenie Banku.

Fundusz ogólnego ryzyka

Fundusz ogólnego ryzyka tworzony jest z zysku z przeznaczeniem na niezidentyfikowane ryzyka działalności bankowej. O wykorzystaniu funduszu rozstrzyga Walne Zgromadzenie Banku, z zastrzeżeniem obowiązujących przepisów.

Dywidendy

Dywidendy wypłacone za 2017 rok

W dniu 8 czerwca 2018 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie Banku Handlowego w Warszawie S.A. (dalej jako WZ) podjęło

uchwałę w sprawie podziału zysku netto za 2017 rok, w tym postanowiło przeznaczyć na wypłatę dywidendy kwotę 537 010 956,00 zł. Dywidenda ma charakter pieniężny. Kwota dywidendy przypadająca na jedną akcję wynosi 4 złote 11 grosze. Liczba akcji objętych dywidendą wynosi 130 659 600 sztuk.

Jednocześnie WZ postanowiło określić termin ustalenia prawa do dywidendy na dzień 3 lipca 2018 roku (dzień dywidendy) oraz termin wypłaty dywidendy na dzień 20 lipca 2017 roku (termin wypłaty dywidendy) i w tym dniu dywidenda została wypłacona.

Dywidendy zadeklarowane

W dniu 13 marca 2019 roku Zarząd Banku podjął uchwałę w sprawie proponowanego podziału zysku za 2018 rok. Zarząd Banku zaproponował przeznaczyć na wypłatę dywidendy kwotę 488 666 904,00 zł. Dywidenda ma charakter pieniężny. Powyższa propozycja oznacza, że dywidenda przypadająca na jedną akcję wynosi 3 zł 74 g. Liczba akcji objętych dywidendą wynosi 130 659 600 sztuk. Zarząd Banku zaproponował termin ustalenia prawa do dywidendy na dzień 13 czerwca 2019 roku oraz termin wypłaty dywidendy na dzień 24 czerwca 2019 roku. Powyższa propozycja Zarządu Banku zostanie przedłożona Radzie Nadzorczej do zaopiniowania, a następnie Walnemu Zgromadzeniu do zatwierdzenia.

36. Transakcje repo oraz reverse repo

Transakcje z przyrzeczeniem odkupu (repo)

Grupa pozyskuje płynne środki poprzez sprzedaż instrumentów finansowych z przyrzeczeniem ich odkupu w przyszłości po tej samej cenie powiększonej o z góry ustaloną kwotę odsetek.

Transakcje repo są używane powszechnie jako narzędzie krótkoterminowego finansowania aktywów odsetkowych, w zależności od poziomu stóp procentowych.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku następujące aktywa były sprzedane w ramach transakcji repo:

W tys. zł	Wartość godziwa aktywów	Wartość bilansowa odpowiadających zobowiązań*	Termin odkupu	Wartość odkupu
Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	113 972	115 208	do tygodnia	115 224

* Z uwzględnieniem odsetek.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku następujące aktywa były sprzedane w ramach transakcji repo:

W tys. zł	Wartość godziwa aktywów	Wartość bilansowa odpowiadających zobowiązań*	Termin odkupu	Wartość odkupu
Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	9 079	9 085	do tygodnia	9 086

* Z uwzględnieniem odsetek.

W przypadku transakcji z przyrzeczeniem odkupu wszelkie korzyści oraz ryzyka związane z posiadaniem aktywów pozostają po stronie Grupy.

W 2018 roku łączne koszty odsetek z transakcji repo wyniosły 8592 tys. zł (w 2017 roku: 12 981 tys. zł).

Na dzień 31 grudnia 2018 roku i 31 grudnia 2017 roku aktywa sprzedane w ramach transakcji repo nie mogły być przedmiotem dalszego obrotu.

Transakcje z przyrzeczeniem odsprzedaży (reverse repo)

Grupa nabywa także instrumenty finansowe z przyrzeczeniem ich odsprzedaży w przyszłości (transakcje reverse repo). Sprzedawca zobowiązuje się do odkupienia tych samych lub podobnych

instrumentów w uzgodnionym przyszłym terminie. Transakcje reverse repo służą jako narzędzie pozyskiwania finansowania dla klientów.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku aktywa nabyte z przyrzeczeniem ich odsprzedaży były następujące:

W tys. zł	Wartość bilansowa należności*	Wartość godziwa aktywów będących zabezpieczeniem	Termin odsprzedaży	Wartość odsprzedaży
Należności od banków	115 203	114 155	do tygodnia	115 214
	284 064	338 962	do roku	286 245
	227 282	238 833	do 3 lat	228 996
Należności od innych podmiotów sektora finansowego	182 613	183 090	do tygodnia	182 627
	809 162	875 040		813 082

* Z uwzględnieniem odsetek.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku aktywa nabyte z przyrzeczeniem ich odsprzedaży były następujące:

W tys. zł	Wartość bilansowa należności*	Wartość godziwa aktywów będących zabezpieczeniem	Termin odsprzedaży	Wartość odsprzedaży
Należności od banków	9 085	8 974	do tygodnia	9 086
	266 522	342 810	do 2 lat	267 540

* Z uwzględnieniem odsetek.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku i 31 grudnia 2017 roku Grupa miała możliwość zastawu lub zbycia papierów wartościowych nabytych w ramach transakcji reverse repo.

W 2018 roku łączne przychody z tytułu odsetek z transakcji reverse repo wyniosły 9908 tys. zł (w 2017 roku: 12 488 tys. zł).

Na dzień 31 grudnia 2018 roku Grupa miała zobowiązania z tytułu krótkiej sprzedaży papierów wartościowych zakupionych w transakcjach reverse repo w kwocie 351 323 tys. (na dzień 31 grudnia 2017 roku: 2184 tys. zł).

rozliczanych przez kontrahenta centralnego (CCP) - KDPW_CCP S.A. lub zawieranych na podstawie umów ramowych typu ISDA Master Agreement, Umowy Ramowej rekomendowanej przez Związku Banków Polskich oraz innych umów ramowych przewidujących w sytuacji wystąpienia określonego przypadku naruszenia, możliwość rozwiązania transakcji i rozliczenia z kontrahentem na podstawie skompensowanej kwoty wzajemnych należności i zobowiązań, gdzie takie kompensowanie zostało uznane za prawnie skuteczne.

W poniższej tabeli zaprezentowano kwoty wyceny do wartości godziwej instrumentów pochodnych (zarówno zaklasyfikowanych do portfela przeznaczonego do obrotu, jak i desygnowanych jako instrumenty zabezpieczające w rachunkowości zabezpieczeń) oraz egzekwowalnych zabezpieczeń pieniężnych dla transakcji terminowych i pochodnych objętych umowami ramowymi umożliwiającymi prawnie skuteczne kompensowanie w określonych okolicznościach.

37. Kompensowanie należności i zobowiązań finansowych

Zgodnie z informacją w nocie 2, Grupa nie kompensuje aktywów i zobowiązań finansowych. W związku z tym, zgodnie z wymogami MSSF 7, poniższe informacje dotyczą tylko aktywów i zobowiązań finansowych wynikających z transakcji terminowych i pochodnych,

W tys. zł	31.12.2018 r.		31.12.2017 r.	
	Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe	Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Wycena instrumentów pochodnych	1 299 582	1 254 047	1 064 803	1 365 131
Wartość przyjętych/złożonych zabezpieczeń	(181 981)	(224 316)	(166 550)	(528 493)
Aktywa i zobowiązania podlegające kompensacie zgodnie z umową ramową	1 117 601	1 029 731	898 253	836 638
Maksymalna kwota ewentualnej kompensaty	(1 007 304)	(1 007 304)	(778 682)	(778 682)
Aktywa i zobowiązania podlegające kompensacie zgodnie z umową ramową przy uwzględnieniu maksymalnej kwoty ewentualnej kompensaty	110 297	22 427	119 571	57 956

38. Rachunkowość zabezpieczeń

Grupa stosuje rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej w celu zabezpieczenia zmian wartości godziwej instrumentów dłużnych o stałej stopie procentowej zaklasyfikowanych do portfela aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody przed ryzykiem wynikającym ze zmiany stóp procentowych.

Instrumentami zabezpieczającymi są transakcje Interest Rate Swap, denominowane w tej samej walucie co instrumenty

zabezpieczane, w których Grupa otrzymuje zmienne przepływy, a płaci stałe.

Wynik z tytułu zmiany wyceny do wartości godziwej pozycji zabezpieczanej w zakresie zabezpieczanego ryzyka odnoszony jest do wyniku z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej. Pozostała część zmiany wyceny do wartości godziwej aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej ujmowana jest w pozostałych całkowitych dochodach. Przychody odsetkowe

Raport roczny 2018

od dłużnych papierów wartościowych ujmowane są w wyniku odsetkowym.

Zmiana wyceny do wartości godziwej pochodnych instrumentów zabezpieczających ujmowana jest w wyniku na rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej. Odsetki od instrumentów pochodnych desygnowanych jako instrumenty zabezpieczające w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej ujmowane są w wyniku odsetkowym.

Na dzień 31 grudnia 2018 r. Grupa nie posiadała aktywnych relacji zabezpieczających. Skumulowana kwota korekt zabezpieczenia wartości godziwej pozostających w sprawozdaniu z sytuacji finansowej dla wszystkich pozycji zabezpieczanych, w przypadku których zaprzestano dokonywania korekt o zyski i straty z tytułu zabezpieczenia wartości godziwej na dzień 31 grudnia 2018 roku wynosiła 39 399 tys. zł.

Wartość godziwa instrumentów objętych rachunkowością zabezpieczeń wartości godziwej papierów wartościowych

W tys. zł	31.12.2017 r.	
	Wartość nominalna	Wartość godziwa
Instrumenty zabezpieczane		
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży		
Obligacje skarbowe	2 290 000	2 492 215
Obligacje emitowane przez banki	30 000	32 576
Instrumenty zabezpieczające		
Pochodne instrumenty		
Swapy odsetkowe (IRS) - wycena dodatnia	-	-
Swapy odsetkowe (IRS) - wycena ujemna	2 320 000	50 191

39. Wartość godziwa

Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych

Wartość godziwa to cena, którą otrzymano by za sprzedaż składnika aktywów lub zapłaconoby za przeniesienie zobowiązania w transakcji przeprowadzonej na zwykłych warunkach między uczestnikami rynku na dzień wyceny.

Poniżej znajduje się podsumowanie wartości bilansowych (w podziale na kategorie) i godziwych dla każdej grupy aktywów i zobowiązań finansowych.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku

W tys. zł	Nota	Przeznaczone do obrotu	Kredyty, pożyczki i inne należności	Wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody	Pozostałe aktywa / zobowiązania finansowe	Łączna wartość bilansowa	Wartość godziwa
Aktywa finansowe							
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	17	-	7 272 193	-	-	7 272 193	7 272 193
Należności od banków wyceniane według zamortyzowanego kosztu	18	-	1 333 977	-	-	1 333 977	1 333 896
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu wyceniane w wartości godziwej	19	2 237 076	-	-	-	2 237 076	2 237 076
Inwestycyjne dłużne aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody	20	-	-	14 241 363	-	14 241 363	14 241 363
Inwestycje kapitałowe i pozostałe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	22	-	-	48 768	-	48 768	48 768
Należności od klientów wyceniane według zamortyzowanego kosztu	23	-	21 949 014	-	-	21 949 014	21 897 248
		2 237 076	30 555 184	14 290 131	-	47 082 391	47 030 544
Zobowiązania finansowe							
Zobowiązania wobec banków	30	-	-	-	1 402 233	1 402 233	1 402 326
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	19	1 609 382	-	-	-	1 609 382	1 609 382
Zobowiązania wobec klientów	31	-	-	-	38 334 345	38 334 345	38 332 779
		1 609 382	-	-	39 736 578	41 345 960	41 344 487

Na dzień 31 grudnia 2017 roku*

W tys. zł	Nota	Przeznaczone do obrotu	Kredyty, pożyczki i inne należności	Dostępne do sprzedaży	Pozostałe aktywa / zobowiązania finansowe	Łączna wartość bilansowa	Wartość godziwa
Aktywa finansowe							
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	17	-	462 126	-	-	462 126	462 126
Należności od banków	18	-	836 774	-	-	836 774	836 774
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	19	2 179 925	-	-	-	2 179 925	2 179 925
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	20	-	-	17 439 439	-	17 439 439	17 439 439
Inwestycje kapitałowe dostępne do sprzedaży	22	-	-	26 500	-	26 500	26 500
Należności od klientów	23	-	19 849 033	-	-	19 849 033	19 809 377
		2 179 925	21 147 933	17 465 939	-	40 793 797	40 754 141
Zobowiązania finansowe							
Zobowiązania wobec banków	30	-	-	-	1 568 376	1 568 376	1 568 474
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	19	1 353 215	-	-	-	1 353 215	1 353 215
Pochodne instrumenty zabezpieczające		50 191	-	-	-	50 191	50 191
Zobowiązania wobec klientów	31	-	-	-	32 136 698	32 136 698	32 135 871
		1 403 406	-	-	33 705 074	35 108 480	35 107 751

* Na dzień 1 stycznia 2018 roku Grupa zastosowała MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystała z opcji nieprzekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

W zależności od stosowanej metody ustalania wartości godziwej poszczególne składniki aktywów/zobowiązań finansowych klasyfikuje się do następujących kategorii:

- poziom I: aktywa / zobowiązania finansowe wyceniane bezpośrednio w oparciu o ceny pochodzące z aktywnego rynku, na którym dostępne są regularne kwotowania i obroty.

Do rynku aktywnego możemy zaliczyć notowania giełdowe, brokerskie oraz notowania w systemach typu serwisy cenowe takie jak Reuters i Bloomberg, które reprezentują faktyczne transakcje rynkowe zawierane na warunkach rynkowych. Do poziomu pierwszego zaliczamy przede wszystkim papiery wartościowe przeznaczone do obrotu lub wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody.

- poziom II: aktywa / zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o modele oparte na danych wejściowych pochodzących z aktywnego rynku i prezentowane w systemach Reuters lub Bloomberg i w zależności od instrumentów finansowych stosowane są następujące szczegółowe techniki wycen:

- notowane ceny rynkowe dla danego instrumentu lub notowane ceny rynkowe dla instrumentu alternatywnego;
- wartość godziwą swapów na stopę procentową oraz terminowych kontraktów walutowych oblicza się jako wartość bieżącą przyszłych przepływów pieniężnych w oparciu o rynkowe krzywe dochodowości oraz aktualne kursy fixing NBP w przypadku instrumentów walutowych;
- inne techniki, takie jak krzywe dochodowości oparte na cenach alternatywnych dla danego instrumentu finansowego.
- poziom III: aktywa / zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o techniki wyceny wykorzystujące istotne parametry nie pochodzące z rynku.

W 2018 roku Grupa nie dokonywała zmian w zasadach klasyfikacji instrumentów finansowych (prezentowanych w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej według wartości godziwej) do poszczególnych kategorii odzwierciedlających stosowaną metodę ustalania wartości godziwej (poziom I, poziomy II i poziomy III).

Poniższe tabele przedstawiają wartości bilansowe instrumentów finansowych prezentowanych w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej według wartości godziwej usystematyzowane według powyższych kategorii.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku

W tys. zł	Nota	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
Aktywa finansowe					
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	19	955 120	1 281 956	-	2 237 076
instrumenty pochodne		722	1 281 955	-	1 282 677
dłużne papiery wartościowe		931 171	1	-	931 172
instrumenty kapitałowe		23 227	-	-	23 227
Inwestycyjne dłużne aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody*	21	14 241 363	-	-	14 241 363
Inwestycje kapitałowe i pozostałe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat**	23	1 027	-	47 741	48 768
Zobowiązania finansowe					
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	19	351 323	1 258 059	-	1 609 382
krótka sprzedaż papierów wartościowych		351 323	-	-	351 323
instrumenty pochodne		-	1 258 059	-	1 258 059

* Odpowiada pozycji 'Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży' według MSR 39.

** Odpowiada pozycji 'Inwestycje kapitałowe dostępne do sprzedaży' według MSR 39.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku*

W tys. zł	Nota	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
Aktywa finansowe					
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	19	1 161 980	1 017 945	-	2 179 925
instrumenty pochodne		188	1 017 944	-	1 018 132
dłużne papiery wartościowe		1 143 907	1	-	1 143 908
instrumenty kapitałowe		17 885	-	-	17 885
Pochodne instrumenty zabezpieczające		-	-	-	-
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	21	16 007 151	1 432 288	-	17 439 439
Inwestycje kapitałowe dostępne do sprzedaży		1 316	-	23 062	24 378
Zobowiązania finansowe					
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	19	2 249	1 350 966	-	1 353 215
krótka sprzedaż papierów wartościowych		2 184	-	-	2 184
instrumenty pochodne		65	1 350 966	-	1 351 031
Pochodne instrumenty zabezpieczające		-	50 191	-	50 191

* Na dzień 1 stycznia 2018 roku Grupa zastosowała MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystała z opcji nieprzekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku kwota aktywów finansowych klasyfikowanych do poziomu III obejmuje wartość udziału w spółce Visa Inc. w wysokości 28 520 tys. zł oraz wartość innych udziałów mniejszościowych w wysokości 19 221 tys. zł.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku kwota aktywów finansowych klasyfikowanych do poziomu III obejmuje wartość udziału w spółce Visa Inc. w wysokości 23 062 tys. zł.

Sposób oszacowania wartości godziwej akcji Visa Inc uwzględnia wartość akcji Visa Inc. oraz korekty wynikające ze sporów (bieżących lub potencjalnych), których stroną byłaby Visa lub Bank. Udziały mniejszościowe w spółkach Biuro Informacji Kredytowej S.A. oraz Krajowa Izba Rozliczeniowa S.A. wyceniane zostały do wartości godziwej na podstawie wartości księgowej aktywów netto według sprawozdań finansowych Spółek.

Według założeń strategicznych Banku, zakłada się stopniową redukcję posiadanych zaangażowań kapitałowych, z wyjątkiem wybranych zaangażowań strategicznych w tzw. spółkach infrastrukturalnych prowadzących działalność na rzecz sektora finansowego. Poszczególne podmioty będą sprzedawane w najbardziej dogodnym momencie wynikającym z uwarunkowań rynkowych.

Zmiany aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych do wartości godziwej określonej z wykorzystaniem istotnych parametrów nie pochodzących z rynku przedstawia poniższa tabela:

W tys. zł	1.01-31.12.2018 r.
	Inwestycje kapitałowe i pozostałe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat
Stan na dzień 31 grudnia 2017 r.	23 062
Reklasyfikacja/ korekta z tytułu zastosowania MSSF 9	18 186
Stan na dzień 1 stycznia 2018 r.	41 248
Aktualizacja wyceny	6 493
Stan na koniec okresu	47 741

W tys. zł	1.01-31.12.2017 r.*
	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży
	Inwestycje kapitałowe
Stan na dzień 1 stycznia 2017 r.	18 965
Aktualizacja wyceny	4 097
Stan na koniec okresu	23 062

Na dzień 1 stycznia 2018 roku Grupa zastosowała MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystała z opcji nie przekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

W 2018 roku i w 2017 roku Grupa nie dokonywała transferu pomiędzy poziomami wartości godziwej instrumentów finansowych ze względu na stosowaną metodę ustalania wartości godziwej.

Określanie wartości godziwej

W przypadku krótkoterminowych aktywów i zobowiązań finansowych zakłada się, że wartość bilansowa tych instrumentów jest zasadniczo równa ich wartości godziwej. W przypadku instrumentów innych niż krótkoterminowe zastosowano następujące metody i założenia.

Należności od banków i klientów

W kolumnie „wartość bilansowa” zaprezentowano wartość kredytów według zamortyzowanego kosztu pomniejszoną o odpisy z tytułu utraty wartości. Wartość godziwa kredytów i pożyczek jest wyliczana jako zdyskontowana wartość oczekiwanych przyszłych płatności kapitału i uwzględnia zmiany rynkowych stóp procentowych, a także zmiany marż dla danego okresu sprawozdawczego. Zmiany marż dla kredytów wyliczane są w oparciu o faktyczne transakcje. Zakłada się, że spłaty kredytów i pożyczek następować będą w terminach uzgodnionych w umowach. W przypadku kredytów, dla których terminy spłat nie są określone (np. kredyty w rachunku bieżącym), jako wartość godziwą zaprezentowano kwotę konieczną do zapłaty, gdyby należność stała się wymagalna w dniu bilansowym.

Wartością godziwą lokat overnight jest ich wartość bilansowa. Wartość godziwa lokat oprocentowanych według stałej stopy procentowej jest szacowana w oparciu o zdyskontowane przepływy przy zastosowaniu bieżących stóp procentowych rynku pieniężnego dla należności o podobnym ryzyku kredytowym, pozostającym terminie do wykupu oraz walucie.

Powyższe techniki wyceny są kwalifikowane do poziomu III hierarchii wartości godziwej, czyli aktywów finansowych wycenianych w oparciu o techniki wyceny wykorzystujące istotne parametry nie pochodzące z rynku.

Zobowiązania wobec banków i klientów

W przypadku depozytów wypłacanych na żądanie i depozytów bez ustalonej daty wymagalności za wartość godziwą przyjmowana jest kwota, która byłaby wypłacona na żądanie na dzień bilansowy. Wartość godziwą depozytów o ustalonym

terminie zapadalności oszacowano na podstawie przepływów pieniężnych zdyskontowanych bieżącymi stopami procentowymi z uwzględnieniem bieżących marż, w sposób analogiczny jak w przypadku kredytów.

Jak opisano powyżej, modele zastosowane do ustalenia wartości godziwej należności i zobowiązań wobec banków i klientów, wykazywanych w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej według zamortyzowanego kosztu, wykorzystują techniki wyceny oparte na parametrach nie pochodzących z rynku. Grupa kwalifikuje zatem wycenę tych instrumentów finansowych dla potrzeb ujawnień do poziomu III hierarchii wartości godziwej. Dla pozostałych instrumentów finansowych niewycenianych w wartości godziwej Grupa uważa, że ich wartość godziwa jest zasadniczo zbliżona do wartości bilansowej.

40. Wynik z tytułu wyłączenia składnika aktywów finansowych z bilansu

Zgodnie ze zmianami wprowadzonymi do MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych” będącymi wynikiem wejścia w życie MSSF 9, Grupa zobligowana jest do ujawnienia wyniku z tytułu zaprzestania ujmowania aktywów finansowych. W Grupie na wartość tą składa się wynik na inwestycyjnych dłużnych aktywach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody, który w 2018 roku wyniósł 112 631 tys. zł (w 2017 r.: 35 772 tys. zł).

Wynik z tytułu wyłączenia z bilansu składników aktywów finansowych ujawniany w niniejszej notcie wynika ze sprzedaży inwestycyjnych dłużnych aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody, zgodnie z opisem w notcie 2, w sekcji „Ujmowanie i wyłączenie z bilansu oraz nieistotne modyfikacje”. W Skonsolidowanym rachunku zysków i strat wyniki te ujmowane są w pozycji „Wynik na inwestycyjnych dłużnych aktywach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody (przed wdrożeniem MSSF 9 w pozycji „Wynik na inwestycyjnych dłużnych papierach wartościowych dostępnych do sprzedaży”).

Ze względu na specyfikę działalności Grupy, zmiana stanu dłużnych aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych wykazywana jest w działalności operacyjnej.

41. Zobowiązania warunkowe i sprawy sporne

Informacja o toczących się postępowaniach sądowych

W 2018 roku nie toczyło się przed sądem, organem administracji publicznej lub organem właściwym dla postępowania arbitrażowego postępowanie dotyczące wierzytelności i zobowiązań Banku lub jednostki zależnej od Banku, którego wartość stanowiłaby co najmniej 10% kapitałów własnych Banku. Łączna wartość wszystkich toczących się postępowań sądowych z udziałem Banku i jednostek zależnych od Banku dotyczących wierzytelności w 2018 roku nie przekroczyła 10% kapitałów własnych Banku.

Łączna wartość zobowiązań Banku i spółek zależnych z tytułu postępowań sądowych w zakresie zobowiązań w 2018 roku nie przekroczyła 10% kapitałów własnych Banku.

Na wierzytelności będące przedmiotem postępowań sądowych Grupa, zgodnie z obowiązującymi przepisami, dokonuje odpowiednich odpisów z tytułu utraty wartości.

W przypadku postępowań sądowych wiążących się z ryzykiem wypływu środków z tytułu wypełnienia zobowiązania przez Grupę utworzone są odpowiednie rezerwy.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2018 roku Bank był m.in. stroną 19 postępowań sądowych, które nie zostały prawomocnie zakończone, związanych z terminowymi operacjami finansowymi, przy czym w 12 sprawach Bank występował jako pozwany, zaś w 7 jako powód. Żądania i zarzuty w poszczególnych sprawach przeciwko Bankowi oparte są na różnych podstawach prawnych. Przedmiot sporu dotyczy w szczególności ważności zawartych terminowych operacji finansowych oraz wymagalności zobowiązań klienta z nich wynikających wobec Banku, a także potencjalnych roszczeń związanych z ich ewentualnym unieważnieniem przez sąd. Klienci starają się uniemożliwić Bankowi dochodzenie należności wynikających z terminowych operacji finansowych, kwestionują zobowiązania wobec Banku, podważają ważność zawartych umów, a także w niektórych przypadkach żądają zapłaty od Banku.

Bank był stroną postępowania wszczętego przez Prezesa UOKiK przeciwko operatorom systemu płatniczego Visa, Europay oraz bankom - emitentom kart Visa oraz Europay/Eurocard/Mastercard i jednym z adresatów decyzji Prezesa UOKiK w tej sprawie. Postępowanie to dotyczyło praktyk ograniczających konkurencję na rynku płatności za pomocą kart płatniczych w Polsce, mających polegać na wspólnym ustalaniu opłaty „interchange” za transakcje dokonane kartami systemu Visa oraz Europay/Eurocard/Mastercard, a także ograniczaniu dostępu do rynku

przedsiębiorcom nie należącym do związków emitentów kart płatniczych, przeciw którym wszczęte zostało przedmiotowe postępowanie. Decyzja Prezesa UOKiK była przedmiotem rozważań w postępowaniach odwoławczych. W dniu 22 kwietnia 2010 roku Sąd Apelacyjny uchylił w całości wyrok SOKiK, przekazując sprawę do ponownego rozpoznania przez sąd pierwszej instancji. W dniu 21 listopada 2013 roku SOKiK wydał wyrok, na podstawie którego zmodyfikował karę nałożoną na Bank i ustalił jej wysokość na kwotę 1 775 720 zł. W dniu 6 października 2015 roku Sąd Apelacyjny ponownie zmienił zaskarżony wyrok SOKiK oddalając wszystkie odwołania od decyzji Prezesa UOKiK, również w zakresie modyfikacji nałożonych na banki kar, na skutek czego została przywrócona pierwotnie nałożona na Bank kara w kwocie 10 228 470 zł. Na skutek wniesionej przez Bank skargi kasacyjnej w dniu 25 października 2017 roku Sąd Najwyższy uchylił wyrok Sądu Apelacyjnego, a sprawa została przekazana Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i rozpoczęło się ponownie postępowanie apelacyjne. W pierwszym kwartale 2018 roku Bank otrzymał zwrot kary, który został ujęty w rachunku zysków i strat. Podczas rozprawy w dniu 24 października 2018 roku nie zapadły żadne istotne rozstrzygnięcia. Rozprawa została odroczone bez terminu.

W styczniu 2019 r. Bank powziął informację o złożeniu przez dwóch byłych agentów banku, tj. spółkę Rigall Arteria Management spółka z o.o. z siedzibą w Warszawie oraz spółkę Rotsa Sales Direct sp. z o.o. z siedzibą w Katowicach, pozwów dotyczących roszczeń związanych z umowami agencyjnymi, które w przeszłości łączyły agentów z Bankiem, a które wygasły na skutek wypowiedzenia przez Bank w 2014 r.

Według stanu na dzień sporządzenia niniejszego raportu, pozwy te nie zostały Bankowi doręczone.

W ocenie Banku pozwy mogą dotyczyć roszczeń z tytułu wynagrodzenia prowizyjnego od umów zawartych w czasie trwania umowy agencyjnej z klientami, pozyskanymi przez agentów dla umów tego samego rodzaju (tzw. prowizja za cross-sell) oraz o zapłatę świadczenia wyrównawczego.

W ocenie Banku, wysokość roszczeń zgłaszanych przez spółki nie jest zasadna. Potwierdzeniem takiego stanowiska Banku są korzystne dla Banku prawomocne rozstrzygnięcia wcześniej podejmowanych przez spółki kroków prawnych przeciwko Bankowi.

Z tytułu spraw sądowych zakończonych prawomocnym wyrokiem w 2018 roku nie wystąpiły istotne rozliczenia.

Zobowiązania z tytułu udzielonych i otrzymanych zobowiązań finansowych i gwarancyjnych

Wartości udzielonych i otrzymanych zobowiązań finansowych i gwarancyjnych według poszczególnych kategorii produktów zaprezentowane są w tabeli poniżej.

W tys. zł	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.
Zobowiązania finansowe i gwarancyjne udzielone		
Akredytywy	137 669	167 983
Gwarancje i poręczenia udzielone	2 589 013	2 312 023
Linie kredytowe udzielone	14 023 057	14 292 534
Pozostałe zobowiązania o charakterze gwarancyjnym	47 587	43 942
	16 797 326	16 816 482

W tys. zł	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.
Akredytywy według kategorii		
Akredytywy importowe wystawione	137 669	148 607
Akredytywy eksportowe potwierdzone	-	19 376
	137 669	167 983

Gwarancje udzielone obejmują gwarancje spłaty kredytu za zleceniodawcę, inne gwarancje zapłaty, gwarancje zwrotu zaliczki, gwarancje należytego wykonania kontraktu, gwarancje przetargowe oraz poręczenia wekslowe.

Na zobowiązania finansowe i gwarancyjne udzielone przez Grupę tworzone są rezerwy. Na dzień 31 grudnia 2018 roku kwota utworzonych rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne wynosiła 26 481 tys. zł (31 grudnia 2017 roku: 12 789 tys. zł).

Zmiana stanu odpisów z tytułu utraty wartości na zobowiązania finansowe i gwarancyjne udzielone przedstawia się następująco.

W tys. zł	Etap 1	Etap 2	Etap 3	Razem
Odpis z tytułu utraty wartości na zobowiązania finansowe i gwarancyjne udzielone				
Stan odpisów z tytułu utraty wartości na 31 grudnia 2017 r.	-	-	-	12 789
Wpływ wdrożenia MSSF 9	-	-	-	22 886
Odpis z tytułu utraty wartości na dzień 1 stycznia 2018 r.	19 061	10 837	5 777	35 675
Transfer do Etapu 1	149	(149)	-	-
Transfer do Etapu 2	(278)	278	-	-
Transfer do Etapu 3	-	-	-	-
(Utworzenia)/Rozwiązania w okresie przez rachunek zysków i strat	(5 086)	(676)	(3 693)	(9 455)
Różnice kursowe i inne zmiany	237	28	(4)	261
Odpis z tytułu utraty wartości na dzień 31 grudnia 2018 r.	14 083	10 318	2 080	26 481

* Na dzień 31 grudnia 2018 roku Grupa nie zidentyfikowała aktywów POCl (aktywa nabyte bądź udzielone z początkową utratą wartości).

Zmiany wartości udzielonych zobowiązań warunkowych, które przyczyniły się do zmian odpisów z tytułu utraty wartości przedstawia tabela poniżej.

W tys. zł	Etap 1	Etap 2	Etap 3	Razem
Wartość brutto udzielonych zobowiązań warunkowych				
Wartość brutto udzielonych zobowiązań warunkowych na dzień 1 stycznia 2018 r.	15 283 408	1 495 682	37 392	16 816 482
Transfer do Etapu 1	28 287	(28 287)	-	-
Transfer do Etapu 2	(548 835)	548 835	-	-
Transfer do Etapu 3	-	(156 025)	156 025	-
Wzrost/spadek	408 281	(343 928)	(161 049)	(96 696)
Inne zmiany	88 212	(10 694)	22	77 540
Wartość brutto udzielonych zobowiązań warunkowych na dzień 31 grudnia 2018 r.	15 259 354	1 505 582	32 390	16 797 326

W tys. zł	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.
Zobowiązania finansowe i gwarancyjne otrzymane		
Finansowe	-	-
Gwarancyjne	19 278 757	18 142 380
	19 278 757	18 142 380

42. Aktywa stanowiące zabezpieczenie

Aktywa stanowią zabezpieczenie następujących zobowiązań:

W tys. zł	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.
Zobowiązania podlegające zabezpieczeniu		
Zobowiązania wobec banków		
zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	115 208	9 085
zobowiązania z tytułu otrzymanego kredytu	1 668	36 970
	116 876	46 055

Wartości bilansowe aktywów stanowiących zabezpieczenie są przedstawione poniżej.

W tys. zł	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.
Aktywa stanowiące zabezpieczenie		
Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	88 806	9 079
Inwestycyjne dłużne aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody*	170 908	334 396
Aktywa finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu (transakcje reverse repo)	25 166	-
Należności od banków		
lokata zabezpieczająca operacje instrumentami pochodnymi i transakcje giełdowe	118 364	505 526
Należności od klientów		
fundusze gwarancyjne i lokaty zabezpieczające transakcje giełdowe	362 807	365 788
	766 051	1 214 789

* Odpowiada pozycji 'Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży' według MSR 39.

Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu według stanu na dzień 31 grudnia 2018 roku stanowią zabezpieczenie zobowiązań Banku z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2018 roku przedstawione w tabeli Inwestycyjne dłużne aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody stanowią zabezpieczenie na pokrycie funduszu ochrony środków gwarantowanych na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego w kwocie 168 106 tys. zł (31 grudnia 2017 roku: 183 843 tys. zł), oraz zabezpieczenie otrzymanego kredytu w kwocie 2802 tys. zł (31 grudnia 2017 roku: 150 553 tys. zł).

43. Działalność powiernicza

Bank oferuje usługi powiernicze związane z prowadzeniem rachunków papierów wartościowych dla zagranicznych inwestorów instytucjonalnych oraz usługi depozytariusza przeznaczone dla krajowych podmiotów finansowych, szczególnie funduszy emerytalnych, inwestycyjnych i kapitałowych funduszy

Aktywa finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu stanowią zabezpieczenie zobowiązań Banku z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu.

Więcej informacji o aktywach stanowiących zabezpieczenie zobowiązań Banku z tytułu transakcji repo znajduje się w nocie 36. Pozostałe aktywa wykazane powyżej stanowią zabezpieczenie rozliczenia innych transakcji, w tym instrumentami pochodnymi oraz transakcji giełdowych. Warunki i zasady dokonanych transakcji nie odbiegają od tych powszechnie przyjętych i obowiązujących dla tego typu umów.

ubezpieczeniowych. Według stanu na dzień 31 grudnia 2018 roku Bank prowadził ponad 14,3 tys. rachunków papierów wartościowych (31 grudnia 2017 roku: ponad 9,2 tys. rachunków).

44. Leasing operacyjny

Umowy leasingu, w których Grupa jest leasingobiorcą

Płatności leasingowe z tytułu nieodwołalnego leasingu operacyjnego według terminów zapadalności przedstawia poniższa tabela.

W tys. zł	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.
Poniżej 1 roku	3 234	4 399
Od 1 do 5 lat	28 154	28 734
Powyżej 5 lat	27 331	18 974
	58 719	52 107
Łączna opłata roczna dla umów zawartych na czas nieokreślony	173	673

Grupa leasinguje powierzchnie biurową oraz samochody, zgodnie z umowami leasingu operacyjnego.

Większość umów leasingowanych powierzchni biurowych zawierana jest na okres 5 lat z możliwością przedłużenia na kolejne 3 lata, niektóre umowy jednak zawarte są na okres do 1 roku lub na okresy dłuższe niż 10 lat. Płatności leasingowe są indeksowane w trybie rocznym. W 2018 roku łączna kwota opłat z tego tytułu wyniosła 21 074 tys. zł (w 2017 roku: 21 548 tys. zł).

Umowy leasingowe samochodów zawarte są na okres 3 lat. Płatności leasingowe ustalone są według stałej stopy odsetkowej przez cały okres leasingu. W 2018 roku łączna kwota opłat z tego tytułu wyniosła 2030 tys. zł (w 2017 roku: 4951 tys. zł).

Opłaty te ujęte są w rachunku zysków i strat w pozycji „Koszty działania i koszty ogólnego zarządu”.

Umowy leasingu, w których Grupa jest leasingodawcą

Płatności leasingowe z tytułu nieodwołalnego leasingu operacyjnego według terminów zapadalności przedstawia poniższa tabela.

W tys. zł	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.
Poniżej 1 roku	41	28
Od 1 do 5 lat	6 976	2 958
Powyżej 5 lat	-	3 363
Łączna opłata roczna dla umów zawartych na czas nieokreślony	7 017	6 349
	5 780	6 160

Grupa wynajmuje część powierzchni biurowych na podstawie umów najmu, które spełniają ekonomiczne znamiona leasingu operacyjnego.

Prawie połowa umów leasingowanych powierzchni biurowych zawarta jest na czas nieokreślony. Pozostałe umowy zawarte są na okres od 2 do 5 lat. Płatności leasingowe są indeksowane w trybie

rocznym. W 2018 roku łączna kwota otrzymanych opłat z tego tytułu wyniosła 8431 tys. zł (w 2017 roku: 9919 tys. zł).

Opłaty te ujęte są w rachunku zysków i strat w pozycji „Pozostałe przychody operacyjne”.

45. Informacje uzupełniające do sprawozdania z przepływów pieniężnych

Środki pieniężne

W tys. zł	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.
Stan środków pieniężnych:		
Środki pieniężne w kasie	422 064	431 574
Rachunek bieżący nostro w Banku Centralnym	6 850 088	29 031
Rachunki bieżące w innych bankach (nostro, przekroczenia sald na rachunkach loro)	202 826	53 980
	7 474 978	514 585

46. Transakcje z kluczowym personelem kierowniczym

W tys. zł	31.12.2018 r.		31.12.2017 r.	
	Członkowie Zarządu Banku	Członkowie Rady Nadzorczej Banku	Członkowie Zarządu Banku	Członkowie Rady Nadzorczej Banku
Kredyty udzielone	165	-	174	48
Depozyty				
Rachunki bieżące	8 969	2 307	9 246	3 508
Depozyty terminowe	7 695	380	7 935	450
	16 664	2 687	17 181	3 958

Na dzień 31 grudnia 2018 roku i 31 grudnia 2017 roku nie zawierano transakcji gwarancji i poręczeń z członkami Zarządu i Rady Nadzorczej Banku.

Wszystkie transakcje Grupy z członkami Zarządu i Rady Nadzorczej Banku zawierane są na warunkach rynkowych.

Z zakresu stosunku pracy, spośród umów o pracę zawartych między Bankiem a członkami Zarządu Banku, wyłącznie w przypadku jednego Członka Zarządu jego umowa o pracę zawiera postanowienie mówiące o odszkodowaniu pieniężnym w wypadku jej rozwiązania za wypowiedzeniem.

Każdego z członków Zarządu Banku obowiązuje zawarta z Bankiem odrębna umowa o zakazie konkurencji. Zgodnie z jej zapisami, w przypadku rozwiązania stosunku pracy z Bankiem, w okresie 12 miesięcy (w przypadku jednego Członka Zarządu przez 6 miesięcy) od dnia rozwiązania umowy o pracę, Członek Zarządu jest obowiązany powstrzymać się od zajmowania działalnością konkurencyjną wobec Banku. Z tytułu powyższego ograniczenia Bank będzie zobowiązany do wypłaty Członkowi Zarządu odszkodowania.

47. Jednostki powiązane

Bank jest członkiem Citigroup Inc. Jednostką dominującą dla Banku jest Citibank Overseas Investment Corporation, podmiot zależny od Citibank N.A., który jest jednostką dominującą najwyższego szczebla.

W ramach prowadzonej działalności biznesowej podmioty Grupy zawierają transakcje z jednostkami powiązanymi, a w szczególności z jednostkami wchodzącymi w skład Citigroup Inc.

Transakcje z jednostkami powiązanymi wynikają z bieżącej

działalności Grupy i obejmują głównie kredyty, depozyty, gwarancje oraz transakcje pochodnymi instrumentami finansowymi.

Poza transakcjami opisanymi w niniejszym rozdziale, we wskazanym okresie ani Bank, ani jednostki zależne od Banku nie dokonały innych transakcji z podmiotami powiązanymi, które pojedynczo lub łącznie były istotne. Żadna z transakcji z podmiotami powiązanymi nie została zawarta na innych warunkach niż warunki rynkowe.

Transakcje z jednostkami Citigroup Inc.

Należności i zobowiązania wobec jednostek Citigroup Inc. przedstawi poniższa tabela.

W tys. zł	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.
Należności, w tym:	172 180	361 827
lokaty	-	-
Zobowiązania, w tym:	780 029	1 078 905
depozyty*	218 934	254 814
Wycena bilansowa transakcji pochodnymi instrumentami finansowymi:		
Aktywa przeznaczone do obrotu	449 183	446 178
Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów zabezpieczających	-	-
Zobowiązania przeznaczone do obrotu	379 293	716 669
Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów zabezpieczających	-	17 507
Zobowiązania warunkowe udzielone	439 748	373 018
Zobowiązania warunkowe otrzymane	34 834	71 587
Transakcje warunkowe z tytułu instrumentów pochodnych (wartość nominalna instrumentów), z tego:	57 380 600	40 741 781
Instrumenty stopy procentowej	28 293 455	25 946 494
swapy odsetkowe (IRS)	6 740 216	9 456 993
swapy odsetkowo-walutowe (CIRS)	20 561 934	15 566 804
opcje na stopę procentową	963 107	894 863
kontrakty futures	28 198	27 834
Instrumenty walutowe	28 881 240	14 591 578
FX forward/spot	605 006	745 294
FX swap	26 994 552	11 687 926
opcje walutowe	1 281 682	2 158 358
Transakcje na papierach wartościowych	101 504	100 674
papiery wartościowe zakupione do otrzymania	48 266	79 250
papiery wartościowe sprzedane do wydania	53 238	21 424
Transakcje związane z towarami	104 401	103 035
swap	104 401	92 688
opcje	-	10 347

* W tym depozyty jednostki dominującej w kwocie 7 tys. zł (31 grudnia 2016 roku: 2 tys. zł).

W tys. zł	2018 r.	2017 r.
Przychody z tytułu odsetek i prowizji*	35 734	55 347
Koszty z tytułu odsetek i prowizji*	30 061	42 918
Koszty działania i koszty ogólnego zarządu	169 775	184 019
Pozostałe przychody operacyjne	7 092	8 467

* W tym przychody z tytułu odsetek i prowizji w kwocie 1 505 tys. zł (2017 rok: 1 431 tys. zł) oraz koszty z tytułu odsetek i prowizji w kwocie 2 tys. zł (za 2017 rok: 5 tys. zł) dotyczą jednostki dominującej.

Grupa osiąga dochody oraz ponosi koszty z tytułu transakcji na instrumentach pochodnych zawieranych z jednostkami Citigroup Inc. w celu zabezpieczenia ryzyka rynkowego. Są to transakcje przeciwstawne (back to back) do transakcji na instrumentach pochodnych zawieranych z pozostałymi klientami Grupy oraz domykające pozycję własną Grupy. Na dzień 31 grudnia 2018 roku wycena bilansowa netto transakcji pochodnymi instrumentami finansowymi z podmiotami powiązаныmi wynosiła 69 890 tys. zł (31 grudnia 2017 roku: (287 998) tys. zł). Okresowo Bank przeprowadza kompresję portfeli transakcji na instrumentach pochodnych, będącą jedną z technik ograniczania ryzyka takich transakcji, zalecanych przez rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 648/2012 z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie instrumentów pochodnych będących przedmiotem obrotu poza rynkiem regulowanym, kontrahentów centralnych i repozytoriów transakcji oraz rozporządzenia wykonawcze (Rozporządzenie EMIR). Dotyczy to w szczególności portfeli

przekraczających 500 transakcji na instrumentach pochodnych, zgodnie z postanowieniami Rozporządzenia EMIR.

Ponadto Grupa ponosi koszty i uzyskuje przychody z tytułu zawartych pomiędzy jednostkami Citigroup Inc. i Grupą umów dotyczących wzajemnie świadczonych usług.

Koszty poniesione i naliczone (uwzględniające odzwierciedlony w kosztach Grupy podatek VAT) w 2018 roku oraz w 2017 roku, z tytułu zawartych umów dotyczyły w szczególności kosztów z tytułu świadczenia na rzecz Grupy usług związanych z utrzymaniem i wsparciem bankowych systemów informatycznych oraz wsparciem doradczym i ujmowane są w kosztach działania i kosztach ogólnego zarządu; przychody dotyczyły w szczególności świadczenia przez Grupę na rzecz tych jednostek usług związanych z przetwarzaniem danych i prezentowane są w pozostałych przychodach operacyjnych.

W 2018 roku miała miejsce kapitalizacja nakładów inwestycyjnych związanych z pracami nad modyfikacją funkcjonalności systemów informatycznych Grupy. Łączna kwota płatności na rzecz podmiotów Citigroup Inc. z tego tytułu wyniosła 32 912 tys. zł (w 2017 roku: 79 805 tys. zł).

48. Świadczenia na rzecz pracowników

Świadczenia pracownicze dzielą się na następujące kategorie:

- świadczenia krótkoterminowe, które obejmują wynagrodzenia, składki na ubezpieczenia społeczne, płatne nieobecności i świadczenia niepieniężne (takie jak opieka medyczna, mieszkania służbowe, samochody i inne nieodpłatnie przekazywane lub subsydiowane świadczenia). Koszty świadczeń krótkoterminowych ujmowane są w rachunku zysków i strat na bieżąco w okresie, którego dotyczą. Na koniec okresu sprawozdawczego pozostała do wypłaty przewidywaną niedyskontowaną wartość krótkoterminowych świadczeń za dany okres obrotowy Grupa ujmuje jako element biernych międzyokresowych rozliczeń kosztów;
- świadczenia po okresie zatrudnienia - w ramach tego typu świadczeń Grupa oferuje pracownikom odprawy, opisane w nocie 2, oraz przedstawiony poniżej program emerytalny.

Na przyszłe wypłaty odpraw emerytalnych tworzona jest rezerwa wykazana w pasywach w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Inne zobowiązania”. Rezerwa ta jest okresowo weryfikowana przez niezależnego aktuarium z zastosowaniem przepisów MSSF EU.

Program emerytalny oferowany przez Grupę stanowi program określonych składek zgodnie z MSR 19. Za pracowników uczestniczących w programie Grupa odprowadza składki do odrębnej jednostki i z chwilą ich uiszczenia nie posiada dalszych obowiązków w zakresie dokonywania płatności. Składki ujmuje się jako koszty świadczeń pracowniczych w okresie, którego dotyczą.

Opis Pracowniczego Programu Emerytalnego

Grupa prowadzi dla swoich pracowników pracowniczy program emerytalny („PPE”, „Program”) zarejestrowany przez Organ Nadzoru pod numerem RPPE 178/02. Umowa zakładowa oparta jest na zapisach o wnoszenie przez pracodawcę składek pracowników do funduszu inwestycyjnego. Program jest prowadzony i zarządzany przez Esaliens TFI S.A. (dawniej pod nazwą Legg Mason TFI S.A.).

Stan rezerw na opisane powyżej świadczenia przedstawia tabela poniżej.

W tys. zł	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.
Rezerwa na wynagrodzenia i koszty pochodne od wynagrodzeń	56 281	55 410
Rezerwa na niewykorzystane urlopy	12 194	14 326
Rezerwa na odprawy emerytalno-rentowe	58 340	51 769
Rezerwa na pracownicze świadczenia kapitałowe	15 456	15 719
Rezerwa na restrukturyzację zatrudnienia	-	429
	142 271	137 653

Rezerwa na odprawy emerytalne i rentowe tworzona jest indywidualnie na podstawie wyceny aktuarialnej sporządzanej okresowo przez niezależną firmę doradztwa aktuarialnego. Wycena rezerw na świadczenia pracownicze dokonywana jest z zastosowaniem technik i założeń aktuarialnych. W kalkulacji rezerwy uwzględniono wszystkie odprawy emerytalne i rentowe, które mogą być w przyszłości wypłacone. Grupa dokonała aktualizacji szacunków na dzień 31 grudnia 2018 roku,

Składka podstawowa finansowana przez pracodawcę określona jest jako procent wynagrodzenia uczestnika Programu. Stawka składki podstawowej wynosi 7%. Składka dodatkowa - dobrowolna, finansowana jest przez pracownika- uczestnika Programu. Minimalna wysokość miesięcznej składki dodatkowej wynosi 10,00 zł, a maksymalna wysokość składki dodatkowej jest ograniczona do kwoty wynikającej z obwieszczenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie wysokości kwoty odpowiadającej sumie składek dodatkowych wniesionych przez uczestnika jednego programu w danym roku, na podstawie art. 25 ust. 4a ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o pracowniczych programach emerytalnych (Dz. U. z 2016 r., poz. 1449). Składka podstawowa stanowi przychód uczestnika Programu, od którego obowiązany jest on zapłacić podatek dochodowy od osób fizycznych (art. 12 i 13 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych Dz. U. z 2016 r., poz. 2032, z późn. zm.).

Wypłata środków z Programu następuje na wniosek uczestnika Programu lub osoby uprawnionej w trybie i na zasadach ściśle określonych w programie.

Uczestnik Programu może zrezygnować z udziału w Programie. Pracodawca zaprzestaje naliczania i odprowadzania na rzecz uczestnika Programu składek podstawowych i składek dodatkowych, a środki dotychczas zgromadzone na rejestrach Uczestnika Programu pozostają na tych rejestrach do czasu wypłaty, wypłaty transferowej, przeniesienia lub zwrotu.

- inne długoterminowe świadczenia pracownicze - nagrody za wieloletnią pracę i inne świadczenia z tytułu długiego stażu pracy oraz odroczone nagrody pieniężne. Od 1 stycznia 2015 roku pracownicy o długoletnim stażu pracy (10, 20, 30 itd.) są uprawnieni do nagrody w formie rzeczowej;
- kapitałowe świadczenia pracownicze - w postaci akcji fantomowych Banku Handlowego w Warszawie S.A., a także w formie programu tzw. „akcji odroczonej” Citigroup. Zasady wyceny oraz prezentacji tych programów w sprawozdaniu finansowym przedstawione zostały w nocie 2 w punkcie „Płatności w formie akcji”. W 2017 roku nie było pracowników, którym przyznano by warunkowo nagrody pod programem tzw. „akcji odroczonej” Citigroup. Szczegółowe informacje dotyczące zasad funkcjonowania programów kapitałowych świadczeń pracowniczych opisane są w dalszej części niniejszej noty.

wykorzystując kalkulacje przeprowadzone przez zewnętrznego, niezależnego aktuarium. Naliczone rezerwy są równe zdyskontowanym płatnościom, które w przyszłości zostaną dokonane, z uwzględnieniem rotacji zatrudnienia i dotyczą okresu do dnia kończącego okres sprawozdawczy. Przyjęto stopę dyskonta na poziomie 3,00% oraz współczynnik przyrostu płac na poziomie 2,5%.

Zmiana stanu rezerw na odprawy emerytalno-rentowe

W tys. zł	2018 r.	2017 r.
	Rezerwa na odprawy emerytalno-rentowe	Rezerwa na odprawy emerytalno-rentowe
Stan na dzień 1 stycznia	51 768	41 936
Zwiększenia (z tytułu):	9 473	11 669
zyski/straty aktuarialne z wyceny	3 507	412
w tym wynikające ze:		
zmiany założeń ekonomicznych	4 615	2 073
zmiany założeń demograficznych	93	227
korekty założeń aktuarialnych ex post	(1 201)	(1 888)
koszt wynagrodzenia	4 106	3 111
koszt odsetek	1 860	1 468
koszt przeszłego zatrudnienia	-	6 678
Zmniejszenia (z tytułu):	(2 901)	(1 837)
wykorzystanie rezerw	(2 901)	(1 837)
Stan na dzień 31 grudnia	58 340	51 768

Analiza wrażliwości dla istotnych założeń aktuarialnych

W tys. zł	2018 r.	2017 r.
	Rezerwa na odprawy emerytalno-rentowe	Rezerwa na odprawy emerytalno-rentowe
Wartość centralna	58 340	51 768
Zmniejszenie stopy wzrostu płac o 1 p.p.	51 403	45 877
Zwiększenie stopy wzrostu płac o 1 p.p.	66 488	58 702
Zmniejszenie rotacji o 10%	61 111	58 511
Zwiększenie rotacji o 10%	55 804	49 584
Zmniejszenie stopy dyskonta o 0,5 p.p, w tym:	61 911	53 382
przypadająca na świadczenia płatne w ciągu 1 roku	3 952	5 038
Zwiększenie stopy dyskonta o 0,5 p.p, w tym:	54 765	50 226
przypadająca na świadczenia płatne w ciągu 1 roku	3 946	5 037

Więcej informacji o ujęciu programu określonych świadczeń w sprawozdaniu finansowym Banku znajduje się w nocie 2.

Koszty poniesione przez Grupę w 2018 roku z tytułu składek na pracowniczy program emerytalny wynosiły 23 757 tys. zł (w 2017 roku: 23 528 tys. zł).

Zatrudnienie w Grupie

W etatach	2018 r.	2017 r.
Średnie zatrudnienie w roku	3 413	3 561
Stan zatrudnienia na koniec roku	3 276	3 487

Charakter i zasady funkcjonowania programów kapitałowych świadczeń pracowniczych

W ramach programu świadczeń kapitałowych wybranym pracownikom oferowane są akcje fantomowe Banku Handlowego w Warszawie S.A. oraz w formie nagrody akcje Citigroup (tzw. program akumulacji kapitału lub CAP).

W ramach programu CAP uprawnieni pracownicy otrzymują tzw. „akcje odroczone” Citigroup. „Akcje odroczone” w ramach programu CAP przyznawane są po średniej cenie zamknięcia z giełdy NYSE z ostatnich 5 dni poprzedzających przyznanie nagrody. „Akcje odroczone” pozwalają uczestniczyć w ekwiwalencie dywidendy, nie dają jednak prawa głosu i nie mogą zostać sprzedane do dnia przekazania. „Akcje odroczone” przekształcają się w akcje zwykłe po upływie okresu określonego w regulaminie programu CAP. Co do zasady, pracownik traci prawo do przyznanych akcji z chwilą ustania zatrudnienia w Citigroup, chyba że rozwiązanie umowy o pracę następuje w trybie

gwarantującym zachowanie prawa do przyznanych akcji. Szczegółowe warunki opisane są w dokumencie „Capital Accumulation Program - Prospectus”. Akcje przyznane w poprzednich latach będą przekazywane w częściach po 25% rocznie w ciągu czterech lat począwszy pierwszego roku po przyznaniu akcji.

W 2018 roku nie było pracowników, którym przyznano by warunkowo nagrody pod tym Programem.

Program akcji pracowniczych podlega wewnętrznej kontroli w Biurze Polityki Wynagradzania.

W dniu 22 grudnia 2017 roku Bank wdrożył Politykę wynagrodzeń osób, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka Banku Handlowego w Warszawie S.A. („Polityka”), Polityka ta zastąpiła obowiązującą wcześniej „Politykę zmiennych składników wynagrodzenia osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku Handlowym w Warszawie S.A.”.

Zgodnie z Polityką Zarząd Banku oraz osoby zajmujące stanowiska kierownicze, mające istotny wpływ na profil ryzyka Banku, otrzymują zmienne wynagrodzenia na podstawie wyników indywidualnych oraz całego Banku.

Część zmiennych wynagrodzeń przyznanych warunkowo w 2018 roku osobom objętym Polityką będzie wypłacana w transzach

przez kolejne 3,5 roku lub 6 lat dla Prezesa Zarządu Banku. Polityka przyjęta w dniu 22 grudnia 2017 roku, wprowadzająca zmiany m.in. w zakresie okresu odroczenia i retencji, miała zastosowanie dla wynagrodzeń zmiennych przyznanych warunkowo w 2018 roku.

Zmienne wynagrodzenia - akcje fantomowe	
Rodzaj transakcji w świetle MSSF EU	Transakcje płatności w formie akcji rozliczane w środkach pieniężnych zgodnie z MSSF 2
Data przyznania nagrody w postaci akcji fantomowych	18 stycznia 2016 roku 16 stycznia 2017 roku 15 stycznia 2018 roku
Liczba instrumentów przyznanych	Została ustalona w dacie przyznania nagrody akcji fantomowych
Data zapadalności	Dla nagród przyznanych Prezesowi Zarządu: - w 2016 i 2017 roku - co najmniej 6, 18, 30, 42 miesiące od daty przyznania akcji fantomowych - w 2018 roku - co najmniej 12, 24, 36, 48, 60, 72 Dla nagród przyznanych w latach 2016-2018 pozostałym pracownikom - co najmniej 6, 18, 30, 42 miesiące od daty przyznania akcji fantomowych;
Data nabycia uprawnień	Dla nagród przyznanych Prezesowi Zarządu: - w 2016 i 2017 roku - co najmniej 6, 12, 24 i 36 miesięcy od daty przyznania akcji fantomowych - w 2018 roku - co najmniej 12, 24, 36, 48, 60 Dla nagród przyznanych w latach 2016-2018 pozostałym pracownikom - co najmniej 6, 12, 24 i 36 miesięcy od daty przyznania akcji fantomowych
Warunki nabycia uprawnień dla nagrody	Spełnienie warunków dotyczących wyników Banku, indywidualnych wyników pracy oraz zatrudnienia w Grupie w odniesieniu do nagród przyznanych w: • 2016: w latach 2016-2019 • 2017: w latach 2017-2020 • 2018: - Dla Prezesa Zarządu w latach 2018-2023 - Dla pozostałych pracowników w latach 2018-2021
Rozliczenie programu	W dniu rozliczenia uczestnikowi zostanie wypłacona kwota środków pieniężnych stanowiąca iloczyn posiadanych przez uczestnika akcji fantomowych oraz średniej arytmetycznej najniższej i najwyższej ceny akcji Banku na GPW w dniu zapadalności nagrody. Nabycie uprawnienia będzie każdorazowo potwierdzone decyzją Rady Nadzorczej w stosunku do Zarządu oraz decyzją Zarządu w stosunku do pozostałych pracowników objętych Polityką. Zgodnie z decyzją ww. władz Banku kwota wypłaty może zostać pomniejszona lub całkowicie zredukowana zgodnie z warunkami podanymi w Polityce. Warunki te odnoszą się do wyników Banku, indywidualnych wyników pracowników, zatrudnienia i będą się odnosić do całego okresu nabywania uprawnień dla poszczególnych transz.

Innym elementem składowym wynagrodzenia zmiennego przyznawanego w oparciu o Politykę jest Odroczona Nagroda Pieniężna.

Zmienne wynagrodzenia - Odroczona Nagroda Pieniężna	
Rodzaj transakcji w świetle MSSF EU	Inne długoterminowe świadczenia pracownicze zgodnie z MSR 19
Data przyznania nagrody w postaci Odroczonej Nagrody Pieniężnej	18 stycznia 2016 roku 16 stycznia 2017 roku 14 stycznia 2018 roku
Przyznana kwota	Została ustalona w dacie przyznania Odroczonej Nagrody Pieniężnej
Data zapadalności	Dla nagród przyznanych Prezesowi Zarządu: - w 2016 i 2017 roku - co najmniej 18, 30, 42 miesiące od daty przyznania akcji fantomowych - w 2018 roku - co najmniej 18, 30, 42, 54, 66 Dla nagród przyznanych w latach 2016-2018 pozostałym pracownikom - co najmniej 18, 30, 42 miesiące od daty przyznania Odroczonej Nagrody Pieniężnej
Data nabycia uprawnień	Dla nagród przyznanych Prezesowi Zarządu: - w 2016 i 2017 roku - co najmniej 12, 24 i 36 miesięcy od daty przyznania akcji fantomowych - w 2018 roku - co najmniej 12, 24, 36, 48, 60 Dla nagród przyznanych w latach 2016-2018 pozostałym pracownikom - co najmniej 12, 24 i 36 miesięcy od daty przyznania Odroczonej Nagrody Pieniężnej
Warunki nabycia uprawnień dla nagrody	Spełnienie warunków dotyczących wyników Banku, indywidualnych wyników pracy oraz zatrudnienia w Grupie w odniesieniu do nagród przyznanych w: • 2016: w latach 2016-2019 • 2017: w latach 2017-2020 • 2018: - Dla Prezesa Zarządu w latach 2018-2023 - Dla pozostałych pracowników w latach 2018-2021
Rozliczenie programu	W dniu rozliczenia uczestnikowi zostanie wypłacona kwota środków pieniężnych stanowiąca transzę Odroczonej Nagrody Pieniężnej powiększona o kwotę odsetek za okres odroczenia aż do dnia wypłaty. Wysokość odsetek została ustalona w styczniu 2016, 2017 i 2018 roku uchwałą Rady Nadzorczej Banku dla Członków Zarządu i uchwałą Zarządu Banku dla pozostałych pracowników. Nabycie uprawnienia do nagrody będzie każdorazowo potwierdzone decyzją Rady Nadzorczej w stosunku do Zarządu oraz decyzją Zarządu w stosunku do pozostałych pracowników objętych Polityką. Zgodnie z decyzją ww. władz Banku kwota wypłaty może zostać pomniejszona lub całkowicie zredukowana zgodnie z warunkami podanymi w Polityce. Warunki te odnoszą się do wyników Banku, indywidualnych wyników pracowników, zatrudnienia i będą się odnosić do całego okresu nabywania uprawnień dla poszczególnych transz.

Założenia przyjęte do wyceny programów pracowniczych świadczeń kapitałowych

Wartość godziwa poszczególnych nagród oraz założenia przyjęte do wyceny przedstawia tabela poniżej.

Program CAP	Data przyznania	Cena wykonania / Wartość akcji na moment przyznania (w USD)	Liczba nagrodzonych pracowników	Liczba opcji/akcji
1	16.02.2015 r.	50,07	2	250
2	16.02.2016 r.	37,05	1	401

Program Akcje Fantomowe	Data przyznania	Cena wykonania / Wartość akcji na moment przyznania (w PLN)	Liczba nagrodzonych pracowników	Liczba opcji/akcji
1	18.01.2016 r.	72,21	46	20 202
2	16.01.2017 r.	77,31	44	32 840
3	15.01.2018 r.	83,02	43	59 712

	Program CAP	Program Akcje Fantomowe
Okres nabywania uprawnień (lata)	25% po każdym kolejnym roku	40% po 0,5 roku i 20% w ciągu trzech kolejnych lat, 40% po jednym roku i 12% w ciągu 5 kolejnych lat lub 60% po 0,5 roku i 13,33% w ciągu 3 kolejnych lat, 60% po jednym roku i 8% w ciągu 5 kolejnych lat
Średni oczekiwany okres trwania instrumentu (życia)	W momencie nabycia uprawnień	W momencie nabycia uprawnień
Prawdopodobieństwo zakończenia zatrudnienia przed terminem (roczny wskaźnik rotacji nagrodzonych pracowników)	0,00%	8,30%
Wartość godziwa jednego instrumentu*	50,24 (USD)	69,30 (PLN)

* Różni się w zależności od daty wykonania.

Liczbę oraz średnie ważone ceny akcji (program CAP) przedstawia poniższa tabela.

	31.12.2018 r.		31.12.2017 r.	
	Liczba	Średnia ważona cena akcji (w USD)	Liczba	Średnia ważona cena akcji (w USD)
Występujące na początek okresu	2 482	46,69	5 850	46,82
Przyznane w danym okresie	-	-	-	-
Wykonane/umorzone/wygasłe w danym okresie	1 831	-	3 368	-
Występujące na koniec okresu	651	42,05	2 482	46,69

Liczbę oraz średnie ważone ceny akcji fantomowych przedstawia poniższa tabela.

	31.12.2018 r.		31.12.2017 r.	
	Liczba	Średnia ważona cena akcji (w PLN)	Liczba	Średnia ważona cena akcji (w PLN)
Występujące na początek okresu	110 631	80,19	123 597	88,00
Przyznane w danym okresie	115 643	83,02	115 855	77,31
Wykonane w danym okresie	111 950	71,55	127 369	68,37
Umorzone/wygasłe w danym okresie	1 570	-	1 452	-
Występujące na koniec okresu	112 754	79,42	110 631	80,19

Na dzień 31 grudnia 2018 roku wartość bilansowa zobowiązań wynikających z akcji fantomowych oraz programów CAP wyniosła 25 635 tys. zł (31 grudnia 2017 roku: 25 105 tys. zł). Koszty

ujęte z tego tytułu wyniosły w 2018 roku 8809 tys. zł (w 2017 roku: 7196 tys. zł).

49. Zarządzanie ryzykiem

STRUKTURA ORGANIZACYJNA I PROCESY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Grupa dokonuje analizy, oceny, aprobaty oraz zarządza wszystkimi rodzajami ryzyka związanymi z jej działalnością wynikającymi z przyjętej strategii biznesowej. Proces zarządzania ryzykiem jest

realizowany we wszystkich jednostkach i na wszystkich poziomach organizacji i pokrywa m.in. ryzyko kredytowe (włączając ryzyko kontrahenta), ryzyko rezydualne związane z przyjmowanymi zabezpieczeniami i ryzyko koncentracji), ryzyko płynności, ryzyko rynkowe oraz ryzyko operacyjne.

Głównym założeniem strategii zarządzania ryzykiem w Grupie jest podejmowanie wyważonego ryzyka przy zachowaniu zasad wspólnej odpowiedzialności. Koncepcja zarządzania ryzykiem w oparciu o wspólną odpowiedzialność zorganizowana jest na trzech niezależnych poziomach („trzech liniach obrony”):

- Poziom 1, tj. jednostki organizacyjne odpowiedzialne za prowadzenie działalności, z której wynika podejmowanie ryzyka oraz odpowiedzialne za zarządzanie ryzykiem w działalności operacyjnej Grupy, a także za identyfikowanie i raportowanie ryzyka do jednostek 2 linii;
- Poziom 2, tj. zarządzanie ryzykiem w Jednostkach organizacyjnych, niezależnie od zarządzania ryzykiem na pierwszej linii oraz działalność komórki do spraw zgodności - jednostki lub osoby odpowiedzialne za ustanawianie standardów zarządzania ryzykiem w zakresie identyfikowania, pomiaru lub oceny, ograniczania, kontroli, monitorowania i raportowania oraz nadzór nad mechanizmami kontrolnymi stosowanymi przez inne jednostki organizacyjne Grupy w celu ograniczenia ryzyka - jednostki organizacyjne Sektora Zarządzania Ryzykiem, Departament Zgodności, Sektor Zarządzania Finansami, Pion Prawny, Pion Zarządzania Kadrami;
- Poziom 3, tj. jednostki Audytu zapewniające niezależną ocenę procesów zarządzania ryzykiem oraz systemu kontroli wewnętrznej.

W zakresie zarządzania ryzykiem Rada Nadzorcza Banku jest upoważniona do podejmowania uchwał w sprawie:

- zatwierdzenia strategii działalności Grupy oraz zasad ostrożnego i stabilnego zarządzania ryzykiem uwzględniających strategię zarządzania ryzykiem operacyjnym Grupy;
- zatwierdzenia dopuszczalnego poziomu ryzyka w Grupie („Ogólnego Apetytu na ryzyko”) w ramach procesu szacowania i alokacji kapitału wewnętrznego w danym roku (ICAAP);
- zatwierdzenia podstawowej struktury organizacyjnej Grupy ustalonej przez Zarząd, dostosowanej do zakresu i profilu podejmowanego ryzyka.

Ponadto, Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad zgodnością polityki Grupy w zakresie podejmowania ryzyka ze strategią i planem finansowym Grupy oraz realizuje obowiązki Rady wynikające z ww. strategii/regulacji lub innych zatwierdzonych przez Radę Nadzorczą dokumentów.

Zarząd Banku zatwierdza w drodze uchwał:

- Strukturę organizacyjną Grupy z dobrze określonymi, przejrzystymi i spójnymi zakresami odpowiedzialności dostosowaną do zakresu i profilu podejmowanego ryzyka, zapewnia oddzielenie funkcji pomiaru, monitorowania i kontroli ryzyka od jednostek prowadzących działania wymagające podejmowania ryzyka;
- Profil ryzyka Grupy poprzez określenie istotnych rodzajów ryzyka, jednocześnie zapewniając wdrożenie procesów zarządzania nimi i/lub alokację kapitału wewnętrznego;
- Strategię działalności Grupy, zasady ostrożnego i stabilnego zarządzania ryzykiem stanowiące strategię zarządzania ryzykiem w Grupie, w tym ryzykiem operacyjnym;
- Ogólny akceptowalny poziom ryzyka w Grupie („Ogólny Apetyt na ryzyko”), w ramach dokumentu podsumowującego proces szacowania i alokacji kapitału wewnętrznego na dany rok.

Zarząd Banku powołuje niezależnego Członka Zarządu Nadzorującego Sektor Zarządzania Ryzykiem (ang. *Chief Risk Officer*), podlegającego bezpośrednio Prezesowi Zarządu, odpowiedzialnego za zarządzanie i kontrolę ryzyka kredytowego, rynkowego, operacyjnego, a w szczególności za:

- wdrożenie systemu zarządzania ryzykiem w Grupie, metod identyfikacji, pomiaru i systemu kontroli oraz sprawozdawczości ryzyka;
- kształtowanie polityki zarządzania ryzykiem i opracowanie systemów oceny i kontroli ryzyka;

- podejmowanie decyzji kredytowych zgodnie z zasadami wynikającymi z procedur kredytowych oraz dokumentów wyznaczających politykę kredytową Grupy;
- zapewnienie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa portfela kredytowego;
- zarządzanie portfelem kredytów trudnych (włączając windykację i restrukturyzację wierzytelności).

Ponadto odpowiada za:

- opracowanie, wprowadzenie oraz aktualizację pisemnych polityk, strategii i procedur w zakresie systemu zarządzania ryzykiem, systemu kontroli wewnętrznej oraz szacowania kapitału wewnętrznego;
- dokonywanie przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz polityki zmiennych składników wynagrodzeń.

Procesy zarządzania ryzykiem są wdrażane w Grupie na podstawie pisemnych polityk i zasad dotyczących identyfikacji, pomiaru, ograniczania, kontroli, monitorowania i raportowania ryzyka, na które Grupa jest narażona, zatwierdzonych przez Zarząd, osoby upoważnione zgodnie z zasadami wydawania aktów normatywnych w Banku lub odpowiednio powołane Komitety.

W ramach systemu zarządzania ryzykiem w Grupie działają następujące Komitety:

- Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami (ang. ALCO),
- Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem (ang. RCMC) zawierający Komisję ds. Modeli oraz Komisja ds. Ryzyka Sektora Bankowości Detalicznej,
- Komitet ds. Nowych Produktów.

Wiceprezes Zarządu Banku, pełniący jednocześnie funkcję Członka Zarządu Nadzorującego Sektor Zarządzania Ryzykiem przedstawia Zarządowi Banku do zatwierdzenia strukturę organizacyjną Sektora, która uwzględni specyfikę zarządzania ryzykiem kredytowym, rynkowym, płynności i operacyjnym w poszczególnych segmentach klientów. Dla tego celu w ramach Sektora Zarządzania Ryzykiem zostały wyodrębnione jednostki organizacyjne odpowiedzialne za:

- zarządzanie ryzykiem kredytowym Bankowości Korporacyjnej;
- zarządzanie ryzykiem kredytowym Bankowości Przedsiębiorstw;
- zarządzanie ryzykiem kredytowym Bankowości Detalicznej;
- zarządzanie należnościami z utratą wartości;
- zarządzanie ryzykiem rynkowym, z uwzględnieniem ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej;
- zarządzanie ryzykiem płynności;
- zarządzanie ryzykiem operacyjnym;
- zarządzanie procesem kapitałowym i ryzykiem modeli;
- walidacje modeli;
- wsparcie zarządzania ryzykiem w wyżej wymienionych obszarach, w tym w ramach funkcji kontrolnych;
- proces całościowej i ciągłej oceny ryzyka kredytowego (Fundamentalna Ocena Ryzyka Kredytowego).

Menedżerowie z Sektora Zarządzania Ryzykiem i jednostek biznesowych są odpowiedzialni za ustalanie i wdrażanie polityki i praktyki zarządzania ryzykiem w odpowiednich jednostkach biznesowych, nadzór nad ryzykiem w tych jednostkach oraz reagowanie na potrzeby i problemy w nich występujące.

Zarządzanie ryzykiem w Grupie wspierane jest przez szereg systemów informatycznych w zakresie:

- oceny ryzyka kredytowego klienta i ekspozycji;
- pomiaru, raportowania i monitoringu ryzyka kredytowego, rynkowego i operacyjnego;
- monitorowania i raportowania zabezpieczeń;
- kalkulacji i raportowania odpisów na oczekiwane straty kredytowe.

Istotne rodzaje ryzyka

Grupa zarządza wszystkimi istotnymi rodzajami ryzyka, wynikającymi z realizacji przyjętej strategii biznesowej.

W ramach procesu identyfikacji istotnych rodzajów ryzyka w 2018 roku Zarząd Banku uznał za istotne następujące rodzaje ryzyka:

- ryzyko kredytowe i ryzyko kredytowe kontrahenta,
- ryzyko płynności,
- ryzyko rynkowe,
- ryzyko operacyjne, w tym:
 - ryzyko braku zgodności,
 - ryzyko modeli,
 - ryzyko outsourcingu,
 - ryzyko bezpieczeństwa informacji (włączając ryzyko cyberbezpieczeństwa).

Grupa monitoruje wszystkie powyższe rodzaje ryzyka. Z uwagi na charakterystykę portfela w niniejszym rozdziale zostaną przedstawione zasady związane z procesem monitorowania ryzyka kredytowego (w tym ryzyka kontrahenta i koncentracji), operacyjnego, płynności, rynkowego w księdze handlowej i stopy procentowej księgi bankowej.

Ryzyko kredytowe, obejmujące również ryzyko kredytowe kontrahenta, wynika z zaangażowania kredytowego lub związanego z zawieraniem i rozliczaniem niżej wymienionych transakcji, i jest to ewentualność wystąpienia strat finansowych w wyniku niedopełnienia zobowiązań finansowych lub umownych przez kredytobiorcę lub kontrahenta. Ryzyko kredytowe jest elementem wielu aspektów działalności Grupy, zwanych dalej produktami, takich jak:

- kredyty i pożyczki;
- transakcje walutowe oraz na instrumentach pochodnych;
- transakcje na papierach wartościowych;
- finansowanie i obsługa rozliczeń, w tym handlowych (krajowych i zagranicznych);
- transakcje, w których Grupa występuje w charakterze pośrednika wobec klientów lub innych osób trzecich.

Zasady opisane w sekcji „Ryzyko kredytowe” niniejszego dokumentu dotyczą różnych rodzajów ekspozycji, które zostały zdefiniowane w odpowiednich Politykach Kredytowych Grupy.

Dodatkowo w ramach systemu zarządzania ryzykiem kredytowym Grupa stosuje zasady ograniczania ryzyka kredytowego (w tym poprzez przyjmowanie zabezpieczeń, ograniczając związane z tym **ryzyko rezydualne**) oraz zarządza **ryzykiem koncentracji** przy uwzględnieniu istotnych czynników ryzyka koncentracji.

Ryzyko płynności to ryzyko polegające na tym, że Grupa może być niezdolna do wypełnienia w określonym terminie swoich zobowiązań finansowych wobec klienta, kredytodawcy lub inwestora. Pomiar ryzyka płynności prowadzony zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, a w szczególności z ustawą Prawo bankowe, opiera się o standardy wyznaczone przez regulatora (regulacyjne miary płynności) oraz o wewnętrzne miary ułatwiające zarządzanie tym ryzykiem.

Ryzyko rynkowe to ryzyko utraty zysków wskutek zmian stóp procentowych, kursów wymiany walut i cen towarów oraz ich wahań. Ryzyko rynkowe jest związane z portfelem bankowym oraz handlowym. Pomiar ryzyka rynkowego jest prowadzony zgodnie z ustalonymi standardami w celu zapewnienia spójności pomiarów we wszystkich jednostkach oraz możliwości agregacji ryzyka.

Ryzyko operacyjne należy rozumieć jako możliwość poniesienia strat w wyniku niewłaściwych lub zawodnych procesów wewnętrznych, czynników ludzkich, systemów technicznych lub zdarzeń zewnętrznych. Ryzyko operacyjne obejmuje ryzyko utraty reputacji, związane ze zdarzeniami ryzyka operacyjnego oraz z praktykami biznesowymi oraz rynkowymi, a także ryzyko prawne i ryzyko braku zgodności.

RYZYKO KREDYTOWE

Głównym celem w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym jest wspieranie długoterminowego planu stabilnego rozwoju portfela kredytowego przy zachowaniu jego odpowiedniej jakości. Służą temu obowiązujące w Grupie regulacje i wdrożone procesy kontrolne.

Zasady polityki zarządzania ryzykiem kredytowym

Za ustalanie zasad Polityki Kredytowej Bankowości Korporacyjnej i Polityki Kredytowej Bankowości Przedsiębiorstw oraz polityk kredytowych Bankowości Detalicznej, a także pozostałych polityk i procedur, monitorowanie wyników zarządzania ryzykiem kredytowym, bieżącą ocenę ryzyka kredytowego portfela oraz zatwierdzanie indywidualnie znaczących limitów ryzyka kredytowego odpowiedzialne są jednostki zarządzania ryzykiem.

Zasady akceptacji ryzyka są dostosowywane do strategii Grupy, ogólnego akceptowanego poziomu ryzyka, wyników portfela kredytowego oraz wyników kontroli wewnętrznej.

W przypadku klientów Bankowości Korporacyjnej i Bankowości Przedsiębiorstw oraz działalności w zakresie bankowości inwestycyjnej w skali całej organizacji proces kredytowy opiera się na szeregu fundamentalnych zasad, takich jak:

- wspólna odpowiedzialność obszaru biznesu i niezależnych jednostek zarządzania ryzykiem za jakość portfela i procesu kredytowego oraz ponoszone straty kredytowe;
- postępowanie zgodnie z wytycznymi dotyczącymi portfela w celu zapewnienia jego dywersyfikacji i zachowania równowagi pomiędzy ryzykiem i kapitałem;
- wprowadzenie systemu kompetencji kredytowych, który zakłada, iż kompetencje kredytowe mogą być przyznane upoważnionym, przeszkolonym i doświadczonym pracownikom jednostek zarządzania ryzykiem na podstawie ich dotychczasowego doświadczenia zawodowego oraz umiejętności i zdolności oceny ryzyka;
- wymóg podejmowania decyzji kredytowej przez co najmniej dwóch upoważnionych pracowników Grupy posiadających stosowne limity kompetencyjne dla wszystkich istotnych ekspozycji;
- uzależnienie wymaganego szczebla akceptacji od ponoszonego ryzyka - ekspozycje związane z większym ryzykiem (uwzględniając wielkość i poziom ryzyka) wymagają zatwierdzenia na wyższym szczeblu decyzyjnym;
- stosowanie zróżnicowanych i adekwatnych standardów oceny ryzyka do każdego kredytobiorcy i zaangażowania, w tym w ramach działań naprawczych;
- określenie ratingu ryzyka dla każdego dłużnika i ekspozycji w spójnym procesie ratingowym w oparciu m.in. o wyniki modeli ratingowych lub scoringowych;
- okresowe monitorowanie wyników z działalności klientów oraz identyfikowanie negatywnych zmian w ich sytuacji, które wymagają podjęcia natychmiastowych działań klasyfikujących należność lub działań naprawczych;
- wymóg zatwierdzania odstępstw od zasad Polityki Kredytowej na wyższych szczeblach organizacyjnych, w celu zapewnienia kontroli realizacji jej zasad przez kierownictwo wyższego szczebla, z zachowaniem zgodności z wewnętrznymi aktami normatywnymi obowiązującymi w Grupie, przepisami prawa powszechnie obowiązującymi oraz regulacjami wydawanymi przez właściwych regulatorów.

W Sektorze Bankowości Detalicznej (SBD) Grupa posiada zatwierdzone przez Zarząd polityki kredytowe dla poszczególnych produktów kredytowych oferowanych przez SBD.

Ryzyko kredytowe w tym obszarze zarządzane jest przy pomocy:

- szczegółowych polityk kredytowych określających zasady badania zdolności kredytowej i wiarygodności kredytowej;

- systemu przyznawania kompetencji kredytowych oraz niezależnego nadzorowania jakości pracy analityków kredytowych;
- systemu monitorowania jakości narzędzi informatycznych wspomagających analizę zdolności i wiarygodności kredytowej;
- systemu pomiaru i kontroli ryzyka w portfelach kredytowych, na które składają się m.in.: szczegółowy system informacji zarządczej o jakości portfela kredytowego oraz czynności windykacyjnych, identyfikacja ekspozycji z utratą wartości, monitorowanie przeterminowań, monitorowanie benchmarków itp., zatwierdzonych przez Zarząd limitów wewnętrznych określających parametry portfela kredytowego;
- zatwierdzonych przez Zarząd zasad polityki windykacyjnej oraz politykę ochrony przed nadużyciami oraz politykę autoryzacji transakcji dokonanych na kartach kredytowych i debetowych;
- sprawozdań, informacji na temat jakości portfela kredytowego na Komisji ds. Ryzyka Sektora Bankowości Detalicznej, Komitecie ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem oraz Komitecie ds. Ryzyka i Kapitału przy Radzie Nadzorczej;
- zasad przeprowadzania testów warunków skrajnych;
- monitoringu działania modeli scoringowych oraz pomiaru i identyfikacji ekspozycji z utratą wartości;
- monitoringu zachowań klientów Grupy w Biurze Informacji Kredytowej (BIK);
- polityki wyceny zabezpieczeń kredytów zabezpieczonych hipotecznie oferowanych przez SBD.

Każdy portfel jest poddawany minimum raz w roku testom warunków skrajnych.

Ocena i pomiar ryzyka kredytowego

Grupa stosuje spójną metodykę ratingową w stosunku do całego portfela kredytów w Bankowości Korporacyjnej i Bankowości Przedsiębiorstw, co ułatwia porównanie zaangażowania kredytowego w ramach wszystkich sektorów działalności, regionów geograficznych i produktów.

Rating ryzyka dłużnika i rating limitu dłużnika są elementami oceny ryzyka kredytowego związanego z udzielonymi produktami. Rating ryzyka dłużnika odzwierciedla szacunkowe prawdopodobieństwo niewywiązania się przez dłużnika ze zobowiązania w ciągu 1 roku i jest obliczany zazwyczaj przy wykorzystaniu modeli statystycznych, ocen zewnętrznych agencji ratingowych lub modeli scoringowych.

Rating limitu dłużnika, jako miara oceny ryzyka w horyzoncie średnio i długoterminowym, uwzględnia również dodatkowe parametry jakościowe, m.in. cykliczność branży, jakość zarządu, strategię biznesową klienta, ryzyko oddziaływania na klienta niekorzystnych zmian regulacyjnych czy jawność i jakość procesów kontroli.

Do każdego limitu kredytowego jest przypisany rating ryzyka limitu, który uwzględnia rating ryzyka dłużnika i parametry transakcji, np. zabezpieczenie prawne, pomniejszające straty poniesione w wyniku niewykonania zobowiązania bądź rodzaj produktu. W ten sposób rating ryzyka limitu określa potencjalną oczekiwaną stratę z tytułu transakcji.

Pomiar ryzyka kredytowego jest dokonywany na wielu poziomach, w tym:

- na poziomie limitu, który może obejmować jeden lub więcej kontraktów, dyspozycji lub transakcji;
- na poziomie dłużnika, w przypadku przyznania dłużnikowi kilku limitów, co pozwala ocenić łączne ryzyko braku spłaty zobowiązań przez dłużnika;
- na poziomie grupy dłużników powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie;
- na poziomie portfela, przy czym rating ryzyka portfela jest obliczany jako średnia indywidualnych ratingów ekspozycji ważonych wielkością ekspozycji.

W zakresie ekspozycji kredytowych klientów Bankowości Korporacyjnej i Bankowości Przedsiębiorstw Grupa wykorzystuje modele ratingowe o różnym stopniu skomplikowania m.in. w zależności od wielkości portfela i branży klienta.

W zakresie detalicznych ekspozycji kredytowych Grupa wykorzystuje modele oceny punktowej, opracowane na podstawie historii zachowania własnych klientów. Modele te analizują zachowanie klienta w Biurze Informacji Kredytowej, zachowanie klienta na podstawie własnych danych oraz cechy demograficzne klientów. Jakość działania modeli scoringowych podlega ocenie bieżącej oraz monitorowaniu rocznemu. W jej wyniku wprowadzane są zmiany w modelu lub polityce kredytowej.

Pomiar ryzyka kredytowego portfela detalicznego opiera się o dedykowane modele scoringowe oraz techniki raportowania obejmujące analizę wskaźników dotyczących nowych klientów oraz istniejących portfeli bez utraty wartości i z utratą wartości.

Skuteczność modeli scoringowych stosowanych w procesie oceny ryzyka jest regularnie monitorowana za pomocą raportów badających stabilność populacji, raportów KS (Kolmogorowa-Smirnowa) i sprawozdań dotyczących jakości portfela (wskaźniki przeterminowań i strat). Każdy model scoringowy podlega corocznej walidacji.

Monitoring ryzyka kredytowego

Za monitorowanie prawdopodobieństwa niewywiązania się z zobowiązań przez dłużnika odpowiedzialne są jednostki zarządzania ryzykiem, przy wsparciu jednostek biznesowych odpowiedzialnych za współpracę z klientem.

Monitorowanie i zarządzanie ekspozycją na ryzyko kredytowe jest dokonywane na dwóch poziomach: (a) na poziomie klienta lub dłużnika, (b) na poziomie portfela.

Monitorowanie i zarządzanie ekspozycją na poziomie klienta odbywa się m.in. poprzez okresowe raporty kontrolne, proces wczesnego ostrzegania, okresowe analizy sytuacji klienta.

Monitorowanie wyników portfela i identyfikowanie trendów w portfelu realizowane jest przy pomocy regularnej informacji zarządczej i raportów kontrolnych, które umożliwiają także aktywne reagowanie w przypadku niepokojących sygnałów lub trendów.

Oprócz analizy raportów informacji zarządczej menedżerowie ryzyka odbywają regularne spotkania dotyczące portfela z udziałem przedstawicieli jednostek biznesowych, w celu dokonania przeglądu potencjalnych transakcji i przeanalizowania kwestii kredytowych.

W Sektorze Bankowości Detalicznej monitoringowi podlegają modele ocen scoringowych, pomiaru utraty wartości, poziom przeterminowań, efektywność działań windykacyjnych, limity wewnętrzne, zachowania klientów w BIK, benchmarki itp.

Ograniczanie ryzyka

Ograniczanie ryzyka kredytowego w ramach określonego apetytu na ryzyko jest stałym i kluczowym elementem procesu zarządzania ryzykiem w Grupie. Jest ono prowadzone poprzez:

- selekcję klientów i zatwierdzanie kredytów:
 - wyznaczenie rynku docelowego oraz kryteriów doboru klientów;
 - wyznaczenie maksymalnych, dopuszczalnych limitów zaangażowania kredytowego poprzez limity dla określonych ratingów ryzyka lub poprzez kryteria akceptacji ryzyka;
 - ustanowienie i monitorowanie odpowiednich limitów w celu ograniczania ryzyka koncentracji zaangażowań;
 - wyznaczenie i utrzymywanie wysokich standardów analizy informacji o kredytobiorcy (*due diligence*);
 - ustanawianie standardów w zakresie procesu kredytowego, w celu zapewnienia spójnego podejścia do danych segmentów;

- stosowanie określonych standardów dokumentacji kredytowej;
- stosowanie zabezpieczeń w celu ograniczenia ryzyka i zarządzanie ryzykiem rezydualnym:
 - określanie akceptowalnych zabezpieczeń oraz ich klasyfikacja ze względu na możliwość odzysku w przypadku egzekucji;
 - ustanawianie zabezpieczeń w odpowiedniej formie prawnej (standardy dokumentacji);
 - określanie oczekiwanej struktury zabezpieczeń lub relacji wartości kredytu do wartości zabezpieczenia;
 - wycena rzeczowych zabezpieczeń przez dedykowane i wyspecjalizowane służby w Grupie z wykorzystaniem wycen zewnętrznych, tam gdzie zachodzi taka potrzeba;
- monitorowanie ekspozycji kredytowych i system wczesnego ostrzegania:
 - okresowe monitorowanie ekspozycji kredytowych i stosowanie systemu wczesnego ostrzegania;
 - regularne przeglądy portfela zapewniające identyfikację niekorzystnych tendencji i koncentracji;
 - aktywne zarządzanie portfelem poprzez wdrażanie odpowiednich zmian w strategii kredytowej w oparciu o przeglądy portfela lub testy warunków skrajnych.

Polityka stosowania zabezpieczeń

Poza ogólnymi zasadami ograniczania ryzyka kredytowego Grupa posiada zdefiniowane zasady, specyficzne dla obszaru korporacyjnego i detalicznego, dla przyjmowania, oceny, ustanawiania i monitorowania różnych rodzajów zabezpieczeń, przede wszystkim ustanawianie hipotek, przyjmowanie gwarancji, poręczeń i podobnych instrumentów wsparcia, ale również zastawu na środkach trwałych i przewłaszczenia należności (zwanymi dalej łącznie: zabezpieczeniami). Zasady te służą minimalizowaniu ryzyka rezydualnego związanego z przyjmowaniem zabezpieczeń.

Dodatkowym czynnikiem ograniczającym to ryzyko jest fakt, że w odniesieniu do finansowania przedsiębiorstw i osób prowadzących działalność gospodarczą podstawowym źródłem spłaty wierzycelności Grupy są przychody z bieżącej działalności klientów, będące kluczowym elementem oceny zdolności kredytowej potencjalnych kredytobiorców.

W celu zdwywersyfikowania ryzyka związanego z zabezpieczeniami Grupa przyjmuje różne rodzaje zabezpieczeń:

- w obszarze Bankowości Detalicznej są to przede wszystkim nieruchomości mieszkalne,
- w obszarze Bankowości Korporacyjnej i Bankowości Przedsiębiorstw przyjmowane są przede wszystkim:
 - gwarancje i poręczenia,
 - zabezpieczenia gotówkowe,
 - papiery wartościowe,
 - należności,
 - zapasy,
 - nieruchomości,
 - maszyny i urządzenia (w tym pojazdy mechaniczne).

Szczegółowe procedury określające rodzaje akceptowanych przez Grupę zabezpieczeń, zasady ich ustanowienia i określania ich wartości oraz wydzielenie specjalistycznej jednostki ryzyka odpowiedzialnej za proces zarządzania zabezpieczeniami pozwoliło na wypracowanie odpowiednich standardów dla tego procesu, obejmujących m.in.:

- kryteria akceptacji i wyceny zabezpieczeń,
- standardy dokumentacji,
- zasady oraz częstotliwość monitoringu i aktualizacji wartości zabezpieczeń (w tym inspekcji).

Ponadto, w regulacjach kredytowych Bankowości Przedsiębiorstw określone są takie parametry jak:

- wymagana struktura zabezpieczeń dla poszczególnych rodzajów wierzycelności kredytowych,
- relacje wartości kredytu do wartości zabezpieczenia dla poszczególnych typów zabezpieczeń,
- pożądana struktura poszczególnych rodzajów zabezpieczeń w portfelu wierzycelności kredytowych.

Grupa okresowo kontroluje, czy bieżąca struktura portfela zabezpieczeń w Bankowości Przedsiębiorstw jest zgodna z założeniami oraz czy wartość zabezpieczeń jest wystarczająca.

W ramach Bankowości Korporacyjnej oczekiwana wartość kredytu do wartości zabezpieczenia określana jest każdorazowo w decyzji kredytowej. Relacja ta jest również przedmiotem okresowej kontroli/monitorowania.

Podstawowym zabezpieczeniem w przypadku Sektora Bankowości Detalicznej jest wpis w księdze wieczystej uzyskiwany dla kredytów zabezpieczonych hipotecznie. Grupa stosuje również ubezpieczenie pomostowe chroniące od ryzyka zaprzestania obsługi zadłużenia przez dłużnika w okresie od wypłaty kredytu do ustanowienia zabezpieczenia w postaci wpisu w księdze wieczystej.

Ocena wartości zabezpieczenia dokonywana jest każdorazowo na podstawie operatu szacunkowego nieruchomości, zleconego przez Grupę. Operaty szacunkowe są weryfikowane przez niezależny, wewnętrzny zespół wycen, zgodnie z wytycznymi w zakresie wycen nieruchomości stanowiących zabezpieczenie kredytów na nieruchomości dla Klientów Indywidualnych Sektora Bankowości Detalicznej. Jakość pracy zespołu wycen podlega monitorowaniu.

Ryzyko koncentracji w działalności kredytowej

W celu zapobiegania niekorzystnym zdarzeniom wynikającym z nadmiernej koncentracji, Grupa ogranicza ryzyko koncentracji ustanawiając limity wynikające z przepisów zewnętrznych oraz norm koncentracji przyjętych wewnętrznie, tak, aby zapewnić odpowiednie rozproszenie ryzyka w portfelu. Grupa ustanawia Ogólne i Szczegółowe limity ograniczające ryzyko koncentracji kredytowej, adekwatnie do zaakceptowanego apetytu na ryzyko Grupy i strategii biznesowej.

W ramach zarządzania ryzykiem kredytowym Grupa w szczególności uwzględnia ryzyko wynikające z:

- ekspozycji wobec pojedynczych podmiotów (w tym uwzględniania wpływu zaangażowania wobec pojedynczej izby rozliczeniowej - KDPW_CCP - na poziom ponoszonego ryzyka koncentracji, w szczególności w sytuacji potencjalnego braku możliwości wywiązania się izby rozliczeniowej ze zobowiązań) lub podmiotów powiązanych kapitałowo lub ekonomicznie (ryzyko koncentracji kontrahenta);
- ekspozycji wobec podmiotów z tej samej branży, sektora gospodarczego, prowadzących podobny rodzaj działalności lub prowadzących obrót podobnymi towarami (ryzyko koncentracji branży);
- ekspozycji zarówno wobec podmiotów z tego samego regionu geograficznego, a także z poszczególnych krajów (ryzyko koncentracji geograficznej);
- ekspozycji wobec podmiotów należących do Grupy kapitałowej Banku;
- ekspozycji wobec kontrahentów w ramach transakcji pochodnych;
- stosowanych technik ograniczania ryzyka kredytowego (ekspozycji zabezpieczonych tym samym rodzajem zabezpieczenia), w tym z tytułu dużych pośrednich ekspozycji kredytowych takich jak pojedynczy wystawca (ryzyko koncentracji zabezpieczenia);

- specyfiki produktowej/portfeli Grupy oraz długości trwania ekspozycji;
- poszczególnych produktów, rynków lub walut.

Wyznaczone ogólne limity koncentracji zatwierdzone są na poziomie Zarządu Banku i monitorowane zgodnie z zasadami odpowiedniej Polityki, głównie przez Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem. Menedżerowie poszczególnych jednostek zarządzania ryzykiem kredytowym i jednostek biznesowych określają (o ile jest to adekwatne) szczegółowe wewnętrzne limity koncentracji oraz częstotliwość ich kontroli i raportowania, a także zasady akceptacji przekroczeń tych limitów wraz z planem działania. Przekroczenia limitów są raportowane, w zależności od szczegółowych wymogów Polityki, do akceptacji odpowiednich osób, Komitetu ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem i Zarządu Banku wraz z planem działania.

Koncentracja zaangażowań wobec poszczególnych największych niebankowych kredytobiorców Grupy:

W tys. zł	31.12.2018 r.			31.12.2017 r.		
	Zaangażowanie bilansowe*	Zaangażowanie z tytułu udzielonych zobowiązań finansowych i gwarancyjnych	Łączne zaangażowanie	Zaangażowanie bilansowe*	Zaangażowanie z tytułu udzielonych zobowiązań finansowych i gwarancyjnych	Łączne zaangażowanie
GRUPA 1	799 072	202 774	1 001 846	828 101	115 658	943 759
KLIENT 2	1 000 000	-	1 000 000	1 000 000	-	1 000 000
KLIENT 3	310 424	628 978	939 402	251 522	475 980	727 502
GRUPA 4	332 064	472 010	804 074	261 317	574 317	835 634
KLIENT 5	263 100	486 900	750 000	191 400	558 600	750 000
GRUPA 6	537 517	180 813	718 330	557 053	83 530	640 583
GRUPA 7	107 523	521 365	628 888	18	618 348	618 366
GRUPA 8	369 570	253 147	622 717	140 852	150 639	291 491
KLIENT 9	523 638	81 562	605 200	396 000	205 185	601 185
KLIENT 10	600 000	-	600 000	600 000	-	600 000
GRUPA 11	-	-	-	74 439	495 376	569 815
Razem	4 842 908	2 827 549	7 670 457	4 300 702	3 277 633	7 578 335

* Nie obejmuje zaangażowania z tytułu posiadanych akcji i innych papierów wartościowych.

** Grupa rozumiana jako grupa kapitałowa, w skład której wchodzi jednostki, w stosunku do których Grupa Kapitałowa Banku Handlowego w Warszawie S.A. posiada zaangażowania.

Limity maksymalnego zaangażowania Grupy określa ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe oraz rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 („Rozporządzenia nr 575/2013”). Przy zachowaniu warunków określonych przepisami Rozporządzenia nr 575/2013 dopuszcza się utrzymywanie przez Grupę przekroczenia limitów koncentracji wierzytelności ponad limity określone w art. 71 ustawy Prawo bankowe wyłącznie w zakresie wierzytelności wynikających z operacji zaliczanych do portfela handlowego. Fundusze własne dla celów wyznaczania limitów zaangażowania określonych w ustawie Prawo bankowe ustalone zostały zgodnie z Rozporządzeniem nr 575/2013.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2018 roku Grupa posiadała zaangażowanie wobec jednego podmiotu przekraczające ustawowe limity koncentracji zaangażowań. Przekroczenie limitu dotyczyło zaangażowania wynikającego z transakcji zaliczanych do portfela handlowego. Z tytułu przekroczenia limitu koncentracji zaangażowań wyznaczony został dodatkowy wymóg kapitałowy, który włączony został do rachunku całkowitego wymogu kapitałowego na dzień 31 grudnia 2018 roku.

W obszarze koncentracji zabezpieczeń, zgodnie z Rekomendacją S, są ustanowione i kontrolowane odpowiednie limity zaangażowań zabezpieczonych hipotecznie.

Ryzyko koncentracji zaangażowania wobec dłużnika

Grupa dąży do ograniczenia koncentracji zaangażowania wobec pojedynczych klientów lub klientów powiązanych. Według danych z dnia 31 grudnia 2018 roku zaangażowanie Grupy w transakcje z grupami klientów, dotyczące portfela bankowego, wobec których łączne zaangażowanie przekracza 10% funduszy własnych Grupy (zdefiniowanych w dalszej części sprawozdania), wynosi 8 792 580 tys. zł, czyli 177% tych funduszy (31 grudnia 2017 roku: 7 286 844 tys. zł, tj. 146%). W 2018 roku oraz w 2017 roku Grupa spełniała przepisy dotyczące limitów koncentracji zaangażowań.

Ryzyko koncentracji zaangażowania wobec branży*

Ze względu na duże zróżnicowanie klientów reprezentujących poszczególne sektory gospodarki w poniższej tabeli przedstawiono zagregowane dane dotyczące zaangażowań (brutto) Grupy w branżę gospodarki.

Branża gospodarki według NACE*	31.12.2018 r.		31.12.2017 r.	
	w tys. zł	w %	w tys. zł	w %
Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	4 695 369	17,5%	4 458 077	18,3%
Finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych	3 385 386	12,6%	3 039 423	12,5%
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	2 760 531	10,3%	2 645 822	10,8%
Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	1 084 312	4,0%	825 311	3,4%
Produkcja artykułów spożywczych	1 065 354	4,0%	1 071 761	4,4%
Działalność firm centralnych (head offices); doradztwo związane z zarządzaniem	1 028 293	3,8%	592 729	2,4%
Górnictwo rud metali	939 402	3,5%	727 502	3,0%
Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	929 839	3,5%	657 375	2,7%
Wytwarzanie i przetwarzanie koksu i produktów rafinacji ropy naftowej	893 827	3,3%	884 023	3,6%
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli	862 454	3,2%	633 978	2,6%
Łącznie „10” branż gospodarki	17 644 767	65,7%	15 536 001	63,7%
Pozostałe branże	9 209 893	34,3%	8 855 908	36,3%
Razem	26 854 660	100,0%	24 391 909	100,0%

* Zaangażowanie bilansowe i pozabilansowe brutto wobec klientów instytucjonalnych (w tym banków), w oparciu o NACE Revision 2 (statystyczną klasyfikację działalności gospodarczych w Unii Europejskiej).

Należności brutto od klientów i banków w podziale na typ prowadzonej działalności:

W tys. zł	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.
Należności brutto od podmiotów gospodarczych i banków		
finansowa	3 610 978	2 891 771
produkcyjna	4 282 171	4 042 489
usługowa	4 795 159	4 529 653
pozostała	3 730 135	2 718 123
	16 418 443	14 182 036
Należności brutto od klientów indywidualnych	7 535 018	7 092 665
(patrz nota 18, 23)	23 953 461	21 274 701

Wartość brutto należności nie uwzględnienia odsetek kontraktowych naliczonych od momentu zaklasyfikowania ekspozycji do Etapu 3. Wpływ uwzględnienia tych odsetek na wartość bilansową brutto został przedstawiony w notce 23.

Odpisy na oczekiwane straty kredytowe

Grupa dokonuje odpisów na oczekiwane straty kredytowe, według opracowanych, dla wszystkich aktywów finansowych, wewnętrznych zasad i metodyk kalkulacji odpisów. Dokonywane są one dla każdego z 3 Etapów:

- Etap 1: ekspozycje kredytowe, dla których ryzyko kredytowe nie zwiększyło się istotnie od momentu początkowego ujęcia
 - strata szacowana w horyzoncie 12 miesięcy (jest to część strat kredytowych oczekiwanych dla całego okresu narażenia na ryzyko, wynikająca z niewykonania zobowiązania w ciągu 12 miesięcy od dnia sprawozdawczego),
- Etap 2: ekspozycje kredytowe, dla których nastąpił istotny wzrost ryzyka kredytowego
 - straty kredytowe szacuje się dla całego okresu trwania ekspozycji,
- Etap 3: ekspozycje kredytowe, dla których nastąpił obiektywny dowód utraty wartości
 - straty kredytowe szacowane jak dla aktywów z utratą wartości.

Przypisanie ekspozycji do Etapu odbywa się w zależności od sposobu zarządzania klientem (indywidualne vs. grupowe), przy uwzględnieniu szerokiego zakresu informacji pozyskiwanych w ramach standardowych procesów zarządzania ryzykiem (w tym procesu Wczesnego Ostrzegania), dotyczących zarówno bieżących, jak i przyszłych zdarzeń, w tym czynników makroekonomicznych oraz liczby dni zaległości.

Grupa grupuje instrumenty finansowe dla potrzeb wyceny oczekiwanych strat kredytowych w ujęciu produktowym w obszarze bankowości detalicznej i w ujęciu segmentacyjnym dla homogenicznego portfela mikroprzedsiębiorstw z minimalnym udziałem w sumie należności brutto Grupy.

Przeterminowanie spłaty o ponad 30 dni dla aktywów finansowych jest przez Grupę brane pod uwagę przy identyfikowaniu wystąpienia istotnego wzrostu ryzyka kredytowego. W przypadku ekspozycji kredytowych z obszaru bankowości detalicznej, kryterium przeterminowania powyżej 30 dni jest bezpośrednią przesłanką dla zidentyfikowania istotnego wzrostu ryzyka kredytowego. Dla ekspozycji kredytowych w obszarze bankowości instytucjonalnej, przeterminowanie o ponad 30 dni jest brane pod uwagę podczas oceny potencjalnego wystąpienia istotnego wzrostu ryzyka kredytowego, natomiast jest to czynnik wspierający ocenę i mający charakter pośredni.

Grupa zweryfikowała przypadki przeterminowań aktywów finansowych o ponad 30 dni i potencjał tej miary do identyfikacji istotnego wzrostu ryzyka kredytowego. Wyniki analizy wskazały, że rozszerzony przegląd ekspozycji klienta w ramach okresowych

procesów kredytowych, a w jego wyniku przegląd wewnętrznej klasyfikacji jest miarą bardziej adekwatną w stosunku do dni przeterminowania. Proces nadpisań Etapów dla portfela bankowości instytucjonalnej również potwierdził to założenie. Analiza przypadków 30 dni przeterminowania wykazała brak związku z podwyższonym ryzykiem kredytowym z racji wykazywania zaległości przede wszystkim na produktach niekredytowych.

Grupa stosuje ogólną zasadę, że niewykonanie zobowiązania przez wierzyciela ma miejsce w przypadku wystąpienia jednego lub obu z poniższych zdarzeń:

- a) zwłoka w wykonaniu przez dłużnika wszelkich istotnych zobowiązań kredytowych wobec Grupy wynosi 90 dni i więcej;
- b) istnieje małe prawdopodobieństwo wywiązania się w pełni przez dłużnika ze swoich zobowiązań kredytowych wobec Grupy, bez konieczności podejmowania przez instytucję działań takich jak realizacja zabezpieczenia.

W celu dokonania oceny, czy nastąpił istotny wzrost ryzyka kredytowego Bank cyklicznie, w ramach procesu klasyfikacji wewnętrznej oraz bieżącego procesu monitorowania, analizuje zmiany ryzyka niewykonania zobowiązania dla danej ekspozycji kredytowej, dokonując porównania bieżącej oceny ryzyka niewykonania zobowiązania dla ekspozycji kredytowej z oceną ryzyka niewykonania zobowiązania dokonaną w momencie początkowego ujęcia.

Ocena zmiany ryzyka niewykonania zobowiązania dla danej ekspozycji kredytowej dokonywana w ramach procesu klasyfikacji wewnętrznej oraz procesu monitorowania uwzględnia:

- czynniki jakościowe (w tym sygnały Wczesnego Ostrzegania);
- informacje ilościowe (obejmujące m.in. rating ryzyka dłużnika);
- ewentualne przyznanie klientowi, ze względów ekonomicznych lub umownych, udogodnień (w zakresie warunków finansowych) wynikających z jego trudności finansowych, których w innym przypadku Grupa by nie udzieliła (gdy udogodnienia te nie implikują pogorszenia przyszłych strumieni płatności).

W celu dokonania oceny czy nastąpił istotny wzrost ryzyka kredytowego, dla portfela Klientów Bankowości Detalicznej, Grupa cyklicznie, w ramach procesu analiz zmiany ryzyka niewykonania zobowiązania dla danej ekspozycji kredytowej, dokonuje porównania bieżącej oceny ryzyka niewykonania zobowiązania dla ekspozycji kredytowej, z oceną ryzyka niewykonania zobowiązania dokonaną w momencie początkowego ujęcia. Dodatkowo, uwzględniane są przesłanki jakościowe oparte o bieżącą długość okresu przeterminowania produktu kredytowego, dokonane czynności miękkiej restrukturyzacji oraz fakt braku dostępności informacji o prawdopodobieństwie niewykonania zobowiązania.

Oczekiwana strata, będąca podstawą określenia poziomu rezerwy, wyznaczana jest w całym okresie życia ekspozycji. W przypadku ekspozycji ratalnych jest to okres do umownej daty zapadalności. Dla ekspozycji odnawialnych, kontraktowy termin zapadalności nie jest określony, w zastępstwie wyznaczany jest tzw. behawioralny termin zapadalności będący wynikiem empirycznej estymacji czasu życia produktu kredytowego.

Odpisy na oczekiwane straty kredytowe liczone są w oparciu o modele statystyczne dla grup aktywów łączonych w portfele o wspólnych cechach ryzyka kredytowego. W sprawozdaniu finansowym Grupa koryguje wartość ekspozycji kredytowych o wartość odpisów z tytułu utraty wartości na oczekiwane straty kredytowe.

W obszarze bankowości instytucjonalnej głównymi źródłami parametrów wchodzących w skład metodyki oczekiwanych strat kredytowych ('ECL') są wyniki wewnętrznych procesów oceny klienta oraz rezultaty modeli kredytowych.

- Stopa utraty wartości jest pochodną ratingu klienta ustalonego na podstawie wewnętrznych modeli ratingowych. Metodyka ECL opisuje proces nakładania na istniejące ratingi, przewidywane w danym scenariuszu makroekonomicznym, rozkładów migracji.

Uzyskuje się w ten sposób, w kolejnych okresach prognozy, prawdopodobieństwo migracji do danego przedziału ratingowego.

- Wartość parametru LGD wynika bezpośrednio z modelu dedykowanego dla klientów z utratą wartości.
- Wartość ekspozycji na kolejne okresy prognozy bazuje na dostępnych harmonogramach spłat jak i (dla produktów odnawialnych) na przewidywanej zmianie ekspozycji opisywanej wartością parametru CCF. Bazą do oszacowania tego parametru były wewnętrzne dane o kwotach wykorzystanych przez klientów przed identyfikacją przez Grupę utraty wartości.
- Przypisanie do etapu bazuje na istniejącym w Grupie procesie oceny klienta używanym do zarządzania klientem. Proces ten uwzględnia zarówno czynniki ilościowe (np. rating klienta) jak i szereg czynników jakościowych (np. Sygnały Wczesnego Ostrzegania).
- Przyjęte przez Grupę terminy zapadalności wynikają bezpośrednio z umów z klientami oraz okresów, w jakich Grupa jest narażona na ewentualne ryzyko.

W obszarze bankowości detalicznej podstawą parametrów wchodzących w skład metodyki ECL są istniejące w Grupie wewnętrzne modele oceny wiarygodności kredytowej klienta, informacje o etapie postępowania windykacyjnego oraz informacje z hurtowni danych Grupy.

- Stopa utraty wartości jest złożeniem szeregu modeli oceny wiarygodności kredytowej klienta, połączonych ze sobą za pomocą procesu nazwanego logiką integracyjną. Metodyka ECL, na podstawie prognoz makroekonomicznych, przekształca rezultaty logiki integracyjnej tak, by wynik odzwierciedlał przewidywane zmiany w gospodarce. Tak uzyskane parametry, są następnie przykładane do wektorów utraty wartości w okresie życia produktu, oszacowanych na podstawie historycznie obserwowanych stóp utraty wartości.
- Wektory wartości odzysków są rezultatem analizy wysokości historycznie windykowanych należności dla homogenicznych populacji. Populacje zostały posegmentowane względem podobnych cech jak typ produktu, czas od odpisu, typ przeprowadzonej restrukturyzacji czy historycznie obserwowane spłaty.
- Wartość parametru EAD bazuje dla produktów ratalnych na przewidywanych harmonogramach spłat wygenerowanych w oparciu o długość kontraktu i oprocentowanie produktu. Dla produktów odnawialnych EAD bazuje na oszacowanym wewnętrznie wektorze parametru CCF odzwierciedlającym przewidywane w kolejnych okresach prognozy zmiany w wielkości ekspozycji.

W części detalicznej Grupy stosowane jest, oprócz kryterium 30 dni zaległości oraz kategorii foreborne, kryterium ilościowe - analiza zmiany poziomu PD od momentu powstania ekspozycji. Zgodnie ze standardem Grupa nie stosuje stałego progu, powyżej którego wzrost ryzyka automatycznie byłby uznawany za istotny. Wynika to z faktu, że ten sam wzrost parametru PD w wartościach bezwzględnych byłby bardziej znaczący dla ekspozycji o niższym początkowym ryzyku niż dla tych o wyższym. Wobec powyższego w banku stosowany jest dedykowany model, którego celem jest wyznaczenie progu, powyżej którego wzrost ryzyka będzie uznawany za istotny. W celu określenia relatywnego wzrostu bank stosuje zmienną będącą ilorazem prawdopodobieństwa defaultu w aktualnej dacie raportowej, oraz prawdopodobieństwa warunkowego wyliczonego na ten sam okres w momencie początkowego ujęcia. Próg określony jest jako punkt odcięcia, gdzie maksymalizowane jest prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia default w przypadku wzrostu wartości zmiennej objaśniającej.

Na każdy dzień bilansowy Grupa ocenia, czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych.

Składnik aktywa finansowego lub grupa aktywów finansowych utraciły wartość, wyłącznie gdy istnieją obiektywne dowody utraty wartości wynikające z jednego lub więcej zdarzeń mających miejsce po początkowym ujęciu składnika aktywów (zdarzenie powodujące stratę), a zdarzenie (lub zdarzenia) powodujące stratę ma wpływ na oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne wynikające ze składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych, których wiarygodne oszacowanie jest możliwe.

Do obiektywnych dowodów utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów, w obszarze bankowości instytucjonalnej, zalicza się uzyskane przez Grupę informacje dotyczące następujących zdarzeń:

- znaczących trudności finansowych emitenta lub dłużnika;
- obniżenie ratingu klienta przez uznaną i akceptowaną przez Grupę zewnętrzną instytucję oceny wiarygodności kredytowej
- naruszenie warunków umowy, takie jak zdarzenie niewykonania zobowiązania lub niedokonanie płatności w wymaganym terminie, np. opóźnienia w spłacie rat kapitałowych lub odsetkowych;
- przyznania kredytobiorcy przez Grupę, ze względów ekonomicznych lub umownych wynikających z trudności finansowych kredytobiorcy, udogodnień w zakresie warunków finansowych, których w innym przypadku Grupa by nie udzieliła;
- wysokiego prawdopodobieństwa upadłości klienta lub uzyskanie informacji o wszczęciu postępowania upadłościowego, wystąpienie przez dłużnika o ogłoszenie upadłości lub o przyznanie podobnej ochrony lub postawienie dłużnika w stan upadłości bądź przyznanie mu podobnej ochrony, jeżeli umożliwiłoby mu to uniknięcie lub opóźnienie spłaty zobowiązań kredytowych;
- wniosek Grupy o nadanie oświadczeniu Dłużnika o poddaniu się egzekucji klauzuli wykonalności;
- istotne pogorszenie się sytuacji gospodarczej, które może mieć wpływ na ryzyko niespłacenia zobowiązań przez dłużnika;
- opóźnienie w spłacie płatności z tytułu umowy 90 dni i więcej, oraz inne zdarzenia, które mogą mieć negatywny wpływ na możliwe do oceny przyszłe przepływy gotówkowe z tytułu ekspozycji kredytowej.

Do obiektywnych dowodów utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów w obszarze detalicznym zalicza się spełnienie nawet jednej z niżej wymienionych przesłanek przez jakąkolwiek z posiadanych przez klienta ekspozycji:

- wystąpienie opóźnień w spłacie rat kapitałowo-odsetkowych, minimalnej kwoty do zapłaty, prowizji lub przekroczenie dozwolonego limitu; na potrzeby rozpoznania utraty wartości przyjmuje się, że opóźnienie w spłacie jest równe lub przekracza 90 dni na moment wyliczania odpisu (niezależnie od wysokości ekspozycji oraz kwoty przeterminowania);
- udzielenie modyfikacji warunków umowy (restrukturyzacja), w rezultacie których wartość bieżąca przepływów pieniężnych spada poniżej wartości księgowej sprzed modyfikacji;
- wypowiedzenie umowy z przyczyn innych niż opóźnienie w spłacie w przypadku produktów hipotecznych;
- wystąpienie przesłanek jakościowych:
 - śmierć,
 - bankructwo,
 - trwale kalectwo lub poważna choroba,
 - nadużycie finansowe,
 - uzyskanie informacji o wszczęciu postępowania upadłościowego klienta lub ogłoszenie przez klienta upadłości,
 - utrata wartości lub zagrożenie utraty wartości zabezpieczenia,
 - pobyt klienta w areszcie lub więzieniu,
 - częściowe umorzenie kapitału,

- wypowiedzenie umowy,
- wniosek Grupy o wszczęcie postępowania egzekucyjnego wobec klienta.

W przypadku klientów, którzy nie spełniają kryteriów restrukturyzacyjnych, a w szczególności dla których wdrożono ścisłą procedurę prawną (upadłość, egzekucja, spór sądowy) bez perspektyw powrotu formuły spłat z podstawowej działalności operacyjnej klienta, prowadzony jest proces windykacji, a należności podlegają spisaniu w straty. Głównym celem tego procesu jest maksymalizacja odzyskiwanych przez Grupę kwot zaległych ekspozycji. W procesie windykacji Grupa wypracuje z klientem formułę współpracy, w trakcie której aktywność Grupy nie ogranicza się tylko do działań prawnych, ale również w miarę możliwości prowadzona jest bieżąca współpraca. W przypadku gdy spłata ekspozycji jest zagrożona z uwagi na słaby standing finansowy dłużnika lub poprzez transfer aktywów poza zasięg windykacji, w wyjątkowych przypadkach możliwa jest sprzedaż ekspozycji.

Grupa korzysta ze scenariuszy makroekonomicznych zawierających zmienne objaśniające w modelach wykorzystywanych do pomiaru utraty wartości. Scenariusze przygotowywane są przez Głównego Ekonomistę Banku min. raz na kwartał w horyzoncie 3 letnim w podziale na kwartały (scenariusz bazowy z wagą 60% oraz odchylenie pozytywne i negatywne od tego scenariusza z wagą 20%).

W obszarze bankowości instytucjonalnej Grupa podzieliła portfel kredytowy na branże pod kątem ich wrażliwości na warunki makroekonomiczne, zidentyfikowała te zmienne makroekonomiczne, które najlepiej wyjaśniały historyczne zmiany jakości kredytowej oraz przeanalizowała zależności od czynników makroekonomicznych za pomocą metod statystycznych. Finalnie, Grupa dla każdej klasy wrażliwości ustalonej dla branży zbudowała model pozwalający na uzależnienie współczynnika determinującego poziom migracji klientów pomiędzy ratingami od tych czynników.

Scenariusze makroekonomiczne w obszarze Bankowości instytucjonalnej obejmują dwie zmienne:

- stopę referencyjną NBP,
- roczną zmianę indeksu WIG20,

natomiast bankowość detaliczna wykorzystuje w modelowaniu oczekiwanych strat kredytowych trzy zmienne:

- stopę bezrobocia,
- stopę bezrobocia „BAEL”,
- roczną zmianę indeksu WIG.

W obszarze bankowości detalicznej, na poziomie homogenicznych portfeli produktowych, Grupa, za pomocą metod statystycznych zbudowała równania uzależniające wysokości rocznych stóp strat od czynników makroekonomicznych. Tak powstałe modele pozwalają na dynamiczne kształtowanie wysokości odpisów z tytułu utraty wartości w zależności od przewidywanych zmian w gospodarce.

Scenariusze i zmienne makroekonomiczne są aktualizowane w cyklach kwartalnych.

W ramach oceny adekwatności stosowanej metodyki służącej wyznaczeniu utraty wartości oraz rezerwy, Grupa regularnie, co najmniej raz w roku, przeprowadza analizę w celu weryfikacji, w jakim stopniu dokonane odpisy aktualizujące miały odzwierciedlenie w rzeczywistości poniesionych stratach. Dodatkowo modele używane do wyznaczania rezerw podlegają ocenie niezależnego Biura Walidacji Modeli.

Grupa rozpoznaje i zarządza ryzykiem kredytowym kontrahenta w transakcjach instrumentami finansowymi w oparciu o wewnętrzne limity na zaangażowanie przedrozdliczeniowe i rozliczeniowe. Ekspozycjom tym nadawane są również ratingi kredytowe.

Poniżej zaprezentowano zestawienie określające maksymalną ekspozycję Grupy na ryzyko kredytowe.

W tys. zł	Nota	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.
Należności od Banku Centralnego*	17	6 850 129	30 552
Należności od banków (brutto)	18	1 337 887	837 885
Należności od klientów instytucjonalnych (brutto)**		15 080 556	13 344 151
Należności od klientów indywidualnych (brutto)***		7 535 018	7 092 665
Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	19	931 172	1 143 908
Instrumenty pochodne	19	1 282 677	1 018 132
Inwestycyjne dłużne aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody****	20	14 241 363	17 439 439
Inne aktywa finansowe	28	160 823	263 119
Zobowiązania warunkowe udzielone	41	16 797 326	16 816 482
		64 216 951	57 986 333

* Na dzień 1 stycznia 2018 roku Grupa zastosowała MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystała z opcji nieprzekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

** Na koniec 2018 wartość zabezpieczeń pomniejszających maksymalną ekspozycję na ryzyko kredytowe dla należności od klientów instytucjonalnych wyniosła 2708 768 tys. zł w porównaniu do 2 279 820 tys. zł w 2017.

*** Na koniec 2018 wartość zabezpieczeń pomniejszających maksymalną ekspozycję na ryzyko kredytowe dla należności od klientów indywidualnych wyniosła 1 676 541 tys. zł w porównaniu do 1 481 839 tys. zł w 2017.

**** Odpowiada pozycji „Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży” według MSR 39.

Wartość brutto należności nie uwzględnienia odsetek kontraktowych naliczonych od momentu zaklasyfikowania ekspozycji do Etapu 3. Wpływ uwzględniania tych odsetek na wartość bilansową brutto został przedstawiony w nocie 23.

Modyfikacja aktywów finansowych

Wpływ modyfikacji na wartość aktywów finansowych, dla których przepływy pieniężne wynikające z umowy uległy modyfikacji jednak nie zaprzestano ich ujmowania na dzień 31 grudnia 2018 roku wyniósł 36 tys. zł, zaś strata z tytułu modyfikacji w 2018 roku wynosiła 4 tys. zł.

Wartość brutto aktywów finansowych, które od momentu początkowego ujęcia uległy modyfikacji w momencie, w którym rezerwa na straty była wyceniana w kwocie równej oczekiwanym stratom kredytowym w całym okresie życia, i w przypadku których rezerwa na straty uległa w 2018 roku zmianie na kwotę równą 12-miesięcznym oczekiwanym stratom kredytowym na dzień 31 grudnia 2018 roku wynosiła 63 tys. zł.

Poniżej został zaprezentowany portfel, pogrupowany na należności klientów ze stwierdzoną utratą oraz należności bez utraty wartości. Zaprezentowano również szczegóły odpisów z tytułu utraty wartości.

Zgodnie z podejściem do zarządzania ryzykiem kredytowym, wyodrębni się portfel zarządzany na podstawie indywidualnej klasyfikacji (należności oceniane indywidualnie) oraz na podstawie portfelowej klasyfikacji (należności oceniane portfelowo).

Ekspozycje oceniane indywidualnie, bez rozpoznanej utraty wartości klasyfikowane są na podstawie wewnętrznych ratingów ryzyka przyjmujących wartości od 1 do 7, przy czym kategoria ryzyka 1 jest ratingiem najlepszym.

Ekspozycjom ocenianym indywidualnie z rozpoznaną utratą wartości nadawane są ratingi od 8 do 10.

Wewnętrzne ratingi ryzyka są otrzymywane w kompleksowym procesie oceny kredytowej, na który składają się modele i metodyki ratingowe, dodatkowe korekty wynikające m.in. z posiadanego wsparcia i z zabezpieczenia oraz wszelkie inne zdefiniowane procesy stosowane, w celu uzyskania ratingów ryzyka.

Rating ryzyka określa prawdopodobieństwo niewywiązania się przez dłużnika z zobowiązań w okresie jednego roku. Ratingi od 1 do 4- włącznie są traktowane jako odpowiednik ratingów z poziomu inwestycyjnego zewnętrznych agencji oceny wiarygodności kredytowej, co oznacza, że świadczą o niskim bądź średnim poziomie ryzyka kredytowego. Ratingi poniżej 4- świadczą o podwyższonym poziomie ryzyka kredytowego, przy czym rating 7 oznacza wysokie ryzyko kredytowe i niską zdolność do obsługi zobowiązań nawet przy sprzyjających warunkach makroekonomicznych.

Struktura portfela zaangażowań wobec klientów z punktu widzenia ryzyka kredytowego na dzień 31 grudnia 2018 roku

W tys. zł	31.12.2018 r.		
	Należności od klientów instytucjonalnych	Należności od klientów indywidualnych	Należności od banków
Należności z rozpoznaną utratą wartości (Etap 3)			
Wartość brutto	348 039	378 450	-
Odpisy z tytułu utraty wartości	(244 189)	(291 485)	-
Wartość netto	103 850	86 965	-
Należności bez rozpoznanej utraty wartości (Etap 2)			
wg ratingu ryzyka			
rating ryzyka 1-4-	56 158	-	2
rating ryzyka +5-6-	632 681	-	-
rating ryzyka +7 i powyżej	143 279	-	-
wg przeterminowania należności			
bez opóźnień w spłacie	-	657 366	-
1-30 dni	-	105 640	-
31-90 dni	-	46 976	-
Wartość brutto	832 118	809 982	2
Odpisy z tytułu utraty wartości	(16 387)	(58 389)	-
Wartość netto	815 731	751 593	2
Należności bez rozpoznanej utraty wartości (Etap 1)			
wg ratingu ryzyka			
rating ryzyka 1-4-	11 576 050	-	822 928
rating ryzyka +5-6-	2 324 349	-	514 957
wg przeterminowania należności			
bez opóźnień w spłacie	-	6 140 959	-
1-30 dni	-	205 627	-
31-90 dni	-	-	-
Wartość brutto	13 900 399	6 346 586	1 337 885
Odpisy z tytułu utraty wartości	(28 882)	(27 228)	(3 910)
Wartość netto	13 871 517	6 319 358	1 333 975
Łączna wartość brutto	15 080 556	7 535 018	1 337 887
Odpisy z tytułu utraty wartości	(289 458)	(377 102)	(3 910)
Łączna wartość netto	14 791 098	7 157 916	1 333 977

Wartość brutto należności nie uwzględnienia odsetek kontraktowych naliczonych od momentu zaklasyfikowania ekspozycji do Etapu 3. Wpływ uwzględnienia tych odsetek na wartość bilansową brutto został przedstawiony w nocie 23.

Struktura portfela zaangażowań wobec banków i klientów z punktu widzenia ryzyka kredytowego na dzień 31 grudnia 2017 roku

W tys. zł	31.12.2017 r.*		
	Należności od klientów instytucjonalnych	Należności od klientów indywidualnych	Należności od banków
Należności z rozpoznaną utratą wartości			
Należności oceniane indywidualnie			
Wartość brutto	378 937	10 898	-
Odpisy z tytułu utraty wartości	(257 059)	(6 633)	-
Wartość netto	121 878	4 265	-
Należności oceniane portfelowo			
Wartość brutto	23 350	309 417	-
Odpisy z tytułu utraty wartości	(17 723)	(227 000)	-
Wartość netto	5 627	82 417	-
Należności bez utraty wartości			
wg ratingu ryzyka			
rating ryzyka 1-4-	9 715 661	-	806 362
rating ryzyka +5-6-	3 070 022	-	31 523
rating ryzyka +7 i powyżej	156 181	-	-
wg przeterminowania należności			
bez opóźnień w spłacie	-	6 437 196	-
1-30 dni	-	283 109	-
31-90 dni	-	52 045	-
Wartość brutto	12 941 864	6 772 350	837 885
Odpisy z tytułu utraty wartości	(17 462)	(61 906)	(1 111)
Wartość netto	12 924 402	6 710 444	836 774
Łączne odpisy z tytułu utraty wartości	13 051 907	6 797 126	836 774

* Na dzień 1 stycznia 2018 roku Grupa zastosowała MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystała z opcji nieprzekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

Struktura instrumentów pochodnych z punktu widzenia ryzyka kredytowego

W tys. zł	31.12.2018 r.			31.12.2017 r.		
	Transakcje z klientami instytucjonalnymi	Transakcje z klientami indywidualnymi	Transakcje z bankami	Transakcje z klientami instytucjonalnymi	Transakcje z klientami indywidualnymi	Transakcje z bankami
Instrumenty pochodne wg ratingu ryzyka						
rating ryzyka 1-4-	579 490	5 006	676 910	234 724	4 632	753 408
rating ryzyka +5-6-	7 178	-	14 088	25 090	-	2
rating ryzyka +7 i powyżej	5	-	-	276	-	-
Razem	586 673	5 006	690 998	260 090	4 632	753 410

Poniżej zaprezentowano podział ekspozycji w portfelu dłużnych papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu oraz w portfelu dłużnych papierów wartościowych wycenianych

w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody według ratingów agencji Fitch.

W tys. zł	31.12.2018 r.		31.12.2017 r.	
	Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	Dłużne papiery wartościowe wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody*	Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży
Rating emitenta agencji Fitch				
A (w tym: od A- do AAA)	931 172	14 241 363	1 143 908	17 439 439
Razem	931 172	14 241 363	1 143 908	17 439 439

Struktura zobowiązań warunkowych udzielonych z punktu widzenia ryzyka kredytowego na dzień 31 grudnia 2018

W tys. zł	31.12.2018 r.		
	Zobowiązania wobec klientów instytucjonalnych	Zobowiązania wobec klientów indywidualnych	Zobowiązania wobec banków
Zobowiązania warunkowe udzielone (Etap 3)	30 988	1 401	-
wg ratingu ryzyka			
rating ryzyka +7 i powyżej	30 988	-	-
Zobowiązania warunkowe udzielone (Etap 2)	410 128	1 095 455	-
wg ratingu ryzyka			
rating ryzyka 1-4-	17 754	-	-
rating ryzyka +5-6-	380 297	-	-
rating ryzyka +7 i powyżej	12 077	-	-
Zobowiązania warunkowe udzielone (Etap 1)	10 004 762	4 798 669	455 923
wg ratingu ryzyka			
rating ryzyka 1-4-	8 424 766	-	449 124
rating ryzyka +5-6-	1 579 996	-	6 799
Razem	10 445 878	5 895 525	455 923

Struktura zobowiązań warunkowych udzielonych z punktu widzenia ryzyka kredytowego na dzień 31 grudnia 2017 roku

W tys. zł	31.12.2017 r.*	
	Zobowiązania wobec klientów instytucjonalnych	Zobowiązania wobec banków
Zobowiązania warunkowe udzielone wg ratingu ryzyka		
rating ryzyka 1-4-	7 188 531	383 555
rating ryzyka +5-6-	2 696 078	6 326
rating ryzyka +7 i powyżej	58 102	-
Razem	9 942 711	389 881

* Na dzień 1 stycznia 2018 roku Grupa zastosowała MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystała z opcji nieprzekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

Praktyki „forbearance”

W Grupie w ramach zarządzania ryzykiem kredytowym identyfikuje się ekspozycje „forborne”. Grupa uwzględnia ekspozycje „forborne” zgodnie z wymaganiami sprawozdawczymi wynikającymi ze Standardów Technicznych EBA/ITS/2013/03.

Grupa jako „forborne” traktuje ekspozycje, gdzie Grupa udziela dłużnikowi doświadczającemu trudności finansowych preferencyjnych warunków finansowania (np. na warunkach nierynkowych), które w innej sytuacji nie byłyby rozważane. Grupa poprzez preferencyjne warunki finansowania rozumie sytuację, w której np. zmodyfikowane oprocentowanie kredytu jest niższe niż umowna wartość oprocentowania sprzed restrukturyzacji i/lub zmodyfikowane oprocentowanie kredytu jest niższe niż oprocentowanie rynkowe dla danego okresu finansowania i ryzyka kredytowego.

Zakres, w którym zmieniane są warunki finansowania, ustalany jest indywidualnie dla każdego dłużnika, którego dotyczy przedmiotowa sytuacja. W szczególności działania takie obejmują:

- przejęcie aktywów;
- udzielenia nowego, zrestrukturyzowanego zaangażowania w celu częściowej lub całkowitej spłaty istniejącego zaangażowania;
- modyfikację warunków istniejącego zaangażowania, w tym zmiany harmonogramu spłat (np. wydłużenie okresu

kredytowania), zmiany oprocentowania należności lub sposobu spłaty, lub redukcji kwoty do spłaty (kwoty głównej lub narosłych odsetek).

Proces nadawania ekspozycjom statusu „forborne” jest ściśle związany z procesem zarządzania ryzykiem kredytowym, w tym również z procesem rozpoznawania utraty wartości dla ekspozycji.

W przypadku klientów instytucjonalnych Grupa nadaje status „forborne” dla ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości, co wiąże się z koniecznością dokonania odpisu w straty części należności.

W przypadku ekspozycji detalicznych status „forborne” może dotyczyć zarówno ekspozycji z portfela z utratą wartości jak i z portfela bez utraty wartości. Grupa jako „forborne” bez utraty wartości traktuje ekspozycje na których były przeprowadzone działania restrukturyzacyjne, natomiast zmiana warunków finansowania nie implikowała pogorszenia przyszłych strumieni płatności. W takich przypadkach zmiana statusu ekspozycji na „forborne” nie stanowi dowodu utraty wartości.

Grupa przyjmuje, że ekspozycje pozostają w statusie „forborne” aż do ich całkowitej spłaty.

Ekspozycje ze zmodyfikowanymi warunkami podlegającymi zasadom w zakresie forbearance (ekspozycje forborne) są przedmiotem raportowania regulacyjnego oraz wewnętrznego.

Wartości ekspozycji w statusie „forborne” na dzień 31 grudnia 2018 roku

W tys. zł	Wg stanu na dzień 31.12.2018 r.
Należności bez rozpoznanej utraty wartości,	21 889 085
Należności bez rozpoznanej utraty wartości (Etap 1), w tym:	20 246 985
podmiotów sektora niefinansowego	18 098 779
klientów instytucjonalnych	11 752 193
klientów indywidualnych	6 346 586
Należności bez rozpoznanej utraty wartości (Etap 2), w tym:	1 642 100
podmiotów sektora niefinansowego	1 642 100
klientów instytucjonalnych	832 118
klientów indywidualnych	809 982
Należności z rozpoznaną utratą wartości (Etap 3), w tym:	726 489
podmiotów sektora niefinansowego	726 489
klientów instytucjonalnych, w tym:	348 039
„forborne”	78 281
klientów indywidualnych, w tym:	378 450
„forborne”	19 791
Należności od klientów brutto razem, w tym:	22 615 574
podmiotów sektora niefinansowego	20 467 368
klientów instytucjonalnych, w tym:	12 932 350
„forborne”	78 281
klientów indywidualnych, w tym:	7 535 018
„forborne”	19 791
Odpisy z tytułu utraty wartości, w tym:	(666 560)
na należności „forborne”	(59 555)
Należności od klientów netto, razem, w tym:	21 949 014
należności „forborne”	38 517

Wartość brutto należności nie uwzględnienia odsetek kontraktowych naliczonych od momentu zaklasyfikowania ekspozycji do Etapu 3. Wpływ uwzględniania tych odsetek na wartość bilansową brutto został przedstawiony w nocie 23.

Wartości ekspozycji w statusie „forborne” na dzień 31 grudnia 2017 roku zaprezentowane są w tabeli poniżej.

W tys. zł	Wg stanu na dzień 31.12.2018 r.
Należności bez rozpoznanej utraty wartości, w tym:	19 714 214
podmiotów sektora niefinansowego	17 718 859
klientów instytucjonalnych	10 946 509
klientów indywidualnych	6 772 350
Należności z rozpoznaną utratą wartości, w tym:	722 602
podmiotów sektora niefinansowego	705 466
klientów instytucjonalnych, w tym:	385 151
„forborne”	77 706
klientów indywidualnych, w tym:	320 315
„forborne”	19 556
Należności od klientów brutto razem, w tym:	20 436 816
podmiotów sektora niefinansowego	18 424 326
klientów instytucjonalnych, w tym:	11 331 661
„forborne”	77 706
klientów indywidualnych, w tym:	7 092 665
„forborne”	19 556
Odpisy z tytułu utraty wartości, w tym:	(587 783)
na należności „forborne”	(58 855)
Należności od klientów netto, razem, w tym:	19 849 033
należności „forborne”	38 407

* Na dzień 1 stycznia 2018 roku Grupa zastosowała MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystała z opcji nieprzekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

RYZIKO PŁYNNOŚCI

Procesy i organizacja zarządzania ryzykiem płynności

Ryzyko płynności jest definiowane jako niebezpieczeństwo niewywiązania się Grupy z wykonania wymagalnych zobowiązań finansowych wobec klientów i kontrahentów.

Celem zarządzania ryzykiem płynności jest terminowe wywiązanie się Grupy z wszystkich zobowiązań wobec swoich klientów oraz zabezpieczenie środków w celu terminowego rozliczenia wszystkich transakcji na rynku pieniężnym.

Zarządzanie ryzykiem płynności opiera się na:

- obowiązujących przepisach prawa w szczególności ustawie Prawo bankowe;
- wymaganiach polskich instytucji regulacyjnych, a zwłaszcza na uchwałach Komisji Nadzoru Finansowego;
- zasadach ostrożnego i stabilnego zarządzania Grupą oraz ogólnym poziomie ryzyka zaakceptowanym przez Radę Nadzorczą Banku;

z uwzględnieniem najlepszych praktyk stosowanych na rynku.

Ostateczna odpowiedzialność za przestrzeganie ustalonych poziomów ekspozycji na ryzyko rynkowe w Grupie spoczywa na Zarządzie Banku, natomiast bieżące zarządzanie ryzykiem rynkowym jest prowadzone przez:

- Członka Zarządu Nadzorującego Sektor Zarządzania Ryzykiem,
- Komitet ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami (ALCO),
- Szefa jednostki Ryzyka Rynkowego,
- osoby oddelegowane do zarządzania ryzykiem w jednostkach Grupy.

Zarządzanie płynnością

Celem zarządzania płynnością jest zapewnienie Bankowi i podmiotom Grupy dostępu do środków płynnych, w celu wypełnienia swoich zobowiązań w terminie, także w ekstremalnych, lecz prawdopodobnych sytuacjach kryzysowych.

Grupa analizuje i zarządza ryzykiem płynności w różnych horyzontach czasowych, przy czym rozróżnia się płynność bieżącą, krótko-, średnio- i długoterminową, stosując adekwatne metody pomiaru i limitowania ryzyka. Przyjęte miary oraz limity mają na celu ograniczenie nadmiernej koncentracji w zakresie przyjętej struktury bilansu czy też źródeł finansowania.

Zarządzanie płynnością długoterminową należy do zadań ALCO i jest określone w strategii Grupy. Jest ono prowadzone w oparciu o monitorowanie relacji strukturalnych bilansu oraz o regulacyjne miary płynności długookresowej i obejmuje analizę luk płynności, a także możliwości pozyskania w przyszłości wystarczających źródeł finansowania oraz kosztu pozyskania środków w kontekście wpływu na rentowność prowadzonej działalności.

Zarządzanie płynnością średnioterminową, w horyzoncie do 1 roku, należy do zadań ALCO i odbywa się w oparciu o przygotowywany w cyklu rocznym plan finansowania, określający poziomy limitów wewnętrznych oraz przygotowywane przez jednostki biznesowe Grupy plany w zakresie zmiany aktywów i pasywów, opracowywane w ramach planów finansowych na kolejny rok budżetowy.

Zarządzanie płynnością krótkoterminową, w horyzoncie do 3 miesięcy, należy do zadań Sektora Rynków Finansowych i odbywa się w oparciu o regulacyjne miary płynności krótkookresowej oraz limity wewnętrzne. Grupa analizuje także poziom płynności w sytuacjach kryzysowych, przyjmując, jako warunek konieczny, brak ujemnej luki we wszystkich przedziałach czasowych w horyzoncie 3 miesięcy.

Zarządzanie płynnością bieżącą należy do zadań Sub-Sektora Rynków Finansowych i prowadzone jest w oparciu o rachunki nostro Grupy, w tym w szczególności rachunek rezerwy obowiązkowej w NBP, przy użyciu dostępnych produktów oferowanych przez rynek pieniężny oraz Bank Centralny.

Zarządzanie płynnością w podmiotach Grupy leży w zakresie zadań zarządów tych spółek przy uwzględnieniu „Zasad zarządzania ryzykiem”. Nadzór nad płynnością podmiotów Grupy sprawuje ALCO.

W 2018 roku w Grupie nie wprowadzono istotnych zmian w procesach, procedurach, systemach oraz politykach dotyczących zarządzania ryzykiem płynności.

Plan finansowania i zabezpieczenia płynności

Roczny Plan Finansowania i Płynności (Plan) jest przygotowywany dla Grupy przez Szefa Sub-Sektora Rynków Finansowych. Odpowiada on również za uzyskanie aprobaty ALCO dla tego Planu. Plan powinien obejmować wszystkie istotne elementy dotyczące finansowania i płynności wynikające z planów biznesowych, a w szczególności w obszarze depozytów i kredytów dla klientów, tak jak to zostało określone w budżetach rocznych poszczególnych jednostek biznesowych, a także istotnych zmian otoczenia regulacyjnego oraz sytuacji rynkowej.

Narzędzia zarządzania ryzykiem płynności

Grupa dokonuje pomiaru i zarządza ryzykiem płynności poprzez zastosowanie zarówno zewnętrznych miar nadzorczych, jak i miar dodatkowych wypracowanych wewnętrznie.

Regulacyjne miary płynności

Regulacyjne miary płynności, wskaźniki M1-M4 i LCR, kształtowały się na bezpiecznym poziomie i wynosiły:

W tys. zł	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.	Zmiana
M1 - Luka płynności krótkoterminowej	6 517 776	8 380 500	(1 862 724)
M2 - Współczynnik płynności krótkoterminowej	1,18	1,37	(0,19)
M3 - Współczynnik pokrycia aktywów niepięlnych funduszami własnymi	6,08	9,78	(3,70)
M4 - Współczynnik pokrycia aktywów niepięlnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi	1,44	1,54	(0,10)
LCR*	168%	145%	23 pp

* W wyniku ponownej weryfikacji przekazanych w raporcie półrocznym za I półrocze 2017 roku danych porównawczych na dzień 31 grudnia 2016 roku zmianie uległa wartość współczynnika LCR.

Wewnętrzne narzędzia zarządzania ryzykiem płynności

W uzupełnieniu do nadzorczych miar płynności Grupa Banku stosuje zestaw narzędzi zarządzania ryzykiem płynności obejmujący:

- analizę luk - MAR/S2,
- scenariusze kryzysowe,
- strukturalne wskaźniki płynności,
- rynkowe czynniki ostrzegawcze,
- znaczące źródła finansowania,
- awaryjny plan finansowania.

Scenariusze kryzysowe

Testy warunków kryzysowych są przeprowadzane w celu zbadania potencjalnego wpływu określonego zdarzenia na bilans Grupy oraz skumulowaną lukę w horyzoncie 12 miesięcy, a także określenia, jakie dodatkowe finansowanie działalności jest konieczne w każdym z określonych scenariuszy. Scenariusze te są przygotowywane przez Sektor Rynków Finansowych i Bankowości Korporacyjnej i Ryzyko Rynkowe Grupy oraz zatwierdzane przez ALCO.

Grupa przeprowadza testy warunków kryzysowych w cyklu miesięcznym. Scenariusze te zakładają istotne zmiany w podstawowych parametrach finansowania, takie jak:

- koncentracja bazy funduszowej,
- *Highly Stressed Market Disruption* („S2”) - poważne zakłócenia na rynkach światowych,
- kryzys finansowy na rynku krajowym.

Awaryjny plan finansowania

Sektor Rynków Finansowych i Bankowości Korporacyjnej przygotowuje oraz aktualizuje w cyklu rocznym „Plan pozyskania funduszy i utrzymania płynności w sytuacji zagrożenia płynności” (Plan awaryjny), który określa sposób działania Grupy w sytuacji kryzysowej, w tym szczególnie w przypadkach zakładanych w scenariuszach kryzysowych i opisanych w „Rocznym planie finansowania i zabezpieczenia płynności”. Awaryjny plan finansowania jest zatwierdzany przez ALCO.

Plan awaryjny określa:

- warunki/symptomy wskazujące na wystąpienie sytuacji kryzysowej;
- kompetencje do podejmowania działań w ramach realizacji planu;
- źródła pozyskania funduszy, a w szczególności zasady utrzymywania portfela aktywów płynnych do użycia w przypadku wystąpienia problemów płynnościowych;
- zasady przeprowadzania sprzedaży aktywów i zmiany struktury bilansu;
- zasady postępowania w celu przywrócenia zaufania klientów do instytucji.

Poniżej przedstawione zostały wielkości skumulowanej urealnionej luki płynności w warunkach stresowych oraz poziom aktywów płynnych na dzień 31 grudnia 2018 roku i 31 grudnia 2017 roku.

Skumulowana urealniona luka płynności na dzień 31 grudnia 2018 roku

W tys. zł	Do 1 miesiąca	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku	Powyżej 1 roku do 2 lat	Powyżej 2 lat
Aktywa	21 150 966	424 855	928 484	-	26 800 409
Zobowiązania i kapitał własny	9 027 056	4 859 475	20 028	-	35 398 155
Luka bilansowa w danym okresie	12 123 910	(4 434 620)	908 456	-	(8 597 746)
Transakcje warunkowe z tytułu instrumentów pochodnych - wpływy	22 005 560	9 318 244	10 587 062	7 196 021	17 354 183
Transakcje warunkowe z tytułu instrumentów pochodnych - wypływy	21 989 606	9 329 708	10 812 157	7 219 383	17 308 085
Luka pozabilansowa w danym okresie	15 954	(11 464)	(225 095)	(23 362)	46 098
Potencjalne wykorzystanie przyznaných linii kredytowych	693 802	861 242	591 621	-	(2 146 665)
Luka skumulowana	11 446 062	6 138 736	6 230 476	6 207 114	(197 869)

Skumulowana urealniona luka płynności na dzień 31 grudnia 2017 roku*

W tys. zł	Do 1 miesiąca	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku	Powyżej 1 roku do 2 lat	Powyżej 2 lat
Aktywa	16 614 355	339 546	430 224	267 540	25 385 931
Zobowiązania i kapitał własny	7 108 604	4 079 663	41 611	1 630	31 806 088
Luka bilansowa w danym okresie	9 505 751	(3 740 117)	388 613	265 910	(6 420 157)
Transakcje warunkowe z tytułu instrumentów pochodnych - wpływy	12 417 617	4 304 596	6 233 162	4 916 266	15 796 336
Transakcje warunkowe z tytułu instrumentów pochodnych - wypływy	12 595 697	4 368 368	6 280 209	5 114 049	15 629 002
Luka pozabilansowa w danym okresie	(178 080)	(63 772)	(47 047)	(197 783)	167 334
Potencjalne wykorzystanie przyznaných linii kredytowych	693 017	657 996	191 768	-	(1 542 781)
Luka skumulowana	8 634 654	4 172 769	4 322 567	4 390 694	(319 348)

* Na dzień 1 stycznia 2018 roku Grupa zastosowała MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystała z opcji nieprzekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

Aktywa płynne i skumulowana luka płynności do 1 roku

W tys. zł	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.	Zmiana
Aktywa płynne, w tym:	22 229 407	18 805 370	3 424 037
rachunek nostro, depozyty w NBP i stabilna część gotówki	7 056 872	222 023	6 834 849
dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	931 172	1 143 908	(212 736)
dłużne aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody**	14 241 363	17 439 439	(3 198 076)
Skumulowana luka płynności do 1 roku	6 230 476	4 322 567	1 907 909
Wskaźnik pokrycia luki przez aktywa płynne	Pozytywna luka	Pozytywna luka	

* Na dzień 1 stycznia 2018 roku Grupa zastosowała MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystała z opcji nieprzekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

** Odpowiada pozycji 'Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży' według MSR 39.

Poniżej przedstawione zostały zobowiązania finansowe Grupy według umownych terminów wymagalności. Prezentowane kwoty nie uwzględniają wpływu stopy efektywnej na wartości zobowiązań z tytułu odsetek.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku

W tys. zł	Nota	Razem	Do 1 miesiąca	Od 1 do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Ponad 5 lat
Zobowiązania wobec banków	30	1 402 233	1 384 456	2 683	15 000	43	51
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu							
Zobowiązania z tytułu krótkiej sprzedaży papierów wartościowych	19	348 130	348 130	-	-	-	-
Zobowiązania wobec klientów, z tego:	31	38 334 345	36 821 651	1 054 500	436 919	21 202	74
Depozyty podmiotów sektora finansowego	31	7 040 000	7 037 511	396	2 072	-	21
Depozyty podmiotów sektora niefinansowego	31	31 057 448	29 633 784	1 040 283	363 370	19 959	53
Pozostałe zobowiązania	31	236 897	150 356	13 821	71 477	1 243	-
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu							
Instrumenty pochodne (rozliczane netto)	19	1 404 897	31 043	36 410	55 593	864 397	417 454
Zobowiązania z tytułu niewykorzystanych linii kredytowych	41	14 023 057	11 133 577	7 008	578 036	2 132 056	172 380
Zobowiązania z tytułu udzielonych gwarancji	41	2 636 600	2 636 600	-	-	-	-
		58 149 263	52 355 457	1 100 601	1 085 548	3 017 698	589 959
Instrumenty pochodne rozliczane brutto							
Wpływy		65 735 761	22 003 732	9 558 726	10 313 851	15 521 711	8 337 741
Wypływy		65 529 703	21 987 856	9 546 774	10 300 415	15 373 789	8 320 869
		206 058	15 876	11 952	13 436	147 922	16 872

Na dzień 31 grudnia 2017 roku

W tys. zł	Nota	Razem	Do 1 miesiąca	Od 1 do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Ponad 5 lat
Zobowiązania wobec banków	31	1 568 376	1 512 790	6 635	42 594	6 314	43
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu							
Zobowiązania z tytułu krótkiej sprzedaży papierów wartościowych	19	-	-	-	-	-	-
Zobowiązania wobec klientów*, z tego:	31	32 136 699	30 838 063	903 453	363 892	31 219	72
Depozyty podmiotów sektora finansowego	31	4 853 148	4 673 860	174 300	4 957	12	19
Depozyty podmiotów sektora niefinansowego	31	27 092 005	26 060 623	675 604	325 734	29 991	53
Pozostałe zobowiązania	31	191 546	103 580	53 549	33 201	1 216	-
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu							
Instrumenty pochodne (rozliczane netto)	19	749 655	11 601	32 601	62 037	406 488	236 928
Pochodne instrumenty zabezpieczające		50 191	-	-	-	49 392	799
Zobowiązania z tytułu niewykorzystanych linii kredytowych	41	14 292 534	11 380 710	2 174	176 805	2 231 647	501 198
Zobowiązania z tytułu udzielonych gwarancji	41	2 355 965	2 355 965	-	-	-	-
		51 153 420	46 099 129	944 863	645 328	2 725 060	739 040
Instrumenty pochodne rozliczane brutto							
Wpływy		42 812 185	12 660 817	4 245 328	6 358 651	12 219 978	7 327 411
Wypływy		43 030 215	12 663 748	4 310 234	6 370 062	12 391 474	7 294 697
		(218 030)	(2 931)	(64 906)	(11 411)	(171 496)	32 714

* W 2017 roku dokonano zmiany prezentacji depozytów zabezpieczających przenosząc je z pozycji Depozyty terminowe do pozycji Inne Zobowiązania, dane porównawcze zmieniono odpowiednio.

RYZIKO RYNKOWE

Procesy i organizacja zarządzania ryzykiem rynkowym

Ryzyko rynkowe określane jest jako ryzyko negatywnego wpływu na wynik finansowy oraz wartość funduszy własnych Grupy zmiany rynkowych stóp procentowych, kursów walutowych, kursów akcji, cen towarów oraz wszelkich parametrów zmienności tych stóp, kursów i cen.

Celem zarządzania ryzykiem rynkowym jest zapewnienie, że rozmiary ponoszonego ryzyka w ramach Grupy odpowiadają poziomowi akceptowalnemu przez akcjonariuszy oraz instytucje nadzoru bankowego, a także zapewnienie, że wszystkie ekspozycje na ryzyko rynkowe są właściwie odzwierciedlone w kalkulowanych

miarach ryzyka przekazywanych do wiadomości odpowiednim osobom i organom zarządzającym. Przyjęte miary oraz limity ryzyka rynkowego mają na celu zapobieganie nadmiernej koncentracji ekspozycji na pojedynczy czynnik ryzyka lub grupę powiązanych czynników ryzyka, a także aby określić ogólny maksymalny poziom podejmowanego ryzyka w księdze handlowej lub bankowej.

Zarządzanie ryzykiem rynkowym w Grupie opiera się na:

- wymaganiach polskich instytucji regulacyjnych, a zwłaszcza na uchwałach Komisji Nadzoru Finansowego;
- zasadach ostrożnego i stabilnego zarządzania Grupą oraz ogólnym poziomie ryzyka zaakceptowanym przez Radę Nadzorczą Banku;

z uwzględnieniem najlepszych praktyk stosownych na rynku.

Ostateczna odpowiedzialność za przestrzeganie ustalonych poziomów ekspozycji na ryzyko rynkowe w Grupie spoczywa na Zarządzie Banku, natomiast bieżące zarządzanie ryzykiem rynkowym jest prowadzone przez:

- Członka Zarządu Nadzorującego Sektor Zarządzania Ryzykiem,
- Komitet ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami (ALCO),
- Szefa jednostki Ryzyka Rynkowego,
- Szefów jednostek biznesowych podejmujących ryzyko,
- osoby oddelegowane do zarządzania ryzykiem w jednostkach Grupy.

Zarządzanie ryzykiem rynkowym

Zakres ryzyka

Zarządzanie ryzykiem rynkowym dotyczy wszystkich portfeli, z których dochody narażone są na negatywny wpływ czynników rynkowych, takich jak stopy procentowe, kursy walutowe, ceny akcji, ceny towarów masowych oraz parametrów zmienności tych czynników. W zarządzaniu ryzykiem rynkowym wyodrębniono dwa rodzaje portfeli: handlowy i bankowy.

Portfele handlowe obejmują transakcje na instrumentach finansowych (bilansowych i pozabilansowych), których celem jest osiągnięcie dochodu związanego ze zmianą parametrów rynkowych w krótkim okresie. Portfele handlowe obejmują pozycje bilansowe, takie jak: dłużne papiery wartościowe kwalifikowane jako przeznaczone do obrotu, tzn. nabywane w celach handlowych i spełniające określone kryteria płynności, oraz wszystkie pozycje w instrumentach pochodnych, przy czym w tym przypadku dokonuje się rozróżnienia portfeli nabywanych w celach czysto handlowych oraz tych, które są zawierane w celu zabezpieczenia ryzyka pozycji w portfelu bankowym – tzw. zabezpieczenia ekonomiczne (economic hedge). Wycena portfeli handlowych dokonywana jest bezpośrednio na podstawie cen rynkowych lub za pomocą modeli wyceny przy zastosowaniu parametrów cenowych notowanych na rynku. Działalność na portfelach handlowych prowadzona jest przez Sektor Rynków Finansowych i Bankowości Korporacyjnej Banku w zakresie portfeli obejmujących ryzyko stopy procentowej oraz ryzyko kursu walutowego. Portfel handlowy obejmuje również opcje, w tym przede wszystkim walutowe transakcje opcyjne, opcje na stopy procentowe oraz struktury opcyjne, będące odzwierciedleniem ekonomicznej natury oraz ryzyka wynikającego z produktów oferowanych klientom Grupy. Działalność Grupy w tym zakresie jest prowadzona w sposób zapewniający jednoczesne (każdorzazowe i natychmiastowe) zawarcie transakcji przeciwstawnej o takich samych parametrach, w związku z czym portfel transakcji opcyjnych nie generuje otwartej ekspozycji ryzyka rynkowego. Jedyną wielkością związaną z zawieraniem transakcji opcyjnych uwzględnianą w pomiarze ryzyka rynkowego, a konkretnie ryzyka walutowego, jest wielkość premii płaconej/otrzymywanej w walucie zagranicznej.

Portfele bankowe obejmują wszystkie pozostałe, niezaliczone do portfeli handlowych, pozycje bilansowe oraz pozabilansowe. Celem zawierania tych transakcji jest realizacja wyniku w całym,

kontraktowym okresie transakcji. Sektor Rynków Finansowych i Bankowości Korporacyjnej Banku przejmując pozycje ryzyka stóp procentowych z portfeli bankowych z wszystkich innych jednostek organizacyjnych Grupy. Mechanizm przekazywania pozycji ryzyka stóp procentowych opiera się na systemie transferowej ceny funduszy.

Pomiar ryzyka rynkowego portfeli bankowych

Do portfeli bankowych zastosowanie mają następujące metody pomiaru ryzyka:

- analiza luki stopy procentowej,
- metoda kosztów zamknięcia otwartych pozycji odsetkowych (*Value-at-Close*) / całkowitego zwrotu z portfela (*Total Return*),
- metoda dochodów odsetkowych narażonych na ryzyko (*Interest Rate Exposure - IRE*),
- testy warunków skrajnych.

Analiza luki stopy procentowej wykorzystuje harmonogram zapadalności lub przeszacowania pozycji bilansowych oraz instrumentów pochodnych ujmowanych w ramach rachunkowości zabezpieczeń lub zakwalifikowanych jako zabezpieczenia ekonomiczne, w celu ustalenia różnic pomiędzy pozycjami, których termin zapadalności lub aktualizacji oprocentowania przypada na dany przedział czasowy.

Generalną zasadą w analizie luki oprocentowania jest klasyfikacja transakcji do poszczególnych pasm przeszacowania pozycji z portfeli bankowych według kontraktowych lub zakładanych terminów zmian oprocentowania transakcji.

Przyjmuje się, że:

- transakcje ze stałą stopą oprocentowania (takie jak: depozyty terminowe, lokaty międzybankowe, portfel dłużnych papierów wartościowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody o oprocentowaniu stałym, kredyty udzielone zarówno spłacane w całości w dniu zapadalności, jak i spłacane w ratach) klasyfikuje się do odpowiednich pasm przeszacowania na podstawie daty zapadalności lub wymagalności;
- transakcje ze stopą zmienną, aktualizowaną w cyklicznych stałych okresach (głównie kredyty udzielone z oprocentowaniem ustalonym w oparciu o stopę rynkową/bazową np. WIBOR 1M) klasyfikuje się do odpowiednich pasm przeszacowania na podstawie daty najbliższej aktualizacji oprocentowania;
- transakcje o oprocentowaniu zmiennym administrowanym (tzn. zmiana wysokości oprocentowania oraz jej termin zastrzeżona jest do wyłącznej decyzji Grupy) bądź o niezdefiniowanym terminie zapadalności lub aktualizacji oprocentowania klasyfikuje się do odpowiednich pasm przeszacowania na podstawie historycznie zaobserwowanych lub ekspercko przyjętych przesunięć momentu i wielkości zmiany oprocentowania danej pozycji w stosunku do zmiany rynkowych stóp procentowych (model minimalizacji zmienności marży na produkcie);
W Grupie do tych transakcji/pozycji bilansu zalicza się m.in.: rachunki bieżące, kredyty kartowe, kredyty w rachunku bieżącym. Dodatkowo uwzględnia się wcześniejsze spłaty kredytów w oparciu o analizę faktycznych spłat dokonywanych przez klientów przed terminem i na tej podstawie ustalany jest profil aktualizacji oprocentowania produktu, dotyczy to w szczególności kredytów ratałnych.
- transakcje niewrażliwe na zmiany stóp procentowych, do których zalicza się gotówkę, majątek trwały, kapitał, pozostałe aktywa/zobowiązania, kwalifikuje się do najdłuższego pasma przeszacowania;
- transakcje bezpośrednio zawierane przez Sektor Rynków Finansowych i Bankowości Korporacyjnej na potrzeby zarządzania ryzykiem stóp procentowych oraz płynności

(portfel własny Sektora Rynków Finansowych i Bankowości Korporacyjnej) klasyfikowane są do odpowiednich pasm przeszacowania zawsze na podstawie dat zawartych w kontrakcie.

Metoda wartości zamknięcia luki stóp procentowych (*Value-at-Close*) określa wartość ekonomiczną lub „godziwą” pozycji, analogiczną do wyceny rynkowej portfela handlowego. Całkowity zwrot na portfelu to suma zmian wartości zamknięcia luki stóp procentowych, naliczonych odsetek oraz zysków/strat ze sprzedaży aktywów lub anulowania zobowiązań.

Metoda dochodów odsetkowych narażonych na ryzyko (IRE) służy do pomiaru potencjalnego wpływu określonego przesunięcia równoległego krzywych stóp procentowych na dochód odsetkowy z księgi bankowej przed opodatkowaniem, który może być

uzyskany w określonym przedziale czasu. Jest to miara prospektywna, analogiczna do wskaźnika czynników wrażliwości (Factor Sensitivity) w przypadku portfeli handlowych. Przy czym przyjmuje się, że w standardowych warunkach przesunięcie stóp procentowych jest identyczne dla każdej waluty i wynosi 100 pkt bazowych w górę. Miara IRE jest kalkulowana dla pozycji w każdej walucie odrębnie w horyzoncie dziesięciu lat, przy czym do bieżącego monitorowania oraz limitowania pozycji ryzyka stóp procentowych portfeli bankowych stosowane są zasadniczo miary IRE w horyzoncie jednego roku i pięciu lat.

Poniżej przedstawione są miary IRE dla Grupy na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz na dzień 31 grudnia 2017 roku. Zestawienie prezentowane jest odrębnie dla głównych walut PLN, USD i EUR, stanowiących łącznie ponad 90% bilansu Grupy.

W tys. zł	31.12.2018 r.		31.12.2017 r.	
	IRE 12M	IRE 5L	IRE 12M	IRE 5L
PLN	10 444	87 021	29 217	163 736
USD	16 798	31 102	18 002	32 083
EUR	(3 103)	1 973	(409)	(6 467)

Testy warunków skrajnych mierzą potencjalny wpływ istotnych zmian w poziomie lub kształcie krzywych stóp procentowych na pozycje otwierane w portfelu bankowym.

Grupa dokonuje testów warunków skrajnych dla zdefiniowanych scenariuszy ruchów stóp procentowych stanowiących kombinacje ruchów czynników rynkowych zdefiniowanych jako zmiany znaczące (large move) i kryzysowe (stress move) występujących zarówno w kraju, jak i zagranicą. Wielkości zakładanych przesunięć czynników rynkowych rewidowane są co najmniej raz do roku i odpowiednio dostosowywane do zmian rynkowych warunków działania Grupy.

Departament Zarządzania Aktywami i Pasywami w Pionie Transakcji Rynku Międzybankowego prowadzi działalność w zakresie papierów wartościowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody w Grupie. Określa się trzy podstawowe cele działalności w ramach portfela papierów wartościowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody:

- zarządzanie płynnością finansową,
- zabezpieczenie przed ryzykiem przejmowanym przez Sektor Rynków Finansowych i Bankowości Korporacyjnej z innych jednostek organizacyjnych Banku lub podmiotów Grupy,
- otwieranie własnych pozycji ryzyka stóp procentowych w portfelach Grupy przez Sektor Rynków Finansowych i Bankowości Korporacyjnej.

Aby uniknąć nadmiernych wahań wartości funduszy kapitałowych Grupy, spowodowanych przez przeszacowanie aktywów przeznaczonych do sprzedaży, ustala się maksymalne limity pozycji DVO1 (Dollar Value of 1 basis point), która określa potencjalną zmianę wartości pozycji ryzyka dla danej krzywej stóp procentowych w określonym punkcie węzłowym krzywej (do którego sprowadzane są wszystkie przepływy pieniężne w ustalonym przedziale czasowym), spowodowaną przesunięciem rynkowej stopy procentowej o jeden punkt bazowy w górę dla tego

typu portfeli. Limity dotyczą również pozycji otwartych w instrumentach pochodnych (np. transakcjach swap stóp procentowych), przeprowadzanych w celu zabezpieczenia wartości godziwej portfela.

Program stosowania rachunkowości zabezpieczeń

Poza ogólnymi zasadami ograniczania ryzyka rynkowego, w szczególności ryzyka stóp procentowych, Grupa posiada zdefiniowane zasady stosowania rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej. Podstawowym rodzajem ryzyka zabezpieczanym w ramach rachunkowości zabezpieczeń jest ryzyko zmiany stóp procentowych, na jakie narażony jest portfel papierów wartościowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody o stałej stopie procentowej. Na koniec każdego miesiąca, w którym występowała relacja zabezpieczająca, Grupa dokonywała oceny efektywności stosowanego zabezpieczenia, analizując zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczanego oraz instrumentu zabezpieczającego z tytułu zabezpieczanego ryzyka.

Pozycją zabezpieczaną była część portfela papierów wartościowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody na stałą stopę procentową, denominowaną w PLN i EUR. We wszystkich przypadkach instrumentem zabezpieczającym był swap stopy procentowej (IRS), zamieniający stałą stopę procentową na zmienną. Zyski i straty wynikające z przeszacowania wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego oraz zmiany w wycenie do wartości godziwej pozycji zabezpieczanych odzwierciedlone są - w części wynikającej z zabezpieczanego ryzyka - w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na rachunkowości zabezpieczeń”.

Poziom ryzyka określonego miarą DVO1 dla portfela papierów wartościowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody z uwzględnieniem zabezpieczeń ekonomicznych, w podziale na portfele w poszczególnych walutach przedstawiony jest w tabeli poniżej.

W tys. zł	31.12.2018 r.			Ogółem w okresie 1.01.2018-31.12.2018 r.		
	Ogółem	Papiery wartościowe	IRS	Średnia	Maksimum	Minimum
PLN	(2 538)	(2 538)	-	(2 471)	(1 461)	(3 032)
USD	-	-	-	(14)	0	(18)
EUR	(316)	(316)	-	(392)	(316)	(450)

W tys. zł	31.12.2017 r.			Ogółem w okresie 1.01.2017-31.12.2017 r.		
	Ogółem	Papiery wartościowe	IRS	Średnia	Maksimum	Minimum
PLN	(1 813)	(2 560)	747	(1 337)	(487)	(2 215)
USD	(18)	(18)	-	(125)	(18)	(255)
EUR	(451)	(451)	-	(539)	(423)	(593)

Działalność Grupy w zakresie inwestycji w dłużne papiery wartościowe wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody była głównym czynnikiem wpływającym także na zmiany poziomu ryzyka niedopasowania terminów przeszacowania wyrażonych miarą IRE.

Pomiar ryzyka rynkowego portfeli handlowych

Do portfeli handlowych zastosowanie mają następujące metody pomiaru ryzyka:

- metoda czynników wrażliwości (*Factor Sensitivity*),
- metoda wartości narażonej na ryzyko (VaR),
- testy warunków skrajnych.

Czynniki wrażliwości mierzą zmianę wartości pozycji w danym instrumencie bazowym w przypadku określonej zmiany czynnika ryzyka rynkowego (np. zmiana o 1 punkt bazowy w oprocentowaniu w danym punkcie na krzywej stopy procentowej, zmiana o 1% w kursie walutowym lub cenie akcji).

W przypadku stóp procentowych miarą wrażliwości jest DVO1.

W odniesieniu do ryzyka walutowego wielkość współczynnika wrażliwości jest równa co do wartości wielkości pozycji walutowej w danej walucie.

W przypadku pozycji w kapitałowych papierach wartościowych wielkość współczynnika wrażliwości jest równa co do wartości wielkości pozycji netto w danym instrumencie (akcji, indeksie, jednostce udziałowej).

Miarą zintegrowaną ryzyka rynkowego portfeli handlowych, łączącą wpływ pozycji w poszczególnych czynnikach ryzyka i uwzględniającą efekt korelacji pomiędzy zmiennościami poszczególnych czynników, jest wartość narażona na ryzyko

Wartości znaczących ekspozycji na ryzyko stóp procentowych portfeli handlowych w ujęciu miary DVO1 w 2018 roku prezentuje poniższa tabela.

W tys. zł	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.	W okresie 1.01.2018-31.12.2018 r.		
			Średnia	Maksimum	Minimum
PLN	671	313	194	1106	(710)
EUR	100	73	56	168	(61)
USD	54	9	53	384	(21)

W 2018 roku średnia wielkość ekspozycji na ryzyko stóp procentowych w walucie krajowej była wyższa w porównaniu z poziomem z roku ubiegłego i wyniosła 433 tys. zł. Średnia ekspozycja na ryzyko stóp procentowych w EUR była wyższa w porównaniu z rokiem 2017 (DVO1 wyniosło 70 tys. zł, podczas gdy rok wcześniej 57 tys. zł). Średnia ekspozycja w USD była wyższa w porównaniu do roku 2017 (DVO1 wyniosło 68 tys. zł, w porównaniu do 46 tys. zł w 2017 roku.). Jeśli chodzi o największe wielkości ekspozycji przyjmowanych przez Departament Skarbu to maksymalna ekspozycja w PLN wyniosła 1106 tys. zł w porównaniu z 839 tys. zł w roku 2017, zaś maksymalna pozycja w EUR osiągnęła wielkość 168 tys. zł w porównaniu z 127 tys. zł w roku ubiegłym.

(VaR). Miara VaR jest stosowana do oszacowania potencjalnego spadku wartości pozycji lub portfela w normalnych warunkach rynkowych, przy ustalonym poziomie ufności i w określonym czasie. W przypadku pozycji otwieranych w portfelu handlowym Grupy wartość VaR jest obliczana przy zastosowaniu 99% poziomu ufności i jednodniowego okresu utrzymania.

Zarówno wskaźnik DVO1, jak i wskaźnik VaR dla portfela handlowego są obliczane jako kwota netto bez zabezpieczenia ekonomicznego portfela papierów wartościowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody, tzn. bez instrumentów pochodnych mających zabezpieczyć wartość godziwą portfela. Ekspozycja na ryzyko takich transakcji jest kontrolowana poprzez odpowiednie metody pomiaru ryzyka i ograniczana za pomocą limitów ryzyka portfeli bankowych.

W cyklu dziennym dokonywana jest analiza scenariuszy warunków skrajnych (*stress test*), przy założeniu większych niż przyjęte w pomiarze wartości zagrożonej, zmian czynników ryzyka oraz pominięciu historycznie obserwowanych korelacji pomiędzy tymi czynnikami.

Grupa notuje ekspozycje ryzyka rynkowego portfeli handlowych w ponad dwudziestu walutach zarówno w przypadku pozycji walutowych jak i ekspozycji na ryzyko stóp procentowych, przy czym tylko w przypadku kilku walut ekspozycje są znaczące. Dla dużej grupy walut ekspozycje wynikają z niepełnego dopasowania transakcji zawartych na zlecenie klienta i transakcji domykających z innymi kontrahentami rynków hurtowych. Znaczące ekspozycje na ryzyko rynkowe otwierane są w przypadku PLN, walut rynków wysokorozwiniętych (przede wszystkim USD oraz EUR; rzadziej GBP, CHF, JPY) oraz walut krajów Europy Środkowej.

Sektor Rynków Finansowych i Bankowości Korporacyjnej, prowadzący w ramach Grupy działalność handlową na instrumentach finansowych, kontynuował strategię bardzo aktywnego zarządzania ekspozycjami narażonymi na ryzyko walutowe i stopy procentowej, dostosowując wielkość i kierunek tych ekspozycji w zależności od zmieniających się warunków rynkowych, co obrazuje przedział wahań tych ekspozycji (wartości minimum i maksimum w powyższej tabeli).

Poziom ryzyka określonego miarą VaR (bez uwzględnienia zabezpieczeń ekonomicznych portfela aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite

dochody) w podziale na pozycje ryzyka walutowego i ryzyka stopy procentowej w 2018 roku prezentuje poniższa tabela.

W tys. zł	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.	W okresie 1.01.2018–31.12.2018 r.		
			Średnia	Maksimum	Minimum
Ryzyko walutowe	174	289	738	3 592	105
Ryzyko stóp procentowych	6 889	3 499	5 609	14 274	1 682
Ryzyko spreadu	2 612	6 202	4 294	7 509	1 619
Ryzyko ogółem	7 334	7 347	7 780	15 043	4 371

Ogólny średni poziom ryzyka rynkowego portfeli handlowych w roku 2018 był o 4% niższy od średniego poziomu zanotowanego w roku 2017, w ujęciu kwotowym to ok. 300 tys. zł, głównie jako wynik zmniejszonych poziomów ekspozycji na zmianę spreadu. Maksymalny poziom ryzyka cenowego osiągnął wartość 15 043 tys. zł, podczas gdy w 2017 roku był na poziomie 15 198 tys. zł.

Ryzyko instrumentów kapitałowych

Podstawowym podmiotem Grupy prowadzącym działalność w zakresie instrumentów kapitałowych jest Dom Maklerski Banku Handlowego S.A. (DMBH). Stosownie do swojego podstawowego zakresu działalności, DMBH jest uprawniony do podejmowania ryzyka cenowego portfela handlowego akcji, praw do akcji, znajdujących się lub mających się znaleźć w obrocie na Giełdzie

Papierów Wartościowych w Warszawie (GPW) lub BondSpot, kontraktów Futures na index WIG20 i Indeksowanych Jednostek Udziałowych, a także akcji na giełdach zagranicznych tych spółek, które są notowane jednocześnie na GPW. Ryzyko cenowe portfela instrumentów DMBH ograniczane jest limitami wolumenowymi dla poszczególnych rodzajów instrumentów finansowych oraz progami ostrzegawczymi dla koncentracji dla poszczególnych emitentów. Dla DMBH stosowane są również progi ostrzegawcze potencjalnej straty dla scenariuszy warunków skrajnych oraz skumulowanej zrealizowanej straty na portfelu handlowym.

Ekspozycja walutowa Grupy

Ekspozycję walutową Grupy według podstawowych walut przedstawia poniższa tabela.

31 grudnia 2018 r.

W tys. zł	Operacje bilansowe		Transakcje warunkowe z tytułu instrumentów pochodnych*		Pozycja netto
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania	
EUR	4 624 242	4 575 132	15 661 387	15 672 613	37 884
USD	1 530 263	3 765 163	22 219 596	19 954 563	30 133
GBP	12 554	445 558	894 004	461 895	(895)
CHF	607 154	215 197	2 352 073	2 748 500	(4 470)
Pozostałe waluty	88 205	234 376	2 046 088	1 892 725	7 192
	6 862 418	9 235 426	43 173 148	40 730 296	69 844

* Według wartości bieżącej będącej sumą zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych.

31 grudnia 2017 r.

W tys. zł	Operacje bilansowe		Transakcje warunkowe z tytułu instrumentów pochodnych*		Pozycja netto
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania	
EUR	3 740 247	4 466 023	15 467 548	14 648 480	93 292
USD	1 103 591	3 751 787	11 883 166	9 222 515	12 455
GBP	14 454	396 063	412 574	31 195	(230)
CHF	339 293	223 461	1 685 061	1 791 647	9 246
Pozostałe waluty	38 561	211 370	1 872 809	1 680 813	19 187
	5 236 146	9 048 704	31 321 158	27 374 650	133 950

* Według wartości bieżącej będącej sumą zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych

RYZIKO OPERACYJNE

Cele strategiczne oraz założenia systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym

Celem strategicznym zarządzania ryzykiem operacyjnym jest zapewnienie spójnego i efektywnego podejścia do identyfikacji, oceny, ograniczania, kontroli, monitorowania oraz

sprawozdawczości w zakresie tego ryzyka, a także efektywnej redukcji poziomu narażenia na ryzyko operacyjne, a w konsekwencji redukcja ilości zdarzeń ryzyka operacyjnego

i dotkliwości ich skutków (polityka niskiego poziomu tolerancji dla strat operacyjnych).

Zarządzanie ryzykiem operacyjnym ma również na celu pełną integrację procesów zarządzania tym ryzykiem z procesami podejmowania decyzji biznesowych (tzn. strategia biznesowa wspierana jest oceną ryzyka operacyjnego, a biznes oceniany na podstawie wcześniej ustalonych wskaźników kontroli i ryzyka operacyjnego).

Organizując proces zarządzania ryzykiem operacyjnym, Grupa bierze pod uwagę strategię biznesową, Profil ryzyka Grupy, otoczenie makroekonomiczne, dostępne zasoby kapitału i płynności oraz wymogi regulacyjne (w tym zwłaszcza Rekomendacji M) stanowiące ramy dla przygotowania systemu kontroli i zarządzania ryzykiem operacyjnym w Grupie.

Zarząd Banku i Zarządy spółek zależnych odpowiadają za opracowanie, wdrożenie i funkcjonowanie właściwego systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym poprzez wprowadzanie odpowiednich regulacji wewnętrznych, zapewnia spójność systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym ze Strategią Grupy oraz jego właściwe funkcjonowanie w organizacji poprzez analizę informacji umożliwiających ocenę, czy system jest adekwatny do profilu ryzyka operacyjnego. W przypadku zaistnienia konieczności system zarządzania ryzykiem operacyjnym jest usprawniany poprzez wprowadzenie niezbędnych korekt.

System zarządzania ryzykiem operacyjnym w Grupie jest zbudowany w sposób, który zapewnia prawidłowe zarządzanie ryzykiem na każdym etapie, tj.: identyfikacji, oceny/pomiaru, ograniczania, monitorowania i raportowania.

Realizacja założeń strategii przez Zarząd Banku oceniana jest przez Radę Nadzorczą, wspieraną przez Komitet ds. Audytu oraz Komitet ds. Ryzyka i Kapitału, na podstawie syntetycznych raportów przedkładanych przez Zarząd z częstotliwością skorelowaną z częstotliwością spotkań komitetów, określających skalę i rodzaje ryzyka operacyjnego, na które narażona jest Grupa, metody zarządzania ryzykiem operacyjnym, prawdopodobieństwo jego występowania, ocenę potencjalnego negatywnego wpływu metody zarządzania ryzykiem operacyjnym, jak też wyniki monitorowania profilu ryzyka operacyjnego i apetytu na ryzyko operacyjne. Rada Nadzorczą, po dokonaniu oceny, w razie konieczności może zlecić poddanie rewizji całości lub części systemu zarządzania ryzykiem.

Definicja ryzyka operacyjnego

Ryzyko operacyjne należy rozumieć jako możliwość poniesienia strat w wyniku niewłaściwych lub zawodnych procesów wewnętrznych, czynników ludzkich, systemów technicznych lub zdarzeń zewnętrznych.

Ryzyko operacyjne obejmuje ryzyko utraty reputacji, związane ze zdarzeniami ryzyka operacyjnego oraz z praktykami biznesowymi oraz rynkowymi, a także ryzyko prawne i ryzyko braku zgodności.

Ryzyko operacyjne nie obejmuje ryzyka strategicznego i ryzyka potencjalnych strat wynikających z decyzji związanych z podejmowaniem ryzyka kredytowego, rynkowego, ryzyka płynności lub ryzyka związanego z działalnością ubezpieczeniową.

Definicja ryzyka operacyjnego w Grupie obejmuje: ryzyko technologiczne, ryzyko outsourcingu, ryzyko nadużyć/defraudacji, ryzyko prania pieniędzy, ryzyko bezpieczeństwa informacji, ryzyko ciągłości działania, ryzyko podatkowe i rachunkowe, ryzyko produktu, ryzyko braku zgodności, ryzyko prawne, ryzyko modeli, ryzyko kadrowe, ryzyko koncentracji, ryzyko niewłaściwego postępowania (*conduct risk*).

W ramach ryzyka operacyjnego następujące ryzyka zostały uznane za istotne: ryzyko braku zgodności, ryzyko modeli, ryzyko outsourcingu i ryzyko bezpieczeństwa informacji (włączając ryzyko cyberbezpieczeństwa).

Zasady identyfikacji ryzyka operacyjnego

Każda jednostka organizacyjna Grupy identyfikuje wszystkie istotne rodzaje ryzyka operacyjnego, związane z działalnością jednostki. W procesie identyfikacji ryzyka Kierownictwo uwzględnia istotne ryzyko związane ze wszystkimi procesami, produktami, czynnikiem ludzkim, systemami informatycznymi, zgodnością z obowiązującym prawem, regulacjami i zaleceniami instytucji nadzorczych, regulacjami wewnętrznymi oraz strategią Grupy, uwzględniając również ryzyko związane z zależnością od innych podmiotów w Grupie.

Jednostki organizacyjne w ramach Grupy oraz Departament Niezależnej Kontroli i Ryzyka Operacyjnego wykorzystują w procesie identyfikacji ryzyka procesy regularnego analizowania informacji generowanych przy użyciu narzędzi zarządzania ryzykiem operacyjnym (np. apetyt na ryzyko, docelowy profil ryzyka, KRI, dane o stratach i zdarzeniach ryzyka operacyjnego, problemy kontrolne i działania naprawcze, proces samooceny, mapę ryzyka, kluczowe projekty, obszary koncentracji ryzyka i obszary wzrastającego poziomu ryzyka, analizy scenariuszy, testy warunków skrajnych, zmiany procesów i produktów, atestacje ryzyka operacyjnego, informacje z wewnętrznych i zewnętrznych przeglądów i audytów, informacje raportowane do Komisji i Komitetów).

Profil ryzyka operacyjnego

Profil ryzyka operacyjnego rozumiany jest jako skala i struktura ekspozycji na ryzyko operacyjne, określająca stopień narażenia na ryzyko operacyjne. Wyrażany jest on w wybranych wymiarach strukturalnych (takich jak m.in. rodzaje zdarzeń operacyjnych, rodzaje linii biznesowych, istotne procesy) oraz w wymiarach skali (takich jak m.in. oszacowana potencjalna wielkość straty). Do ustalenia profilu ryzyka operacyjnego Grupa wykorzystuje posiadane informacje na temat zdarzeń operacyjnych oraz informacje pochodzące z wykorzystywanych narzędzi zarządzania ryzykiem operacyjnym.

Docelowy profil ryzyka operacyjnego, umożliwiający m.in. identyfikację obszarów koncentracji ryzyka operacyjnego, ustalany jest z uwzględnieniem skali i struktury ryzyka operacyjnego, zaakceptowanego apetytu/tolerancji na ryzyko operacyjne, analiz danych historycznych i wykorzystujących wdrożone narzędzia zarządzania ryzykiem operacyjnym. Dla poszczególnych kategorii ryzyka operacyjnego oraz głównych obszarów działalności Grupy monitorowane są wyznaczone wskaźniki.

Pomiar i ocena

W procesie oceny ryzyka Grupa wykorzystuje kombinacje różnych metod pomiaru lub szacowania ryzyka. Ocena ryzyka polega na określeniu prawdopodobieństwa wystąpienia i wielkości możliwych przyszłych strat z tytułu ryzyka operacyjnego. W tym celu wykorzystuje się mierniki ilościowe i jakościowe (np. apetyt na ryzyko, wymogi kapitałowe, docelowy profil ryzyka, KRI, dane o stratach i zdarzeniach ryzyka operacyjnego, problemy kontrolne i działania naprawcze, proces samooceny, mapę ryzyka, kluczowe projekty, obszary koncentracji ryzyka i obszary wzrastającego poziomu ryzyka, analizy scenariuszy, testy warunków skrajnych, zmiany procesów i produktów, atestacje ryzyka operacyjnego, informacje z wewnętrznych i zewnętrznych przeglądów i audytów, informacje raportowane do Komisji i Komitetów). Ocena uwzględnia analizę zagrożeń zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych. Trafna ocena ryzyka operacyjnego umożliwia odpowiednie określenie profilu ryzyka i właściwe nim zarządzanie. Oszacowany wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego pokrywa wszystkie kategorie ryzyka uwzględnione w definicji ryzyka operacyjnego.

Ramy akceptacji ryzyka, kontrola ryzyka, ograniczanie ryzyka

Grupa wyznacza poziomy tolerancji dla poszczególnych kategorii ryzyka operacyjnego oraz obszarów biznesowych w ramach ustalonego apetytu na ryzyko. Przekroczenie przyjętych progów tolerancji dla poszczególnych kategorii zdarzeń wymaga podjęcia działań naprawczych, zgodnie z decyzją Komitetu ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem.

Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem lub Zarządy spółek zależnych mogą podjąć decyzje w zakresie traktowania zidentyfikowanego ryzyka poprzez:

- akceptowanie (świadome niepodejmowanie działań mających na celu ograniczenie prawdopodobieństwa lub skutków zmaterializowania się danego zagrożenia, wraz z ewentualnym zapewnieniem środków na pokrycie potencjalnie związanych z nim strat);
- ograniczanie (przede wszystkim poprzez odpowiednie zdefiniowanie procesów, produktów, systemów, ich opis/procedury oraz wprowadzenie mechanizmów kontrolnych);
- transferowanie (przeniesienie części lub całości ryzyka związanego z danym zagrożeniem na podmiot zewnętrzny, w szczególności poprzez zlecenie wykonywania czynności zewnętrznym dostawcom usług lub stosowanie ubezpieczeń);
- unikanie (niepodejmowanie działań, z którymi wiąże się dane zagrożenie).

Procesy identyfikacji ryzyka, samooceny, pomiaru, monitorowania oraz raportowania w zasadniczych aspektach są ujednolicone i ogólnie przyjęte we wszystkich jednostkach organizacyjnych Grupy. Procesy ograniczania ryzyka są określane dla każdej jednostki organizacyjnej i mogą być różne dla poszczególnych jednostek.

Stosowane procesy kontrolne służą ograniczaniu przyczyn występowania negatywnych skutków zdarzeń operacyjnych (włącznie ze stratami operacyjnymi), zmniejszaniu prawdopodobieństwa ich wystąpienia oraz minimalizowaniu dotkliwości potencjalnych skutków. Mechanizmy ograniczania ryzyka obejmują również transfer ryzyka, czyli przeniesienie części lub całości ryzyka związanego z danym zagrożeniem na podmiot zewnętrzny, w szczególności poprzez zlecenie wykonywania czynności zewnętrznym dostawcom usług lub stosowanie ubezpieczeń, z zastrzeżeniem, że transfer nie może być traktowany jako alternatywa dla właściwego zarządzania ryzykiem. Grupa ocenia i monitoruje prawidłowość funkcjonowania mechanizmów transferu ryzyka.

Monitorowanie i raportowanie

Za bieżące monitorowanie ryzyka operacyjnego odpowiada Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem oraz Komitety ds. Ryzyka Operacyjnego, Systemu Kontroli i Zgodności. Jakość procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym (w tym proces samooceny) w poszczególnych jednostkach organizacyjnych Grupy jest przedmiotem kontroli i oceny przez jednostkę audytu wewnętrznego.

W ramach nadzoru skonsolidowanego dane o ryzyku operacyjnym Banku i spółek zależnych prezentowane są Komisjom i Komitetom wspierającym Zarząd Banku i Radę Nadzorczą w procesie zarządzania ryzykiem operacyjnym.

Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad systemem zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz ocenia jego adekwatność i skuteczność. Rada Nadzorcza jest wspierana przez Komitety Rady Nadzorczej - Komitet ds. Audytu, Komitet ds. Ryzyka i Kapitału oraz Komitet ds. Wynagrodzeń.

Na podstawie syntetycznych raportów ryzyka operacyjnego przedkładanych przez Zarząd co najmniej 2 razy w roku, przygotowywanych w oparciu o dane wynikające z monitorowania ryzyka operacyjnego, określających skalę i rodzaje ryzyka operacyjnego, na które narażona jest Grupa, prawdopodobieństwo

jego występowania, jego skutki i metody zarządzania ryzykiem operacyjnym, a także profil ryzyka operacyjnego i obszary koncentracji ryzyka, Rada Nadzorcza, wspierana przez Komitet ds. Audytu oraz Komitet ds. Ryzyka i Kapitału, monitoruje skuteczność systemów kontroli wewnętrznej oraz zarządzania ryzykiem (w szczególności w odniesieniu do zasad zarządzania ryzykiem operacyjnym) oraz dokonuje oceny realizacji przez Zarząd założeń strategii zarządzania ryzykiem operacyjnym.

Założenia dotyczące systemu kontroli wewnętrznej w zakresie ryzyka operacyjnego

W ramach Zarządu Banku jeden z jego członków - Członek Zarządu Nadzorujący Sektor Zarządzania Ryzykiem - sprawuje nadzór nad Departamentem Niezależnej Kontroli i Ryzyka Operacyjnego.

Zarząd jest wspierany przez Komitety ds. Ryzyka Operacyjnego, Systemu Kontroli i Zgodności oraz Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem.

Każda jednostka organizacyjna jest zobowiązana do opracowania właściwego systemu kontroli, współmiernego do poziomowi ponoszonego ryzyka operacyjnego i ryzyk innego typu, łącznie z odpowiednią dokumentacją procedur kontrolnych oraz stosownym szkoleniem personelu. Również na jednostkach organizacyjnych ciąży obowiązek identyfikacji ryzyka, które jest niedopuszczalne lub przekracza granice ryzyka, jakie dana jednostka może zaakceptować i zaproponowania odpowiednich działań w celu jego ograniczenia lub transferu.

Ustalanie standardów kontrolnych oraz monitorowanie ryzyka dla istotnych kategorii ryzyka wspierane są przez wyspecjalizowane jednostki organizacyjne.

Dodatkowo okresowo dokonywana jest ocena adekwatności i skuteczności procesów kontrolnych, polegająca na testowaniu adekwatności i efektywności kluczowych mechanizmów kontrolnych, z częstotliwością dostosowaną do poziomu ryzyka i częstotliwości kontroli (proces samooceny), monitorowaniu pionowym kluczowych mechanizmów powiązanych z istotnymi procesami oraz badaniu dokonywanym przez niezależny audyt wewnętrzny. W przypadku zidentyfikowania uchybień i obszarów nieakceptowalnego ryzyka, kierownictwo odpowiedzialne jest za opracowanie planu działań naprawczych. Realizacja planów naprawczych podlega niezależnemu monitorowaniu i kontroli. Za zorganizowanie i efektywne funkcjonowanie procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym w podmiotach zależnych Banku odpowiadają ich Zarządy. Zarządy tych podmiotów zapewniają odpowiednie struktury organizacyjne oraz wdrożenie procedur i procesów adekwatnych do podejmowanego ryzyka operacyjnego. Rady Nadzorcze spółek sprawują nadzór nad systemem zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz oceniają jego skuteczność i adekwatność. Spójność podejścia do standardów zarządzania ryzykiem operacyjnym jest zapewniana przez powołane do tego celu odpowiednie jednostki kontrolne w spółkach, przy wsparciu jednostek zarządzania ryzykiem w Grupie. Skuteczność zarządzania ryzykiem operacyjnym w podmiotach zależnych Banku i w Banku jest audytowana i oceniana wg spójnych standardów.

Departament Audytu odpowiada za niezależną ocenę efektywności procesów zarządzania ryzykiem operacyjnym i ocenę adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym za jego regularne przeglądy. Rezultaty badań audytu wewnętrznego oraz zewnętrznego są uwzględniane w systemie informacji zarządczej i w procesie podejmowania decyzji związanych z zarządzaniem ryzykiem i zarządzaniem Grupą.

ZARZĄDZANIE KAPITAŁEM WŁASNYM

Zgodnie z obowiązującym w Polsce Prawem bankowym banki są zobligowane do utrzymywania kapitałów własnych w wielkości adekwatnej do poziomu ponoszonego ryzyka.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku kapitał własny Grupy wynosił 7 056 750 tys. zł (31 grudnia 2017 roku: 6 938 883 tys. zł), zaś kapitał regulacyjny uwzględniający pozycje i pomniejszenia określone przez Komisję Nadzoru Finansowego (KNF) wynosił 4 970 103 tys. zł (31 grudnia 2017 roku 4 981 895 tys. zł). Taki poziom kapitałów uznawany jest za wystarczający do prowadzenia działalności biznesowej. Poziom kapitału jest regularnie monitorowany przy wykorzystaniu do tego celu współczynnika adekwatności kapitałowej.

Od 2008 roku Grupa rozpoczęła proces szacowania kapitału wewnętrznego. Dokonano klasyfikacji ryzyk ze względu na kryterium istotności, dla ryzyk zidentyfikowanych jako istotne oszacowano kapitał wymagany do ich pokrycia.

W procesie zarządzania kapitałem Grupa określa politykę wypłat przyszłych dywidend dla akcjonariuszy. W procesie tym uwzględnia się szereg czynników, takich jak: zyski Grupy, oczekiwania Grupy w zakresie przyszłych wyników finansowych, poziom wymogów kapitałowych, a także uwarunkowania podatkowe, regulacyjne i prawne.

Poniższa tabela prezentuje dane finansowe do wyliczenia współczynnika wypłacalności na podstawie skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy.

Adekwatność kapitałowa*

W tys. zł		31.12.2018 r.	31.12.2017 r.
I	Kapitał podstawowy Tier I	4 970 103	4 981 895
II	Całkowity wymóg kapitałowy, z tego:	2 361 451	2 230 567
	wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego	1 893 873	1 749 046
	wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kontrahenta	50 745	57 819
	wymóg kapitałowy z tytułu korekty wyceny kredytowej	28 466	49 033
	wymóg kapitałowy z tytułu przekroczenia limitu koncentracji zaangażowań i limitu dużych zaangażowań	12 459	3 746
	suma wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka rynkowego	95 391	82 411
	wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego	280 517	288 512
	Współczynnik kapitału podstawowego Tier I	16,8%	17,9%

* Łączny współczynnik kapitałowy obliczony został według zasad określonych w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 („CRR”).

Zarówno w 2018 roku, jak i w 2017 roku Grupa spełniała wszystkie regulacyjne normy ostrożnościowe dotyczące adekwatności kapitałowej.

50. Zdarzenia po dacie bilansowej

Z dniem 1 lutego 2019 roku decyzją Rady Nadzorczej Banku z dnia 7 grudnia 2018 roku Pan James Foley został powołany do pełnienia funkcji członka Zarządu Banku na trzyletnią kadencję. Pan James Foley w ramach podziału kompetencji, będzie odpowiedzialny za obszar bankowości transakcyjnej.

Po dniu 31 grudnia 2018 roku nie wystąpiły inne zdarzenia, nieujęte w tym sprawozdaniu finansowym, mogące w znaczący sposób wpłynąć na wyniki Grupy.

Podpisy Członków Zarządu

21.03.2019 r.	Sławomir S. Sikora	Prezes Zarządu	Podpis
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	
21.03.2019 r.	Natalia Bożek	Wiceprezes Zarządu	Podpis
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	
21.03.2019 r.	Maciej Kropidłowski	Wiceprezes Zarządu	Podpis
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	
21.03.2019 r.	David Mouillé	Wiceprezes Zarządu	Podpis
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	
21.03.2019 r.	Barbara Sobala	Wiceprezes Zarządu	Podpis
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	
21.03.2019 r.	James Foley	Członek Zarządu	Podpis
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	
21.03.2019 r.	Katarzyna Majewska	Członek Zarządu	Podpis
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	

Sprawozdanie z działalności Banku Handlowego w Warszawie S.A. oraz Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. w 2018 roku

Marzec 2019

Raport roczny 2018

Zgodnie z zapisami paragr. 71 pkt 8 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 29 marca 2018 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz. U. z 2018 r., poz. 757 z późn. zm.)

sprawozdanie Zarządu na temat działalności Banku i Grupy zostało sporządzone w formie jednego dokumentu. Przedstawione w niniejszym dokumencie informacje odnoszą się do Grupy (włączając Bank) lub wyłącznie do Banku tak, jak wskazano w poszczególnych rozdziałach, tabelach i opisach.

SPIS TREŚCI

I.	Wstęp	115
1.	Charakterystyka działalności Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.	115
2.	Historia Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.	115
3.	Najważniejsze wydarzenia w 2018 roku	115
4.	Strategia na lata 2019-2021 - perspektywy rozwoju Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.	116
5.	Nagrody i wyróżnienia	117
II.	Gospodarka polska w 2018 roku	118
1.	Główne tendencje makroekonomiczne	118
2.	Rynek pieniężny i walutowy	119
3.	Rynek kapitałowy	119
4.	Sektor bankowy	121
5.	Potencjalne zagrożenia w światowej i polskiej gospodarce w 2019 roku	122
III.	Schemat organizacyjny Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.	123
IV.	Struktura organizacyjna Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.	123
V.	Podstawowe dane finansowe Banku i Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.	124
1.	Syntetyczne zestawienie podstawowych danych finansowych Banku i Grupy	124
2.	Wyniki finansowe Banku i Grupy w 2018 roku	124
VI.	Działalność Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. w 2018 roku	133
1.	Kredyty i inne zaangażowania obciążone ryzykiem	133
2.	Fundusze zewnętrzne	136
3.	Stopy procentowe	137
4.	Segment bankowości instytucjonalnej	138
5.	Segment bankowości detalicznej	143
6.	Rozwój kanałów dystrybucji	145
7.	Zmiany w zakresie technologii informatycznych	146
8.	Zaangażowania kapitałowe Banku	148
VII.	Istotne czynniki ryzyka związane z działalnością Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.	149
1.	Istotne czynniki ryzyka i zagrożenia związane z otoczeniem grupy	149
2.	Istotne czynniki ryzyka i zagrożenia związane z grupą i jej działalnością	153
VIII.	Zaangażowanie społeczne i mecenat kulturalny Banku	158
1.	Społeczna odpowiedzialność biznesu (CSR)	158
2.	Mecenat kulturalny i sponsoring	163
IX.	Informacje inwestorskie	163
1.	Struktura akcjonariatu i notowania akcji Banku na GPW	163
2.	Dywidenda	165
3.	Rating	166
4.	Relacje inwestorskie w Banku	166
X.	Oświadczenie Banku Handlowego w Warszawie S.A. o stosowaniu w Banku zasad ładu korporacyjnego w 2018 roku	166
1.	Zasady ładu korporacyjnego, które stosuje Bank Handlowy w Warszawie S.A.	166
2.	Informacja o stosowaniu zasad ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych	167
3.	Opis głównych cech stosowanych w banku systemów kontroli wewnętrznej i zarządzania ryzykiem w odniesieniu do procesu sporządzania sprawozdań finansowych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych	168
4.	Akcjonariusze posiadający znaczne pakiety akcji	169
5.	Posiadacze wszelkich papierów wartościowych, które dają specjalne uprawnienia kontrolne, wraz z opisem tych uprawnień	169
6.	Ograniczenia odnośnie do wykonywania prawa głosu	169
7.	Ograniczenia dotyczące przenoszenia prawa własności papierów wartościowych	169
8.	Zasady powoływania i odwoływania Członków Zarządu oraz zakres ich uprawnień	169
9.	Zmiany statutu Spółki	170
10.	Opis sposobu działania Walnego Zgromadzenia i jego zasadniczych uprawnień oraz praw akcjonariuszy i sposobu ich wykonywania	170

11.	Skład osobowy i zmiany w Zarządzie i Radzie Nadzorczej Banku w 2018 roku, opis działania Zarządu i Rady Nadzorczej oraz ich komitetów	173
12.	Dobre praktyki w Domu Maklerskim Banku Handlowego S.A. - Spółki z Grupy Kapitałowej Banku	181
13.	Polityka różnorodności	182
XI.	Inne informacje o władzach Banku Handlowego w Warszawie S.A. i zasady zarządzania	183
1.	Informacje dotyczące polityki w zakresie wynagrodzeń	183
2.	Wynagrodzenia i nagrody, łącznie z wynagrodzeniami z zysku, wypłacone osobom zarządzającym i nadzorującym	183
3.	Informacje o łącznej liczbie i wartości nominalnej akcji Banku oraz akcji i udziałów w jednostkach powiązanych Banku, będących w posiadaniu Członków Zarządu oraz Członków Rady Nadzorczej	186
4.	Informacje o wszelkich umowach zawartych między Bankiem a Członkami Zarządu, przewidujących rekompensatę w przypadku ich rezygnacji lub zwolnienia z zajmowanego stanowiska bez ważnej przyczyny lub gdy ich odwołanie lub zwolnienie następuje z powodu połączenia Banku przez przejęcie	186
5.	Zasady zarządzania	187
XII.	Umowy zawarte z podmiotem uprawnionym do badania i przeglądu sprawozdań finansowych	187
XIII.	Zdarzenia po dacie bilansowej	187
XIV.	Oświadczenia Zarządu Banku	187

I. Wstęp

1. Charakterystyka działalności Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.

Bank Handlowy w Warszawie S.A. jest bankiem strategicznie skoncentrowanym na zdefiniowany rynek docelowy z obszarów Bankowości Instytucjonalnej i Detalicznej.

W ramach segmentu Bankowości instytucjonalnej Citi Handlowy koncentruje się na utrzymywaniu wiodącej pozycji wśród banków obsługujących międzynarodowe korporacje oraz największe firmy krajowe. Przedsiębiorstwa z sektora MŚP stanowią kolejną grupę klientów istotnych z punktu widzenia Grupy. Koncentracja na akwizycji nowych klientów przy jednoczesnym aktywnym pogłębianiu relacji z obecnymi klientami z wybranych branż, a także zapewnienie wsparcia dla klientów rozwijających działalność poza granicami kraju (inicjatywa Emerging Market Champions) stanowią klucz do dalszego budowania pozycji rynkowej Grupy. Grupa stawia sobie za cel odgrywanie roli Strategicznego Partnera polskich przedsiębiorstw, aktywnie wspierającego ekspansję polskiego przemysłu. Wyraźnie widoczne jest to w zakresie oferty produktowej Banku, w której szczególnie ważne miejsce zajmują transakcje walutowe, a także produkty związane z finansowaniem i zabezpieczaniem handlu. Ponadto Bank dąży do utrzymania statusu jednego z najbezpieczniejszych miejsc przechowywania oszczędności klientów instytucjonalnych, które dostarcza wielu nowoczesnych i użytecznych rozwiązań w zakresie rachunków operacyjnych i zarządzania bieżącymi finansami przedsiębiorstw.

Stabilna pozycja kapitałowa Banku, a także wyróżniająca go sieć powiązań międzynarodowych jest również doceniana przez klientów segmentu detalicznego. Bank wykorzystuje związaną z tym przewagę konkurencyjną do umacniania się na pozycji lidera w obszarze bankowości klientów zamożnych. W tym celu Bank nieustannie rozwija ofertę dla klientów Citigold oraz wdrożoną pod koniec 2015 roku unikalną na rynku ofertę dla najbardziej zamożnych klientów – Citigold Private Client. W segmencie detalicznym, Bank koncentruje się na produktach inwestycyjnych i unikalnym sposobie wynagradzania klientów, którzy decydują się na skorzystanie z oferty Banku w zakresie produktów zarządzania majątkiem online. Międzynarodowe powiązania Banku umożliwiają wzbogacenie oferty dla klientów indywidualnych dostarczając im unikalnych doświadczeń w obszarze bankowości globalnej.

Duże znaczenie dla Banku mają także pozostali klienci indywidualni, zwłaszcza tzw. grupy klientów aspirujących, dla których Bank rozwija specjalną ofertę Citi Priority. Citi Handlowy udoskonala oferowane rozwiązania pakietowe, pogłębiając relacje depozytowe klientów z tego segmentu z Bankiem i jednocześnie adresując ich potrzeby kredytowe.

Ponadto Citi Handlowy jest niekwestionowanym liderem na rynku kart kredytowych, oferując produkty z globalnej palety produktowej Citi, akceptowane na całym świecie i dostarczające wyjątkowych wartości dla klienta, np. w formie programów lojalnościowych. Bank stawia sobie za cel dalsze zwiększenie udziału w rynku niezabezpieczonych produktów kredytowych poprzez zaspokajanie potrzeb kredytowych coraz większej liczby klientów dzięki konkurencyjnej ofercie pożyczki gotówkowej czy produktów ratalnych, a także innowacyjnym, szybkim procesom.

Z kolei Dom Maklerski Banku Handlowego S.A. jest jednym z najaktywniejszych uczestników polskiego rynku kapitałowego i zajmuje czołową pozycję pod względem udziału w obrotach Giełdy Papierów Wartościowych.

2. Historia Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.

Bank Handlowy w Warszawie S.A., założony w 1870 roku, jest najstarszym bankiem komercyjnym w Polsce i jednym z najstarszych, nieprzerwanie działających, banków w Europie. Przez ponad 148 lat istnienia stał się znaną marką.

Od 2001 roku Bank jest częścią globalnej instytucji finansowej Citigroup i działa w Polsce pod marką Citi Handlowy.

Dzisiaj Bank Handlowy w Warszawie S.A. oferuje pod marką Citi Handlowy bogaty i nowoczesny asortyment produktów i usług bankowości korporacyjnej, inwestycyjnej i detalicznej. Przynależność do Citi, wiodącej instytucji finansowej na świecie, zapewnia klientom Citi Handlowy dostęp do usług finansowych w ponad 100 krajach.

Citigroup to wiodąca globalna firma świadcząca usługi finansowe. Obsługuje ok. 200 mln klientów indywidualnych, korporacyjnych, rządowych i instytucjonalnych w ponad 100 krajach. Zapewnia bogaty wachlarz produktów i usług finansowych, takich jak: bankowość komercyjna i inwestycyjna, bankowość detaliczna, kredytowanie, ubezpieczenia, usługi na rynku papierów wartościowych i zarządzanie aktywami. Dodatkowe informacje można uzyskać na stronie internetowej www.citigroup.com

3. Najważniejsze wydarzenia w 2018 roku

Rok 2018 był rokiem realizacji strategii wzrostu w kluczowych dla Grupy obszarach, czego potwierdzeniem są następujące osiągnięcia i wydarzenia:

- **wysokie tempo akcji kredytowej Banku: klienci instytucjonalni +13% r./r.** (wzrost aktywów we wszystkich segmentach: klienci korporacyjni +16% r./r., klienci globalni +16% r./r., bankowość przedsiębiorstw +6% r./r.) oraz **klienci detaliczni +5% r./r.** (rekordowa sprzedaż kredytów hipotecznych – 357 mln zł, tj. +12% r./r.);
- **konsekwny rozwój bankowości realcyjnej:** wzrost wolumenów depozytów klientów detalicznych +15% r./r., dzięki akwizycji nowych klientów w strategicznej grupie klientów – Citi Private Client +8% r./r.;
- **wskazniki rentowności znacznie powyżej sektora bankowego:** ROE - 10,0% vs. 7,2% w sektorze bankowym oraz ROA - 1,40% vs. 0,80% w sektorze bankowym;
- **digitalizacja modelu bankowości detalicznej:**
 - **wzrost liczby cyfrowych użytkowników** - z bankowości mobilnej korzysta o 22% więcej osób niż na koniec 2017 roku;
 - **digitalizacja akwizycji** - niemal dwukrotna sprzedaż produktów gotówkowych sprzedawanych za pośrednictwem profilowanych ofert na platformie CitiBank Online w porównaniu do końca 2017 roku;
 - **start usługi płatności telefonem Google Pay;**
- **uruchomienie Programu Korzyści Citi Specials** - przywileje dostępne z kartami Banku takie jak rabaty na zakupy, udostępnienie nowego programu lojalnościowego i limitowane oferty, co w konsekwencji spowodowało wzrost transakcyjności kart Banku o 5% r./r.;
- **utrzymanie wiodącej pozycji na rynku FX** - wzrost wolumenów FX o 3% r./r., które to transakcje w większości są zawierane za pośrednictwem platformy Citi FX Pulse; przez platformę Citi FX Pulse oferowany jest dostęp do ponad 130 walut, co stanowi atrakcyjne rozwiązanie dla przedsiębiorstw z branży e-commerce;
- **zaprojektowanie pierwszej na rynku karty korporacyjnej dla kadry zarządzającej** - karta Business Executive jest unikatowym rozwiązaniem na rynku polskim, łączący w sobie dostęp do systemów bankowości Citi z pakietem benefitów

i korzyści, m.in. fast track, priority pass, iPass, ułatwiający prowadzenie międzynarodowego biznesu w transparentny i przyjazny sposób;

- **bezpieczeństwo kapitałowe** Banku utrzymane na wysokim poziomie: wysoka jakość aktywów i kapitałów, współczynnik Tier 1 na poziomie 16,8%. Wskaźnik Tier 1 znajduje się o ok. 5,2 p.p. powyżej nowych minimalnych progów kapitałowych
- **budowanie wartości dla akcjonariuszy** – bezpieczeństwo i stabilna pozycja Banku potwierdzone konsekwentną polityką dywidendy; jednocześnie Bank utrzymał także notowanie w kolejnej edycji RESPECT Index, indeksu GPW, skupiającego najbardziej zaangażowane społecznie firmy. Citi Handlowy jest jednym z dwóch banków, które utrzymują się na liście od pierwszej edycji zestawienia.

4. Strategia na lata 2019-2021 – perspektywy rozwoju Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.

4.1 Ogólne cele rozwoju Grupy

W grudniu 2018 roku Rada Nadzorcza Banku zatwierdziła nową Strategię Grupy Banku Handlowego w Warszawie S.A. na lata 2019-2021. Głównym założeniem Strategii jest wzrost działalności klientowskiej, która ma przyczynić się do osiągnięcia następujących celów finansowych:

- wysoki jednocyfrowy średnioroczny wzrost wolumenów kredytowych w segmencie bankowości detalicznej i średni jednocyfrowy średnioroczny wzrost wolumenów kredytowych w segmencie bankowości instytucjonalnej;
- wysoki jednocyfrowy średnioroczny wzrost przychodów na działalności klientowskiej;
- utrzymywanie wskaźnika ROE powyżej 10% w okresie 2019-2021 (w roku 2021 celem Banku jest przekroczenie poziomu 12%), o ile nie będą miały miejsca przyszłe zdarzenia prawne, regulacyjne lub podatkowe, które będą mogły mieć wpływ na osiągnięcie tego wskaźnika.

W celu osiągnięcia średniorocznego wzrostu przychodów klientowskich na poziomie ok. 8% w okresie objętym strategią, Grupa będzie wdrażać nowe inicjatywy strategiczne w segmencie klientów instytucjonalnych i detalicznych. Jednocześnie będzie wykorzystywać dotychczasowe przewagi konkurencyjne dla uzyskania wzrostu w następujących obszarach: niezabezpieczone kredyty detaliczne, wymiana walutowa i zarządzanie gotówką, usługi Wealth Management oraz oferta dla klientów poszukujących globalnego partnera finansowego.

Grupa znajduje się w dobrym momencie dla zwiększenia dynamiki wzrostu. Dzieje się tak za sprawą silnej pozycji kapitałowej i dobrej jakości portfela kredytowego, a przy tym wysokiej płynności, co daje Grupie solidne fundamenty do zdrowego wzrostu. Ponadto istotną przewagą konkurencyjną jest globalny zasięg i unikalna oferta dla klientów prowadzących działalność międzynarodową, podróżujących i inwestujących na rynkach światowych. Ważnym elementem niezbędnym dla powodzenia nowej strategii jest także zaufanie klientów.

Grupa będzie tworzyć bankowość kontekstową zarówno w wymiarze korporacyjnym, jak i detalicznym. Jedną ze strategicznych grup docelowych będą firmy ekonomii jutra, z wysokim potencjałem wzrostu (tzw. MME plus). Grupa dostarczać będzie tego typu podmiotom kompleksowe rozwiązania finansowe, które pozwolą im na szybką adaptację modelu biznesowego do dynamicznie zmieniającej się skali działalności. Klienci indywidualni natomiast będą otrzymywali precyzyjnie dopasowane propozycje rozwiązań w momencie, kiedy ich potrzebują. Dzięki konsekwentnej inwestycji w zarządzanie danymi, Grupa będzie

docierać do swoich klientów z rozwiązaniami, które wpisują się będą w ich aktualną potrzebę, a z dynamicznie rosnącymi firmami dzielić się będzie wiedzą z międzynarodowych rynków, oferując możliwość skalowania biznesu.

Bank będzie wykorzystywał i rozwijał nowe technologie (m.in. w obszarze sztucznej inteligencji, *machine learning*, biometrii czy zarządzania i analizy dużych zbiorów danych) dla zwiększenia skuteczności w dotarciu do klienta oraz dla poprawy jakości świadczonych usług. Dodatkowo Grupa koncentrować się będzie na dalszym dygitalizowaniu i upraszczaniu dokumentacji oraz na automatyzacji procesów zarówno w sferze kontaktu z klientem, jak i w ramach wewnętrznych procedur.

W strategii Grupy na lata 2019-2021 kluczowym elementem jest nowa kultura organizacyjna. Wdrażane będą inicjatywy, których celem jest wprowadzenie istotnych zmian na rzecz zwiększenia elastyczności godzin i miejsca pracy, wzmocnienia dialogu międzypokoleniowego, promocji kultury akceptacji dla różnorodności zespołów, zachowania równowagi pomiędzy życiem prywatnym i pracą, stworzenia nowych ścieżek rozwoju, m.in. poprzez zwiększenie mobilności pracowników w ramach struktur Grupy i Citi oraz wzmocnienie kultury uznania codziennych dokonań i sukcesów.

4.2 Bankowość instytucjonalna

W segmencie bankowości instytucjonalnej Bank jest wiodącym podmiotem świadczącym usługi na rzecz międzynarodowych korporacji oraz największych przedsiębiorstw lokalnych. Strategia segmentu przewiduje podjęcie inicjatyw mających na celu wzrost przychodów związanych z działalnością klientowską. Do najistotniejszych inicjatyw w tym zakresie należy zmiana podejścia do obsługi szybko rozwijających się firm nowej gospodarki (MME+). Są to podmioty, które rozważają rozwój swojej działalności w sposób nieorganiczny oraz poszukują bardziej złożonych rozwiązań bankowych. Bank posiada w swojej ofercie wieloproduktowe rozwiązania spełniające oczekiwania tego typu klientów (m.in. w zakresie rynków kapitałowych, instrumentów dłużnych, międzynarodowego zarządzania gotówką) oraz jest przygotowany do udzielenia finansowania w tym zakresie. Wykorzystując zaawansowaną analizę danych, Bank jest w stanie rozpoznać tego typu firmy na wczesnym etapie ich rozwoju i zaoferować odpowiednie rozwiązania, także wykorzystując swój globalny charakter i know-how z wielu rynków na świecie. Ponadto Grupa widzi istotny potencjał przychodowy w ramach udziału w transakcjach transformacyjnych największych klientów korporacyjnych m.in. z udziałem funduszy Private Equity (np. transakcje LBO, IPO i M&A). Grupa planuje także utrzymanie pozycji lidera w segmencie firm globalnych.

4.3 Działalność maklerska

Kluczowym czynnikiem, który ma przełożenie na wyniki osiągnięte przez DMBH, jest aktywność inwestycyjna ze strony inwestorów instytucjonalnych, która z kolei uzależniona jest od koniunktury na rynku akcji oraz napływu środków. Po 10 latach globalnej hossy na rynkach kapitałowych obecnie jesteśmy w okresie przejściowej dekonunktury. Po bardzo trudnym roku 2018, w którym na rynku polskim oberwaliśmy dwucyfrowe spadki indeksów giełdowych, bardzo małą aktywność na rynku IPO i nadszarpnięte zaufanie inwestorów giełdowych, rok 2019 powinien przynieść poprawę. Wprowadzenie PPK, które nabierze tempa w drugiej połowie 2019 roku powinno mieć pozytywny wpływ na polski rynek kapitałowy szczególnie w dłuższej perspektywie (pełna implementacja PPK powinna się zakończyć w 2021 roku).

Równoległe do zmian regulacyjnych (w tym w szczególności MIFID II), na rynku krajowym rośnie koncentracja oraz udział zdalnych członków GPW. Największe podmioty konkurują coraz bardziej agresywnie w segmencie klientów instytucjonalnych, który historycznie był głównym obszarem działalności DMBH. DMBH realizuje projekty technologiczne, których celem jest dalsza

automatyzacja i usprawnianie procesów oraz rozwój w kierunku oferowania rozwiązań, zapewniających efektywną kosztowo obsługę krajowych i międzynarodowych klientów instytucjonalnych, którzy są zainteresowani handlem algorytmicznym oraz realizacją transakcji typu *high volume*.

W obliczu zachodzących zmian na rynku usług maklerskich dla klientów instytucjonalnych, szczególnie istotny jest dla Grupy rozwój segmentu klientów detalicznych, z sukcesem realizowany w ostatnich latach, gdzie istnieje szansa na dalszą poprawę efektywności współpracy pomiędzy DMBH a Bankiem.

Kolejnym istotnym obszarem jest działalność na rynku operacji kapitałowych, gdzie Grupa zamierza aktywnie uczestniczyć realizując transakcje IPO i SPO.

4.4 Bankowość detaliczna

W 2019 roku Bank będzie kontynuował realizację strategii w zakresie segmentacji klientów oraz modelu biznesowego. Bank zamierza rozwijać ofertę produktów i usług w taki sposób, aby dostarczać jak największą wartość i w jak największym stopniu zaspokajając potrzeby finansowe klientów w docelowych segmentach. Bank będzie także kontynuował strategię digitalizacji produktów i usług, dostarczając swoim klientom innowacyjne i dopasowane rozwiązania.

Jednym z celów strategicznych będzie dążenie do ugruntowania pozycji lidera w obszarze bankowości klientów zamożnych. W tym celu Bank będzie w dalszym ciągu rozwijał ofertę dla klientów Citigold oraz wdrożoną pod koniec 2015 roku unikalną na rynku ofertę dla najbardziej zamożnych klientów - Citigold Private Client (CPC). Bank planuje zwiększyć portfel klientów z tych segmentów dzięki aktywnej akwizycji oraz pogłębianiu relacji z istniejącymi klientami. Bank planuje poszerzyć wachlarz produktów dostępnych dla klientów, zarówno w tradycyjnym kanale opiekunów jak i na platformach elektronicznych. Bank dokona przeglądu benefitów oferowanych klientom i uaktualni je, by w jak najlepszym stopniu odpowiadały ich zmieniającym się potrzebom. Dla tych grup klientów Bank będzie także kontynuował współpracę z innymi podmiotami Citi na świecie w celu dostarczenia najwyższej jakości rozwiązań w obszarze bankowości globalnej.

Bank będzie nadal koncentrował się na pozyskiwaniu tzw. klientów aspirujących do zamożnych, rozwijając specjalnie dla nich ofertę Citi Priority. Klienci aspirujący otrzymają możliwość poznania szerokiej oferty doradczej i produktowej.

Bank będzie dążył do wzmocnienia pozycji lidera na rynku kart kredytowych, oferując produkty z globalnej palety Citi, akceptowane na całym świecie i oferujące wyjątkowe wartości dla klienta, np. Program CitiSpecials. W 2019 roku Bank planuje także uruchomić program partnerstw strategicznych. Poprzez partnerstwa strategiczne bank ma na celu wzmocnienie wartości kreowanej dla klientów, a przez to istotne zwiększenie akwizycji nowych klientów.

Istotnym celem w 2019 roku będzie również zwiększenie udziału w rynku niezabezpieczonych produktów kredytowych poprzez zaspokajanie potrzeb kredytowych coraz większej liczby klientów dzięki konkurencyjnej ofercie pożyczki gotówkowej czy produktów ratałnych.

Bank zamierza kontynuować realizację strategii w zakresie sieci oddziałów detalicznych, koncentrując obecność swoich placówek w największych miastach Polski. Jednocześnie Bank będzie inwestował w dalszy rozwój platform elektronicznych, traktując je jako główny kanał obsługi i coraz ważniejsze źródło pozyskiwania nowych klientów. W 2019 roku Bank udostępni klientom nową wersję aplikacji mobilnej, a także uruchomi w pełni zdalny proces pozyskania karty kredytowej i pożyczki gotówkowej umożliwiający weryfikację tożsamości w oparciu o biometrię twarzy.

Bank będzie także kontynuował automatyzację operacji bankowych mając na celu optymalizację kosztów oraz poprawę doświadczeń klientów dzięki skróceniu i uproszczeniu procesów.

Dużym wyzwaniem i strategicznym celem Banku w 2019 roku będzie biznesowe przygotowanie do wdrożenia oraz wykorzystania potencjalnych korzyści wynikających z regulacji PSD2.

5. Nagrody i wyróżnienia

W 2018 roku Bank, DMBH i Fundację Kronenberga przy Citi Handlowy uhonorowano prestiżowymi tytułami i nagrodami:

- Citi Handlowy trzeci rok z rzędu został wyróżniony tytułem „**Etycznej Firmy**” **Pulsu Biznesu** i tym samym znalazł się jako jedyny bank w **specjalnej kategorii „Super Etycznej Firmy”**. Prawo do posługiwania się takim określeniem zyskało jeszcze tylko osiem firm. Idea konkursu zakłada wyróżnienie marek dla których etyka jest kluczowym i nieodzownym elementem funkcjonowania na rynku. Citi Handlowy od początku istnienia konkursu konsekwentnie trafia do grona laureatów, którzy w sposób najbardziej kompleksowy i systemowy wykazują największą aktywność na rzecz budowy i wzmocnienia kultury organizacyjnej opartej na etyce i wartościach.
- Citi Handlowy po raz dwunasty znalazł się w zestawieniu **RESPECT Index**, pierwszym w Europie Środkowo-Wschodniej indeksie spółek odpowiedzialnych, zainicjowanym przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie. Bank jest jedną z nielicznych spółek giełdowych nagradzanych w ten sposób nieprzerwanie od momentu powstania Indeksu w 2009 roku. Ocenianym obszarem są tu działania w obszarze zrównoważonego rozwoju, wpisane w długofalowe strategie biznesowe.
- Citi Handlowy zwyciężył w konkursie Ministerstwa Finansów na pełnienie funkcji **Dealera Skarbowych Papierów Wartościowych (DSPW)** w 2018 roku. To kolejne z serii zwycięstw Banku w tym prestiżowym konkursie organizowanym od 2002 roku i potwierdzenie silnej pozycji w tym segmencie rynku.
- Citi Handlowy został uhonorowany tytułem najlepszego banku cyfrowego w Polsce w rankingu „**World’s Best Consumer Digital Banks In Central & Eastern Europe 2018**”, przygotowanego przez renomowany amerykański magazyn Global Finance. To zaszczytne wyróżnienie Citi Handlowy otrzymał za najwyższej jakości usługi bankowości elektronicznej dla klientów detalicznych. Osiągnięcia w tym zakresie potwierdza liczba klientów Banku korzystających z bankowości mobilnej – w I półroczu 2018 roku wzrosła o 32%.
- Prestiżowy brytyjski magazyn finansowy **Euromoney** po raz kolejny wyróżnił bank Citi Handlowy. W 15. edycji dorocznego badania rynku bankowości prywatnej bank został doceniony w dwóch kategoriach: za najlepszą ofertę private banking oraz najlepszą ofertę dla klientów globalnych.
- Bankowość prywatna Citi Handlowy święciła triumfy także w prestiżowym krajowym rankingu magazynu **Forbes „Idealne banki dla najbogatszych”**, w którym oferta Citi Handlowy uzyskała najwyższą notę 5 gwiazdek. Doceniono globalny charakter banku, oferującego usługi klientom prowadzącym interesy na całym świecie. Doceniono mobilność oferty i autorską ofertę dla biznesu w dynamicznie rozwijającym się segmencie e-commerce.
- Nowatorska, oparta na współpracy z największymi graczami rynku e-commerce strategia akwizycji Karty Kredytowej Citi Handlowy otrzymała główną nagrodę w konkursie **Innovation Award**, organizowanym przez Stowarzyszenie Komunikacji Marketingowej SAR w kategorii „Model biznesowy”. Wyróżnienie to potwierdza skuteczność wdrożonej w 2017 roku strategii banku, opartej zarówno na dopasowaniu oferty do potrzeb klienta, jak i coraz większej automatyzacji procesu. Współpraca z największymi portalami z branży e-commerce przyniosła wzrost sprzedaży Karty Kredytowej rok do roku o 26% w kanałach cyfrowych.

- Po raz trzeci z rzędu kapituła rankingu **Złoty Bankier** uznała Kartę Kredytową Citi Simplicity za najlepszą na rynku. W 9. edycji konkursu na najwyższym podium znalazła się również Pożyczka Gotówkowa Citi Handlowy. Karta kredytowa to od 20 lat flagowy produkt Citi Handlowy, doceniany przez klientów za jasne i przejrzyste zasady oraz wyjątkową funkcjonalność, uznawaną na całym świecie.
- Prezes Citi Handlowy został wyróżniony w pierwszej w Polsce edycji konkursu Male Champion of Change. Tytuł **Male Champion of Change** przyznawany jest osobom, które mają na swoim koncie wybitne zasługi w zakresie budowania różnorodności oraz wspierania kobiet. Statuetki Male Champion of Change przyznano podczas IX edycji konkursu Bizneswoman Roku organizowanej przez Fundację Sukces Pisany Szminką.
- W IX edycji **konkursu „Wyróżnienie Białej Wstążki”**, organizowanego pod hasłem „Nie bądź obojętny – Stop przemocy wobec kobiet”, Citi Handlowy otrzymał nagrodę w kategorii „Pracodawca – sponsor”. Nagrodę Bank otrzymał „za pomoc w readaptacji Ośrodka SOWA, mądry wolontariat pracowniczy i długofalową, niekończącą się pomoc i wsparcie fundacji Centrum Praw Kobiet”.
- W tegorocznej, **16. edycji raportu Forum Odpowiedzialnego Biznesu znalazło się 15 inicjatyw CSR Citi w Polsce**. Publikacja „Odpowiedzialny Biznes w Polsce. Dobre Praktyki” stanowi jedyne tego typu opracowanie, podsumowujące najważniejsze inicjatywy z zakresu CSR w Polsce. Wśród praktyk długoletnich uwzględniono m.in. takie inicjatywy, jak: Program Wolontariatu Pracowniczego Citi, badanie „Postawy Polaków wobec finansów” oraz Nagrodę im. prof. Aleksandra Gieysztora.
- W **Rankingu Odpowiedzialnych Firm 2018** organizowanym przez „Gazetę Prawną” Citi Handlowy uzyskał poziom kryształowy, który skupia dojrzałe, aktywne firmy w zakresie CSR.

Zjednoczonymi a Chinami, słabszymi wynikami w przetwórstwie w Niemczech oraz wygasaniem fiskalnego pakietu stymulującego w USA. W rezultacie światowy wzrost gospodarczy prawdopodobnie wyhamował do 3,2% r./r. z 3,3%, na co złożyło się przyspieszenie wzrostu PKB w Stanach Zjednoczonych do 2,9% z 2,3% oraz wyhamowania wzrostu w strefie euro do 1,8% z 2,5% i w Chinach do 6,6% z 6,9%. Dobrym wynikiem amerykańskiej gospodarki towarzyszyła kontynuacja zacieśniania polityki pieniężnej przez amerykański bank centralny. Jednocześnie Europejski Bank Centralny wraz z końcem ubiegłego roku zakończył program skupu aktywów. Z kolei polityka budżetowa nowego rządu we Włoszech doprowadziła do napięć z Unią Europejską oraz do wzrostu rentowności włoskich obligacji. Z powodu podwyżek stóp procentowych rosły także rentowności obligacji amerykańskich. W 2019 roku spodziewamy się wyhamowania globalnego wzrostu PKB do 2,9%, przy spowolnieniu wzrostu w USA do 2,6% oraz w strefie euro do 1,0%.

Produkt Krajowy Brutto

Produkt Krajowy Brutto wzrósł w 2018 roku o 5,1% wobec 4,8% w 2017 roku. Wzrost gospodarczy zaskakiwał pozytywnie drugi rok z rzędu niemal w każdym kolejnym kwartale. Głównym motorem wzrostu pozostał popyt krajowy, który przyspieszył do 5,5% z 4,9% za sprawą dalszego ożywienia inwestycji do 7,3% z 3,9%. Ożywieniu w nakładach na środki trwałe towarzyszył wzrost napływu środków unijnych częściowo odzwierciedlony w szybszym wzroście produkcji budowlanej o 21,2% r./r., wobec 10,9% w 2017 roku. Jednocześnie sprzedaż detaliczna wyhamowała do 4,5% z 5,5%, a konsumpcja prywatna spowolniła do ok. 4,6% z 4,9%. Słabsze dane o aktywności napłynęły z przemysłu, gdzie produkcja przemysłowa spowolniła do 6,0% z 6,2%, na co także złożyło się spowolnienie eksportu. Na słabsze wyniki w przetwórstwie wskazywał znaczny spadek indeksu wyprzedzającego koniunktury PMI poniżej 50 pkt po raz pierwszy od 2014 roku. Słabsze zachowanie eksportu i produkcji było pod wpływem wyhamowania globalnego tempa wzrostu obrotów handlowych. Jednocześnie osłabienie dynamiki polskiego eksportu było ograniczane przez stosunkowo słabe złote. Mimo nieco głębszego wyhamowania importu kontrybucja eksportu netto w 2018 roku była niższa niż w 2017 roku i pozostała ujemna.

Dobrym wynikiem konsumpcji sprzyjała dalsza poprawa warunków na rynku pracy. Wzrost wynagrodzeń w sektorze przedsiębiorstw przyspieszył do 7,1% r./r. z 5,9%, czemu sprzyjały rosnące niedobory siły roboczej przy wysokim popycie na pracę. Jednocześnie stopa bezrobocia spadła w trakcie ubiegłego roku do 5,8% z 6,6% na koniec 2017 roku, a tempo wzrostu zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw wyhamowało do 3,5% r./r. z 4,5%.

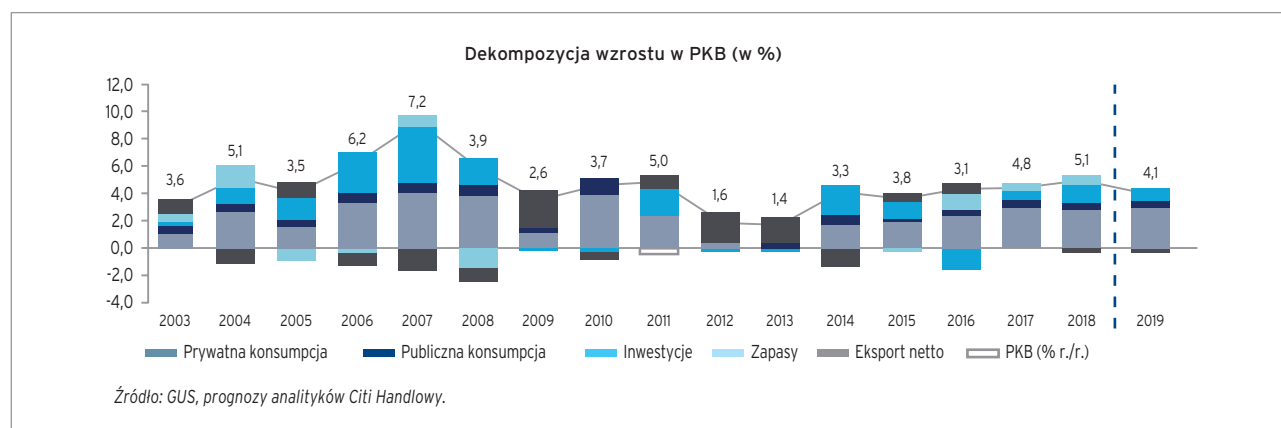
W 2019 roku oczekujemy osłabienia wzrostu gospodarczego do ok. 4,1%, na co złoży się spowolnienie inwestycji, przyjednoczesnym dynamicznym wzroście konsumpcji.

II. Gospodarka polska w 2018 roku

1. Główne tendencje makroekonomiczne

Otoczenie zewnętrzne

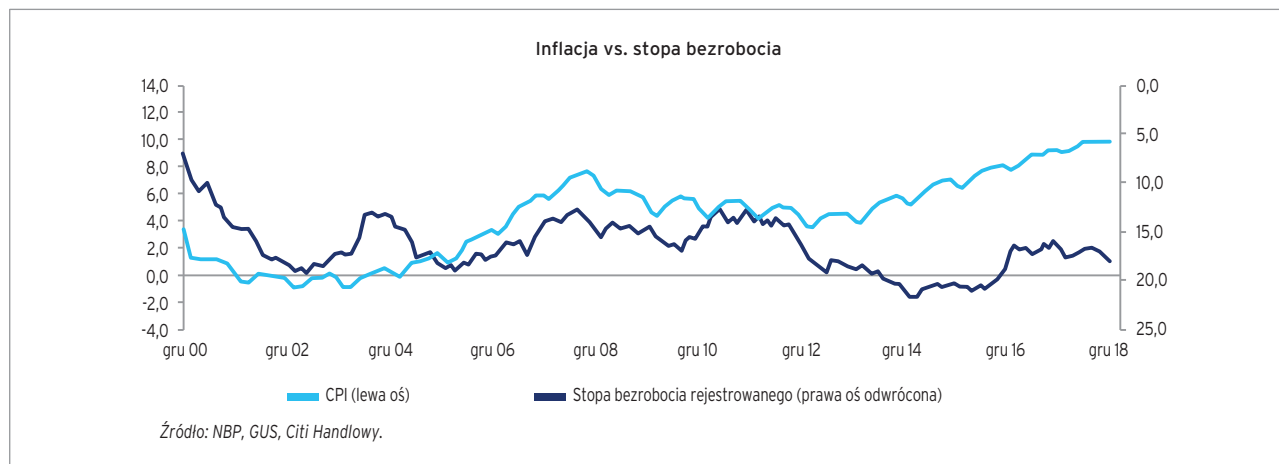
Rok 2018 przyniósł niewielkie spowolnienie globalnego wzrostu gospodarczego, który jednak pozostał blisko najwyższych poziomów od lat 2010–2011. Optymizm rozbudzony w 2017 roku znalazł odzwierciedlenie w stopniowo poprawiających się prognozach wzrostu gospodarczego na ubiegły rok przez pierwszą część 2018 roku. Jednak w drugiej części roku dane makroekonomiczne zaczęły zaskakiwać negatywnie, co prowadziło do obniżenia prognoz. Pogorszenie nastrojów było powodowane narastającym konfliktem handlowym między Stanami

Inflacja

Ceny towarów i usług konsumpcyjnych w 2018 roku wzrosły przeciętnie o 1,6%, wobec wzrostu o 2,0% w 2017 roku, a na koniec roku inflacja spadła do 1,1%, tj. poniżej dolnej granicy przedziału odchyień wokół celu inflacyjnego. Do spadku inflacji przyczyniły się przede wszystkim niższe ścieżki dynamiki cen żywności i produktów oraz usług z kategorii łączność, a pod koniec

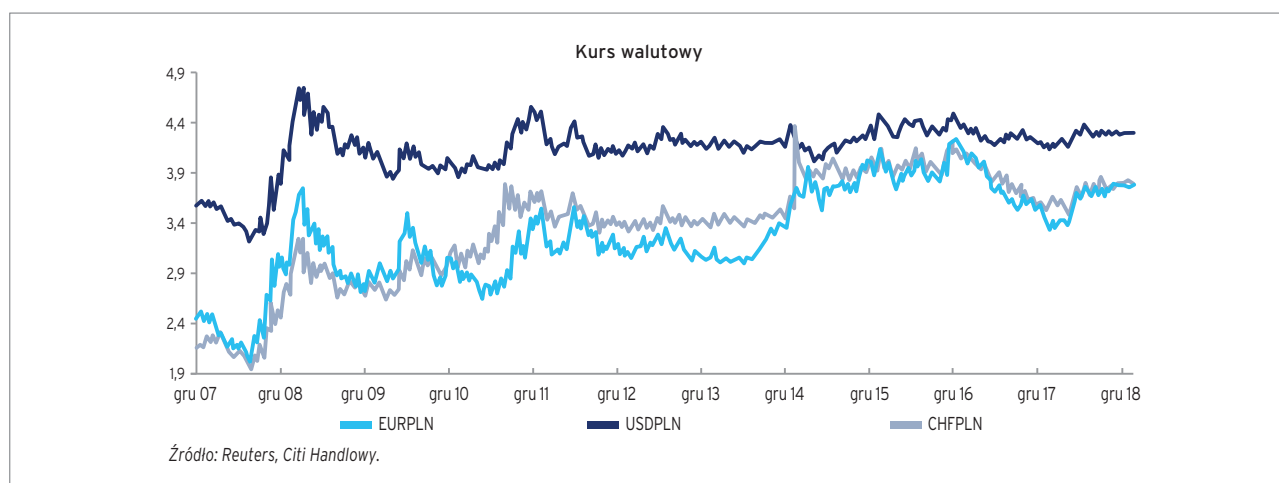
roku także spadki cen ropy naftowej i paliw. Poza tym inflacja netto utrzymała się na poziomie 0,7%. Mimo silnego wzrostu gospodarczego Rada Polityki Pieniężnej zdecydowała się utrzymywać stopę referencyjną na historycznie niskim poziomie 1,50% wobec niskiej inflacji. Ponadto, w swoich ostatnich wypowiedziach przedstawiciele RPP sygnalizują, że stopy procentowe mogą także pozostać bez zmian w 2019 i 2020 roku.

2. Rynek pieniężny i walutowy

W 2018 roku złoty osłabił się o ok. 2,7% wobec euro i ok. 7,4% wobec dolara. Kurs złotego był w ubiegłym roku mocno skorelowany z wartością dolara na światowych rynkach i tracił wyraźnie w pierwszej połowie roku do ok. 4,40 wobec euro wraz ze spadkiem kursu EURUSD w stronę 1,13. W drugiej połowie roku kurs EURPLN ustabilizował się w pobliżu poziomu 4,30. Jednocześnie zmienność kursu złotego obniżyła się do historycznie niskich poziomów. Do umocnienia dolara w trakcie roku przyczyniała się kontynuacja zacieśnienia polityki pieniężnej przez amerykański bank centralny i rosnący dysparytet stóp procentowych między USA i strefą euro, a także rosnące rentowności amerykańskich obligacji. W rezultacie w ciągu roku kurs EUR/PLN wzrósł do 4,29 z 4,18, kurs USD/PLN wzrósł do 3,74 z 3,48, a kurs CHF/PLN wzrósł do 3,81 z 3,57.

Stawki rynku pieniężnego pozostawały stosunkowo stabilne w trakcie 2018 roku. Stopa WIBOR 3M wyniosła na koniec roku 1,72%, tj. pozostała na niezmiennym poziomie wobec 2017 roku. Rentowności obligacji obniżyły się w ciągu roku o ok. 35-45 punktów bazowych. W dużej mierze spadek rentowności nastąpił w I kwartale i pod koniec roku. Jednocześnie spready kredytowe spadały przez większą część roku, jednak na koniec roku powróciły do poziomów notowanych pod koniec 2017 r. W rezultacie na koniec roku 2-letnie rentowności obniżyły się do 1,35% z 1,71% na koniec 2017 roku, podczas gdy rentowności 10-letnich obligacji spadły do poziomu 2,84% z 3,30%.

3. Rynek kapitałowy

Pomimo bardzo dobrego początku roku (w styczniu indeksy S&P500 oraz WIG osiągnęły najwyższe poziomy w historii) kolejne miesiące przyniosły wyraźne pogorszenie koniunktury na krajowym rynku akcji. Notowaniom spółek na GPW nie sprzyjało globalne otoczenie, a wzrost awersji do ryzyka wynikał m.in. z: eskalacji wojny handlowej między Stanami Zjednoczonymi a Chinami,

sygnałów spowolnienia gospodarczego w Chinach oraz Europie, przedłużających się negocjacji rządu włoskiego z Komisją Europejską w sprawie budżetu na 2019 rok. Dodatkowym czynnikiem mającym wpływ na niesprzyjającą koniunkturę na GPW były: sytuacja ze spółką Getback oraz problemy niektórych TFI (co znalazło swoje odzwierciedlenie w masowych odpływach

kapitału z funduszy, przede wszystkim z segmentu absolutnej stopy zwrotu), a także pogarszające się wyniki spółek odczuwających wyraźną presję kosztową (m.in. z tytułu rosnących wynagrodzeń oraz wzrostu cen surowców).

W konsekwencji w 2018 roku wszystkie główne indeksy odnotowały spadek notowań. Najszerzy indeks rynku (WIG) stracił na wartości 9,5%. Z kolei WIG20 (skupiający spółki o największej kapitalizacji) zmniejszył się o 7,5% (5,7% po skorygowaniu o dywidendy).

Wspomniane odpływy z funduszy inwestycyjnych w dużej mierze przełożyły się na wyraźny spadek wartości spółek średnich (notowania mWIG40 spadły o 19,3%) oraz małych (sWIG80 zakończył rok na poziomie o 27,6% niższym w porównaniu z końcem 2017 roku). Wśród sektorów, jedynie spółki paliwowe oparty się przecenie (subindeks WIG-Paliwa zanotował wzrost o 12% r./r.). Z kolei największa presja na kursy akcji dotknęła spółki z sektorów chemicznego oraz budowlanego, dla których subindeksy straciły na wartości odpowiednio: 38,9% oraz 32,1%.

2018 rok okazał się drugim rokiem z rzędu ze spadającą liczbą spółek notowanych na głównym parkiecie GPW. W ostatnich 12 miesiącach do obrotu wprowadzono akcje zaledwie 7 podmiotów (najmniejsza liczba debiutów od 2003 roku), w tym 2 w ramach przeniesienia z rynku New Connect. W tym samym czasie z obrotu GPW zostały wycofane akcje 25 przedsiębiorstw (najwięcej w historii). W konsekwencji, na koniec grudnia ubiegłego roku, liczba spółek notowanych na GPW zmniejszyła się do 465. Łączna wartość ofert publicznych przekroczyła 301 mln zł i była znacząco niższa niż w 2017 roku (7,5 mld zł). Łączna wartość rynkowa wszystkich podmiotów notowanych na głównym parkiecie GPW wyniosła 1165 mld zł (w tym kapitalizacja spółek krajowych wyniosła 616 mld zł) i była niższa w porównaniu z analogicznym okresem 2017 roku o 15,6%.

Indeksy rynku akcji według stanu na dzień 31 grudnia 2018 roku

Indeks	2018 r.	Zmiana (%)	2017 r.	Zmiana (%)	2016 r.
WIG	57 690,50	(9,5%)	63 745,30	23,2%	51 754,03
WIG-PL	58 889,85	(9,8%)	65 263,00	24,1%	52 583,91
WIG-div	1 069,63	(11,9%)	1 213,88	16,8%	1 039,29
WIG20	2 276,63	(7,5%)	2 461,21	26,4%	1 947,92
WIG20TR	4 018,80	(5,7%)	4 261,88	29,3%	3 296,32
WIG30	2 581,52	(8,6%)	2 825,27	25,9%	2 243,30
mWIG40	3 909,37	(19,3%)	4 847,27	15,0%	4 215,54
sWIG80	10 571,10	(27,6%)	14 595,76	2,4%	14 259,47
Subindeksy sektorowe					
WIG-Banki	7 453,65	(12,1%)	8 481,97	35,4%	6 263,33
WIG-Budownictwo	1 915,00	(32,1%)	2 819,16	(1,3%)	2 857,41
WIG-Chemia	9 350,86	(38,9%)	15 297,93	11,2%	13 755,90
WIG-Energia	2 410,68	(19,4%)	2 990,57	63,5%	1 829,06
WIG-Górnictwo	3 423,39	(22,1%)	4 394,93	72,3%	2 551,21
WIG-Informatyka	1 991,93	(2,4%)	2 041,80	(5,3%)	2 155,40
WIG-Media	4 513,06	(5,8%)	4 791,34	5,0%	4 561,93
WIG-Nieruchomości	1 911,66	(13,%)	2 198,05	(61,2%)	5 668,84
WIG-Paliwa	7 998,16	12,%	7 140,43	71,9%	4 154,32
WIG-Spożywczy	3 383,22	(6,7%)	3 627,59	3,2%	3 516,44
WIG-Telekomunikacja	619,93	(16,8%)	745,44	2,1%	730,02

Źródło: GPW, Dom Maklerski Banku Handlowego S.A. („DMBH”).

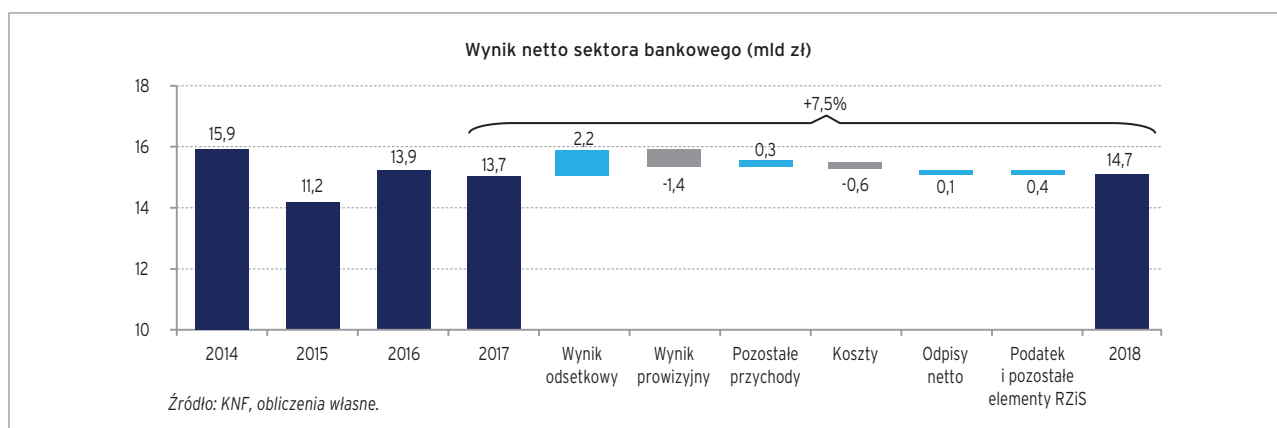
Wartość obrotu akcjami i obligacjami oraz wolumeny obrotów instrumentami pochodnymi na GPW na dzień 31 grudnia 2018 roku

	2018 r.	Zmiana (%)	2017 r.	Zmiana (%)	2016 r.
Akcje (mln zł) *	423 700	(18,8%)	521 957	29,0%	404 585
Obligacje (mln zł)	2 662	(8,0%)	2 893	1,5%	2 851
Kontrakty terminowe (tys. szt.)	15 741	7,5%	14 637	(3,7%)	15 196
Opcje (tys. szt.)	586	(3,8%)	609	(19,2%)	754

Źródło: GPW, Dom Maklerski Banku Handlowego S.A. („DMBH”).

* Dane bez wahań.

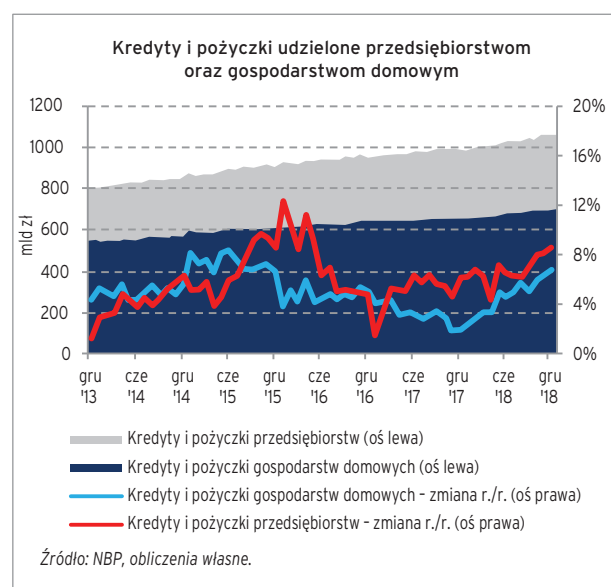
4. Sektor bankowy

Wynik finansowy

Zgodnie z danymi podanymi przez KNF zysk netto sektora bankowego w 2018 roku uległ znacznej poprawie w stosunku do ubiegłego roku, o +7,5% (1,0 mld zł) osiągając poziom 14,7 mld zł. Głównym czynnikiem jaki wpłynął na wyższy wynik sektora był znacząco lepszy wynik odsetkowy netto (+5,2% r./r., 2,2 mld zł) wsparty wyższymi pozostałymi przychodami (+4,6% r./r., 348 mln zł). Wynik prowizyjny odbił się natomiast negatywnie na całkowitych przychodach, spadając aż o 10,5% r./r. (1,4 mld zł). W rezultacie łączne przychody sektora bankowego w 2018 roku przekroczyły poziom 65 mld zł, co jest o 1,8% (1,1 mld zł) lepszym wynikiem niż w roku ubiegłym. Wśród pozostałych pozycji rachunku zysków i strat jakie negatywnie wpłynęły na sektor bankowy należy wymienić przede wszystkim wyższe koszty operacyjne (+1,7% r./r., 550 mln zł), przy jednocześnie stabilnym poziomie amortyzacji i nieznacznym wzroście zapłaconego podatku bankowego (+3,8% r./r., według szacunkowych danych Ministerstwa Finansów o wykonaniu budżetu za 2018 roku). Pozytywny wpływ na wynik sektora miał natomiast niewielki spadek odpisów i rezerw, o -0,7% r./r. (65 mln zł). Sektor bankowy zapłacił w 2018 roku 4,8 mld zł podatku dochodowego, co przekłada się na jedynie niewielki wzrost w stosunku do ubiegłego roku (+0,2% r./r., 11 mln zł), jednocześnie jednak sektor odnotował istotny wzrost przychodów z tytułu udziału w zyskach i stratach jednostek zależnych, a także innych elementów rachunku zysków i strat, co poprawiło wynik brutto o ponad 0,4 mld zł. Wskaźnik efektywności kosztowej (C/I) sektora bankowego pozostał na poziomie zbliżonym do zeszłorocznego - 56%.

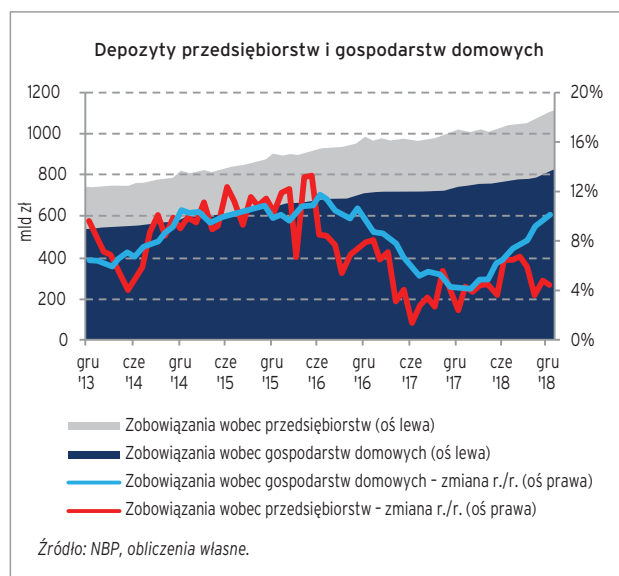
Wprowadzone 1 stycznia 2018 roku nowe standardy sprawozdawczości finansowej (MSSF 9) dość mocno ograniczają możliwość porównywania danych na temat jakości portfela kredytowego banków. W I kwartale 2018 roku, wyraźnie widoczny był wzrost wskaźnika NPL w większości banków wywołany dostosowaniem danych do nowych wymogów. Dane o jakości portfela z końca grudnia 2018 roku, wskazują jednak iż sektor bankowy w dużym stopniu zdołał powrócić do poprzednich poziomów wskaźnika kredytów niepracujących (NPL portfela kredytów dla podmiotów niefinansowych wyniósł 6,4% to jest +0,1 p.p. r./r.). Nowe standardy najmocniej wpłynęły na wzrost wskaźnika NPL klientów korporacyjnych (+0,4 p.p. r./r., do poziomu 8,7%), zwłaszcza małych i średnich przedsiębiorstw (NPL w tej kategorii wzrósł o +1,3 p.p. r./r. do poziomu 11,4%). Poprawę jakości portfela kredytowego odnotowano natomiast w kategorii kredytów dla gospodarstw domowych, dla których wskaźnik NPL spadł o 0,2 p.p. r./r. do poziomu 5,9%, przy czym pozytywna tendencja była w porównywalnym stopniu widoczna zarówno wśród kredytów hipotecznych jak i konsumpcyjnych.

W 2018 roku dynamika kredytów sektora niefinansowego znacznie przyspieszyła z 3,2% r./r. (35 mld zł) na koniec grudnia 2017 roku do poziomu 7,1% r./r. (79 mld zł). Wzrost ten był w dużym stopniu napędzany rosnącą dynamiką kredytów udzielonych przedsiębiorstwom (+8,6% r./r., 27,8 mld zł na koniec 2018 roku vs. +6,1% r./r., 18,5 mld zł na koniec 2017 roku). W odróżnieniu od 2017 roku głównym czynnikiem wzrostu były kredyty o charakterze bieżącym (+15,8% r./r. 22,5 mld), nieco wolniej rósł wolumen kredytów na nieruchomości (+14,4% r./r., 8,0 mld zł), natomiast portfel kredytów inwestycyjnych skurczył się o -2,1% r./r., 2,6 mld zł. Pod względem okresu zapadalności największy wzrost odnotowały kredyty długookresowe (powyżej 5 lat) (+9,8% r./r., 15,4 mld zł), kolejne miejsce zajęły kredyty na okres od 1 do 5 lat (+6,0% r./r., 5,4 mld zł), a kredyty do 1 roku i inne należności bieżące wzrosły na koniec 2018 roku o 5,3% r./r., to jest 4,5 mld zł. Łączna wartość należności sektora bankowego od przedsiębiorstw osiągnęła 352 mld zł.

Po stronie klientów detalicznych szczególne znaczenie miał wzrost dynamiki kredytów hipotecznych udzielonych gospodarstwom domowym, która wzrosła z -0,1% r./r. (421 mln zł) na koniec grudnia 2017 roku do 6,8% r./r. (27,6 mld zł) na koniec 2018 roku, przy czym w dynamice kredytów hipotecznych udzielonych w walucie krajowej odnotowano jedynie niewielką zmianę do +1,3% r./r. (30,7 mld zł), natomiast zmiana w dużej mierze wynikała z umocnienia się franka szwajcarskiego wobec złotego, co wpłynęło na zmniejszenie tempa spadku wolumenu kredytów

hipotecznych denominowanych w walutach obcych do -2,3% r./r. (3,1 mld zł). Całość portfela kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych osiągnął na koniec 2018 roku poziom 432 mld zł. Sektor bankowy odnotował przyspieszenie tempa wzrostu wolumenu należności kredytowych od gospodarstw domowych również w obszarze kredytów konsumpcyjnych, których dynamika osiągnęła 9,3% r./r. (15,6 mld zł). Także portfel kredytów bieżących dla przedsiębiorców indywidualnych i rolników wzrósł o 6,9% r./r. (3,2 mld zł) natomiast w portfelu kredytów inwestycyjnych gospodarstw domowych odnotowano spadek o -2,4% r./r. (763 mln zł). Ujęcie terminowe również odzwierciedlało wzrost znaczenia kredytów długoterminowych (powyżej 5 lat), których dynamika przyspieszyła do 7,7% r./r., podczas gdy kredyty na okres od 1 do 5 lat rosły nieco wolniej (o 6,8% r./r.). Kredyty krótkookresowe (do 1 roku) odnotowały dynamikę bliską 0% r./r.

Depozyty przedsiębiorstw wzrosły w 2018 roku o 4,3% r./r. (11,9 mld zł) do poziomu 288 mld zł. W dalszym ciągu odnotowywano odpływ środków z depozytów terminowych, choć jego dynamika wyraźnie spadła, do -0,8% r./r., 697 mln zł, natomiast wolumen depozytów bieżących wzrósł o 6,7% r./r., 12,6 mld zł. Z kolei tempo wzrostu depozytów gospodarstw domowych znacznie przyspieszyło do 10,1% r./r., 74,9 mld zł, w efekcie czego ich łączny wolumen osiągnął na koniec grudnia 2018 roku poziom 819 mld zł. Szczególnie szybko rosły zgromadzone w bankach depozyty bieżące (+15,5% r./r., 69,9 mld zł), ale również depozyty terminowe wykazały pozytywną tendencję rosnącą o 1,7% r./r., 5,0 mld zł.

Prognozy makroekonomiczne na 2019 rok wskazują na częściową zmianę warunków rynkowych. Po bardzo silnym wzroście PKB odnotowanym w 2018 roku spodziewane jest stopniowe spowolnienie tempa wzrostu. Należy przypuszczać, iż może to wpłynąć na osłabienie dynamiki akcji kredytowej i to zarówno skierowanej do klientów indywidualnych (kredyty konsumpcyjne) jak i przedsiębiorstw. Wydaje się natomiast prawdopodobne utrzymanie dość wysokiego popytu na kredyty mieszkaniowe, ograniczonego zaostrzającymi się kryteriami banków. Wciąż dobra kondycja finansowa przedsiębiorstw i gospodarstw domowych powinna pozwolić na utrzymanie się dobrej jakości portfela kredytowego.

5. Potencjalne zagrożenia w światowej i polskiej gospodarce w 2019 roku

Nasilenie działań protekcjonistycznych, w tym szczególnie zwiększenie napięć handlowych między Stanami Zjednoczonymi a Chinami lub Unią Europejską, może prowadzić do osłabienia międzynarodowych obrotów towarowych oraz globalnego wzrostu gospodarczego. Spowolnienie wzrostu gospodarczego w Chinach miałyby przede wszystkim negatywny wpływ na popyt na niemiecki eksport, a spowolnienie w Niemczech mogłoby negatywnie wpłynąć na aktywność gospodarczą w Polsce.

Ewentualne wyjście Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej bez wypracowanego porozumienia może mieć poważne konsekwencje dla gospodarki brytyjskiej. To z kolei nie pozostałoby bez wpływu także na polską gospodarkę, w związku z tym, że Wielka Brytania to trzeci największy rynek docelowy dla polskiego eksportu oraz źródło napływu transferów na rachunku bieżącym. Ponadto tzw. twardy Brexit najprawdopodobniej przyczyniłby się do znacznego wzrostu awersji do ryzyka, co prowadziłoby do osłabienia złotego oraz krajowych obligacji skarbowych.

Tempo zacieśniania polityki monetarnej przez główne banki centralne na świecie, w tym tempo podwyżek stóp procentowych, może mieć istotny wpływ na skalę napływu kapitału na rynki wschodzące. W przypadku większej od oczekiwań skali podwyżek stóp procentowych w Stanach Zjednoczonych oraz strefie euro wzrosty ryzyko odpływu zagranicznych inwestorów z krajowego rynku, szczególnie w sytuacji stabilnych stóp procentowych w kraju. Mogłoby to doprowadzić do osłabienia złotego oraz wzrostu długoterminowych rentowności obligacji skarbowych.

Ponowny wzrost napięć geopolitycznych mógłby prowadzić do zwiększonej zmienności na rynkach finansowych. Ewentualne nasilenie napięć między USA i Chinami, Iranem czy Koreą Północną, a także konfliktu w Syrii lub na Ukrainie może przyczynić się do wzrostu premii za ryzyko w wycenach aktywów rynków wschodzących, w tym również złotego. Ponadto, niepewność mogłaby przyczynić się również do ograniczenia napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych do kraju, obniżając tym samym dynamikę nakładów na środki trwałe.

Proces przygotowywania nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej w perspektywie wyjścia Wielkiej Brytanii z UE oraz zmieniających się priorytetów w Unii może doprowadzić do znacznego spadku puli środków unijnych przyznanej Polsce na lata 2021-2027.

Utrzymanie wysokiego tempa wzrostu płac i niskiej stopy bezrobocia przy wzroście cen ropy może doprowadzić do zwiększenia jednostkowych kosztów pracy i zmniejszenia zyskowności przedsiębiorstw. Dodatkowo, niepewność dotycząca zmian w otoczeniu prawnym w kraju może przyczyniać się do odraczania przez polskie firmy nowych projektów inwestycyjnych. W dłuższym horyzoncie stwarza to ryzyko obniżenia potencjału rozwojowego sektora przedsiębiorstw.

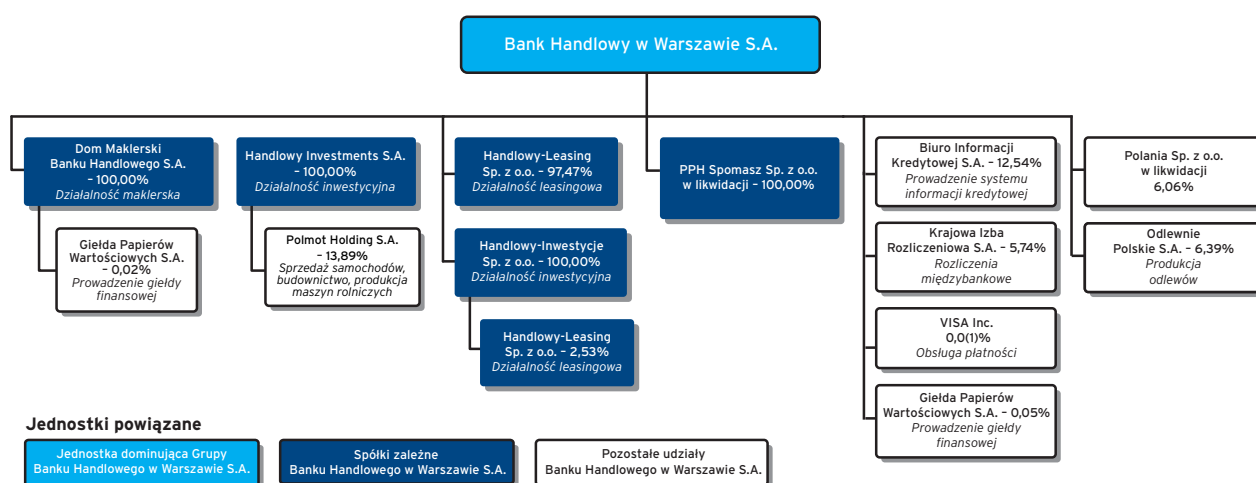
Powyższe czynniki mogą mieć wpływ na poziom wyników Grupy w kolejnych okresach.

Wskaźniki makroekonomiczne dla gospodarki polskiej	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018P	2019P
Wzrost PKB (r./r.)	1,6	1,4	3,3	3,8	3,1	4,8	5,1	4,1
Popyt krajowy (r./r.)	-0,5	-0,7	4,7	3,3	2,3	4,9	5,5	4,5
Konsumpcja (r./r.)	0,8	0,3	2,6	3,0	3,9	4,9	4,6	5,4
Inwestycje (r./r.)	-1,8	-1,1	10,0	6,1	-8,2	3,9	7,3	4,7
Inflacja (koniec okresu)	2,4	0,7	-1,0	-0,5	0,8	2,1	1,1	2,0
Stopa bazowa (koniec okresu)	4,25	2,50	2,00	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50

Źródło: Prognozy analityków Citi Handlowy z dnia 25.01.2019 r.

III. Schemat organizacyjny Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.

Na poniższym schemacie przedstawiono strukturę grupy jednostek powiązanych Banku Handlowego w Warszawie S.A. („Bank”) według stanu na 31 grudnia 2018 roku według udziałów w kapitałach Spółek.

IV. Struktura organizacyjna Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.

Grupa Kapitałowa Banku Handlowego w Warszawie S.A. („Grupa”) obejmuje jednostkę dominującą oraz jednostki zależne.

JEDNOSTKI GRUPY KAPITAŁOWEJ BANKU HANDLOWEGO W WARSZAWIE S.A. KONSOLIDOWANE METODĄ PEŁNĄ

Nazwa jednostki	Przedmiot działalności	Charakter powiązania kapitałowego	Procent posiadanego kapitału	Zastosowana metoda konsolidacji/wyceny	Kapitał własny (tys. zł)
Bank Handlowy w Warszawie S.A.*	bankowość	jednostka dominująca	-	-	7 007 052
Dom Maklerski Banku Handlowego S.A. („DMBH”)**	działalność maklerska	jednostka zależna	100,00%	konsolidacja pełna	98 777
Handlowy-Leasing Sp. z o.o.**	działalność leasingowa	jednostka zależna	100,00%**	konsolidacja pełna	21 906
Handlowy Investments S.A.**	działalność inwestycyjna	jednostka zależna	100,00%	konsolidacja pełna	18 137
PPH Spomasz Sp. z o.o. w likwidacji**	nie prowadzi działalności	jednostka zależna	100,00%	konsolidacja pełna	Jednostka postawiona w stan likwidacji

* Kapitał własny Banku Handlowego w Warszawie S.A. zgodnie ze sprawozdaniem z sytuacji finansowej Banku za 2018 rok.

** Z uwzględnieniem udziałów pośrednich.

*** Powyższe dane nie zostały zaudytowane.

JEDNOSTKI GRUPY KAPITAŁOWEJ BANKU HANDLOWEGO W WARSZAWIE S.A. NIEOBJĘTE KONSOLIDACJĄ

Nazwa jednostki	Przedmiot działalności	Charakter powiązania kapitałowego	Procent posiadanego kapitału	Zastosowana metoda konsolidacji/wyceny	Kapitał własny (tys. zł)
Handlowy-Inwestycje Sp. z o.o.**	działalność inwestycyjna	jednostka zależna	100,00%	wycena metodą praw własności	10 813

*** Powyższe dane nie zostały zaudytowane.

V. Podstawowe dane finansowe Banku i Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.

1. Syntetyczne zestawienie podstawowych danych finansowych Banku i Grupy

Dane finansowe w niniejszym dokumencie zaprezentowane są zarówno dla Banku, jak i Grupy. Ze względu na fakt, że działalność Banku stanowi przeważającą część działalności Grupy (aktywa, kapitały własne i przychody Banku stanowią odpowiednio 99,9%,

99,3% i 99,5% aktywów, kapitałów własnych i skonsolidowanych przychodów Grupy), omówienie wyników i sytuacji finansowej oparte jest o dane skonsolidowane za wyjątkiem sytuacji, w których wyraźnie wskazano, że omawiane dane są danymi Banku.

W mln zł	Bank		Grupa Kapitałowa	
	2018 r.	2017 r.	2018 r.	2017 r.
Suma bilansowa	49 242,0	42 864,0	49 304,7	43 037,6
Kapitał własny	7 007,1	6 874,6	7 056,8	6 938,9
Należności od klientów*	21 853,3	19 766,8	21 949,0	19 849,0
Depozyty klientów*	38 159,0	31 980,9	38 097,4	31 945,2
Wynik finansowy netto	653,1	537,1	638,9	535,6
Współczynnik wypłacalności	16,5%	17,6%	16,8%	17,9%

* Należności i depozyty podmiotów sektora finansowego niebędących bankami, podmiotów sektora niefinansowego, w tym sektora budżetowego.

2. Wyniki finansowe Banku i Grupy w 2018 roku

2.1 Rachunek zysków i strat

W 2018 roku Grupa wypracowała zysk netto w wysokości 638,9 mln zł, który był wyższy o 103,3 mln zł (tj. 19,3%) w stosunku do zysku za 2017 rok. Skonsolidowany zysk brutto za 2018 rok wyniósł 828,7 mln zł i podwyższył się o 121,6 mln zł (tj. 17,2%) w porównaniu do poprzedniego roku.

Wybrane pozycje z rachunku zysków i strat

W tys. zł	Bank		Grupa Kapitałowa			
	2018 r.	2017 r.*	2018 r.	2017 r.*	Zmiana	
					tys. zł	%
Wynik z tytułu odsetek	1 105 079	1 078 921	1 107 574	1 082 147	25 427	2,3%
Wynik z tytułu opłat i prowizji	527 291	541 523	549 948	580 661	(30 713)	(5,3%)
Przychody z tytułu dywidend	23 778	32 939	9 533	9 428	105	1,1%
Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji	361 546	343 910	364 204	346 275	17 929	5,2%
Wynik na inwestycyjnych dłużnych aktywach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody ^a	112 631	35 772	112 631	35 772	76 859	214,9%
Wynik na inwestycjach kapitałowych i pozostałych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat ^b	6 276	3 377	6 522	3 377	3 145	93,1%
Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	3 682	10 261	3 682	10 261	(6 579)	(64,1%)
Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych	8 801	(2 747)	5 901	556	5 345	961,3%
Razem przychody	2 149 084	2 043 956	2 159 995	2 068 477	91 518	4,4%
Koszty działania i koszty ogólnego zarządu oraz amortyzacja, w tym:	(1 155 065)	(1 166 928)	(1 179 631)	(1 191 745)	12 114	(1,0%)
Koszty działania i koszty ogólnego zarządu	(1 084 387)	(1 094 472)	(1 108 247)	(1 118 653)	10 406	(0,9%)
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych	(70 678)	(72 456)	(71 384)	(73 092)	1 708	(2,3%)
Wynik z tytułu zbycia pozostałych aktywów	(834)	437	(813)	10 929	(11 742)	(107,4%)
Wynik z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania warunkowe ^c	(63 562)	(99 491)	(63 511)	(103 189)	39 678	(38,5%)
Udział w zyskach netto podmiotów wycenianych metodą praw własności	-	-	(22)	242	(264)	(109,1%)
Podatek od niektórych instytucji finansowych	(87 350)	(77 634)	(87 350)	(77 634)	(9 716)	12,5%
Zysk brutto	842 273	700 340	828 668	707 080	121 588	17,2%
Podatek dochodowy	(189 154)	(163 238)	(189 816)	(171 514)	(18 302)	10,7%
Zysk netto	653 119	537 102	638 852	535 566	103 286	19,3%

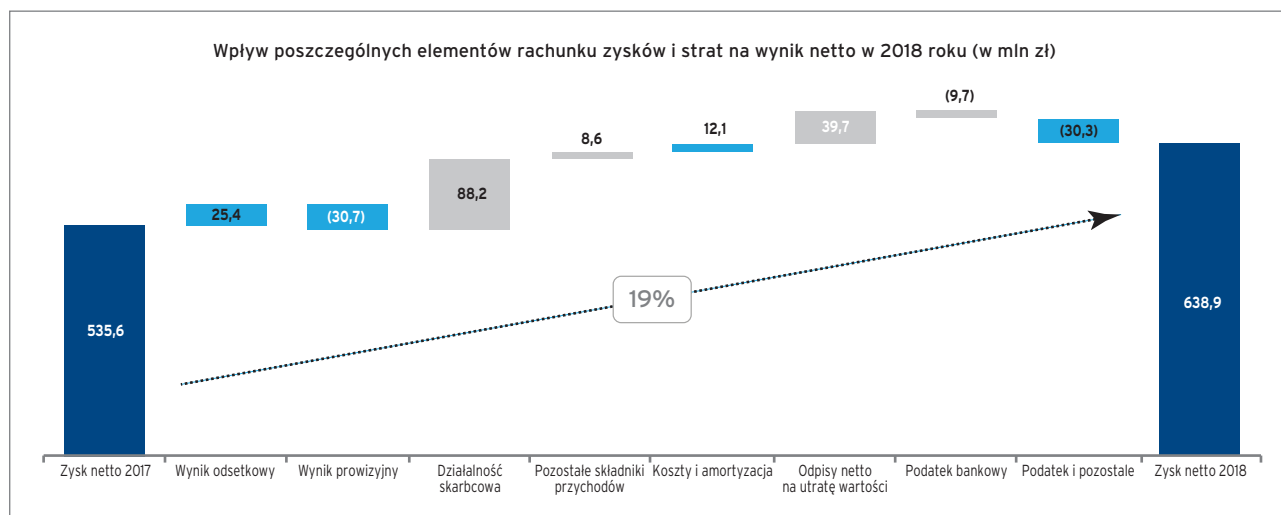
* Na dzień 1 stycznia 2018 roku Grupa zastosowała MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystała z opcji nieprzekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

^a Odpowiada pozycji 'Wynik na inwestycyjnych dłużnych papierach wartościowych dostępnych do sprzedaży' według MSR 39.

^b Odpowiada pozycji 'Wynik na inwestycyjnych instrumentach kapitałowych dostępnych do sprzedaży' według MSR 39.

^c Odpowiada pozycji 'Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne' według MSR 39.

Wpływ poszczególnych pozycji rachunku zysku i strat na wynik netto Grupy przedstawia poniższy wykres.

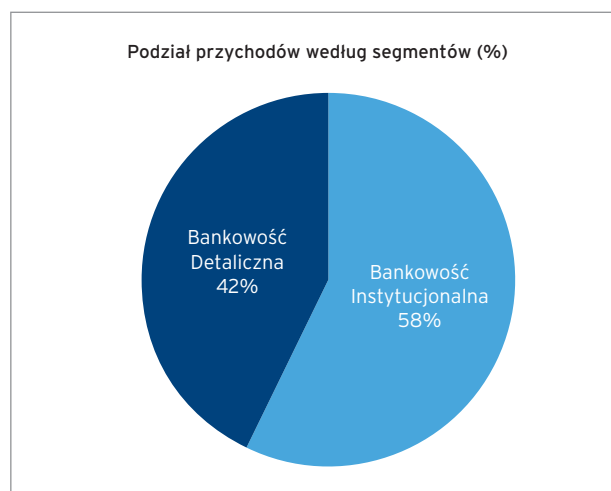
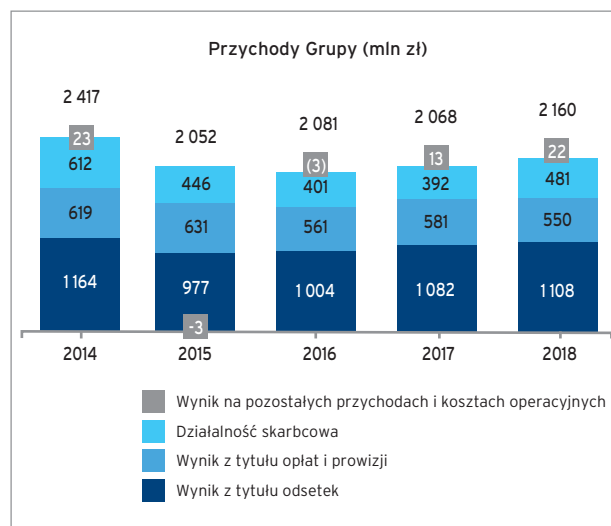

Na zmianę zysku netto w 2018 roku w porównaniu do 2017 roku miały wpływ następujące czynniki:

- Przychody operacyjne (obejmujące wynik z tytułu odsetek oraz opłat i prowizji, przychody z tytułu dywidend, wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji, wynik na inwestycyjnych dłużnych papierach wartościowych, wynik na inwestycyjnych instrumentach kapitałowych, wynik na rachunkowości zabezpieczeń oraz wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych) na poziomie 2160,0 mln zł wobec 2068,5 mln zł w 2017 roku - wzrost o 91,5 mln zł (tj. 4,4%). Na wzrost ten miał wpływ przede wszystkim wyższy wynik z tytułu działalności skarbcowej (obejmujący wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji, wynik na inwestycyjnych dłużnych aktywach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody i wynik na rachunkowości zabezpieczeń) o 88,2 mln zł (tj. 22,5%).
- W 2018 roku Grupa kontynuowała politykę dyscypliny kosztowej, w wyniku której koszty działania i koszty ogólnego zarządu oraz amortyzacja uległy obniżeniu o 12,1 mln zł (tj. 1,0%).
- Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne w 2018 roku wyniosły 63,5 mln zł wobec 103,2 mln zł w analogicznym okresie roku ubiegłego, co oznacza spadek o 39,7 mln zł, był to efekt niższych odpisów w Bankowości Instytucjonalnej.

2.1.1 Przychody

W 2018 roku przychody z działalności operacyjnej ukształtowały się na poziomie 2160,0 mln zł wobec 2068,5 mln zł w poprzednim roku, co oznacza wzrost o 91,5 mln zł, tj. 4,4%.

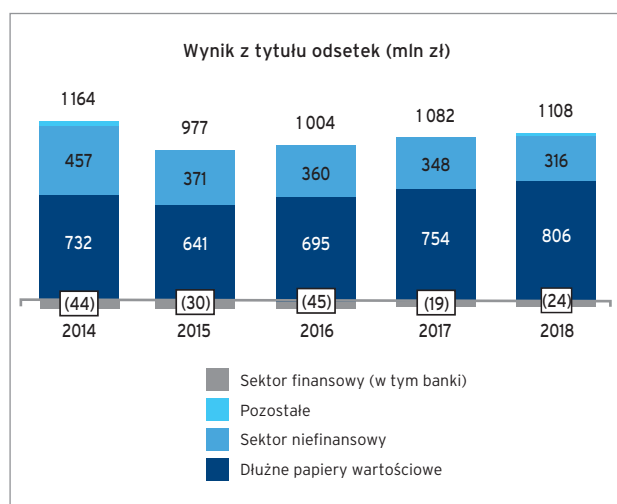

Na kształtowanie się wyniku działalności operacyjnej Grupy w 2018 roku wpływ miały w szczególności:

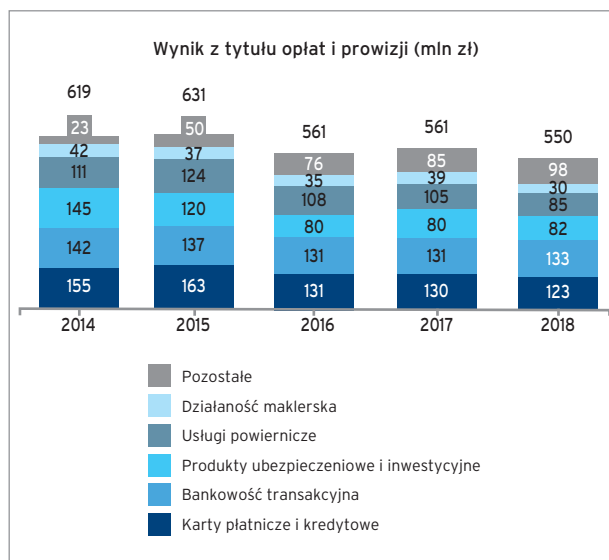
- Wynik z tytułu odsetek stanowił najważniejsze źródło przychodów Grupy w 2018 roku (51,3% przychodów ogółem). Jego wartość wyniosła 1 107,6 mln zł wobec 1 082,1 mln zł w 2017 roku, co oznacza wzrost o 25,4 mln zł (tj. 2,3%).

Przychody odsetkowe w 2018 roku wyniosły 1304,5 mln zł i były niższe o 46,9 mln zł (tj. 3,5%) w porównaniu do 2017 roku. Różnica wynika głównie z niewystępowania aktywnych relacji w rachunkowości zabezpieczeń i związanego z tym prezentowania przychodów odsetkowych od instrumentów pochodnych zabezpieczających w tej linii (spadek o 41,1 mln zł, tj. 100% w 2018 roku). Jednocześnie odsetki od należności od klientów (sektora finansowego i niefinansowego) stanowiące główne źródło przychodów odsetkowych, osiągnęły poziom 949,5 mln zł i były wyższe o 33,7 mln zł (tj. 3,7%) w stosunku do 2017 roku. Miało to głównie związek ze wzrostem średniego wolumenu należności niezabezpieczonych od klientów indywidualnych oraz wolumenu kredytów od klientów instytucjonalnych.

Koszty z tytułu odsetek w 2018 roku spadły o 72,3 mln zł (tj. 26,9%) w porównaniu do 2017 roku. Największa zmiana przypada na koszty odsetkowe od instrumentów pochodnych w rachunkowości zabezpieczeń (spadek o 61,1 mln zł, tj. 94,3% w 2018 roku). Z kolei odsetki od zobowiązań wobec klientów (sektora finansowego i niefinansowego) stanowiące główne źródło kosztów odsetkowych spadły o 17,0 mln zł (tj. 10,3%) w stosunku do 2017 roku z powodu niższej marży na depozytach od klientów instytucjonalnych.

- Wynik z tytułu opłat i prowizji w kwocie 549,9 mln zł wobec 580,7 mln zł w 2017 roku – spadek o 30,7 mln zł (tj. 5,3%) był przede wszystkim efektem pogorszenia koniunktury na krajowym rynku akcji i wzrostu awersji do ryzyka wśród klientów indywidualnych, co negatywnie przełożyło się na wynik z tytułu pośrednictwa w sprzedaży produktów ubezpieczeniowych i inwestycyjnych, usług maklerskich i działalności powierniczej. Z drugiej strony wynik z tytułu opłat i prowizji na działalności regularnej zanotował wzrost o 8,0 mln zł (tj. 2,3%) w porównaniu do 2017 roku.

- Pozostałe dochody operacyjne (tj. dochody pozaodsetkowe i pozaprowizyjne) w wysokości 502,5 mln zł wobec 405,7 mln zł w porównaniu do 2017 roku. Wzrost pozostałych dochodów operacyjnych o 96,8 mln zł (tj. 23,9%) wynikał głównie ze wzrostu wyniku na inwestycyjnych dłużnych aktywach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody o 76,9 mln zł w wyniku sprzyjających warunków na krajowym rynku długu w 2018 roku. Jednocześnie wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji wzrósł o 17,9 mln zł w wyniku wzrostu wyniku na działalności klientowskiej – transakcje FX.

2.1.2 Koszty

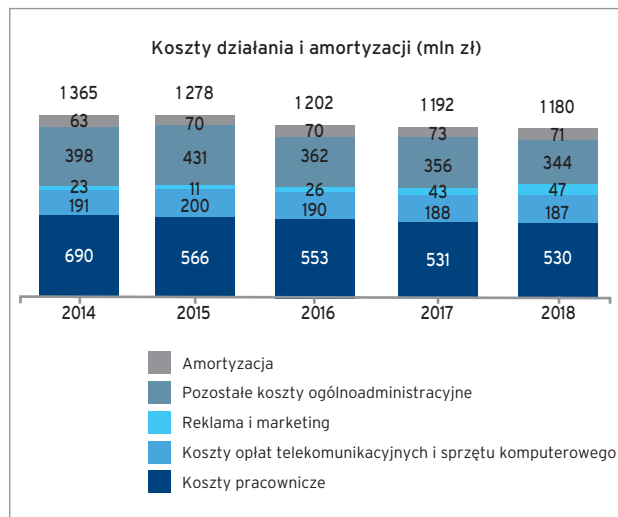
Koszty działania i ogólnego zarządu oraz amortyzacja

W tys. zł	Bank		Grupa Kapitałowa			
	2018 r.	2017 r.	2018 r.	2017 r.	Zmiana	
					tys. zł	%
Koszty pracownicze	514 222	516 363	529 500	531 316	(1 816)	(0,3%)
Koszty ogólnoadministracyjne, w tym:	570 165	578 109	578 747	587 337	(8 590)	(1,5%)
Koszty opłat telekomunikacyjnych i sprzętu komputerowego	182 095	182 848	187 339	188 484	(1 145)	(0,6%)
Koszty wynajmu i utrzymania nieruchomości	64 043	69 248	64 208	69 409	(5 201)	(7,5%)
Koszty usług obcych, w tym doradczych, audytorskich i konsultacyjnych	54 592	52 745	55 169	53 447	1 722	3,2%
Koszty działania i koszty ogólnego zarządu	1 084 387	1 094 472	1 108 247	1 118 653	(10 406)	(0,9%)
Amortyzacja	70 678	72 456	71 384	73 092	(1 708)	(2,3%)
Koszty ogółem	1 155 065	1 166 928	1 179 631	1 191 745	(12 114)	(1,0%)

Koszty działania i ogólnego zarządu wraz z amortyzacją w wysokości 1 179,6 mln zł wobec 1 191,7 mln zł w analogicznym okresie roku poprzedniego. Spadek kosztów o 12,1 mln zł (tj. 1,0%) wynikał głównie z niższych kosztów ogólnie - administracyjnych (spadek o 8,6 mln zł, tj. 1,5%), ze względu na niższą składkę na fundusz przymusowej restrukturyzacji w Bankowym Funduszu Gwarancyjnym oraz obniżenie kosztów najmu. Z drugiej strony

wzrosły koszty związane ze sprzedażą produktów bankowych oraz kosztów reklamy i marketingu w wyniku przeprowadzonych akcji promocyjnych na rzecz budowy świadomości marki Citi Handlowy.

Średnie zatrudnienie w Grupie w omawianym okresie spadło o 148 etatów w stosunku do 2017 roku. Na dzień 31 grudnia 2018 roku w Grupie zatrudnionych było 3276 pracowników.

2.1.3 Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne

Odpisy i rezerwy netto

W tys. zł	Bank		Grupa Kapitałowa			
	2018 r.	2017 r.	2018 r.	2017 r.	Zmiana	
					tys. zł	%
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości należności, w tym:	(74 035)	(97 788)	(74 035)	(97 614)	23 579	(24,2%)
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych - Etap 1	(2 006)	n/d	(2 006)	n/d	n/d	n/d
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych - Etap 2	1 569	n/d	1 569	n/d	n/d	n/d
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych - Etap 3	(73 598)	n/d	(73 598)	n/d	n/d	n/d
Wynik rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	9 455	(5 575)	9 455	(5 575)	15 030	(269,6%)
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości inwestycji kapitałowych	(51)	3 872	-	-	-	-
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości inwestycyjnych dłużnych aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody	1 069	-	1 069	-	1 069	-
Wynik z tytułu utraty wartości aktywów finansowych	(63 562)	(99 491)	(63 511)	(103 189)	39 678	(38,5%)

Utworzenie odpisów netto na utratę wartości w wysokości 63,5 mln zł wobec utworzenia odpisów netto w 2017 roku w wysokości 103,2 mln zł - poprawa o 39,7 mln zł dotyczyło obszaru Bankowości Instytucjonalnej (8,6 mln zł odwrócenia odpisów netto w 2018 roku wobec 51,4 mln zł utworzenia odpisów netto w 2017 roku). Był to efekt niższych odpisów na kredyty ze zidentyfikowaną utratą wartości oraz spłatą kilku zaangażowań kredytowych. W sektorze Bankowości Detalicznej odnotowano wyższy ujemny wynik w kategorii odpisy netto na utratę wartości, tj. 72,1 mln zł wobec 51,8 mln zł w 2017 roku, w związku z implementacją standardu MSSF 9 i klientów, dla których w 2018 roku odnotowana została utrata wartości.

2.1.4 Analiza wskaźnikowa

Wskaźniki rentowności i efektywności kosztowej Grupy

	2018 r.	2017 r.
Stopa zwrotu z kapitału (ROE)*	10,0%	8,5%
Stopa zwrotu z aktywów (ROA)**	1,4%	1,2%
Marża odsetkowa netto (NIM)***	2,5%	2,5%
Marża na aktywach odsetkowych	2,6%	2,7%
Zysk netto na 1 akcję zwykłą w zł	4,89	4,10
Koszty/dochody****	55%	58%
Kredyty podmiotów sektora niefinansowego / Depozyty podmiotów sektora niefinansowego	64%	66%
Kredyty podmiotów sektora niefinansowego / Aktywa ogółem	40%	41%
Wynik z tytułu odsetek/przychody ogółem	51%	52%
Wynik z tytułu prowizji/przychody ogółem	25%	28%

* Iloraz zysku netto i średniego stanu kapitałów własnych (z wyłączeniem zysku netto bieżącego okresu) liczonego na bazie kwartalnej.

** Iloraz zysku netto i średniego stanu sumy bilansowej liczonego na bazie kwartalnej.

*** Iloraz wyniku z tytułu odsetek i średniego stanu sumy bilansowej liczonego na bazie kwartalnej.

**** Relacja sumy kosztów działania i amortyzacji do przychodów z działalności operacyjnej.

Wskaźniki rentowności i efektywności kosztowej Banku

	2018 r.	2017 r.
Stopa zwrotu z kapitału (ROE)*	10,3%	8,6%
Stopa zwrotu z aktywów (ROA)**	1,4%	1,2%
Marża odsetkowa netto na aktywach ogółem (NIM)***	2,4%	2,5%
Zysk netto na 1 akcję zwykłą w zł	5,00	4,11
Koszty/dochody (Cost/Income)****	54%	57%

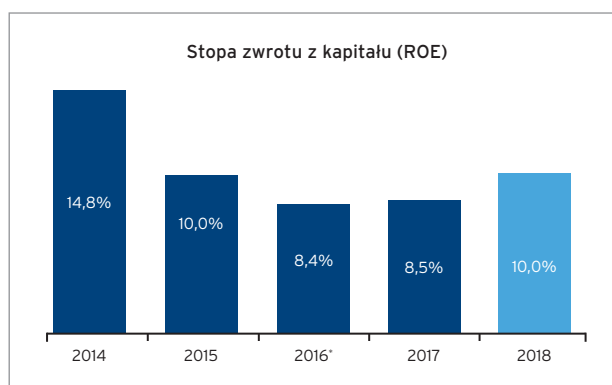
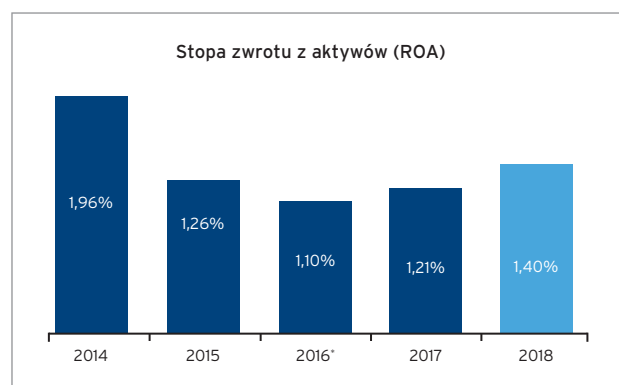
* Iloraz zysku netto i średniego stanu kapitałów własnych (z wyłączeniem zysku netto bieżącego okresu) liczonego na bazie kwartalnej.

** Iloraz zysku netto i średniego stanu sumy bilansowej liczonego na bazie kwartalnej.

*** Iloraz wyniku z tytułu odsetek i średniego stanu sumy bilansowej liczonego na bazie kwartalnej.

**** Relacja sumy kosztów działania i amortyzacji do przychodów z działalności operacyjnej.

W 2018 roku wskaźniki rentowności kapitału i aktywów Grupy utrzymały się na poziomie wynoszącym odpowiednio 10,0% i 1,40%.

* Zysk netto za 2016 rok został skorygowany o transakcję VISA w wysokości 75 mln zł netto

W obszarze efektywności kosztowej wskaźnik kosztów do dochodów obniżył się o 3 p.p. do poziomu 55% na koniec 2018 roku. Wzrost efektywności był efektem zarówno wzrostem przychodów (głównie w wyniku wyższego wyniku z tytułu działalności skarbcowej) i spadkiem kosztów (oszczędności poniesione w obszarze kosztów wynajmu i utrzymania nieruchomości).

W 2018 roku marża odsetkowa uległa nieznacznemu pogorszeniu, obniżyła się do 2,5% na aktywach ogółem i 2,6% na aktywach odsetkowych, głównie w związku ze spadkiem marży kredytowej.

Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej

Według stanu na dzień 31 grudnia 2018 roku suma bilansowa Grupy wyniosła 49 304,7 mln zł i była o 14,6% wyższa niż na koniec 2017 roku.

Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej

W tys. zł	Bank		Grupa Kapitałowa			
	Wg stanu na dzień		Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.*	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.*	tys. zł	%
AKTYWA						
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	7 272 193	462 126	7 272 193	462 126	6 810 067	1473,6%
Należności od banków	1 333 816	836 166	1 333 977	836 774	497 203	59,4%
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	2 213 849	2 162 040	2 237 076	2 179 925	57 151	2,6%
Inwestycyjne dłużne aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody ^d	14 241 363	17 439 439	14 241 363	17 439 439	(3 198 076)	(18,3%)
Inwestycje kapitałowe wyceniane metodą praw własności	-	-	10 399	10 664	(265)	(2,5%)
Inwestycje kapitałowe i pozostałe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat ^e	154 586	132 539	48 768	26 500	22 268	84,0%
Należności od klientów	21 853 349	19 766 803	21 949 014	19 849 033	2 099 981	10,6%
Rzeczowe aktywa trwałe	363 002	375 673	364 261	376 775	(12 514)	(3,3%)
Wartości niematerialne	1 417 506	1 351 583	1 418 794	1 352 413	66 381	4,9%
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	-	-	1 744	667	1 077	161,5%
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	205 165	176 979	204 207	175 904	28 303	16,1%
Inne aktywa	187 195	158 688	222 918	325 448	(102 530)	(31,5%)
Aktywa trwałe przeznaczone do zbycia	-	1 928	-	1 928	(1 928)	(100,0%)
Aktywa razem	49 242 024	42 863 964	49 304 714	43 037 596	6 267 118	14,6%
ZOBOWIĄZANIA						
Zobowiązania wobec banków	1 402 124	1 568 261	1 402 233	1 568 376	(166 143)	(10,6%)
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	1 606 189	1 351 031	1 609 382	1 353 215	256 167	18,9%
Pochodne instrumenty zabezpieczające	-	50 191	-	50 191	(50 191)	(100,0%)
Zobowiązania wobec klientów	38 395 885	32 172 441	38 334 345	32 136 698	6 197 647	19,3%
Rezerwy	29 984	17 871	29 984	18 300	11 684	63,8%
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	66 297	52 340	66 297	52 340	13 957	26,7%
Inne zobowiązania	734 493	777 211	805 723	919 593	(113 870)	(12,4%)
Zobowiązania razem	42 234 972	35 989 346	42 247 964	36 098 713	6 149 251	17,0%
KAPITAŁ WŁASNY						
Kapitał zakładowy	522 638	522 638	522 638	522 638	-	-
Kapitał zapasowy	2 944 585	2 944 585	3 003 290	3 003 969	(679)	-
Kapitał z aktualizacji wyceny	84 372	(9 376)	84 372	(9 118)	93 490	(1025,3%)
Pozostałe kapitały rezerwowe	2 877 122	2 879 669	2 883 838	2 895 598	(11 760)	(0,4%)
Zyski zatrzymane	578 335	537 102	562 612	525 796	36 816	7,0%
Kapitał własny razem	7 007 052	6 874 618	7 056 750	6 938 883	117 867	1,7%
Zobowiązania i kapitał własny razem	49 242 024	42 863 964	49 304 714	43 037 596	6 267 118	14,6%

* Na dzień 1 stycznia 2018 roku Grupa zastosowała MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystała z opcji nieprzekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

^d Odpowiada pozycji 'Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży' według MSR 39.

^e Odpowiada pozycji 'Inwestycje kapitałowe dostępne do sprzedaży' według MSR 39.

2.1.5 Aktywa

Należności od klientów brutto

W tys. zł	Bank		Grupa Kapitałowa			
	Wg stanu na dzień		Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.*	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.	tys. zł	%
Niebankowe instytucje finansowe	2 052 764	1 931 845	2 148 206	2 012 490	135 716	6,7%
Niefinansowe podmioty gospodarcze	12 879 266	11 251 852	12 881 440	11 255 032	1 626 408	14,5%
Klienci indywidualni	7 534 795	7 092 086	7 535 018	7 092 665	442 353	6,2%
Jednostki budżetowe	50 907	76 626	50 907	76 626	(25 719)	(33,6%)
Instytucje niekomercyjne	3	3	3	3	-	0,0%
Należności od klientów brutto razem	22 517 735	20 352 412	22 615 574	20 436 816	2 178 758	10,7%

Należności od klientów netto

W tys. zł	Bank		Grupa Kapitałowa			
	Wg stanu na dzień		Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.	tys. zł	%
Należności od podmiotów sektora finansowego	2 051 373	1 914 372	2 146 815	1 995 017	151 798	7,6%
Należności od podmiotów sektora niefinansowego, z tego:	19 801 976	17 852 431	19 802 199	17 854 016	1 948 183	10,9%
Klientów instytucjonalnych*	12 644 282	11 055 884	12 644 282	11 056 890	1 587 392	14,4%
Klientów indywidualnych, z tego:	7 157 694	6 796 547	7 157 917	6 797 126	360 791	5,3%
należności niezabezpieczone	5 507 928	5 322 620	5 508 151	5 323 199	184 952	3,5%
kredyty hipoteczne	1 649 766	1 473 927	1 649 766	1 473 927	175 839	11,9%
Należności od klientów netto razem	21 853 349	19 766 803	21 949 014	19 849 033	2 099 981	10,6%

* Klienci instytucjonalni obejmują przedsiębiorstwa, sektor publiczny, spółki państwowe i prywatne, spółdzielnie, przedsiębiorstwa indywidualne, instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych.

Największy udział w strukturze aktywów Grupy na koniec 2018 roku miały należności netto od klientów. Ich udział w sumie aktywów wyniósł 44,5% na koniec grudnia 2018 roku. Wartość należności od klientów netto na koniec 2018 roku wyniosła 21,9 mld zł i była istotnie wyższa o 2,1 mld zł (tj. 10,6%) w porównaniu do 2017 roku i wynikała przede wszystkim ze zwiększenia akcji

kredytowej dla klientów sektora niefinansowego (+1,9 mld zł, tj. 10,9%). Należności w sektorze niefinansowym wzrosły zarówno po stronie klientów instytucjonalnych (1,6 mld zł, tj. 14,4%, wzrost nastąpił we wszystkich segmentach klientów) jak i klientów detalicznych (0,4 mld zł, tj. 5,3%, za sprawą wyższego salda należności niezabezpieczonych oraz kredytów hipotecznych).

Portfel dłużnych papierów wartościowych Banku

W tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.	tys. zł	%
Obligacje skarbowe, w tym:	14 935 517	17 020 453	(2 084 936)	(12,2%)
obligacje zabezpieczone w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej	-	2 492 215	(2 492 215)	(100,0%)
Obligacje banków	1	32 577	(32 576)	(100,0%)
Obligacje emitowane przez podmioty finansowe	237 017	130 604	106 414	81,5%
Bony pieniężne NBP	-	1 399 713	(1 399 713)	(100,0%)
Razem	15 172 535	18 583 347	(3 410 812)	(18,4%)

Saldo portfela dłużnych papierów wartościowych spadło na koniec 2018 roku o 3,4 mld zł (tj. o 18,4%). Wynikało to ze zmniejszenia pozycji w obligacjach Skarbu Państwa.

2.1.6 Zobowiązania

Zobowiązania wobec klientów

W tys. zł	Bank		Grupa Kapitałowa			
	Wg stanu na dzień		Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.	tys. zł	%
Depozyty podmiotów sektora finansowego	7 213 788	4 977 728	7 040 000	4 853 148	2 186 852	45,1%
Depozyty podmiotów sektora niefinansowego, z tego:	30 945 200	27 003 168	31 057 448	27 092 005	3 965 443	14,6%
niefinansowych podmiotów gospodarczych	15 016 944	13 415 235	15 012 645	13 403 515	1 609 130	12,0%
instytucji niekomercyjnych	395 005	416 064	395 005	416 064	(21 059)	(5,1%)
klientów indywidualnych	11 786 786	10 248 163	11 903 332	10 348 720	1 554 612	15,0%
jednostek budżetowych	3 746 465	2 923 706	3 746 466	2 923 706	822 760	28,1%
Pozostałe zobowiązania	236 897	191 545	236 897	191 545	45 352	23,7%
Zobowiązania wobec klientów, razem	38 395 885	32 172 441	38 334 345	32 136 698	6 197 647	19,3%
Depozyty podmiotów sektora finansowego i niefinansowego, z tego:						
złotowe	29 349 659	23 799 960	29 288 119	23 764 217	5 523 902	23,2%
walutowe	8 809 329	8 180 936	8 809 329	8 180 936	628 393	7,7%
Depozyty podmiotów sektora finansowego i niefinansowego razem	38 158 988	31 980 896	38 097 448	31 945 153	6 152 295	19,3%

W 2018 roku zobowiązania wobec klientów stanowiły dominujące źródło finansowania działalności Grupy i wynosiły 77,7% zobowiązań i kapitału własnego Grupy. Wartość zobowiązań wobec klientów na koniec 2018 roku wyniosła 38,3 mld zł i była wyższa o 6,2 mld zł (tj. 19,3%) w porównaniu do końca 2017 roku. Głównym

motorem wzrostu były depozyty od klientów sektora niefinansowego, które wzrosły o 4,0 mld zł w porównaniu do 2017 roku, przy czym wzrost dotyczył głównie środków na rachunkach bieżących i był wynikiem konsekwentnej strategii koncentracji na tych rachunkach.

2.1.7 Źródła pozyskiwania funduszy i ich wykorzystanie

W tys. zł	Bank		Grupa Kapitałowa	
	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.
Fundusze pozyskane				
Fundusze banków	1 402 124	1 568 261	1 402 233	1 568 376
Fundusze klientów	38 395 885	32 172 441	38 334 345	32 136 698
Fundusze własne łącznie z wynikiem finansowym	7 007 052	6 874 618	7 056 750	6 938 883
Pozostałe fundusze	2 436 963	2 248 644	2 511 386	2 393 639
Fundusze pozyskane razem	49 242 024	42 863 964	49 304 714	43 037 596
Wykorzystanie funduszy				
Należności od banków	1 333 816	836 166	1 333 977	836 774
Należności od klientów	21 853 349	19 766 803	21 949 014	19 849 033
Papiery wartościowe, udziały i inne aktywa finansowe	16 609 798	19 734 018	16 537 606	19 656 528
Pozostałe wykorzystanie	9 445 061	2 526 977	9 484 117	2 695 261
Wykorzystanie funduszy razem	49 242 024	42 863 964	49 304 714	43 037 596

2.2 Kapitały własne i współczynnik wypłacalności

W porównaniu z 2017 rokiem wartość kapitałów własnych w roku 2018 pozostała na niemal niezmiennym poziomie (zmniejszenie o 14,6 mln zł tj. 0,2%).

Kapitały własne Grupy*

W tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.	tys. zł	%
Kapitał zakładowy	522 638	522 638	-	-
Kapitał zapasowy	3 003 290	3 003 969	(679)	(0,0%)
Kapitał rezerwowy	2 347 028	2 356 109	(9 081)	(0,4%)
Kapitał z aktualizacji wyceny	84 372	(9 118)	93 490	-
Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	540 200	540 200	-	-
Pozostałe kapitały	(79 630)	(10 481)	(69 149)	659,8%
Kapitały własne ogółem	6 417 898	6 403 317	14 581	0,2%

* Kapitały własne bez wyniku finansowego netto.

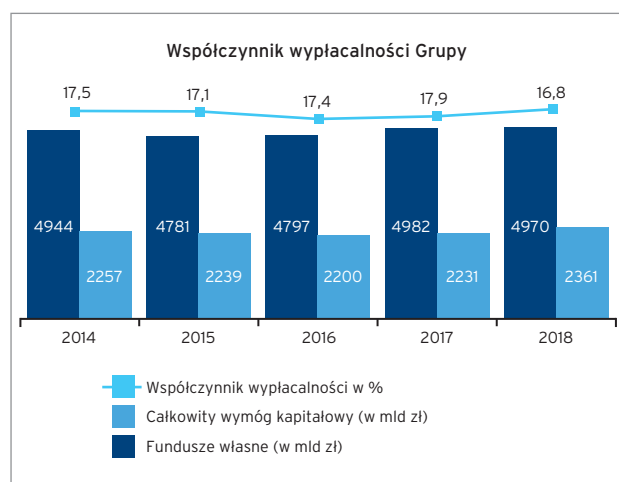
Poziom kapitałów jest w pełni wystarczający do zachowania bezpieczeństwa finansowego instytucji, zgromadzonych w niej depozytów, a także umożliwiający rozwój Grupy.

Poniższa tabela prezentuje dane finansowe do wyliczenia współczynnika wypłacalności na podstawie jednostkowego i skonsolidowanego sprawozdania finansowego Banku oraz Grupy.

Adekwatność kapitałowa

W tys. zł		31.12.2018 r.	31.12.2017 r.
I	Kapitał podstawowy Tier I	4 970 103	4 981 895
II	Całkowity wymóg kapitałowy, z tego:	2 361 451	2 230 567
	wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego	1 893 873	1 749 046
	wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kontrahenta	50 745	57 819
	wymóg kapitałowy z tytułu korekty wyceny kredytowej	28 466	49 033
	wymóg kapitałowy z tytułu przekroczenia limitu koncentracji zaangażowań i limitu dużych zaangażowań	12 459	3 746
	suma wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka rynkowego	95 391	82 411
	wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego	280 517	288 512
	Współczynnik kapitału podstawowego Tier I	16,8%	17,9%

* Współczynnik wypłacalności obliczony został według zasad określonych w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 („CRR”).

Lata 2014-2017 - Współczynnik wypłacalności obliczony został według zasad określonych w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającym rozporządzenie (UE) nr 648/2012 („CRR”).

Rok 2013 - Współczynnik wypłacalności został obliczony według zasad określonych w uchwale nr 76/2010 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 10 marca 2010 roku w sprawie zakresu i szczegółowych zasad wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów

Zarówno w 2018 roku, jak i w 2017 roku Grupa spełniała wszystkie regulacyjne normy ostrożnościowe dotyczące adekwatności kapitałowej.

Poziom adekwatności kapitałowej Grupy w 2018 rok utrzymywał się na bezpiecznym poziomie, istotnie powyżej limitów nadzorczych.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku w stosunku do stanu na dzień 31 grudnia 2017 roku współczynnik wypłacalności Grupy spadł do poziomu 16,8%. Wartość ta daje Grupie możliwość dalszego rozwoju w zakresie akcji kredytowej.

Na spadek współczynnika wypłacalności w 2018 roku miał wzrost wymogu z tytułu ryzyka kredytowego w związku ze wzrostem należności od klientów.

VI. Działalność Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. w 2018 roku

1. Kredyty i inne zaangażowania obciążone ryzykiem

1.1 Akcja kredytowa

Polityka kredytowa w Grupie jest spójna i obejmuje Bank jako jednostkę dominującą wraz ze swoimi spółkami zależnymi (DMBH, Handlowy-Leasing Sp. z o.o.), z wyłączeniem podmiotów specjalnego przeznaczenia (tzw. wehikułów inwestycyjnych), spółek w likwidacji bądź w upadłości, a także jednostek nieprowadzących bieżącej, statutowej działalności. Polityka oparta jest o aktywne zarządzanie portfelem i precyzyjnie określone rynki docelowe, zaprojektowane w celu ułatwienia analizy ekspozycji oraz ryzyka kredytowego w ramach danej branży

Należności kredytowe od klientów brutto Grupy

W tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.	tys. zł	%
Należności złotowe	19 146 512	18 059 110	1 087 402	6,0%
Należności walutowe	3 469 062	2 377 706	1 091 356	45,9%
Razem	22 615 574	20 436 816	2 178 758	10,7%
Należności od podmiotów sektora niefinansowego	20 467 368	18 424 326	2 043 042	11,1%
Należności od podmiotów sektora finansowego	2 148 206	2 012 490	135 716	6,7%
Razem	22 615 574	20 436 816	2 178 758	10,7%
Niebankowe instytucje finansowe	2 148 206	2 012 490	135 716	6,7%
Niefinansowe podmioty gospodarcze	12 881 440	11 255 032	1 626 408	14,5%
Klienci indywidualni	7 535 018	7 092 665	442 353	6,2%
Jednostki budżetowe	50 907	76 626	(25 719)	(33,6%)
Instytucje niekomercyjne	3	3	-	-
Razem	22 615 574	20 436 816	2 178 758	10,7%

Na dzień 31 grudnia 2018 roku ekspozycja kredytowa brutto wobec klientów wyniosła 22 615,6 mln zł, co stanowiło wzrost o 10,7% w stosunku do 31 grudnia 2017 roku. Największą część portfela należności od klientów stanowią kredyty udzielone niefinansowym podmiotom gospodarczym (57%), które odnotowały w 2018 roku wzrost o 14,5%. Należności od klientów indywidualnych w porównaniu do 2017 roku wzrosły o 6,2%, a ich udział w strukturze należności kredytowych brutto ogółem wyniósł 33,3%.

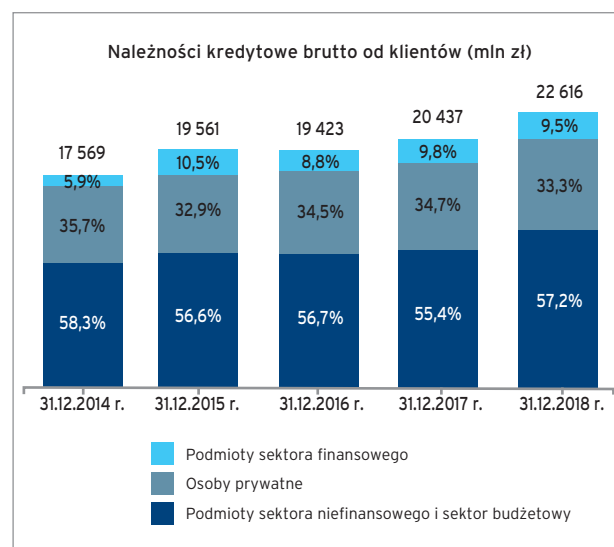
Udział kredytów w walutach obcych, wynoszący w grudniu 2017 roku 11,6% wzrósł do 15,3% w grudniu 2018 roku. Należy podkreślić, iż Grupa nie udziela kredytów w walutach obcych klientom indywidualnym, a jedynie podmiotom gospodarczym, które dysponują strumieniem przychodów w walucie kredytu, lub podmiotom, które, zdaniem Grupy, są zdolne przewidzieć lub absorbować ryzyko walutowe bez znaczącego narażenia swojej kondycji finansowej.

W celu uniknięcia uzależnienia portfela od niewielkiej liczby klientów Grupa monitoruje na bieżąco koncentrację ekspozycji kredytowych.

działalności klienta. Kredytobiorcy podlegają stałemu monitoringowi w celu możliwie wczesnego wykrycia symptomów pogarszania się zdolności kredytowej oraz wdrożenia działań naprawczych.

W 2018 roku Grupa w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym skupiła swoje działania na:

- wspieraniu wzrostu aktywów;
- optymalizacji procesu kredytowego oraz dostosowaniu oferty kredytowej Grupy do sytuacji rynkowej;
- utrzymaniu wysokiej jakości portfela kredytowego;
- zintensyfikowaniu działań windykacyjnych dla portfela detalicznych ekspozycji kredytowych;
- efektywnej alokacji kapitału;
- doskonaleniu procesów zarządzania ryzykiem modeli stosowanych do pomiaru ryzyka kredytowego;
- kontynuacji rozwoju metod pomiaru ryzyka kredytowego.

Koncentracja zaangażowania wobec klientów Grupy

W tys. zł	31.12.2018 r.			31.12.2017 r.		
	Zaangażowanie bilansowe*	Zaangażowanie z tytułu udzielonych zobowiązań finansowych i gwarancyjnych	Łączne zaangażowanie	Zaangażowanie bilansowe*	Zaangażowanie z tytułu udzielonych zobowiązań finansowych i gwarancyjnych	Łączne zaangażowanie
GRUPA 1	799 072	202 774	1 001 846	828 101	115 658	943 759
KLIENT 2	1 000 000	-	1 000 000	1 000 000	-	1 000 000
KLIENT 3	310 424	628 978	939 402	251 522	475 980	727 502
GRUPA 4	332 064	472 010	804 074	261 317	574 317	835 634
KLIENT 5	263 100	486 900	750 000	191 400	558 600	750 000
GRUPA 6	537 517	180 813	718 330	557 053	83 530	640 583
GRUPA 7	107 523	521 365	628 888	18	618 348	618 366
GRUPA 8	369 570	253 147	622 717	140 852	150 639	291 491
KLIENT 9	523 638	81 562	605 200	396 000	205 185	601 185
KLIENT 10	600 000	-	600 000	600 000	-	600 000
GRUPA 11	-	-	-	74 439	495 376	569 815
Razem	4 842 908	2 827 549	7 670 457	4 300 702	3 277 633	7 578 335

* Nie obejmuje zaangażowań z tytułu posiadanych akcji i innych papierów wartościowych.

Koncentracja zaangażowania wobec branż Grupy*

Branża gospodarki według NACE	31.12.2018 r.		31.12.2017 r.	
	w tys. zł	w %	w tys. zł	w %
Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	4 695 369	17,5%	4 458 077	18,3%
Finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych	3 385 386	12,6%	3 039 423	12,5%
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	2 760 531	10,3%	2 645 822	10,8%
Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	1 084 312	4,0%	825 311	3,4%
Produkcja artykułów spożywczych	1 065 354	4,0%	1 071 761	4,4%
Działalność firm centralnych (head offices); doradztwo związane z zarządzaniem	1 028 293	3,8%	592 729	2,4%
Górnictwo rud metali	939 402	3,5%	727 502	3,0%
Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	929 839	3,5%	657 375	2,7%
Wytwarzanie i przetwarzanie koksu i produktów rafinacji ropy naftowej	893 827	3,3%	884 023	3,6%
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli	862 454	3,2%	633 978	2,6%
Łącznie „10” branż gospodarki	17 644 767	65,7%	15 536 001	63,7%
Pozostałe branże	9 209 893	34,3%	8 855 908	36,3%
Razem	26 854 660	100,0%	24 391 909	100,0%

* Zaangażowanie bilansowe i pozabilansowe brutto wobec klientów instytucjonalnych (w tym banków), w oparciu o NACE Revision 2.

1.2 Jakość portfela kredytowego

Należności Grupy przypisywane są do dwóch portfeli: portfela z rozpoznaną utratą wartości oraz portfela bez rozpoznanej utraty wartości. Ekspozycje z portfela z rozpoznaną utratą wartości,

określone jako istotne, podlegają ocenie indywidualnej, zaś dla ekspozycji, które nie są indywidualnie istotne ocena utraty wartości dokonywana jest na bazie analizy grupowej.

Należności od klientów w podziale na należności bez rozpoznanej utraty wartości oraz z rozpoznaną utratą wartości Grupy

W tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.*	w tys. zł	w %
Należności bez rozpoznanej utraty wartości (Etap 1), w tym:	20 246 985	19 714 214	532 771	2,7%
instytucji finansowych	2 148 206	1 995 354	152 852	7,7%
podmiotów sektora niefinansowego	18 098 779	17 718 860	379 919	2,1%
klientów instytucjonalnych**	11 752 193	10 946 510	805 683	7,4%
klientów indywidualnych	6 346 586	6 772 350	(425 764)	(6,3%)
Należności bez rozpoznanej utraty wartości (Etap 2), w tym:	1 642 100	n/d	n/d	n/d
instytucji finansowych	-	n/d	n/d	n/d
podmiotów sektora niefinansowego	1 642 100	n/d	n/d	n/d
klientów instytucjonalnych**	832 118	n/d	n/d	n/d
klientów indywidualnych	809 982	n/d	n/d	n/d
Należności z rozpoznaną utratą wartości (Etap 3), w tym:	669 671	660 094	9 577	1,5%
instytucji finansowych	-	17 136	(17 136)	(100,0%)
podmiotów sektora niefinansowego	669 671	642 958	26 713	4,2%
klientów instytucjonalnych**	291 221	322 643	(31 422)	(9,7%)
klientów indywidualnych	378 450	320 315	58 135	18,1%
Należności z tytułu zapadłych transakcji instrumentami pochodnymi (Etap 3)	56 818	62 508	(5 690)	(9,1%)
Należności od klientów brutto razem, w tym:	22 615 574	20 436 816	2 178 758	10,7%
instytucji finansowych	2 148 206	2 012 490	135 716	6,7%
podmiotów sektora niefinansowego	20 410 550	18 361 818	2 048 732	11,2%
klientów instytucjonalnych**	12 875 532	11 269 153	1 606 379	14,3%
klientów indywidualnych	7 535 018	7 092 665	442 353	6,2%
Odpisy z tytułu utraty wartości, w tym:	(666 560)	(587 783)	(78 777)	13,4%
na należności z tytułu zapadłych transakcji instrumentami pochodnymi	(50 859)	(54 295)	3 436	(6,3%)
Należności od klientów netto, razem	21 949 014	19 849 033	2 099 981	10,6%
Wskaźnik pokrycia odpisami z tytułu utraty wartości należności z rozpoznaną utratą wartości***	91,9%	80,8%		
klientów instytucjonalnych**	81,5%	68,3%		
klientów indywidualnych	99,6%	92,3%		
Wskaźnik kredytów nieobsługiwanych (NPL)	3,0%	3,2%		

* Na dzień 1 stycznia 2018 roku Grupa zastosowała MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystała z opcji nieprzekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

** Klienci instytucjonalni obejmują przedsiębiorstwa, sektor publiczny, spółki państwowe i prywatne, spółdzielnie, przedsiębiorstwa indywidualne, instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych.

*** Wskaźnik liczony z uwzględnieniem odpisów z tytułu utraty wartości należności zaklasyfikowanych do Etapu 1 oraz Etapu 2.

W porównaniu do 2017 roku wartość kredytów z rozpoznaną utratą wartości, utrzymała się na stabilnym poziomie, notując minimalny wzrost o 10 mln zł. Jakość portfela klientów instytucjonalnych ustabilizowała się na dobrym poziomie, charakterystycznym dla Banku, a zwiększony poziom odpisów, wynikający z wystąpienia trudności finansowych u pojedynczych klientów z segmentu Bankowości Przedsiębiorstw w roku 2017, potwierdził epizodyczny charakter tego zdarzenia.

Bank nie dostrzega koncentracji branżowej, która mogłaby w przyszłości powodować niekontrolowany wzrost portfela NPL. Na koniec 2018 roku wskaźnik kredytów nieobsługiwanych (NPL) spadł z 3,2% do 3,0% i pozostaje zdecydowanie poniżej średniej dla sektora.

Zdaniem Zarządu Banku poziom rezerw na należności kredytowe na dzień bilansowy jest najlepszym szacunkiem w zakresie utraty wartości portfela. W podejściu indywidualnym pod uwagę brana jest zdyskontowana prognoza przepływów związanych ze spłatą

należności lub odzyskami z zabezpieczeń. Podejście grupowe bazuje na wskaźnikach strat wyliczanych w oparciu o wiarygodną, historyczną bazę danych o klientach mających problemy ze spłatą swoich zobowiązań wobec Banku. Natomiast w przypadku ekspozycji, dla których nie wystąpiły przesłanki utraty wartości, odpisy z tytułu strat oczekiwanych są kalkulowane według wymagań standardu rachunkowego MSSF 9, uwzględniając profil ryzyka klienta, spodziewane stopy odzysku, bazując na otrzymanych zabezpieczeniach, prawdopodobieństwie niewykonania zobowiązania przez klienta, historycznych wartościach straty w momencie niewykonania zobowiązania oraz scenariuszach makroekonomicznych.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku utrata wartości portfela wynosiła 667 mln zł, co stanowiło wzrost o 13,4% w porównaniu do kwoty 588 mln zł na koniec grudnia 2017 roku. Wzrost utraty wartości miał miejsce głównie w przypadku klientów, dla których Bank stosuje podejście portfelowe (o 58,0 mln zł, tj. 18,1%) i został częściowo

skompensowany spadkiem salda należności z rozpoznaną utratą wartości klientów instytucjonalnych o 9,7%. Wskaźnik pokrycia rezerwami utrzymuje się na wysokim poziomie 92,0%.

Odpisy z tytułu utraty wartości na należności kredytowe od klientów Grupy

W tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.	tys. zł	%
Odpisy z tytułu utraty wartości aktywów finansowych, w tym:				
Odpisy z tytułu utraty wartości aktywów finansowych - Etap 1	56 110	n/d	n/d	n/d
Odpisy z tytułu utraty wartości aktywów finansowych - Etap 2	74 776	n/d	n/d	n/d
Odpisy z tytułu utraty wartości aktywów finansowych - Etap 3	535 674	n/d	n/d	n/d
Razem odpisy z tytułu utraty wartości, razem	666 560	587 783	78 777	13,4%
Wskaźnik pokrycia odpisami z tytułu utraty wartości należności Etapu 3	91,9%	80,8%		

1.3 Zaangażowania z tytułu udzielonych zobowiązań warunkowych

Na dzień 31 grudnia 2018 roku zaangażowanie z tytułu zobowiązań warunkowych udzielonych przez Grupę wyniosło 16 797,3 mln zł, co oznacza spadek o 0,1% w stosunku do 31 grudnia 2017 roku. Największy udział w udzielonych zobowiązaniach warunkowych

ogółem mają wciąż kredyty przyręczone (tj. 83%), które spadły o 269 477 tys. zł. Na kredyty przyręczone składają się przyręczone, ale niewykorzystane linie kredytowe oraz niewykorzystane linie kredytowe w rachunku bieżącym.

Zobowiązania warunkowe udzielone Grupy

W tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.	tys. zł	%
Gwarancje	2 589 013	2 312 023	276 990	12,0%
Akredytywy własne	137 669	148 607	(10 938)	(7,4%)
Akredytywy obce potwierdzone	-	19 376	(19 376)	(100,0%)
Kredyty przyręczone	14 023 057	14 292 534	(269 477)	(1,9%)
Pozostałe	47 587	43 942	3 645	8,3%
Razem	16 797 326	16 816 482	(19 156)	(0,1%)
Rezerwy na udzielone zobowiązania warunkowe	26 481	12 789	13 692	107,1%
Wskaźnik pokrycia rezerwami	0,16%	0,08%		

Łączna kwota zabezpieczeń ustanowionych na rachunkach lub aktywach kredytobiorców Banku wyniosła na dzień 31 grudnia 2018 roku 4385 mln zł, natomiast na dzień 31 grudnia 2017 roku 3762 mln zł.

2. Fundusze zewnętrzne

Według stanu na koniec 2018 roku łączna wartość funduszy zewnętrznych Banku (pozyskanych od klientów i od banków) wyniosła 39,7 mld zł i była o 6,0 mld zł (tj. 17,9%) niższa niż na koniec 2017 roku. Największy udział w zmianach źródeł finansowania zewnętrznego działalności Banku miały fundusze pozyskane od klientów, które uległy obniżeniu o 6,2 mld zł

(tj. 19,3%), w związku ze wzrostem depozytów od klientów sektora niefinansowego, które wzrosły o 4,0 mld zł w porównaniu do 2017 roku, przy czym wzrost dotyczył głównie środków na rachunkach bieżących i był wynikiem konsekwentnej strategii koncentracji na tych rachunkach.

Fundusze Grupy pozyskane od banków

W tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.	tys. zł	%
Rachunki bieżące	912 995	1 108 689	(195 694)	(17,7%)
Depozyty terminowe	162 737	248 373	(85 636)	(34,5%)
Kredyty i pożyczki otrzymane	1 326	36 467	(35 141)	(96,4%)
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	115 208	9 085	106 123	-
Inne zobowiązania, w tym:	209 967	165 762	44 205	26,7%
depozyty zabezpieczające	208 901	163 769	45 132	27,6%
Fundusze pozyskane od banków, razem	1 402 233	1 568 376	(166 143)	(10,6%)

Fundusze Grupy pozyskane od klientów

W tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.	tys. zł	%
Depozyty podmiotów sektora finansowego				
Rachunki bieżące	704 512	531 361	173 151	32,6%
Depozyty terminowe	6 335 488	4 321 787	2 013 701	46,6%
	7 040 000	4 853 148	2 186 852	45,1%
Depozyty podmiotów sektora niefinansowego				
Rachunki bieżące, z tego:	24 987 518	22 129 625	2 857 893	12,9%
klientów korporacyjnych	11 930 693	10 766 475	1 164 218	10,8%
klientów indywidualnych	9 380 065	8 536 410	843 655	9,9%
jednostek budżetowych	3 676 760	2 826 740	850 020	30,1%
Depozyty terminowe, z tego:	6 069 930	4 962 380	1 107 550	22,3%
klientów korporacyjnych	3 476 957	3 053 104	423 853	13,9%
klientów indywidualnych	2 523 267	1 812 310	710 957	39,2%
jednostek budżetowych	69 706	96 966	(27 260)	(28,1%)
	31 057 448	27 092 005	3 965 443	14,6%
Depozyty razem	38 097 448	31 945 153	6 152 295	19,3%
Pozostałe zobowiązania				
Inne zobowiązania, w tym:	236 897	191 545	45 352	23,7%
zabezpieczenia pieniężne	121 416	112 611	8 805	7,8%
depozyty zabezpieczające	66 583	40 671	25 912	63,7%
	236 897	191 545	45 352	23,7%
Fundusze pozyskane od klientów, razem	38 334 345	32 136 698	6 197 647	19,3%

3. Stopy procentowe

Poniższe zestawienie prezentuje średnie ważone efektywnych stóp procentowych wyliczonych dla należności i zobowiązań w podziale na segmenty działalności Grupy:

Na dzień 31 grudnia 2018 roku

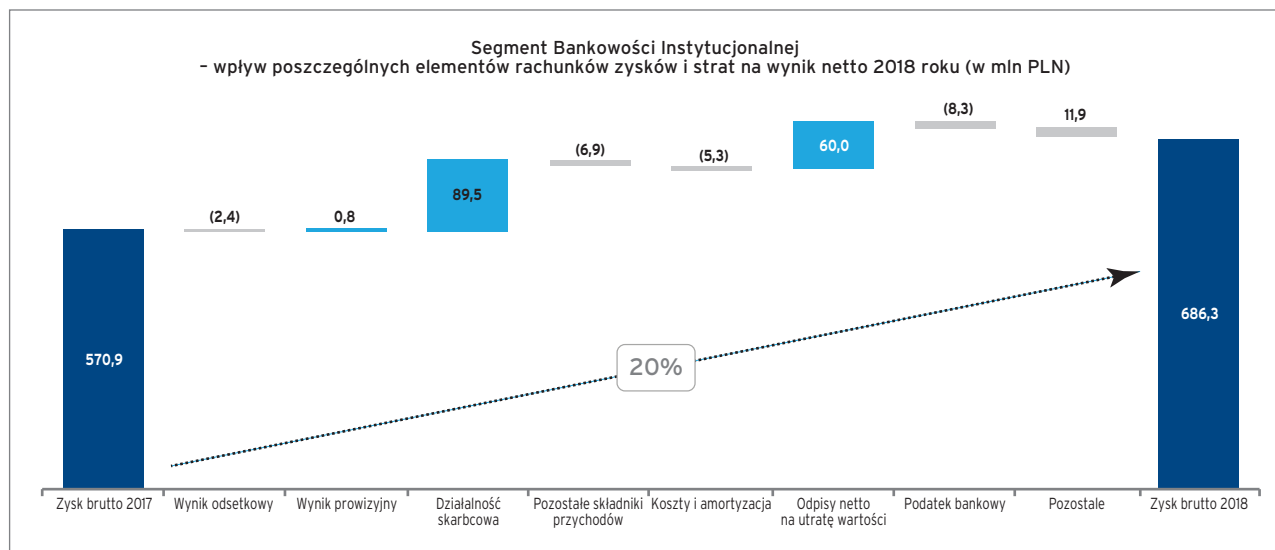
W %	Bankowość Instytucjonalna			Bankowość Detaliczna		
	PLN	EUR	USD	PLN	EUR	USD
AKTYWA						
Należności od banków i klientów						
terminowe	3,05	1,02	3,73	7,90	4,00	-
Dłużne papiery wartościowe	2,04	0,12	3,41	-	-	-
ZOBOWIĄZANIA						
Zobowiązania wobec banków i klientów						
terminowe	0,87	0,06	1,14	1,01	0,10	1,32

Na dzień 31 grudnia 2017 roku

W %	Bankowość Instytucjonalna			Bankowość Detaliczna		
	PLN	EUR	USD	PLN	EUR	USD
AKTYWA						
Należności od banków i klientów						
terminowe	3,09	1,34	2,66	8,44	4,00	-
Dłużne papiery wartościowe	2,16	0,09	2,08	-	-	-
ZOBOWIĄZANIA						
Zobowiązania wobec banków i klientów						
terminowe	0,94	0,19	1,03	0,96	0,10	0,54

4. Segment Bankowości Instytucjonalnej

4.1 Podsumowanie wyników segmentu

W 2018 roku segment Bankowości Instytucjonalnej odnotował wzrost zysku brutto o 115,4 mln zł, tj. 20,2%. Na kształtowanie się wyniku brutto segmentu Bankowości Instytucjonalnej w 2018 roku w porównaniu z rokiem poprzednim wpływ miały poniższe czynniki:

- Wynik odsetkowy na poziomie 499,3 mln zł wobec 501,7 mln zł w 2017 roku - nieznaczny spadek o 2,4 mln zł, dotyczył przede wszystkim spadku przychód odsetkowych od dłużnych papierów wartościowych ze względu na niższy ich wolumen oraz niższą rentowność. Z drugiej strony wynik odsetkowy na działalności klientowskiej wzrósł dzięki rosnącym poziomom wolumenów kredytowych.
- Wynik z tytułu prowizji w wysokości 283,5 mln zł w porównaniu do 282,7 mln zł osiągniętych w 2017 roku m.in. w wyniku poprawy wyniku prowizyjnego z tytułu działalności transakcyjnej będący efektem wzrostu wolumenów biznesowych.
- Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji w wysokości 335,7 mln zł wobec 316,5 mln zł w 2017 roku w wyniku wzrostu wyniku na działalności klientowskiej - transakcje FX oraz wynik na inwestycyjnych dłużnych aktywach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody w kwocie 112,6 mln zł wobec 35,8 mln zł w 2017 roku, tj. wzrost o 76,9 mln zł w wyniku sprzyjających warunków na krajowym rynku długu w 2018 roku.
- Pozostałe składniki przychodów - spadek o 6,9 mln zł w porównaniu do 2017 roku, głównie z powodu spadku wyniku na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych oraz wyniku na rachunkowości zabezpieczeń (niewystępowanie aktywnych relacji w rachunkowości zabezpieczeń w 2018 roku).
- Koszty działania i amortyzacja w wysokości (509,1) mln zł w porównaniu do (503,8) mln zł w 2017 roku - wzrost o 5,3 mln zł w związku ze wzrostem nakładów poniesionych na IT.
- Spadek wyniku z tytułu zbycia pozostałych aktywów o 11,7 mln zł, w związku z przeprowadzoną jednorazową transakcją w 2017 roku.

- Spadek odpisów netto (8,6 mln zł odwrócenia odpisów netto w 2018 roku wobec 51,4 mln zł utworzenia odpisów netto w 2017 roku) głównie w wyniku niższych odpisów na kredyty ze zidentyfikowaną utratą wartości oraz spłatą kilku zaangażowań kredytowych.

4.2 Bankowość Instytucjonalna

W zakresie Bankowości Instytucjonalnej Grupa świadczy kompleksowe usługi finansowe największym polskim przedsiębiorstwom oraz strategicznym przedsiębiorstwom z silnym potencjałem wzrostu, a także dla największych instytucji finansowych oraz spółek z sektora publicznego.

Na koniec 2018 roku liczba klientów instytucjonalnych (obejmująca klientów strategicznych, globalnych i bankowości przedsiębiorstw) wyniosła 5,7 tys., co oznacza spadek o 6% w porównaniu do 2017 roku, w którym liczba klientów wyniosła 6,2 tys. W ramach bankowości przedsiębiorstw (małe i średnie firmy, duże przedsiębiorstwa i sektor publiczny) Grupa obsługiwała na koniec 2018 roku 3,2 tys. klientów (co oznacza spadek o 11% w porównaniu do 3,6 tys. klientów obsługiwanych na koniec 2017 roku).

Cechą wspólną klientów Bankowości Instytucjonalnej jest ich zapotrzebowanie na zaawansowane produkty finansowe oraz doradztwo w zakresie usług finansowych. Grupa zapewnia w tym obszarze koordynację oferowanych produktów z zakresu bankowości inwestycyjnej, skarbu i zarządzania środkami finansowymi oraz przygotowuje oferty kredytowe różnorodnych form finansowania. Innowacyjność i konkurencyjność w zakresie oferowanych nowoczesnych struktur finansowania jest wynikiem połączenia wiedzy i doświadczenia Grupy, a także współpracy w ramach globalnej struktury Citigroup.

Poniższa tabela przedstawia stany aktywów i zobowiązań w poszczególnych segmentach w ujęciu zarządczym.

Aktywa

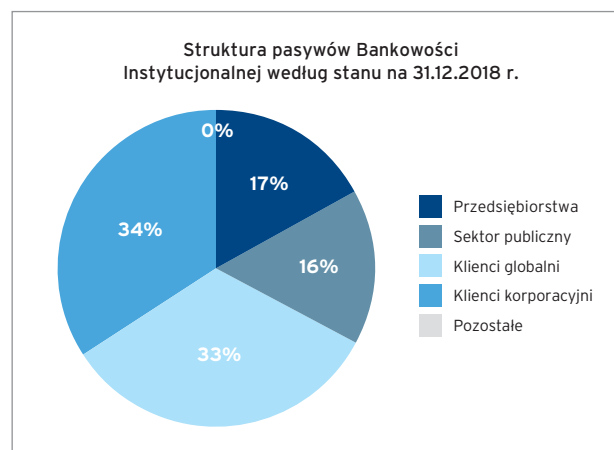
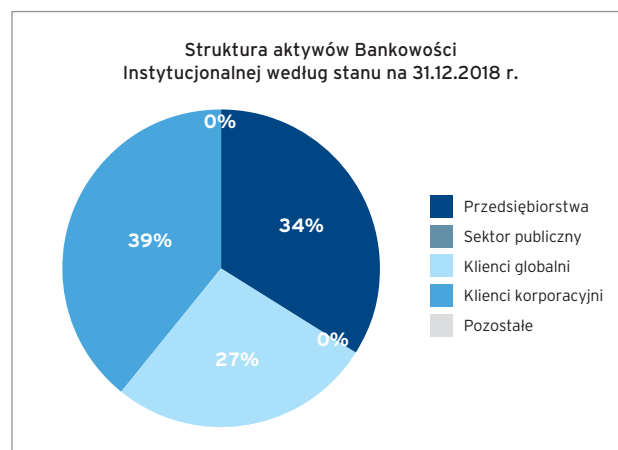
mln zł	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.	Zmiana	
			mln zł	%
Przedsiębiorstwa*, z tego:	4 774	4 494	280	6%
Male i średnie firmy	1 582	1 671	(89)	(5%)
Duże przedsiębiorstwa	3 192	2 823	369	13%
Sektor publiczny	50	66	(16)	(24%)
Klienci globalni	3 782	3 271	511	16%
Klienci korporacyjni	5 592	4 819	773	16%
Pozostałe**	-	2	(2)	(100%)
Razem Bankowość Instytucjonalna	14 198	12 652	1 546	12%

Zobowiązania

mln zł	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.	Zmiana	
			mln zł	%
Przedsiębiorstwa*, z tego:	4 376	3 865	511	13%
Male i średnie firmy	2 209	2 129	80	4%
Duże przedsiębiorstwa	2 167	1 736	431	25%
Sektor publiczny	4 083	3 313	770	23%
Klienci globalni	8 484	7 745	739	10%
Klienci korporacyjni	8 645	5 856	2 789	48%
Pozostałe**	69	71	(2)	(3%)
Razem Bankowość Instytucjonalna	25 657	20 850	4 807	23%

* Do segmentu Przedsiębiorstw klasyfikowani są klienci, których obrót roczny wynosi od 8 mln zł do 150 mln zł (male i średnie przedsiębiorstwa) oraz od 150 mln zł do 1,5 mld zł (Duże przedsiębiorstwa).

** Pozycja „Pozostałe” obejmuje m.in. klientów objętych restrukturyzacją oraz klientów spółki Handlowy-Leasing sp. z o.o., którzy nie są klientami Banku.

Kluczowe transakcje i osiągnięcia w obszarze Bankowości Instytucjonalnej w 2018 roku:

- W 2018 roku w ramach rozwoju współpracy ze strategicznymi klientami, Bank pomyślnie zrealizował istotne transakcje w zakresie finansowania, m.in.:
 - W styczniu 2018 roku Bank podpisał ze spółką z sektora chemicznego aneks do konsorcjalnej umowy kredytowej na kwotę 1,6 mld zł, wydłużający okres finansowania o 2 lata. Citi Handlowy pełni funkcję Agenta z całkowitą kwotą zaangażowania Banku 330 mln zł.
 - W lutym 2018 roku Bank podpisał prolongatę umowy konsorcjalnej dotyczącej programu emisji obligacji z klientem z branży energetycznej na łączną kwotę 5,8 mld zł. Bank Handlowy pełni funkcję Agenta z całkowitą kwotą zaangażowania Banku 750 mln zł.
- W kwietniu 2018 roku Bank podpisał umowę na program finansowania dostawców z wiodącą spółką z sektora chemicznego. Jest to pierwszy program realizowany przez klienta, docelowo ma on objąć kilkudziesięciu kluczowych jego dostawców.
- W czerwcu 2018 roku Bank jako główny aranżer przystąpił do nowej konsorcjalnej długoterminowej umowy kredytowej na kwotę 400 mln EUR z jednym z klientów korporacyjnych Banku. Całkowita kwota zaangażowania Banku stanowiła 16% całości kredytu.
- W grudniu 2018 roku Bank Handlowy, działając razem z Citigroup, przeprowadził pierwszą w Polsce transakcję sekurytyzacji syntetycznej dla polskiego banku. Transakcja została przeprowadzona na portfelu SME i dzięki udziałowi Europejskiego Funduszu Inwestycyjnego i Europejskiego Banku Inwestycyjnego pozwoliła na podniesienie

- współczynnika kapitałowego i polepszenie buforów kapitałowych tego banku.
- Ponadto w 2018 roku Bank, konsekwentnie realizując strategię wsparcia swoich klientów, również podpisał:
 - 16 umów kredytu długoterminowego, gdzie udział Banku wyniósł 845 mln zł;
 - 11 umów kredytu w rachunku bieżącym, rewolwingowego oraz linii wielozadaniowej, na łączną kwotę 548 mln zł;
 - 10 promes oraz gwarancji na łączną kwotę 344 mln zł;
 - 6 umów na program finansowania dostawców oraz faktoring odwrócony na kwotę 295 mln zł.
- Bank realizując strategię pozyskiwania nowych klientów oraz dzięki wsparciu sieci globalnej, a także dzięki zestawowi unikatowych rozwiązań technologicznych, w 2018 roku wygrał:
 - 17 mandatów na kompleksową obsługę bankową lub poszerzającą współpracę banku z jego klientami.
- Rok 2018 w Banku był rokiem skoncentrowanym na:
 - propagowaniu rozwiązań Banku w zakresie E-commerce poprzez udział w konferencjach „eCommerce Journey” i „E-commerce Standard”, poświęconym rozwojowi rynku sprzedaży internetowej;
 - wspieraniu Klientów w przygotowaniach do wejścia w życie ustawy wprowadzającej Mechanizm Podzielonej Płatności VAT poprzez zorganizowanie warsztatów Split Payment;
 - wspieraniu najnowszych trendów i wyzwań w obszarze cyfrowym poprzez udział w konferencji „Digital Champion” i zorganizowaniu przez Citi Commercial Bank konferencji „EMEA Digital Leaders”.
- Akwizycja klientów: w segmencie Bankowości Przedsiębiorstw Bank pozyskał 180 nowych klientów w 2018 roku, w tym 26 Dużych Przedsiębiorstw, 146 Małych i Średnich Przedsiębiorstw oraz 8 jednostek Sektora Publicznego. W ramach segmentów klientów strategicznych i globalnych Bank pozyskał 25 relacji klientów.

4.3 Działalność Pionu Skarbu

W 2018 roku Citi Handlowy kolejny raz zwyciężył w prestiżowym konkursie na pełnienie funkcji Dealera Skarbowych Papierów Wartościowych (DSPW) organizowanym przez Ministerstwo Finansów i tym samym potwierdził silną pozycję w tym segmencie rynku.

W marcu 2018 roku, podczas podsumowania Roku Giełdowego 2017, Bank otrzymał nagrodę „Lidera market makingu na Treasury BondSpot Poland” oraz „Lidera rynku kasowego Treasury BondSpot Poland”.

Citi Handlowy od lat pozostaje jednym z kluczowych podmiotów na polu działalności powierniczej, którą obejmuje największych i najbardziej wymagających klientów instytucjonalnych. Citi Handlowy niezmiennie stawia na rozwiązania optymalnie dopasowane do potrzeb klientów.

Platforma CitiFx Pulse cieszy się niesłabnącym zaufaniem naszych klientów. Za pośrednictwem platformy zawierane jest ok. 80% wszystkich transakcji FX. Za pomocą platformy klient może samodzielnie zawierać transakcje w dogodnym dla niego czasie i jednym kliknięciem zawrzeć do 300 transakcji na różne daty. Platforma zapewnia naszym klientom dostęp do kwotowań 24 godziny na dobę, ciągły dostęp do informacji rynkowych, pozwala również zarządzać ekspozycją walutową, tworzy wygodne raporty i potwierdzać transakcje online. Jest to narzędzie innowacyjne i funkcjonalne, oferujące zautomatyzowane rozwiązania FX.

Wprowadzone w 2018 roku innowacyjne rozwiązania w sektorze eCommerce umożliwiły pełną automatyzację wyceny i sprzedaży w wielu walutach, przy jednoczesnym ograniczeniu ryzyka kursowego dla sprzedającego. Rozwiązanie takie może być w pełni

zintegrowane z systemami klienta poprzez API. Automatyzacja pozwoliła na efektywną obsługę dużej ilości i o niskim nominalnie transakcji, co sprawia, że narzędzie sprawdza się szczególnie w sprzedaży online.

Rozwój elektronicznych kanałów sprzedaży instrumentów walutowych („eSolution”) jest nierozłączną częścią strategii biznesowej Banku. Rozwijane są narzędzia umożliwiające łączenie systemów finansowych klientów (ERP) z systemami Banku. Rozwiązania tej klasy umożliwiają klientom zwiększenie operacyjnej efektywności – natychmiastowy i bezobsługowy dostęp do produktów walutowych Banku oraz tworzą wspólną platformę wymiany informacji.

Bank był aktywny na rynku dłużnych papierów wartościowych poprzez udział w następujących działaniach:

- przeprowadzenie czterech konsorcjalnych emisji obligacji dla Europejskiego Banku Inwestycyjnego na łączną kwotę 3,5 mld zł o 6- lub 7-letnim terminie zapadalności;
- przeprowadzenie konsorcjalnej emisji 3-letnich obligacji w kwocie 500 mln zł dla banku krajowego;
- przeprowadzenie transakcji sekurytyzacji syntetycznej dla polskiego banku, która pozwoliła na podniesienie współczynnika kapitałowego i polepszenie buforów kapitałowych tego banku.

4.4 Bankowość transakcyjna

Citi Handlowy jest wiodącą instytucją świadczącą usługi bankowości transakcyjnej. Już piąty rok z rzędu prestiżowy magazyn „Euromoney” uznał obsługę transakcyjną Banku Citi Handlowy za najlepszą w Polsce. Wyróżnienie to przyznawane jest w oparciu o oceny klientów, którzy kolejny raz wskazali lidera w branży finansowej.

Aktualna oferta bankowości transakcyjnej obejmuje:

- bankowość elektroniczną;
- depozyty i rachunki bieżące;
- produkty zarządzania płynnością;
- przelewy zagraniczne;
- produkty kartowe;
- płatności i należności: Polecenie Zapłaty, SpeedCollect;
- produkty gotówkowe;
- doradztwo unijne;
- produkty finansowania handlu.

Bankowość elektroniczna

W 2018 roku Citi Handlowy, podążając za rozwojem nowoczesnych technologii, podejmował działania mające na celu usprawnienie systemów bankowości elektronicznej. System CitiDirect BE dostosowano do nowych regulacji, udostępniając funkcjonalność Mechanizmu Podzielonej Płatności VAT (Split Payment). Dodatkowo zmodernizowano kluczowe funkcjonalności systemu, a także uproszczono proces aktywacji i konfiguracji uprawnień użytkowników.

Bank zachęcał klientów instytucjonalnych do korzystania z elektronicznej platformy wymiany dokumentacji – eWnioski, która pozwala prawie w całości wyeliminować dokumentację papierową. Bank promował także aplikację MobilePASS, która zapewnia bezpieczny dostęp do systemu bankowości elektronicznej CitiDirect BE za pomocą smartfona i jest alternatywą dla tradycyjnych urządzeń generujących kody dostępu do platformy.

Wprowadzone przez Bank innowacje w obszarze usług online dbają o bezpieczeństwo środków klientów Banku i sprawiają, że Bank działa szybciej i wydajniej.

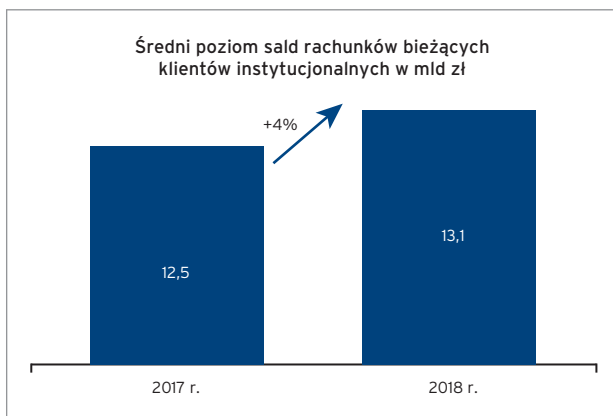
W 2018 roku Bank przetworzył drogą elektroniczną ok. 26 mln transakcji. Udział w rynku usług nowoczesnej bankowości elektronicznej jest istotnym elementem współczesnej strategii stworzonej z myślą o wygodzie klientów.

Depozyty i rachunki bieżące

Jednym z najważniejszych elementów realizowania strategii Banku jest koncentracja na pozyskiwaniu i obsłudze rachunków operacyjnych. Średni poziom sald zgromadzonych na rachunkach bieżących klientów instytucjonalnych w 2018 roku wzrósł względem 2017 roku o 4% do poziomu 13,1 mld zł.

Rachunek bieżący umożliwia dostęp do pełnej palety produktów Citi Handlowy. Zgromadzone przez klienta środki pieniężne, które nie są wykorzystywane do finansowania bieżącej działalności, mogą zostać ulokowane w depozytach terminowych lub pozostać na rachunku bieżącym o podwyższonym oprocentowaniu.

W ofercie Banku znajdują się także m.in. depozyty negocjowane, depozyty automatyczne i depozyty zablokowane.

Produkty zarządzania płynnością

Wykorzystanie rozwiązań do zarządzania płynnością pozwala na redukcję zadłużenia i zmniejszenie kosztów jego obsługi przy jednoczesnym utrzymaniu zdolności do bieżącego regulowania zobowiązań. Instrumenty zarządzania płynnością umożliwiają optymalizację przepływów finansowych w ramach jednego klienta lub jednej grupy kapitałowej. Bank oferuje możliwość optymalnego zarządzania nadwyżkami w nadpłynnych spółkach i firmach, które mają zwiększone zapotrzebowanie na kapitał. Wśród produktów zarządzania płynnością znajdują się:

- rachunek skonsolidowany,
- cash pool rzeczywisty,
- saldo netto.

Przelewy zagraniczne

Bank dysponuje kompleksowym i bardzo szerokim pakietem rozliczeń w ponad 130 walutach na całym świecie. Odpowiadając na potrzeby klientów, Bank wprowadził rozszerzenie oferty rachunku wielowalutowego, wzbogacając ją o możliwość odbioru płatności zagranicznych w walutach egzotycznych (typu Juany Chińskie, Meksykańskie Peso, Rupie Indyjskie, Reale Brazylijskie). Jest to unikatowe rozwiązanie na polskim rynku.

Produkty kartowe

W 2018 roku Bank dokonał wdrożenia płatności bezstykowych, tzw. *contactless*, dla klientów korzystających z Kart Business, a w zakresie uruchomionej w ubiegłym roku platformy do obsługi kart biznes Bank stopniowo rozszerza zakres oferowanych usług. W ramach prowadzonych prac dokonano m.in. automatyzacji procesu dystrybucji numerów PIN oraz aktywacji karty, co obniżyło pracochłonność obsługi klientów.

W obszarze Kart przedpłaconych Bank udostępnił usługi opierające się na komunikacji API, dzięki którym posiadacze kart przedpłaconych uzyskują informacje o dostępnych środkach na karcie w trybie online. Metody komunikacji udostępnione poprzez API dają również możliwość automatyzacji procesu aktywacji

i blokowania karty oraz usprawnienie procesu zarządzania numerem PIN.

Dodatkowo w 2018 roku Bank udostępnił usługę 3D Secure, czyli mechanizm dodatkowego zabezpieczenia transakcji bez fizycznego użycia Karty Business, tym samym ograniczając potencjalne transakcje oszukańcze.

Z końcem pierwszego kwartału 2018 roku Citi Handlowy wprowadził na rynek nowy produkt kartowy – Kartę Business Executive, która jest obecnie jedną z najbardziej prestiżowych kart na rynku korporacyjnym. Zawiera w sobie pakiet dziesięciu specjalnie wyselekcjonowanych benefitów, takich jak bezpłatny dostęp do ponad tysiąca salonów Executive Lounge na lotniskach całego świata, szybkie przejście przez kontrolę bezpieczeństwa na lotnisku Chopina w Warszawie, a także dostęp do ponad 20 mln hotspotów na wszystkich kontynentach oraz nielimitowany dostęp do portalu Polityka Insight.

Bank kontynuował komercjalizację internetowego serwisu Twoja Karta w Podróży (www.kartybiznes.pl) dedykowanego Posiadaczom Kart Business. Do końca roku liczba odwiedzających serwis wynosiła 5600.

We wspomnianym okresie Bank zanotował wzrost wartości transakcji bezgotówkowych na kartach z odroczonym terminem płatności o ponad 15%. W przypadku kart debetowych wartość transakcji bezgotówkowych wzrosła o 40%.

Płatności i należności: Polecenie Zapłaty, SpeedCollect

Bank posiada w swojej ofercie wygodne i efektywne narzędzia służące do obsługi płatności oraz należności. Te nowoczesne rozwiązania zostały zaprojektowane z myślą o firmach i instytucjach posiadających masowych odbiorców swoich produktów i usług.

- Polecenie zapłaty

Narzędzie to pozwala na efektywne pozyskiwanie należności od płatników, przy jednoczesnym obniżeniu kosztów ich egzekwowania. Citi Handlowy jest liderem rynku w obsłudze polecenia zapłaty (realizuje najwięcej transakcji na rynku), a dodatkowo jako jedyny bank w Polsce posiada opcję powiadamiania SMS dla płatników (Polecenie Zapłaty Komfort).

- SpeedCollect

SpeedCollect to usługa pozwalająca na automatyczne księgowanie należności dla wierzycieli - odbiorców masowych płatności. Funkcjonalność rachunków wirtualnych pozwala na zakodowanie w numerze konta ważnych dla wierzyciela informacji, takich jak np. numer kontrahenta lub numer własnej jednostki handlowej, rozliczającej się z utargu. Liczba transakcji SpeedCollect zrealizowanych przez Citi Handlowy utrzymuje się na bardzo wysokim poziomie w tym segmencie na rynku.

Produkty gotówkowe

Bank zapewnia swoim klientom kompleksową obsługę gotówkową. Usługa wpłaty zamkniętej może być świadczona na terenie całego kraju w ponad 1200 lokalizacji (Centra Obsługi Gotówki oraz Urzędy Poczto-we). Dodatkowo Bank świadczy usługi wpłat otwartych poprzez ponad 4500 placówek, dzięki partnerstwu z Poczta Polska S.A.

W 2018 roku zoptymalizowano czynności związane z przygotowaniem wpłaty, śledzeniem statusu wpłat gotówkowych zamkniętych i raportowaniem oczekiwanych środków. Obok wpłat gotówki klienci Banku korzystają również z wypłat i przekazów pieniężnych. Dzięki partnerstwu z Poczta Polska S.A. są one realizowane we wszystkich placówkach Poczty Polskiej S.A. na terenie całego kraju.

Doradztwo unijne

W 2018 roku nastąpiło finansowe zakończenie realizacji programów efektywności energetycznej realizowanych przez Bank Handlowy w Warszawie na mocy umów podpisanych w 2012 i 2014 roku z bankiem Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW). W ich ramach Bank oferował swoim Klientom finansowanie zwrotne (kredyty) i bezzwrotne granty (z wykorzystaniem środków Unii Europejskiej). Programy ELENA, MFF EE i SME EE wspierały władze lokalne i regionalne oraz inne podmioty publiczne, a także przedsiębiorstwa prywatne w finansowaniu przedsięwzięć związanych ze wzrostem efektywności energetycznej (termomodernizacja budynków, wymiana instalacji i urządzeń na energooszczędne).

Produkty finansowania handlu

Wśród produktów obsługi handlu Citi Handlowy ma w swojej ofercie szereg rozwiązań, takich jak akredytywy, gwarancje bankowe, inkaso, kredyt handlowy, program finansowania dostawców i dystrybutorów, a także faktoring. W stosunku do poprzedniego roku odnotowano zwiększenie poziomu aktywów o 10%, co oznacza znaczący wzrost wolumenów sprzedaży tego segmentu produktów. Bank utrzymuje wiodącą pozycję w obszarze finansowania łańcucha dostaw.

W 2018 roku Bank odnotował bardzo duży wzrost wolumenu wystawionych e-gwarancji (wzrost o 474% r./r.). W ostatnim kwartale 2018 roku e-gwarancje stanowiły blisko 20% wolumenu wszystkich wystawionych przez Bank gwarancji.

W zakresie innych produktów z obszaru obsługi handlu Bank także odnotował lepszy wynik w stosunku do roku 2017. Liczba otwartych przez Bank Handlowy akredytyw wzrosła o ponad 3%.

4.4.1 Usługi powiernicze i depozytariusza

Bank prowadzi działalność powierniczą na podstawie przepisów prawa polskiego i zgodnie z międzynarodowymi standardami usług powierniczych, oferowanych inwestorom i pośrednikom działającym na międzynarodowych rynkach papierów wartościowych. Bank potrafi sprostać wymogom największych i najbardziej wymagających klientów instytucjonalnych.

Bank świadczy usługi powiernicze dla krajowych i zagranicznych inwestorów instytucjonalnych oraz usługi banku depozytariusza dla krajowych funduszy emerytalnych i inwestycyjnych. Od wielu lat Citi Handlowy utrzymuje pozycję lidera na rynku banków depozytariuszy w Polsce.

W ramach regulaminowej działalności, na podstawie zezwolenia Komisji Papierów Wartościowych i Giełd (obecnie Komisja Nadzoru Finansowego), Bank prowadzi rachunki papierów wartościowych, rozlicza transakcje w obrocie papierami wartościowymi, zapewnia obsługę wypłat dywidend i odsetek, wycenę portfela aktywów, indywidualne raporty, a także aranżuje reprezentowanie klientów w walnych zgromadzeniach akcjonariuszy spółek publicznych. Bank prowadzi rachunki zbiorcze dla uprawnionych podmiotów zagranicznych. Ponadto, Bank świadczy usługi prowadzenia rejestru zagranicznych papierów wartościowych, w ramach których pośredniczy w rozliczaniu transakcji klientów krajowych na rynkach zagranicznych.

Bank świadczy również usługę operatora kont prowadzonych na imię klienta w Krajowym Depozycie Papierów Wartościowych S.A. (KDPW”), obejmującą przekazywanie dyspozycji otrzymanych od klienta do KDPW i odwrotnie – potwierdzeń rozrachunku oraz wyciągów z kont podmiotowych otwartych w KDPW do klienta Banku. Usługa skierowana jest do zagranicznych instytucji finansowych, w szczególności instytucji depozytowo-rozrachunkowych (podmioty finansowe o statusie ICSD – *International Central Securities Depository*) i obejmuje operowanie rachunkami papierów wartościowych i rachunkami zbiorczymi takich podmiotów.

W 2018 roku Bank utrzymał jedną z wiodących pozycji na rynku rozliczeń transakcji w obrocie papierami wartościowymi, realizowanych na rzecz zdalnych członków Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. i BondSpot S.A. Ponadto, Bank pozostał liderem w rozliczaniu transakcji zawieranych przez zagranicznych klientów instytucjonalnych na elektronicznej platformie obrotu dłużnymi papierami wartościowymi, działającej pod nazwą Treasury BondSpot Poland, zorganizowanej przez spółkę BondSpot S.A.

Bank dostosował prowadzoną działalność powierniczą do przepisów wdrażanej dyrektywy w sprawie rynków instrumentów finansowych („dyrektywa MiFID II”), której celem jest dalsze zwiększenie przejrzystości działania firm inwestycyjnych i banków oraz poziomu ochrony inwestorów na rynku kapitałowym.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2018 roku Bank prowadził ponad 14,3 tys. rachunków papierów wartościowych.

Jednocześnie Bank pełnił obowiązki depozytariusza dwóch otwartych funduszy emerytalnych: Aviva OFE Aviva Santander, Nationale – Nederlanden OFE, dwóch dobrowolnych funduszy emerytalnych: Nationale – Nederlanden DFE, Generali DFE, a także Pracowniczego Funduszu Emerytalnego Orange Polska.

Bank pełnił również obowiązki depozytariusza funduszy inwestycyjnych, zarządzanych przez następujące Towarzystwa Funduszy Inwestycyjnych: Santander TFI S.A., PKO TFI S.A., Esaliens TFI S.A., Aviva Investors Poland TFI S.A. oraz Templeton Asset Management (Poland) TFI S.A.

W 2018 roku rozpoczęte zostały przygotowania do współpracy z podmiotami oferującymi Pracownicze Plany Kapitałowe. W tym samym czasie Bank kontynuował działania wspierające doskonalenie regulacji prawnych rynku papierów wartościowych. Przedstawiciel Banku pełnił funkcję Przewodniczącego Prezydium Rady Banków Depozytariuszy przy Związku Banków Polskich („Rada”) w czasie kolejnej, piątej z rzędu, kadencji. W okresie sprawozdawczym Rada była zaangażowana w doskonalenie standardów umowy oraz rekomendacji dobrych praktyk odnośnie wykonywania funkcji depozytariusza w związku z wykonywaniem, obowiązków depozytariusza funduszy inwestycyjnych w odniesieniu do wymogów dyrektyw Unii Europejskiej AIFMD i UCITS V.

Rada brała aktywny udział w opiniowaniu innych projektów aktów prawnych, mających wpływ na działalność krajowych banków powierniczych. Wykorzystując własne zasoby, doświadczenie i kompetencje, pracownicy Banku we współpracy z Komisją Nadzoru Finansowego, KDPW, KDPW_CCP S.A. i Giełdą Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. uczestniczyli w konsultacjach nad wprowadzaniem nowych rozwiązań na polskim rynku kapitałowym w ramach prac zespołów roboczych powołanych przez Radę, a także w pracach rynkowych grup roboczych.

4.5 Działalność maklerska

Grupa prowadzi działalność maklerską na rynku kapitałowym za pośrednictwem spółki Dom Maklerski Banku Handlowego S.A. („DMBH”), w której Bank posiada 100-procentowy udział.

Na koniec 2018 roku DMBH pełnił funkcję Animatora dla akcji 61 spółek notowanych na giełdzie w Warszawie (w tym 20 z WIG20). Stanowi to 13,2% akcji notowanych na warszawskim parkiecie na rynku podstawowym.

W 2018 roku DMBH pośredniczył w ramach transakcji sesyjnych w 7,8% obrotów akcjami na rynku wtórnym. Wartość transakcji sesyjnych zawartych za pośrednictwem DMBH na rynku akcji na GPW wyniosła 31,9 mld zł i spadła o 29% w stosunku do poprzedniego roku przy spadku obrotów na GPW o 14%. Jednocześnie nastąpiła zmiana struktury obrotów sesyjnych – spadek udziału obrotów na rachunek klienta w obrotach ogółem, a wzrost udziału obrotów na własny rachunek w obrotach ogółem.

Liczba rachunków inwestycyjnych prowadzonych przez DMBH na koniec 2018 roku wyniosła 13,9 tys. i zwiększyła się o 1,5%

w stosunku do poprzedniego roku. Wzrost liczby rachunków wynikał nadal z systematycznego wzrostu liczby zawieranych umów dla usług rynków zagranicznych.

Kluczowym czynnikiem, który ma przełożenie na wyniki osiągnięte przez DMBH jest aktywność inwestycyjna ze strony inwestorów instytucjonalnych, a ta z kolei uzależniona jest od koniunktury na

rynku akcji oraz napływu środków. Szansą dla wzrostu aktywności tego segmentu klientów może być wprowadzenie Pracowniczych Programów Kapitałowych (które ma nastąpić w 2019 r.). Z punktu widzenia działalności domu maklerskiego, istotnym elementem wpływającym na rynek jest wdrożenie dyrektywy MIFID II.

Wybrane dane finansowe na dzień 31.12.2018 roku*

Nazwa spółki	Siedziba	Udział Banku w kapitale/głosach w WZ	Suma bilansowa	Kapitał własny	Wynik finansowy netto za 2018 r.
		%	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Dom Maklerski Banku Handlowego S.A.	Warszawa	100,00	364 086	98 777	1 250

* Dane w trakcie audytu.

4.6 Działalność leasingowa

W IV kwartale 2016 roku podjęta została decyzja o zakupie przez Bank - od Handlowy-Leasing Sp. z o.o. - pozostałego, pracującego portfela leasingowego. Wykonanie transakcji nastąpiło ze skutkiem na koniec I kwartału 2017 roku.

Produkty leasingowe pozostały w ofercie Grupy Banku i są oferowane w ramach tak zwanej 'otwartej architektury', tj. na podstawie współpracy Banku z podmiotami spoza Grupy.

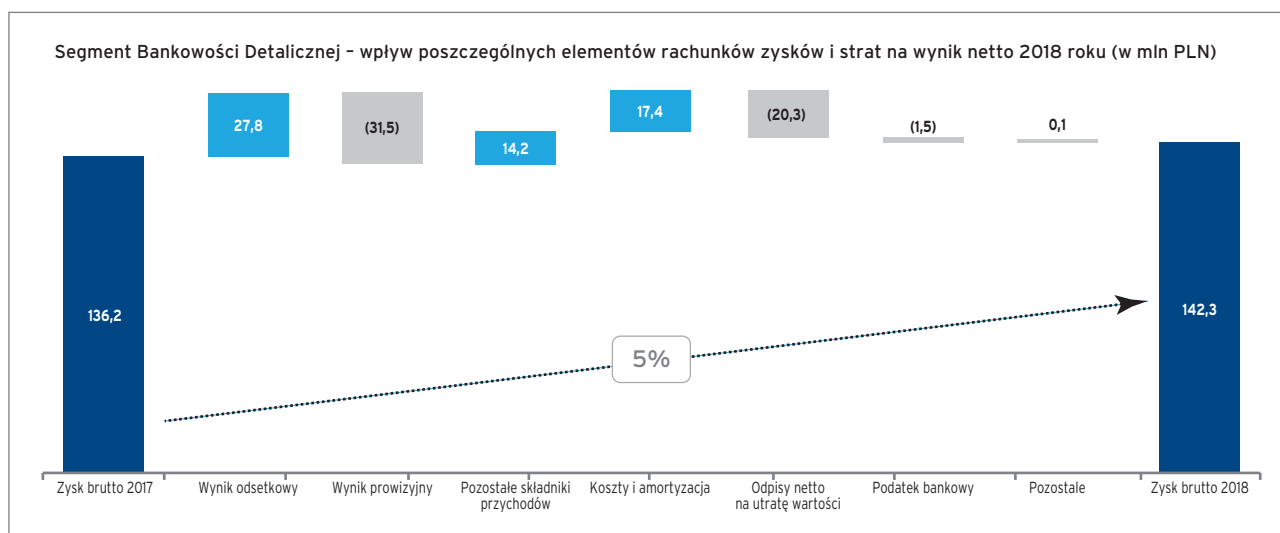
Wybrane dane finansowe na dzień 31.12.2018 roku*

Nazwa spółki	Siedziba	Udział Banku w kapitale/głosach w WZ	Suma bilansowa	Kapitał własny	Wynik finansowy netto za 2018 r.
		%	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Handlowy-Leasing Sp. z o.o.	Warszawa	100,00	22 154	21 906	(524)

* dane w trakcie audytu.

5. Segment Bankowości Detalicznej

5.1 Podsumowanie wyników segmentu

W 2018 roku segment Bankowości Detalicznej zanotował wzrost zysku brutto o 6,1 mln zł tj. 4,5%. Na kształtowanie się wyniku brutto segmentu Bankowości Detalicznej w 2018 roku w porównaniu z rokiem poprzednim wpływ miały poniższe czynniki:

- wzrost wyniku odsetkowego w efekcie zwiększonych wolumenów produktów kredytowych (+6% r./r.), częściowo skonsumowany przez wzrost kosztów odsetkowych wynikających z istotnego wzrostu salda depozytów (+8% r./r.), w tym jako rezultat atrakcyjnej oferty promocyjnej będącej

narzędziem akwizycji nowych klientów z segmentu klientów zamożnych (wzrost liczby klientów operacyjnych - Citi Private Client i Citigold +11% r./r.);

- spadek wyniku prowizyjnego głównie na sprzedaży produktów inwestycyjnych w efekcie spadku sentymentu rynkowego;
- spadek kosztów działania dzięki oszczędnościom z inicjatyw optymalizujących bazę kosztową, częściowo reinwestowanym w marketing i technologię.

5.2 Wybrane dane biznesowe

	2018 r.	2017 r.	Zmiana	
			tys.	%
Liczba klientów indywidualnych	687,4	691,7	(4,3)	(0,6%)
Liczba rachunków bieżących, w tym:	460,6	463,2	(2,6)	(0,6%)
liczba rachunków operacyjnych*	101,6	100,9	0,7	0,7%
Liczba rachunków operacyjnych pozyskanych w danym okresie*	31,2	37,1	(5,9)	(15,8%)
Liczba rachunków oszczędnościowych	140,8	144,4	(3,6)	(2,5%)
Liczba kart kredytowych	679,9	702,9	(23,0)	(3,3%)
Liczba kart debetowych	245,8	251,2	(5,4)	(2,2%)

* W I kwartale 2017 roku nastąpiła zmiana klasyfikacji rachunków operacyjnych.

5.3 Opis kluczowych wydarzeń i osiągnięć biznesowych

Rachunki bankowe

Rachunki bieżące

Łączne saldo na rachunkach wzrosło o ponad 12% i przekroczyło 6,3 mld zł. Liczba rachunków osobistych na koniec 2018 roku wyniosła 460 tys. (na koniec 2017 roku liczba rachunków wyniosła 463 tys.). Z tego 260 tys. stanowiły rachunki złotowe, a 200 tys. rachunki prowadzone w walutach obcych.

Konta oszczędnościowe

Liczba kont oszczędnościowych na koniec 2018 roku spadła do 140 tys. przy jednoczesnym wzroście salda zgromadzonego na nich do poziomu 2,8 mld zł, wobec 144 tys. kont oszczędnościowych o łącznym saldzie ponad 2,7 mld zł w analogicznym okresie poprzedniego roku.

Zmiany w ofercie

W marcu 2018 roku weszła w życie zmieniona Tabela Opłat i Prowizji. Dla klientów posiadających konto osobiste typu Citi Priority wprowadzono opłatę za korzystanie z serwisu bankowości telefonicznej CitiPhone. Klienci mogą bezpłatnie zrezygnować z tej usługi zachowując jednocześnie możliwość zastrzeżenia Karty Debetowej oraz złożenia reklamacji u Doradcy CitiPhone, a także bezpłatnego korzystania z funkcjonalności Automatycznego Bankiera. Podwyższone zostały limity wypłat gotówkowych w bankomatach oraz limity zleceń płatniczych składanych w Citibank Online.

Wprowadzane zmiany są zgodne ze strategią digitalizacji Banku. Nowy model opłat i prowizji oraz wyższe limity transakcji zachęcają klientów do korzystania z bankowości internetowej, gdzie większość usług jest oferowana bez opłat.

W 2018 roku Bank wprowadził szereg rozwiązań zwiększających komfort korzystania z rachunków. Między innymi udostępnił klientom w usłudze bankowości elektronicznej Citibank® Online możliwość zmiany danych kontaktowych czy też możliwość przesyłania dokumentów do Banku. Uruchomiona została również usługa płatności telefonem Google Pay oraz przelewy natychmiastowe Express Elixir.

Podobnie jak w poprzednim roku Bank koncentrował się na pozyskaniu nowych klientów dla segmentów Citigold, Citigold Private Client oraz Citi Priority. Cel był realizowany poprzez oferty promocyjne dla nowego klienta, reklamę w mediach tradycyjnych i elektronicznych, a także poprzez kanał telefonicznej obsługi klienta - Tele Gold i Tele Priority. W sierpniu 2018 roku Bank wprowadził do oferty Podstawowy Rachunek Płatniczy, umożliwiając tym samym klientom, którzy dotychczas nie posiadali rachunku w banku, posiadanie bezpłatnego konta. Jednocześnie, dla klientów poszukujących w pełni digitalnych rozwiązań, uruchomiona została promocja Konta Citi Priority-Konto Internetowe.

W 2019 roku Bank planuje kontynuować strategię polegającą na zwiększeniu portfela klientów i sald we wskazanych segmentach,

kładąc nacisk na digitalizację akwizycji. Bank planuje również rozwój programu rekomendacji oferty Citigold, poprzez wzmocnienie komunikacji w usłudze bankowości elektronicznej Citibank® Online, w mediach społecznościowych i edukację pracowników Citi Handlowy.

W lutym 2018 roku prestiżowy brytyjski magazyn finansowy Euromoney po raz kolejny wyróżnił Citi Handlowy. W 15. edycji dorocznego badania rynku bankowości prywatnej, Bank został doceniony w czterech kategoriach, w tym w kategorii głównej - za najlepszą ofertę private banking w Polsce. Bankowość prywatna Citi Handlowy została również po raz kolejny wyróżniona najwyższą, 5-gwiazdkową notą, w rankingu bankowości prywatnej magazynu Forbes. Przyznane wyróżnienia stanowią potwierdzenie skuteczności działań Banku w tym obszarze.

Karty kredytowe

Na koniec 2018 roku liczba kart kredytowych wyniosła 680 tys. Saldo zadłużenia na kartach kredytowych na koniec 2018 roku wyniosło 2,7 mld zł, tj. było wyższe o 7,3% w stosunku do tego samego okresu w roku poprzednim. W rezultacie Bank utrzymuje pozycję lidera na rynku kart kredytowych pod względem wartości kredytów udzielonych na kartach kredytowych, z udziałem rynkowym - według danych na koniec listopada 2018 roku - na poziomie 25,0%.

W 2018 roku akwizycja kart kredytowych utrzymała się na stabilnie wysokim poziomie jak w roku ubiegłym i wyniosła ok. 50 tys. kart. Umożliwiły to intensywne działania Banku w zakresie akwizycji poprzez uatrakcyjnienie oferty kart kredytowych. Przełożyło się to na uhonorowanie Banku w 2018 roku nagrodą Złoty Bankier dla najlepszej karty kredytowej Citi Simplicity.

W 2018 roku utrzymana została jakość pozyskiwanych kart oraz wysoki udział kart pozyskiwanych na bazie udokumentowanych danych o dochodzie klienta, co przekłada się na wyższy poziom aktywacji i większą transakcyjność pośród nowo pozyskanych klientów.

Bank konsekwentnie dywersyfikuje kanały akwizycji przy jednoczesnej ciągłej optymalizacji procesów sprzedażowych.

Produkty kredytowe

Pożyczki gotówkowe i produkty ratalne do rachunku karty kredytowej

Saldo pożyczek niezabezpieczonych (pożyczki gotówkowej i pożyczki gotówkowej do rachunku karty kredytowej) na koniec 2018 roku wyniosło 2,7 mld zł.

Łączna sprzedaż pożyczek niezabezpieczonych, w tym pożyczek gotówkowych dla posiadaczy kart kredytowych, wyniosła w 2018 roku 1236 mln zł.

Produkty hipoteczne

Na koniec 2018 roku saldo portfela kredytów hipotecznych wyniosło 1,7 mld zł, tj. wzrosło o 12% w porównaniu do końca 2017 roku, co oznacza utrzymanie tempa wzrostu portfela na poziomie

wyników w roku 2017. Sprzedaż produktów hipotecznych w 2018 roku wyniosła 357 mln zł, tj. wzrosła o 12% w porównaniu do wyników sprzedaży osiągniętych w roku 2017.

Produkty inwestycyjne i ubezpieczeniowe

Produkty inwestycyjne

Na koniec 2018 roku łączna wartość środków zarządzanych w produktach o charakterze inwestycyjnym (w tym w ramach produktów ubezpieczeniowych o charakterze inwestycyjnym, bez inwestycji dwuwalutowych), nabytych przez klientów detalicznych za pośrednictwem Banku, była o 5% niższa od wartości na koniec analogicznego okresu w 2017 roku.

W ramach współpracy z DMBH Bank umożliwił klientom dostęp do 14 emisji certyfikatów inwestycyjnych funduszy inwestycyjnych zamkniętych i 3 ofert publicznych obligacji.

W zakresie produktów strukturyzowanych, Bank zrealizował w całym 2018 roku ofertę 109 subskrypcji obligacji strukturyzowanych denominowanych w PLN, USD, GBP oraz EUR.

W zakresie funduszy inwestycyjnych otwartych, Bank wdrożył w 2018 roku do oferty 28 funduszy denominowanych w różnych walutach oraz w następujących klasach aktywów: akcyjne, mieszane oraz obligacyjne.

Produkty ubezpieczeniowe

Bank kontynuował oferowanie ubezpieczeń, koncentrując się w szczególności na produktach oferowanych w oddziałach Citigold, w ramach modelu obsługi klientów poprzez specjalistów ds. ubezpieczeń, zapewniającym klientom specjalistyczne wsparcie w zakresie planowania finansowego, z wykorzystaniem produktów ubezpieczeniowych.

W ramach ubezpieczeń oferowanych we współpracy z Towarzystwem Ubezpieczeń na Życie WARTA S.A. w 2018 roku zostały wdrożone dodatkowe zmiany w oferowanych produktach na życie w zakresie optymalizacji procesów zawierania ubezpieczeń oraz zmian produktowych zwiększających atrakcyjność oferty.

6. Rozwój kanałów dystrybucji

6.1 Akwizycja bezpośrednia

W 2018 roku kanał dystrybucji detalicznej Universal Bankers utrzymał strategię akwizycji nowych klientów, skupiając się na trzech podstawowych produktach: kartach kredytowych, koncie Citi Priority oraz pożyczce gotówkowej. Podobnie jak w poprzednich latach, mobilne siły sprzedażowe działają na terenie całego kraju, operując z lokalnych biur w 6 miastach.

Podtrzymując model funkcjonowania tego kanału, doradcy mobilni byli jeszcze bliżej docelowych klientów - miniony rok przyniósł relokacje punktów sprzedaży Smart Mini pomiędzy centrami handlowymi, zgodnie z założeniami okresowego odświeżania

potencjału sprzedażowego przy zachowaniu efektywności kosztowej formuły, jednocześnie przy kontynuacji obecności w firmach korporacyjnych oraz jednostkach administracji publicznej.

Universal Bankers wspierali także budowanie wizerunku Citi Handlowy jako instytucji innowacyjnej, proponującej nowoczesne rozwiązania i zwróconej w stronę potrzeb klienta, poprzez uczestnictwo w wakacyjnym roadshow z Mobilnym Smartem Mini, w ramach którego doradcy mobilni obsługiwali sprzedażowo wydarzenia społeczno-kulturalne, m.in. takie jak widowiska i pokazy lotnicze, targi motoryzacyjne i imprezy sportowe.

6.2 Sieć oddziałów

Placówki Citigold i Citigold Private Client

Na koniec 2018 roku sieć placówek przeznaczonych do obsługi klientów zamożnych liczyła 10 oddziałów, podzielonych na trzy typy placówek: Smart Hub Gold (2 oddziały), Hub Gold (7 oddziałów) oraz Centrum Inwestycyjne (1 oddział).

Rok 2018 był okresem wzmożonej transformacji oddziałów typu Hub Gold, skutkującej relokacją części placówek.

Nowe oddziały sieci, przeznaczonej do obsługi Klientów zamożnych, zostały otwarte w czterech miastach wojewódzkich: Poznań, Łódź, Wrocław i Szczecin. Zmierając do zapewnienia najwyższego poziomu usług oraz poprawy dostępności, podjęto decyzję o zlokalizowaniu oddziałów w ścisłych centrach miast. Jednostki zostały otwarte w nowoczesnych przestrzeniach biurowych, znajdujących się w rozpoznawanych w danym mieście biurowcach. Przeprowadzona zmiana, wpłynęła na znaczącą poprawę jakości serwisu oraz komfortu obsługi sprzedażowej. Technologia zastosowana w placówkach umożliwia wykorzystanie nowoczesnych rozwiązań, umożliwiających Klientom dostęp do usług Banku zarówno poprzez standardowe kanały obsługi bezpośredniej, jak i kanały zdalne. W każdym z nowych oddziałów znajduje się przestrzeń dedykowana do obsługi najzamożniejszego segmentu Klientów zamożnych - Citigold Private Client.

Budowa Bankowego Ekosystemu Smart

Rok 2018 dla sieci placówek Citi Handlowy to okres kontynuacji strategii Banku i konsolidacji wokół Bankowego Ekosystemu Smart, który zakłada rozwój placówek w miejscach najczęściej uczęszczanych przez naszych klientów. W związku ze zmieniającymi się zachowaniami naszych Klientów i rozwojem nowych technologii dwa oddziały Smart zostały zamknięte, zwiększając efektywność operacyjną pozostałych. Na koniec okresu sieć placówek Smart liczy 14 oddziałów, podzielonych na dwa typy placówek: Oddziały Smart (12 oddziałów) oraz Smart Hub Gold (2 oddziały). Placówki Smart zlokalizowane są w 7 największych miastach, w których Bank niezmiennie dostrzega największy potencjał w ramach segmentów klienta, na których opiera swoją strategię rozwoju bankowości detalicznej.

Liczba oddziałów na koniec okresu

	31.12.2018 r.	31.12.2017 r.	Zmiana
Liczba placówek:	23	26	(3)
- HUB Gold	7	8	(1)
- Smart Hub Gold	2	2	-
- Centrum Inwestycyjne	1	1	-
- Oddziały Smart	12	14	(2)
- Oddziały korporacyjne	1	1	-
Pozostałe punkty sprzedaży / obsługi klienta:			
Smart Mini	3	4	(1)

6.3 Bankowość internetowa i telefoniczna

Bankowość internetowa

Bankowa platforma internetowa dla klientów detalicznych oraz makro zbudowana jest w technologii responsywnej, tzn. dostosowuje się do urządzenia, z którego korzysta klient. Nowoczesny design odpowiada na komentarze klientów, a rozbudowana funkcjonalność sprawia, iż korzystanie z innych kanałów nie jest już konieczne. Jedno z wielu udogodnień dotyczy posiadaczy kart kredytowych, mogących samodzielnie zarządzać limitem karty, rozłożyć transakcje na raty oraz zakupić ubezpieczenie. Dodatkowo występuje nowy moduł zarządzania dokumentacją, pozwalający na przesłanie korespondencji, zatwierdzanie umów i pobieranie zaświadczeń bez wychodzenia z domu.

Liczba aktywnych użytkowników Citibank Online, czyli takich, którzy przynajmniej raz na 90 dni zalogowali się do bankowości internetowej lub mobilnej za pomocą przeglądarki lub aplikacji Citi Mobile, wyniosła na koniec IV kwartału 2018 roku 399 tys. użytkowników, co stanowi wzrost o 6 tys. użytkowników w porównaniu z analogicznym okresem 2017 roku. Udział aktywnych użytkowników Citibank Online w całym portfelu klientów Banku wyniósł na koniec IV kwartału 2018 roku 59,1%, co stanowi wzrost o 1,5 p.p. w porównaniu do IV kwartału 2017 roku.

Jednocześnie, na koniec IV kwartału 2018 roku, użytkownicy cyfrowi stanowili 81% wszystkich klientów aktywnych transakcyjnie, co stanowi wzrost o 1,5 p.p. w porównaniu do IV kwartału 2017 roku.

Bank pracuje nad wdrożeniem nowej aplikacji mobilnej, która będzie dostępna dla użytkowników Kart Kredytowych w I kwartale 2019 roku.

Bankowość mobilna

Dzięki technologii responsywnej klient ma dostęp do wszystkich funkcji dostępnych w Citibank Online, na każdym urządzeniu z jakiego korzysta. Dodatkowo klienci mają dostęp do aplikacji mobilnej, która posiada takie funkcje jak: podgląd salda na rachunkach bez potrzeby logowania (Snapshot), darmowe powiadomienia typu Push, dzięki którym klient na bieżąco jest informowany o zmianach na koncie lub karcie, oraz możliwość aktywacji logowania przy pomocy odcisku palca, dzięki czemu dostęp do aplikacji stał się jeszcze łatwiejszy.

Na koniec IV kwartału 2018 roku liczba aktywnych użytkowników bankowości mobilnej, czyli takich, którzy raz na 90 dni skorzystali z bankowości mobilnej korzystając z aplikacji lub Citibank online w technologii responsywnej, wyniosła ponad 207 tys., co stanowi wzrost o ok. 22 % w stosunku do IV kwartału 2017 roku.

Udział aktywnych użytkowników bankowości mobilnej względem portfela klientów detalicznych Citi Handlowy wyniósł 30,6%, co stanowi wzrost o 5,7 p.p., względem analogicznego okresu w 2017 roku.

Media społecznościowe

W 2018 roku Citi Handlowy kontynuował działalność w mediach społecznościowych, pozostających istotnym kanałem zarówno do kontaktu, jak i do interakcji z klientami. W codziennej komunikacji Bank koncentrował się nie tylko na dostarczaniu informacji o aktualnych ofertach czy promocjach, ale także udostępniał fanom zaproszenia do udziału w niecodziennych wydarzeniach i konkursach - posty udostępniane przez Bank docierały każdego dnia do blisko 90 000 osób korzystających z Facebooka. W 2018 roku za pośrednictwem Facebooka Bank dotarł do 4,45 mln użytkowników.

W 2018 roku Facebook stanowił również jedno z kluczowych narzędzi do obsługi zapytań klientów - istotnej poprawie uległy wszystkie wskaźniki zaangażowania fanów, a średni czas reakcji na zapytanie wyniósł 7 minut. Bank posiada 146 tys. fanów.

7. Zmiany w zakresie technologii informatycznych

W 2018 roku strategicznym celem Banku w obszarze technologii informatycznych było nadal zwiększanie konkurencyjności Banku poprzez dostarczanie najwyższej jakości usług i produktów, przy szerokim wsparciu rozwiązań innowacyjnych, cyfryzacji i automatyzacji oraz przy jednoczesnej optymalizacji kosztów. Zgodnie z trendami rynkowymi technologia Banku jest oparta w dużym stopniu o scentralizowane usługi i outsourcing. Procesy centralizacji usług pozwalają na osiągnięcie oszczędności, poprawę jakości i standaryzację procesów oraz na zapewnianie wysokiego poziomu kontroli i bezpieczeństwa informacji. Jako że promocja elektronicznych kanałów dystrybucji, oparcie produktów bankowych o najnowsze technologie, w tym rozwiązania internetowe i mobilne, są ważnymi komponentami strategii działania Banku, Pion Technologii Banku koncentrował się na opracowywaniu i wdrażaniu takich rozwiązań, które służą tym celom biznesowym. Było to możliwe dzięki innowacyjności, automatyzacji, nowoczesnym metodom prowadzenia projektów i wdrożeń, a także dzięki bardzo bliskiej współpracy pomiędzy jednostkami biznesowymi i technologicznymi oraz z partnerami z rynku (FinTechy, start-upy) od chwili powstawania koncepcji produktów bankowych do ich pełnego wdrożenia produkcyjnego.

Procesy IT Banku realizowane są zgodnie z międzynarodowymi standardami, co w I kwartale 2018 roku zostało potwierdzone pozytywnym wynikiem audytów recertyfikacyjnych zgodności ze standardami ISO 20000 (zarządzanie usługami IT), ISO 27001 (zarządzanie bezpieczeństwem informacji) oraz ISO22301 (zapewnienie ciągłości pracy).

Najistotniejsze modyfikacje/usprawnienia wprowadzone w 2018 roku to:

- **w obszarze bankowości instytucjonalnej:**

- **Finalizacja migracji kart komercyjnych dla klientów instytucjonalnych do nowej platformy wdrożonej w 2017 roku** w celu umożliwienia dalszego rozwoju produktu kartowego dla przedsiębiorstw. W wyniku wdrożenia nowej platformy klienci korporacyjni otrzymali dodatkowo możliwości korzystania z produktów w postaci kart chipowych oraz dostęp do danych poprzez cyfrowe systemy frontendowe. W wyniku uruchomienia nowej platformy Bank liczy na zwiększenie akwizycji klientów w obszarze produktu kart korporacyjnych.

- **Implementacja nowych rozwiązań zwiększających poziom cyfryzacji komunikacji pomiędzy Bankiem a klientem**

- nowe rozwiązania są wdrażane w celu zwiększenia poziomu cyfryzacji w komunikacji pomiędzy klientem a Bankiem. W wyniku wdrażania nowych zmian kolejni klienci będą w stanie korzystać z możliwości cyfrowego składania i pobierania dokumentów z Banku. W wyniku wdrażanych zmian Bank oczekuje dalszego zwiększenia poziomu cyfryzacji komunikacji i zmniejszenia ilości niecyfrowych dokumentów w obrocie z klientami.

- **Migracja systemu centrali głosowej wraz z nagrywaniem rozmów w obszarze Sektora Rynków Finansowych i Bankowości Korporacyjnej do rozwiązania IPC Unigy/NIM 4.1** - migracja realizowana celem zmniejszenia ryzyka operacyjnego m.in. poprzez podniesienie poziomu redundancji tego ważnego z punktu widzenia operacji transakcyjnych środowiska.

- **w obszarze bankowości detalicznej:**

- **Wprowadzenie usługi Android Pay dla kart debetowych i kredytowych Mastercard** - Bankowość internetowa i bankowość mobilna to dwa najszybciej rozwijające się obszary na rynku płatności bezgotówkowych. Polska jest jednym z rynków, na których płatności mobilne są najbardziej rozpowszechnione, mają ogromny potencjał, a liczba kart wirtualnych gwałtownie rośnie. Sprzyja temu fakt, że prawie

100% terminali obsługuje już płatności zbliżeniowe, a ponad 60% transakcji to właśnie transakcje zbliżeniowe. Z tego powodu Bank zdecydował się na wdrożenie obsługi funkcjonalności Android Pay, pozwalającej klientom na nowoczesne, szybkie, proste i wygodne dokonywanie płatności zbliżeniowych za pośrednictwem smartfonu, bez użycia fizycznej karty.

- **Wprowadzenie przelewów natychmiastowych KIR dla klientów bankowości detalicznej (Express Elixir)** - wprowadzenie nowego innowacyjnego sposobu realizacji przelewów (w mniej niż 30 sekund) dla klientów detalicznych oraz dla małych i średnich przedsiębiorców, przy zachowaniu niezmiennie wysokich standardów bezpieczeństwa transakcji. Ma to na celu wzrost poziomu doświadczeń klientów mierzonych wskaźnikiem NPS oraz zwiększenie przychodu związanego z oczekiwanym wzrostem całkowitej liczby realizowanych transakcji.
- **Automatyzacja i digitalizacja procesów sprzedażowych (straight through processing) w obszarze produktów bankowości detalicznej** - dla procesów kart kredytowych, pożyczek gotówkowych oraz kont.
- **w zakresie dostosowania systemów Banku do zgodności z wymaganiami regulacyjnymi:**
 - Wdrożenie zmian regulacyjnych wprowadzających w Banku nowy typ płatności dla klientów biznesowych, tzw. **Split Payment**. Wdrożenie zmian w systemach informatycznych zapewniło pełne dostosowanie Banku do nowej regulacji Ministerstwa Finansów, w wyniku wdrożenia Klientom Biznesowym banku udostępniona została pełna funkcjonalność mechanizmu podzielonej płatności.
 - Wdrożenie zmian regulacyjnych dostosowujących systemy informatyczne Banku do wymogów Rozporządzenia o ochronie danych osobowych (**RODO**), które weszło w życie w maju 2018 roku. Wdrożenie zmian w systemach informatycznych zapewniło dostosowanie Banku do nowej regulacji obowiązującej w Polsce oraz Unii Europejskiej.
 - Wdrożenie zmian regulacyjnych dostosowujących systemy informatyczne Banku do kolejnych wymogów nowej regulacji w sprawie rynków instrumentów finansowych **MIFID 2**. W wyniku wdrożenia została zapewniona zgodność Banku z kolejnymi wymogami regulacji MIFID 2.
 - Wdrożenie zmian regulacyjnych dostosowujących systemy informatyczne Banku do wymogów regulacji rynku finansowego związanych z **PSD2**. W wyniku wdrożenia została zapewniona zgodność Banku z kolejnymi wymogami regulacji **PSD2** obowiązującym od 2018 roku.
 - Wdrożenie zmian regulacyjnych dostosowujących systemy informatyczne Banku do wymogów regulacji Payment Account Directive.
 - Wdrożenie zmian regulacyjnych dostosowujących systemy informatyczne Banku do wymogów regulacji AML (przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowania terroryzmu).
- **w obszarze infrastruktury teleinformatycznej Banku oraz bezpieczeństwa informacji:**
 - Zakończenie migracji aplikacji „Sitekiosk” do nowej wersji, co otwiera nowe możliwości dla aplikacji używanych w oddziałach Smart.
 - Implementacja aplikacji do monitorowania lokalizacji i innych parametrów logowania w celu zwiększenia bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego.
 - Implementacja usprawnień zwiększających bezpieczeństwo korzystania z platformy internetowej CitiBank Online, m.in. wdrożenie dodatkowych weryfikacji na poziomie serwera w celu zabezpieczenia przed potencjalnymi atakami i manipulacją danych zdefiniowanych odbiorców klienta.

- Wprowadzenie usprawnień w bankowości mobilnej dla klientów detalicznych, minimalizujące podatność aplikacji na zagrożenie transakcjami oszukańczymi.
- Zmiana technologii oraz podniesienie przepustowości łączy międzynarodowych Banku, umożliwiające praktyczną eliminację ograniczeń w tym obszarze oraz jeszcze bardziej dynamiczną odpowiedź technologii na rosnące potrzeby biznesowe w zakresie transferu danych w sieci.
- Modernizacja firewall/B2B oraz infrastruktury sieciowej i telekomunikacyjnej w 15 lokalizacjach Banku zgodnie z zapotrzebowaniem Biznesu oraz celem mitygacji ryzyk EoVS.

Jednostki Technologiczne proaktywnie rozwijają i ulepszają swój portfel usług, aby w pełni zaspokajać obecne i przyszłe potrzeby biznesowe Banku. Proponują i dostarczają partnerom biznesowym optymalne rozwiązania technologiczne, pozwalające na budowanie przewagi konkurencyjnej. Jednostki Technologiczne aktywnie wspierają inicjatywę zmierzającą do szerszego wykorzystania technologii informacyjnych automatyzujących procesy w Banku oraz zwiększających poziom cyfryzacji usług.

Poniżej informacja o trwających i jeszcze nieukończonych inicjatywach i modyfikacjach systemów, które będą miały wpływ na działalność Banku w najbliższych okresach:

- **w obszarze bankowości instytucjonalnej:**
 - **Implementacja systemów wspierających prace Sub-Sektora Rynków Finansowych w obszarze instrumentów pochodnych** - wdrożenie nowej platformy jest realizowane w celu skorzystania z bardziej zaawansowanych rozwiązań produktowych oferowanych w grupie Citi oraz realizacji strategii konsolidacji rozwiązań produktowych. W wyniku implementacji Bank oczekuje zwiększenia poziomu efektywności i automatyzacji obsługi produktu instrumentów pochodnych.
 - **Implementacja rozwiązań do robotyzacji procesów operacyjnych Banku** - wdrożenie platformy do robotyzacji procesów biznesowych jest realizowane w celu zwiększenia efektywności realizowanych procesów Back-Office w Banku. W wyniku implementacji Bank oczekuje zwiększenia poziomu efektywności i automatyzacji obsługi procesów Back-Office;
- **w obszarze bankowości detalicznej:**
 - Kontynuacja **automatyzacji i digitalizacji procesów sprzedażowych (straight through processing) w obszarze produktów bankowości detalicznej** - dla procesów kart kredytowych, pożyczek gotówkowych oraz kont.
 - Wprowadzenie usługi pozwalającej **na automatyczne poświadczenie tożsamości klienta** - w celu przyspieszenia i zwiększenia akwizycji nowych klientów.
 - **Dalsze udoskonalanie platformy bankowości internetowej i mobilnej** (dodanie nowych funkcjonalności oraz produktów) w celu zwiększenia zadowolenia klientów, zwiększenia przychodów oraz bezpieczeństwa.
 - **Migracja aplikacji Autodialer do nowszego środowiska** - celem zmniejszenia ryzyka operacyjnego m.in. poprzez podniesienie poziomu redundancji środowiska, dzięki czemu zdecydowanie zmniejszy się ryzyko niedostępności aplikacji przynoszącej Bankowi wymierne korzyści finansowe.
 - **Wprowadzenie nowej platformy marketingowej** w celu automatyzacji wysiłki kampanii reklamowych.
- **w zakresie dostosowania systemów Banku do zgodności z wymaganiami regulacyjnymi:**
 - Dalsze dostosowanie systemów informatycznych Banku do szerszego zakresu monitorowania transakcji w ramach przeciwdziałania praniu pieniędzy.
 - Dostosowanie systemów informatycznych banku do części wymogów regulacji rynku finansowego związanych z RTS **PSD2**, które zaczną obowiązywać w 2019 roku.

- **w obszarze infrastruktury teleinformatycznej Banku oraz bezpieczeństwa informacji:**
 - Implementacja kolejnych mechanizmów bezpieczeństwa nowej generacji w systemach bankowych.
 - Migracja telefonii do rozwiązań głosowych Cisco wraz z zastosowaniem zasady „Softphone first”.
 - Kontynuacja modernizacji infrastruktury telekomunikacyjnej w lokalizacjach Banku zgodnie z zapotrzebowaniem Biznesu oraz celem optymalizacji kosztów i mitygacji ryzyka EoVS.

8. Zaangażowania kapitałowe Banku

Zaangażowania kapitałowe Banku podzielone są na portfele zaangażowań strategicznych i zaangażowań do zbycia. W 2018 roku Bank kontynuował obraną wcześniej politykę inwestycji kapitałowych. Jej wytycznymi dla portfela zaangażowań strategicznych były: maksymalizacja zysku w długim okresie czasu, wzrost udziałów rynkowych, rozwój współpracy z Bankiem oraz rozszerzanie oferty Banku, a dla portfela zaangażowań do zbycia - optymalizacja wyniku finansowego transakcji kapitałowych oraz minimalizacja ryzyka w obszarach wynikających z tych transakcji.

8.1 Portfel zaangażowań strategicznych

Spółki strategiczne obejmują podmioty prowadzące działalność w sektorze finansowym, dzięki którym Bank poszerza swoją ofertę produktową, zwiększa prestiż i wzmacnia pozycję konkurencyjną na rynku usług finansowych w Polsce.

Do spółek strategicznych zaliczamy również spółki infrastrukturalne prowadzące działalność na rzecz sektora finansowego. Bank posiada w nich udział mniejszościowy, ale mają one strategiczne znaczenie dla Banku ze względu na prowadzone przez spółki operacje oraz współpracę z Bankiem.

W przypadku zaangażowań strategicznych w tzw. spółkach infrastrukturalnych Bank planuje zachować swój udział i aktywnie uczestniczyć w wyznaczaniu strategicznych kierunków ich rozwoju w ramach możliwości wynikających z posiadanego prawa głosu. Nadrzędnym celem Banku przy sprawowaniu nadzoru korporacyjnego nad tymi spółkami jest dążenie do rozwoju spółek z zachowaniem niezagrażonej kontynuacji ich aktualnej działalności wykorzystywanej przez uczestników rynków finansowych, w tym również przez Bank. Jednocześnie, aby oferta Banku była innowacyjna, kompleksowa i zaspokajała różnorodne potrzeby i oczekiwania klientów w zakresie produktów, Bank może

rozważyć poszerzenie portfela spółek strategicznych o podmioty, które uzupełnią i uatrakcyjnią ofertę własną Banku, gwarantując jednocześnie bezpieczeństwo oferowanych usług. W tym celu możliwa jest potencjalna akwizycja, utworzenie nowej spółki lub wykorzystanie celowego wehikułu inwestycyjnego, znajdującego się już w portfelu Banku.

8.2 Portfel zaangażowań do zbycia

Spółki do zbycia to podmioty, w których zaangażowanie Banku nie ma charakteru strategicznego i obejmują one zarówno spółki posiadane przez Bank bezpośrednio, jak i pośrednio, a także celowe spółki inwestycyjne. Niektóre spośród spółek do zbycia stanowią zaangażowania restrukturyzacyjne, które to zaangażowania Bank objął w wyniku konwersji wierzytelności na udziały kapitałowe.

Założenia strategiczne Banku odnośnie spółek do zbycia przewidują stopniową redukcję zaangażowania Grupy w tych spółkach. Zakłada się, iż poszczególne podmioty będą sprzedawane w najbardziej dogodnym momencie wynikającym z uwarunkowań rynkowych. Portfel spółek do zbycia skupia zaangażowania kapitałowe bez określonej z góry stopy zwrotu. Bank nie planuje nowych inwestycji kapitałowych z przeznaczeniem do sprzedaży w późniejszym okresie. Portfel spółek do zbycia może powiększyć się o ewentualne zaangażowania objęte w wyniku konwersji wierzytelności na udziały kapitałowe, przejęcia/egzekucji zabezpieczeń ustanowionych na akcjach/udziałach w procesie kredytowym lub innych procesów, zmierzających do zabezpieczenia bądź egzekucji wierzytelności Banku, oraz o zaangażowania, które Bank obejmie w związku z prowadzoną działalnością operacyjną. Zaangażowania restrukturyzacyjne będą zbywane zgodnie z planem restrukturyzacji, ustanowionym indywidualnie dla każdej spółki.

Celowe spółki inwestycyjne

Według stanu na 31 grudnia 2018 roku w skład Grupy wchodziły dwie celowe spółki inwestycyjne. Działalność tych spółek była finansowana poprzez zwrotną dopłatę wspólnika do kapitału oraz z ich wyników finansowych.

W związku z kontynuowaniem przez Bank strategii ograniczenia działalności poprzez celowe spółki inwestycyjne przewiduje się, iż kolejne spółki inwestycyjne będą podlegały sukcesywnemu zbywaniu lub likwidacji.

Według informacji dostępnych w dniu sporządzania sprawozdania finansowego (wstępne niezauduytowane) podstawowe dane finansowe opisywanych podmiotów według stanu na 31 grudnia 2018 roku przedstawiały się następująco:

Nazwa jednostki	Siedziba	Udział Banku w kapitale/głosach w WZ	Suma bilansowa	Kapitał własny	Wynik finansowy netto za 2018 r.
	%	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Handlowy-Inwestycje Sp. z o.o.	Warszawa	100,00	10 856	10 813	(22)
Handlowy Investments S.A.*	Luksemburg	100,00	18 445	18 137	(305)

* Dane finansowe Handlowy Investments S.A. pochodzą ze sprawozdania finansowego sporządzonego na dzień 28 lutego 2019 r. będącego dniem bilansowym jednostki.

VII. Istotne czynniki ryzyka związane z działalnością Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.

1. Istotne czynniki ryzyka i zagrożenia związane z otoczeniem Grupy

1.1 Ryzyka związane z regulacjami prawnymi i nadzorczymi

Na sytuację finansową i organizacyjną Grupy w 2018 roku miały wpływ m.in. akty prawne i regulacje przedstawione poniżej.

Akty prawne / regulacje	Data wejścia w życie i podsumowanie nowych wymogów
Wytyczne EBA dotyczące polityk i praktyk w zakresie wynagrodzeń w odniesieniu do sprzedaży i dystrybucji detalicznych produktów i usług bankowych	Termin: styczeń 2018 roku Wytyczne EBA dotyczące polityk i praktyk w zakresie wynagrodzeń w odniesieniu do sprzedaży i dystrybucji detalicznych produktów i usług bankowych określają wymagania dotyczące opracowywania i wdrażania polityki i praktyk w zakresie wynagrodzeń w odniesieniu do oferowania lub dystrybucji produktów i usług bankowych na rzecz konsumentów. Celem ich wprowadzenia jest ochrona konsumentów przed niepożądanymi, negatywnymi skutkami zasad wynagradzania pracowników sprzedaży.
Dokumentacja Stawek Referencyjnych WIBID i WIBOR Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.	Termin: luty 2018 roku Dokumentacja stanowi dostosowanie do wymogów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1011 z dnia 8 czerwca 2016 roku w sprawie indeksów stosowanych jako wskaźniki referencyjne w instrumentach finansowych i umowach finansowych lub do pomiaru wyników funduszu inwestycyjnego i zmieniające dyrektywy 2008/48/WE i 2014/17/UE oraz rozporządzenie (UE) nr 596/2014.
Rekomendacja H dotycząca systemu kontroli wewnętrznej w Bankach	Termin: grudzień 2017 roku Rekomendacja H wprowadziła ujęcie systemu kontroli wewnętrznej w ramach modelu trzech linii obrony, wraz z przypisaniem odpowiednich mechanizmów kontrolnych i niezależnego monitorowania przestrzegania tych mechanizmów przez wszystkie jednostki stanowiące linie obrony, a ponadto opiera system kontroli wewnętrznej na koncepcji zbioru mechanizmów kontrolnych zapewniających osiągnięcie ustawowo określonych celów.
Ustawa z dnia 24 listopada 2017 roku o zmianie niektórych ustaw w celu przeciwdziałania wykorzystywaniu sektora finansowego do wyłudzeń skarbowych	Termin: 13 stycznia 2018 roku Celem tej regulacji jest walka z wyłudzeniami skarbowymi, w szczególności wyłudzeniami VAT. Na banki został nałożony obowiązek przekazywania do izby rozliczeniowej niektórych danych o klientach i ich transakcjach w celu ustalenia wskaźnika ryzyka. Izba rozliczeniowa będzie przekazywać informacje o wskaźniku ryzyka szefowi Krajowej Administracji Skarbowej oraz bankom. Ustawa tworzy system wymiany informacji między bankami i administracją skarbową. Informacje przekazywane przez banki umożliwią administracji dokonywanie analiz finansowych, pozwalających na identyfikację przepływów charakterystycznych dla wyłudzeń skarbowych. W przypadku podejrzenia, że rachunek jest wykorzystywany do wyłudzeń skarbowych Krajowa Administracja Skarbowa będzie mogła dokonywać blokady rachunków klientów na 3 dni z możliwością przedłużenia do 3 miesięcy.
Ustawa z dnia 10 maja 2018 roku o zmianie ustawy o usługach płatniczych oraz niektórych innych ustaw	Termin: 20 czerwca 2018 roku Ustawa implementuje do polskiego porządku prawnego postanowienia dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2366 z dnia 25 listopada 2015 roku w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego, której celem jest stworzenie jednolitego rynku usług płatniczych w UE opartego o bezpieczeństwo i innowacyjności usług płatniczych. Ustawa przewidziała sześciomiesięczny okres na dostosowywanie działalności dostawców usług płatniczych do zmienionych przepisów, który upłynął 20 grudnia 2018 roku. Najważniejsze zmiany to: - wprowadzenie nowej kategorii dostawców - katalog usług płatniczych rozszerzony został o dwa nowe typy usług: usługę inicjowania transakcji płatniczej (payment initiation service; „PIS”) oraz usługę dostępu do informacji o rachunku (account information service; „AIS”); - wprowadzenie silnego uwierzytelnienia; - modyfikacja zasad odpowiedzialności za nieautoryzowaną transakcję; - wprowadzenie małej instytucji płatniczej.
Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 roku w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) - „RODO”	Termin: 25 maja 2018 roku Rozporządzenie wiąże wszystkich, którzy przetwarzają dane osobowe w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą. Rozporządzenie wprowadza szereg zmian oraz istotnie rozszerza zakres obowiązków administratorów oraz podmiotów przetwarzających dane osobowe. Celem nowych przepisów jest również wyposażenie osób fizycznych oraz organów nadzorujących w skuteczne narzędzia reagowania na naruszenia Rozporządzenia. Najważniejsze zmiany obejmują: - Nowe i rozszerzone prawa właścicieli danych: „prawo do bycia zapomnianym” (skierowane do osób, które życzą sobie, by ich dane osobowe zostały usunięte), uprawnienie do żądania przeniesienia danych oraz wzmocnione prawo dostępu i wglądu obywatela w jego dane. Osoby, których dane dotyczą, będą także miały rozszerzone prawo sprzeciwu wobec przetwarzania ich danych. - Wprowadzone zostały ograniczenia w zakresie profilowania, włączając w to obowiązek otrzymania zgody na profilowanie przed rozpoczęciem zbierania danych, surowy obowiązek informowania o profilowaniu oraz konieczność akceptacji braku zgody na profilowanie. - Przepisami RODO zostają wprowadzone nowe lub uzupełnione zasady uzyskiwania zgód na przetwarzanie danych osobowych od osób, których dane dotyczą. Przepisy RODO wskazują także liczne informacje, które muszą być uwzględnione w komunikacji sposobu przetwarzania danych osobowych kierowanej do osób, których dane dotyczą. Obowiązkiem administratorów danych jest zgłaszanie w ciągu 72 godzin od wykrycia do właściwego organu nadzoru przypadków naruszeń, które mogą skutkować zagrożeniem praw i swobód osób, których dane zostały naruszone.

Ustawa z dnia 15 grudnia 2017 roku o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług oraz niektórych innych ustaw	• Termin: 1 lipca 2018 roku • Ustawa o split payment wprowadza mechanizm podzielonej płatności, co oznacza, że podatnicy, którzy otrzymali fakturę z wykazaną kwotą podatku, przy dokonywaniu płatności kwoty należności wynikającej z tej faktury, mogą zastosować mechanizm podzielonej płatności. Zastosowanie mechanizmu podzielonej płatności polega na tym, że: - zapłata kwoty odpowiadającej całości albo części kwoty podatku wynikającej z otrzymanej faktury jest dokonywana na rachunek VAT; - zapłata całości albo części kwoty odpowiadającej wartości sprzedaży netto wynikającej z otrzymanej faktury jest dokonywana na rachunek bankowy albo na rachunek w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej, dla których jest prowadzony rachunek VAT, albo jest rozliczana w inny sposób. • Podatnik będzie miał ograniczone możliwości dysponowania środkami na rachunku VAT. Środkami z tego rachunku klient będzie mógł płacić VAT swoim kontrahentom również na rachunek VAT lub regulować zobowiązanie VAT w rozliczeniach z fiskusem. Rozwiązanie ma pomóc w ograniczeniu wyludzeń VAT. • Na mocy ustawy banki zobowiązane są do bezpłatnego otwarcia jednego rachunku VAT dla każdego klienta. Rozwiązanie zakłada zmianę technologii w systemie rozliczeń międzybankowych i może mieć wpływ na sposób udostępniania niektórych produktów. Regulacja nie dotyczy klientów detalicznych.
Ustawa z dnia 1 marca 2018 roku o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu	• Termin: 13 lipca 2018 roku • Ustawa implementuje do polskich regulacji postanowienia IV dyrektywy AML. Głównie zmiany dotyczą zasad raportowania do GILF, szerszego zakresu danych o klientach i beneficjentach rzeczywistych, szerszej definicji klienta i zasadniczo zwiększonych obowiązków banku.
Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1286/2014 z dnia 26 listopada 2014 roku w sprawie dokumentów zawierających kluczowe informacje, dotyczących detalicznych produktów zbiorowego inwestowania i ubezpieczeniowych produktów inwestycyjnych („PRIIP”)	• Termin: 1 stycznia 2018 roku • Rozporządzenie nakłada na podmioty tworzące oraz sprzedające PRIIP szereg nowych obowiązków, przede wszystkim w zakresie przedstawienia określonych informacji inwestorom. Celem jest wzmocnienie ochrony inwestorów indywidualnych nabywających takie produkty.
Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1011 z dnia 8 czerwca 2016 roku w sprawie indeksów stosowanych jako wskaźniki referencyjne w instrumentach finansowych i umowach finansowych lub do pomiaru wyników funduszy inwestycyjnych i zmieniająca dyrektywę 2008/48/WE i 2014/17/UE oraz rozporządzenie (UE) nr 596/2014	• Termin: 1 stycznia 2018 roku • Rozporządzenie wprowadza m.in. wspólne ramy mające na celu zapewnienie dokładności i rzetelności indeksów stosowanych w UE jako wskaźniki referencyjne w instrumentach i umowach finansowych lub do pomiaru wyników funduszy inwestycyjnych, a także ochronę konsumentów i inwestorów. • Rozporządzenie ma m.in. zastosowanie do podmiotów opracowujących wskaźniki referencyjne, przekazujących dane wejściowe dla wskaźnika referencyjnego oraz podmiotów nadzorowanych stosujących wskaźniki w umowach finansowych oraz instrumentach finansowych.
Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2014/65/UE z dnia 15 maja 2014 roku („MIFID II”), rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 600/2014 z dnia 15 maja 2014 roku („MIFIR”) wraz z innymi aktami prawa UE oraz związana z nimi nowelizacja ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o obrocie instrumentami finansowymi oraz niektórych innych ustaw i aktów wykonawczych	• Termin: 3 stycznia 2018 roku (przepisy UE) oraz 21 października 2018 roku (przepisy lokalne) • Głównym celem regulacji MIFID II oraz MIFIR jest podwyższenie ochrony klientów korzystających z usług inwestycyjnych oraz zwiększenie przejrzystości funkcjonowania rynków finansowych, a także zapewnienie wzrostu konkurencyjności i efektywności rynków finansowych w Polsce i Unii Europejskiej.
Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 648/2012 z dnia 4 lipca 2012 roku w sprawie instrumentów pochodnych będących przedmiotem obrotu poza rynkiem regulowanym, kontrahentów centralnych i repozytoriów transakcji oraz rozporządzenia wykonawcze do ww. rozporządzenia wydane przez Komisję Europejską („EMIR”)	• Regulacja EMIR wdrażana jest w poszczególnych fazach od 2012 roku. Kolejne fazy wdrożenia w związku z regulacją EMIR, w szczególności dotyczące rozszerzenia zakresu podmiotów zobowiązanych stosować początkowy depozyt zabezpieczający (<i>initial margin</i>) dla transakcji pochodnych, były prowadzone w 2018 roku. • Regulacja EMIR nakłada na przedsiębiorców będących kontrahentami zarówno finansowymi, jak i niefinansowymi w rozumieniu rozporządzenia szereg obowiązków związanych z zawieraniem transakcji pochodnych, a w szczególności transakcji zawieranych na rynku OTC (np. raportowanie transakcji pochodnych, rozliczanie transakcji pochodnych przez kontrahenta centralnego (CCP), potwierdzanie transakcji, rekoncyliacja oraz zabezpieczanie ekspozycji z transakcji).
Ustawa z dnia 15 grudnia 2017 roku o dystrybucji ubezpieczeń	• Termin: 1 października 2018 roku • Ustawa dotyczy ustanowienia nowych regulacji wynikających z konieczności implementowania do krajowego porządku prawnego przepisów dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/97 z dnia 20 stycznia 2016 roku. • Ustawa określa zasady wykonywania działalności w zakresie dystrybucji ubezpieczeń osobowych i majątkowych oraz dystrybucji reasekuracji.
Ustawa z dnia 30 listopada 2016 roku o zmianie ustawy o usługach płatniczych oraz niektórych innych ustaw, implementująca dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/92/UE z dnia 23 lipca 2014 roku w sprawie porównywalności opłat związanych z rachunkami płatniczymi, przenoszenia rachunku płatniczego oraz dostępu do podstawowego rachunku płatniczego („PAD”)	• Termin: 8 sierpnia 2018 roku • Najważniejsze zmiany objęły: - dostęp do rachunku podstawowego, tj. zapewnienie konsumentom dostępu do bezpłatnego podstawowego rachunku płatniczego oraz do podstawowych usług płatniczych powiązanych z tym rachunkiem; - ustawowe zasady dotyczące przenoszenia rachunków płatniczych; - obowiązki informacyjne w zakresie opłat.

Na sytuację finansową i organizacyjną Grupy w 2019 roku będą miały wpływ m.in.:

Akty prawne / regulacje	Data wejścia w życie i podsumowanie nowych wymogów
Rekomendacja S dotycząca dobrych praktyk w zakresie zarządzania ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie	• Termin: 2019 rok • Projekt znowelizowanej rekomendacji S przewiduje m.in. obowiązek wprowadzenia do oferty banków kredytów ze stałą stopą procentową wraz z możliwością zamiany kredytu ze zmienną stopą procentową na kredyt ze stałą stopą procentową. Ponadto, znowelizowana Rekomendacja S wprowadza postanowienia dotyczące kredytów z opcją zwolnienia ze zobowiązania wobec banku z tytułu ekspozycji kredytowej zabezpieczonej hipotecznie na nieruchomości mieszkalnej w przypadku przeniesienia przez kredytobiorcę na bank własności kredytowanej nieruchomości, określanych jako kredyty z opcją „klucz za dług”. Projekt uwzględnia również możliwość informowania kolejno grup klientów o możliwości zamiany kredytu w przypadku, gdy bank przewiduje, że nie będzie w stanie obsłużyć wszystkich spodziewanych wniosków.
Rekomendacja L dotycząca roli biegłych rewidentów w procesie nadzoru nad bankami	• Termin: marzec 2019 roku • Zmiany obejmują nowy model współpracy między biegłymi rewidentami i organem nadzoru oraz zmiany w procesie wyboru biegłego rewidenta i firmy audytorskiej przez banki. Wejście w życie rekomendacji: 31 marca 2019 roku.
Rekomendacja Z dotycząca ładu wewnętrznego w bankach Wytyczne EBA i ESMA w sprawie oceny odpowiedności członków organów zarządzającego i kluczowego personelu Wytyczne EBA ws. zarządzania wewnętrznego	• Termin: 2019 rok • Rekomendacja Z będzie stanowić zbiór dobrych praktyk w zakresie zarządzania wewnętrznego (ang. <i>internal governance</i>). W szczególności dokument będzie się odnosił do takich kwestii jak: ogólne zasady ładu wewnętrznego w banku, struktura organizacyjna, zadania, obowiązki, skład i funkcjonowanie rady nadzorczej, zarządu i kadry zarządzającej wyższego szczebla, standardy postępowania banku (etyka) oraz konflikt interesów, zasady wynagradzania banku, zasady zarządzania ryzykiem i kontroli wewnętrznej, systemy informacyjne i komunikacja, wprowadzanie nowych produktów w banku, polityka dywidendowa, polityka zlecania czynności na zewnątrz (outsourcing), ciągłość działania oraz przejrzystość systemu zarządzania w banku. Postanowienia Rekomendacji Z opracowywane są z uwzględnieniem wytycznych Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego oraz Europejskiego Urzędu Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych.
Wytyczne EBA dotyczące zarządzania ryzykiem stopy procentowej wynikającym z działalności niezwiązanej z księgą handlową	• Termin: czerwiec 2019 roku • Celem opublikowanych wytycznych jest określenie oczekiwań nadzorczych dotyczących zarządzania ryzykiem stopy procentowej, wynikającym z działalności niezwiązanej z księgą handlową. Wytyczne zostały opracowane na bazie poprzedniej wersji opublikowanej w dniu 22 maja 2015 roku i uwzględniają oczekiwania oraz praktyki nadzorcze, w tym standardy dotyczące ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej opublikowane przez Komitet Bazylejski w kwietniu 2016 roku (standardy BCBS). Zaktualizowane wytyczne zawierają w szczególności wymogi dotyczące określenia strategii w odniesieniu do ryzyka IRRBB, w tym apetytu na ryzyko i sposobów mitygowania ryzyka, określenia ram zarządzania ryzykiem IRRBB (określenie polityk, procesów i kontroli) oraz podziału odpowiedzialności w tym zakresie, dokonywania właściwej oceny nowych produktów i działań pod kątem IRRBB. Wytyczne stanowią pierwszy krok i zarazem pomost do pełnego wdrożenia wymogów IRRBB odzwierciedlonych w CRD V / CRR II, bankowym pakiecie reform rozpoczętym w listopadzie 2016 roku.
Wytyczne EBA dot. zgłaszania nadużyć finansowych zgodnie z PSD2	• Termin: styczeń 2019 roku • Wytyczne wymagają od dostawców usług płatniczych w 28 państwach członkowskich UE gromadzenia i raportowania danych o transakcjach płatniczych i oszukańczych transakcjach płatniczych przy użyciu spójnej metodologii, definicji i podziałów danych. Wytyczne mają zapewnić jednolity sposób raportowania danych o transakcjach zgodnie z wymogami drugiej dyrektywy PE i Rady UE 2015/2366 w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego.
Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) 2018/389 z dnia 27 listopada 2017 roku uzupełniające dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2366 w odniesieniu do regulacyjnych standardów technicznych dotyczących silnego uwierzytelniania klienta i wspólnych i bezpiecznych otwartych standardów komunikacji	• Termin: 14 września 2019 roku • Rozporządzenie wskazuje wymogi, które dostawcy usług płatniczych muszą spełnić w celu wdrożenia środków bezpieczeństwa umożliwiających tym dostawcom m.in. stosowanie procedury silnego uwierzytelniania oraz związanych z tym środków bezpieczeństwa, a także określenie wspólnych, bezpiecznych i otwartych standardów komunikacji między dostawcami usług płatniczych prowadzącymi rachunek, dostawcami świadczącymi usługę inicjowania płatności, dostawcami świadczącymi usługę dostępu do informacji o rachunku, płatnikami, odbiorcami i innymi dostawcami usług płatniczych w odniesieniu do świadczenia i korzystania z usług płatniczych.
Ustawa z dnia 23 października 2018 roku o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, ustawy - Ordynacja podatkowa oraz niektórych innych ustaw	• Termin: 1 stycznia 2019 roku • Ustawa dotyczy ustanowienia nowych regulacji wynikających z konieczności implementowania do krajowego porządku prawnego przepisów dyrektywy Rady (UE) 2018/822 z dnia 25 maja 2018 roku zmieniającej dyrektywę 2011/16/UE w zakresie obowiązkowej automatycznej wymiany informacji w dziedzinie opodatkowania w odniesieniu do podlegających zgłoszeniu uzgodnień transgranicznych. • Obowiązek raportowania schematów podatkowych do Szefa KAS. • Szybki dostęp administracji podatkowej do informacji o potencjalnie agresywnym planowaniu lub nadużyciach związanych z planowaniem podatkowym, a także o promotorach i użytkownikach schematów podatkowych. • Zniechęcenie podatników i ich doradców do przygotowywania i stosowania uzgodnień mogących stanowić unikanie opodatkowania. • Identyfikacja luk w przepisach podatkowych oraz poprawa jakości systemu podatkowego.
Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 648/2012 z dnia 4 lipca 2012 roku w sprawie instrumentów pochodnych będących przedmiotem obrotu poza rynkiem regulowanym, kontrahentów centralnych i repozytoriów transakcji oraz rozporządzenia wykonawcze do ww. rozporządzenia wydane przez Komisję Europejską („EMIR”)	• Regulacja EMIR wdrażana jest w poszczególnych fazach od 2012 roku. Kolejne fazy wdrożenia w związku z regulacją EMIR, w szczególności dotyczące rozszerzenia zakresu podmiotów zobowiązanych stosować początkowy depozyt zabezpieczający (<i>initial margin</i>) dla transakcji pochodnych, będą kontynuowane w 2019 roku. • Regulacja EMIR nakłada na przedsiębiorców będących zarówno kontrahentami finansowymi, jak i niefinansowymi w rozumieniu rozporządzenia szereg obowiązków związanych z zawieraniem transakcji pochodnych, a w szczególności transakcji zawieranych na rynku OTC (np. raportowanie transakcji pochodnych, rozliczanie transakcji pochodnych przez kontrahenta centralnego (CCP), potwierdzanie transakcji, rekoncyliacja oraz zabezpieczanie ekspozycji z transakcji).

Ustawa z dnia 9 listopada 2018 roku o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem nadzoru nad rynkiem finansowym oraz ochrony inwestorów na tym rynku

- Termin: 1 stycznia 2019 roku
- Wzmocnienie ochrony inwestorów na rynku kapitałowym.
- Wprowadzenie obowiązkowej dematerializacji niektórych instrumentów finansowych (m.in. obligacje, listy zastawne).
- Wprowadzenie instytucji agenta emisji, którą mogą pełnić wyłącznie firmy inwestycyjne lub banki powiernicze. Do obowiązków agenta emisji ma należeć m.in. obowiązek weryfikacji spełnienia wymogów prawnych przez emitenta instrumentów finansowych.
- Wprowadzenie instytucji rejestru akcjonariuszy dla Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumenta do nałożenia kary pieniężnej na osoby odpowiedzialne za wprowadzenie do umów z klientami tzw. klauzul abuzywnych.
- Wydłużenie do 12 miesięcy okresu, przez który KNF może prowadzić kontrole w instytucjach nadzorowanych (poprzednio 6 miesięcy).
 - Prawo KNF do wydania decyzji o przejęciu banku przez inny bank w przypadku spadku kapitałów banku poniżej wymogów określonych przepisami prawa.

Projekt ustawy o zmianie ustawy o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych oraz niektórych innych ustaw

- Termin: 21 lipca 2019 roku
- Projekt ma na celu m.in. implementację niektórych postanowień dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/828 z dnia 17 maja 2017 roku zmieniającej dyrektywę 2007/36/WE w zakresie zachęcania akcjonariuszy do długoterminowego zaangażowania oraz ma służyć zapewnieniu stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1129 z dnia 14 czerwca 2017 roku w sprawie prospektu, który ma być publikowany w związku z ofertą publiczną papierów wartościowych lub dopuszczeniem ich do obrotu na rynku regulowanym oraz uchylecia dyrektywy 2003/71/WE.
- Wprowadzenie instytucji rejestru akcjonariuszy prowadzonego przez KDPW, do którego będą zgłaszane przez firmy inwestycyjne i banki powiernicze informacje o akcjonariuszach spółek. Dane w rejestrze mają być aktualizowane co najmniej po przeniesieniu akcji zapisanych rachunku papierów wartościowych.
- Rozszerzenie uprawnień akcjonariuszy o prawo do głosowania nad polityką wynagrodzeń w spółce oraz nad okresowymi sprawozdaniami z wykonania polityki.
- Wprowadzenie uprawnień KNF do nakładania na firmy inwestycyjne i banki powiernicze kar za naruszenia przez te podmioty obowiązków związanych z prowadzeniem rejestru akcjonariuszy.
- Wprowadzenie zmian dotyczących ofert publicznych, m.in. limit dla ofert prywatnych poprzez ustalenie, że takie oferty mogą być kierowane maksymalnie do 149 osób w skali roku.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1011 z dnia 8 czerwca 2016 roku w sprawie indeksów stosowanych jako wskaźniki referencyjne w instrumentach finansowych i umowach finansowych lub do pomiaru wyników funduszy inwestycyjnych i zmieniające dyrektywę 2008/48/WE i 2014/17/UE oraz rozporządzenie (UE) nr 596/2014

- Rozporządzenie wprowadza m.in. wspólne ramy mające na celu zapewnienie dokładności i rzetelności indeksów stosowanych w UE jako wskaźniki referencyjne w instrumentach i umowach finansowych lub do pomiaru wyników funduszy inwestycyjnych, a także ochronę konsumentów i inwestorów.
- Rozporządzenie ma m.in. zastosowanie do podmiotów opracowujących wskaźniki referencyjne, przekazujących dane wejściowe dla wskaźnika referencyjnego oraz podmiotów nadzorowanych stosujących wskaźniki w umowach finansowych oraz instrumentach finansowych.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2014/65/UE z dnia 15 maja 2014 roku („MIFID II”), rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 600/2014 z dnia 15 maja 2014 roku („MIFIR”) wraz z innymi aktami prawa UE oraz związana z nimi ustawa z dnia 1 marca 2018 roku o zmianie ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o obrocie instrumentami finansowymi oraz niektórych innych ustaw

- Głównym celem regulacji MIFID II, MIFIR oraz implementujących te regulacje przepisów prawa krajowego jest podwyższenie ochrony klientów korzystających z usług inwestycyjnych oraz zwiększenie przejrzystości funkcjonowania rynków finansowych, a także zapewnienie wzrostu konkurencyjności i efektywności rynków finansowych w Polsce i Unii Europejskiej.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 roku w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych - „RODO”) projekt ustawy o zmianie niektórych ustaw w związku z zapewnieniem stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 roku w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) - „RODO”

- Rozporządzenie wprowadziło szereg zmian oraz istotnie rozszerzyło zakres obowiązków administratorów oraz podmiotów przetwarzających dane osobowe.
- Najważniejsze zmiany objęły:
 - Nowe i rozszerzone prawa właścicieli danych: „prawo do bycia zapomnianym” (skierowane do osób, które życzą sobie, by ich dane osobowe zostały usunięte), uprawnienie do żądania przeniesienia danych oraz wzmocnione prawo dostępu i wglądu obywatela w jego dane. Osoby, których dane dotyczą, będą także miały rozszerzone prawo sprzeciwu wobec przetwarzania ich danych.
 - Wprowadzone zostały ograniczenia w zakresie profilowania, włączając w to obowiązek otrzymania zgody na profilowanie przed rozpoczęciem zbierania danych, obowiązek informowania o profilowaniu oraz konieczność akceptacji braku zgody na profilowanie.
 - Nowe lub uzupełnione zasady uzyskiwania zgód na przetwarzanie danych osobowych od osób, których dane dotyczą. Przepisy RODO wskazują także liczne informacje, które muszą być uwzględnione w komunikacji sposobu przetwarzania danych osobowych kierowanej do osób, których dane dotyczą.
 - Obowiązkiem administratorów danych będzie zgłaszanie w ciągu 72 godzin od wykrycia do właściwego organu nadzoru przypadków naruszeń, które mogą skutkować zagrożeniem praw i swobód osób, których dane zostały naruszone a w niektórych przypadkach również informowanie tych osób o naruszeniach.
- W procesie legislacyjnym znajduje się również projekt ustawy, mającej wspierać stosowanie RODO, który w zależności od finalnego kształtu regulacji potencjalnie będzie mieć wpływ na działalność banku, np. w zakresie danych przetwarzanych na potrzeby oceny zdolności kredytowej osób fizycznych.

2. Istotne czynniki ryzyka i zagrożenia związane z Grupą i jej działalnością

2.1 Zasady zarządzania ryzykiem

Grupa zarządza ryzykiem, wprowadzając spójne w ramach Grupy zasady, mechanizmy kontrolne i narzędzia, uwzględniające wymagania nadzorcze oraz najlepsze praktyki rynkowe.

Funkcjonujący w Grupie system zarządzania ryzykiem, oparty na koncepcji uwzględniającej wspólną odpowiedzialność, zorganizowany jest na trzech niezależnych poziomach („trzech liniach obrony”):

- Poziom 1, tj. jednostki organizacyjne odpowiedzialne za prowadzenie działalności, z której wynika podejmowanie ryzyka oraz odpowiedzialne za zarządzanie ryzykiem w działalności operacyjnej Banku, a także za identyfikowanie i raportowanie ryzyka do jednostek 2. linii;
- Poziom 2, tj. zarządzanie ryzykiem w jednostkach organizacyjnych, niezależnie od zarządzania ryzykiem na pierwszej linii oraz działalności komórki do spraw zgodności - jednostki lub osoby odpowiedzialne za ustanawianie standardów zarządzania ryzykiem w zakresie identyfikowania, pomiaru lub oceny, ograniczania, kontroli, monitorowania i raportowania oraz nadzór nad mechanizmami kontrolnymi, stosowanymi przez inne jednostki organizacyjne Banku w celu ograniczenia ryzyka - jednostki organizacyjne Sektora Zarządzania Ryzykiem, Departament Zgodności, Sektor Zarządzania Finansami, Pion Prawny, Pion Zarządzania Kadrami;
- Poziom 3, tj. jednostki Audytu, zapewniające niezależną ocenę procesów zarządzania ryzykiem oraz systemu kontroli wewnętrznej.

Organizując procesy zarządzania ryzykiem, Grupa uwzględnia profil ryzyka, cele strategiczne i biznesowe, dostępne zasoby kapitału i płynności, otoczenie makroekonomiczne oraz wymogi regulacyjne, stanowiące ramy systemu kontroli i zarządzania ryzykiem.

Procesy zarządzania ryzykiem są wdrażane na podstawie pisemnych polityk i zasad dotyczących identyfikacji, pomiaru, ograniczania, kontroli, monitorowania i raportowania ryzyka, na które Grupa jest narażona, zatwierdzonych przez Zarząd, osoby upoważnione zgodnie z zasadami wydawania aktów normatywnych w Banku lub odpowiednio powołane Komitety, w tym:

- Komitet ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami;
- Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem, zawierający Komisję ds. Modeli oraz Komisję ds. Ryzyka Sektora Bankowości Detalicznej;
- Komitet ds. Nowych Produktów.

Ryzyko działalności Grupy ograniczane jest poprzez system limitów, wynikających z apetytu na ryzyko, a funkcjonujący w Banku system informacji zarządczej umożliwia monitorowanie poziomu ryzyka poprzez systematyczne dostarczanie kadrcze zarządzającej informacji dotyczących portfela.

Grupa zarządza wszystkimi istotnymi rodzajami ryzyka, wynikającymi z realizacji przyjętej strategii biznesowej. W ramach procesu identyfikacji istotnych rodzajów ryzyka w 2018 roku Zarząd Banku uznał za istotne dla celów zarządzania ryzykiem oraz procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego następujące rodzaje ryzyka:

- ryzyko kredytowe,
- ryzyko kredytowe kontrahenta,
- ryzyko rynkowe w księdze handlowej,
- ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej,
- ryzyko płynności,
- ryzyko operacyjne,
- ryzyko braku zgodności,
- ryzyko bezpieczeństwa informacji (włączając ryzyko cyberbezpieczeństwa),
- ryzyko outsourcingu,
- ryzyko modeli.

Ryzyko płynności

Definicja	• Ryzyko płynności to ryzyko niezdolności do wypełnienia w określonym terminie swoich zobowiązań finansowych wobec klienta, kredytodawcy lub inwestora w wyniku niedopasowania przepływów finansowych.
Strategia zarządzania	• Celem zarządzania ryzykiem płynności jest zapewnienie Bankowi i podmiotom Grupy dostępu do środków płynnych w celu wypełnienia wszystkich swoich zobowiązań finansowych terminowo (również w prawdopodobnych, ekstremalnych sytuacjach kryzysowych). • Zarządzanie ryzykiem płynności opiera się na: - obowiązujących przepisach prawa, w szczególności ustawie Prawo bankowe; - wymaganiach polskich instytucji regulacyjnych, a zwłaszcza na uchwałach Komisji Nadzoru Finansowego; - zasadach ostrożnego i stabilnego zarządzania ryzykiem w Grupie oraz ogólnym poziomie ryzyka zaakceptowanym przez Radę Nadzorczą Banku, z uwzględnieniem najlepszych praktyk stosowanych na rynku. • Grupa analizuje i zarządza ryzykiem płynności w różnych horyzontach czasowych, przy czym rozróżnia się płynność bieżącą, krótko- i długoterminową, stosując adekwatne metody pomiaru i limitowania ryzyka. Przyjęte miary oraz limity mają na celu ograniczenie nadmiernej koncentracji w zakresie przyjętej struktury bilansu czy też źródeł finansowania. • Zarządzanie płynnością długoterminową należy do zadań Komitetu ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami i jest określone w strategii Banku. Jest ono prowadzone w oparciu o monitorowanie relacji strukturalnych bilansu oraz o regulacyjne miary płynności długookresowej i obejmuje analizę luk płynności, a także możliwości pozyskania w przyszłości wystarczających źródeł finansowania oraz kosztu pozyskania środków w kontekście wpływu na rentowność prowadzonej działalności. • Zarządzanie płynnością średnioterminową, w horyzoncie do 1 roku, należy do zadań Komitetu ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami i odbywa się w oparciu o przygotowywany w cyklu rocznym plan finansowania, określający poziomy limitów wewnętrznych oraz przygotowywane przez jednostki biznesowe Banku plany w zakresie zmiany aktywów i pasywów, opracowywane w ramach planów finansowych na kolejny rok budżetowy. • Zarządzanie płynnością krótkoterminową, w horyzoncie do 3 miesięcy, należy do zadań Sektora Rynków Finansowych i Bankowości Korporacyjnej i odbywa się w oparciu o regulacyjne miary płynności krótkookresowej oraz limity wewnętrzne. Bank analizuje także poziom płynności w sytuacjach kryzysowych, przyjmując jako warunek konieczny brak ujemnej luki we wszystkich przedziałach czasowych w horyzoncie 12 miesięcy. • Zarządzanie płynnością bieżącą należy do zadań Sektora Rynków Finansowych i Bankowości Korporacyjnej i prowadzone jest w oparciu o rachunki nostro Banku, w tym w szczególności rachunek rezerwy obowiązkowej w NBP, przy użyciu dostępnych produktów oferowanych przez rynek pieniężny oraz bank centralny.

Pomiar ryzyka	• Pomiar ryzyka płynności dokonywany jest przy wykorzystaniu: zewnętrznych miar nadzorczych (miary M3-M4, LCR/NSFR oraz dodatkowe wskaźniki monitorowania płynności-ALMM) oraz dodatkowych miar i narzędzi wypracowanych wewnętrznie: - analiza luk - MAR/S2, - scenariusze kryzysowe/stresowe, - strukturalne wskaźniki płynności, - rynkowe czynniki ostrzegawcze, - znaczące źródła finansowania, - awaryjny plan finansowania, - proces zarządzania płynnością śróddzienną, - luka płynności krótkoterminowej - M1, - współczynnik płynności krótkoterminowej - M2.
Monitoring	• Monitorowanie i zarządzanie ryzykiem płynności jest dokonywane przy wykorzystaniu: nadzorczych limitów ryzyka płynności ustalonych przez Urząd Komisji Nadzoru Finansowego oraz wewnętrznych limitów i progów ostrożnościowych ryzyka płynności, ustalanych przez Komitet ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami: - limity dla Raportu S2 - dla ustalonych walut i przedziałów czasowych; - progi ostrzegawcze strukturalnych wskaźników płynności; - próg ostrzegawczy testów scenariuszy kryzysowych. • Departament Ryzyka Rynkowego oraz dedykowana jednostka raportowa w ramach Sektora Zarządzania Ryzykiem przekazują regularnie do osób pełniących właściwe funkcje kierownicze i funkcje zarządzania, raporty dotyczące pozycji płynnościowej, wyniku testów warunków skrajnych w zakresie ryzyka płynności, informacje na temat alokacji wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka płynności. • Dodatkowo, analiza ryzyka płynności jest systematycznie prezentowana na takich komitetach jak: Komitet ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami, Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem oraz Komitet ds. Ryzyka i Kapitału przy Radzie Nadzorczej.

Ryzyko rynkowe

Definicja	• Ryzyko rynkowe to ryzyko negatywnego wpływu na wynik finansowy oraz wartość funduszy własnych Banku w wyniku zmiany: - rynkowych stóp procentowych; - kursów walutowych; - kursów akcji; - cen towarów; - oraz wszelkich parametrów zmienności tych stóp, kursów i cen.
Strategia zarządzania	• Celem zarządzania ryzykiem rynkowym jest zapewnienie, że rozmiary ponoszonego ryzyka w ramach Grupy odpowiadają poziomowi akceptowalnemu przez akcjonariuszy oraz instytucje nadzoru bankowego, a także zapewnienie, że wszystkie ekspozycje na ryzyko rynkowe są właściwie odzwierciedlone w kalkulowanych miarach ryzyka przekazywanych do wiadomości odpowiednim osobom i organom zarządzającym. • Przyjęte miary oraz limity ryzyka rynkowego mają na celu zapobieganie nadmiernej koncentracji ekspozycji na pojedynczy czynnik ryzyka lub grupę powiązanych czynników ryzyka, a także, aby określić ogólny maksymalny poziom podejmowanego ryzyka w księdze handlowej lub bankowej. • Zarządzanie ryzykiem rynkowym w Banku opiera się na: wymaganiach polskich instytucji regulacyjnych, a zwłaszcza na uchwałach Komisji Nadzoru Finansowego, zasadach ostrożnego i stabilnego zarządzania ryzykiem w Grupie oraz ogólnym poziomie ryzyka zaakceptowanym przez Radę Nadzorczą Banku, z uwzględnieniem najlepszych praktyk stosowanych na rynku. • Zarządzanie ryzykiem rynkowym dotyczy wszystkich portfeli, z których dochody narażone są na negatywny wpływ czynników rynkowych, takich jak stopy procentowe, kursy walutowe, ceny akcji, ceny towarów masowych oraz parametrów zmienności tych czynników. W zarządzaniu ryzykiem rynkowym wyodrębniono dwa rodzaje portfeli: handlowy i bankowy. • Portfele handlowe obejmują transakcje na instrumentach finansowych (bilansowych i pozabilansowych), których celem jest osiągnięcie dochodu związanego ze zmianą parametrów rynkowych w krótkim okresie. Portfele handlowe obejmują pozycje bilansowe, takie jak: dłużne papiery wartościowe, kwalifikowane jako przeznaczone do obrotu, tzn. nabywane w celach handlowych i spełniające określone kryteria płynności oraz wszystkie pozycje w instrumentach pochodnych, przy czym w tym przypadku dokonuje się rozróżnienia portfeli nabywanych w celach czysto handlowych oraz tych, które są zawierane w celu zabezpieczenia ryzyka pozycji w portfelu bankowym - tzw. zabezpieczenia ekonomiczne (<i>economic hedge</i>). Wycena portfeli handlowych dokonywana jest bezpośrednio na podstawie cen rynkowych lub za pomocą modeli wyceny przy zastosowaniu parametrów cenowych notowanych na rynku. Działalność na portfelach handlowych prowadzona jest przez Pion Transakcji Rynku Międzybankowego w Sektorsze Rynków Finansowych i Bankowości Korporacyjnej w zakresie portfeli obejmujących ryzyko stopy procentowej oraz ryzyko kursu walutowego. Portfel handlowy obejmuje również opcje, w tym przede wszystkim walutowe transakcje opcyjne, opcje na stopy procentowe oraz struktury opcyjne, będące odzwierciedleniem ekonomicznej natury oraz ryzyka wynikającego z produktów oferowanych klientom Banku. Działalność Banku w tym zakresie jest prowadzona w sposób zapewniający jednoczesne (każdorazowe i natychmiastowe) zawarcie transakcji przeciwstawnej o takich samych parametrach, w związku z czym, portfel transakcji opcyjnych nie generuje otwartej ekspozycji ryzyka rynkowego. Jedyną wielkością związaną z zawieraniem transakcji opcyjnych uwzględnianą w pomiarze ryzyka rynkowego, a konkretnie ryzyka walutowego, jest wielkość premii płaconej/otrzymywanej w walucie zagranicznej.

Pomiar ryzyka	• Do portfeli handlowych zastosowanie mają następujące metody pomiaru ryzyka: metoda czynników wrażliwości (Factor Sensitivity/DV01), metoda wartości narażonej na ryzyko (VaR), testy warunków skrajnych. • Czynniki wrażliwości mierzą zmianę wartości pozycji w danym instrumencie bazowym w przypadku określonej zmiany czynnika ryzyka rynkowego (np. zmiana o 1 punkt bazowy w oprocentowaniu w danym punkcie na krzywej stopy procentowej, zmiana o 1% w kursie walutowym lub cenie akcji): - w przypadku stóp procentowych miarą wrażliwości jest DV01; - w odniesieniu do ryzyka walutowego wielkość współczynnika wrażliwości jest równa co do wartości wielkości pozycji walutowej w danej walucie; - w przypadku pozycji w kapitałowych papierach wartościowych wielkość współczynnika wrażliwości jest równa co do wartości wielkości pozycji netto w danym instrumencie (akcji, indeksie, jednostce udziałowej). • Miarą zintegrowaną ryzyka rynkowego portfeli handlowych, łączącą wpływ pozycji w poszczególnych czynnikach ryzyka i uwzględniającą efekt korelacji pomiędzy zmiennościami poszczególnych czynników, jest wartość narażona na ryzyko (VaR). Miara VaR jest stosowana do oszacowania potencjalnego spadku wartości pozycji lub portfela w normalnych warunkach rynkowych, przy ustalonym poziomie ufności i w określonym czasie. W przypadku pozycji otwieranych w portfelu handlowym Banku wartość VaR jest obliczana przy zastosowaniu 99% poziomu ufności i jednodniowego okresu utrzymania. • Zarówno wskaźnik DV01, jak i wskaźnik VaR dla portfela handlowego są obliczane jako kwota netto bez zabezpieczenia ekonomicznego portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży, tzn. bez instrumentów pochodnych mających zabezpieczyć wartość godziwą portfela. Ekspozycja na ryzyko takich transakcji jest kontrolowana poprzez odpowiednie metody pomiaru ryzyka i ograniczana za pomocą limitów ryzyka portfeli bankowych. • W cyklu dziennym dokonywana jest analiza scenariuszy warunków skrajnych (<i>stress test</i>), przy założeniu większych niż przyjęte w pomiarze wartości zagrożonej zmian czynników ryzyka oraz pominięciu historycznie obserwowanych korelacji pomiędzy tymi czynnikami. • Bank notuje ekspozycje ryzyka rynkowego portfeli handlowych w ponad dwudziestu walutach zarówno w przypadku pozycji walutowych, jak i ekspozycji na ryzyko stóp procentowych, przy czym tylko w przypadku kilku walut ekspozycje są znaczące. Dla dużej grupy walut ekspozycje wynikają z niepełnego dopasowania transakcji zawartych na zlecenie klienta i transakcji domykających z innymi kontrahentami rynków hurtowych. Znaczące ekspozycje na ryzyko rynkowe otwierane są w przypadku PLN, walut rynków wysokorozwiniętych (przede wszystkim USD oraz EUR; rzadziej GBP, CHF, JPY) oraz walut krajów Europy Środkowej.
Monitoring	• Departament Ryzyka Rynkowego oraz dedykowana jednostka raportowa w ramach Sektora Zarządzania Ryzykiem przekazują regularnie do osób pełniących właściwe funkcje kierownicze i funkcje zarządzania, raporty dotyczące wrażliwości portfela, wielkości wartości zagrożonej (VAR), wielkości pozycji na papierach wartościowych, wyniku testów warunków skrajnych w zakresie ryzyka rynkowego, informacje na temat alokacji wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka rynkowego oraz raporty na temat wykorzystania limitów Trading MAT i Trading Stop Loss (progi ostrzegawcze). • Dodatkowo, analiza ryzyka rynkowego jest systematycznie prezentowana na takich komitetach jak: Komitet ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami, Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem oraz Komitet ds. Ryzyka i Kapitału przy Radzie Nadzorczej.

Ryzyko stopy procentowej księgi bankowej

Definicja	• Ryzyko stopy procentowej księgi bankowej to ryzyko negatywnego wpływu zmian stóp procentowych na dochody odsetkowe i kapitał Grupy. • Ryzyko stóp procentowych może wystąpić w przypadku, gdy aktywa i pasywa (z uwzględnieniem kapitału oraz instrumentów pochodnych spełniających wymogi rachunkowości zabezpieczeń) mają różne terminy zapadalności, ich oprocentowanie zmienia się w różnych terminach, ich oprocentowanie jest relacjonowane do różnych rynkowych krzywych stóp procentowych (ryzyko bazy), zawarte są w nich opcje.
Strategia zarządzania	• Celem zarządzania ryzykiem stopy procentowej jest minimalizacja ryzyka związanego z możliwością wystąpienia niekorzystnych zmian rynkowych stóp procentowych i negatywnym wpływem tych zmian na wynik odsetkowy, a dalej finansowy Grupy. • Zarządzanie ryzykiem rynkowym w Banku opiera się na: wymaganiach polskich i europejskich instytucji regulacyjnych, a zwłaszcza na uchwałach Komisji Nadzoru Finansowego oraz EBA; zasadach ostrożnego i stabilnego zarządzania ryzykiem w Grupie oraz ogólnym poziomie ryzyka zaakceptowanym przez Radę Nadzorczą Banku, z uwzględnieniem najlepszych praktyk stosowanych na rynku. • Zarządzanie ryzykiem stopy procentowej prowadzone jest na poziomie strategicznym oraz operacyjnym. Podział na poziomy zarządzania ryzykiem uwarunkowany jest charakterem i rodzajem decyzji, jakie są podejmowane przez poszczególne gremia decyzyjne w Banku, wpływające na profil i poziom ryzyka stopy procentowej. - Strategiczna perspektywa zarządzania ryzykiem leży w kompetencjach decyzyjnych Komitetu ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami Banku (KZAiP). KZAiP zarządza ryzykiem stóp procentowych poprzez ustalanie limitów ryzyka dla portfeli bankowych oraz dokonując comiesięcznych przeglądów wielkości ekspozycji i wyniku z zarządzania tymi portfelami. - Operacyjne zarządzanie ryzykiem stóp procentowych prowadzone jest w Departamencie Zarządzania Aktywami i Pasywami, który jest uprawniony do otwierania pozycji ryzyka w ramach przyjętych limitów.

Pomiar ryzyka	Do portfeli bankowych zastosowanie mają następujące metody pomiaru ryzyka: analiza luki stopy procentowej, metoda kosztów zamknięcia otwartych pozycji odsetkowych (<i>Value-at-Close</i>) / całkowitego zwrotu z portfela (<i>Total Return</i>), metoda dochodów odsetkowych narażonych na ryzyko (<i>Interest Rate Exposure</i>, IRE), testy warunków skrajnych. Analiza luki stopy procentowej wykorzystuje harmonogram zapadalności lub przeszacowania pozycji bilansowych oraz instrumentów pochodnych ujmowanych w ramach rachunkowości zabezpieczeń lub zakwalifikowanych jako zabezpieczenia ekonomiczne, w celu ustalenia różnic pomiędzy pozycjami, których termin zapadalności lub aktualizacji oprocentowania przypada na dany przedział czasowy. Generalną zasadą w analizie luki oprocentowania jest klasyfikacja transakcji do poszczególnych pasm przeszacowania pozycji z portfeli bankowych według kontraktowych lub zakładanych terminów zmian oprocentowania transakcji. Metoda wartości zamknięcia luki stóp procentowych (<i>Value-at-Close</i>) określa wartość ekonomiczną lub „godziwą” pozycji, analogiczną do wyceny rynkowej portfela handlowego. Całkowity zwrot na portfelu to suma zmian wartości zamknięcia luki stóp procentowych, naliczonych odsetek oraz zysków/strat ze sprzedaży aktywów lub anulowania zobowiązań. Metoda dochodów odsetkowych narażonych na ryzyko (IRE) służy do pomiaru potencjalnego wpływu określonego przesunięcia równoległego krzywych stóp procentowych na dochód odsetkowy z księgi bankowej przed opodatkowaniem, który może być uzyskany w określonym przedziale czasu. Jest to miara prospektywna. Przy czym przyjmuje się, że w standardowych warunkach przesunięcie stóp procentowych jest identyczne dla każdej waluty i wynosi 100 pkt bazowych w górę. Miara IRE jest kalkulowana dla pozycji w każdej walucie odrębnie w horyzoncie dziesięciu lat, przy czym do bieżącego monitorowania oraz limitowania pozycji ryzyka stóp procentowych portfeli bankowych stosowane są zasadniczo miary IRE w horyzoncie jednego roku i pięciu lat. Testy warunków skrajnych mierzą potencjalny wpływ istotnych zmian w poziomie lub kształcie krzywych stóp procentowych na pozycje otwierane w portfelu bankowym. Bank dokonuje testów warunków skrajnych dla zdefiniowanych scenariuszy ruchów stóp procentowych, stanowiących kombinację ruchów czynników rynkowych, zdefiniowanych jako zmiany znaczące (<i>large move</i>), oraz kryzysowe (<i>stress move</i>), występujących zarówno w kraju, jak i za granicą. Wielkości zakładanych przesunięć czynników rynkowych rewidowane są co najmniej raz do roku i odpowiednio dostosowywane do zmian rynkowych warunków działania Banku. Departament Zarządzania Aktywami i Pasywami w Pionie Transakcji Rynku Międzybankowego prowadzi działalność w zakresie papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży. Określa się trzy podstawowe cele działalności w ramach portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży: zarządzanie płynnością finansową, zabezpieczenie przed ryzykiem przejmowanym przez Pion Transakcji Rynku Międzybankowego z innych jednostek organizacyjnych Banku, otwieranie własnych pozycji ryzyka stóp procentowych w portfelach Banku przez Pion Transakcji Rynku Międzybankowego. Aby uniknąć nadmiernych wahań wartości funduszy kapitałowych Banku, spowodowanych przez przeszacowanie aktywów przeznaczonych do sprzedaży, ustala się maksymalne limity pozycji DV01 (<i>Dollar Value of 1 basis point</i>), która określa potencjalną zmianę wartości pozycji ryzyka dla danej krzywej stóp procentowych w określonym punkcie węzłowym krzywej (do którego sprowadzane są wszystkie przepływy pieniężne w ustalonym przedziale czasowym), spowodowaną przesunięciem rynkowej stopy procentowej o 1 pkt bazowy w górę dla tego typu portfeli. Limity dotyczą również pozycji otwartych w instrumentach pochodnych (np. transakcjach swap stóp procentowych), przeprowadzanych w celu zabezpieczenia wartości godziwej portfela.
Monitoring	Departament Ryzyka Rynkowego oraz dedykowana jednostka raportowa w ramach Sektora Zarządzania Ryzykiem przekazują regularnie do osób pełniących właściwe funkcje kierownicze i funkcje zarządzania raporty dotyczące wrażliwości portfela, wielkości pozycji na papierach wartościowych, wyniku testów warunków skrajnych w zakresie ryzyka stopy procentowej księgi bankowej. Dodatkowo, analiza ryzyka rynkowego jest systematycznie prezentowana na takich komitetach jak: Komitet ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami, Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem oraz Komitet ds. Ryzyka i Kapitału przy Radzie Nadzorczej.

Ryzyko kredytowe i ryzyko kontrahenta

Definicja	Ryzyko niewykonania zobowiązania przez klienta. Ryzyko niewykonania przez kontrahenta zobowiązania wynikającego z transakcji, przed lub w dacie jej ostatecznego rozliczenia.
Strategia zarządzania	Głównym celem zarządzania ryzykiem kredytowym jest wspieranie długoterminowego planu stabilnego rozwoju portfela kredytowego przy zachowaniu jego odpowiedniej jakości. Proces kredytowy opiera się na szeregu fundamentalnych zasad, takich jak: wspólna odpowiedzialność obszaru biznesu i niezależnych jednostek zarządzania ryzykiem za jakość portfela i procesu kredytowego oraz ponoszone straty kredytowe; postępowanie zgodnie z wytycznymi dotyczącymi struktury portfela w celu zapewnienia jego dywersyfikacji i zachowania równowagi pomiędzy ryzykiem i kapitałem; wprowadzenie systemu kompetencji kredytowych, który zakłada, iż specjalne upoważnienia do podejmowania decyzji kredytowych mogą być przyznane jedynie odpowiednio przeszkolonym i doświadczonym pracownikom jednostek zarządzania ryzykiem, z uwzględnieniem ich dotychczasowego doświadczenia zawodowego oraz umiejętności i zdolności oceny ryzyka; uzależnienie szczebla akceptacji od ponoszonego ryzyka - ekspozycje związane z większym ryzykiem (uwzględniając wielkość i poziom ryzyka) wymagają zatwierdzenia na wyższym szczeblu decyzyjnym; stosowanie różnicowanych i adekwatnych standardów oceny ryzyka do każdego kredytobiorcy i zaangażowania, w tym w ramach działań naprawczych; spójny proces ratingowy bazujący m.in. na wynikach modeli ratingowych lub scoringowych; okresowe, regularne monitorowanie wyników z działalności klientów oraz identyfikowanie negatywnych zmian w ich sytuacji, które wymagają podjęcia natychmiastowych działań klasyfikujących należność lub działań naprawczych; monitorowanie otoczenia zewnętrznego w celu wczesnego zidentyfikowania zagrożeń ekonomicznych mogących mieć negatywny wpływ na poszczególne portfele; stosowanie się do zasad polityki kredytowej oraz, w szczególnych przypadkach, wymóg zatwierdzenia odstępstw od zasad Polityki Kredytowej na wyższych szczeblach organizacyjnych w celu zapewnienia kontroli realizacji jej zasad z zachowaniem zgodności z wewnętrznymi aktami normatywnymi obowiązującymi w Banku, przepisami prawa powszechnie obowiązującymi oraz regulacjami wydawanymi przez właściwych regulatorów.
Pomiar ryzyka	Pomiar ryzyka dokonywany jest przy wykorzystaniu: modeli ratingowych, scoringowych i Kart Ocen Punktowych na poziomie danego klienta oraz modeli rezerw dla portfelowej oceny ryzyka oraz zintegrowanego procesu ICAAP zarówno na poziomie zagregowanym, jak i w podziale nie linie biznesowe.

Monitoring	• Monitorowanie i zarządzanie ekspozycją na ryzyko kredytowe jest dokonywane na dwóch poziomach: na poziomie klienta oraz na poziomie portfela. Narzędzia wykorzystywane do monitorowania aktualnej zdolności kredytowej kredytobiorcy obejmują: - coroczny kompleksowy przegląd limitów, ekspozycji, sytuacji finansowej oraz współpracy z kredytobiorcami; - raporty generowane w procesie Wczesnego Ostrzegania; - okresowe przeglądy finansowe kredytobiorcy; - okresowe przeglądy ekspozycji kredytowych negatywnie sklasyfikowanych; - okresowe wizyty u klientów; - raporty dotyczące bieżących kontaktów pracowników jednostek biznesowych/doradców bankowych z Klientami; - analizę i ocenę informacji zewnętrznych (raporty ratingowe, raporty analityków, prasa, źródła branżowe itp.); - system klasyfikacji wewnętrznej. • Monitoring na poziomie portfela: - monitorowanie wykorzystania limitów koncentracji ryzyka w portfelu kredytowym na podstawie odpowiednich raportów; - regularne, okresowe przeglądy portfela kredytowego; - przeglądy portfela „ad hoc” wywołane nagłą, istotną informacją zewnętrzną; - monitorowanie wskaźników ustalonych dla portfela ekspozycji detalicznych. • Monitorowanie wyników portfela i identyfikowanie trendów w portfelu realizowane jest przy pomocy regularnej informacji zarządczej i raportów kontrolnych z uwzględnieniem m.in. analizy dynamiki zmian wielkości i segmentacji (branże) portfela kredytowego, ryzyka klienta (ratingu), jakości zabezpieczenia ekspozycji kredytowych i ekspozycji, których dotyczy niewykonanie zobowiązania, odstępstw od obowiązujących zasad akceptacji ryzyka oraz poziomu wykorzystania limitów. • Pakiet raportów kontrolnych dla każdego portfela jest przygotowywany cyklicznie i przekazywany szefom jednostek odpowiedzialnym za dany segment klientów, Komitetowi ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem oraz Zarządowi Banku.

Ryzyko operacyjne

Definicja	• Ryzyko operacyjne należy rozumieć jako możliwość poniesienia strat w wyniku niewłaściwych lub wadliwych procesów wewnętrznych, czynników ludzkich, systemów technicznych lub zdarzeń zewnętrznych. - Ryzyko operacyjne obejmuje ryzyko technologiczne i techniczne, outsourcingu, nadużyć/defraudacji, prania pieniędzy, bezpieczeństwa informacji, zdarzeń zewnętrznych (ciągłości działania), podatkowe i rachunkowe, produktu, prawne, modeli, kadrowe, koncentracji, niewłaściwego postępowania, a także ryzyko utraty reputacji, związane ze zdarzeniami ryzyka operacyjnego, z praktykami biznesowymi oraz rynkowymi, a także ryzyko operacyjne wkomponowane w inne rodzaje ryzyka (np. kredytowe, kontrahenta, płynności, braku zgodności). - Ryzyko operacyjne nie obejmuje ryzyka strategicznego i ryzyka potencjalnych strat wynikających z decyzji związanych z podejmowaniem ryzyka kredytowego, rynkowego, ryzyka płynności lub ryzyka związanego z działalnością ubezpieczeniową.
Strategia zarządzania	• Celem zarządzania ryzykiem operacyjnym jest zapewnienie spójnego i efektywnego podejścia do identyfikacji, oceny, ograniczania, kontroli, monitorowania oraz sprawozdawczości w zakresie tego ryzyka, a także efektywnej redukcji poziomu narażenia na ryzyko operacyjne, a w konsekwencji redukcja ilości zdarzeń ryzyka operacyjnego i dotkliwości ich skutków. - Zarządzanie ryzykiem operacyjnym ma również na celu pełną integrację procesów zarządzania tym ryzykiem z procesami podejmowania decyzji biznesowych. - Organizując proces zarządzania ryzykiem operacyjnym, Grupa bierze pod uwagę strategię biznesową, profil ryzyka Grupy, otoczenie makroekonomiczne, dostępne zasoby kapitału i płynności oraz wymogi regulacyjne, stanowiące ramy dla przygotowania systemu kontroli i zarządzania ryzykiem operacyjnym w Grupie.
Pomiar ryzyka	• W procesie oceny ryzyka Grupa wykorzystuje kombinacje różnych metod pomiaru lub szacowania ryzyka. - Ocena ryzyka polega na określeniu prawdopodobieństwa wystąpienia i wielkości możliwych przyszłych strat z tytułu ryzyka operacyjnego. W tym celu wykorzystuje się mierniki ilościowe i jakościowe (np. apetyt na ryzyko, wymogi kapitałowe, docelowy profil ryzyka, KRI, dane o stratach i zdarzeniach ryzyka operacyjnego, problemy kontrolne i działania naprawcze, proces samooceny, mapę ryzyka, kluczowe projekty, obszary koncentracji ryzyka i obszary wzrastającego poziomu ryzyka, analizy scenariuszy, testy warunków skrajnych, zmiany procesów i produktów, atestacje ryzyka operacyjnego, informacje z wewnętrznych i zewnętrznych przeglądów i audytów, informacje raportowane do Komisji i Komitetów). - Ocena uwzględnia analizę zagrożeń zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych. Trafna ocena ryzyka operacyjnego umożliwia odpowiednie określenie profilu ryzyka i właściwe nim zarządzanie.
Monitoring	• Za bieżące monitorowanie ryzyka operacyjnego odpowiada Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem oraz wspierające go Komisje. - Jakość procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym (w tym proces samooceny) w poszczególnych jednostkach organizacyjnych Grupy jest przedmiotem kontroli i oceny przez jednostkę audytu wewnętrznego. - W ramach nadzoru skonsolidowanego dane o ryzyku operacyjnym Banku i spółek zależnych prezentowane są Komisjom i Komitetom wspierającym Zarząd Banku i Radę Nadzorczą w procesie zarządzania ryzykiem operacyjnym. - Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad systemem zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz ocenia jego adekwatność i skuteczność. Rada Nadzorcza jest wspierana przez Komitety Rady Nadzorczej - Komitet ds. Audytu, Komitet ds. Ryzyka i Kapitału oraz Komitet ds. Wynagrodzeń. - Na podstawie syntetycznych raportów przedkładanych przez Zarząd co najmniej dwa razy w roku, określających skalę i rodzaje ryzyka operacyjnego, na które narażona jest Grupa, obszary koncentracji ryzyka, metody zarządzania ryzykiem operacyjnym, prawdopodobieństwo jego występowania, ocenę potencjalnego negatywnego wpływu metody zarządzania ryzykiem operacyjnym, a także wyniki monitorowania profilu ryzyka operacyjnego i apetytu na ryzyko operacyjne, Rada Nadzorcza, wspierana przez Komitet ds. Audytu oraz Komitet ds. Ryzyka i Kapitału, dokonuje oceny realizacji przez Zarząd założeń strategii (w tym w odniesieniu do zasad zarządzania ryzykiem operacyjnym) i w razie konieczności zleca poddanie jej rewizji.

VIII. Zaangażowanie społeczne i mecenat kulturalny Banku

Pełny zakres informacji dotyczących realizacji przez Bank zasad społecznej odpowiedzialności biznesu, zawierający również wszystkie wymagane prawem informacje niefinansowe, znajduje się w Sprawozdaniu na temat informacji niefinansowych Banku Handlowego w Warszawie S.A. oraz Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2018 roku. Sprawozdanie to zostało przygotowane w oparciu o wymogi określone w przepisach ustawy z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 395), zgodnie z którą nałożony został obowiązek sprawozdawczy.

1. Społeczna odpowiedzialność biznesu (CSR)

Bank jest społecznie odpowiedzialny i wrażliwy na potrzeby swoich partnerów, zarówno biznesowych, jak i społecznych. Wszystkie działania Banku podejmowane są w zgodzie z potrzebami jego klientów, a także społeczności, w których funkcjonuje.

Aktywności Banku w zakresie *Corporate Social Responsibility* (CSR) obejmują miejsce pracy i otoczenie rynkowe, społeczności lokalne, a także ochronę środowiska. Celem strategicznym jest zdobycie pozycji firmy wyznaczającej standardy instytucjonalnej odpowiedzialności społecznej (CSR), zarówno na zewnątrz, jak i wewnątrz organizacji. Kontynuowane są inwestycje wspierające społeczności lokalne, realizowane dla dobra publicznego w takich dziedzinach jak: edukacja finansowa, promocja przedsiębiorczości, rozwój lokalny i ochrona dziedzictwa kulturowego. Misją Banku w tym obszarze realizowana jest za pośrednictwem Fundacji Kronenberga przy Citi Handlowy, założonej w 1996 roku. Społeczne zaangażowanie Banku jest doceniane w niezależnych rankingach i zestawieniach, takich jak Respect Index czy Ranking Firm Odpowiedzialnych Społecznie. Ponadto, w 2018 roku Bank otrzymał tytuł Super Etycznej Firmy w konkursie organizowanym przez Puls Biznesu we współpracy z firmą PwC. Wyróżnienie Super Etycznej Firmy otrzymują podmioty, które zdobyły tytuł „Etycznej Firmy” co najmniej trzykrotnie w trzech bezpośrednio po sobie następujących edycjach Konkursu. By zdobyć takie wyróżnienie, należy spełniać najwyższe standardy w takich obszarach jak m.in. ład korporacyjny, reputacja i przywództwo, zarządzanie ryzykiem nadużyć, system zgłaszania nieprawidłowości oraz sposoby weryfikacji zgłoszeń.

1.1 Relacje z klientami - praktyki rynkowe

Misją oraz największą ambicją Banku jest zbudowanie z klientami relacji opartych na zaufaniu i wspólnym dążeniu do rozwoju. Strategicznym celem jest osiągnięcie takiego poziomu satysfakcji klientów, którego naturalną konsekwencją będzie niezachwiana lojalność wobec Banku. W związku z tym podejmowany jest szereg działań, na podstawie badań oraz informacji zwrotnej od klientów, które mają stale usprawniać i podnosić jakość standardów obsługi oraz oferty produktowej. Jedną z odpowiedzi na zmieniające się oczekiwania klientów jest adaptacja strategii obsługi klientów w sieci tradycyjnych oddziałów do rozwoju nowych technologii. Obecnie ponad 95% transakcji bankowych klienci realizują samodzielnie poprzez Citibank Online. W sieci nowoczesnych oddziałów Bankowego Ekosystemu Smart klient samodzielnie może wykonać transakcje finansowe, skorzystać z wpłaty/wypłaty gotówki w bankomatach walutowych, a także otrzymać kartę kredytową czy zapoznać się na interaktywnym monitorze ze specjalnymi ofertami rabatowymi dla posiadaczy kart Citi Handlowy.

Badania satysfakcji klientów

Bank przeprowadza regularne badania opinii klientów zarówno w części instytucjonalnej, jak i detalicznej. Głównym wskaźnikiem mierzącym jakość usług jest NPS (*Net Promoter Score*). Wskaźnik NPS pozwala określić skłonność klientów do rekomendacji Banku, a co za tym idzie, ich zadowolenie z usług. Badania obejmują kluczowe segmenty klientów Banku oraz najważniejsze kanały kontaktu (tj. bankowość elektroniczną, obsługę telefoniczną, oddziały). Oceny i komentarze są analizowane przez zespół badający doświadczenia klientów, a wyniki tych analiz i projektów usprawnień omawiane na comiesięcznym spotkaniu z zespołem menedżerskim Banku. Dzięki zdyscyplinowanemu podejściu Bank utrzymał w 2018 roku bardzo dobre oceny w każdym z kluczowych wskaźników NPS, w szczególności Bank zachował pozycję lidera w segmencie kart kredytowych.

Potwierdzeniem silnej pozycji Banku w tworzeniu oferty dopasowanej do potrzeb klientów jest uzyskanie w 2018 roku wielu nagród i wyróżnień. Jednym z nich jest nagroda w dziewiątej edycji rankingu przygotowywanego przez Bankier.pl i Puls Biznesu dla karty kredytowej Citi Simplicity, która po raz trzeci z rzędu otrzymała nagrodę Złotego Bankiera w kategorii produktowej: „najlepsza karta kredytowa”. Citi Handlowy otrzymał także nagrodę dla Pożyczki Gotówkowej, jako najlepszego produktu pod względem parametrów cenowych funkcjonalności produktu w zależności od profilu klienta. Pozostałe nagrody zostały przyznane m.in. przez brytyjski magazyn finansowy Euromoney - za najlepszą bankowość prywatną oraz przez Stowarzyszenie Komunikacji Marketingowej SAR - za innowacyjną strategię sprzedaży karty kredytowej.

Bank promuje ideę wysokiego poziomu satysfakcji klientów nie tylko poprzez badania NPS. W 2018 roku zostało ustrukturyzowane podejście do poszukiwania, rejestrowania i zmiany doświadczeń klientów w relacjach z Bankiem. Wyznaczone jednostki nie tylko analizują reklamacje klientów, ale również poszukują informacji o doświadczeniach klientów w formularzach NPS, komentarzach pozostawionych w social mediach, czy wśród pracowników Banku, którzy również są klientami. Do inicjatywy została włączona wyższa kadra zarządzająca Banku, która regularnie kontaktuje się telefonicznie oraz osobiście z klientami i omawia doświadczenia związane z Citi Handlowy, aby później poprawiać procesy, procedury i wciąż polepszać zadowolenie klientów. Wzrost poziomu satysfakcji klientów jest jednym z głównych celów Banku w 2019 roku.

Komunikacja z klientami

Bank od ponad sześciu lat konsekwentnie realizuje strategię przejrzystej komunikacji z klientem, systematycznie dostosowując swoją ofertę do potrzeb klientów. W ramach projektów takich jak „Treating Customers Fairly” określone zostały wymagania dotyczące komunikacji, które warunkują przeprowadzenie kampanii produktowych. Dzięki temu, mimo dynamicznie zmieniającego się otoczenia rynkowego, klienci mogą mieć pewność, że o produktach Banku informowani są w sposób rzetelny i przejrzysty. Bank gwarantuje przy tym czytelność umów oraz transparentną informację o kosztach, ryzyku i możliwych do osiągnięcia korzyściach. Wszyscy pracownicy odpowiedzialni za ofertę produktową zostali też przeszkoleni ze standardów przejrzystej komunikacji i są zobowiązani do ścisłego ich przestrzegania. Dodatkowo politykę i standardy wysokiej obsługi klienta, reklamacji oraz odpowiedzialnego marketingu w Banku regulują wewnętrzne akty normatywne, m.in. „Kodeks Etyki Reklamy” oraz „Etyczne Praktyki Biznesowe Banku Handlowego w Warszawie S.A.”

Reklamacje i zapytania klientów

Informacja na temat możliwości wnoszenia reklamacji, skarg i zażaleń jest łatwo dostępna na stronie internetowej Banku. Klienci mogą zgłosić swoje uwagi poprzez:

- wysłanie wiadomości po zalogowaniu do bankowości elektronicznej - Citibank Online <https://www.citibankonline.pl>;
- wysłanie listu (na adres Banku) bądź ustnie;
- wysłanie e-maila na adres: listybh@citi.com lub - w przypadku eskalacji - do Rzecznika Klienta: rzecznik.klienta@citi.com;
- kontakt z infolinią CitiPhone: 22 362 2484.

Bank informuje o możliwości polubownego rozwiązywania sporów w relacjach ze swoimi klientami, a informacja na ten temat jest publicznie dostępna na stronie internetowej. Ważnym elementem jakościowym, monitorowanym w procesie rozpatrywania reklamacji, jest czas udzielenia odpowiedzi. Standard czasowy rozpatrywania reklamacji dla klientów z segmentów Citigold i Citigold Private Client wynosi 1 dzień roboczy, zaś dla klientów z pozostałych segmentów są to 4 dni robocze.

Bank rejestruje jako reklamację każde niezadowolone i każdy brak spójności wskazany przez klientów. 73% przypadków to zapytania, wyjaśnienia lub reklamacje, w których źródłem błędu nie był Bank. Analizy reklamacji i sugestii klientów, sposobu ich rozpatrzenia i wyciągania wniosków dla funkcjonowania Banku, są prezentowane na spotkaniach Rady ds. Doświadczeń Klientów, które odbywają się raz w miesiącu. Na podstawie przygotowanych analiz uzgadniane są plany naprawcze, tak aby w kolejnych miesiącach usunąć pojawiające się błędy po stronie Banku.

W 2018 roku Bank dokonał kolejnego kroku w digitalizacji procesów, co jest zgodne z oczekiwaniami klientów. Bank kontynuował rozwój kanału kontaktu, jakim są social media (Messenger). Co miesiąc przez ten kanał obsługiwanych jest ok. 500 zapytań klientów. Oprócz standardowych pytań dotyczących funkcjonowania produktów i usług Bank oferuje skorzystanie z funkcji chat bota - automatycznej i jednocześnie spersonalizowanej informacji na temat rabatów w programie Citi Specials. Dzięki chat botowi klienci otrzymują odpowiedź na zapytania dotyczące Citi Specials w ciągu kilku sekund, bez angażowania pracowników Banku.

Chat, jako sposób kontaktu z Bankiem, funkcjonuje również na oficjalnej stronie internetowej Citi Handlowy. Wspecjalizowana grupa Doradców odpowiada online na zapytania klientów Banku. Aż 84% klientów potwierdziło w badaniach satysfakcji, że są bardzo zadowoleni ze stopnia zaangażowania Doradcy w rozwiązanie ich problemu, zaś 87% klientów twierdzi, że ich sprawa została rozwiązana częściowo lub całkowicie.

Rzecznik Klientów

Powołanie funkcji Rzecznika Klienta ma na celu zarówno wzmocnienie współpracy Banku z klientami, jak i zwiększenie satysfakcji klientów z produktów i usług oferowanych przez Bank. Poprzez kontakt z Rzecznikiem Bank zaprasza swoich klientów do dialogu. Klienci mają możliwość dzielenia się z nim swoimi opiniami, uwagami i sugestiami dotyczącymi funkcjonowania Banku, a także możliwość ponownego rozpatrzenia niezadowolonej reklamacji. Kontakt z Rzecznikiem jest możliwy poprzez wysłanie zgłoszenia na adres e-mail Rzecznika. W 2018 roku do Rzecznika klienta wpłynęło 205 spraw.

Edukacja klientów

Innego typu działaniem, które jest nieobligatoryjne, ale doskonale wpisuje się w całość działań na rzecz bezpieczeństwa i dostępności usług bankowych, jest edukacja finansowa obecnych i przyszłych klientów.

Bank, poprzez Fundację Kronenberga przy Citi Handlowy, realizuje programy, których celem jest budowanie świadomości finansowej Polaków i podejmowanie przez nich bardziej wyważonych i świadomych decyzji kredytowych i inwestycyjnych oraz

zapobieganie wykluczeniu finansowemu określonych grup społecznych. Działania Fundacji Kronenberga przy Citi Handlowy koncentrują się na aktywności w obszarze edukacji finansowej, w ramach której szczególny nacisk kładziony jest na kształtowanie kompetencji z zakresu finansów osobistych. Wspieranie przedsiębiorczości poprzez przygotowywanie młodych ludzi do uruchomienia własnego biznesu oraz wzmocnianie potencjału istniejących firm to wkład Fundacji w rozwój polskiej gospodarki. Szczególną uwagę Fundacja przykłada do start-upów, mając na uwadze ich innowacyjność.

Uzupełnieniem działań Fundacji są konkursy dla mikroprzedsiębiorców, polskich firm dokonujących ekspansji na rynkach zagranicznych oraz podmiotów z rynków wschodzących inwestujących w Polsce.

Fundacja swoje zadania realizuje również poprzez program badań, w ramach którego bada m.in. postawy Polaków wobec finansów oraz różne aspekty działalności polskich firm za granicą.

Dodatkowo Bank rozwija swoje strony internetowe tak, aby zawierały one najważniejsze materiały edukacyjne dotyczące bezpieczeństwa transakcji, korzystania z produktów i z mobilnych dostępów.

Bardzo ważne jest również dla Banku zapewnienie, że klienci rozumieją działanie posiadanego produktu i wiedzą jak, w najlepszy dla siebie sposób, nim się posługiwać. W tym celu Bank umieścił na stronie internetowej sekcję „Najczęściej Zadawane Pytania i Odpowiedzi”. Dodatkowo, zostały opracowane materiały edukacyjne dla klientów, dzięki którym klienci mogą dowiedzieć się jak zarządzać kredytem i swoją historią kredytową, jak dbać o bieżącą spłatę kredytu i dlaczego jest to ważne.

Ochrona danych klientów

Bank stosuje najwyższe standardy w obszarze bezpieczeństwa informacji. Cyklicznie przeprowadzane są audyty w tym zakresie, potwierdzone posiadanymi przez Bank certyfikatami na zgodność z normami ISO 27001 i ISO 22301, które obejmują procesy, produkty i usługi jakie Bank świadczy swoim klientom.

Bank zobowiązuje się do ochrony prywatnych i poufnych informacji na temat swoich klientów oraz do właściwego ich wykorzystywania. Zasady te opisane są w wewnętrznym dokumencie „Zasady ochrony danych osobowych w Banku Handlowym w Warszawie S.A.". Bank gromadzi, przechowuje i przetwarza dane osobowe klientów w sposób określony przez prawo krajowe, mając na celu oferowanie klientom produktów i usług lepiej spełniających ich potrzeby finansowe oraz umożliwiających osiągnięcie celów finansowych. Mając to na uwadze, Bank dokłada wszelkich starań, aby wdrażać i utrzymywać odpowiednie systemy i technologie oraz właściwie szkolić pracowników, którzy mają dostęp do takich informacji. Dostawcy, z których usług korzysta Bank, podobnie mają obowiązek ochrony poufnego charakteru danych, w tym danych osobowych oraz poufnych, które od niego otrzymują. Bank przestrzega również własnych rygorystycznych norm i regulacji wewnętrznych dotyczących poufnego charakteru i bezpieczeństwa informacji oraz danych osobowych (normy dotyczące zarządzania systemami informatycznymi, normy bezpieczeństwa informacji, ogólne przepisy dotyczące bezpieczeństwa). Dbając o to, aby informacje te były wykorzystywane tylko do uzasadnionych celów, związanych z wykonywaną pracą oraz udostępniane wyłącznie upoważnionym osobom i organizacjom, oraz w prawidłowy i bezpieczny sposób przechowywane, Bank stosuje najwyższe standardy w obszarze bezpieczeństwa informacji.

1.2 Troska o ludzi

Strategicznym celem Banku jest pozyskanie, rozwój i zatrzymanie najbardziej utalentowanych ludzi, którzy podzielają wartości, którymi kieruje się Bank:

Wspólny cel	Jeden zespół kierujący się wspólnym celem: najlepsza obsługa klientów i interesariuszy.
Odpowiedzialny biznes	Działanie w sposób przejrzysty, roztropny i odpowiedzialny.
Innowacyjność	Ciągle udoskonalanie rozwiązań oferowanych naszym klientom poprzez udzielanie im pełnych informacji na temat produktów i usług, dostarczanie światowej klasy produktów.
Rozwój talentów	Utalentowany zespół wysoce wyspecjalizowanych profesjonalistów, którzy oferują doskonałą obsługę, wykazują inicjatywę i są w stanie sprostać najtrudniejszym wyzwaniom.

Swoim pracownikom Bank oferuje bezpieczne i przyjazne miejsce pracy, w którym pracownicy angażują swoją energię i mają poczucie realizacji osobistych osiągnięć, satysfakcji oraz możliwości indywidualnego rozwoju. Rozwój pracowników jest wspierany przez realizację działań takich jak: szkolenia, zaangażowanie w realizację wymagających projektów, a także proces oceny, dzięki któremu pracownicy uzyskują informacje na temat swoich mocnych stron oraz obszarów, które powinni jeszcze rozwijać. Bank wdrożył politykę personalną, której towarzyszą udokumentowane, mierzalne i regularnie monitorowane cele.

W 2018 roku Bank przyjął strategię HR na kolejne 3 lata, która zakłada dalsze działania, zwłaszcza w zakresie równowagi między życiem prywatnym a zawodowym, docenianie osiągnięć pracowników oraz harmonijną współpracę między zespołami.

Proces doboru i rozwoju personelu jest jednym z priorytetów Banku. Pracownicy mają dostęp do ofert pracy znajdujących się na stronie Career Mobility, co umożliwia im aplikowanie na stanowiska, którymi są zainteresowani w ramach struktur Banku oraz innych spółek należących do Grupy Citi.

Ponadto Bank zapewnia pracownikom bogatą ofertę świadczeń pozapłacowych, które zaspokajają ich osobiste i społeczne potrzeby.

W ramach świadczeń pozapłacowych pracownicy korzystają z pracowniczego programu emerytalnego, ubezpieczenia na życie, pakietu sportowego, prywatnej opieki medycznej, funduszu świadczeń socjalnych oraz produktów bankowych na preferencyjnych warunkach. Pracownicy mają również możliwość pracy w elastycznych godzinach, celem umożliwienia lepszego realizowania obowiązków osobistych i zawodowych.

Dbając o bezpieczeństwo pracy, Bank stara się zapewnić optymalne warunki pracy wszystkim pracownikom, ze szczególnym uwzględnieniem zasad bezpieczeństwa i higieny pracy.

Badanie nastrojów pracowniczych

Co roku Bank przeprowadza badanie nastrojów pracowniczych, nazywane Voice of Employee, czyli „Głos Pracownika”. Ankieta służy badaniu satysfakcji i zaangażowania pracowników. Udział w ankiecie jest dobrowolny. Pytania, na które odpowiadają pracownicy, dotyczą m.in. komunikacji, możliwości rozwoju, merytokracji, relacji z przełożonymi i współpracownikami, udziału w decyzjach, równowagi pomiędzy życiem zawodowym i osobistym, różnorodności, a także wartości i zasad etycznych, którymi kieruje się Bank.

Wypełnienie ankiet jest pierwszym etapem działań, związanych z pracą nad badaniem nastrojów wśród pracowników. Kolejnymi etapami są analiza wyników, wywiady grupowe, mające na celu pogłębioną analizę wyników oraz przygotowanie planów działań doskonalących po ankiecie, realizacja i komunikowanie rezultatów pracownikom.

Kierując się najlepszymi praktykami CitiGroup oraz tendencjami rynkowymi w zakresie badania satysfakcji pracowników, w 2017 roku Bank Handlowy pogłębił dialog z pracownikami, kierując do nich badanie Puls VOE trzy razy w ciągu roku.

Kolejne regularne badanie satysfakcji pracowników w Banku miało miejsce jesienią 2018 roku.

Dialog i wolność zrzeszania się

W Banku działają dwa związki zawodowe: NSZZ „Solidarność” – Region Mazowsze Międzyzakładowa Organizacja Związkowa nr 871 przy Banku Handlowym w Warszawie S.A oraz NSZZ Pracowników Banku Handlowego w Warszawie S.A.

Zasady Postępowania Pracowników Banku Handlowego w Warszawie S.A.

Zasady Postępowania stanowią ogólny przegląd najważniejszych regulacji wewnętrznych obowiązujących w Banku. Wszyscy pracownicy Banku zobowiązani są do postępowania zgodnego z obowiązującymi przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi oraz przyjętymi w Banku standardami. Bank dąży do stworzenia pracownikom optymalnych szans na realizację ich potencjału, zapewnienie im rozwoju oraz pielęgnowania różnorodności z poszanowaniem godności bez względu na płeć, rasę, wyznanie czy orientację seksualną. Zasady zawierają formalne rozwiązania procesowe w zakresie zgłaszania przypadków naruszeń. W Banku działa Linia Etyczna, gdzie pracownicy mogą zgłosić kwestie dotyczące wyboru najlepszego sposobu działania w konkretnych sytuacjach lub w przypadku uzasadnionych podejrzeń bądź informacji o potencjalnym naruszeniu przepisów prawa lub norm etycznych i regulacji obowiązujących w Banku. Zgłoszenia na linię etyczną można dokonać poprzez linię telefoniczną lub na skrzynkę mailową. Zgłoszenia mogą również być składane anonimowo.

Co roku pracownicy Banku przechodzą obowiązkowe szkolenie online z Zasad Postępowania.

Każdy nowo zatrudniony pracownik otrzymuje treść Zasad Postępowania i jest zobowiązany do podpisania oświadczenia potwierdzającego zapoznanie się z nimi i przestrzegania ich w codziennej pracy.

Wolontariat pracowniczy

W Banku realizowany jest największy w Polsce program wolontariatu pracowniczego koordynowany przez Fundację Kronenberga przy Citi Handlowy. Jego celem jest rozwijanie zaangażowania społecznego obecnych i byłych pracowników Banku. W 2018 roku zrealizowano 251 projektów wolontariackich na rzecz prawie 40 500 odbiorców. Wolontariusze (również ci spoza organizacji) w działania społeczne zaangażowali się 4480 razy. W ramach podejmowanych działań wspierali: społeczności lokalne, placówki opiekuńczo-wychowawcze, organizacje społeczne, placówki samorządowe i schroniska dla zwierząt. Najważniejszą inicjatywą minionego roku była kolejna, XIII już edycja Światowego Dnia Citi dla Społeczności. Co roku w ramach tego projektu pracownicy Banku wraz z rodzinami i przyjaciółmi starają się odpowiedzieć na konkretne potrzeby występujące w bliskich im społecznościach. W 2018 roku wolontariusze Citi w ramach Światowego Dnia Citi dla Społeczności przeprowadzili 207 projektów społecznych na rzecz ponad 38 tys. odbiorców.

W 2018 roku kontynuowane były również kluczowe projekty, tj.: akcja świąteczna „Zostań Asystentem św. Mikołaja”, wyjazdy integracyjne z wolontariatem. Ponadto, w ramach całorocznej aktywizacji, wolontariusze zapraszani byli do angażowania się w Wolontariat Seniorów, a także w akcje społeczne w ramach regularnie wysyłanych propozycji wolontariatu indywidualnego.

Różnorodność i liczba przeprowadzonych projektów świadczy o tym, że zaangażowanie społeczne pracowników Banku stale się umacnia i rozwija, przynosząc korzyść coraz szerszej grupie odbiorców - co potwierdzają zebrane statystyki.

Od 2015 roku efekty działań wolontariuszy Citi w ramach największej akcji społecznej Citi - Światowego Dnia Citi dla Społeczności pomaga mierzyć ankieta skierowana do organizacji partnerskich. Badania przeprowadzone w 2018 roku pokazały, że wszyscy partnerzy byli zadowoleni ze współpracy z wolontariuszami Citi i zadeklarowali chęć jej kontynuowania. Aż 99% ankietowanych było zdecydowanie zadowolonych z przebiegu projektu. Tyle samo potwierdziło osiągnięcie celu działań. Wszyscy ankietowani partnerzy zanotowali obniżenie kosztów organizacyjnych, a 25% zauważyło duży wpływ współpracy z wykwalifikowanymi pracownikami Citi na usprawnienie procesów zarządzania ich organizacją (np. w obszarze IT, HR czy finansach). Wszyscy ankietowani zdecydowanie zarekomendowaliby innym organizacjom współpracę z wolontariuszami Citi.

Ponadto Fundacja Kronenberga przy Citi Handlowy wraz z Narodowym Centrum Kultury zorganizowała III Ogólnopolską Konferencję „Wolontariat w kulturze”, która odbyła się 26 listopada 2018 roku w Muzeum Narodowym w Warszawie. W Konferencji wzięło udział 150 uczestników - ekspertów, wolontariuszy i gości z instytucji kultury z całego kraju. W programie wydarzenia, po raz pierwszy znalazła się prezentacja ośmiu dobrych praktyk. Przedstawiciele stowarzyszeń i instytucji kultury opowiedzieli o swoich sprawdzonych sposobach na zbudowanie zaufania w relacjach z wolontariuszami i utrzymanie ich zaangażowania. Po serii prezentacji uczestnicy wzięli udział w wizycie studyjnej w Muzeum Narodowym, panelach dyskusyjnych i warsztatach poświęconych wolontariatowi dla dziedzictwa, wolontariatowi młodzieżowemu oraz wolontariatowi jako narzędziu kształcenia kadry kultury.

W 2018 roku przeprowadzono 6. edycję badania ankietowego Programu Wolontariatu Pracowniczego. Skierowane było ono do pracowników Citi w Polsce, angażujących się wolontariat (również poza Programem Wolontariatu Pracowniczego) oraz do osób, które nie miały do tej pory żadnej styczności z wolontariatem. Celem badania było zbadanie poziomu satysfakcji wolontariuszy z dotychczasowej pracy społecznej, a ponadto ustalenie oczekiwań względem uczestnictwa w Programie oraz korzyści z angażowania się w wolontariat pracowniczy (zarówno dla pracowników, jak i dla pracodawcy). Anonimową ankietę wypełniło 267 respondentów. Wyniki badania wskazują, że głównym obszarem zainteresowań wolontariuszy Citi są projekty zakładające prace remontowe i porządkowe (tę formę pomocy wskazało aż 80% ankietowanych). Wolontariat pracowniczy wpływa na postrzeganie Citi jako pracodawcy dla 83% respondentów. Dla 96% z nich wpływ ten jest pozytywny lub zdecydowanie pozytywny. Warto odnotowania jest, że to głównie wolontariusze lepiej postrzegają swojego pracodawcę przez pryzmat wolontariatu pracowniczego. Wolontariusze również lepiej postrzegają ogólny klimat odpowiedzialności społecznej w Citi.

1.3 Mniejszy ślad środowiskowy

Jedną z ważnych zasad postępowania w Banku jest dbałość o środowisko naturalne. Bank zobowiązał się do prowadzenia działalności zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. W 2007 roku uchwałą Zarządu wprowadzono kompleksowy Plan Zarządzania Środowiskiem. W 2012 roku Bank przyjął Politykę Środowiskową oraz wdrożył System Zarządzania Środowiskowego (SZŚ). W 2013 roku wprowadził Politykę Energetyczną oraz wdrożył System Zarządzania Energią (SZE). W 2015 roku zintegrowano oba systemy w jeden System Zarządzania Środowiskowego i Energią (SZŚiE).

W ramach wprowadzonych Polityk Bank określił następujące cele: prawidłowe prowadzenie segregacji odpadów, ograniczanie emisji

gazów cieplarnianych, dążenie do jak najefektywniejszego zarządzania mediami, szczególnie energią, minimalizowanie zużycia surowców naturalnych, kontrola emisji hałasu, pierwszeństwo zakupu energooszczędnych produktów i usług oraz zapewnienie poprawy wyniku energetycznego.

Bezpośrednie oddziaływanie na środowisko naturalne

W ramach wprowadzonych polityk Bank określił dwa główne obszary oddziaływania na Środowisko. Pierwszy z nich to oddziaływanie bezpośrednie, wynikające z działalności Banku, m.in. zużycie surowców (energii, wody, papieru), generowanie odpadów i emisja zanieczyszczeń do powietrza. Drugi to oddziaływanie pośrednie, wynikające ze świadczonych przez Bank usług, a także praktyki środowiskowe naszych dostawców.

W ramach zintegrowanego Systemu (SZŚiE) lokalizacje Banku są na bieżąco monitorowane w zakresie oddziaływania na środowisko. Zużycie energii to aspekt środowiskowy, który ma największe znaczenie dla Banku. Jednocześnie Bank może podjąć najwięcej działań w celu redukcji tego oddziaływania. W latach 2012-2018 w Banku realizowano liczne energooszczędne projekty techniczne. Były to m.in.: modernizacje węzłów cieplnych, urządzeń grzewczych, wentylacji i instalacji klimatyzacji (w trzech obiektach zastosowano w układach chłodniczych proekologiczny system Free Cooling). Bank na bieżąco wymienia systemy oświetlenia na energooszczędne, modernizuje windy lub wymienia na nowe urządzenia z systemem odzysku energii oraz ulepsza termoizolacje budynków, wymieniając stolarkę okienną czy elewację. Dodatkowo Bank inwestuje w nowoczesną infrastrukturę BMS (*Building Management System*), służącą optymalizacji kosztów zużycia mediów. Citi Handlowy dba też o nowoczesne wyposażenie sprzętu biurowego, montuje systemy włączników klimatyzacji na kartę w salach konferencyjnych oraz modernizuje zestawy UPS.

Bank troszczy się również o zużycie innych surowców, takich jak woda czy papier. W jednym z obiektów Bank stosuje system odzysku wody deszczowej. Na większości obiektów dostępne są elektryczne dystrybutory wody, podłączone bezpośrednio do sieci wodociągowej, dzięki czemu biuro nie korzysta z plastikowych butli. W Banku funkcjonuje system oszczędnego wydruku papieru biurowego i oszczędnego wykorzystania z ręczników papierowych (mechaniczne dozowanie ręczników papierowych). Bank troszczy się o ochronę przyrody, aranżując tereny zielone wokół budynków, zwracając uwagę na żywotność posadzonych drzew, zakładając budki lęgowe dla ptaków i nietoperzy. W czterech głównych lokalizacjach bank zbudował wiaty rowerowe dla pracowników, zachęcając ich tym samym do częstszego korzystania z rowerów.

W roku 2018 Bank przeszedł pozytywnie audyt nadzorczy dla Systemu Zarządzania Środowiskowego i Energią pod kątem zgodności z wymogami normy ISO 14001 oraz ISO 50001. Wyniki audytu potwierdzają efektywne działanie SZŚiE oraz realizację wyznaczonych celów.

Edukacja pracowników

Bank prowadzi kampanie edukacyjno-informacyjne w zakresie ochrony środowiska, skierowaną do pracowników oraz dostawców usług. Są to m.in.: wolontariaty, szkolenia oraz komunikaty udostępniane na stronach wewnętrznych intranetu, szerzące znajomość Systemu Zarządzania Środowiskowego i Energią. Co roku Bank bierze czynny udział w akcjach „Godzina dla Ziemi” oraz „Tydzień dla Ziemi”. W 2018 roku po raz kolejny podczas Godziny dla Ziemi wyłączono zasilanie w głównych budynkach Banku. W ramach Międzynarodowego Dnia Ziemi Citi Handlowy zorganizował „Tydzień dla Ziemi”, poświęcony zagadnieniom proekologicznym. W 2018 roku przeprowadzono też wolontariat pracowniczy dotyczący ochrony bioróżnorodności. W parku w Powsinie powieszono budki dla ptaków i nietoperzy oraz hotele dla owadów. W intranecie zamieszczono komunikaty dotyczące zrealizowanych projektów energooszczędnych, segregacji odpadów, zużycia surowców naturalnych oraz konferencji klimatycznej

w Katowicach (COP 24). Dodatkowo, jak co roku, Bank uczestniczył w akcji Moje Miasto Bez Elektrośmieci, w ramach której za oddane elektroodpady otrzymał punktowane kupony, które następnie przekazał warszawskim szkołom na zakup materiałów dydaktycznych i pomocy naukowych dla uczniów.

Oddziaływanie pośrednie

Pośrednie aspekty środowiskowe powstają w związku z działaniami organizacji, ale pozostają poza pełną kontrolą zarządczą Banku. We współpracy z dostawcami Bank stosuje „Etyczne Praktyki Biznesowe Banku Handlowego w Warszawie S.A.”. Zachęca też dostawców do wdrażania w ich organizacjach efektywnej polityki dotyczącej ochrony środowiska, optymalizacji wykorzystania dóbr i materiałów oraz działań w celu redukcji emisji zanieczyszczeń. Bank również oczekuje, że jego dostawcy podejmą stosowne kroki, aby mieć pewność, że nie kupują i nie podpisują umów z firmami, które mogą być powiązane z nielegalnym pozyskaniem surowców (nielegalną wycinką drzew). W 2018 roku dobrym przykładem wsparcia proekologicznego modelu, jakim jest GOZ (gospodarka o obiegu zamkniętym), było zamówienie dla pracowników i klientów Banku ponad 5 tys. kalendarzy, wykonanych z resztek jabłek. Kalendarze nadają się w 100% do recyklingu i powstały z resztek owoców, które w przeciwnym razie nie byłyby wykorzystane.

1.4 Zaangażowanie społeczne i rozwój społeczności

Fundacja Kronenberga przy Citi Handlowy od lat aktywnie działa w obszarach przedsiębiorczości i edukacji finansowej, ochrony dziedzictwa kulturowego oraz wolontariatu pracowniczego, dużą wagę poświęcając również rozwojowi społeczności lokalnych. Powstała w 1996 roku, przy okazji obchodów 125-lecia założenia Banku Handlowego w Warszawie S.A.

Fundacja koordynuje jeden z największych i najstarszych (powstały w 2005 roku) w Polsce programów wolontariatu pracowniczego.

Jednym z obszarów działania Fundacji jest ochrona dziedzictwa kulturowego. W ramach prowadzonego przez nią programu odzyskiwania dzieł sztuki do Polski powróciły 42 grafiki i litografie najwybitniejszych polskich malarzy (Juliusz Kossak, Leon Wyczółkowski) oraz dwa obrazy (Anny Bilińskiej-Bohdanowiczowej i Wojciecha Gersona). Odzyskano również 172 eksponaty kolekcji sreber. Nagrodą im. prof. Aleksandra Gieysztora uhonorowano 19 osób i instytucji za wybitne osiągnięcia mające na celu ochronę polskiego dziedzictwa kulturowego.

Programy realizowane przez Fundację Kronenberga przy Citi Handlowy

- **Nagroda Emerging Market Champions Citi Handlowy** - celem konkursu jest promocja przedsiębiorstw z sukcesem rozwijających działalność zagranicą. W ramach projektu przeprowadzane są badania diagnozujące klimat prowadzenia biznesu w Polsce oraz globalny potencjał krajowych firm. 28 września 2018 roku, podczas sesji plenarnej „Nowy podział świata”: Unia Europejska-USA-Chiny. Czy cyfryzacja powstrzyma deglobalizację?”, organizowanej w ramach Europejskiego Forum Nowych Idei w Sopotcie, odbyła się uroczysta gala wręczenia nagród w piątej edycji konkursu. Tytuł „Emerging Market Champion” w kategorii „Polskie inwestycje zagraniczne” otrzymała Grupa Wielton, zaś zwycięzcą w kategorii „Zagraniczne inwestycje w Polsce” została firma CEZ Polska sp. z o.o. W nowej kategorii, E-commerce, zwyciężyła firma CCC S.A. W ramach projektu zrealizowano piątą edycję badań - w tym roku dotyczyły one trendów E-commerce na rynku.
- **IT for SHE** - to innowacyjne połączenie rozwiązań mentoringowych, networkingowych, inspiracyjnych i z zakresu rozwoju kompetencji, wspierających budowanie karier kobiecych w obszarze IT. W ramach projektu działa koalicja międzynarodowych firm obecnych na polskim rynku,

posiadających wyraźny komponent technologiczny swojej działalności. Elementy programu: obóz szkoleniowy IT dla 120 dziewcząt, program mentoringowy w najlepszych firmach technologicznych dla 35 osób, kampania wolontariacka na wsiach i w małych miejscowościach, zachęcająca do nauki programowania oraz zwiędzająca projekt dwudniowa międzynarodowa konferencja Women in Tech Summit, która zgromadziła 2600 osób.

- **Nagroda im. prof. Aleksandra Gieysztora** - najbardziej prestiżowa nagroda przyznawana corocznie za starania na rzecz ochrony polskiego dziedzictwa kulturowego instytucjom bądź osobom prywatnym. Laureatem XIX edycji został Leon Tarasewicz, nagrodzony za świadome, wieloletnie budowanie pomostów pomiędzy odmiennymi grupami etnicznymi, językowymi i religijnymi polsko-białorusko-litewskiego pogranicza, w trakcie kolejnych edycji dorocznego festiwalu „Trialog” w Krynkach na Podlasiu.
- **Odzyskiwanie dzieł sztuki** - program, którego celem jest odzyskiwanie dóbr kultury utraconych przez Polskę w czasie I i w wyniku II wojny światowej.
- **Korzenie** - program, w ramach którego Fundacja przypomina historię Banku oraz osoby i dokonania jego twórców - rodu Kronenbergów. W 2018 roku kontynuowano działania rozpoczęte w latach poprzednich. Począwszy od 2014 roku można korzystać z archiwum cyfrowego, które zawiera ponad 31 tys. stron skanów dokumentów oraz materiałów ikonograficznych dotyczących działalności Banku i rodziny Kronenbergów. Materiały są wykorzystywane do działań promocyjnych, przy okazjach związanych z jubileuszami Banku i Leopolda Kronenberga.
- **Program Wolontariatu Pracowniczego w Citi Handlowy** - program, którego celem jest rozwijanie zaangażowania społecznego obecnych i byłych pracowników Banku.
- **Program Dotacji** - konkurs grantowy, poprzez który Fundacja Kronenberga przy Citi Handlowy wspiera najbardziej wartościowe projekty realizowane przez instytucje non-profit w sferze edukacji i rozwoju lokalnego. W 2018 roku przyznano dwie dotacje.

Programy realizowane przy wsparciu Citi Foundation

- **Moje Finanse** - największy w Polsce program edukacji finansowej dla młodzieży. W 2018 roku Program wdrażany był do szkół przez Fundację Młodzieżowej Przedsiębiorczości. W 2018 roku liczba uczniów objętych programem wyniosła 90 000. Program realizowało 1600 nauczycieli.
- **Tydzień dla Oszczędzania** - program łączący edukację finansową i kształtowanie postaw przedsiębiorczych, którego celem jest promowanie wśród Polaków oszczędzania i racjonalnego zarządzania finansami oraz zachęcanie młodych osób wchodzących na rynek pracy do spróbowania własnych sił w biznesie. Projekt realizowany jest wspólnie z Fundacją Think!. Celem programu jest wypracowanie zmian systemowych w obszarze edukacji z zakresu zarządzania finansami osobistymi i przedsiębiorczości. Projekt składa się z badań „Postawy Polaków wobec finansów” (XI edycja), Programu Rozwoju Przedsiębiorczości oraz konkursów na uczelniach i wśród szkół średnich w ramach gry „Pierwszy Milion”.
- **Być Przedsiębiorczym** - program edukacji ekonomicznej skierowany do uczniów szkół średnich. Realizowany jest we współpracy z Fundacją Młodzieżowej Przedsiębiorczości. Celem projektu jest przekazanie uczniom wiedzy z zakresu szeroko pojętej przedsiębiorczości oraz wykształcenie umiejętności i kompetencji w tym obszarze poprzez założenie i prowadzenie przedsiębiorstwa działającego w formie spółki jawnej. W programie w 2018 roku uczestniczyło ponad 2000 uczniów z 220 szkół.
- **Biznes w kobiecych rękach** - program realizowany we współpracy z Fundacją Przedsiębiorczości Kobiet skierowany

do 50 kobiet, które chcą założyć własną firmę. Dzięki wykładom, szkoleniom i indywidualnej pracy z mentorkami każda spośród uczestniczek ma szansę rozpocząć działalność. Celem programu jest powstanie klastra firm kobiecych, funkcjonującego na terenie aglomeracji warszawskiej. W 2018 roku rozpoczęła się piąta edycja programu, która zakończona zostanie w połowie 2019 roku.

- **Mikroprzedsiębiorca Roku** - konkurs organizowany w 2018 roku przez stowarzyszenie Inicjatywa Firm Rodziny przy wsparciu Koalicji na rzecz mikroprzedsiębiorczości. Celem konkursu jest wspieranie przedsiębiorczości, zachęcanie do zakładania własnych firm oraz wyróżnianie i promowanie najlepszych z nich jako przykładów efektywnych działań gospodarczych. W ramach konkursu przyznawana jest nagroda główna - tytuł Mikroprzedsiębiorcy Roku oraz nagrody w poszczególnych kategoriach, w zależności od czasu funkcjonowania firmy. Najmłodsze przedsiębiorstwa mogą zgłaszać się w kategorii START, firmy „wieku średniego” w kategorii PROGRES, a najstarsze w kategorii SENIOR.

2. Mecenat kulturalny i sponsoring

W 2018 roku Bank oraz Fundacja wspierały liczne konferencje i wydarzenia o zasięgu krajowym i międzynarodowym. Jednym z nich był **VIII Europejski Kongres Finansowy w Sopocie**, doroczne spotkanie przedstawicieli europejskiego sektora finansowego, świata polityki i ekspertów gospodarczych. Tematem przewodnim VIII edycji Kongresu było hasło „Na stulecie - o innowacyjną i bezpieczną przyszłość sektora finansowego”.

Citi Handlowy, w ramach współpracy z American Chamber of Commerce, był partnerem **AmCham Diner** odbywającego się podczas **Europejskiego Kongresu Gospodarczego** w Katowicach, **Forum Ekonomicznego** w Krynicy, a także **Kongresu 590**

w Rzeszowie. We wszystkich tych wydarzeniach w licznych panelach dyskusyjnych wzięli udział przedstawiciele Citi Handlowy. Citi Handlowy był mecenasem polskiego wydania książki Grahama Allisona **Skazani na wojnę? Czy Ameryka i Chiny unikną pułapki Tukidydesa?** Książka, napisana przez uznanego historyka z Harvardu i praktyka relacji międzynarodowych, jest wnikliwą analizą możliwych scenariuszy rozwoju rywalizacji pomiędzy Stanami Zjednoczonymi a Chinami.

Citi Handlowy kontynuował w 2018 roku współpracę z międzynarodowym operatorem rowerów miejskich Nextbike. W jej ramach od marca do listopada na rowerach miejskich dostępnych w Warszawie, Łodzi, Lublinie, Wrocławiu, Białymstoku, Poznaniu, Szczecinie, w Górnośląskim Okręgu Przemysłowym, Katowicach i w Opolu - zrealizowano kampanię promującą produkty i usługi Banku. Warszawskim rowerzystom Citi Handlowy udostępnił też nową wersję unikalnej aplikacji bankowo-rowerowej **Citi Handlowy Bikes** do wypożyczenia rowerów, a w niej wiele nowych funkcji, w tym możliwość sprawdzenia, jak jazda na rowerze przyczyniła się do zachowania lepszej jakości powietrza w mieście.

W 2018 roku Citi Handlowy rozpoczął współpracę z **Live Nation**, liderem w dziedzinie organizacji koncertów i wydarzeń „na żywo”. Bank umożliwił posiadaczom kart Citi Handlowy dostęp do ekskluzywnych przedsprzedaży biletów na koncerty odbywające się na terenie całej Polski. Klienci Banku jako pierwsi mieli szansę zakupić bilet na występ takich artystów, jak: Metallica, Bon Jovi, Beyoncé czy Phil Collins. Strategiczna współpraca z Live Nation będzie kontynuowana w 2019 roku.

W ramach programu Live Well at Citi w 2018 roku Bank wspierał rozwój sportu w Polsce. Był partnerem **Polskiego Związku Golfa**, a także Sponsorem Tytułarnym turnieju tenisowego **Citi Handlowy Lexus Business Cup** rozgrywanego w sześciu miastach Polski od maja do września. Był też sponsorem **Ironman Poland Tour**, projektu obejmującego zawody triathlonowe w Warszawie oraz w Gdyni.

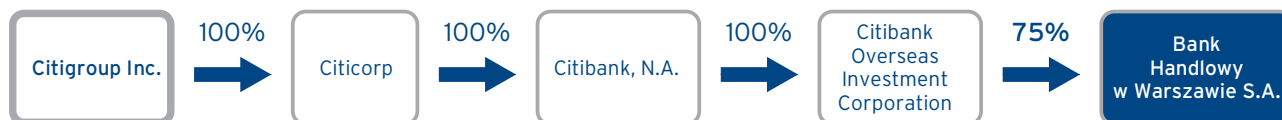
IX. Informacje inwestorskie

1. Struktura akcjonariatu i notowania akcji Banku na GPW

1.1 Akcjonariat

Jedynym akcjonariuszem Banku, który posiada co najmniej 5% udziałów w kapitale i głosach na Walnym Zgromadzeniu Banku, jest Citibank Overseas Investment Corporation (COIC) - spółka w ramach grupy Citi skupiająca zagraniczne inwestycje. COIC jest jednocześnie strategicznym udziałowcem większościowym Banku.

Miejsce Banku Handlowego w Warszawie S.A. w strukturze grupy Citi pokazuje następujący diagram:

Pozostałe akcje (32 664 900, co równoznaczne jest z 25% kapitału akcyjnego) stanowią tzw. *free float*, czyli znajdując się w wolnym obrocie i są notowane na GPW.

Na przestrzeni 2018 roku liczba akcji będących w posiadaniu COIC, a także jej udział w kapitale oraz głosach na Walnym Zgromadzeniu Banku (WZ) nie ulegała zmianom i wynosiła 97 994 700, co stanowi 75% udziału w kapitale i głosach na WZ.

Wśród inwestorów mających udział w kapitale Banku są otwarte fundusze emerytalne (OFE), które zgodnie z publicznie dostępnymi rocznymi informacjami o strukturze aktywów, według stanu na dzień 31 grudnia 2018 roku, łącznie posiadały 15,31% akcji Banku, o 0,54 p.p. więcej niż na dzień 31 grudnia 2017 roku.

Zaangażowanie OFE w akcje Banku przedstawia poniższa tabela.

Nazwa akcjonariusza	31.12.2018 r.		31.12.2017 r.	
	Liczba akcji i głosów na WZ	Udział w łącznej liczbie akcji i liczbie głosów na WZ	Liczba akcji i głosów na WZ	Udział w łącznej liczbie akcji i liczbie głosów na WZ
Nationale Nederlanden OFE	4 516 944	3,46%	4 360 787	3,34%
Aviva OFE Aviva BZ WBK	4 124 227	3,16%	4 020 913	3,08%
OFE PZU	2 723 970	2,08%	2 024 149	1,55%
Aegon OFE	1 654 119	1,27%	1 615 914	1,46%
MetLife OFE	1 637 646	1,25%	1 634 409	1,25%
PKO BP Bankowy OFE	1 574 998	1,21%	1 905 380	1,24%
Allianz Polska OFE	1 459 838	1,12%	1 085 852	0,98%
AXA OFE	1 284 455	0,98%	1 281 916	0,83%
Generali OFE	686 777	0,53%	550 005	0,42%
OFE Pocztylion	340 501	0,26%	339 828	0,37%
Pekao OFE	0	0,00%	484 256	0,26%
Razem	20 003 475	15,31%	19 303 410	14,77%

Źródło: Roczne informacje o strukturze aktywów OFE; cena zamknięcia Banku z końca okresu.

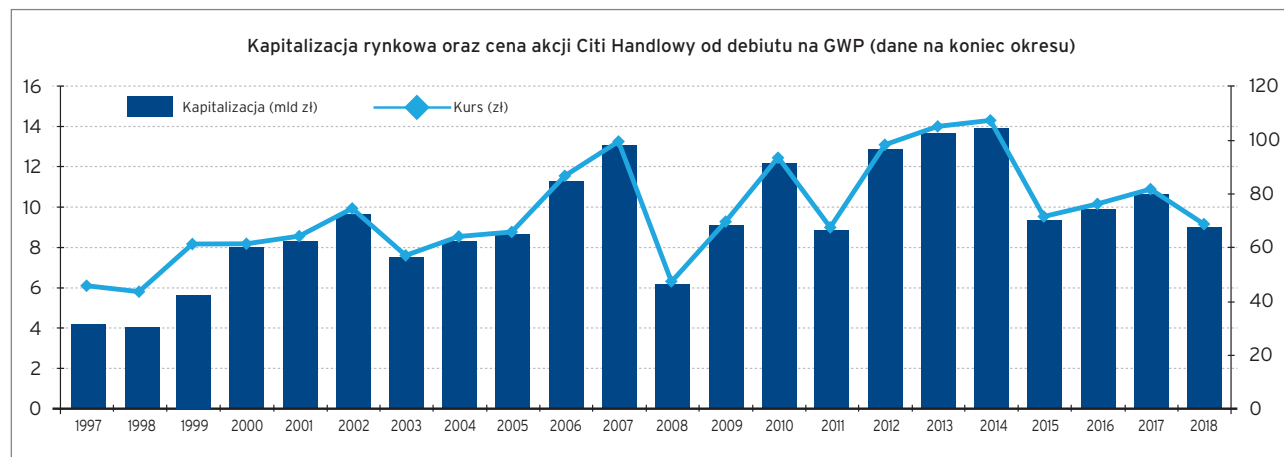
W 2018 roku OFE PZU przejął aktywa PEKAO OFE.

1.2 Notowania akcji Banku na GPW

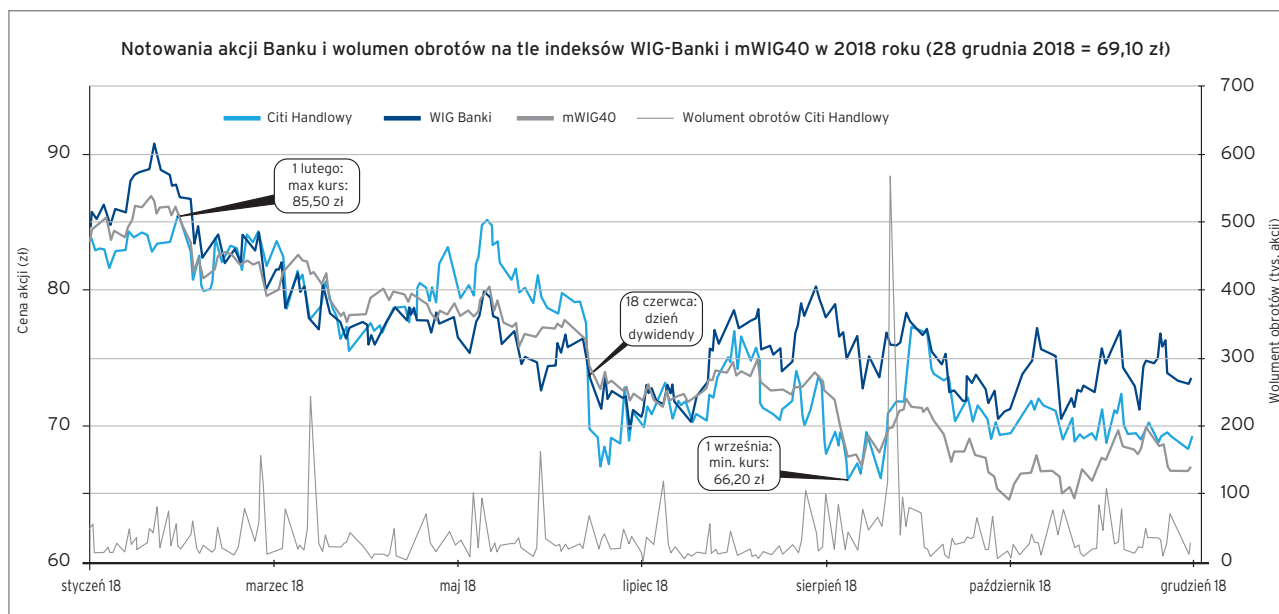
W 2018 roku Bank był uczestnikiem następujących indeksów: WIG, mWIG40, WIG Banki oraz WIGdiv. Dodatkowo Bank znajduje się od pierwszej edycji w składzie RESPECT Index, obejmującym firmy odpowiedzialne społecznie notowane na Głównym Rynku GPW.

Kurs akcji Banku na ostatniej sesji w 2018 roku (tj. 28 grudnia 2018 roku) wyniósł 69,10 zł, tj. obniżył się o 16% w porównaniu

do kursu z 29 grudnia 2017 roku wynoszącego 81,88 zł. W tym samym okresie indeksy WIG i WIG-Banki zanotowały spadek odpowiednio o 9% i 12%.

Kapitalizacja Banku na koniec 2018 roku wyniosła 9,0 mld zł (wobec 10,7 mld zł na koniec 2017 roku). Wskaźniki giełdowe kształtowały się na poziomie: cena/zysk (P/E) - 14,1 (w 2017 roku: 20,0); cena / wartość księgową (P/BV) - 1,3 (wobec 1,5 w roku poprzednim).

Na początku 2018 roku cena akcji Banku charakteryzowała się tendencją wzrostową. W lutym kurs akcji Banku osiągnął maksymalny poziom w 2018 roku, tj. 85,50 zł. W kolejnych dwóch miesiącach 2018 roku kurs akcji Banku spadł do poziomu 75,60 zł, a następnie wzrósł do 84,80 (w maju 2018 roku). W drugim półroczu 2018 r. kurs akcji Banku znalazł się w trendzie

spadkowym. We wrześniu 2018 roku cena akcji Banku spadła do najniższego poziomu w 2018 roku, tj. 66,20 zł. Ostatecznie, 28 grudnia 2018 roku kurs ukształtował się na poziomie 69,10 zł. Średnia cena akcji Banku w 2018 roku wyniosła 75,54 zł, a średni dzienny wolumen obrotów akcjami banku wyniósł ponad 36,5 tys.

2. Dywidenda

W dniu 13 marca 2019 roku Zarząd Banku podjął uchwałę w sprawie proponowanego podziału zysku netto za 2018 rok i zarekomendował przeznaczenie na wypłatę dywidendy 74,8%, co stanowi 3,74 zł na jedną akcję zwykłą.

Ostateczna decyzja o podziale zysku netto za 2018 rok zostanie podjęta przez Walne Zgromadzenie Banku.

Poniższa tabela prezentuje historię dywidend od 1997 roku, tj. od dnia debiutu Banku na GPW.

Rok obrotowy	Dywidenda (zł)	Zysk netto na akcję (zł)	Dywidenda na akcję (zł)	Stopa wypłaty dywidendy
1997	130 000 000	6,21	1,40	22,5%
1998	93 000 000	3,24	1,00	30,8%
1999	186 000 000	5,08	2,00	39,4%
2000	130 659 600	1,57	1,00	63,8%
2001	163 324 500	1,25	1,25	99,8%
2002	241 720 260	1,86	1,85	99,6%
2003	241 720 260	1,86	1,85	99,7%
2004	1 563 995 412	3,17	11,97	*
2005	470 374 560	4,51	3,60	79,8%
2006	535 704 360	4,75	4,10	86,4%
2007	620 633 100	6,19	4,75	76,8%
2008**	-	4,94	-	-
2009	492 586 692	4,02	3,77	94,0%
2010	747 372 912	5,72	5,72	99,9%
2011	360 620 496	5,52	2,76	50,0%
2012	756 519 084	7,72	5,79	75,0%
2013	934 216 140	7,15	7,15	99,9%
2014	970 800 828	7,43	7,43	99,9%
2015	611 486 928	4,75	4,68	98,6%
2016	591 887 988	4,62	4,53	98,0%
2017	537 010 956	4,11	4,11	100,0%
2018***	488 666 904	5,00	3,74	74,8%

* Współczynnik wypłaty dywidendy za rok 2004 -100%, dodatkowo podział zysku z lat poprzednich.

** 18 czerwca 2009 Zwyczajne Walne Zgromadzenie Banku postanowiło, że dywidenda za 2008 rok nie zostanie wypłacona.

*** Rekomendacja Zarządu z dnia 13 marca 2019 roku.

3. Rating

Na koniec 2018 roku Bank posiada pełny rating od międzynarodowej agencji ratingowej: Fitch Ratings („Fitch”).

W dniu 12 października 2018 roku w wyniku rocznego przeglądu ocen ratingowych Fitch podtrzymał wszystkie ratingi dla Banku na następujących poziomach:

Rating długoterminowy podmiotu Perspektywa ratingu długoterminowego	A- stabilna
Rating krótkoterminowy podmiotu	F1
Viability rating*	a-
Rating wsparcia	1
Długoterminowy rating na skali krajowej	AA+ (pol)
Krótkoterminowy rating na skali krajowej	F1+ (pol)

* Viability rating to ocena wewnętrznej, niezależnej od czynników zewnętrznych wiarygodności kredytowej danej instytucji.

W uzasadnieniu stwierdzono, że ratingi Banku odzwierciedlają stabilny model biznesowy, konserwatywne podejście do ryzyka, silną pozycję kapitałową, wysoką jakość aktywów i rentowność wraz ze stabilnym finansowaniem i płynnością. Jednocześnie

rating Banku odzwierciedla jego nadwyżkę kapitału w stosunku do wymogów określonych przez regulatora i ostrożnościowy model biznesowy.

4. Relacje inwestorskie w Banku

Integralnym elementem polityki informacyjnej Banku, której celem jest zaspokajanie potrzeb informacyjnych wszystkich osób i instytucji zainteresowanych informacjami o Spółce, są relacje inwestorskie, zapewniające informacje obecnym i potencjalnym inwestorom, analitykom rynku kapitałowego oraz agencjom ratingowym. Narzędziami polityki informacyjnej w relacjach inwestorskich są:

- systematyczne kontakty z inwestorami i analitykami w formie telekonferencji i spotkań, również w siedzibie Banku, w których biorą udział członkowie Zarządu Banku;
- wsparcie Biura Prasowego podczas kwartalnych konferencji prasowych dla mediów, organizowanych po publikacji sprawozdań okresowych;
- publikowanie na stronie internetowej na bieżąco informacji na temat Banku i jego przedsięwzięć, a także wszystkich raportów

okresowych i bieżących; strona internetowa umożliwia również kontakt z Biurem Relacji Inwestorskich (BRI), które dysponuje szeroką wiedzą na temat Banku i jego Grupą Kapitałową;

- umożliwienie przedstawicielom mediów obecności na Walnych Zgromadzeniach Banku.

W 2018 roku przedstawiciele Zarządu oraz Biura Relacji Inwestorskich odbyli ponad 51 spotkań indywidualnych i grupowych oraz telekonferencji z inwestorami. Jednocześnie przedstawiciele Banku uczestniczyli w konferencjach inwestorskich organizowanych w Polsce, jak i za granicą.

Dodatkowo Bank organizował spotkania dotyczące publikacji wyników finansowych po każdym kwartale z analitykami rynku kapitałowego oraz przedstawicielami inwestorów w siedzibie Banku.

X. Oświadczenie Banku Handlowego w Warszawie S.A. o stosowaniu w Banku zasad ładu korporacyjnego w 2018 roku

1. Zasady ładu korporacyjnego, które stosuje Bank Handlowy w Warszawie S.A.

Od 2003 roku Bank Handlowy w Warszawie S.A. („Bank”, „Spółka”) przestrzega zasad ładu korporacyjnego przyjętych przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. pierwotnie w formie „Dobrych praktyk w spółkach publicznych 2002” a następnie znowelizowanych w formie dokumentów: „Dobrych Praktyk w spółkach publicznych 2005” i „Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW 2008”, a od 1 stycznia 2016 roku w formie dokumentu „Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW 2016” (DPSN). Dokument ten jest dostępny na stronie internetowej Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. (<http://www.gpw.pl>) w sekcji poświęconej zagadnieniom ładu korporacyjnego spółek notowanych.

Głównym celem przyjęcia do stosowania zasad ładu korporacyjnego przyjętych przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie S.A., jako standardu funkcjonowania Banku było i jest zbudowanie przejrzystych relacji pomiędzy wszystkimi organami i podmiotami zaangażowanymi w funkcjonowanie Spółki, a także zapewnienie, aby zarządzanie Spółką oraz jej przedsiębiorstwem było wykonywane w sposób właściwy, staranny oraz lojalny wobec wszystkich akcjonariuszy. Chęć zapewnienia transparentności działania Banku, w tym w szczególności relacji i procesów zachodzących pomiędzy organami statutowymi Spółki, doprowadziła również do przyjęcia w celu stosowania w Banku dobrych praktyk objętych dokumentem DPSN.

Zarząd Banku w dniu 25 lutego 2016 roku zadeklarował wolę przestrzegania przez Bank zasad ładu korporacyjnego zawartych w dokumencie „Dobre Praktyki Spółek Notowanych na GPW 2016”. W dniu 11 marca 2016 roku Rada Nadzorcza Banku zaakceptowała politykę Banku wobec stosowania zasad ładu korporacyjnego zawartych w dokumencie „Dobre Praktyki Spółek Notowanych na GPW 2016” Obydwa organy złożyły swoje deklaracje z zastrzeżeniem jednak:

- niestosowania Rekomendacji IV.R.1. DPSN (odbycie zwyczajnego walnego zgromadzenia w możliwie najkrótszym terminie po publikacji raportu rocznego) do zwyczajnego walnego zgromadzenia Banku, które odbędzie się w 2016 roku;
- stosowania Rekomendacji IV.R.2. DPSN (e-walne), pod warunkiem podjęcia decyzji przez Zarząd każdorazowo przed odbyciem takiego zgromadzenia;
- niestosowania Zasady VI.Z.2. DPSN (ustalenie okresu pomiędzy przyznaniem w ramach programu motywacyjnego opcji lub innych instrumentów powiązanych z akcjami spółki, a możliwością ich realizacji, który powinien wynosić minimum 2 lata).

W 2018 roku Bank nie stosował następujących zasad i rekomendacji DPSN:

- a) zasady VI.Z.2. dotyczącej ustalenie okresu pomiędzy przyznaniem w ramach programu motywacyjnego opcji lub innych instrumentów powiązanych z akcjami spółki a możliwością ich realizacji, który powinien wynosić minimum 2 lata;
- b) rekomendacji IV.R.1. dotyczącej odbycia zwyczajnego walnego zgromadzenia Banku w 2018 roku w możliwie najkrótszym terminie po publikacji raportu rocznego;
- c) rekomendacji IV.R.2. pkt 2 i pkt 3 dotyczącej umożliwienia akcjonariuszom udziału w walnym zgromadzeniu przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej, w szczególności poprzez dwustronną komunikację w czasie rzeczywistym, w ramach której akcjonariusze mogą wypowiadać się w toku obrad walnego zgromadzenia, przebywając w miejscu innym niż miejsce obrad walnego zgromadzenia oraz wykonywanie, osobiście lub przez pełnomocnika, prawa głosu w toku walnego zgromadzenia.

Ad (a) Zasada VI.Z.2. DPSN. Programy motywacyjne Banku, w tym odcroczone wynagrodzenie pieniężne i programy oparte na instrumencie finansowym, którym są akcje fantomowe, są zgodne z najlepszą praktyką dla sektora bankowego oraz wymogami określonymi dotychczas w uchwale KNF nr 258/2011 z dnia 4 października 2011 roku, a obecnie w rozporządzeniu Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 roku w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach oraz w ustawie Prawo bankowe, będących implementacją dyrektywy CRD III i CRD IV. Regulacje te zawierają nieco inne wymogi niż te określone w Dobrych Praktykach Spółek Notowanych na GPW 2016. Programy motywacyjne Banku, oparte na ww. regulacjach, odzwierciedlają specyfikę sektora bankowego i mają na celu ochronę interesów klientów i akcjonariuszy Banku, a także jego stabilny wzrost. Szczegóły dotyczące programów motywacyjnych są dostępne w raporcie rocznym Banku, oraz w Informacjach w zakresie adekwatności kapitałowej Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. W zależności od kształtu regulacji i przepisów prawa w sektorze bankowym w zakresie szeroko rozumianej polityki wynagrodzeń, Bank rozważy zmianę systemów motywacyjnych opartych na instrumencie finansowym.

Ad (b) Rekomendacja IV.R.1. DPSN. Ze względu na ustalony kalendarz zdarzeń korporacyjnych w 2018 roku oraz oczekiwanie na zgodę Regulatora na wypłatę dywidendy z zysku za rok 2017 rekomendacja ta nie została zastosowana w przypadku Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia, które odbyło się w 2018 roku.

Ad (c) Podczas Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia, które odbyło się 8 czerwca 2018 roku nie była stosowana rekomendacja IV.R.2. pkt 2 i pkt 3 DPSN. Oceniając możliwość stosowania tej rekomendacji, Bank wziął pod uwagę ryzyka natury prawnej i organizacyjno-techniczne związane z zapewnieniem akcjonariuszom nieuczestniczącym osobiście w obradach Walnego Zgromadzenia dwustronnej komunikacji w czasie rzeczywistym, przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej, które mogą mieć negatywny wpływ na przebieg Zgromadzenia. W ocenie Banku możliwość wykonywania prawa głosu w toku elektronicznego Walnego Zgromadzenia przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej budzi zastrzeżenia i generuje zwiększone ryzyko wystąpienia nieprawidłowości w przebiegu Walnego Zgromadzenia. Obecnie dostępne rozwiązania technologiczne nie zapewniają

bezpiecznego głosowania na odległość, co może wpłynąć na kwestię ważności podejmowanych uchwał, a więc spowodować istotne konsekwencje prawne. Bank wziął pod uwagę potencjalne problemy techniczne w tym związane z identyfikacją akcjonariuszy, wyborem odpowiedniego medium dla dwustronnej komunikacji, brak możliwości zagwarantowania wymogów sprzętowych po stronie akcjonariusza, nieprzewidywalne czasy opóźnień transmisji dla różnych akcjonariuszy zdalnych w różnych strefach czasowych, problemy komunikacyjne na skutek czynników niezależnych od Banku, w tym powodowane np. problemami regionalnymi poszczególnych elementów publicznej sieci Internet.

2. Informacja o stosowaniu Zasad Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych

Komisja Nadzoru Finansowego uchwałą z dnia 22 lipca 2014 roku wydała dokument pod nazwą „Zasady Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych” („Zasady”), które weszły w życie 1 stycznia 2015 roku. Tekst Zasad dostępny jest na oficjalnej stronie internetowej Komisji Nadzoru Finansowego:

https://www.knf.gov.pl/knf/pl/komponenty/img/knf_140904_Zasady_ladu_korporacyjnego_22072014_38575.pdf

Zasady są zbiorem reguł określających relacje wewnętrzne i zewnętrzne instytucji nadzorowanych przez KNF, w tym relacje z udziałowcami i klientami, ich organizację, funkcjonowanie nadzoru wewnętrznego oraz kluczowych systemów i funkcji wewnętrznych, a także organów statutowych i zasad ich współdziałania.

Celem Zasad jest podniesienie poziomu ładu korporacyjnego w instytucjach finansowych oraz zwiększenie przejrzystości ich działania, co ma przyczynić się do pogłębiania zaufania do rynku finansowego w Polsce.

Bank Handlowy w Warszawie S.A. dokonuje regularnej oceny stosowania „Zasad Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych”.

Zarząd Banku Handlowego w Warszawie S.A. w dniu 7 marca 2018 roku zaakceptował „Sprawozdanie za 2017 rok - ocena stosowania Zasad Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych Komisji Nadzoru Finansowego w Banku Handlowym w Warszawie S.A.”, przygotowane przez Departament Zgodności. Zarząd Banku przedstawił Komitetowi ds. Audytu Rady Nadzorczej, a następnie Radzie Nadzorczej Banku, Sprawozdanie Departamentu Zgodności, zawierające niezależną ocenę stosowania „Zasad Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych w Banku za 2017 rok”, w celu dokonania przez Komitet ds. Audytu Rady Nadzorczej oraz Radę Nadzorczą własnej oceny stosowania w Banku „Zasad Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych” za 2017 rok. Komitet ds. Audytu, stosownie do postanowienia § 3 ust. 1 lit. b Regulaminu Komitetu ds. Audytu, po zapoznaniu się ze „Sprawozdaniem za 2017 rok - ocena stosowania Zasad Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych Komisji Nadzoru Finansowego w Banku Handlowym w Warszawie S.A.” przygotowanym przez Departament Zgodności, zarekomendował Radzie Nadzorczej dokonanie oceny, że Bank w 2017 roku stosował zasady wynikające z „Zasad Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Finansowych” z zastrzeżeniem zasad, co do których podjęta została decyzja o ich niestosowaniu.

W dniu 21 marca 2018 roku Rada Nadzorcza Banku Handlowego w Warszawie S.A. zapoznała się ze „Sprawozdaniem za 2017 rok - ocena stosowania Zasad Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych Komisji Nadzoru Finansowego w Banku Handlowym w Warszawie S.A.”, przygotowanym przez Departament Zgodności, zawierającym niezależną ocenę

stosowania „Zasad Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych”.

Rada Nadzorcza, na podstawie określonego powyżej Sprawozdania Departamentu Zgodności, zawierającego niezależną ocenę stosowania „Zasad Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych” oraz uwzględniając pozytywną rekomendację Komitetu ds. Audytu Rady Nadzorczej, dokonała niezależnej oceny, że Bank w roku 2017 stosował zasady wynikające z „Zasad Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych”, z zastrzeżeniem zasad, co do których podjęta została decyzja o ich niestosowaniu.

Wynik niezależnej oceny stosowania Zasad został przekazany pozostałym organom Banku.

Zwyczajne Walne Zgromadzenie Banku Handlowego w Warszawie S.A.:

- uchwałą Nr 5/2018 z dnia 8 czerwca 2018 roku, po rozpatrzeniu Sprawozdania Zarządu z działalności Banku Handlowego w Warszawie S.A. oraz Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A., zawierającego Oświadczenie o stosowaniu ładu korporacyjnego w 2017 roku, postanowiło zatwierdzić Sprawozdanie Zarządu z działalności Banku Handlowego w Warszawie S.A. oraz Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. w 2017 roku;
- uchwałą Nr 13/2018 z dnia 8 czerwca 2018 roku zatwierdziło Sprawozdanie Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A. z działalności Rady Nadzorczej za okres od dnia odbycia Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Banku w 2017 roku do dnia odbycia Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Banku w 2018 roku, zawierające sprawozdania i oceny określone w przyjętych do stosowania przez Bank „Zasadach Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych”.

Zgodnie z wymogami „Zasad Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych” oraz przyjętą w Banku polityką informacyjną, po dokonaniu przez Radę Nadzorczą Banku Handlowego w Warszawie S.A. niezależnej oceny stosowania w Banku „Zasad Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych” Bank udostępnia na swojej stronie internetowej informację o stosowaniu Zasad oraz niestosowaniu określonych Zasad.

W odniesieniu do trzech zasad podtrzymano decyzję o ich niestosowaniu:

- 1) § 11.2 (transakcje z podmiotami powiązаныmi) - zasada ta nie będzie stosowana w zakresie umów związanych z bieżącą działalnością operacyjną, w szczególności związanych z płynnością z uwagi na charakter transakcji i ilość zawieranych umów;
- 2) § 8.4 (e-walne) - obecnie dostępne rozwiązania informatyczne nie gwarantują bezpiecznego i sprawnego przeprowadzenia elektronicznego walnego zgromadzenia; Zarząd dostrzega jednak wagę takiego sposobu udziału akcjonariuszy w zgromadzeniu Banku i dlatego osobną decyzję w tej sprawie będzie podejmował przed każdym walnym zgromadzeniem;
- 3) § 16.1 (język polski na posiedzeniach Zarządu) - posiedzenia Zarządu, w których biorą udział cudzoziemcy, w szczególności cudzoziemcy będący członkami Zarządu nieposługujący się językiem polskim, odbywają się w języku angielskim; jednocześnie wnioski na Zarząd, wszelkie materiały oraz protokoły z posiedzeń przygotowywane są i archiwizowane w języku polskim i angielskim.

3. Opis głównych cech stosowanych w Banku systemów kontroli wewnętrznej i zarządzania ryzykiem w odniesieniu do procesu sporządzania sprawozdań finansowych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych

Sprawozdania finansowe Banku sporządzane są przez Departament Sprawozdawczości Finansowej, Kontroli i Podatków, stanowiący wyodrębnioną organizacyjnie jednostkę działającą w ramach struktury Sektora Zarządzania Finansami, podlegającą bezpośrednio Dyrektorowi Finansowemu Banku - Wiceprezesowi Zarządu Banku. Proces sporządzania sprawozdań finansowych objęty jest systemem kontroli wewnętrznej Banku, mającym na celu zapewnienie: skuteczności i efektywności działania Banku, wiarygodności sprawozdawczości finansowej, przestrzegania zasad zarządzania ryzykiem w Banku oraz zgodność działania Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi. System kontroli wewnętrznej obejmuje identyfikację i kontrolę ryzyk związanych z procesem sporządzania sprawozdań finansowych, badanie zgodności działania Banku w tym zakresie z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi, monitorowanie poziome i pionowe oraz audyt wewnętrzny.

Kontrola wewnętrzna sprawowana jest przez każdego pracownika oraz dodatkowo przez jego bezpośredniego zwierzchnika i osoby z nim współpracujące, a także przez kierowników jednostek organizacyjnych Banku. Zarządzanie ryzykiem odbywa się za pomocą wewnętrznych mechanizmów identyfikacji, oceny, ograniczania, kontroli, monitorowania i raportowania ryzyka, wykonywanych i nadzorowanych przez jednostki pierwszego poziomu zarządzania ryzykiem (pierwszej linii obrony) oraz wyspecjalizowane jednostki organizacyjne drugiej linii obrony. W ramach wewnętrznych funkcji kontrolnych wyodrębniona jest funkcja kontroli finansowej wykonywana przez wydzieloną jednostkę Sektora Zarządzania Finansami. Kontrola finansowa w Sektorze Zarządzania Finansami obejmuje obszar polityki rachunkowości oraz sprawozdawczości finansowej. Kwartalna Samoocena jest procesem weryfikacji i oceny efektywności procesów kontrolnych oraz proaktywnego i efektywnego zarządzania wszelkimi istotnymi kategoriami ryzyka, integralnie związanymi z procesem sporządzania sprawozdań finansowych. Proces Kwartalnej Samooceny stanowi jedno z podstawowych narzędzi służących do monitorowania poziomu narażenia na ryzyko operacyjne oraz zmian w środowisku sprawozdawczości finansowej, identyfikowania nowych zagrożeń, weryfikacji efektywności mechanizmów kontrolnych i wdrażania planów naprawczych.

W ramach procesu identyfikacji, przeciwdziałania, kontroli, monitorowania i raportowania ekspozycji na ryzyko operacyjne w Banku wdrożono efektywnie funkcjonujące mechanizmy ograniczające ryzyko w zakresie bezpieczeństwa systemów technologicznych. Stosowane systemy informatyczne wykorzystywane w procesie sporządzania sprawozdawczości finansowej objęte są bankowym planem awaryjnym na wypadek ich utraty.

Monitorowanie pionowe egzekwowane jest przez dedykowane jednostki drugiego poziomu systemu kontroli. Monitorowanie poziome wykonywane jest w ramach procesu samooceny, przez jednostki odpowiedzialne za weryfikowany mechanizm kontrolny.

Audyt wewnętrzny w Banku przeprowadzany jest przez Departament Audytu. Departament Audytu jest odpowiedzialny za dokonanie niezależnej i obiektywnej oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej oraz skuteczności zarządzania ryzykiem związanym z działalnością Banku. Departament Audytu przeprowadza kontrole wewnętrzne,

dokonyuje oceny działań podejmowanych przez jednostki organizacyjne Banku oraz przeprowadza audyt w spółkach zależnych Banku, wynikający z nadzoru sprawowanego przez Bank nad ryzykiem związanym z działalnością podmiotów zależnych w zakresie ich zgodności z regulaminami wewnętrznymi, obowiązującymi przepisami prawa i wymogami regulacyjnymi oraz skuteczności i racjonalności mechanizmów kontrolnych. Departament Audytu stanowi wyodrębnioną organizacyjnie jednostkę działającą w ramach struktury organizacyjnej Banku, podlegającą organizacyjnie Prezesowi Zarządu Banku.

Nadzór nad funkcjonowaniem systemu kontroli wewnętrznej i działalnością Departamentu Audytu sprawuje Rada Nadzorcza Banku. Rada Nadzorcza wykonuje swoje funkcje przy wsparciu Komitetu ds. Audytu, który w ramach sprawowanego nadzoru dokonuje weryfikacji z Zarządem Banku i biegłym rewidentem Banku rzetelności sporządzanych sprawozdań finansowych i prawidłowości funkcjonowania procesów związanych z ich sporządzaniem, oraz przedstawia rekomendacje zatwierdzenia rocznych i okresowych sprawozdań finansowych przez Radę Nadzorczą Banku.

Kierujący Departamentem Audytu informuje Zarząd Banku i Komitet ds. Audytu przy Radzie Nadzorczej Banku o wynikach przeprowadzonych kontroli oraz okresowo, co najmniej raz w roku, przekazuje Radzie Nadzorczej zbiorczą informację na temat stwierdzonych nieprawidłowości i wniosków wynikających z przeprowadzonych audytów wewnętrznych, oraz działań naprawczych podejmowanych w celu usunięcia nieprawidłowości. Osoba kierująca Departamentem Audytu jest uprawniona do uczestniczenia w posiedzeniach Zarządu i Rady Nadzorczej, na których rozpatrywane są zagadnienia związane z działaniem kontroli wewnętrznej w Banku.

4. Akcjonariusze posiadający znaczne pakiety akcji

Akcjonariuszem Banku posiadającym znaczny pakiet akcji Banku jest Citibank Overseas Investment Corporation (COIC) podmiot zależny od Citibank N.A., który posiada 97 994 700 akcji, co stanowi 75% udziału w kapitale zakładowym Banku. Liczba głosów wynikających z posiadanych przez COIC akcji wynosi 97 994 700, co stanowi 75% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu Banku.

5. Posiadacze wszelkich papierów wartościowych, które dają specjalne uprawnienia kontrolne, wraz z opisem tych uprawnień

Bank nie wyemitował papierów wartościowych dających akcjonariuszom specjalne uprawnienia kontrolne.

6. Ograniczenia odnośnie do wykonywania prawa głosu

W Banku nie zostały przewidziane żadne ograniczenia odnośnie do wykonywania prawa głosu.

7. Ograniczenia dotyczące przenoszenia prawa własności papierów wartościowych

W Banku nie wprowadzono jakichkolwiek ograniczeń odnośnie przenoszenia prawa własności papierów wartościowych wyemitowanych przez Bank.

8. Zasady powoływania i odwoływania członków Zarządu oraz zakres ich uprawnień

Zarząd Banku składa się z pięciu do dziewięciu członków. W skład Zarządu wchodzi: Prezes Zarządu Spółki, Wiceprezesi Zarządu Spółki oraz Członkowie Zarządu. Co najmniej połowa członków Zarządu powinna legitymować się obywatelstwem polskim. Każdy członek Zarządu powoływany jest przez Radę Nadzorczą na okres indywidualnej kadencji trzech lat na wniosek Prezesa Zarządu Banku albo członka Rady Nadzorczej. Dwoch członków Zarządu Banku, w tym Prezes oraz członek Zarządu, który zarządza ryzykiem w Banku, są powołani do Zarządu za zgodą Komisji Nadzoru Finansowego.

Mandat członka Zarządu wygasa:

- 1) z dniem odbycia Walnego Zgromadzenia zatwierdzającego sprawozdanie Zarządu z działalności Banku i sprawozdanie finansowe za ostatni pełny rok obrotowy pełnienia funkcji członka Zarządu;
- 2) z chwilą śmierci członka Zarządu;
- 3) z dniem odwołania członka Zarządu;
- 4) z dniem złożenia na ręce Przewodniczącego Rady Nadzorczej rezygnacji na piśmie.

Zarząd w drodze uchwały podejmuje decyzje w sprawach Spółki niezastrzeżonych przez prawo i statut do kompetencji innych organów Spółki, w szczególności:

- 1) określa strategię Spółki;
- 2) tworzy i znosi komitety Spółki oraz określa ich właściwość;
- 3) ustala i przedkłada Radzie Nadzorczej do zatwierdzenia swój regulamin;
- 4) ustala i przedkłada Radzie Nadzorczej do zatwierdzenia regulaminy gospodarowania funduszami specjalnymi tworzonymi z zysku netto;
- 5) określa daty wypłaty dywidendy w terminach ustalonych przez Walne Zgromadzenie;
- 6) ustanawia prokurentów oraz pełnomocników ogólnych i pełnomocników ogólnych z prawem substytucji;
- 7) decyduje w sprawach określonych w regulaminie Zarządu;
- 8) rozstrzyga w sprawach wniesionych przez Prezesa Zarządu, Wiceprezesa lub członka Zarządu;
- 9) uchwała projekt rocznego planu finansowego Spółki, przyjmuje plany inwestycyjne oraz sprawozdania z ich wykonania;
- 10) przyjmuje sprawozdania z działalności Spółki i sprawozdania finansowe;
- 11) formułuje wnioski w sprawie podziału zysku albo sposobu pokrycia strat;
- 12) zatwierdza politykę kadrową, kredytową i zasady prawne działalności Spółki;
- 13) zatwierdza zasady gospodarowania kapitałem Spółki;
- 14) zatwierdza strukturę zatrudnienia;
- 15) ustala oraz przedkłada Radzie Nadzorczej do zatwierdzenia zasadniczą strukturę organizacyjną Banku dostosowaną do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka oraz powołuje i odwołuje Szefów Sektarów i Szefów Pionów oraz ustala ich właściwość;
- 16) ustala plan działań kontrolnych w Spółce oraz przyjmuje sprawozdania z przeprowadzonych kontroli;
- 17) rozstrzyga w innych sprawach, które zgodnie ze Statutem podlegają przedłożeniu Radzie Nadzorczej lub Walnemu Zgromadzeniu;
- 18) podejmuje decyzje o zaciągnięciu zobowiązań lub rozporządzeniu aktywami, których łączna wartość w stosunku

do jednego podmiotu przekracza 5% funduszy własnych Spółki lub udziela upoważnienia wskazanym osobom do podjęcia takiej decyzji, jednakże w odniesieniu do spraw wchodzących do kompetencji Komitetów powołanych w Spółce decyzje są podejmowane po zasięgnięciu opinii właściwego Komitetu.

Do wnoszenia spraw w celu ich rozpatrzenia przez Zarząd są uprawnieni:

- 1) Prezes Zarządu;
- 2) pozostali członkowie Zarządu;
- 3) szefowie innych jednostek organizacyjnych, w sprawach objętych zakresem funkcjonowania tych jednostek, za zgodą nadzorującego członka Zarządu albo Prezesa Zarządu.

Przy czym w zakresie spraw dotyczących zasadniczej struktury organizacyjnej Banku oraz powołania lub odwołania Szefów Sektarów i Szefów Pionów oraz ustaleniu ich właściwości z inicjatywy Prezesa Zarządu lub w porozumieniu z nim.

Wewnętrzny podział kompetencji pomiędzy członków Zarządu Banku ustala Zarząd w formie uchwały i przekazuje do zatwierdzenia przez Radę Nadzorczą Banku.

W ramach wewnętrznego podziału kompetencji w Zarządzie Banku:

- 1) wyodrębnia się stanowisko członka Zarządu nadzorującego zarządzanie ryzykiem istotnym w działalności Banku;
- 2) Departament Audytu podlega bezpośrednio Prezesowi Zarządu;
- 3) Prezes Zarządu nie może łączyć swojej funkcji z funkcją członka Zarządu nadzorującego zarządzanie ryzykiem istotnym w działalności Banku;
- 4) Prezesowi Zarządu nie może być powierzony nadzór nad obszarem działalności Banku stwarzającym ryzyko istotne w działalności Banku;
- 5) członkowi Zarządu, nadzorującemu zarządzanie ryzykiem istotnym w działalności Banku, nie może być powierzony nadzór nad obszarem działalności Banku stwarzającym ryzyko, którym zarządzanie nadzoruje;
- 6) przyporządkowuje się wskazanemu członkowi lub członkom Zarządu nadzór nad obszarem zarządzania brakiem zgodności oraz obszarem rachunkowości i sprawozdawczości finansowej.

9. Zmiany statutu Spółki

Zmian statutu Banku dokonuje Walne Zgromadzenie Banku. Zmiana statutu wymaga wpisu do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego. Stosownie do art. 34 ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe zmiana statutu Banku wymaga zezwolenia Komisji Nadzoru Finansowego.

10. Opis sposobu działania Walnego Zgromadzenia i jego zasadniczych uprawnień oraz praw akcjonariuszy i sposobu ich wykonywania

10.1 Opis sposobu działania Walnego Zgromadzenia

Walne Zgromadzenie w Banku działa zgodnie z Regulaminem Walnego Zgromadzenia Banku, Statutem i przepisami prawa. Walne Zgromadzenia Banku (Walne Zgromadzenie) posiada stabilny Regulamin, określający szczegółowe zasady prowadzenia obrad i podejmowania uchwał.

Zgodnie z przyjętą w Spółce praktyką Walne Zgromadzenie odbywa się w siedzibie Spółki w Warszawie. Zwyczajne Walne Zgromadzenie zwołuje Zarząd Banku. Powinno ono się odbyć w terminie sześciu miesięcy po upływie każdego roku obrotowego. Radzie Nadzorczej przysługuje prawo zwołania Zwyczajnego

Walnego Zgromadzenia, jeżeli Zarząd nie zwoła go w terminie ustalonym w Statucie oraz Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia, jeżeli zwołanie go uzna za wskazane. Zarząd zwołuje Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie z własnej inicjatywy oraz na żądanie akcjonariusza lub akcjonariuszy, reprezentujących co najmniej jedną dwudziestą część kapitału zakładowego. Żądanie zwołania Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia należy złożyć Zarządowi na piśmie lub w postaci elektronicznej. Jeżeli w terminie dwóch tygodni od dnia przedstawienia Zarządowi żądania, Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie nie zostanie zwołane, sąd rejestrowy, w drodze postanowienia, może upoważnić do zwołania Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia akcjonariusza lub akcjonariuszy występujących z tym żądaniem. Upoważniony przez sąd rejestrowy akcjonariusz lub upoważnieni akcjonariusze, w zawiadomieniu o zwołaniu Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia, powołują się na postanowienie sądu rejestrowego, o którym mowa w zdaniu poprzednim. Sąd rejestrowy wyznacza przewodniczącego tego Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie może być zwołane również przez akcjonariuszy reprezentujących co najmniej połowę kapitału zakładowego Banku lub co najmniej połowę ogólnej liczby głosów w Banku. Przewodniczący tego Zgromadzenia jest wyznaczany przez akcjonariuszy. Walne Zgromadzenie jest zwoływane przez ogłoszenie na stronie internetowej Banku oraz w sposób określony dla przekazywania informacji bieżących przez spółki publiczne, z zastrzeżeniem, że takie ogłoszenie powinno być dokonane co najmniej na dwadzieścia sześć dni przed terminem Walnego Zgromadzenia. Akcjonariusze uprawnieni do żądania umieszczenia określonej sprawy w porządku obrad Walnego Zgromadzenia, w celu wykonania tego uprawnienia do uzupełnienia porządku obrad, powinni zgłosić wniosek do Zarządu Banku na piśmie lub w postaci elektronicznej, wraz z uzasadnieniem oraz projektem uchwały dotyczącej proponowanego punktu porządku obrad, nie później niż na dwadzieścia jeden dni przed wyznaczonym terminem Walnego Zgromadzenia. Zarząd umieszcza zgłoszoną sprawę w porządku obrad najbliższego Walnego Zgromadzenia niezwłocznie, nie później jednak niż na osiemnaście dni przed wyznaczonym terminem Walnego Zgromadzenia. Odwołanie Walnego Zgromadzenia możliwe jest jedynie w sytuacji, gdy stanie się ono bezprzedmiotowe lub w sytuacji zaistnienia nadzwyczajnej przeszkody do jego odbycia. Odwołanie oraz zmiana terminu odbycia Walnego Zgromadzenia następuje w taki sam sposób jak zwołanie, z zastrzeżeniem, że nie stosuje się dwudziestosześciodniowego terminu. Odwołanie oraz zmiana terminu odbycia Walnego Zgromadzenia powinny być dokonane w sposób powodujący jak najmniejsze ujemne skutki dla Banku i dla akcjonariuszy. Walne Zgromadzenie może podjąć uchwałę o zaniechaniu rozpatrywania sprawy umieszczonej w porządku obrad, a także o zmianie kolejności spraw objętych porządkiem obrad. Jednakże zdjęcie z porządku obrad bądź zaniechanie rozpatrywania sprawy umieszczonej w porządku obrad na wniosek akcjonariuszy wymaga uprzedniej zgody wszystkich obecnych akcjonariuszy, którzy zgłosili taki wniosek, popartej 80% głosów Walnego Zgromadzenia. Wnioski w powyższych sprawach powinny być szczegółowo umotywowane.

Pełny tekst dokumentacji, która ma zostać przedstawiona podczas Walnego Zgromadzenia wraz z projektami uchwał (a w przypadku gdy w danej sprawie nie jest przewidziane podjęcie uchwały - uwagi Zarządu) jest zamieszczony na stronie internetowej Banku od dnia zwołania Walnego Zgromadzenia wraz z innymi informacjami dotyczącymi Walnego Zgromadzenia. Materiały na Walne Zgromadzenie są ponadto udostępniane w siedzibie Banku w czasie, o którym Bank powiadamia w ogłoszeniu o zwołaniu Walnego Zgromadzenia. Niezależnie od powyższego Bank wykonuje wszystkie wynikające z powszechnie obowiązujących przepisów obowiązki informacyjne dotyczące zwołania Walnych Zgromadzeń.

Walne Zgromadzenie otwiera Przewodniczący Rady Nadzorczej, a w przypadku jego nieobecności kolejno Wiceprzewodniczący

Rady Nadzorczej lub jeden z członków Rady Nadzorczej. Zgodnie z przyjętą w Spółce praktyką prowadzenia Walnych Zgromadzeń, po otwarciu Zgromadzenia zarządza się niezwłocznie wybór Przewodniczącego Zgromadzenia. Przed wyborem Przewodniczącego Walne Zgromadzenie nie podejmuje żadnych rozstrzygnięć.

Zarząd Banku każdorazowo za pośrednictwem osoby otwierającej Walne Zgromadzenie przekazuje Przewodniczącemu Walnego Zgromadzenia instrukcję dotyczącą wykonywania tej funkcji w sposób zapewniający przestrzeganie powszechnie obowiązujących przepisów, zasad ładu korporacyjnego, Statutu i innych regulacji wewnętrznych Banku. Na Walnym Zgromadzeniu powinni być obecni członkowie Zarządu i Rady Nadzorczej Banku oraz biegły rewident Banku, jeśli przedmiotem Walnego Zgromadzenia są sprawy finansowe.

Głosowanie na Walnym Zgromadzeniu jest jawne. Tajne głosowanie zarządza się przy wyborach oraz nad wnioskami o odwołanie członków organów Spółki lub likwidatorów, o pociągnięciu ich do odpowiedzialności, a także w sprawach osobowych. Poza tym należy zarządzić tajne głosowanie na żądanie choćby jednego z akcjonariuszy obecnych lub reprezentowanych na Walnym Zgromadzeniu.

Walne Zgromadzenie jest ważne bez względu na ilość reprezentowanych na nim akcji, z zastrzeżeniem przypadków określonych w przepisach prawa. Uchwały Walnego Zgromadzenia zapadają bezwzględną większością głosów obecnych, o ile przepisy prawa lub Statutu nie stanowią inaczej.

Bank może zorganizować Walne Zgromadzenie w sposób umożliwiający akcjonariuszom udział w Walnym Zgromadzeniu przy wykorzystywaniu środków komunikacji elektronicznej, w szczególności przez:

- 1) transmisję obrad Walnego Zgromadzenia w czasie rzeczywistym;
- 2) dwustronną komunikację w czasie rzeczywistym, umożliwiającą akcjonariuszom wykorzystującym środki komunikacji elektronicznej, zdalne wypowiedanie się w toku Walnego Zgromadzenia;
- 3) wykonywanie prawa głosu osobiście lub przez pełnomocnika, przed lub w toku Walnego Zgromadzenia.

Zasady uczestnictwa akcjonariuszy w Walnym Zgromadzeniu oraz tryb postępowania podczas Walnego Zgromadzenia, a także sposób komunikacji akcjonariuszy z Bankiem przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej, określa Regulamin Walnego Zgromadzenia. Regulamin Walnego Zgromadzenia może upoważnić Zarząd do określenia dodatkowych, innych niż określone w tym Regulaminie, sposobów komunikacji akcjonariuszy z Bankiem przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej.

Dodatkowe sposoby komunikacji Zarząd zamieści w ogłoszeniu o zwołaniu Walnego Zgromadzenia. Niezależnie od powyższego Bank może przeprowadzić samą transmisję obrad Walnego Zgromadzenia w sieci Internet oraz dokonać rejestracji obrad i umieszczenia zapisu z obrad na stronie internetowej Banku po ich zakończeniu.

Głosowanie odbywa się w praktyce przy pomocy komputerowego systemu oddawania i obliczania głosów, zapewniającego oddawanie głosów w liczbie odpowiadającej liczbie posiadanych akcji, a także eliminującego - w przypadku głosowania tajnego - możliwość identyfikacji sposobu oddawania głosów przez poszczególnych akcjonariuszy.

Przewodniczący Walnego Zgromadzenia powinien w taki sposób formułować uchwały, aby każdy uprawniony, który nie zgadza się z meritem rozstrzygnięcia stanowiącym przedmiot uchwały miał możliwość jej zaskarżenia. Przewodniczący Walnego Zgromadzenia ma za zadanie czuwać nad tym, aby uchwały, były formułowane w jasny i przejrzysty sposób. Zarząd Spółki zapewnia także możliwość skorzystania przez Przewodniczącego z pomocy obsługi prawnej Spółki.

Uchwały Walnego Zgromadzenia są protokołowane przez notariusza. W protokole należy stwierdzić prawidłowość zwołania Walnego Zgromadzenia i jego zdolność do powzięcia uchwał, wymienić powzięte uchwały, liczbę głosów oddanych za każdą uchwałą i zgłoszone sprzeciwy. Do protokołu należy dołączyć listę obecności z podpisami uczestników Walnego Zgromadzenia. Dowody zwołania Walnego Zgromadzenia Zarząd powinien dołączyć do księgi protokołów.

Odpis protokołu Zarząd umieszcza w księdze protokołów.

W obradach Walnego Zgromadzenia mogą uczestniczyć przedstawiciele mediów.

10.2 Zasadnicze Uprawnienia Walnego Zgromadzenia

Przedmiotem Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia powinno być:

- 1) rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu z działalności Spółki i sprawozdania finansowego za ubiegły rok obrotowy oraz skonsolidowanego sprawozdania finansowego grupy kapitałowej Spółki;
- 2) podjęcie uchwały o podziale zysku albo o pokryciu straty;
- 3) udzielenie członkom organów Spółki absolutorium z wykonania przez nich obowiązków.

Do kompetencji Walnego Zgromadzenia, oprócz innych przewidzianych bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa, należą sprawy:

- 1) zbycia i wydzierżawienia przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części oraz ustanowienia na nich ograniczonego prawa rzeczowego;
- 2) zmiany Statutu;
- 3) podwyższenia lub obniżenia kapitału zakładowego Spółki;
- 4) ustalenia dnia prawa poboru akcji nowej emisji;
- 5) ustalenia dnia dywidendy za ubiegły rok obrotowy oraz terminów wypłaty dywidendy;
- 6) tworzenia i znoszenia funduszy specjalnych tworzonych z zysku;
- 7) powoływania oraz odwoływania członków Rady Nadzorczej;
- 8) ustalania wynagrodzenia dla członków Rady Nadzorczej;
- 9) połączenia lub likwidacji Spółki;
- 10) powołania i odwołania likwidatorów;
- 11) umorzenia akcji Spółki;
- 12) użycia kapitału zapasowego i rezerwowego, w tym kapitału (funduszu) rezerwowego utworzonego, w celu gromadzenia zysku niepodzielonego (nieprzeznaczonego na dywidendę w danym roku obrotowym) oraz funduszu ogólnego ryzyka.

Walne Zgromadzenie decyduje o podziale zysku, określając wysokość odpisów na:

- 1) kapitał zapasowy, tworzony corocznie z odpisów z zysku, w wysokości co najmniej 8% zysku za dany rok obrotowy, dopóki kapitał ten nie osiągnie co najmniej jednej trzeciej kapitału zakładowego; Walne Zgromadzenie może podjąć uchwałę nakazującą dokonywania dalszych odpisów;
- 2) kapitał rezerwowo;
- 3) fundusz ogólnego ryzyka;
- 4) dywidendę;
- 5) fundusze specjalne;
- 6) inne cele.

W razie likwidacji Spółki Walne Zgromadzenie wyznacza na wniosek Rady Nadzorczej jednego lub więcej likwidatorów oraz określa sposób prowadzenia likwidacji.

10.3 Prawa Akcjonariuszy i sposób ich wykonywania

Akcje Spółki są akcjami na okaziciela i są zbywalne. Akcjonariusze mają prawo do udziału w zysku wykazanym w sprawozdaniu finansowym, zbadanym przez biegłego rewidenta, który został przeznaczony przez Walne Zgromadzenie do wypłaty akcjonariuszom. Zysk rozdziela się w stosunku do liczby akcji.

W Walnym Zgromadzeniu Banku, jako spółki publicznej, mają prawo uczestniczyć tylko osoby będące akcjonariuszami Banku na szesnaście dni przed datą Walnego Zgromadzenia (Dzień Rejestracji uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu). Akcjonariusz uczestniczący w Walnym Zgromadzeniu ma prawo do głosowania, stawiania wniosków i zgłaszania sprzeciwów, a także do przedstawiania zwięzłego uzasadnienia swego stanowiska.

Projekty uchwał, proponowane do przyjęcia przez Walne Zgromadzenie oraz inne istotne materiały powinny być przedstawione akcjonariuszom wraz z uzasadnieniem i opinią Rady Nadzorczej, przed Walnym Zgromadzeniem, w czasie umożliwiającym zapoznanie się z nimi i dokonanie oceny.

Akcjonariusz ma prawo uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu oraz wykonywać prawo głosu osobiście lub przez pełnomocnika.

Każdy akcjonariusz ma prawo kandydować na Przewodniczącego Walnego Zgromadzenia, jak również zgłosić do protokołu kandydaturę na stanowisko Przewodniczącego Walnego Zgromadzenia.

Przy rozpatrywaniu każdego punktu porządku obrad akcjonariusz ma prawo do wystąpienia i repliki.

Zarząd jest obowiązany do udzielenia akcjonariuszowi, na jego żądanie, informacji dotyczących spółki, jeżeli jest to uzasadnione dla oceny sprawy objętej porządkiem obrad. Zarząd powinien odmówić udzielenia informacji w przypadku, gdy:

- 1) mogłoby to wyrządzić szkodę Spółce albo spółce z nią powiązanej, albo spółce zależnej, w szczególności przez ujawnienie tajemnic technicznych, handlowych lub organizacyjnych przedsiębiorstwa;
- 2) mogłoby to narazić członka Zarządu na poniesienie odpowiedzialności karnej, cywilnoprawnej lub administracyjnej.

W uzasadnionych przypadkach Zarząd może udzielić informacji na piśmie nie później niż w terminie 2 (dwóch) tygodni od dnia zakończenia Walnego Zgromadzenia.

Organy Spółki nie ograniczają informacji, ale jednocześnie przestrzegają przepisów ustawy o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych, ustawy o obrocie instrumentami finansowymi, rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 596/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 roku w sprawie nadużyć na rynku, rozporządzenia w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim, a także przepisów Kodeksu spółek handlowych.

Walne Zgromadzenie jest ważne bez względu na ilość reprezentowanych na nim akcji, z zastrzeżeniem przypadków określonych w przepisach prawa. Uchwały Walnego Zgromadzenia zapadają bezwzględną większością głosów obecnych, o ile przepisy prawa lub Statutu Banku nie stanowią inaczej.

Akcjonariusz ma prawo do zgłoszenia sprzeciwu wobec treści uchwały Walnego Zgromadzenia i zgłaszając sprzeciw ma możliwość przedstawienia swoich argumentów i uzasadnienia sprzeciwu.

Każdy akcjonariusz ma prawo wnoszenia propozycji zmian i uzupełnień do projektów uchwał, objętych porządkiem obrad Walnego Zgromadzenia, do czasu zamknięcia dyskusji nad punktem porządku obrad, obejmującym projekt uchwały, której ta propozycja dotyczy. Propozycje te wraz z krótkim uzasadnieniem winny być składane na piśmie.

Akcjonariusz na Walnym Zgromadzeniu może zgłosić wniosek w sprawie formalnej. Za wnioski w sprawach formalnych uważa się wnioski co do sposobu obradowania i głosowania.

Akcjonariusze mają prawo zgłaszania swych kandydatów do Rady Nadzorczej Banku, na piśmie na ręce Przewodniczącego Walnego Zgromadzenia lub ustnie do protokołu, przy czym zarówno w jednym, jak i w drugim przypadku kandydaturę zgłasza się z krótkim uzasadnieniem. Zgłaszając kandydatów na członków Rady Nadzorczej, akcjonariusze przedkładają dokumenty niezbędne do dokonania oceny spełniania przez kandydatów wymogów wynikających z art. 22aa ustawy Prawo bankowe kierując się w tym zakresie wytycznymi zawartymi w „Polityce oceny kwalifikacji członków Rady Nadzorczej w Banku Handlowym w Warszawie S.A.". W przypadku zgłoszenia kandydatów podczas obrad Walnego Zgromadzenia Przewodniczący zarządza przerwę techniczną w celu umożliwienia zapoznania się przez akcjonariuszy z profilem kandydatów oraz przedłożonymi dokumentami zgodnie z wymogami ww. Polityki.

Akcjonariusze mają prawo przeglądania księgi protokołów, a także żądania wydania, poświadczonych przez Zarząd, odpisów uchwał.

Akcjonariuszowi, który głosował przeciwko uchwale Walnego Zgromadzenia, a po jej powzięciu zażądał zaprotokołowania sprzeciwu, akcjonariuszowi bezzasadnie niedopuszczonemu do udziału w Walnym Zgromadzeniu, i akcjonariuszom, którzy nie byli obecni na Walnym Zgromadzeniu, jedynie w przypadku wadliwego zwołania Walnego Zgromadzenia lub też powzięcia uchwały w sprawie nieobjętej porządkiem obrad, służy prawo do wytoczenia powództwa o uchylenie uchwały Walnego Zgromadzenia.

Akcjonariuszom przysługuje prawo do wytoczenia przeciwko Spółce powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały Walnego Zgromadzenia sprzecznej z ustawą.

Akcje Spółki mogą być umarzone za zgodą akcjonariusza w drodze nabycia akcji przez Spółkę (umorzenie dobrowolne). Umorzenie akcji wymaga uchwały Walnego Zgromadzenia. Uchwała powinna określać w szczególności podstawę prawną umorzenia, wysokość wynagrodzenia przysługującego akcjonariuszowi umorzonej akcji bądź uzasadnienie umorzenia akcji bez wynagrodzenia oraz sposób obniżenia kapitału zakładowego.

Bank zapewnia należytą ochronę praw mniejszości w granicach, w jakich pozwala na to kapitałowy charakter Banku i związany z nim prymat większości nad mniejszością. W szczególności, dla równego traktowania akcjonariuszy, Bank stosuje m.in. następujące praktyki:

- Walne Zgromadzenia Banku zawsze odbywają się w siedzibie Banku, która mieści się w Warszawie;
- umożliwia się przedstawicielom mediów obecność na Walnych Zgromadzeniach;
- zgodnie z praktyką przyjętą w Banku, wszystkie istotne materiały na Walne Zgromadzenie, w tym projekty uchwał wraz z uzasadnieniem i opinią Rady Nadzorczej, udostępniane są akcjonariuszom najpóźniej na 14 dni przed terminem odbycia Walnego Zgromadzenia w siedzibie Banku oraz na jej stronie internetowej;
- Walne Zgromadzenie posiada stabilny regulamin określający szczegółowo zasady prowadzenia obrad i podejmowania uchwał;
- w Walnym Zgromadzeniu uczestniczą członkowie Rady Nadzorczej i Zarządu, którzy, w ramach swoich kompetencji, udzielają uczestnikom Zgromadzenia wyjaśnień i informacji o Banku;
- uczestnikom Walnego Zgromadzenia, zgłaszającym sprzeciw wobec uchwały, zapewnia się możliwość uzasadnienia sprzeciwu. Dodatkowo, każdy uczestnik Zgromadzenia ma możliwość złożenia swojego pisemnego oświadczenia do protokołu posiedzenia.

11. Skład osobowy i zmiany w Zarządzie i Radzie Nadzorczej Banku w 2018 roku, opis działania Zarządu i Rady Nadzorczej oraz ich komitetów

Zarząd Banku składa się z pięciu do dziewięciu członków. W skład Zarządu wchodzi: Prezes Zarządu, Wiceprezesi Zarządu, oraz Członkowie Zarządu. Co najmniej połowa członków Zarządu powinna legitymować się obywatelstwem polskim. Każdy członek Zarządu powoływany jest przez Radę Nadzorczą na okres indywidualnej kadencji trzech lat.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku w skład Zarządu wchodził:

11.1 Zarząd

Członek Zarządu	Zakres odpowiedzialności
Sławomir S. Sikora Prezes Zarządu	Prezes Zarządu: • kieruje pracami Zarządu, ustala sposób zastępowania nieobecnych członków Zarządu; • zwołuje posiedzenia Zarządu i przewodniczy obradom Zarządu; • prezentuje stanowisko Zarządu wobec innych organów Banku, organów państwowych i samorządowych oraz opinii publicznej; • wnioskując do Rady Nadzorczej o powołanie lub odwołanie Wiceprezesów oraz innych członków Zarządu, oraz o ustalenie ich wynagrodzenia; • wydaje wewnętrzne przepisy regulujące działalność Banku oraz może upoważnić pozostałych członków Zarządu lub innych pracowników do wydawania takich przepisów; • decyduje o sposobie wykorzystania wyników kontroli wewnętrznej oraz informuje o podjętej w tym zakresie decyzji jednostkę kontrolowaną; • wykonuje inne uprawnienia wynikające z regulaminów uchwalonych przez Radę Nadzorczą; • nadzoruje określanie i wdrażanie strategii Banku; • podlega mu jednostka audytu wewnętrznego; • sprawuje nadzór nad ryzykiem braku zgodności działalności Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi; • nadzoruje politykę kadrową; • odpowiada za kształtowanie wizerunku Banku; • zapewnia spójność struktury organizacyjnej Banku; • nadzoruje zapewnienie ładu korporacyjnego; • nadzoruje obsługę prawną; • nadzoruje obszar bezpieczeństwa Banku w zakresie ochrony osób i mienia; oraz • zapewnia wprowadzenie w nadzorowanych pionach oraz jednostkach organizacyjnych funkcjonujących poza strukturą pionu, zasad zarządzania ryzykiem operacyjnym związanym z ich działalnością.
Natalia Bożek Wiceprezes Zarządu	Nadzoruje obszar rachunkowości i sprawozdawczości finansowej, w tym kontroli finansowej. Odpowiada za: • rachunkowość zarządczą; • prowadzenie ksiąg rachunkowych; • opracowywanie zasad rachunkowości; • koordynowanie działań związanych z wdrożeniem w Banku wymogów wynikających z przepisów prawa, a także uchwał i rekomendacji regulatora w zakresie adekwatności kapitałowej; oraz zapewnia wprowadzenie w nadzorowanych jednostkach organizacyjnych zasad zarządzania ryzykiem operacyjnym, związanym z ich działalnością.
Maciej Kropidłowski Wiceprezes Zarządu	Odpowiada za: • operacje na rynkach finansowych, w tym transakcje rynku pieniężnego, walutowego, papierów wartościowych i operacji pochodnych; • działalność związaną z sekurytyzacją; • działalność związaną z organizowaniem finansowania dla planów inwestycyjnych, fuzji i przejęć w zakresie: - kredytu konsorcyjnego, - finansowań pomostowych, - papierów dłużnych, - <i>project finance</i>, - finansowania pozabilansowego; • działalność powierniczą; • bieżącą współpracę i nadzór nad bankowością korporacyjną i bankowością przedsiębiorstw, w tym nadzór nad obsługą klientów sektora instytucji finansowych; oraz zapewnia wprowadzenie w nadzorowanych jednostkach organizacyjnych zasad zarządzania ryzykiem operacyjnym, związanym z ich działalnością.
David Mouillé Wiceprezes Zarządu	Odpowiada za bankowość detaliczną, w tym za standard jakości usług bankowych nadzorowanych jednostek organizacyjnych, zapewnia wprowadzenie w nadzorowanych jednostkach organizacyjnych zasad zarządzania ryzykiem operacyjnym, związanym z ich działalnością.
Barbara Sobala Wiceprezes Zarządu	Nadzoruje zarządzanie ryzykiem istotnym w działalności Banku, odpowiada za system zarządzania ryzykiem obejmujący: • politykę kredytową Banku; • jakość portfela kredytowego; • ryzyko kredytowe; • ryzyko rynkowe; • ryzyko operacyjne; koordynowanie działań związanych z wdrożeniem w Banku wymogów wynikających z regulacji z obszaru zarządzania ryzykiem, w tym rekomendacji władz nadzorczych. Odpowiada za dostosowanie struktury organizacyjnej Banku do wielkości i profilu ryzyka ponoszonego przez Bank. Jest członkiem Zarządu, do którego mogą być anonimowo zgłaszane naruszenia prawa oraz naruszenia obowiązujących w Banku procedur i standardów etycznych.
Katarzyna Majewska Członek Zarządu	Odpowiada za następujące obszary Banku: operacje i technologie, zarządzanie nieruchomościami, administrację. Ponadto odpowiada za bankowość transakcyjną, w tym za: • produkty zarządzania środkami finansowymi, • produkty finansowania handlu, • produkty gotówkowe, • produkty zarządzania płynnością. Odpowiada również za nadzór nad programami unijnymi, nadzór, w ramach więzi funkcjonalnej wewnętrznej, nad obsługą sektora publicznego. Zapewnia wprowadzenie w nadzorowanych jednostkach organizacyjnych, zasad zarządzania ryzykiem operacyjnym związanym z ich działalnością.

Z dniem 18 lutego 2018 roku Pan Witold Zieliński złożył rezygnację z funkcji Wiceprezesa Zarządu Banku oraz z dniem 31 marca 2018 roku Pan Czesław Piasek złożył rezygnację z funkcji Członka Zarządu Banku.

Zarząd Spółki działa w oparciu o przepisy powszechnie obowiązujące, statut Spółki oraz Regulamin Zarządu Banku. Regulamin Zarządu Banku określa zakres i tryb pracy Zarządu oraz tryb podejmowania uchwał.

W 2018 roku działały następujące komitety, w których uczestniczyli członkowie Zarządu Banku:

- 1) Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem,
- 2) Komitet ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami Banku,
- 3) Komitet ds. Ryzyka Operacyjnego, Systemu Kontroli i Zgodności dla Sektora Bankowości Korporacyjnej, Sektora Zarządzania Ryzykiem oraz Sektora Zarządzania i Wsparcia,
- 4) Komitet ds. Ryzyka Operacyjnego, Systemu Kontroli i Zgodności dla Sektora Bankowości Detalicznej,
- 5) Komitet ds. Premiowania,
- 6) Komitet ds. Nowych Produktów.

Posiedzenia Zarządu zwołuje i przewodniczy im Prezes Zarządu. Prezes Zarządu może ustalić stałe terminy odbywania posiedzeń.

Organizację pracy Zarządu zapewnia Biuro Organizacyjne w Pionie Prawnym Spółki, zwane dalej Biurem Organizacyjnym.

Obecność członków Zarządu na posiedzeniu Zarządu jest obowiązkowa. Przewidywana nieobecność członka Zarządu na posiedzeniu powinna być zgłoszona do Biura Organizacyjnego i musi być usprawiedliwiona.

W posiedzeniach Zarządu, oprócz jego członków, udział biorą: Dyrektor Biura Organizacyjnego lub osoba przez niego wyznaczona, Dyrektor Departamentu Zgodności, Szef Pionu Prawnego, Dyrektor Departamentu Audytu.

Osoba kierująca Departamentem Audytu oraz osoba kierująca Departamentem Zgodności uczestniczą w posiedzeniach Zarządu, jeżeli przedmiotem posiedzenia są zagadnienia związane z: systemem kontroli wewnętrznej, funkcją audytu wewnętrznego lub funkcją zapewnienia zgodności, rozpatrywaniem przez Zarząd zagadnień związanych z działaniem kontroli wewnętrznej w Spółce. Na wniosek członków Zarządu, w posiedzeniach mogą uczestniczyć właściwi dla danej sprawy pracownicy Spółki lub osoby spoza Spółki. Przewodniczący posiedzenia może zarządzić obrady bez udziału osób niebędących członkami Zarządu.

Dla ważności uchwał Zarządu wymagana jest obecność na posiedzeniu, co najmniej połowy członków Zarządu. Uchwały Zarządu zapadają bezwzględną większością głosów.

Zarząd podejmuje uchwały w głosowaniu jawnym. Przewodniczący posiedzenia może zarządzić tajne głosowanie z własnej inicjatywy lub na wniosek członka Zarządu. Uchwała Zarządu obowiązuje z dniem powzięcia, chyba że przewidziano w niej inny termin wejścia w życie.

W uzasadnionych przypadkach uchwała Zarządu może być podjęta w trybie obiegowym (pisemnym) na podstawie decyzji Prezesa Zarządu Banku lub członka Zarządu zastępującego Prezesa. Projekty uchwał, które mają być podjęte w trybie obiegowym przedstawiane są do zatwierdzenia wszystkim członkom Zarządu i mają wiążącą moc prawną po ich podpisaniu przez bezwzględną większość członków Zarządu, w tym Prezesa Zarządu lub zastępującego go członka Zarządu. Datą wejścia uchwały w życie jest data jej podpisania przez członka Zarządu składającego podpis pod uchwałą już podpisaną, przez co najmniej połowę członków Zarządu. Jeżeli choćby jeden z członków Zarządu zgłosi sprzeciw co do podjęcia uchwały w trybie obiegowym, projekt uchwały powinien zostać przedstawiony na najbliższym posiedzeniu Zarządu. Warunkiem podjęcia uchwały w trybie obiegowym jest zawiadomienie wszystkich członków Zarządu o podejmowaniu uchwały. Uchwała podjęta w trybie obiegowym stanowi załącznik do protokołu najbliższego posiedzenia Zarządu.

Za zgodą Prezesa Zarządu członkowie Zarządu nieobecni na posiedzeniu mogą uczestniczyć w posiedzeniu i głosowaniu za pośrednictwem środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość, w sposób umożliwiający równoczesne komunikowanie się w czasie rzeczywistym oraz wzajemną identyfikację pomiędzy wszystkimi członkami Zarządu, biorącymi udział w posiedzeniu lub głosowaniu (np. wideokonferencja, telekonferencja).

Z przebiegu posiedzenia Zarządu sporządzany jest protokół. Sporządzenie protokołu należy do Biura Organizacyjnego. Protokół powinien zawierać:

- 1) porządek obrad;
- 2) imiona i nazwiska osób biorących udział w posiedzeniu;
- 3) informację o usprawiedliwieniu nieobecności lub o przyczynach nieobecności członków Zarządu na posiedzeniu;
- 4) treść podjętych uchwał;
- 5) liczbę głosów oddanych na poszczególne uchwały oraz zdania odrębne;
- 6) nazwę jednostki lub komórki organizacyjnej, bądź imię i nazwisko osoby, której powierzono wykonanie uchwały, oraz
- 7) termin wykonania uchwały.

Protokół podpisują wszyscy członkowie Zarządu obecni na posiedzeniu niezwłocznie po otrzymaniu.

Zarząd przekazuje Radzie Nadzorczej następujące informacje finansowe:

- 1) z chwilą ich przygotowania, lecz nie później niż po 30 (trzydziestu) dniach do końca każdego miesiąca, miesięczne oraz okresowe (obejmujące okres od początku roku do upływu poprzedniego miesiąca) informacje finansowe wraz z ich porównaniem do budżetu przyjętego w planie rocznym, oraz w odniesieniu do ubiegłego roku;
- 2) niezwłocznie po ich przygotowaniu, lecz nie później niż 120 (sto dwadzieścia) dni po upływie każdego roku obrotowego, roczne jednostkowe i skonsolidowane sprawozdania finansowe, sporządzone zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej, zbadane przez biegłego rewidenta Spółki;
- 3) niezwłocznie po jego przygotowaniu, lecz w każdym przypadku nie później niż przed końcem każdego roku, projekt planu rocznego na następny rok obrotowy, oraz
- 4) niezwłocznie, inne dostępne dane finansowe odnoszące się do działalności Spółki i jej stanu finansowego oraz działalności i stanu finansowego podmiotów zależnych Spółki, których członek Rady Nadzorczej może w sposób uzasadniony zażądać.

11.2 Rada Nadzorcza

Rada Nadzorcza Spółki składa się z pięciu do dwunastu członków, z których każdy powoływany jest przez Walne Zgromadzenie na trzyletnią wspólną kadencję. Uchwałą Nr 6 z dnia 5 grudnia 2006 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Banku na podstawie § 14 ust. 2 Statutu ustaliło liczbę członków Rady Nadzorczej Banku, na co najmniej 8 osób. Ponadto, co najmniej połowa członków Rady Nadzorczej, w tym jej Przewodniczący, legitymuje się obywatelstwem polskim. W skład Rady Nadzorczej wchodzi członkowie niezależni.

Na dzień podpisania niniejszego sprawozdania z działalności w skład Rady Nadzorczej Spółki wchodził:

Członek Rady Nadzorczej	Doświadczenie zawodowe
Andrzej Olechowski Przewodniczący Rady Nadzorczej	Pan Andrzej Olechowski jest członkiem Rady Dyrektorów Euronet, Rady Nadzorczej Play Communications S.A., komitetu doradczego Macquarie European Infrastructure Funds oraz członkiem Board of Trustees, European Council on Foreign Relations. W przeszłości pełnił funkcję ministra Finansów i Spraw Zagranicznych RP oraz kandydował na Urząd Prezydenta RP. Jest członkiem szeregu organizacji pozarządowych m.in. przewodniczącym polskiej grupy The Trilateral Commission. Autor publikacji na temat międzynarodowych stosunków gospodarczych i politycznych. Dr Olechowski jest profesorem w Akademii Finansów i Biznesu Vistula. W latach 1991-1996 i 1998-2000 pełnił już funkcję członka Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A jako jej przewodniczący. Ponownie powołany do Rady Nadzorczej Banku w dniu 25 czerwca 2003 roku. Od 23 lipca 2012 roku pełni funkcję Przewodniczącego Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A.
Frank Mannion Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej	Pan Frank Mannion obecnie pełni funkcję Citi Chief Financial Officer w Regionie Europy, Bliskiego Wschodu i Afryki (EMEA). W ramach swojej nowej funkcji, którą objął w styczniu 2011 roku, odpowiada za grupę ponad 1000 pracowników w całym Regionie. Pan Frank Mannion swoją karierę zawodową rozpoczął w Irlandii, a następnie przeniósł się do Londynu, gdzie podjął współpracę z PricewaterhouseCoopers. Pracę w Citi rozpoczął w 1989 roku w zespole ds. planowania i analiz w Wielkiej Brytanii. W trakcie swojej dotychczasowej kariery pełnił wiele funkcji finansowych, w tym Kierownika ds. finansowania nowoczesnych technologii (Technology Finance Manager) i Szefa Kontroli Produktów CMB EMEA. W 2008 roku objął funkcję Citi Regional Franchise Controller w Regionie Europy, Bliskiego Wschodu i Afryki (EMEA), gdzie odpowiadał za grupę ponad 800 pracowników z różnych obszarów. Wcześniej kierował obszarem Kontroli Produktów i Sprawozdawczości Regulacyjnej (Product Control, Controllers and Regulatory Reporting) jako CMB EMEA Regional Controller. Frank Mannion ukończył National University of Ireland w Galway, uzyskując tytuł naukowy w dziedzinie handlu. Posiada również tytuł dyplomowanego księgowego (Chartered Accountant). Od 28 czerwca 2010 roku pełni funkcję członka Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A.
Shirish Apte Członek Rady Nadzorczej	Pan Shirish Apte był Przewodniczącym Bankowości Citi w Regionie Azji i Pacyfiku (Co-Chairman, Citi Asia Pacific Banking). W latach 2009-2011 pełnił funkcję Szefa Regionu Azji i Pacyfiku (CEO, Citi Asia Pacific), odpowiadając za Azję Południową, obejmującą takie kraje jak: Australia, Nowa Zelandia, Indie oraz kraje należące do Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN). Był członkiem Komitetu Wykonawczego oraz Komitetu Operacyjnego Citi. Pan Shirish Apte pracował w Citi ponad 32 lata. Pełnił m.in. funkcję CEO Regionu Europy Środkowej i Wschodniej, Bliskiego Wschodu i Afryki (CEEMEA), a wcześniej jako Szef na kraj (<i>Country Manager</i>) odpowiadał za operacje Citi w Polsce oraz był Wiceprezesem Banku Handlowego w Warszawie S.A. Pan Shirish Apte przeniósł się z Indii do Londynu w 1993 roku, gdzie objął stanowisko Senior Risk Manager w Regionie CEEMEA. Następnie objął stanowisko Szefa Corporate Finance and Investment Bank w Regionie CEEMEA, obejmującym również Indie. Pan Shirish Apte posiada dyplom biegłego rewidenta uzyskany w Institute of Chartered Accountants w Anglii i Walii oraz stopień licencjata w dziedzinie handlu. Pan Shirish Apte posiada również dyplom MBA z London Business School.
Marek Belka Członek Rady Nadzorczej	Prof. Marek Belka dwukrotnie pełnił funkcję wicepremiera, a w okresie od maja 2004 roku do października 2005 roku był premierem Rządu RP. W latach 2010-2016 prof. Marek Belka pełnił funkcję Prezesa Narodowego Banku Polskiego oraz Przewodniczącego Rady Polityki Pieniężnej. Od listopada 2011 roku do października 2015 roku był przewodniczącym Komitetu Rozwoju Banku Światowego i Międzynarodowego Funduszu Walutowego. W styczniu 2011 roku został wybrany na członka Komitetu Sterującego Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego (ESRB). Prof. Marek Belka zajmował również szereg wysokich stanowisk na arenie międzynarodowej. Był szefem Rady Koordynacji Międzynarodowej w Iraku oraz dyrektorem ds. polityki gospodarczej w Tymczasowych Władzach Koalicyjnych w Iraku (2003-2004). W latach 2006-2008 był sekretarzem wykonawczym Komisji Gospodarczej ONZ ds. Europy (UNECE) w Genewie. W listopadzie 2008 roku objął stanowisko dyrektora Departamentu Europejskiego Międzynarodowego Funduszu Walutowego.
Grzegorz Bielicki Członek Rady Nadzorczej	Pan Grzegorz Bielicki jest magistrem ekonomii, ekspertem w zakresie audytu wewnętrznego, finansów i rachunkowości. W latach 2013-2016 kierował Departamentem Audytu Wewnętrznego Narodowego Banku Polskiego. Na tym stanowisku podlegał bezpośrednio Prezesowi NBP i brał udział we wszystkich posiedzeniach Zarządu polskiego banku centralnego. Aktywnie angażował się we współpracę międzynarodową, zarówno w ramach UE, jak i poza nią. W szczególności, organizował pomoc techniczną dla Narodowego Banku Republiki Białorusi w obszarze audytu wewnętrznego. Był też członkiem Komitetu ds. Audytu Wewnętrznego pod auspicjami Europejskiego Banku Centralnego. W roku 2008 Pan Grzegorz Bielicki objął stanowisko Dyrektora komórki Audytu Wewnętrznego w Banku BPH S.A., GE Group (GE Capital). W tej roli odpowiadał za przygotowanie fuzji funkcji audytu wewnętrznego, działających w dwóch lokalnych bankach zależnych GE (w Banku BPH i GE Money Banku), których połączenie ostatecznie zakończyło się w styczniu 2010 roku. Jednocześnie odpowiadał za wdrożenie standardów audytu wewnętrznego Grupy, metodologii oraz narzędzi dla BPH, a następnie dla nowo powstałego banku po fuzji. Odpowiadał także za współpracę z regulatorami rynku finansowego oraz koordynację inspekcji przeprowadzanych w banku. W latach 2002-2008 pełnił funkcję Dyrektora Biura Analiz Systemu Bankowego w Generalnym Inspektoracie Nadzoru Bankowego (GINB) w NBP. Na tym stanowisku do jego zadań należało: bieżący nadzór, mikroanaliza, podejmowanie działań prawnych i nadzorczych w stosunku do banków komercyjnych w Polsce, a także makroanaliza systemu bankowego. Pełniąc tę funkcję Pan Grzegorz Bielicki był członkiem Komitetu ds. Nadzoru Bankowego pod auspicjami Europejskiego Banku Centralnego, a także członkiem Grupy Nadzoru Bankowego w krajach Europy Centralnej i Wschodniej (Grupa BSCEE). W roku 1998 rozpoczął pracę w Banku Handlowym w Warszawie S.A. jako Dyrektor Departamentu Rachunkowości, którego zadania obejmowały sprawozdawczość regulacyjną i finansową, w tym sporządzanie sprawozdań finansowych zgodnie z MSR (IAS), raportów finansowych dla Komisji Papierów Wartościowych i Giełd, banku centralnego, Głównego Urzędu Statystycznego i organów podatkowych. Od czerwca 2000 roku, w uzupełnieniu swoich dotychczasowych obowiązków, odpowiadał również za politykę rachunkowości według standardów US GAAP oraz sprawozdawczość według US GAAP. Pan Grzegorz Bielicki rozpoczął swoją karierę zawodową w KPMG Polska, w Departamencie Bankowo-Finansowym, gdzie przeprowadzał badania sprawozdań finansowych, przeglądy portfela kredytowego oraz analizy due diligence w wielu największych bankach w Polsce. Pan Grzegorz Bielicki posiada dyplom magistra ekonomii uzyskany na Wydziale Handlu Zagranicznego Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie. Studiował również za granicą w Limburg Business School (University of Limburg), gdzie przebywał na stażu w ramach programu Tempus. Posiada wysokie kwalifikacje z zakresu finansów i rachunkowości potwierdzone egzaminami ACCA (Association of Chartered Certified Accountants).

Igor Chalupiec Członek Rady Nadzorczej	Pan Igor Chalupiec – manager, finansista, założyciel spółki ICENTIS Capital, specjalizującej się w transakcjach rynku kapitałowego, w latach 2013-2018 Prezes Zarządu spółki RUCH S.A., jednego z największych dystrybutorów prasy w Polsce. W latach 2004-2007 pełnił funkcję Prezesa Zarządu PKN ORLEN S.A., największej spółki sektora rafineryjno-petrochemicznego w Europie Środkowej. W latach 2003-2004 zajmował stanowisko wiceministra finansów oraz wiceprzewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego; był również członkiem European Financial Committee w Brukseli. W latach 1995-2003 Wiceprezes Zarządu Banku Pekao SA (należącego do Grupy UniCredit). Założyciel i dyrektor (CEO) Centralnego Domu Maklerskiego Pekao SA (w latach 1991-1995), największej spółki maklerskiej w Polsce; przez wielu lat członek Warszawskiej Giełdy Papierów Wartościowych (od 1995 do 2003 roku). Pan Igor Chalupiec zasiada w Radzie Nadzorczej Spółki Budimex S.A. (grupa Ferrovial Agroman), od 2007 roku jest także członkiem Polskiej Rady Biznesu, Rady Programowej Forum Ekonomicznego (Polskie Forum Ekonomiczne w Krynicy), Rady Programowej Executive Club, członkiem Rady Fundacji Instytutu Spraw Publicznych, członkiem Zarządu Głównego Polskiego Instytutu Dyrektorów, członkiem Kapituły Nagrody Lesława A. Pagi, Wiceprezesem Polskiego Związku Brydża Sportowego, członkiem Rady Fundacji Kobiecej Pracownia. Fundator i Przewodniczący Rady Fundacji Ewangelickiego Towarzystwa Oświatowego. Współautor publikacji „Rosja, ropa, polityka, czyli o największej inwestycji PKN ORLEN” - książki poświęconej transakcji zakupu rafinerii w Możejkach na Litwie. Pan Igor Chalupiec jest laureatem licznych nagród i wyróżnień, w tym: nagrody Manager Award (w 2012 roku), Nagrody Lesława A. Pagi (w 2007 roku), nagrody WEKTOR (w 2006 roku) oraz nagrody HERMER (w 1996 roku). Od 18 czerwca 2009 roku pełni funkcję członka Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A.
Jenny Grey Członek Rady Nadzorczej	Pani Jenny Grey w lutym 2016 roku objęła stanowisko Szefa ds. Zarządzania Kadrami w Citi w Regionie EMEA. Wcześniej, od października 2012 roku, Pani Grey piastowała funkcję Szefa ds. Relacji Publicznych w Regionie EMEA i odpowiadała za ochronę i wzmacnianie reputacji Citi w Regionie EMEA. Zakres jej obowiązków obejmował relacje z mediami, komunikację wewnętrzną i zewnętrzną, rozwój marki i społeczności. Pani Jenny Grey posiada 24-letnie doświadczenie w obszarze komunikacji. Do Citi dołączyła w październiku 2012 roku, po czterech latach pracy w brytyjskiej administracji rządowej, ostatnio w siedzibie Premiera Wielkiej Brytanii jako Dyrektor Wykonawczy ds. Komunikacji Rządowej. Była Szefem ds. Merytorycznych (Head of Profession), kierując 5 tysiącami pracowników, zajmujących się komunikacją w całym sektorze państwowym. W poprzednich latach pracowała w sektorze publicznym, gdzie piastowała stanowisko Dyrektora ds. Komunikacji i Marketingu Społecznego, m.in. w brytyjskiej służbie zdrowia (National Health Service) oraz w Komisji Audytu. Była również Dyrektorem ds. Korporacyjnych i Międzynarodowych w Cancer Research UK, największej fundacji charytatywnej w Wielkiej Brytanii, gdzie stworzyła pierwszą jednostkę odpowiedzialną za politykę publiczną i wsparcie. Pani Jenny Grey rozpoczęła karierę zawodową w reklamie, a następnie została doradcą public relations ze specjalizacją w obszarze zarządzania reputacją i zarządzania kryzysowego. Doradzała wielu klientom międzynarodowym, w tym takim korporacjom jak McDonald's, Toyota, BP czy Allied Domecq. Ukończyła studia magisterskie w dziedzinie psychologii społecznej w London School of Economics oraz z wyróżnieniem studia w zakresie języka angielskiego i literatury angielskiej na Durham University. Od 21 czerwca 2016 roku pełni funkcję członka Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A.
Marek Kapuściński Członek Rady Nadzorczej	Pan Marek Kapuściński ukończył studia magisterskie na Wydziale Handlu Zagranicznego Szkoły Głównej Planowania i Statystyki w Warszawie (obecnie Szkoła Główna Handlowa w Warszawie) oraz studia podyplomowe SEHNA / Stern School of Business na New York University. Do września 2016 roku, przez 25 lat, związany z firmą Procter & Gamble. Współtwórca sukcesu firmy na rynku polskim i środkowo-europejskim, w tym wielu standardów funkcjonowania polskiego rynku od czasów transformacji, np. norm dla przemysłu kosmetycznego, etyki biznesu, w zakresie odpowiedzialności społecznej, czy samoregulacji w dziedzinie reklamy. Od lipca 2011 roku Dyrektor Generalny i Wiceprezydent (czyt. Prezes Zarządu/CEO) dla kluczowych dla P&G 9 rynków Europy Środkowej, zaś od stycznia 2007 roku dla Polski i krajów bałtyckich. Pierwszy Polak i Środkowo-Europejczyk na szczelbu zarządczym w tej globalnej korporacji, aktywny członek zarządu regionalnego firmy oraz jej Global Business Leadership Council, zrzeszającej wszystkich 250 menedżerów najwyższego szczebla firmy. Doświadczony CEO i lider, ekspert w dziedzinach strategii, innowacji i zarządzania, aktywny twórca standardów stale adaptującego się do nowych wyzwań brand managementu, shopper marketingu, sprzedaży i komunikacji w warunkach digitalizacji i omni-channel. Jako pierwszy Polak i Środkowo-Europejczyk w P&G promowany kolejno na stanowiska Menedżera Marki, Kierownika Marketingu i Dyrektora Marketingu, także przez 5 lat odpowiedzialny za rozwój szeregu marek w regionie Europy Środkowej i Wschodniej, na Bliskim Wschodzie i w Afryce. Współtwórca strategii i przewodniej pozycji rynkowej wielu znanych marek z portfela P&G. W uznaniu wkładu w budowanie marek oraz standardów i praktyk polskiego rynku reklamy wyróżniony przez Media Marketing Polska tytułem „Marketera 20-lecia”. Wykładowca i prelegent, juror, uczestnik paneli dyskusyjnych. Obecnie zasiada w Radach Nadzorczych firm i organizacji pożytku publicznego oraz doradza ich zarządom. Prywatnie inwestor w start-upy i darczyńca na rzecz rozwoju młodej polskiej kultury i sztuki. Od 29 września 2016 roku pełni funkcję członka Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A.
Marc Luet Członek Rady Nadzorczej	Pan Marc Luet jest Szefem Regionu obejmującego Rosję, Ukrainę, Kazachstan, Turcję, Izrael i Polskę. Pan Marc Luet pełni również funkcję Prezesa i Przewodniczącego Rady Dyrektorów AO Citibank. Od 2014 roku do niedawna Pan Marc Luet był Szefem Citi na Europie Środkowo-Wschodnią. Wcześniej przez 3 i pół roku pełnił funkcję Szefa Bankowości Detalicznej i Bankowości Przedsiębiorstw Citicorp na Region Europy, Bliskiego Wschodu i Afryki (EMEA) oraz funkcję tymczasowego Szefa Biura Marketingu Detalicznego i Internetu (Global Consumer Marketing & Internet Office, GCMIO), które objął w czerwcu 2010 roku po powrocie do pracy w Citi. Pan Marc Luet posiada ponad 20-letnie doświadczenie w obszarze bankowości detalicznej i kart kredytowych. Wcześniej pracował dla Visa, gdzie w latach 2008-2010 pełnił funkcję Prezesa na Region CEMEA, obejmujący 80 krajów. Pan Marc Luet odpowiadał za strategię, marketing, sprzedaż, finanse, aspekty prawne, komunikację korporacyjną i kontakty z regulatorami w obszarze regionu. Był także członkiem Komitetu Operacyjnego Visa Inc. Wcześniej Pan Marc Luet pracował w Fortis Group jako CEO obszaru Consumer Finance & Retail International (w latach 2005-2008) oraz jako CEO w Egg France (w latach 2002-2005). Przed 2002 rokiem przez 12 lat pracował w Citi, gdzie zajmował szereg stanowisk w obszarze marketingu, ryzyka i operacji w Europie i USA, a następnie został Szefem Bankowości Detalicznej na Węgrzech i w Belgii. Pan Marc Luet posiada dyplom ukończenia studiów licencjackich z zakresu ekonomii, Panthéon Sorbonne University. Jest absolwentem Instytutu Nauk Politycznych w Paryżu (Institut d'Etudes Politiques de Paris). Posiada również dyplom ukończenia studiów Master of Business Administration (MBA) od Tuck School of Business Administration, Dartmouth College. Pan Marc Luet jest członkiem Zarządu Rosyjsko-Amerykańskiej Izby Handlowej.

Anand Selvakesari Członek Rady Nadzorczej	Pan Anand Selvakesari jest związany z Citi od 1991 roku. Od 2018 roku pełni funkcję Szefa Bankowości Detalicznej w USA. Wcześniej w latach 2015-2018 pełnił funkcję Szefa Bankowości Detalicznej w Regionie Azji i Pacyfiku w Citi, gdzie odpowiadał za obszar bankowości detalicznej i bankowości przedsiębiorstw w całej Azji. Przed objęciem obecnego stanowiska, od grudnia 2013 roku Pan Anand Selvakesari był Szefem Bankowości Detalicznej w regionie obejmującym kraje należące do Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN) oraz Indii. Na tym stanowisku odpowiadał za obszar bankowości detalicznej w Klastrze ASEAN, w skład którego wchodziły Singapur, Malezja, Indonezja, Filipiny, Tajlandia, Wietnam oraz Indie. Wcześniej, w latach 2011-2013, Pan Selvakesari piastował stanowisko Szefa Bankowości Detalicznej w Indiach, zarządzając obszarami bankowości detalicznej, kart kredytowych, pożyczek niezabezpieczonych, bankowości dla osób niebędących obywatelami Indii oraz obszarem bankowości przedsiębiorstw w Indiach. Pod kierownictwem Pana Anand Selvakesari zarządzane obszary osiągnęły pozycję lidera na rynku, ciesząc się rekordową preferencją marki wśród klientów oraz współpracując przy wdrażaniu pionierskich rozwiązań z innymi liderami rynku. Przed objęciem stanowiska w Indiach, Pan Anand Selvakesari był Szefem Bankowości Detalicznej w Citi China w latach 2008-2011. Zarządzany przez Pana Selvakesari biznes odnotował wielokrotny wzrost, obejmując pozycję lidera branży w obszarze innowacji, wprowadzając wiele nowych produktów na rynek. Pan Anand Selvakesari był również Szefem Bankowości Detalicznej na Tajwanie w latach 2004-2006, a przez 8 lat pełnił funkcje regionalne w Singapurze, pracując na różnych stanowiskach w obszarach bankowości inwestycyjnej, wealth management oraz bankowości detalicznej w latach 1996-2004. Pan Anand Selvakesari posiada dyplom MBA (finanse i marketing) oraz tytuł inżyniera (inżynieria mechaniczna), uzyskane w Indiach. Od 21 czerwca 2016 roku pełni funkcję członka Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A.
Stanisław Sołtyński Członek Rady Nadzorczej	Pan Stanisław Sołtyński - profesor nauk prawnych, zajmuje się działalnością naukową, jako profesor nauk prawnych związany z Uniwersytetem Adama Mickiewicza w Poznaniu (gdzie piastował również funkcję Dziekana Wydziału Prawa i Administracji). Wykładał wielokrotnie jako visiting profesor na Uniwersytecie w Pennsylvania Law School w Filadelfii, a także w College of Europe w Brugii, Max Planck Institute w Monachium oraz w Akademii Prawa Międzynarodowego w Hadze. Jest członkiem wielu stowarzyszeń i organizacji naukowych. Jest m.in. członkiem korespondentem Polskiej Akademii Umiejętności i członkiem Rady Dyrektorów UNIDROIT. Jest współautorem Kodeksu spółek handlowych. Pan prof. Sołtyński zajmuje się również praktyką prawniczą, będąc współinikiem Spółki Komandytowej „Sołtyński, Kawecki i Szlezak” Doradcą Prawni. Pan prof. Sołtyński zasiada w Radzie Banku Handlowego w Warszawie S.A. od 26 marca 1997 roku, od 30 czerwca 2000 roku do 20 czerwca 2012 roku był jej Przewodniczącym. Od 21 czerwca 2012 roku ponownie pełni funkcję Członka Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A.
Stephen R. Volk Członek Rady Nadzorczej	Pan. Stephen R. Volk pełni funkcję Vice Chairman of Citigroup Inc., jest odpowiedzialny za sprawy zarówno związane z zarządzaniem wyższego szczebla, jak i z bankowością inwestycyjną. Jest członkiem Komitetu Wykonawczego Citigroup. Pan Volk związany jest z Citigroup od września 2004 roku. Do tego czasu pełnił funkcję Chairman of Credit Suisse First Boston, gdzie współpracował ściśle z Prezesem Zarządu nad strategicznym zarządzaniem firmą oraz nad kluczowymi sprawami dotyczącymi klientów. Pracę w Credit Suisse First Boston rozpoczął w sierpniu 2001 roku, przechodząc z Shearman & Sterling, nowojorskiej firmy prawniczej, w której począwszy od 1991 roku pełnił funkcję Senior Partner. Podczas pracy w Shearman & Sterling Pan Volk był doradcą prawnym dla szeregu korporacji, włączając Citicorp. Pośród wielu dziedzin, w jakich firma Pana Volka doradzała Citicorp, znajduje się np. restrukturyzacja portfela zadłużenia Citicorp w Ameryce Łacińskiej. Znaczące transakcje, w jakich Pan Volk odgrywał ważną rolę, to m.in.: fuzja Glaxo i SmithKlein, Viacom-Paramount, Viacom-CBS oraz Vivendi-Universal-NBC. Współpracę z Shearman & Sterling Pan Volk rozpoczął w 1960 roku, po ukończeniu Dartmouth College oraz Harvard Law School, stając się współinikiem w 1968 roku. Pan Volk jest Dyrektorem Continental Grain Company, a także byłym Dyrektorem Consolidated Edison, Inc. oraz Trizec Hahn Properties. Jest również członkiem Rady Stosunków Międzynarodowych (Council on Foreign Relations), Rady Doradczej Dziekana (Dean's Advisory Board) Harvard Law School oraz członkiem Fundacji Adwokatury Amerykańskiej (American Bar Foundation). Od 20 listopada 2009 roku pełni funkcję członka Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A.

Rada Nadzorcza Spółki działa w oparciu o przepisy powszechnie obowiązujące, statut Spółki oraz Regulamin Rady Nadzorczej Banku.

Do kompetencji Rady Nadzorczej, oprócz praw i obowiązków przewidzianych w przepisach prawa, należą uchwały w następujących sprawach:

- 1) powołanie i odwołanie, w głosowaniu tajnym, Prezesa Zarządu Banku;
- 2) powołanie i odwołanie, w tajnym głosowaniu, Wiceprezesów oraz innych członków Zarządu Banku;
- 3) ustalanie warunków umów regulujących stosunek pracy lub inny stosunek prawny łączący członków Zarządu z Bankiem;
- 4) wyrażanie zgody na otwarcie lub zamknięcie za granicą oddziału;
- 5) uchwalanie regulaminu Rady Nadzorczej oraz zatwierdzenie ustalonych przez Zarząd Banku:
 - a. regulaminu Zarządu Banku,
 - b. regulaminów gospodarowania funduszami specjalnymi stworzonymi z zysku netto;
- 6) wyrażanie uprzedniej zgody na dokonanie czynności rozporządzającej środkami trwałymi Banku, których wartość przekracza 1/10 kapitału zakładowego Banku;
- 7) wybór firmy audytorskiej do badania lub przeglądu sprawozdań finansowych;
- 8) wyrażanie zgody na zatrudnianie i zwalnianie (po uprzednim wysłuchaniu) osoby kierującej Departamentem Audytu oraz osoby kierującej komórką do spraw zgodności, na wniosek Zarządu Banku;
- 9) wyrażanie zgody na zawarcie przez Bank istotnej umowy z akcjonariuszem posiadającym co najmniej 5% ogólnej liczby głosów w Banku lub podmiotem powiązany z Bankiem;
- 10) sprawowanie nadzoru nad wprowadzeniem systemu zarządzania w Banku oraz dokonywanie oceny adekwatności i skuteczności tego systemu, w tym nadzór nad wprowadzaniem systemu zarządzania ryzykiem oraz dokonywanie corocznej oceny adekwatności i skuteczności tego systemu oraz nadzór nad wprowadzaniem systemu kontroli wewnętrznej oraz dokonywanie corocznej oceny adekwatności i skuteczności tego systemu, uwzględniającej ocenę adekwatności i skuteczności funkcji kontroli, komórki do spraw zgodności oraz Departamentu Audytu oraz ocenę stopnia efektywności zarządzania ryzykiem braku zgodności przez Bank;
- 11) zatwierdzanie strategii działania Banku oraz zasad ostrożnego i stabilnego zarządzania Bankiem;
- 12) zatwierdzanie zasadniczej struktury organizacyjnej Banku, dostosowanej do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka i ustalonej przez Zarząd Banku;
- 13) zatwierdzanie akceptowalnego ogólnego poziomu ryzyka Banku;
- 14) zatwierdzanie polityki zgodności Banku;
- 15) zatwierdzanie procedur wewnętrznych Banku dotyczących procesów szacowania kapitału wewnętrznego, zarządzania kapitałowego oraz planowania kapitałowego;
- 16) zatwierdzanie polityki informacyjnej Banku;
- 17) zatwierdzanie procedury kontroli wewnętrznej;
- 18) zatwierdzanie polityk wynagrodzeń;

- 19) zatwierdzanie strategii zarządzania ryzykiem oraz określenie zasad raportowania do Rady Nadzorczej o rodzajach i wielkościach ryzyka w działalności Banku;
- 20) zatwierdzanie regulaminu funkcjonowania komórki do spraw zgodności oraz Departamentu Audytu;
- 21) zatwierdzanie opracowanych przez Zarząd Banku kryteriów oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej;
- 22) zatwierdzanie zasad kategoryzacji nieprawidłowości wykrytych przez system kontroli wewnętrznej;
- 23) zatwierdzanie rocznego planu działań komórki do spraw zgodności;
- 24) zatwierdzanie zasad współpracy komórki do spraw zgodności oraz Departamentu Audytu z analogicznymi komórkami podmiotu dominującego oraz podmiotu zależnego;
- 25) zatwierdzanie zasad rocznego przysyłania przez komórkę do spraw zgodności raportów dotyczących realizacji jego zadań do Zarządu Banku i Rady Nadzorczej;
- 26) zatwierdzanie zasad współpracy Departamentu Audytu z biegłym rewidentem;
- 27) zatwierdzanie strategii działalności Departamentu Audytu;
- 28) zatwierdzanie przygotowanych przez kierującego Departamentem Audytu zasad przeprowadzania badań audytowych, zapewniających obiektywne wykonywanie zadań przez Departament Audytu oraz zasad przenoszenia pracowników z innych jednostek organizacyjnych do Departamentu Audytu, doskonalenia kwalifikacji, dotyczących określania liczby audytorów wewnętrznych posiadających certyfikaty zawodowe i okresowej oceny pracy audytorów wewnętrznych;
- 29) zatwierdzanie wysokości wynagrodzenia Dyrektora Departamentu Audytu;
- 30) zatwierdzanie strategicznego (długoterminowego) i operacyjnego (rocznego) planu badań audytowych oraz ich zmian;
- 31) zatwierdzanie wysokości wynagrodzenia Dyrektora komórki do spraw zgodności, która to kompetencja w drodze uchwały może zostać powierzona Komitetowi Audytu;
- 32) wyrażanie zgody na każdorazową współpracę Departamentu Audytu z analogiczną komórką podmiotu dominującego w ramach badania audytowego, która to kompetencja w drodze uchwały może zostać powierzona Komitetowi Audytu;
- 33) zatwierdzanie zasad przekazywania przez Departament Audytu raportów do Zarządu Banku i Rady Nadzorczej.

Zgodnie z ustawą Prawo bankowe Rada Nadzorcza zatwierdza wewnętrzny podział kompetencji w Zarządzie oraz politykę wynagrodzeń obowiązującą w Spółce.

Do kompetencji Rady Nadzorczej należy również zawieszanie, z ważnych powodów, w czynnościach poszczególnych lub wszystkich członków Zarządu oraz delegowanie członków Rady Nadzorczej, na okres nie dłuższy niż trzy miesiące, do czasowego wykonywania czynności członków Zarządu, którzy zostali odwołani, złożyli rezygnację albo z innych przyczyn nie mogą sprawować swoich czynności.

Członkowie Rady Nadzorczej wykonują swoje obowiązki osobiście. Rada Nadzorcza wykonuje swoje czynności kolegialnie, przy czym każdy członek Rady Nadzorczej ma prawo do otrzymania od Zarządu informacji niezbędnych do wykonywania swoich obowiązków. Posiedzenia Rady Nadzorczej odbywają się co najmniej raz na kwartał. Posiedzenie Rady Nadzorczej zwołuje Przewodniczący Rady Nadzorczej, a pod jego nieobecność jeden z Wiceprzewodniczących Rady Nadzorczej, z własnej inicjatywy, na wniosek członka Rady Nadzorczej albo na wniosek Zarządu Spółki. Przewodniczący Rady Nadzorczej może wyznaczyć stałe terminy odbywania posiedzeń Rady Nadzorczej. Zawiadomienie o zwołaniu

posiedzenia, zawierające porządek obrad i materiały będące przedmiotem obrad, Sekretarz Rady Nadzorczej wysyła członkom Rady Nadzorczej, co najmniej na 7 (siedem) dni przed terminem posiedzenia.

Rada Nadzorcza zbiera się w dniu Walnego Zgromadzenia zatwierdzającego sprawozdanie Zarządu z działalności Spółki i sprawozdanie finansowe za ostatni pełny rok obrotowy pełnienia funkcji członka Zarządu, w którym wygasają mandaty członków Zarządu, w celu dokonania wyboru członków Zarządu Spółki.

Rada Nadzorcza corocznie podejmuje uchwałę w sprawie sprawozdania z działalności Rady, w której zawarta jest ocena Rady Nadzorczej na temat sytuacji Spółki, ocena pracy Rady Nadzorczej, systemu kontroli wewnętrznej i systemu zarządzania ryzykiem istotnym dla Banku oraz wyniki oceny sprawozdań finansowych Spółki, w tym wnioski Zarządu co do podziału zysku. Dokument ten Rada Nadzorcza przedkłada Walnemu Zgromadzeniu do zatwierdzenia.

Członkowie Rady Nadzorczej mogą brać udział w podejmowaniu uchwał, oddając swój głos na piśmie za pośrednictwem innego członka Rady Nadzorczej. Rada Nadzorcza może podejmować uchwały w trybie pisemnym lub przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość.

Posiedzeniom Rady Nadzorczej przewodniczy Przewodniczący Rady Nadzorczej, a w razie jego nieobecności jeden z Wiceprzewodniczących Rady Nadzorczej, zaś w razie nieobecności ich obu – członek Rady Nadzorczej wybrany przez pozostałych członków.

Do ważności uchwał Rady Nadzorczej wymagana jest obecność na posiedzeniu co najmniej połowy członków Rady Nadzorczej. Uchwały Rady Nadzorczej zapadają bezwzględną większością głosów. Bez zgody większości niezależnych członków Rady Nadzorczej nie mogą być podejmowane uchwały w sprawach:

- 1) świadczenia z jakiegokolwiek tytułu, przez Spółkę i jakiegokolwiek podmioty powiązane ze Spółką, na rzecz członków Zarządu;
- 2) wyrażenia zgody na zawarcie przez Spółkę lub podmiot od niego zależny istotnej umowy z podmiotem powiązanim ze Spółką, członkiem Rady albo Zarządu oraz z podmiotami z nimi powiązanymi;
- 3) wyboru biegłego rewidenta dla przeprowadzenia badania sprawozdania finansowego Spółki.

Każdy członek Rady Nadzorczej obowiązany jest niezwłocznie poinformować o zaistniałym konflikcie interesów pozostałych jej członków i powstrzymać się od zabierania głosu w dyskusji oraz od głosowania nad przyjęciem uchwały w sprawie, w której zaistniał konflikt.

Rada Nadzorcza podejmuje uchwały w głosowaniu jawnym z wyjątkiem powołania i odwołania w głosowaniu tajnym Prezesa Zarządu Spółki oraz powołania i odwołania, w tajnym głosowaniu, Wiceprezesów oraz innych członków Zarządu Spółki. Przewodniczący obrad może zarządzić tajne głosowanie w innych sprawach z własnej inicjatywy lub na wniosek członka Rady Nadzorczej.

Uchwała Rady Nadzorczej obowiązuje z dniem powzięcia, chyba że przewidziano w niej późniejszy termin wejścia w życie.

Z posiedzeń Rady Nadzorczej sporządzane są protokoły, zawierające: porządek obrad, nazwiska i imiona obecnych członków Rady Nadzorczej, liczbę członków nieobecnych na posiedzeniu wraz z podaniem przyczyny nieobecności, liczbę głosów oddanych na poszczególne uchwały, zdania odrębne, pełne brzmienie podjętych uchwał. Lista obecnych na posiedzeniu członków Rady Nadzorczej oraz innych osób uczestniczących w posiedzeniu stanowi załącznik do protokołu. Protokoły podpisują wszyscy obecni na danym posiedzeniu członkowie Rady Nadzorczej. Protokoły posiedzeń Rady Nadzorczej za okres jej kadencji gromadzone są w odrębnym zbiorze, przechowywanym przez Spółkę.

W posiedzeniach Rady Nadzorczej, z wyjątkiem posiedzeń dotyczących bezpośrednio Zarządu, biorą udział członkowie

Zarządu Spółki. Na wniosek Przewodniczącego Rady Nadzorczej lub na wniosek Zarządu Spółki w posiedzeniach mogą uczestniczyć właściwi dla danej sprawy pracownicy Spółki lub osoby spoza Spółki. Podczas rozpatrywania przez Radę Nadzorczą zagadnień związanych z działaniem kontroli wewnętrznej w Spółce, w posiedzeniach Rady Nadzorczej może brać także udział osoba kierująca Departamentem Audytu. W szczególnie uzasadnionych okolicznościach Przewodniczący Rady Nadzorczej może zarządzić obrady bez udziału osób niebędących członkami Rady Nadzorczej, nawet jeśli co innego wynika z postanowień poprzedzających.

Komitety Rady Nadzorczej

Stałymi Komitetami Rady Nadzorczej są:

- 1) Komitet ds. Audytu,
- 2) Komitet ds. Nominacji i Wynagrodzeń,
- 3) Komitet ds. Ryzyka i Kapitału.

Rada Nadzorcza w drodze uchwały może powoływać inne komitety niż wymienione powyżej, złożone wyłącznie z członków Rady Nadzorczej. Uchwała Rady Nadzorczej określa zakres działania takiego komitetu.

W tym trybie w 2003 roku Rada Nadzorcza powołała **Komitet ds. Strategii i Zarządzania**, którego zadaniem ma być bieżąca analiza wszystkich zagadnień związanych z pracą organów Banku oraz poprawianiem ich funkcjonowania. W skład tego Komitetu wchodzi: Marek Belka jako Przewodniczący oraz Stanisław Sołtysiński jako Wiceprzewodniczący oraz Shirish Apte, Grzegorz Bielicki, Igor Chalupiec, Jenny Grey, Marek Kapuściński, Frank Mannion, Marc Luet, Andrzej Olechowski, Anand Selvakesari, Stephen Volk – jako członkowie Komitetu.

Komitet ds. Audytu

W skład Komitetu ds. Audytu wchodzi:

- 1) Grzegorz Bielicki - Przewodniczący Komitetu,
- 2) Frank Mannion - Wiceprzewodniczący Komitetu,
- 3) Shirish Apte - Członek Komitetu,
- 4) Igor Chalupiec - Członek Komitetu,
- 5) Marek Kapuściński - Członek Komitetu.

Komitet ds. Audytu jest stałym komitetem Rady Nadzorczej Spółki, w 2018 roku odbył cztery posiedzenia.

Do kompetencji i obowiązków Komitetu ds. Audytu należy monitorowanie sprawozdawczości finansowej, monitorowanie skuteczności systemów: kontroli wewnętrznej, audytu wewnętrznego oraz zarządzania ryzykiem, monitorowanie wykonywania czynności rewizji finansowej oraz monitorowanie niezależności biegłego rewidenta i podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych.

Członkowie Komitetu wykonują swoje kompetencje na podstawie art. 390 Kodeksu spółek handlowych. Komitet składa Radzie Nadzorczej roczne sprawozdania ze swej działalności. Sprawozdanie za każdy kolejny rok kalendarzowy składane jest do końca pierwszego kwartału roku następnego. Sprawozdania są udostępniane akcjonariuszom poprzez umieszczenie ich na stronach internetowych Banku. Na kolejnym, najbliższym posiedzeniu Rady Nadzorczej, Komitet składa Radzie sprawozdanie z każdego spotkania Komitetu oraz zaleceń Komitetu omawianych na jego spotkaniach.

W skład Komitetu ds. Audytu powinno wchodzić dwóch członków niezależnych, a jeden z nich powinien być Przewodniczącym tego Komitetu. Przynajmniej jeden członek Komitetu powinien spełniać warunki niezależności, o których mowa w art. 56 ust. 3 pkt 1, 3, 5 ustawy o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz nadzorze publicznym i posiadać umiejętności z zakresu branży, w której działa Spółka.

Członkami Komitetu ds. Audytu spełniającymi ustawowe kryteria niezależności są: Grzegorz Bielicki, Igor Chalupiec i Marek Kapuściński.

Następujący członkowie Komitetu ds. Audytu posiadają wiedzę i umiejętności w zakresie rachunkowości lub badania sprawozdań finansowych:

- 1) Grzegorz Bielicki - jest ekspertem w zakresie audytu wewnętrznego, finansów i rachunkowości. W latach 2013-2016 kierował Departamentem Audytu Wewnętrznego Narodowego Banku Polskiego. Grzegorz Bielicki rozpoczął swoją karierę zawodową w KPMG Polska, w Departamencie Bankowo-Finansowym, gdzie przeprowadzał badania sprawozdań finansowych, przeglądy portfela kredytowego oraz analizy due diligence w wielu największych bankach w Polsce; posiada dyplom magistra ekonomii uzyskany na Wydziale Handlu Zagranicznego Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie;
- 2) Frank Mannion - ukończył National University of Ireland w Galway, uzyskując tytuł naukowy w dziedzinie handlu; posiada tytuł dyplomowanego księgowego (Chartered Accountant);
- 3) Shirish Apte - posiada dyplom biegłego rewidenta uzyskany w Institute of Chartered Accountants w Anglii i Walii oraz stopień licencjata w dziedzinie handlu; Pan Shirish Apte posiada również dyplom MBA z London Business School.

Następujący członkowie Komitetu ds. Audytu posiadają wiedzę i umiejętności z zakresu bankowości i finansów, w której działa Spółka:

- 1) Grzegorz Bielicki - z uwagi na wykształcenie oraz doświadczenie zawodowe, obejmujące pracę m.in. w NBP oraz KPMG;
- 2) Frank Mannion - z uwagi na wykształcenie, tytuł dyplomowanego księgowego (Chartered Accountant) oraz doświadczenie zawodowe, obejmujące długoletnią pracę na kierowniczych stanowiskach w Citi;
- 3) Shirish Apte - z uwagi na wykształcenie, dyplom biegłego rewidenta uzyskany w Institute of Chartered Accountants w Anglii i Walii oraz doświadczenie zawodowe, obejmujące długoletnią pracę na kierowniczych stanowiskach w Citi;
- 4) Igor Chalupiec - z uwagi na wykształcenie oraz doświadczenie zawodowe, obejmujące m.in. pełnienie funkcji Wiceprezesa Zarządu Banku Pekao S.A.

Posiedzenia Komitetu ds. Audytu zwołuje Przewodniczący Komitetu z własnej inicjatywy lub na wniosek członka Komitetu. Gdyby Przewodniczący Komitetu nie mógł z jakichkolwiek przyczyn zwołać posiedzenia, zwołuje je Zastępca Przewodniczącego. Posiedzenia zwoływane są też na wniosek członka Komitetu lub Przewodniczącego Rady Nadzorczej. Zawiadomienie o zwołaniu posiedzenia, zawierające porządek obrad i materiały będące przedmiotem obrad, przesyła członkom Komitetu ds. Audytu Sekretarz Komitetu, którym jest Sekretarz Rady Nadzorczej. Posiedzenia Komitetu ds. Audytu odbywają się co najmniej cztery razy do roku, w terminach ustalonych przez Przewodniczącego w porozumieniu z Zastępcą Przewodniczącego Komitetu.

Przynajmniej raz do roku Komitet ds. Audytu spotyka się:

- 1) z Dyrektorem Departamentu Audytu bez udziału kierownictwa,
- 2) z biegłym rewidentem Spółki bez udziału kierownictwa,
- 3) jedynie we własnym składzie.

Komitet ds. Audytu, wedle uznania, może się spotkać również z poszczególnymi członkami kierownictwa Spółki.

Porządek obrad Komitetu ds. Audytu obejmuje punkty stałe oraz sprawy rozpatrywane na wniosek. Lista stałych punktów rozpatrywanych na posiedzeniach Komitetu ustalana jest w drodze uchwały Komitetu. Prawo wnoszenia spraw na posiedzenia Komitetu przysługuje Radzie Nadzorczej oraz poszczególnym członkom Komitetu i pozostałym członkom Rady Nadzorczej.

Sekretarz Komitetu ds. Audytu, na podstawie otrzymanych materiałów, opracowuje projekt porządku posiedzenia wraz z listą osób zaproszonych i przekazuje go Przewodniczącemu Komitetu i Zastępcy Przewodniczącego do akceptacji. Zaakceptowany przez Przewodniczącego Komitetu i Zastępcę Przewodniczącego projekt porządku posiedzenia przekazywany jest wraz z materiałami członkom Komitetu.

W posiedzeniu Komitetu ds. Audytu mają obowiązek uczestniczyć wszyscy jego członkowie. Członek Komitetu, który nie może wziąć udziału w posiedzeniu, powinien zawiadomić o tym Sekretarza Komitetu na siedem dni przed ustaloną datą posiedzenia. Komitet może korzystać z opinii doradców oraz zapraszać na swoje posiedzenia pracowników Spółki lub inne osoby w celu omówienia lub zbadania spraw poruszanych przez Komitet. W posiedzeniu Komitetu lub w odpowiedniej jego części posiedzenia biorą udział osoby zaproszone przez Przewodniczącego Komitetu lub Zastępcę Przewodniczącego Komitetu.

Przewodniczący Komitetu ds. Audytu przewodniczy posiedzeniom Komitetu. W przypadku nieobecności Przewodniczącego obradom Komitetu przewodniczy Zastępca Przewodniczącego. Przewodniczący Komitetu, w porozumieniu z Zastępcą Przewodniczącego Komitetu, może zdecydować o zdjęciu sprawy z porządku obrad, w szczególności w celu uzupełnienia wniosku lub uzyskania opinii.

Uchwały Komitetu ds. Audytu zapadają bezwzględnie większością głosów obecnych członków Komitetu.

Przewodniczący Komitetu ds. Audytu w porozumieniu z Zastępcą Przewodniczącego Komitetu może podjąć decyzję o rozpatrzeniu sprawy w trybie pisemnym.

Komitet ds. Nominacji i Wynagrodzeń

W skład Komitetu ds. Nominacji i Wynagrodzeń wchodzi:

- 1) Andrzej Olechowski - Przewodniczący Komitetu,
- 2) Jenny Grey - Wiceprzewodnicząca Komitetu,
- 3) Stanisław Sołtysiński - Członek Komitetu,
- 4) Marc Luet - Członek Komitetu.

Komitet ds. Nominacji i Wynagrodzeń jest stałym komitetem Rady Nadzorczej Spółki.

Komitet ds. Nominacji i Wynagrodzeń jest ciałem doradczym Rady Nadzorczej, a członkowie Komitetu wykonują swoje kompetencje na podstawie art. 390 Kodeksu spółek handlowych. Komitet składa Radzie Nadzorczej roczne sprawozdania ze swej działalności. Sprawozdanie za każdy kolejny rok kalendarzowy składane jest do końca pierwszego kwartału roku następnego. Sprawozdania są udostępniane akcjonariuszom poprzez umieszczenie ich na stronach internetowych Banku. Na kolejnym, najbliższym posiedzeniu Rady Nadzorczej, Komitet składa Radzie sprawozdanie z każdego spotkania Komitetu oraz zaleceń Komitetu omawianych na jego spotkaniach.

Do kompetencji Komitetu ds. Nominacji i Wynagrodzeń należą następujące sprawy:

- 1) opiniowanie i monitorowanie przyjętych w Banku polityk wynagrodzeń oraz wspieranie organów Banku w zakresie nadzorowania, kształtowania i realizacji tych polityk, ich aktualności, zgodności z praktyką i procesami funkcjonującymi w Banku oraz wpływu na profil ryzyka Banku;
- 2) dokonywanie oceny mechanizmów i systemów funkcjonujących w Banku, w celu zagwarantowania, aby polityki wynagrodzeń przyjęte w Banku uwzględniały wszystkie rodzaje ryzyka, poziomy płynności i kapitału, były zgodne z zasadami należytego i skutecznego zarządzania ryzykiem i wspierały takie zarządzanie oraz były zbieżne ze strategią Banku, celami, kulturą i wartościami korporacyjnymi oraz długofalowymi interesami Banku, w tym ocena potrzeby zastosowania korekty wynagrodzeń o ryzyko ex-post,

- 3) dokonywanie analizy możliwych scenariuszy w celu zbadania, jak polityki wynagrodzeń przyjęte w Banku i praktyka w zakresie wynagrodzeń reagują na zdarzenia zewnętrzne i wewnętrzne oraz przeprowadzanie weryfikacji historycznej kryteriów stosowanych do określania wysokości przyznawanego wynagrodzenia i korekty wynagrodzeń o ryzyko ex-ante na podstawie rzeczywistych wyników pod względem ryzyka;
- 4) rekomendowanie kandydatów do Zarządu Banku, z uwzględnieniem niezbędnej wiedzy, kompetencji i doświadczenia Zarządu jako całości, koniecznych do zarządzania Bankiem, oraz z uwzględnieniem różnorodności w składzie Zarządu Banku;
- 5) określanie zakresu obowiązków dla kandydata do Zarządu Banku, a także wymagań w zakresie wiedzy i kompetencji oraz przewidywanego zaangażowania pod względem poświęconego czasu, niezbędnych do pełnienia funkcji;
- 6) określanie wartości docelowej reprezentacji niedostatecznie reprezentowanej w Zarządzie Banku płci oraz opracowywanie polityki różnorodności w składzie Zarządu Banku zmierzającej do osiągnięcia tej wartości docelowej;
- 7) dokonywanie okresowej oceny, co najmniej raz roku, struktury, wielkości, składu i skuteczności działania Zarządu Banku oraz rekomendowanie zmiany Radzie Nadzorczej w tym zakresie;
- 8) dokonywanie okresowej oceny, co najmniej raz w roku, wiedzy, kompetencji i doświadczenia Zarządu Banku jako całości i poszczególnych członków Zarządu Banku oraz informowanie Zarządu Banku o wynikach tej oceny;
- 9) dokonywanie okresowego przeglądu polityki Zarządu Banku w odniesieniu do doboru i powoływania osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku i przedstawianie Zarządowi Banku zalecenia w tym zakresie;
- 10) dokonywanie, na tle warunków rynkowych, oceny wynagrodzeń otrzymywanych przez członków Zarządu Banku;
- 11) dokonywanie oceny wynagrodzeń otrzymywanych przez członków Zarządu Banku w odniesieniu do zakresu obowiązków członków Zarządu Banku i sposobu ich wykonywania;
- 12) przedkładanie Radzie Nadzorczej rekomendacji co do wysokości wynagrodzenia członka Zarządu Banku, każdorazowo przed jej ustaleniem lub zmianą;
- 13) opiniowanie i monitorowanie zmiennych składników wynagrodzeń osób, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka Banku, w tym w szczególności osób odpowiedzialnych za zarządzanie ryzykiem, kierowanie komórką do spraw zgodności, kierowanie komórką audytu wewnętrznego oraz osób kluczowych, określonych w Polityce wynagrodzeń pracowników Banku Handlowego w Warszawie S.A.;
- 14) dokonywanie wstępnej oceny kwalifikacji kandydatów na członków Rady Nadzorczej oraz przygotowanie rekomendacji co do ich wyboru;
- 15) dokonywanie wstępnej oceny kwalifikacji członków Rady Nadzorczej oraz przygotowanie rekomendacji w przypadku, gdy wymagane jest dokonanie ponownej oceny.

Komitet przyjmuje politykę różnorodności w składzie Zarządu Banku, uwzględniając szeroki zestaw cech i kompetencji wymaganych w przypadku osób pełniących funkcję członków Zarządu.

W skład Komitetu wchodzi co najmniej trzech członków Rady Nadzorczej. Liczba członków niezależnych musi być co najmniej taka sama jak liczba członków zależnych, przy czym Przewodniczący jest członkiem niezależnym. Członkowie Komitetu, w tym Przewodniczący i Wiceprzewodniczący, wybierani są przez Radę Nadzorczą w głosowaniu jawnym.

Posiedzenia Komitetu ds. Nominacji i Wynagrodzeń zwołuje Przewodniczący Komitetu z własnej inicjatywy lub, gdyby Przewodniczący Komitetu nie mógł z jakichkolwiek przyczyn zwołać posiedzenia, Zastępcę Przewodniczącego. Posiedzenia zwoływane są też na wniosek członka Komitetu lub Przewodniczącego Rady Nadzorczej. Posiedzenia Komitetu odbywają się co najmniej dwa razy do roku, w terminach ustalonych przez Przewodniczącego Komitetu. Porządek obrad Komitetu ds. Nominacji i Wynagrodzeń obejmuje punkty stałe oraz sprawy rozpatrywane na wniosek.

Sekretarz Komitetu ds. Nominacji i Wynagrodzeń, na podstawie otrzymanych materiałów, opracowuje projekt porządku posiedzenia wraz z listą osób zaproszonych i przekazuje go Przewodniczącemu Komitetu do akceptacji.

W posiedzeniu Komitetu ds. Nominacji i Wynagrodzeń mają obowiązek uczestniczyć wszyscy jego członkowie. Członek Komitetu, który nie może wziąć udziału w posiedzeniu, powinien zawiadomić o tym Sekretarza Komitetu na siedem dni przed ustaloną datą posiedzenia. W posiedzeniu Komitetu lub w odpowiedniej części posiedzenia biorą udział osoby zaproszone przez Przewodniczącego Komitetu, a w szczególności osoby referujące poszczególne sprawy.

Uchwały Komitetu ds. Nominacji i Wynagrodzeń zapadają bezwzględną większością głosów obecnych członków Komitetu.

Przewodniczący Komitetu ds. Nominacji i Wynagrodzeń może podjąć decyzję o rozpatrzeniu sprawy w trybie pisemnym. Członek Komitetu ds. Nominacji i Wynagrodzeń głosujący przeciwko może żądać zamieszczenia w protokole zdania odrębnego.

Posiedzenia Komitetu ds. Nominacji i Wynagrodzeń są protokołowane. Protokół podpisuje Przewodniczący i Sekretarz. Protokół z posiedzenia Komitetu podlega zatwierdzeniu przez członków Komitetu na kolejnym, najbliższym posiedzeniu Komitetu.

Komitet ds. Ryzyka i Kapitału

W skład Komitetu ds. Ryzyka i Kapitału wchodzi:

- 1) Frank Mannion - Przewodniczący Komitetu,
- 2) Igor Chalupiec - Wiceprzewodniczący Komitetu,
- 3) Marek Belka - Członek Komitetu,
- 4) Grzegorz Bielicki - Członek Komitetu (od dnia 21 marca 2018 roku),
- 5) Marek Kapuściński - Członek Komitetu,
- 6) Marc Luet - Członek Komitetu,
- 7) Andrzej Olechowski - Członek Komitetu,
- 8) Anand Selvakesan - Członek Komitetu,
- 9) Stephen R. Volk - Członek Komitetu.

Członkowie Komitetu wykonują kompetencje określone w Regulaminie na podstawie art. 390 Kodeksu spółek handlowych. Komitet składa Radzie Nadzorczej roczne sprawozdania ze swej działalności. Sprawozdanie za każdy kolejny rok kalendarzowy składane jest do końca pierwszego kwartału roku następnego. Sprawozdania są udostępniane akcjonariuszom poprzez umieszczenie ich na stronach internetowych Banku oraz w jego siedzibie. Na kolejnym, najbliższym posiedzeniu Rady Nadzorczej, Komitet składa Radzie sprawozdanie z każdego spotkania Komitetu oraz zaleceń Komitetu omawianych na jego spotkaniach. Regulamin Komitetu jest udostępniany na stronach internetowych Banku oraz w jego siedzibie.

Do kompetencji Komitetu należy nadzór nad wprowadzeniem przez Zarząd w Banku systemu zarządzania ryzykiem oraz ocenę adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem oraz nadzór nad procesem szacowania kapitału wewnętrznego i zarządzania kapitałowego.

W skład Komitetu wchodzi co najmniej czterech członków Rady Nadzorczej, z których jeden jest Przewodniczącym Komitetu. Aby uchwały Komitetu były ważne, w spotkaniu musi uczestniczyć co najmniej trzech jego członków.

Posiedzenia Komitetu zwołuje Przewodniczący Komitetu, z własnej inicjatywy lub na wniosek członka Komitetu. Gdyby Przewodniczący Komitetu nie mógł z jakichkolwiek przyczyn zwołać posiedzenia, zwołuje je Zastępcę Przewodniczącego. Posiedzenia zwoływane są też na wniosek członka Komitetu lub Przewodniczącego Rady Nadzorczej.

Posiedzenia Komitetu odbywają się, co najmniej raz na pół roku, w terminach ustalonych przez Przewodniczącego Komitetu w porozumieniu z Zastępcą Przewodniczącego Komitetu.

Zawiadomienie o zwołaniu posiedzenia, zawierające porządek obrad i materiały będące przedmiotem obrad, przesyła członkom Komitetu Sekretarz Komitetu, którym jest Sekretarz Rady Nadzorczej. Zawiadomienie powinno zawierać porządek obrad oraz materiały dotyczące tematów omawianych na posiedzeniu. Porządek obrad Komitetu obejmuje punkty stałe oraz sprawy rozpatrywane na wniosek. Prawo wnoszenia spraw na posiedzenia Komitetu przysługuje Radzie Nadzorczej oraz poszczególnym członkom Komitetu i pozostałym członkom Rady Nadzorczej.

W posiedzeniu Komitetu mają obowiązek uczestniczyć wszyscy jego członkowie.

Komitet może korzystać z opinii doradców oraz zapraszać na swoje posiedzenia pracowników Banku lub inne osoby w celu omówienia lub zbadania spraw poruszanych przez Komitet.

W posiedzeniu Komitetu lub w odpowiedniej jego części posiedzenia biorą udział osoby zaproszone przez Przewodniczącego Komitetu lub Zastępcę Przewodniczącego Komitetu.

Przewodniczący Komitetu przewodniczy posiedzeniom Komitetu. W przypadku nieobecności Przewodniczącego, obradom Komitetu przewodniczy Zastępcę Przewodniczącego.

Uchwały Komitetu zapadają bezwzględną większością głosów obecnych członków Komitetu. Przewodniczący Komitetu w porozumieniu z Zastępcą Przewodniczącego Komitetu może podjąć decyzję o rozpatrzeniu sprawy w trybie pisemnym.

Posiedzenia Komitetu są protokołowane.

12. Dobre praktyki w Domu Maklerskim Banku Handlowego S.A. - Spółki z Grupy Kapitałowej Banku

Dom Maklerski Banku Handlowego S.A. (DMBH) nie jest spółką publiczną i nie ma obowiązku poddania się Dobrym Praktykom Spółek Notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. i składania oświadczeń w tym zakresie, jednak z uwagi na istotną funkcję pełnioną przez ten podmiot w grupie kapitałowej, należy wskazać na poniższe okoliczności.

DMBH jest członkiem Izby Domów Maklerskich - jako członek Izby jest zobowiązany do przestrzegania Kodeksu Dobrej Praktyki Domów Maklerskich, opracowanego przez Izbę Domów Maklerskich. Kodeks ten nie reguluje kwestii ładu korporacyjnego, dotyczy przede wszystkim zasad ochrony tajemnicy zawodowej, relacji z klientami, postępowania pracowników domu maklerskiego, w tym w relacjach z innymi domami maklerskimi. DMBH jest podmiotem regulowanym ustawą o obrocie instrumentami finansowymi i w związku z tym przestrzega, poza przepisami kodeksu spółek handlowych, pewnych elementów ładu korporacyjnego wynikających z przepisów tej ustawy i rozporządzeń wykonawczych, m.in., zgodnie z art. 103 ww. ustawy, w skład zarządu powinny wchodzić co najmniej 2 osoby posiadające wykształcenie wyższe, co najmniej 3-letni staż pracy w instytucjach finansowych oraz dobrą opinię w związku ze sprawowanymi funkcjami. Komisja Nadzoru Finansowego jest informowana przez DMBH o zmianach w Zarządzie. Dodatkowo DMBH posiada obowiązki raportowe do KNF (w tym o zmianach w Zarządzie, o treści określonych uchwałą Walnego Zgromadzenia). Ustawa o obrocie reguluje też kwestie nabycia akcji domu maklerskiego. Przewiduje, że centrala domu maklerskiego jest

na terytorium Polski. Od dnia 1 stycznia 2015 roku DMBH podlega Zasadom Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych („ZŁK”) przyjętych uchwałą KNF z dnia 22 lipca 2014 roku. ZŁK są zbiorem reguł określających relacje wewnętrzne i zewnętrzne instytucji nadzorowanych przez KNF, w tym relacje z udziałowcami i klientami, ich organizację, funkcjonowanie nadzoru wewnętrznego oraz kluczowych systemów i funkcji wewnętrznych, a także organów statutowych i zasad ich współdziałania. Celem ZŁK jest podniesienie poziomu ładu korporacyjnego w instytucjach finansowych oraz zwiększenie ich przejrzystości działania, co ma przyczynić się do pogłębiania zaufania do rynku finansowego w Polsce. W dniu 23 grudnia 2014 roku Zarząd DMBH zadeklarował wolę przestrzegania ZŁK przez DMBH, a Rada Nadzorcza zaakceptowała przestrzeganie ZŁK pozostających w ramach kompetencji Rady Nadzorczej. W 12 czerwca 2018 roku Rada zaakceptowała sprawozdanie z przestrzegania ZŁK w 2017 roku.

Trzy zasady ZŁK nie są stosowane przez DMBH:

- a) § 11 ust. 2 (transakcje z podmiotami powiązаныmi) – zasada ta nie będzie stosowana w zakresie umów związanych z bieżącą działalnością operacyjną;
- b) § 22 ust. 1 i ust. 2 (niezależność członków organu nadzorującego) – zasady te nie są stosowane, biorąc pod uwagę bieżący skład Rady Nadzorczej.

13. Polityka różnorodności

Bank Handlowy w Warszawie S.A. w swojej działalności stosuje rozwiązania opierające się na różnorodności, która stanowi znak rozpoznawczy kultury korporacyjnej Citi i jest jej filozofią.

Strategia Banku Handlowego w Warszawie S.A. na rzecz integracji różnorodności polega na promowaniu kultury, która przyciąga najlepszych z najlepszych, w której ludzie są promowani w oparciu o swoje kompetencje i umiejętności, w której docenia się innych i oczekuje wzajemnego szacunku oraz w której możliwości rozwoju są dostępne dla każdego – niezależnie od różnic.

Nasze inicjatywy dotyczące różnorodności działają na trzech poziomach:

- indywidualnie – Bank upoważnia osoby do wzięcia odpowiedzialności za własną karierę i rozwój osobisty, aby osiągnąć swój pełny potencjał niezależnie od płci, wyznania, rasy, pochodzenia etnicznego, narodowości lub orientacji seksualnej;
- zespołowo – Bank dąży do zapewnienia atmosfery szacunku, w której różnorodne zespoły wykorzystują zalety szerokiej gamy perspektyw, umiejętności, doświadczenia i podejścia;
- organizacyjnie – obejmując wszystko, co mają do zaoferowania pracownicy, strategia różnorodności pozycjonuje Bank jako pracodawcę wyboru.

Korzystając z różnych perspektyw i umożliwiając pracownikom rozwój ich umiejętności, stawiamy na wzrost i innowacje dla naszych klientów i pracowników, kierując się zasadą, iż każdy z osobna tworzy wartość tego, co wypracujemy razem.

Bank w swojej polityce zatrudnienia silnie wspiera różnorodność, angażując się w rozwój talentów stawia intensywnie na karierę i rozwój kobiet, które w Citi Handlowy zarządzają ważnymi jednostkami organizacyjnymi. W 2017 roku 51% zatrudnionych w procesach rekrutacyjnych to kobiety w stosunku do 49% zatrudnionych mężczyzn. W 2018 roku proporcja zatrudnionych w procesach rekrutacyjnych kobiet do zatrudnionych mężczyzn wzrosła: 54% kobiet, 46% mężczyzn. Większość managerów zatrudnionych w Banku w 2017 roku to kobiety, które stanowiły 51% populacji wszystkich managerów. Ten wskaźnik utrzymuje się na takim samym poziomie także 2018 roku.

Średni staż pracy w Banku na przestrzeni ostatnich lat oscyluje na poziomie 8 lat, przy czym wśród kobiet pracujących w Banku

średni staż pracy w 2018 roku przekroczył 10 lat. Średni staż pracy w Banku ma tendencję wzrostową i w 2018 roku przekroczył 9 lat.

Różnorodność biznesowa i specyficzne potrzeby Banku wyznaczają kierunki i wymagania dotyczące profesjonalnej wiedzy niezbędnej w zachowaniu najwyższej jakości usług czy to dla klienta wewnętrznego czy zewnętrznego.

Bank dba o wspieranie inicjatyw pracowników i zaangażowanie na rzecz innych i naszej organizacji. Przykładami są tutaj organizacje zrzeszające pracowników Banku wokół różnego rodzaju działalności. Dwie największe i najdłuższe działające w Citi Handlowy to CitiClub i CitiWomen.

Citi Handlowy, budując swoją politykę wynagrodzeń, opiera się na najlepszych praktykach rynkowych, uwzględniając w niej wymogi ładu korporacyjnego, trendy rynkowe, a także kondycję i potencjał organizacji.

Przy ustalaniu wynagrodzeń pracowników Bank odnosi się do doświadczenia i kompetencji wymaganych na obejmowanym stanowisku, oceny wyników pracy, obecnego poziomu wynagrodzenia, pozycji na tle nowej grupy pracowników i rynku. W oparciu o te informacje ustalany jest nowy poziom wynagrodzenia pracownika.

Poziomy wynagrodzeń są weryfikowane w regularnym procesie, który odbywa się raz w roku, uwzględniając ocenę roczną pracownika, jego umiejętności i zakres zadań w odniesieniu do informacji z badań rynkowych, odnoszących się do poziomu wynagrodzeń w branży.

Płaca kobiet zatrudnionych w Banku wynosi 97% płacy mężczyzn.

Citi Handlowy, troszcząc się o sytuację bytową swoich pracowników, zapewnia szeroki wachlarz świadczeń dodatkowych, które stanowią jedną z bogatszych ofert na rynku.

Bank stara się być firmą, w której chcą pracować najlepsi, gdzie zatrudnia się i awansuje pracowników na podstawie osiągnięć, a szanse rozwoju są powszechnie dostępne. Celem jest stworzenie miejsca pracy, w którym praktykuje się odpowiedzialne finanse, pracownicy traktują siebie z należytym szacunkiem i poszanowaniem godności oraz mogą liczyć na wsparcie w kwestii zachowania równowagi między pracą a życiem prywatnym. Bank przestrzega zasad równouprawnienia w rekrutacji pracowników oraz przestrzega przepisów prawa dotyczących uczciwych praktyk związanych z zatrudnieniem i przeciwdziałaniem dyskryminacji.

Bank podejmuje działania prewencyjne w zakresie przeciwdziałania dyskryminacji, które obejmują szereg działań edukacyjnych, mających na celu podniesienie świadomości w zakresie dyskryminacji, nierównego traktowania, mobbingu oraz działania zmierzające do wypracowania odpowiedniego klimatu organizacyjnego, sprzyjającego zasadom fair play w miejscu pracy (prewencja pierwotna).

Ważnym elementem codziennej działalności Grupy jest dialog z pracownikami. Każdy pracownik ma dostęp do wewnętrznej sieci intranetowej, w której może znaleźć bieżące informacje dotyczące funkcjonowania wszystkich obszarów Banku. Najważniejsze informacje dotyczące Banku i wszelkich zmian, jakie zachodzą w organizacji, pracownicy otrzymują bezpośrednio na swoje skrzynki mailowe w wewnętrznym newsletterze „Puls CitiHandlowy”.

Najwyższa kadra kierownicza Banku organizuje specjalne spotkania z pracownikami, zwane Town Hall-ami. Podczas tych spotkań przekazywane są najważniejsze informacje dotyczące poszczególnych obszarów biznesowych, przedstawiane są wyniki finansowe Banku, informacje o nowych produktach, zmianach organizacyjnych. Każdy pracownik ma wtedy okazję do zadania pytania bezpośrednio prowadzącemu spotkanie Członkowi Zarządu i zaproszonym gościom.

Ponadto pracownicy mają możliwość korzystania z wewnętrznej platformy społecznościowej „Citi Collaborate”. Jej powszechna dostępność umożliwia wymianę informacji oraz zacieśnia współpracę między pracownikami i kadrami zarządzającą.

XI. Inne informacje o władzach Banku Handlowego w Warszawie S.A. i zasady zarządzania

1. Informacje dotyczące polityki w zakresie wynagrodzeń

W Grupie Banku Handlowego funkcjonują „Polityka wynagrodzeń pracowników Banku Handlowego w Warszawie S.A.” (przyjęta w dniu 22 grudnia 2017 roku) oraz „Polityka wynagrodzeń pracowników Domu Maklerskiego Banku Handlowego S.A.” (przyjęta w dniu 3 stycznia 2018 roku), zwane dalej „Polityką Wynagrodzeń”, które zastąpiły wcześniejsze polityki w tym zakresie.

Polityka Wynagrodzeń określa przyjęte w Banku i DMBH zasady wynagradzania wszystkich pracowników, w tym w szczególności Osób Kluczowych, oraz ma na celu realizację długoterminowego wzrostu wartości dla akcjonariuszy i zapewnienie stabilności funkcjonowania przedsiębiorstwa.

Przyjęta przez Grupę filozofia wynagradzania osób objętych „Polityką Wynagrodzeń Osób Uprawnionych” zakłada zróżnicowanie wynagrodzenia poszczególnych pracowników na podstawie kryteriów finansowych lub niefinansowych, takich jak podejście do podejmowania ryzyka i zapewnienie zgodności z przepisami, w celu odzwierciedlenia ich obecnego lub przyszłego wkładu pracy oraz w celu uzupełnienia mechanizmów skutecznej kontroli ryzyka poprzez ograniczenie motywacji do podejmowania nierozważnego ryzyka dla Grupy i jej działalności oraz poprzez nagradzanie przemyślanej równowagi pomiędzy ryzykiem a stopą zwrotu. Zgodnie z tą filozofią wypłata wynagrodzenia zmiennego osób objętych „Polityką Wynagrodzeń Osób Uprawnionych” jest uzależniona zarówno od krótkoterminowej, jak i długoterminowej oceny indywidualnych wyników oraz wyników finansowych Banku albo odpowiednio DMBH lub właściwej jednostki organizacyjnej, przy czym osoby odpowiedzialne za funkcje kontrolne nie są oceniane za wyniki osiągnięte w nadzorowanych przez nie jednostkach. Ocena wyników w Banku lub DMBH odbywa się na podstawie danych za okres trzech lat finansowych, co uwzględnia

cykl koniunkturalny i ryzyko związane z prowadzoną przez Grupę działalnością gospodarczą.

Nabycie prawa do poszczególnych transz wymaga każdorazowego zatwierdzenia odpowiednio przez Radę Nadzorczą w stosunku do Zarządu oraz Zarządu w stosunku do pozostałych pracowników.

Co najmniej 50% wynagrodzenia zmiennego powinno być przyznawane w formie instrumentów niepieniężnych, których wartość jest ściśle uzależniona od wyników finansowych Banku albo odpowiednio DMBH. Warunek ten spełniają przyjęte przez Grupę akcje fantomowe, których wartość będzie się wahała w zależności od wartości rynkowej akcji Banku. W przypadku DMBH, zgodnie z przyjętą 3 stycznia 2018 roku Polityką Wynagrodzeń, wartość akcji fantomowych jest uzależniona od wartości akcji zwykłych DMBH. Pozostałą część wynagrodzenia zmiennego stanowi nagroda pieniężna, przy czym dla odroczonej transz nagrody doliczane będą odsetki za okres od przyznania do wypłaty danej części wynagrodzenia.

Nabycie prawa do każdej transzy odroczonej nagrody będzie zależało od wyników Banku albo odpowiednio DMBH w roku kalendarzowym bezpośrednio poprzedzającym datę nabycia prawa do danej transzy.

Polityka wynagrodzeń dotycząca tej grupy pracowników jest bardziej szczegółowo przedstawiona w raporcie w zakresie adekwatności kapitałowej, ryzyka oraz polityki wynagrodzeń Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. według stanu na 31 grudnia 2018 roku.

Rada Nadzorcza Banku pozytywnie oceniła funkcjonowanie Polityki Wynagrodzeń stosowanej w Grupie.

2. Wynagrodzenia i nagrody, łącznie z wynagrodzeniami z zysku, wypłacone osobom zarządzającym i nadzorującym

Łączną wartość wynagrodzeń, nagród i korzyści krótkoterminowych wypłaconych obecnym i byłym członkom Zarządu Banku w 2018 roku przedstawia tabela poniżej.

W tys. zł	Wynagrodzenia, nagrody i korzyści krótkoterminowe	
	Wynagrodzenie zasadnicze i nagrody	Inne świadczenia
Sławomir S. Sikora	3 022	372
Maciej Kropidłowski	1 868	257
David Mouillé	1 946	779
Barbara Sobala	958	102
Witold Zieliński ⁽¹⁾	340	550
Katarzyna Majewska	946	101
Natalia Bożek ⁽²⁾	616	54
Byli członkowie Zarządu:		
Czesław Piasek ⁽³⁾	460	91
Iwona Dudzińska	-	11
	10 156	2 324

⁽¹⁾ Świadczenie pracy do dnia 18 lutego 2018 roku

⁽²⁾ Świadczenie pracy od dnia 21 marca 2018 roku

⁽³⁾ Świadczenie pracy do dnia 31 marca 2018 roku

⁽⁴⁾ Świadczenie pracy do dnia 31 lipca 2015 roku

Raport roczny 2018

Łączna wartość wynagrodzeń, nagród i korzyści krótkoterminowych wypłaconych obecnym i byłym członkom Zarządu Banku w 2017 roku przedstawia tabela poniżej.

W tys. zł	Wynagrodzenia, nagrody i korzyści krótkoterminowe	
	Wynagrodzenie zasadnicze i nagrody	Inne świadczenia
Sławomir S. Sikora	2 025	282
Maciej Kropidłowski	2 030	228
David Mouillé	1 912	744
Barbara Sobala	958	95
Witold Zieliński ⁽¹⁾	1127	117
Katarzyna Majewska	942	96
Czesław Piasek	1 207	120
Byli członkowie Zarządu:		
Iwona Dudzińska ⁽²⁾	-	7
	10 201	1 689

⁽¹⁾ świadczenie pracy do dnia 18 lutego 2018 roku

⁽²⁾ świadczenie pracy do dnia 31 lipca 2015 roku

Łączna kwota „Wynagrodzenia zasadniczego i nagród” obejmuje wartość brutto wynagrodzenia zasadniczego oraz nagrody wypłacone odpowiednio w 2018 roku i w 2017 roku.

Łączna kwota „Inne świadczenia” obejmuje wartość brutto wypłaconego wynagrodzenia dotyczącego odszkodowania z tytułu rozwiązania umowy o pracę, świadczeń rzeczowych, ryczałtu z tytułu używania samochodu służbowego, składki z tytułu polis ubezpieczeniowych, ekwiwalentu za urlop, świadczeń dodatkowych zgodnych z umową o pracę pracowników zagranicznych.

Przekazane w 2018 roku nagrody kapitałowe obejmujące odroczoną nagrodę pieniężną przyznaną w latach poprzednich na podstawie Polityki Zmiennych Składników Wynagrodzenia Osób Zajmujących Stanowiska Kierownicze w Banku oraz nagrodę krótkoterminową i długoterminową w akcjach fantomowych Banku przyznaną również w latach ubiegłych przedstawiono poniżej.

W tys. zł	Przekazane nagrody kapitałowe	
	Przyznane za 2017 r.	Przyznane za lata 2014-2016
Sławomir S. Sikora	-	1 946
Maciej Kropidłowski	426	1 338
David Mouillé	545	367
Barbara Sobala	151	209
Witold Zieliński ⁽¹⁾	197	320
Katarzyna Majewska ⁽²⁾	153	75
Natalia Bożek		
Czesław Piasek	191	276
Byli członkowie Zarządu:		
Brendan Carney ⁽³⁾	-	365
Iwona Dudzińska ⁽⁴⁾	-	151
	1 663	5 047

⁽¹⁾ świadczenie pracy do dnia 18 lutego 2018 roku

⁽²⁾ świadczenie pracy od dnia 11 stycznia 2016 roku

⁽³⁾ świadczenie pracy do dnia 22 czerwca 2015 roku

⁽⁴⁾ świadczenie pracy do dnia 31 lipca 2015 roku

Przekazane w 2017 roku nagrody kapitałowe obejmujące odroczoną nagrodę pieniężną przyznaną w latach poprzednich na podstawie Polityki Zmiennych Składników Wynagrodzenia Osób Zajmujących Stanowiska Kierownicze w Banku oraz nagrodę krótkoterminową i długoterminową w akcjach fantomowych Banku przyznaną również w latach ubiegłych przedstawiono w tabeli poniżej.

W tys. zł	Przekazane nagrody kapitałowe	
	Przyznane za 2016 r.	Przyznane za lata 2013-2015
Sławomir S. Sikora	589	1781
Maciej Kropidłowski	594	988
David Mouillé	532	101
Barbara Sobala	156	181
Witold Zieliński ⁽¹⁾	214	290
Katarzyna Majewska ⁽²⁾	153	-
Czesław Piasek	194	250
Byli członkowie Zarządu:		
Brendan Carney ⁽³⁾	-	521
Iwona Dudzińska ⁽⁴⁾	-	164
Misbah Ur-Rahman-Shah ⁽⁵⁾	-	1341
Robert Daniel Massey JR ⁽⁶⁾	-	63
	2 432	5 680

⁽¹⁾ świadczenie pracy do dnia 18 lutego 2018 roku

⁽²⁾ świadczenie pracy od dnia 11 stycznia 2016 roku

⁽³⁾ świadczenie pracy do dnia 22 czerwca 2015 roku

⁽⁴⁾ świadczenie pracy do dnia 31 lipca 2015 roku

⁽⁵⁾ świadczenie pracy do dnia 18 marca 2014 roku

⁽⁶⁾ świadczenie pracy do dnia 19 czerwca 2013 roku

Łączną wartość wynagrodzeń, nagród i korzyści wypłaconych obecnym i byłym członkom Rady Nadzorczej Banku w 2018 roku oraz w 2017 roku przedstawia poniższa tabela.

W tys. zł	2018 r.	2017 r.
Andrzej Olechowski	402	402
Igor Chalupec	272	276
Mirosław Gryszka ⁽¹⁾	13	221
Marek Kapuściński	276	230
Anna Rulkiewicz ⁽²⁾	-	121
Stanisław Sołtysiński	216	216
Shirish Apte	216	241
Marek Belka ⁽³⁾	246	66
Grzegorz Bielicki ⁽⁴⁾	288	-
	1 929	1 773

⁽¹⁾ świadczenie pracy do dnia 5 grudnia 2017 roku

⁽²⁾ świadczenie pracy do dnia 22 czerwca 2017 roku

⁽³⁾ świadczenie pracy od dnia 22 czerwca 2017 roku

⁽⁴⁾ świadczenie pracy od dnia 6 grudnia 2017 roku

Wynagrodzenie wypłacone i należne w 2018 roku osobom zarządzającym jednostkami zależnymi wyniosło 3061 tys. zł (w 2017 roku: 3783 tys. zł).

Osoby nadzorujące jednostki zależne nie pobierały w 2018 i 2017 roku wynagrodzenia z tytułu pełnienia funkcji.

3. Informacje o łącznej liczbie i wartości nominalnej akcji Banku oraz akcji i udziałów w jednostkach powiązanych Banku, będących w posiadaniu członków Zarządu oraz członków Rady Nadzorczej

Informacje o łącznej liczbie i wartości nominalnej akcji Banku oraz akcji i udziałów w jednostkach powiązanych Banku, będących w posiadaniu członków Zarządu oraz członków Rady Nadzorczej według stanu na dzień 31 grudnia 2018 roku przedstawia poniższa tabela.

	Akcje Banku Handlowego w Warszawie S.A.		Akcje Citigroup Inc.	
	Liczba akcji (w szt.)	Wartość nominalna (w zł)	Liczba akcji (w szt.)	Wartość nominalna (w zł)
Członkowie Zarządu Banku				
Sławomir S. Sikora	-	-	23 204	872
Katarzyna Majewska	-	-	29	1
Członkowie Rady Nadzorczej Banku				
Andrzej Olechowski	2 200	8 800	-	-
Shirish Apte	-	-	100 000	3 481
Frank Mannion	-	-	28 091	978
Anand Selvakesari	-	-	21 099	735
Marc Luet	-	-	23 007	801
Stephen R. Volk	-	-	135 559	4 719

Informacje o łącznej liczbie i wartości nominalnej akcji Banku oraz akcji i udziałów w jednostkach powiązanych Banku, będących w posiadaniu członków Zarządu oraz członków Rady Nadzorczej według stanu na dzień 31 grudnia 2017 roku przedstawia poniższa tabela.

	Akcje Banku Handlowego w Warszawie S.A.		Akcje Citigroup Inc.	
	Liczba akcji (w szt.)	Wartość nominalna (w zł)	Liczba akcji (w szt.)	Wartość nominalna (w zł)
Członkowie Zarządu Banku				
Katarzyna Majewska	-	-	29	1
Czesław Piasek	-	-	2 550	89
Członkowie Rady Nadzorczej Banku				
Andrzej Olechowski	2 200	8 800	-	-
Shirish Apte	-	-	83 172	3 127
Frank Mannion	-	-	30 859	1 160
Anand Selvakesari	-	-	26 829	1 009
Marc Luet	-	-	12 584	473
Stephen R. Volk	-	-	142 981	5 376

Na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz na dzień 31 grudnia 2017 roku żaden członek Zarządu i Rady Nadzorczej nie posiadał akcji i udziałów w podmiotach zależnych Banku.

4. Informacje o wszelkich umowach zawartych między Bankiem a Członkami Zarządu, przewidujących rekompensatę w przypadku ich rezygnacji lub zwolnienia z zajmowanego stanowiska bez ważnej przyczyny lub gdy ich odwołanie lub zwolnienie następuje z powodu połączenia Banku przez przejęcie

Z zakresu stosunku pracy, spośród umów o pracę zawartych między Bankiem a członkami Zarządu Banku, wyłącznie w przypadku jednego Członka Zarządu jego umowa o pracę zawiera postanowienie mówiące o odszkodowaniu pieniężnym

w wypadku jej rozwiązania za wypowiedzeniem.

Każdego z członków Zarządu Banku obowiązuje zawarta z Bankiem odrębna umowa o zakazie konkurencji. Zgodnie z jej zapisami, w przypadku rozwiązania stosunku pracy z Bankiem, w okresie 12 miesięcy (w przypadku jednego Członka Zarządu przez 6 miesięcy) od dnia rozwiązania umowy o pracę, Członek Zarządu jest obowiązany powstrzymać się od zajmowania działalności konkurencyjną wobec Banku. Z tytułu powyższego ograniczenia Bank będzie zobowiązany do wypłaty Członkowi Zarządu odszkodowania.

5. Zasady zarządzania

W 2018 roku nie nastąpiły zmiany zasad zarządzania Bankiem, a zasady te przedstawione zostały w Nocie do Roczного Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego Grupy Kapitałowej Banku.

XII. Umowy zawarte z podmiotem uprawnionym do badania i przeglądu sprawozdań finansowych

W dniu 22 marca 2017 roku Rada Nadzorcza Banku dokonała wyboru podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych to jest KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowa z siedzibą w Warszawie, działającej pod adresem: ul. Inflancka 4A, 00-189 Warszawa, wpisanej na listę podmiotów uprawnionych do badania sprawozdań finansowych pod numerem 3546, której powierzone zostało badanie rocznych i przegląd półrocznych sprawozdań finansowych Banku i Grupy Kapitałowej Banku za rok 2017 oraz rok 2018. Wybór KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowa został dokonany zgodnie z obowiązującymi przepisami i standardami zawodowymi.

Bank korzystał z usług KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowa w zakresie badania i przeglądu jednostkowych oraz skonsolidowanych sprawozdań finansowych za rok 2012 i w latach wcześniejszych.

Bank jako jednostka zainteresowania publicznego, w celu spełnienia wymogów zawartych w art. 130 ust. 1 ustawy o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym (Dz. U. z 2017 r., poz. 1089, dalej „Ustawa”), wdrożył do stosowania na podstawie uchwał Rady Nadzorczej Banku:

- Politykę wyboru firmy audytorskiej do przeprowadzania badania sprawozdania finansowego Banku Handlowego w Warszawie S.A. oraz Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. oraz
- Politykę świadczenia przez firmę audytorską przeprowadzającą badanie sprawozdań finansowych, przez podmioty powiązane z tą firmą audytorską oraz przez członka sieci firmy audytorskiej dozwolonych usług niebędących badaniem sprawozdań finansowych Banku Handlowego w Warszawie S.A. oraz Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.

Wynagrodzenie netto wynikające z zawartych umów dot. badania sprawozdań finansowych oraz dozwolonych usług niebędących badaniem (należne lub wypłacone) dotyczące 2018 roku i 2017 roku przedstawia poniższa tabela.

W tys. zł	Dotyczące roku	
	2018 r.	2017 r.
Wynagrodzenie z tytułu badania w odniesieniu do Banku - Jednostki dominującej ⁽¹⁾	421	421
Wynagrodzenie z tytułu przeglądu w odniesieniu do Banku - Jednostki dominującej ⁽²⁾	177	177
Wynagrodzenie z tytułu badania w odniesieniu do jednostek zależnych ⁽³⁾	214	227
Wynagrodzenie za usługi pokrewne ⁽⁴⁾	325	325
	1137	1150

⁽¹⁾ Wynagrodzenie z tytułu badania obejmuje kwoty wypłacone lub należne za usługi związane z badaniem rocznego jednostkowego sprawozdania finansowego Banku oraz rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Banku - Jednostki dominującej (dotyczące 2018 roku - umowa z dnia 30 czerwca 2017 roku).

⁽²⁾ Wynagrodzenie z tytułu przeglądu obejmuje kwoty wypłacone za usługi związane z przeglądem półrocznego jednostkowego sprawozdania finansowego Banku oraz półrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Banku (dotyczące 2018 roku - umowa z dnia 30 czerwca 2017 roku).

⁽³⁾ Wynagrodzenie z tytułu badania obejmuje kwoty wypłacone lub należne za profesjonalne usługi związane z badaniem sprawozdań finansowych jednostek zależnych.

⁽⁴⁾ Wynagrodzenie za usługi pokrewne obejmuje pozostałe kwoty wypłacone za usługi poświadczające związane z badaniem lub przeglądem sprawozdań finansowych Banku oraz pozostałe usługi - Jednostki dominującej oraz jednostek zależnych, ale nieuwzględnione w (1), (2) i (3) powyżej.

XIII. Zdarzenia po dacie bilansowej

Z dniem 1 lutego 2019 roku decyzją Rady Nadzorczej Banku z dnia 7 grudnia 2018 roku Pan James Foley został powołany do pełnienia funkcji członka Zarządu Banku na trzyletnią kadencję. Pan James Foley w ramach podziału kompetencji będzie

odpowiedzialny za obszar bankowości transakcyjnej.

Po dniu 31 grudnia 2018 roku nie wystąpiły inne zdarzenia, nieujęte w tym sprawozdaniu z działalności, mogące w znaczący sposób wpłynąć na wyniki Grupy.

XIV. Oświadczenia Zarządu Banku

Prawdziwość i rzetelność prezentowanych sprawozdań

Zgodnie z najlepszą wiedzą Zarządu Banku, którego członkami są: Pan Sławomir S. Sikora - Prezes Zarządu, Pani Natalia Bożek - Wiceprezes Zarządu, Pan Maciej Kropidłowski - Wiceprezes Zarządu, Pan David Mouillé - Wiceprezes Zarządu, Pani Barbara Sobala - Wiceprezes Zarządu, Pan James Foley - Członek Zarządu, Pani Katarzyna Majewska - Członek Zarządu, roczne dane finansowe oraz dane porównawcze zaprezentowane w „Rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2018 roku” zostały sporządzone zgodnie z obowiązującymi zasadami rachunkowości i odzwierciedlają w sposób prawdziwy, rzetelny i jasny sytuację majątkową i finansową Grupy oraz osiągnięty przez nią wynik finansowy.

Zawarte w raporcie rocznym „Sprawozdanie z działalności Banku Handlowego w Warszawie S.A. oraz Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. w 2018 roku” zawiera prawdziwy obraz rozwoju, osiągnięć oraz sytuacji (wraz z opisem podstawowych rodzajów ryzyka) Grupy w 2018 roku.

Pozostałe informacje wymagane rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 29 marca 2018 roku w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz. U. z 2018 r., poz. 757 z późn. zm.) w szczególności obejmujące transakcje z podmiotami powiązаныmi oraz udzielone poręczenia i gwarancje zostały uwzględnione w Rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku.

Podpisy Członków Zarządu

21.03.2019 r.	Sławomir S. Sikora	Prezes Zarządu	
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	Podpis
21.03.2019 r.	Natalia Bożek	Wiceprezes Zarządu	
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	Podpis
21.03.2019 r.	Maciej Kropidłowski	Wiceprezes Zarządu	
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	Podpis
21.03.2019 r.	David Mouillé	Wiceprezes Zarządu	
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	Podpis
21.03.2019 r.	Barbara Sobala	Wiceprezes Zarządu	
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	Podpis
21.03.2019 r.	James Foley	Członek Zarządu	
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	Podpis
21.03.2019 r.	Katarzyna Majewska	Członek Zarządu	
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	Podpis

Ocena dokonana przez Radę Nadzorczą wraz z uzasadnieniem dotycząca sprawozdania z działalności i sprawozdania finansowego za 2018 rok

Rada Nadzorcza Banku Handlowego w Warszawie S.A. (dalej jako „Rada Nadzorcza”) zgodnie z treścią art. 382 § 3 Kodeksu spółek handlowych, oraz treścią § 70 ust. 1 pkt 14 i § 71 ust. 1 pkt 12 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 29 marca 2018 roku w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim, dokonała pozytywnej oceny:

1. Roczne skonsolidowane sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2018 roku,
2. Roczne jednostkowe sprawozdania finansowego Banku Handlowego w Warszawie S.A. za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2018 roku,
3. Sprawozdania Zarządu Banku Handlowego w Warszawie S.A. z działalności Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. w 2018 roku sporządzonego łącznie ze sprawozdaniem Zarządu Banku Handlowego w Warszawie S.A. z działalności Banku Handlowego w Warszawie S.A.,

w zakresie ich zgodności z księgami i dokumentami oraz stanem faktycznym.

Ocena Rady Nadzorczej została dokonana na podstawie treści powyżej wskazanych sprawozdań przedstawionych przez Zarząd Banku Handlowego w Warszawie S.A., sprawozdań niezależnego biegłego rewidenta z badania jednostkowego i skonsolidowanego sprawozdania finansowego oraz rekomendacji Komitetu ds. Audytu Rady Nadzorczej.

Badanie sprawozdań finansowych zostało przeprowadzone przez firmę audytorską KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowa z siedzibą w Warszawie, która została wybrana przez Radę Nadzorczą do przeprowadzenia badania jednostkowego sprawozdania finansowego Banku Handlowego w Warszawie S.A. i skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2018 roku.

Według opinii wydanej przez niezależnego biegłego rewidenta, zarówno jednostkowe, jak i skonsolidowane sprawozdanie finansowe Banku Handlowego w Warszawie S.A. oraz Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A., przedstawia rzetelny i jasny obraz sytuacji majątkowej i finansowej na dzień 31 grudnia 2018 roku, finansowych wyników działalności oraz przepływów pieniężnych za rok obrotowy zakończony tego dnia i zostało sporządzone zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej zatwierdzonymi przez Unię Europejską oraz przyjętymi zasadami (polityką) rachunkowości.

Ponadto jednostkowe i skonsolidowane sprawozdanie finansowe są zgodne, we wszystkich istotnych aspektach, co do formy i treści z obowiązującymi przepisami prawa oraz Statutem Banku Handlowego w Warszawie S.A.

Ponadto, w opinii niezależnego biegłego rewidenta, Sprawozdanie Zarządu Banku Handlowego w Warszawie S.A. z działalności Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. w 2018 rok sporządzone łącznie ze sprawozdaniem Zarządu Banku Handlowego w Warszawie S.A. z działalności Banku Handlowego w Warszawie S.A., we wszystkich istotnych aspektach zostało sporządzone zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami prawa oraz jest zgodne z informacjami zawartymi w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Z upoważnienia Rady Nadzorczej

Dr Andrzej Olechowski
Przewodniczący Rady Nadzorczej Banku Handlowego
w Warszawie S.A.

Warszawa, 21 marca 2019 r.

Oświadczenie Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A. złożone w związku z wymogami § 70 ust. 1 pkt 8 oraz § 71 ust. 1 pkt 8 „rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 29 marca 2018 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim”

Rada Nadzorcza Banku Handlowego w Warszawie S.A., w związku z treścią § 70 ust. 1 pkt 8 oraz § 71 ust. 1 pkt 8 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 29 marca 2018 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim, uwzględniając ocenę Komitetu ds. Audytu Rady Nadzorczej zawartą w sprawozdaniu Komitetu ds. Audytu Rady Nadzorczej z jego działalności w roku 2018, niniejszym oświadcza, że:

- a) przestrzegane są przepisy dotyczące powołania, składu i funkcjonowania Komitetu ds. Audytu Rady Nadzorczej, w tym dotyczące spełnienia przez jego członków kryteriów niezależności oraz wymagań odnośnie do posiadania wiedzy i umiejętności z zakresu branży finansowej oraz w zakresie rachunkowości lub badania sprawozdań finansowych;
- b) Komitet ds. Audytu Rady Nadzorczej wykonywał zadania komitetu audytu przewidziane w obowiązujących przepisach.

Z upoważnienia Rady Nadzorczej

Dr Andrzej Olechowski
Przewodniczący Rady Nadzorczej Banku Handlowego
w Warszawie SA

Warszawa, 21 marca 2019 r.

Informacja Zarządu o dokonaniu wyboru firmy audytorskiej przeprowadzającej badanie rocznego jednostkowego i skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Zarząd Banku Handlowego w Warszawie SA, w związku z treścią § 70 ust. 1 pkt 7 oraz § 71 ust. 1 pkt 7 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 29 marca 2018 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim, oraz na podstawie Oświadczenia Rady Nadzorczej z dnia 21 marca 2019 roku o dokonaniu wyboru firmy audytorskiej przeprowadzającej badanie rocznego jednostkowego i skonsolidowanego sprawozdania finansowego, niniejszym informuje, że:

a) wybór KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowa, jako firmy audytorskiej przeprowadzającej badanie rocznych sprawozdań finansowych Banku Handlowego w Warszawie S.A. i Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. za rok 2018, został dokonany zgodnie z przepisami, w tym dotyczącymi wyboru i procedury wyboru firmy audytorskiej;

- b) KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowa oraz członkowie zespołu wykonującego badanie spełniali warunki do sporządzenia bezstronnego i niezależnego sprawozdania z badania rocznego sprawozdania finansowego zgodnie z obowiązującymi przepisami, standardami wykonywania zawodu i zasadami etyki zawodowej;
- c) przestrzegane są obowiązujące przepisy związane z rotacją firmy audytorskiej i kluczowego biegłego rewidenta oraz obowiązkowymi okresami karencji;
- d) Bank Handlowy w Warszawie S.A. posiada politykę w zakresie wyboru firmy audytorskiej oraz politykę w zakresie świadczenia na rzecz Banku Handlowego w Warszawie S.A. przez firmę audytorską, podmiot powiązany z firmą audytorską lub członka jego sieci dodatkowych usług niebędących badaniem, w tym usług warunkowo zwolnionych z zakazu świadczenia przez firmę audytorską.

Podpisy Członków Zarządu

21.03.2019 roku	Sławomir S. Sikora	Prezes Zarządu	Podpis
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	
21.03.2019 roku	Natalia Bożek	Wiceprezes Zarządu	Podpis
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	
21.03.2019 roku	Maciej Kropidłowski	Wiceprezes Zarządu	Podpis
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	
21.03.2019 roku	David Mouillé	Wiceprezes Zarządu	Podpis
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	
21.03.2019 roku	Barbara Sobala	Wiceprezes Zarządu	Podpis
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	
21.03.2019 roku	James Foley	Członek Zarządu	Podpis
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	
21.03.2019 roku	Katarzyna Majewska	Członek Zarządu	Podpis
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	

www.citihandlowy.pl
Bank Handlowy w Warszawie S.A.

The logo for Citi Handlowy, featuring the word "citi" in a lowercase, sans-serif font with a red arc above the "i", followed by the word "handlowy" in a lowercase, sans-serif font, and a registered trademark symbol (®) to the right.

Znaki Citi oraz Citi Handlowy stanowią zarejestrowane znaki towarowe Citigroup Inc., używane na podstawie licencji. Spółce Citigroup Inc. oraz jej spółkom zależnym przysługują również prawa do niektórych innych znaków towarowych tu użytych.